

БИЛТЕН
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
2009. ГОДИНА

BILTEN
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE
2009. GODINA

Sarajevo, 2010.

BILTEN USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

2009. GODINA

BROJ 20

ISSN: 1512-6366

Izdavač:

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE
Sarajevo, Ulica reisa Džemaludina Čauševića 6/III

Za izdavača:

Prof. dr. MIODRAG SIMOVIĆ

Urednik:

ZVONKO MIJAN

Redakcijski odbor:

ZDRAVKO ĐURIČIĆ

SEADA PALAVRIĆ

MATO TADIĆ

ARIJANA DŽANOVIĆ

ERMINA DUMANJIĆ

Lektura:

Mr. MARIJA KOVAČIĆ

FADILA GUŠO

KRISTINA FILIPOVIĆ

Korektura:

Mr. MARIJA KOVAČIĆ

DTP:

AMELA HARBA-BAŠOVIĆ

Štampa:

GRAFIČAR PROMET, Sarajevo

Tiraž: 350

САДРЖАЈ

Уводна ријеч	9
Надлежност - VI/3a) Устава Босне и Херцеговине	
Одлука У 6/08	15
Одлука У 12/08	23
Одлука У 1/09	31
Издвојено мишљење судије Constance Grewe	40
Одлука У 11/08	41
Одлука У 16/08	55
Издвојено мишљење судије Миодрага Симовића	74
Издвојено мишљење судије Мате Тадића	78
Издвојено мишљење судије Крстана Симића	79
Одлука У 5/06	81
Издвојено мишљење потпредседнице Валерије Галић и судије Мате Тадића ...	108
Одлука У 15/08	109
Изузето мишљење потпредседнице Сеаде Палаврић	126
Изузето мишљење судије Мирсада Темана	129
Одлука У 5/09	131
Издвојено мишљење председника проф. др. Миодрага Симовића	151
Издвојено мишљење судија Davida Feldmana и Tudora Pantirua	153
Надлежност - VI/3b) Устава Босне и Херцеговине	
Одлука АП 785/08	161
Издвојено мишљење судије Валерије Галић и судије Миодрага Симовића	173
Издвојено мишљење судије Крстана Симића	179
Одлука АП 3742/08	185
Одлука АП 2899/06	193
Одлука АП 680/07	203
Одлука АП 655/07	209
Одлука АП 2742/08	217
Одлука АП 1274/06	223
Одлука АП 1311/06	239
Одлука АП 1362/06	255
Издвојено мишљење судије Валерије Галић и судије Миодрага Симовића	271
Одлука АП 2733/06	275
Одлука АП 3307/06	287
Одлука АП 3321/06	299
Одлука АП 3223/06	315
Одлука АП 3299/06	329
Одлука АП 3388/06	349

Одлука АП 1631/08	367
Извојено мишљење председнице Сеаде Палаврић и судије Мирсада Ћемана ...	388
Извојено мишљење судије Мате Тадића	395
Одлука АП 12/07	397
Одлука АП 573/07	409
Одлука АП 1659/08	421
Одлука АП 775/08	435
Извојено мишљење судије Davida Feldmana ком се придружују потпредседница Constance Grewe и судија Tudor Pantiru	479
Одлука АП 1274/08	487
Одлука АП 2157/08	507
Извојено мишљење потпредседника, проф. др. Миодрага Симовића	528
Извојено мишљење судије Мате Тадића	529
Одлука АП 658/07	531
Одлука АП 646/08	545
Одлука АП 264/07	557
Одлука АП 3263/08	571
Изузето мишљење судије Мате Тадића	587
Изузето мишљење судије Крстана Симића	588
Одлука АП 68/07	589
Одлука АП 1402/07	603
Одлука АП 1093/07	615
Изјава о неслагању судије Мирсада Ћемана	638
Одлука АП 2667/07	641
Одлука АП 1209/08	651
Извојено мишљење потпредседнице Валерије Галић и судије Мате Тадића ...	673
Одлука АП 814/07	677
Одлука АП 1472/07	693
Одлука АП 1812/07	713
Одлука АП 2849/09	727
Одлука АП 2866/09	749
Одлука АП 2621/07	765
Одлука АП 672/07	781
Одлука АП 2229/07	797
Одлука АП 2247/07	811
Регистар одлука по надлежности	825
Регистар одлука по критеријима допустивости	833
Регистар одлука по каталогу права	837
Азбучни индекс кључних појмова - српски језик	847
Абецедни индекс кључних појмова - хрватски језик	851
Абецедни индекс кључних појмова - босански језик	855

KAZALO

Uvodna riječ	9
Nadležnost - VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine	
Odluka U 6/08	15
Odluka U 12/08	23
Odluka U 1/09	31
Izdvojeno mišljenje sutkinje Constance Grewe	40
Odluka U 11/08	41
Odluka U 16/08	55
Izdvojeno mišljenje suca Miodraga Simovića	74
Izdvojeno mišljenje suca Mate Tadića	78
Izdvojeno mišljenje suca Krstana Simića	79
Odluka U 5/06	81
Izdvojeno mišljenje potpredsjednice Valerije Galić i sudije Mate Tadića	108
Odluka U 15/08	109
Izuzeto mišljenje potpredsjednice Seade Palavrić	126
Izuzeto mišljenje suca Mirsada Ćemana	129
Odluka U 5/09	131
Izdvojeno mišljenje predsjednika prof. dr. Miodraga Simovića	151
Izdvojeno mišljenje sudaca Davida Feldmana i Tudora Pantirua	153
Nadležnost - VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine	
Odluka AP 785/08	161
Izdvojeno mišljenje sutkinje Valerije Galić i sudije Miodraga Simovića	173
Izdvojeno mišljenje suca Krstana Simića	179
Odluka AP 3742/08	185
Odluka AP 2899/06	193
Odluka AP 680/07	203
Odluka AP 655/07	209
Odluka AP 2742/08	217
Odluka AP 1274/06	223
Odluka AP 1311/06	239
Odluka AP 1362/06	255
Izdvojeno mišljenje sutkinje Valerije Galić i suca Miodraga Simovića	271
Odluka AP 2733/06	275
Odluka AP 3307/06	287
Odluka AP 3321/06	299
Odluka AP 3223/06	315
Odluka AP 3299/06	329
Odluka AP 3388/06	349

Odluka AP 1631/08	367
Izdvojeno mišljenje predsjednice Seade Palavrić i sudije Mirsada Čemana	388
Izdvojeno mišljenje suca Mate Tadića	395
Odluka AP 12/07	397
Odluka AP 573/07	409
Odluka AP 1659/08	421
Odluka AP 775/08	435
Izdvojeno mišljenje suca Davida Feldmana kom se pridružuju potpredsjednica Constance Grewe i sudac Tudor Pantiru	479
Odluka AP 1274/08	487
Odluka AP 2157/08	507
Izdvojeno mišljenje potpredsjednika, prof. dr. Miodraga Simovića	528
Izdvojeno mišljenje suca Mate Tadića	529
Odluka AP 658/07	531
Odluka AP 646/08	545
Odluka AP 264/07	557
Odluka AP 3263/08	571
Izuzeto mišljenje suca Mate Tadića	587
Izuzeto mišljenje suca Krstana Simića	588
Odluka AP 68/07	589
Odluka AP 1402/07	603
Odluka AP 1093/07	615
Izjava o neslaganju suca Mirsada Čemana	638
Odluka AP 2667/07	641
Odluka AP 1209/08	651
Izdvojeno mišljenje potpredsjednice Valerije Galić i suca Mate Tadića	673
Odluka AP 814/07	677
Odluka AP 1472/07	693
Odluka AP 1812/07	713
Odluka AP 2849/09	727
Odluka AP 2866/09	749
Odluka AP 2621/07	765
Odluka AP 672/07	781
Odluka AP 2229/07	797
Odluka AP 2247/07	811
Registar odluka po nadležnosti	825
Registar odluka po kriterijima dopustivosti	833
Registar odluka po katalogu prava	837
Azbučni indeks ključnih pojmova - srpski jezik	847
Abededni indeks ključnih pojmova - hrvatski jezik	851
Abededni indeks ključnih pojmova - bosanski jezik	855

SADRŽAJ

Uvodna riječ	9
Nadležnost - VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine	
Odluka U 6/08	15
Odluka U 12/08	23
Odluka U 1/09	31
Izdvojeno mišljenje sutkinje Constance Grewe	40
Odluka U 11/08	41
Odluka U 16/08	55
Izdvojeno mišljenje sudije Miodraga Simovića	74
Izdvojeno mišljenje sudije Mate Tadića	78
Izdvojeno mišljenje sudije Krstana Simića	79
Odluka U 5/06	81
Izdvojeno mišljenje potpredsjednice Valerije Galić i sudije Mate Tadića	108
Odluka U 15/08	109
Izuzeto mišljenje potpredsjednice Seade Palavrić	126
Izuzeto mišljenje sudije Mirsada Ćemana	129
Odluka U 5/09	131
Izdvojeno mišljenje predsjednika prof. dr. Miodraga Simovića	151
Izdvojeno mišljenje sudija Davida Feldmana i Tudora Pantirua	153
Nadležnost - VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine	
Odluka AP 785/08	161
Izdvojeno mišljenje sutkinje Valerije Galić i sudije Miodraga Simovića	173
Izdvojeno mišljenje sudije Krstana Simića	179
Odluka AP 3742/08	185
Odluka AP 2899/06	193
Odluka AP 680/07	203
Odluka AP 655/07	209
Odluka AP 2742/08	217
Odluka AP 1274/06	223
Odluka AP 1311/06	239
Odluka AP 1362/06	255
Izdvojeno mišljenje sutkinje Valerije Galić i sudije Miodraga Simovića	271
Odluka AP 2733/06	275
Odluka AP 3307/06	287
Odluka AP 3321/06	299
Odluka AP 3223/06	315
Odluka AP 3299/06	329
Odluka AP 3388/06	349

Odluka AP 1631/08	367
Izdvojeno mišljenje predsjednice Seade Palavrić i sudije Mirsada Čemana	388
Izdvojeno mišljenje sudije Mate Tadića	395
Odluka AP 12/07	397
Odluka AP 573/07	409
Odluka AP 1659/08	421
Odluka AP 775/08	435
Izdvojeno mišljenje sudije Davida Feldmana kom se pridružuju potpredsjednica Constance Grewe i sudija Tudor Pantiru	479
Odluka AP 1274/08	487
Odluka AP 2157/08	507
Izdvojeno mišljenje potpredsjednika, prof. dr. Miodraga Simovića	528
Izdvojeno mišljenje sudije Mate Tadića	529
Odluka AP 658/07	531
Odluka AP 646/08	545
Odluka AP 264/07	557
Odluka AP 3263/08	571
Izuzeto mišljenje sudije Mate Tadića	587
Izuzeto mišljenje sudije Krstana Simića	588
Odluka AP 68/07	589
Odluka AP 1402/07	603
Odluka AP 1093/07	615
Izjava o neslaganju sudije Mirsada Čemana	638
Odluka AP 2667/07	641
Odluka AP 1209/08	651
Izdvojeno mišljenje potpredsjednice Valerije Galić i sudije Mate Tadića	673
Odluka AP 814/07	677
Odluka AP 1472/07	693
Odluka AP 1812/07	713
Odluka AP 2849/09	727
Odluka AP 2866/09	749
Odluka AP 2621/07	765
Odluka AP 672/07	781
Odluka AP 2229/07	797
Odluka AP 2247/07	811
Registar odluka po nadležnosti	825
Registar odluka po kriterijima dopustivosti	833
Registar odluka po katalogu prava	837
Azbučni indeks ključnih pojmova - srpski jezik	847
Abededni indeks ključnih pojmova - hrvatski jezik	851
Abededni indeks ključnih pojmova - bosanski jezik	855

УВОДНА РИЈЕЧ

Издавање Билтена Уставног суда БиХ један је од начина остваривања принципа јавности рада Уставног суда БиХ и приближавања домаћој и међународној јавности уставносудске праксе, посебно када је у питању област промовисања и заштите основних људских права и слобода.

Вођен овим циљевима, Уставни суд БиХ је припремио Билтен одлука Уставног суда Босне и Херцеговине за 2009. годину. У периоду од 1. јануара до 31. децембра 2009. године Уставни суд БиХ је примио 4.209, а ријешио 3.294 предмета, који су одлучени у оквиру 2.576 одлука. Од укупног броја одлука, Уставни суд је донио 2.338 одлука о допустивости, док је усвојио 238 одлука о допустивости и меритуму. Од укупног броја ријешених предмета, Уставни суд је у 170 предмета усвојио апелацију, тј. захтјев, што чини нешто више од пет одсто од укупног броја ријешених предмета у 2009. години. Као и до сада, највећи број предмета односи се на апелациону надлежност која је прописана чланом VI/36) Устава БиХ. У оквиру ове надлежности ријешено је чак 3.280 предмета. Знатно мањи број – 14 предмета – у вези је с апстрактном оцјену уставности према члану VI/3а) Устава БиХ.

Због практичних, али и финансијских разлога, Уставни суд БиХ није у могућности да штампа све донесене одлуке. Стога је Уставни суд БиХ, као и до сада, одлучио да у овом билтену објави одлуке које садрже значајне и нове уставноправне ставове: осам одлука из надлежности апстрактне оцјене уставности и 57 одлука из апелационе надлежности, од чега 40 одлука о допустивости и меритуму, четири одлуке о допустивости због *prima facie* неоснованости, те 13 одлука о допустивости по другим основама. Суштински, у највећој мјери одлуке се односе на наводе о повреди права на правично суђење и права на имовину. Све остале одлуке Уставног суда БиХ које нису обухваћене Билтеном, доступне су на web страници Уставног суда БиХ: www.ccbh.ba.

Одлуке из Билтена разврстане су према надлежности Уставног суда БиХ, а унутар тога према правном основу из Правила Уставног суда БиХ. Даљње класификације израђене су према врсти одлука (одлуке о меритуму, одлуке о допустивости). Саставни дио Билтена чине и два индекса - индекс одлука, које су разврстане према надлежности Уставног суда БиХ, критеријумима допустивости и каталогу права, те абecedни индекс кључних ријечи.

Овај билтен, као и сви досадашњи, представља још једну могућност за сва заинтересована лица, а, прије свега, правне практичаре, да се ближе упознају с начином рада и резултатима Уставног суда БиХ. Уставни суд БиХ тумачи уставноправне стандарде и представља један од механизма за њихову практичну примјену. Ово је посебно битно када се говори о уставноправним инструментима заштите основних људских права и слобода, с обзиром на то да је то незаобилазна компонента демократије и владавине права. Узимајући то у обзир, надамо се да ће нови правни ставови Уставног суда БиХ, презентовани у овом билтену, допринијети бољем разумијевању уставне стварности у којој живимо.

Сарајево, мај 2010. године

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др. Миодраг Симовић

ОДЛУКЕ
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

ODLUKE
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

Надлежност - VI/3а) Устава Босне и Херцеговине

Nadležnost - VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine

Nadležnost - VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine

Предмет број У 6/08

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ**

Захтјев Сулејмана Тихића, у вријеме подношења захтјева председавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, за оцјену уставности Резолуције Народне скупштине Републике Српске о непризнавању једнострано проглашене независности Косова и Метохије и одређењима Републике Српске

Одлука од 30. јануара 2009. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у саставу: предсједница Сеада Палаврић, потпредсједници David Feldman, Миодраг Симовић и Валерија Галић, судије Tudor Pantiru, Мато Тадић, Constance Grewe, Крстан Симић и Мирсад Ђеман, на сједници одржаној 30. јануара 2009. године у предмету број **У 6/08**, рјешавајући захтјев **Сулејмана Тихића, у вријеме подношења захтјева предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине**, на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, члана 17 став 1 тачка 1 и члана 59 став 2 алинеја 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 60/05), донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ

Одбацује се као недозвољен захтјев Сулејмана Тихића, у вријеме подношења захтјева предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, за оцјену уставности Резолуције Народне скупштине Републике Српске о непризнавању једнострано проглашене независности Косова и Метохије и опредјељењима Републике Српске, због ненадлежности Уставног суда Босне и Херцеговине за одлучивање.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

1. Сулејман Тихић, у вријеме подношења захтјева предсједавајући Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: подносилац захтјева), поднио је 11. марта 2008. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену уставности Резолуције Народне скупштине Републике Српске о непризнавању једнострано проглашене независности Косова и Метохије и опредјељењима Републике Српске (у даљњем тексту: Резолуција).

а) Наводи из захтјева

2. Подносилац захтјева је у цијелости оспорио Резолуцију наводећи, као прво, да је у супротности са чланом III/1a) Устава Босне и Херцеговине јер „признавање, односно непризнавање друге државе спада у домен спољне политике, а спољна политика је у искључивој надлежности државе Босне и Херцеговине, тј. институција Босне и Херцеговине”. С тим у вези, подносилац захтјева такође је навео да Република Српска, као ентитет у саставу Босне и Херцеговине, по Уставу Босне и Херцеговине, а и по Уставу Републике Српске, нема никаквих овлашћења у области спољне политике, изузев закључивања споразума о успостављању посебних паралелних односа са сусједним земљама, у складу са суверенитетом и територијалним интегритетом Босне и Херцеговине, или закључивања споразума са државама и међународним организацијама уз пристанак Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине.

3. Сходно мишљењу подносиоца захтјева, израженог у захтјеву, ст. 6 и 7 Резолуције су у супротности са чл. I/1 и I/3 Устава Босне и Херцеговине. Наглашава да је чланом I/1 утврђен континуитет Босне и Херцеговине по ком Република Босна и Херцеговине наставља своје правно постојање по међународном праву као држава, а у члану I/3 да ће се Босна и Херцеговина састојати од ентитета Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске. Изражавањем става сходно ком „Народна скупштина сматра да има право да утврди свој став о државноправном статусу путем референдума” је, по мишљењу подносиоца захтјева, у супротности са цитираним одредбама зато што је Уставом Босне и Херцеговине утврђен статус Републике Српске као ентитета у саставу Босне и Херцеговине, која је међународно призната држава. Подносилац захтјева је на крају навео да Резолуција представља основ за неке будуће активности које би водиле разградњи државе и нарушавању њеног уставног поретка, те је сходно томе озбиљна пријетња за уставни поредак Босне и Херцеговине. Подносилац захтјева је затражио од Уставног суда да утврди да је Резолуција у супротности са чланом III/1a) Устава Босне и Херцеговине, као и да су ст. 6 и 7 Резолуције у супротности са чл. I/1 и I/3 Устава Босне и Херцеговине.

б) Одговор на захтјев

4. Народна скупштина је оспорила допустивост предметног захтјева наводећи да није поднесен у складу са чланом VI/3a) Устава Босне и Херцеговине из ког јасно произилази да је надлежност Уставног суда да оцијени уставност правних аката, тј. устава и закона ентитета, односно да је у надлежности Уставног суда да утврђује да ли су децидно, а не апстрактно, неке одредбе устава или закона неког од ентитета у складу са Уставом Босне и Херцеговине. Предмет оспоравања, како је даље

наведено, је Резолуција (у цјелини) у односу на члан III/1, а њени ст. 6 и 7 у односу на чл. I/1 и I/3 Устава БиХ. Сходно ставу Народне скупштине „свака резолуција је, прије свега, политички акт, акт који се доноси на крају претреса политичких питања и њом представнички орган заузима одређени став” (Правна енциклопедија, том II, Београд 1985. год, стр. 1426). Такође, како је наведено у одговору, сходно члану 185 Пословника Народне скупштине, резолуцијом се указује на стање и проблеме у одређеној области друштвеног живота; утврђује политика коју треба спроводити и у тој области дају смјернице за спровођење те политике, односно предвиђају мјере за њено спровођење. Народна скупштина је предложила да Уставни суд, имајући у виду јасну уставну одредбу и карактер резолуције уопште, одбаци предметни захтјев због формалних недостатака, односно због ненадлежности Уставног суда за поступање.

5. При испитивању допустивости захтјева Уставни суд је пошао од одредби члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 17 став 1 тачка 1 Правила Уставног суда.

Члан VI/3а) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уставни суд има искључиву надлежност да одлучује у споровима који по овом Уставу настају између два ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, или између институција Босне и Херцеговине, укључујући, али се не ограничавајући на то:

- Да ли је одлука неког ентитета да успостави специјални паралелни однос са неком од сусједних држава сагласна овом Уставу, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине.

- Да ли је неки члан устава или закона ентитета у сагласности са овим Уставом.

Спорове могу покретати само чланови Предсједништва, предсједавајући Министарског савјета, предсједавајући или замјеник предсједавајућег било којег вијећа Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова било којег вијећа Парламентарне скупштине или једна четвртина било ког дома законодавног вијећа једног ентитета.

Члан 17 став 1 тачка 1 Правила Уставног суда гласи:

Захтјев није допустив ако постоји неки од сљедећих случајева:

1. Уставни суд није надлежан за одлучивање.

6. Предметни захтјев поднио је предсједавајући Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, што значи да је захтјев поднијело овлашћено лице из члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине.

7. Након што је утврђено да је предметни захтјев поднијело овлашћено лице, Уставни суд ће утврдити да ли питање које се покреће предметним захтјевом улази у надлежност Уставног суда како је то прописано чланом VI/3а) Устава Босне и Херцеговине. С тим у вези Уставни суд утврђује да је за подносиоца захтјева неспорна надлежност Уставног суда, односно допустивост предметног захтјева, с обзиром да је своје аргументе ограничио искључиво на меритум захтјева. Народна скупштина, међутим, сматра да Уставни суд није надлежан да рјешава предметни захтјев с обзиром да је захтјевом оспорен акт који по свом карактеру није правни него политички акт у ком се „утврђује политика коју треба спроводити и у тој области дају смјернице за спровођење те политике, односно предвиђају мјере за њено спровођење”. Уставни суд образложиће у наредним ставовима свој став у погледу његове надлежности за поступање у предметном захтјеву.

8. Уставни суд подсјећа да је у својој пракси успоставио одређени степен екстензивног тумачења дијела одредбе члана VI/3а) Устава која гласи „укључујући а не ограничавајући се на то”, руководећи се ставом да „уставотворац у вријеме доношења Устава Босне и Херцеговине није могао да предвиди све димензије функција Уставног суда, а да се непредвидљивост често повезује питањем надлежности Уставног суда”. Уставни суд је даље нагласио да, „ако би уставотворац детаљно прописао услове за доношење одлуке Уставног суда, поставља се питање би ли се на тај начин ограничиле могућности дјеловања Уставног суда. Отуда текст у члану VI/3а) Устава Босне и Херцеговине „укључујући али не ограничавајући се на то:[...]”. Образлажући даље свој став, Уставни суд је навео: „Уставни суд је једна од најодговорнијих институција система који представља додатни механизам заштите и обезбјеђује досљедно поштовање људских права у складу са међународним конвенцијама и осталим међународним документима. Уставни суд мора да буде праведни и поуздани заштитник Устава Босне и Херцеговине, његових вриједности и људских права. Доста је питања која произилазе из Устава Босне и Херцеговине која треба да буду расвијетљена, а једино мјеродавно и компетентно је тумачење Уставног суда.” (види Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму, У 4/05 од 22. априла 2005. године, ст. 14-16, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 32/05).

9. Уставни суд је, у оквиру овог екстензивног тумачења релевантних одредби о његовој надлежности, закључио да је надлежан и оцјењивао је уставност

конституисања Градског вијећа Града Сарајева на основу одлука општинских вијећа, образлажући свој став у вези са тумачењем надлежности Уставног суда генерално, па тако и надлежност из члана VI/3а) Устава БиХ. С тим у вези, Уставни суд је цитирао своју јуриспруденцију у којој је закључио да је надлежан за одлучивање, иако није постојала експлицитна уставна одредба којом је таква надлежност прописана. Између осталих, а релевантну за ову одлуку, Уставни суд је цитирао одлуку у којој се прогласио надлежним да испитује уставност закона које је донио Високи представник супституишући домаће власти (види Уставни суд, Одлука број У 9/00 од 3. новембра 2000. године, „Службени гласник Босне и Херцеговине” број 1/01), као и одлуку у којој је закључио да је надлежан да испитује уставност одлука ентитетских уставних судова (види Уставни суд, Одлука број У 5/99 од 3. децембра 1999. године, „Службени гласник Босне и Херцеговине” број 3/00). У својој досадашњој пракси, како је видљиво из цитираних одлука, Уставни суд је екстензивно тумачио своју надлежност у оцјени уставности одређених аката, а да се није радило о оцјени уставности одлуке ентитета о специјалним паралелним односима са сусједним државама или некој од одредби устава или закона једног ентитета. Неспорно је, ипак, да је Уставни суд екстензивно тумачио одредбе о својој надлежности само у односу на опште акте који имају правно обавезујући карактер.

10. Полазећи од одредбе члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине за Уставни суд је неспорно да се предметним захтјевом покрећу питања спора између државе Босне и Херцеговине и ентитета, будући да се Резолуцијом Народна скупштина одређује према питањима која су из домена спољне политике која је у надлежности државе, како се имплицира захтјевом, као и питањима која се тичу територијалног интегритета и суверенитета Босне и Херцеговине. Међутим, поставља се питање да ли је форма у којој су изражени ставови Народне скупштине, односно акт који је предмет оспоравања, може да буде предмет оцјене уставности Уставног суда. И Народна скупштина је навела да се ради о политичком акту којим се изражавају одређени политички ставови, а не правном акту. Резолуција је донијета у складу са чланом 185 Пословника Народне скупштине у ком је дефинисано да се „резолуцијом указује на стање и проблеме у одређеној области друштвеног живота; утврђује политика коју треба спроводити у тој области и дају смјернице за спровођење те политике, односно предвиђају мјере за њено спровођење.” Дакле неспорно је да се ради о акту који представља једну врсту политичке прокламације и који није правно обавезујући. Без обзира на екстензивно тумачење члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине у одређеним предметима оцјене уставности, имајући у виду неспорно необавезујући карактер акта који је предмет оспоравања конкретног захтјева, Уставни суд сматра да није надлежан за оцјену уставности предметне Резолуције.

11. Имајући у виду одредбе члана 17 став 1 тачка 1 Правила Уставног суда, сходно којима ће се захтјев одбацити као недозвољен уколико се утврди да Уставни суд није надлежан за одлучивање, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

12. У складу са чланом VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Сеада Палаврић

Predmet broj U 12/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI**

Zahtjev zastupnika Narodne skupštine Republike Srpske za rješavanje spora između Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine povodom postupka izvršenja presude Europskog suda za ljudska prava u predmetu *Karanović protiv Bosne i Hercegovine*, broj aplikacije 39462/03, od 20. prosinca 2007. godine.

Odluka od 28. ožujka 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u sastavu: predsjednica Seada Palavrić, dopredsjednici Miodrag Simović, David Feldman i Valerija Galić, te suci Tudor Pantiru, Mato Tadić, Constance Grewe, Krstan Simić i Mirsad Ćeman, na sjednici održanoj 28. ožujka 2009. godine, u predmetu broj U **12/08**, rješavajući zahtjev **68 zastupnika Narodne skupštine Republike Srpske** za rješenje spora između Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 17. stavak 1. točka 1. i članka 59. stavak 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05 i 64/08), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedopušten zahtjev 68 zastupnika Narodne skupštine Republike Srpske za rješavanje spora između Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine, u svezi sa izvršenjem presude Europskog suda za ljudska prava, *Karanović protiv Bosne i Hercegovine*, broj aplikacije 39462/03, od 20. prosinca 2007. godine, zbog nemjerodavnosti Ustavnog suda Bosne i Hercegovine za odlučivanje.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

1. Zastupnici Narodne skupštine Republike Srpske, njih 68 (u daljnjem tekstu: podnositelji zahtjeva), podnijeli su 16. lipnja 2008. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za rješavanje spora između Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine povodom postupka izvršenja presude Europskog suda za ljudska prava u predmetu *Karanović protiv Bosne i Hercegovine*, broj aplikacije 39462/03, od 20. prosinca 2007. godine. Podnositelji zahtjeva traže od Ustavnog suda da „otkloni diskriminaciju iz mirovinskog zakonodavstva”, nalogom Federaciji BiH da izvrši presudu Europskog suda za ljudska prava u predmetu broj 39462/03 [...] i time „omogući prelazak korisnika prava u Fond za mirovinsko osiguranje Federacije Bosne i Hercegovine”.

Relevantne činjenice koje proizlaze iz navoda u zahtjevu i dokumentacije priložene uz zahtjev

2. Europski sud za ljudska prava je 20. prosinca 2007. godine donio presudu *Karanović protiv Bosne i Hercegovine*. Podnositelji zahtjeva, ukazujući na relevantne dijelove (točka 24. *et sequ.* presude), naglasili su da je tom presudom naređeno Bosni i Hercegovini da izvrši Odluku o prihvatljivosti i meritumu Doma za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj CH/02/9892 *et al.* (*Kličković et al. protiv Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske*). Ovo izvršenje sastoji se, naime, u tome da Federacija Bosne i Hercegovine omogući apelantu Karanoviću prelazak iz Mirovinsko-invalidskog fonda Republike Srpske u Mirovinsko-invalidski fond Federacije Bosne i Hercegovine, i to tako što će izvršiti izmjenu relevantnog zakonodavstva iz oblasti mirovinskog osiguranja, kako bi se eliminirala diskriminacija ukazana u tim odlukama. Nadalje, ukazuju da je rok za izvršenje ove obveze od tri mjeseca istekao, jer je presuda postala konačna 20. veljače 2008. godine, a Federacija Bosne i Hercegovine nije izvršila svoju obvezu. Time je, navode podnositelji zahtjeva, i dalje na djelu diskriminacija zabranjena člankom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i međunarodnim konvencijama za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda iz Aneksa I uz Ustav Bosne i Hercegovine. Za ovu diskriminaciju, kako je navedeno u zahtjevu, odgovorna je Federacija Bosne i Hercegovine, jer su entiteti, na temelju članka III/3. Ustava Bosne i Hercegovine, odgovorni za reguliranje oblasti socijalne zaštite. Podnositelji zahtjeva, također, navode da je predmet *Karanović* samo jedan od 35.000 identičnih slučajeva. Ukazuju da svi ti građani, slijedeći praksu Doma za ljudska prava Bosne i Hercegovine i Europskog suda za ljudska prava, imaju pravo na isplatu mirovine iz Mirovinsko-invalidskog fonda Federacije Bosne i Hercegovine. Međutim, obzirom na to da Federacija Bosne i Hercegovine ne mijenja svoje zakonodavstvo, oni su spriječeni da ostvare svoja prava. Zbog toga, Republika Srpska i dalje mora isplaćivati mirovine tim građanima, zbog čega gubi znatna sredstva u proračunu, a odgovorni entitet se „neutemeljeno bogati”. Ovaj problem, smatraju podnositelji zahtjeva, može riješiti jedino Ustavni sud koji bi trebao narediti Federaciji Bosne i Hercegovine da provede navedenu odluku Europskog suda za ljudska prava.

3. U svom odgovoru na zahtjev, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Ured zastupnika/agenta Vijeća ministara pred Europskim sudom za ljudska prava, navelo je da Ustavni sud nije mjerodavan za odlučivanje u svezi sa pitanjem izvršenja odluka Europskog suda za ljudska prava. U svezi s tim, obrazložili su sustav praćenja implementacije putem sustava Vijeća Europe. Nadalje, u odgovoru se navodi da ne postoji „spor” u svezi sa implementacijom odluke, zbog toga što je ona obveza svih razina vlasti u Bosni i Hercegovini i svih državnih tijela, a zastupnik Vijeća ministara

se brine o izvršenju presuda Europskog suda za ljudska prava u Bosni i Hercegovini i o tome izvještava Vijeće ministara i Komitet ministara Vijeća Europe. Također, ukazuju da nije točan navod o tome da sporna odluka nije provedena, jer su individualne mjere izvršene, a provedba općih mjera je u tijeku. Opće mjere, koje su u diskreciji same države, predstavljaju jedan dug i mukotrpan proces. U dosadašnjem postupku njihovog izvršenja, između ostaloga, formirana je ekspertna grupa pod pokroviteljstvom Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine sa zadatkom da iznađe adekvatno rješenje. Ured navodi da je do sada samo Federacija Bosne i Hercegovine dostavila akcioni plan za provedbu općih mjera. Mjerodavna tijela Vijeća Europe će se tek izjasniti povodom predloženih i provedenih radnji u predmetnome slučaju.

4. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3. (a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 17. stavak 1. točka 1. Pravila Ustavnog suda.

5. Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud će podržati ovaj Ustav.

a) Ustavni sud je jedini mjerodavan odlučivati o bilo kojemu sporu koji se, prema ovome Ustavu, javlja između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to:

- Je li odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom sukladna ovome Ustavu, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.

- Je li bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovome Ustavu.

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj, ili njegov zamjenik, bilo kojega doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojega doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojega doma zakonodavnoga tijela jednog entiteta.

Članak 17. stavak 1. točka 1. Pravila Ustavnog suda glasi:

Zahtjev nije dopustiv ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

1. Ustavni sud nije mjerodavan da odlučuje.

6. Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine regulira da zahtjev može podnijeti, između ostalih, „jedna četvrtina članova bilo kojega doma zakonodavnoga tijela jednog

entiteta”. Predmetni zahtjev je podnijelo 68 zastupnika Narodne skupštine Republike Srpske. Obzirom na ukupan broj zastupnika Narodne skupštine Republike Srpske (83), ovaj broj ispunjava kriterij iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, što znači da je zahtjev podnio ovlašteni podnositelj.

7. Ustavni sud mora ispitati i ostale kriterije dopustivosti za predmetni slučaj. Naime, u zahtjevu se od Ustavnog suda traži da razriješi spor iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine između dva entiteta, Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine. Uzimajući u obzir samo jezično značenje prve rečenice članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, jasno proizlazi da je postojanje „spora” uvjet dopustivosti za ove vrste postupaka (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti broj *U 17/07* od 4. listopada 2008. godine, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ccbh.ba, točka 12. i dalje). „Spor” kao takav ne može proizlaziti iz redovnih, pozitivnopravnih propisa, već se mora ticati određenog pitanja koje je regulirano samim Ustavom BiH (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti broj *U 66/02* od 30. siječnja 2004. godine, „Službeni glasnik BiH” broj 11/04, točka 6).

8. U konkretnome slučaju, predmet spora je izvršenje međunarodne presude. Podnositelji zahtjeva traže od Ustavnog suda da on, svojom odlukom, naredi izvršenje „presude Europskog suda za ljudska prava u predmetu broj 39462/03” [...] i time „omogući prelazak korisnika prava u Fond za mirovinsko osiguranje Federacije Bosne i Hercegovine”. Ustavni sud naglašava da se ovako postavljen zahtjev ne ubraja u mjerodavnost Ustavnog suda. Izvršenje presuda Europskog suda za ljudska prava predstavlja međunarodnopravnu obvezu Bosne i Hercegovine. Prema članku 46. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, članice Vijeća Europe se „podvrgavaju presudama suda u svakom sporu”, a prema stavku 2. istoga članka konačna presuda se dostavlja „Odboru ministara koji nadzire njezino izvršenje”. Pojednost u svezi sa postupkom nadziranja izvršenja presuda Europskog suda za ljudska prava utvrđene su u Pravilima Komiteta ministara za nadgledanje izvršenja presuda i prijateljskih rješenja (*Rules of the Committee of Ministers for the supervision of the execution of judgments and of the terms of friendly settlements*), usvojena na 964. sjednici zamjenika ministara, 10. svibnja 2006. godine.

9. Prema tome, Ustavni sud ukazuje da je izvršenje presude *Karanović protiv Bosne i Hercegovine* (broj aplikacije 39462/03, od 20. prosinca 2007. godine) međunarodnopravna obveza Bosne i Hercegovine. Sustav kontrole izvršenja presuda Europskog suda za ljudska prava, uključujući i, eventualno, donošenje mjera zbog neizvršenja tih presuda, u potpunosti je u diskreciji Vijeća Europe. Iz ovog razloga Ustavni sud nema mjerodavnost

utvrđivati je li predmetna presuda izvršena ili ne, ili mjerodavnost da naloži određenom javnopravnom subjektu u Bosni i Hercegovini izvršenje obveze iz te presude.

10. Obzirom na konkretnu narav predmeta zahtjeva, a imajući u vidu odredbe članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 17. stavak 1. točka 1. Pravila Ustavnog suda, prema kojima će se zahtjev odbaciti kao nedopušten ukoliko se utvrdi da Ustavni sud nije mjerodavan za odlučivanje, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

11. Sukladno članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Seada Palavrić

Predmet broj U 1/09

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI**

Zahtjev poslanika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti: 1) Odluke o davanju saglasnosti na otplatni plan izmirenja obaveza po osnovu emisije obveznica za verifikovane račune stare devizne štednje; 2) Odluke o gotovinskoj isplati verificiranih tražbina računa stare devizne štednje po osnovi planirane emisije obveznica za 2008. godinu i 3) Uredbe o izmjenama Uredbe o postupku verifikacije tražbina i gotovinskih isplata po osnovu računa stare devizne štednje u Federaciji BiH

Odluka od 29. maja 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u sastavu: predsjednica Seada Palavrić, potpredsjednici David Feldman, Miodrag Simović i Valerija Galić, sudije Tudor Pantiru, Mato Tadić, Constance Grewe, Krstan Simić i Mirsad Ćeman, na sjednici održanoj 29. maja 2009. godine, u predmetu broj **U 1/09**, rješavajući zahtjev **jedne četvrtine poslanika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine**, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 17. stav 1. tačka 1. i člana 59. stav 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05 i 64/08), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedopušten zahtjev jedne četvrtine poslanika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti Odluke o davanju saglasnosti na otplatni plan izmirenja obaveza po osnovu emisije obveznica za verificirane račune stare devizne štednje („Službene novine FBiH” broj 59/08), Odluke o gotovinskoj isplati verificiranih potraživanja računa stare devizne štednje po osnovi planirane emisije obveznica za 2008. godinu („Službene novine FBiH” broj 70/08) i Uredbe o izmjenama Uredbe o postupku verifikacije potraživanja i gotovinskih isplata po osnovu računa stare devizne štednje u Federaciji BiH („Službene novine FBiH» broj 7/09) zbog nenadležnosti Ustavnog suda Bosne i Hercegovine za odlučivanje.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

1. Jedna četvrtina poslanika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: podnosilac zahtjeva) podnijela je 24. marta 2009. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu

ustavnosti: 1) Odluke o davanju saglasnosti na otplatni plan izmirenja obaveza po osnovu emisije obveznica za verificirane račune stare devizne štednje („Službene novine FBiH” broj 59/08); 2) Odluke o gotovinskoj isplati verificiranih potraživanja računa stare devizne štednje po osnovi planirane emisije obveznica za 2008. godinu („Službene novine FBiH” broj 70/08) i 3) Uredbe o izmjenama Uredbe o postupku verifikacije potraživanja i gotovinskih isplata po osnovu računa stare devizne štednje u Federaciji BiH („Službene novine FBiH” broj 7/09).

a) Navodi iz zahtjeva

2. Podnosilac zahtjeva je istakao da je Ustavni sud u predmetu broj U 14/05 ukinuo odredbe entitetskih zakona i zakona Distrikta Brčko kojima je stara devizna štednja pretvorena u javni dug ovih zajednica po osnovu mjesta polaganja štednje, kao i postupak verifikacije kojim se utvrđivanje potraživanja vlasnika štednje povjerilo agencijama. Posebno je istakao da je u obrazloženju navedene odluke u tački 45. iznesen sljedeći stav: „U skladu sa članom III/1.e) Ustava Bosne i Hercegovine, u isključivu nadležnost Bosne i Hercegovine ubraja se finansiranje institucija i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine. Ustavni sud smatra da se rješavanje pitanja stare devizne štednje mora dovesti u vezu sa nadležnošću Bosne i Hercegovine na polju ispitivanja njenih međunarodnih obaveza.”

3. Podnosilac zahtjeva je naveo da je, postupajući po nalogu Ustavnog suda iz Odluke broj U 14/05, Parlamentarna skupština BiH donijela 13. aprila 2006. godine Zakon o izmirenju obaveza po osnovu računa stare devizne štednje (u daljnjem tekstu: Zakon o izmirenju obaveza). Navedenim zakonom BiH je preuzela i obaveze i odgovornost za staru deviznu štednju prema ugovorima zaključenim između štediša i banaka sa sjedištem na teritoriji BiH.

4. Dalje je u zahtjevu navedeno da je, u skladu s navedenom Odlukom Ustavnog suda broj U 14/05, Parlament Federacije BiH donio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o utvrđivanju i načinu izmirenja unutrašnjih obaveza Federacije BiH („Službene novine FBiH” broj 39/06), kojim je Federacija BiH poništila ranije preuzete obaveze za staru deviznu štednju položenu na teritoriji Federacije BiH. Također je i Ustavni sud Federacije BiH, Presudom broj U-1/05 od 8. februara 2006. godine, proglasio neustavnim odredbe zakona kojima Federacija BiH preuzima obaveze za staru deviznu štednju položenu na teritoriji Federacije BiH.

5. Podnosilac zahtjeva navodi da se osporenim aktima Vlade Federacije BiH mijenjaju bitne odredbe Zakona o izmirenju obaveza koji je donijela Parlamentarna skupština BiH,

i to: rokovi, emitenti dionica, nosioci obaveza, zbog čega je došlo do povrede odredaba iz čl. I/4, II/3.e) i k), II/4, II/7, III/1.d) i e), III/3.b), IV/4.b) i VII stav 1. Ustava Bosne i Hercegovine.

6. U zahtjevu je, također, navedeno da je evidentno da se osporavanim propisima, miješanjem Federacije BiH u nadležnosti Bosne i Hercegovine, proizvodi pravna nesigurnost u BiH i dovodi u pitanje postupanje zakonodavca u vezi sa nalogom Ustavnog suda iz Odluke broj U 14/05. Štediša koje tvrde da ni Zakon BiH nije otklonio povrede prava na pristup njihovoj imovini sada upozoravaju i traže zaštitu od nadležnih institucija. Parlament Federacije BiH ne može dopustiti da se materijalne i političke posljedice, proistekle iz djelovanja institucija BiH, prenose na Federaciju BiH. Podnosilac zahtjeva je istakao da su ključni problemi na koje ukazuju vlasnici stare devizne štednje izostanak pravne pomoći, da je sistem verifikacije, koji je Ustavni sud poništio Odlukom broj U 14/05, ponovo uveden u postupak i da je izvor diskriminacije na nacionalnoj, teritorijalnoj osnovi, zatim, pripadnosti političkoj stranci i drugim osnovama, da ne postoji nikakva kontrola nad radom u agencijama za verifikaciju. To je dovelo do toga da je nekim štedišama isplaćena u gotovini cjelokupna štednja, a da drugim štedišama nakon verifikacije nisu isplaćena potraživanja u gotovini, niti su izdate obveznice, itd. Također je istaknuto da su desetine hiljada tužbi protiv BiH podnesene Evropskom sudu za ljudska prava, a za koje je BiH prihvatila odgovornost. Odgovornost i obaveze za staru deviznu štednju nije preuzela Federacija BiH, pa se, kako smatra podnosilac zahtjeva, donošenjem osporavanih propisa postavlja pitanje krivične odgovornosti donosioca propisa. Ovome treba dodati i najavljeno ustupanje sredstava iz sukcesije entitetima za pokriće, kako podnosilac zahtjeva ističe, „šupljina” u budžetu.

b) Odgovor na zahtjev

7. Vlada FBiH navodi da, u smislu ocjene ustavnosti Odluke o davanju saglasnosti na otplatni plan izmirenja obaveza po osnovu emisije obveznica za verificirane račune stare devizne štednje, treba istaći da navedena odluka ni na koji način nije suprotna Ustavu Bosne i Hercegovine i da je donesena s ciljem implementacije Zakona o izmirenju obaveza i osiguranja što povoljnijih uvjeta za isplatu stare devizne štednje. Naime, prema članu 21. Zakona o izmirenju obaveza, raspored prema godinama dospijuća obveznica stare devizne štednje će se utvrditi odlukom Vijeća ministara BiH. U tom smislu, Vijeće ministara BiH je donijelo Odluku o postupku izdavanja i načinu postupanja sa obveznicama BiH koje se izdaju radi izmirenja obaveza po osnovu računa stare devizne štednje („Službeni glasnik BiH” broj 28/08), te je na osnovu nje donijelo Odluku o rasporedu prema godinama dospijuća obveznica BiH koje se izdaju radi izmirenja obaveza po osnovu računa stare

devizne štednje za Federaciju BiH i Distrikt Brčko BiH („Službeni glasnik BiH” broj 29/08). Tom odlukom je zakonski rok dospijea obveznica sa devet (kako je predviđeno Zakonom o izmirenju obaveza) skraćen na sedam godina, za što je bilo potrebno da Vlada FBiH dâ saglasnost s obzirom na to da sredstva za izmirenje obaveza osiguravaju entiteti.

8. U vezi sa Odlukom o gotovinskoj isplati verificiranih potraživanja računa stare devizne štednje po osnovi planirane emisije obveznica za 2008. godinu, u odgovoru Vlade FBiH je istaknuto da je odluka donesena s ciljem implementacije Zakona o izmirenju obaveza i navedenih odluka Vijeća ministara, kao i zaštite ustavnih prava verificiranih starih deviznih štetiša. Razlog za donošenje osporene odluke, kako je navedeno, bio je da verificirane devizne štetiše ne trpe štetne posljedice zbog neemitiranja obveznica BiH, a odluka uključuje dio glavničnog iznosa i kamatu od 2,5 % na ostatak duga. Smatraju da Federacija BiH ne može trpjeti štetne posljedice zbog toga što čini sve da zaštiti prava starih deviznih štetiša, tako što im omogućava pristup njihovoj imovini, a ne da ograničava pristup njihovoj imovini zbog formalnih razloga koji nisu utvrđeni Ustavom Bosne i Hercegovine.

9. U odnosu na Uredbu o izmjenama Uredbe o postupku verifikacije potraživanja i gotovinskih isplata po osnovu računa stare devizne štednje u Federaciji BiH, u odgovoru na zahtjev je istaknuto da je navedenom uredbom propisan novi rok za podnošenje zahtjeva za verifikaciju računa stare devizne štednje, i to od 1. aprila do 1. juna 2009. godine. Dalje je navedeno da Uredba u potpunosti prihvata principe prethodno utvrđene jedinstvenim zakonodavstvom BiH i da nije ni na koji način suprotna Ustavu Bosne i Hercegovine. Njome se, kako su dalje istakli, ujedno omogućava da štetiše koje su izgubile deviznu knjižicu kroz upravni, a kasnije eventualno i sudski postupak, dođu do svoje imovine bez dodatnih troškova. Pozvali su se na Odluku Ustavnog suda broj U 3/08 od 4. oktobra 2008. godine u kojoj je u tački 74. Ustavni sud zaključio da „entiteti i Distrikt Brčko mogu, u okviru povjerenih ovlaštenja, regulirati pitanje stare devizne štednje u skladu s principima prethodno utvrđenim jedinstvenim zakonodavstvom na nivou Bosne i Hercegovine”. Zaključili su da, s obzirom na to da se Uredba ocjenjuje sa pozicija njene ustavnosti, a ne zakonitosti, ona ni na koji način nije suprotna Ustavu Bosne i Hercegovine.

10. Vijeće ministara BiH je istaklo da je BiH donošenjem Zakona o izmirenju obaveza ispoštovala Odluku Ustavnog suda broj U 14/05 od 2. decembra 2005. godine. Navedeni zakon donesen je kao sistemski zakon u skladu sa usaglašenim stavovima oba entiteta i Distrikta Brčko. Na osnovu ovog zakona Vijeće ministara BiH je donijelo Odluku o postupku izdavanja i načinu postupanja sa obveznicama BiH koje se izdaju radi izmirenja

obaveza po osnovu računa stare devizne štednje, a na osnovu nje i Odluku o rasporedu prema godinama dospijeaća obveznica BiH koje se izdaju radi izmirenja obaveza po osnovu računa stare devizne štednje za Federaciju BiH i Distrikt Brčko BiH. U tom smislu, budući da je Odlukom Vijeća ministara skraćen zakonski rok dospijeaća obveznica sa devet na sedam godina, a s obzirom na to da sredstva za izmirenje obaveza po osnovi računa stare devizne štednje osiguravaju entiteti, Vlada FBiH donijela je Odluku o davanju saglasnosti na otplatni plan izmirenja obaveza po osnovu emisije obveznica za verificirane račune stare devizne štednje. Osim toga, član 3. Odluke o postupku izdavanja i načinu postupanja sa obveznicama BiH koje se izdaju radi izmirenja obaveza po osnovu računa stare devizne štednje predviđa da se obveznice emitiraju u vrijednosti koja odgovara zbiru obaveza entiteta i Distrikta, a koji su utvrđeni aktom entiteta i Distrikta kojim se potvrđuje iznos obaveza. U vezi sa zaključkom Ustavnog suda u Odluci broj U 3/08 od 4. oktobra 2008. godine, prema kojem entiteti i Distrikt Brčko mogu, u okviru povjerenih ovlaštenja, regulirati pitanje stare devizne štednje u skladu s principima prethodno utvrđenim jedinstvenim zakonodavstvom na nivou Bosne i Hercegovine, a s ciljem implementacije Zakona o izmirenju obaveza, Vlada FBiH donijela je Odluku o gotovinskoj isplati verificiranih potraživanja računa stare devizne štednje po osnovi planirane emisije obveznica za 2008. godinu. U odgovoru su, dalje, naglasili da je Republika Srpska već ranije usvojila Zakon o uvjetima i načinu izmirenja obaveza po osnovi računa stare devizne štednje emisijom obveznica u Republici Srpskoj. U vezi sa Uredbom o izmjenama Uredbe o postupku verifikacije potraživanja i gotovinskih isplata po osnovu računa stare devizne štednje u Federaciji BiH, istakli su da je ona u skladu s principima Zakona o izmirenju obaveza, budući da član 26. Zakona govori o provedbenim propisima u kojim se kaže da entitetske vlade i Skupština Distrikta po potrebi donose provedbene propise o postupku verifikacije.

11. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 17. stav 1. tačka 1. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja prema ovom ustavu između dvaju entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- Da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.

- Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim ustavom.

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta.

Član 17. stav 1. tačka 1. Pravila Ustavnog suda glasi:

Zahtjev nije dopustiv ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

1. Ustavni sud nije nadležan za odlučivanje;

12. Predmetni zahtjev za ocjenu ustavnosti podnijela je jedna četvrtina poslanika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, što znači da je zahtjev podnio ovlašteni podnosilac iz člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

13. U pogledu navedenih osporavanih akata, Ustavni sud podsjeća da je dosadašnja praksa Ustavnog suda, u pravilu, usmjerena na kontrolu zakonodavnih općih akata, a ne i akata organa izvršne vlasti i upravnih organa (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 3/04* od 27. maja 2005. godine, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 58/05).

14. Ustavni sud, dalje, ističe da se predmetnim zahtjevom za ocjenu ustavnosti osporavaju akti niže pravne snage od zakona, tri podzakonska akta Vlade Federacije BiH, i to Odluka o davanju saglasnosti na otplatni plan izmirenja obaveza po osnovu emisije obveznica za verificirane račune stare devizne štednje, Odluka o gotovinskoj isplati verificiranih potraživanja računa stare devizne štednje po osnovi planirane emisije obveznica za 2008. godinu i Uredba o izmjenama Uredbe o postupku verifikacije potraživanja i gotovinskih isplata po osnovu računa stare devizne štednje u FBiH. Članom VI/3.a) alineja 2. Ustava Bosne i Hercegovine data je nadležnost Ustavnom sudu da kontrolira ustavnost, prije svega, pravnih akata višeg ranga, tj. ustava i zakona, a akti niže pravne snage ne spominju se u navedenoj ustavnoj odredbi. Međutim, Ustavni sud može vršiti kontrolu ustavnosti i pravnih akata nižeg ranga od zakona kada takvi akti pokreću pitanja kršenja ljudskih prava i osnovnih sloboda zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom. Ustavni sud je to već uradio u Odluci broj *U 4/05* (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 4/05* od 22. aprila 2005. godine, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 32/05), kada je ispitivao ustavnost Statuta Gradskog vijeća Grada Sarajeva i odluka općinskih vijeća o delegiranju vijećnika u Gradsko vijeće, jer su osporeni akti pokretali pitanja kršenja ljudskih prava garantiranih Ustavom Bosne i Hercegovine.

15. Ustavni sud smatra da su osporeni podzakonski akti Vlade FBiH provedbeni propisi kojima se omogućava provođenje Zakona o izmirenju obaveza i provođenje odluka Vijeća

ministara i kojima je, u skladu s navedenim propisima, utvrđen otplatni plan izmirenja obaveza, te gotovinska isplata za 2008. godinu, kao i dodatni rok za podnošenje zahtjeva za verificiranje računa stare devizne štednje. Ustavni sud zaključuje da se u konkretnom slučaju ne radi o općim aktima za čiju je ocjenu ustavnosti nadležan u skladu sa članom VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine. Osim toga, u ovom slučaju Ustavni sud ne vidi nijedan razlog zbog kojeg bi osporeni akti pokretali pitanja kršenja ljudskih prava i osnovnih sloboda. Stoga je Ustavni sud, uzimajući u obzir navedene okolnosti, a posebno imajući u vidu svoju dosadašnju jurisprudenciju prilikom tumačenja svoje nadležnosti, zaključio da nije nadležan da odlučuje o ocjeni ustavnosti osporenih akata u smislu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

16. Imajući u vidu odredbe člana 17. stav 1. tačka 1. Pravila Ustavnog suda, prema kojima će se zahtjev odbaciti kao nedopušten ukoliko se utvrdi da Ustavni sud nije nadležan za odlučivanje, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke

17. U smislu člana 41. Pravila Ustavnog suda, aneks ove odluke čini izdvojeno mišljenje sutkinje Constance Grewe.

18. U skladu sa članom VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Seada Palavrić

**Izdvojeno mišljenje sutkinje Constance Grewe povodom
odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u predmetu broj
U 1/09 od 29. maja 2009. godine**

Zahtjevom koji je podnijela jedna četvrtina poslanika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine se osporava ustavnost Odluke o davanju saglasnosti na otplatni plan izmirenja obaveza po osnovu emisije obveznica za verificirane račune stare devizne štednje („Službene novine FBiH” broj 59/08) i Odluke o gotovinskoj isplati verificiranih potraživanja računa stare devizne štednje po osnovi planirane emisije obveznica za 2008. godinu („Službene novine FBiH” broj 70/08), te Uredbe o izmjenama Uredbe o postupku verifikacije potraživanja i gotovinskih isplata po osnovu računa stare devizne štednje u Federaciji BiH („Službene novine FBiH” broj 7/09). Većina sudija Ustavnog suda je odbacila zahtjev kao nedopustiv zbog nenadležnosti Ustavnog suda Bosne i Hercegovine za odlučivanje.

Obrazloženje Suda (tač. 13. do 15) je zasnovano na činjenici da je preispitivanje ustavnosti ograničeno na kontrolu općih zakonodavnih akata, a ne na kontrolu akata izvršnih Vladinih organa i upravnih organa. Jedini izuzetak od principa koji Sud priznaje jesu pravni akti sa nižom pravnom snagom od zakona ako pokreću pitanja povrede ljudskih prava i sloboda iz Ustava BiH i Evropske konvencije, što je Ustavni sud već uradio u Odluci broj *U 4/05* (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 4/05* od 22. aprila 2005. godine, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 32/05) u kojoj se preispitivala ustavnost Statuta Grada Sarajeva i Odluka o izboru vijećnika delegiranih u Gradsko vijeće, budući da su ti akti pokrenuli pitanje povrede ljudskih prava iz Ustava Bosne i Hercegovine.

Ne mogu se složiti sa zaključkom da je Ustavni sud nenadležan, jer smatram da se ovaj predmet ne odnosi na apstraktnu kontrolu iz člana VI/3.a) alineja 4. Ustava BiH, nego na „bilo koji spor koji se javlja prema ovom ustavu između dvaju entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta”, to jest na bilo koji spor bez ograničavanja na opće akte – odnoseći se na raspodjelu nadležnosti između države i jednog ili oba entiteta (vidi Odluku broj *U 15/08*). Prva alineja člana VI/3.a) ne predviđa bilo kakav uvjet u pogledu vrste akta koji se može preispitati, jer se svi sporovi ubrajaju u nadležnost Suda. Prema tome, smatram da je zahtjev dopustiv.

Drugo pitanje na koje nije dat odgovor jeste da li je zahtjev zasnovan, to jest da li se osporeni akti miješaju u nadležnosti države.

Sutkinja
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Constance Grewe

Предмет број У 11/08

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Захтјев Посланика Представничког
дома Парламентарне скупштине
Босне и Херцеговине за оцјену
уставности Закона о Високом суд-
ском и тужилачком савјету Босне и
Херцеговине

Одлука од 30. јануара 2009. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву у предмету број **У 11/08**, рјешавајући захтјев **дванаест посланика Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине**, на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2 и члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05 и 64/08), у саставу:

David Feldman, потпредсједник

Миодраг Симовић, потпредсједник

Валерија Галић, потпредсједница

Tudor Pantiru, судија

Мато Тадић, судија

Constance Grewe, судија

Крстан Симић, судија

на сједници одржаној 30. јануара 2009. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се захтјев **дванаест посланика Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине** за оцјену уставности **Закон о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине** („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 25/04, 93/05, 32/07 и 15/08).

Утврђује се да је **Закон о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине** („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 25/04, 93/05, 32/07 и 15/08) донесен у складу са Уставом Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Дванаест посланика Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: подносиоци захтјева) поднијело је 4. јуна 2008. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену уставности Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 25/04, 93/05, 32/07 и 15/08).

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 став 1 Правила Уставног суда, од Представничког дома и Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине затражено је 9. јула 2008. године да доставе одговоре на захтјев.

3. Представнички дом и Дом народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине нису доставили одговоре на захтјев.

4. Уставни суд је на предлог судије извјестиоца, у складу са чланом 15 став 3 Правила Уставног суда, од Канцеларије Високог представника и специјалног представника Европске уније за Босну и Херцеговину (у даљњем тексту: ОХР) затражио писмено мишљење у вези са поднесеним захтјевом.

5. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, писмено мишљење ОХР-а достављено је подносиоцима захтјева 27. октобра 2008. године.

6. У складу са чланом 93 став 1 алинеја 2 и став 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је донио одлуку о изузећу предсједнице Уставног суда Сеаде Палаврић и судије Мирсада Ћемана у раду и одлучивању о предметном захтјеву, јер су учествовали у доношењу оспореног закона као чланови Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Парламентарна скупштина).

III. Захтјев

а) Наводи из захтјева

7. Подносиоци захтјева су навели да је Парламентарна скупштина донијела оспорени закон, који је на привременој основи наметнуо Високи представник, и

његове измјене на основу члана IV/4a) Устава Босне и Херцеговине, што представља универзалну надлежност сваког парламента у области законодавне власти. Међутим, сходно наводима подносилаца захтјева, „Парламентарна скупштина није навела одредбу, тј. уставни основ који јој даје мандат да област која је предмет регулисања она регулише”. Сходно становишту подносилаца захтјева, Парламентарна скупштина није имала мандат да ову област регулише законом, јер те надлежности се не убрајају у њене надлежности из члана III/1 Устава БиХ. Даље, подносиоци захтјева су навели да члан III Устава БиХ не оставља дилеме о томе да је област судства искључива надлежност ентитета и да подносиоци представке, прихваћеним методима тумачења свих чланова Устава БиХ, а посебно члана II „који третира универзална људска права и слободе”, нису могли да препознају и утврде уставни основ за доношење оспореног закона. Такође, наведено је да се, с друге стране, законодавац није позвао на уставни основ за доношење овог закона из члана III/5a) Устава БиХ, чиме би се формално омогућило да се ова надлежност са ентитета пренесе у надлежност Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине. Подносиоци захтјева изнијели су своје мишљење о постојећем судском систему као гломазном, нефункционалном и неефикасном у ком нису отклоњене и искоријењене корупција и пристрасност, као и политиканство и суђење према националним и другим узусима.

б) *Amicus curiae* - Мишљење ОХР-а

8. ОХР је навео да захтјев подносилаца да се оспорени закон стави ван снаге због пропуста да се цитира одговарајућа уставна одредба у његовој преамбули произилази из погрешног схватања. С тим у вези, наведено је да је неопходност да се у преамбули законā наведе њихов уставни основ формални захтјев предвиђен у Јединственим правилима за израду правних прописа у институцијама Босне и Херцеговине из јануара 2005. године. Али, такође је наведено да пословници домова Парламентарне скупштине БиХ који су били на снази у вријеме доношења оспореног закона нису садржавали такав захтјев, јер нису прописивали детаљна правила у вези са садржином преамбуле законā које доноси Парламентарна скупштина. Доследна пракса Парламентарне скупштине прије усвајања нових пословника илуструје да се преамбулом законā упућује на члан IV/4a) Устава БиХ као уставни основ за Парламентарну скупштину да доноси законе, а не као основ за вршење одговорности над одређеним подручјем надлежности. На то указују, како је наведено у Мишљењу, и закони донесени на основу чл. III/5a) и III/5б) Устава БиХ који су произашли из споразумā о преносу надлежности које су закључили ентитети. Обје преамбуле, како она у Закону о оснивању Компаније за пренос електричне енергије у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ” број 35/04), тако и она у Закону о систему

индиректног опорезивања у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ” бр. 44/03, 52/04, 34/07 и 4/08), упућују на члан IV/4а) Устава БиХ, а ниједна на чл. III/5а) и III/5б). С тим у вези ОХР је цитирао одлуку Уставног суда у предмету оцјене уставности Закона о оснивању Компаније за пренос електричне енергије у Босни и Херцеговини у којој је Уставни суд навео да је „неспорно приликом доношења предметног закона који садржи оспорене одредбе била поштована одредба члана III/5б) Устава БиХ с обзиром на то да је предметни закон донесен на основу Споразума који су премијери оба ентитета потписали 2. јуна 2003. године”. Тиме је, сходно мишљењу ОХР-а, Уставни суд узео у обзир стварни уставни основ за Босну и Херцеговину да уређује ову област, а не само чињеницу да је Парламентарна скупштина у преамбули наведеног закона навела једино члан IV/4а) Устава БиХ као основ за доношење закона.

9. ОХР је навео да је тврдња подносилаца да не постоји уставни основ за доношење оспореног закона неоснована, јер је неспорно да је оспорени закон усвојен у складу са чланом III/5б) Устава БиХ произилазећи из Споразума о преносу надлежности. У том контексту ОХР је нагласио да подсеја да је у образложењу приложеном уз предлог оспореног закона, који је Савјет министара прослиједило Парламентарној скупштини, изричито наведено да је уставни основ за доношење законa садржан у члану III/5 Устава Босне и Херцеговине. Осим тога, како је даље наведено, доказ да је оспорени закон усвојен у складу са извршеним преносом надлежности може да се нађе и у чл. 92 и 93 оспореног закона у којима је прописан престанак важења ентитетских закона и првобитног Закона о Високом судском и тужилачком савјету БиХ даном ступања на снагу оспореног закона.

10. У вези са тврдњом подносилаца да су судска и тужилачка питања у искључивој надлежности ентитета, ОХР је указао на одлуку Уставног суда БиХ у предмету број У 26/01, који се односио на Закон о Суду Босне и Херцеговине, у ком је утврђено да је наведени закон у складу са Уставом БиХ. Такође, сходно становишту ОХР-а, чињеница да „за Босну и Херцеговину постоји улога у судским и тужилачким питањима без потребе за преносом надлежности, такође је исказана Законом о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине, донесеном 23. маја 2002. године”. Такође је наведено да је Споразум о преносу надлежности и био закључен управо због тога што су одређена питања која су обухваћена оспореним законом попадала под надлежност ентитета, те да је јасно да је дејство таквог споразума било да се на институције Босне и Херцеговине пренесу питања везана за „послове и функције судија и тужилаца” које су још увијек потпадале под надлежност ентитета.

11. На крају, сходно становишту ОХР-а, предметни захтјев је неоснован, јер је заснован на погрешним претпоставкама да се обавеза да се наведе уставни основ закона у преамбули односи на уставни основ за институције Босне и Херцеговине да врше надлежност над одређеним питањем, а не на уставни основ за Парламентарну скупштину да доноси законе и да повреда такве обавезе чини закон ништавим. Осим тога, ОХР је навео да сматра да уставни основ за усвајање оспореног закона постоји и да га је предлагач закона јасно предочио, те да је тај уставни основ Парламентарна скупштина прихватила.

IV. Релевантни прописи

12. Устав Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Члан III/1

1. Надлежности институција Босне и Херцеговине

Сљедећа питања су у надлежности институција Босне и Херцеговине:

- а) Спољна политика*
- б) Спољнотрговинска политика*
- ц) Царинска политика*
- д) Монетарна политика, као што је предвиђено чланом VII*
- е) Финансирање институција и међународних обавеза Босне и Херцеговине*
- ф) Политика и регулисање питања имиграције, избјеглица и азила*
- г) Спровођење међународних и међуентитетских кривичноправних прописа, укључујући и односе са Интерполом*
- х) Успостављање и функционисање заједничких и међународних комуникационих средстава*
- и) Регулисање међуентитетског транспорта*
- ј) Контрола ваздушног саобраћаја*

Члан III/2б) у релевантном дијелу гласи:

Сваки ентитет ће пружити сву потребну помоћ Влади Босне и Херцеговине како би јој се омогућило да испоштује међународне обавезе Босне и Херцеговине [...].

Члан III/3а)

Све Владине функције и овлашћења која нису овим уставом изричито повјерена институцијама Босне и Херцеговине припадају ентитетима.

Члан III/5

а) Босна и Херцеговина ће преузети надлежност у оним стварима у којима се о томе постигне сагласност ентитета; у стварима које су предвиђене анексима 5-8 Општег оквирног споразума; или које су потребне за очување суверенитета, територијалног интегритета, политичке независности и међународног субјективитета Босне и Херцеговине, у складу са подјелом надлежности међу институцијама Босне и Херцеговине. Додатне институције могу бити успостављене према потреби за вршење ових надлежности.

б) У периоду од шест мјесеци од ступања на снагу овог устава ентитети ће отпочети преговоре са циљем да у надлежност институција Босне и Херцеговине укључе и друга питања, укључујући коришћење енергетских ресурса и заједничке привредне пројекте.

Члан IV/4

Парламентарна скупштина је надлежна за:

- а) Доношење закона који су потребни за спровођење одлука Предсједништва или за вршење функција Скупштине према овом уставу
- б) Одлучивање о изворима и износу средстава за рад институција Босне и Херцеговине и за међународне обавезе Босне и Херцеговине
- ц) Одобравање буџета за институције Босне и Херцеговине
- д) Одлучивање о сагласности за ратификацију уговора
- е) Остала питања која су потребна да се спроведу њене дужности, или која су јој додијељена заједничким споразумом ентитета.

13. На основу члана IV/4а) Устава Босне и Херцеговине, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине на сједници Представничког дома, одржаној 11. маја 2004. године, и на сједници Дома народа, одржаној 21. маја 2004. године, усвојила је

Закон о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 25/04)

Глава I – Опште одредбе

Члан I

Оснивање

(1) Овим законом оснива се Високи судски и тужилачки савјет и регулише: његов рад, организација, надлежности, овлашћења и услови и мандат за вршење

судијске и тужилачке функције, именовање судија и тужилаца, дисциплинска одговорност судија и тужилаца, привремено удаљење судија и тужилаца од вршења дужности, неспојивост дужности судија и тужилаца с другим дужностима, престанак мандата судија и тужилаца и друга питања у вези с радом Високог судског и тужилачког савјета(у даљем тексту:Савјет.

(2) Савјет је самосталан орган Босне и Херцеговине и има својство правног лица.

(3) На Савјет се не примјењују одредбе Закона о министарствима и другим органима управе Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 5/03 и 42/03) и Закона о управи Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” број 32/02).

14. Споразум о преношењу одређених одговорности ентитетā кроз оснивање Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ” број 16/04 од 27. марта 2004. године):

Федерација Босне и Херцеговине и Република Српска

1. У складу са чланом III/5б) Устава Босне и Херцеговине, ентитет Федерација Босне и Херцеговине (Федерација) и ентитет Република Српска (Република Српска) овим дају сагласност да се успостави институција државе Босне и Херцеговине под називом Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине (Савјет) од дана ступања на снагу новог Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине.

2. Савјет је одговоран за самосталност, независност, непристрасност, стручност и ефикасност судства, што укључује и тужилачку функцију, у Федерацији и Републици Српској, као и на нивоу Босне и Херцеговине.

3. Федерација и Република Српска подржавају Савјет е у складу са њиховим обавезама из члана VIII/3 Устава Босне и Херцеговине.

Босна и Херцеговина

4. Босна и Херцеговина преузима одговорности које су ентитети на њу пренијели, као што је одређено овим споразумом.

5. У сарадњи са Независном правосудном комисијом, Савјет министара Босне и Херцеговине припремиће Закон о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине. Закон ће бити у складу са условима овог споразума и релевантним европским и међународним стандардима.

6. Савјет министара Босне и Херцеговине предаће Нацрт закона Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине.

7. Босна и Херцеговина обезбиједиће довољно просторија и потребна средства за рад секретаријата, тако да Савјет може почети да ради у року од мјесец дана од дана ступања на снагу Закона о Високом судском и тужилачком савјету с циљем олакшавања претварања у један Савјет.

V. Допустивост

15. Сходно члану VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд ће имати искључиву јурисдикцију да одлучи о било ком спору који се јавља по овом уставу и који је настао између ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног ентитета или оба ентитета, те између институција Босне и Херцеговине, укључујући, али не ограничавајући се на питање да ли је било која одредба закона једног ентитета у складу са овим уставом. Овакве спорове пред Уставним судом може да покрене једна четвртина чланова/делегата било ког дома Парламентарне скупштине.

16. Предметни захтјев је поднијело дванаест посланика Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, који чине једну четвртину чланова овог дома и стога су овлашћени да поднесу предметни захтјев на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине. Даље, овим захтјевом се тражи да се оцијени усклађеност оспореног закона са Уставом Босне и Херцеговине, што је у надлежности Уставног суда из наведеног члана.

17. Имајући у виду одредбе члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 17 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да је предметни захтјев допустив, зато што су га поднијели овлашћени субјекти, јер је Уставни суд надлежан да одлучује, и зато што не постоји ниједан други формални разлог из члана 17 став 1 Правила Уставног суда због ког захтјев није допустив.

VI. Меритум

18. Подносиоци захтјева, у суштини, сматрају да Парламентарна скупштина није имала уставни основ да донесе оспорени закон с обзиром на ограничења надлежности из члана III/1 Устава БиХ. Такође, сматрају спорним то што се законодавац није позвао на уставни основ из члана III/5а) Устава БиХ, чиме би се формално омогућило да се ова надлежност са ентитета пренесе у надлежност Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине.

19. С обзиром на то да подносиоци захтјева оспоравају уставну надлежност за доношење оспореног закона, Уставни суд ће захтјев размотрити у ширем уставном контексту, не ограничавајући се на одредбе Устава БиХ које су наведене у захтјеву.

20. У Мишљењу које је доставио ОХР је наведена чињеница да је оспорени закон донесен на основу и као резултат Споразума о преношењу одређених одговорности ентитетā кроз оснивање Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Споразум), а да је након потписивања Споразума Савјет министара припремио Нацрт оспореног закона и предложио га Парламентарној скупштини. У образложењу Предлога закона, како је наведено у Мишљењу, наведен је уставни основ за доношење оспореног закона садржан у члану III/5 Устава БиХ уз Споразум који се налазио у додатку Предлога закона. ОХР је своје мишљење о неоснованости предметног захтјева засновао на становишту да захтјев произилази из погрешног разумијевања навођења одговарајуће уставне одредбе у преамбулама законā које доноси Парламентарна скупштина, гдје се наводи члан IV/4a) Устава БиХ као уставни основ за доношење законā, а не основ за вршење одговорности над одређеним подручјем надлежности. И у другим случајевима у којима су закони донесени на државном нивоу на основу споразума ентитетā о преносу надлежности, како је наведено у Мишљењу, конкретно Закона о систему индиректног опорезивања и Закона о оснивању Компаније за пренос електричне енергије у Босни и Херцеговини, такође је у преамбулама законā наведен члан IV/4a) Устава БиХ као основ за њихово доношење. Оцјењујући уставност појединих одредби цитираног закона, Уставни суд је у својој Одлуци број У 17/05 (види Уставни суд, одлука о меритуму од 26. маја 2006, „Службени гласник Босне и Херцеговине” број 87/06) узео у обзир да постоји уставни основ да Босна и Херцеговина законски уреди област коју су ентитети Споразумом, у смислу члана III/5a) Устава БиХ, пренијели у државну надлежност, при чему није било релевантно да се наведе члан IV/4a) Устава БиХ у преамбули закона као основ за доношење закона.

21. У испитивању навода из захтјева Уставни суд је пошао од члана III Устава БиХ у ком је регулисано питање надлежности и односа између институција Босне и Херцеговине и ентитетā, и то на начин да су у ставу 1 овог члана таксативно наведене надлежности институција Босне и Херцеговине. Ове надлежности су искључиво надлежности институција Босне и Херцеговине и не постоји уставни основ према ком би оне могле да буду пренесене у надлежност институција ентитетā. У ставу 2 цитираног члана прописане су надлежности ентитетā, обавезе ентитетā да пружају помоћ Влади Босне и Херцеговине у поштивању међународних обавеза, као и да испуне услове за правну сигурност и заштиту лица под својом јурисдикцијом. У овом

ставу нема других таксативно наведених искључивих надлежности ентитетā, али је даље, у трећем ставу овог члана, прописано да све Владине функције и овлашћења који нису овим уставом изричито повјерени институцијама Босне и Херцеговине припадају ентитетима.

22. Анализирајући, даље, уставне одредбе члана III, Уставни суд увиђа да, иако је чланом III став 3 Устава БиХ прописано да све Владине функције и овлашћења који нису овим уставом БиХ изричито повјерени институцијама Босне и Херцеговине припадају ентитетима, у ставу 5 тачка а) је дато овлашћење Босни и Херцеговини да преузме одређене надлежности од ентитетā за шта се у Уставу БиХ користи термин додатне надлежности. Сходно тумачењу Уставног суда, ријеч је о триврсте преузимања надлежности: (1) у оним стварима у којима се о томе постигне сагласност ентитетā; (2) стварима које су предвиђене у анексима 5-8 Општег оквирног споразума; или (3) које су потребне за очување суверенитета, територијалног интегритета, политичке независности и међународног субјективитета Босне и Херцеговине, у складу са подјелом надлежности међу институцијама Босне и Херцеговине према чл. III/3 и III/5 Устава БиХ (види Уставни суд, Одлука број У 26/01 од 28. септембра 2001. године, објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 4/02).

23. Уставни суд је утврдио да је оспорени закон донесен након што су ентитети закључили Споразум у складу са чланом III/5 Устава БиХ, којим су дали сагласност да се успостави институција државе Босне и Херцеговине под називом Високи судски и тужилачки савјет од дана ступања на снагу новог Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине. Савјет министара се обавезао да ће Парламентарној скупштини предати Нацрт закона. Неспорно је, дакле, да је Босна и Херцеговина, у смислу члана III/5а) Устава БиХ, преузела надлежност од ентитетā у овој области судства након што су о томе ентитети постигли сагласност, чиме је створен уставни основ за доношење оспореног закона, као и његових измјена и допуна. Наиме, за подносиоце захтјева је спорно то што је као основ за доношење закона у преамбули оспореног закона наведен члан IV/4а) Устава БиХ у ком је инкорпорисана универзална надлежност за доношење закона, а не члан III/5а) Устава БиХ, чиме би се „формално омогућило да се ова надлежност пренесе у надлежност Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине”. Уставни суд, и у овом контексту, наглашава да је формални пренос надлежности са ентитетског на државни ниво извршен Споразумом, чиме је надлежност за формирање Високог судског и тужилачког савјета пренесена на државни ниво. Парламентарна скупштина је донијела оспорени закон у области која је пренесена на државни ниво, поступајући на тај начин у оквиру својих овлашћења из члана IV/4а) Устава БиХ.

24. Тумачењем релевантних одредби Устава БиХ на које је упућено у образложењу ове одлуке Уставни суд је закључио да је Парламентарна скупштина имала уставни основ да донесе оспорени закон, јер је донијела закон у области која је на основу Споразума између ентитета, према члану III/5 Устава БиХ, пренесена на државни ниво. Уставни суд сматра да ненавођење овог основа у преамбули закона није разлог да се оспорени закон прогласи неуставним с обзиром на неспорну надлежност Парламентарне скупштине да донесе оспорени закон.

25. Уставни суд је закључио да је оспорени закон донесен у складу са Уставом Босне и Херцеговине.

VIII. Закључак

26. Тумачењем релевантних одредби Устава БиХ на које је упућено у образложењу ове одлуке Уставни суд је закључио да је Парламентарна скупштина имала уставни основ да донесе Закон о Високом судском и тужилачком савјету, јер је донијела закон у области која је на основу Споразума између ентитета, према члану III/5 Устава БиХ, пренесена на државни ниво. Уставни суд сматра да ненавођење овог основа у преамбули закона није разлог да се оспорени закон прогласи неуставним с обзиром на неспорну надлежност Парламентарне скупштине да донесе оспорени закон.

27. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

28. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Сеада Палаврић

Predmet broj U 16/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Zahtjev dr. Milorada Živkovića, u vrijeme podnošenja zahtjeva zamjenika predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, za ocjenu ustavnosti članka 13. stavak 2. Zakona o Sudu Bosne i Hercegovine

Odluka od 28. ožujka 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj **U 16/08**, rješavajući zahtjev **dr. Milorada Živkovića, zamjenika predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine**, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05 i 64/08), u sastavu:

David Feldman, dopredsjednik

Miodrag Simović, dopredsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Tudor Pantiru, sudac

Mato Tadić, sudac

Constance Grewe, sutkinja

Krstan Simić, sudac

na sjednici održanoj 28. ožujka 2009. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se zahtjev dr. Milorada Živkovića, zamjenika predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, za ocjenu ustavnosti članka 13. stavak 2. Zakona o Sudu Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 29/00, 16/02, 24/02, 3/03, 37/03, 42/03, 4/04, 35/04, 61/04 i 32/07).

Utvrđuje se da je članak 13. stavak 2. Zakona o Sudu Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 29/00, 16/02, 24/02, 3/03, 37/03, 42/03, 4/04, 35/04, 61/04 i 32/07) sukladan čl. I/2, III/1.g), III/3.a) i III/5.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Dr. Milorad Živković (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva), zamjenik predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, podnio je 24. listopada 2008. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti članka 13. stavak 2. Zakona o Sudu Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 29/00, 16/02, 24/02, 3/03, 37/03, 42/03, 4/04, 35/04, 61/04 i 32/07). Podnositelj zahtjeva je, također, zatražio i donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud „suspendirao” pobijanu zakonsku odredbu do donošenja odluke o zahtjevu.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 93. stavak 1. alineja 2. Pravila Ustavnog suda, u radu i odlučivanju o zahtjevu za pokretanje postupka ocjene ustavnosti ne sudjeluju predsjednica i sutkinja Seada Palavrić i sudac Mirsad Čeman jer su kao članovi Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine sudjelovali u donošenju odluke koja je predmet spora.

3. Ustavni sud je donio Odluku o privremenoj mjeri broj *U 16/08* od 17. studenoga 2008. godine kojom je odbio kao neutemeljen podnositeljev zahtjev za donošenje privremene mjere.

4. Na temelju članka 22. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, od Zastupničkog doma i Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Dom naroda) zatražena je 27. listopada 2008. godine dostava odgovora na zahtjev.

5. Zastupnički dom je dostavio odgovor 12. studenoga 2008. godine, a Dom naroda 26. siječnja 2009. godine.

6. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor na zahtjev dostavljen je podnositelju zahtjeva 22. prosinca 2008. godine.

7. Ustavni sud je 2. veljače 2009. godine, sukladno članku 15. stavak 3. Pravila Ustavnog suda, pozvao Ured Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu (u daljnjem tekstu: OHR) i Misiju OSCE za Bosnu i Hercegovinu (u daljnjem tekstu: OSCE) da dostave pismena mišljenja u svezi sa navodima iz predmetnoga zahtjeva.

8. OSCE je dostavio mišljenje 19. veljače, a OHR 24. veljače 2009. godine. Mišljenja OSCE-a i OHR-a dostavljena su podnositelju zahtjeva 6. ožujka 2009. godine.

9. Podnositelj zahtjeva je 18. ožujka 2009. godine dostavio svoja opažanja u odnosu na mišljenje OHR-a i OSCE-a.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

10. Podnositelj zahtjeva je naveo da, prema odredbi članka III. Ustava Bosne i Hercegovine, u oblasti pravosuđa ne postoji mjerodavnost institucija Bosne i Hercegovine za donošenje kaznenopravnih propisa zato što pravosudni sustav entiteta i Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Distrikt Brčko BiH) predstavljaju zaokružene sustave. Podnositelj zahtjeva smatra da se mjerodavnost institucija Bosne i Hercegovine u kaznenopravnoj oblasti ograničava na mjerodavnost koja je propisana u članku III/1.(g) Ustava Bosne i Hercegovine i koja je sadržana u riječima „provođenje međuentitetskih kaznenopravnih propisa”. Prema tome, kako podnositelj zahtjeva navodi, određen je i mandat Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Parlamentarna skupština BiH) u okviru njezine zakonodavne mjerodavnosti. Podnositelj zahtjeva ističe da i „pored ozbiljne upitnosti mjerodavnosti Parlamentarne skupštine da donese Zakon o sudu [BiH]” ili druge zakone iz kaznenopravne oblasti, zahtjev za ocjenu ustavnosti ograničava samo na članak 13. stavak 2. tog zakona, kojim je regulirana mogućnost Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) da, pod određenim okolnostima, sudi za kaznena djela koja su propisana u kaznenim zakonima entiteta i Distrikta Brčko BiH.

11. Podnositelj zahtjeva smatra da se pobijanom odredbom uvodi konkurencija mjerodavnosti koja je protivna načelima podjele mjerodavnosti sudova, a, naročito, da se uvodi supremacija Suda BiH koji, kako navodi, ustavnopravnim sustavom Bosne i Hercegovine nije ni predviđen. Podnositelj zahtjeva ukazuje da, prema članku III/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, „sve vladine funkcije i ovlasti koje nisu ovim Ustavom izričito povjerene institucijama Bosne i Hercegovine pripadaju entitetima”, a člankom III/5. (a) predviđena je mogućnost da Bosna i Hercegovina preuzme od entiteta mjerodavnost u određenim propisanim slučajevima. Međutim, podnositelj zahtjeva naglašava da je u Republici Srpskoj predviđen postupak za prijenos mjerodavnosti sa entiteta na Bosnu i Hercegovinu, sukladno navedenoj ustavnoj odredbi, te smatra da je u konkretnome slučaju izvršen prijenos mjerodavnosti sa entiteta na državu suprotno Ustavu Bosne i Hercegovine. U tom smislu, podnositelj zahtjeva navodi da se radi o „tihom prijenosu mjerodavnosti” sa entiteta na institucije države što, prema njegovom mišljenju, može „u ozbiljnoj mjeri ugroziti povjerenje, kako naroda, tako i entiteta, u ustavne promjene” u Bosni i Hercegovini. Na temelju toga, podnositelj zahtjeva smatra da je pobijana odredba

članka 13. stavak 2. Zakona o Sudu BiH suprotna načelu vladavine prava iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

12. Također, podnositelj zahtjeva smatra da pobijana odredba Zakona o Sudu BiH stvara veliki prostor za manipulaciju „pa i političke procese na prostoru Bosne i Hercegovine”, te da ugrožava pravnu sigurnost građana BiH i dovodi ih u nejednakopravan položaj, što je suprotno temeljnim načelima ljudskih prava. Podnositelj zahtjeva navodi da bi potvrdu ovog navoda najbolje prikazala „analiza postupaka utemeljenih na pobijanoj odredbi, kaznenih djela zbog kojih su bili suđeni, a posebno funkcija koje su obnašali za vrijeme suđenja i načina kako su ti postupci okončani uz prikaz posljedica koje su proizašle za te osobe i njihove obitelji”.

13. Konačno, podnositelj zahtjeva smatra da je pobijanom zakonskom odredbom prekršen Ustav Bosne i Hercegovine, prvenstveno zbog „neustavnog (tihog) prijenosa mjerodavnosti sa entiteta na Sud [BiH]”, kao i zbog povrede načela vladavine prava iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Zbog svega izloženog, podnositelj zahtjeva predlaže da Ustavni sud provede javnu raspravu, sasluša stavove predstavnika entiteta, a po potrebi i pravne eksperte i predstavnike nevladinog sektora koji se bave zaštitom i promocijom ljudskih prava, te da nakon tako provedene procedure donese odluku kojom će pobijanu odredbu članka 13. stavak 2. Zakona o Sudu BiH staviti izvan snage.

b) Odgovor na zahtjev

14. Zastupnički dom je dostavio mišljenje Ustavnoopravnog povjerenstva Zastupničkog doma u kojemu je navedeno da je na 55. sjednici, održanoj 12. studenoga 2008. godine, Ustavnopravno povjerenstvo razmatralo predmetni zahtjev i glasovanjem sa pet glasova „za”, dva glasa „protiv” i jednim „suzdržanim” glasom utvrdila: da je pobijani zakon donio Visoki predstavnik za BiH 12. studenoga 2000. godine, a da je Parlamentarna skupština BiH taj zakon usvojila na sjednici Doma naroda 25. lipnja 2002. godine i na sjednici Zastupničkog doma 3. srpnja 2002. godine, kao i da Ustavnopravno povjerenstvo „ostaje na pozicijama pobijanog zakona”.

15. Dom naroda je dostavio mišljenje Ustavnoopravnog povjerenstva Doma naroda u kojemu je navedeno da je Dom naroda, na 30. sjednici održanoj 26. siječnja 2009. godine, glasovao u svezi sa zahtjevom, te da su „dva glasa bila ‘za’ (srpski predstavnici u Povjerenstvu) a tri glasa ‘suzdržan’, te da „na taj način zahtjev nije podržan”.

c) Mišljenje OHR-a

16. Što se tiče prvog argumenta podnositelja zahtjeva koji se odnosi na tvrdnju da u oblasti pravosuđa ne postoji mjerodavnost institucija Bosne i Hercegovine za donošenje kaznenopravnih propisa, OHR smatra da je Ustavni sud već odgovorio na to pitanje u Odluci broj *U 26/01* (objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 4/02), u kojoj je proglasio da je Zakon o Sudu BiH sukladan Ustavu Bosne i Hercegovine. Također, OHR smatra da je istom odlukom odgovoreno i na navode podnositelja zahtjeva koji se tiču članka IV/4.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, ističući da se ne može prihvatiti navod podnositelja zahtjeva da ovaj članak „slijedi odredbu članka III Ustava Bosne i Hercegovine”, već je on primjenjiv na sve odredbe Ustava Bosne i Hercegovine koje uspostavljaju temelj za državu da donosi zakone.

17. Što se tiče tvrdnje podnositelja zahtjeva da ne postoji ustavna mjerodavnost institucija Bosne i Hercegovine za donošenje propisa iz kaznenopravne oblasti, OHR je ukazao da je mjerodavnost institucija BiH propisana u članku III/1.(g), ali da to nije i jedini temelj. Budući da se zahtjev za ocjenu ustavnosti ograničio na članak 13. stavak 2. Zakona o Sudu BiH, OHR je naveo da će svoje mišljenje fokusirati na mjerodavnost institucija Bosne i Hercegovine prema čl. III/1.(g) i III/5. Ustava Bosne i Hercegovine. U tom smislu, OHR je naveo da pobijana odredba čini dio organizacijskog zakona kojim se dalje definira mjerodavnost institucija Bosne i Hercegovine u kaznenim stvarima koje su bitne za samopostojanje Bosne i Hercegovine kao države i/ili imaju posljedice izvan teritorija datog entiteta ili Distrikta Brčko BiH i/ili mogu imati toliko štetne posljedice za Bosnu i Hercegovinu kao državu da institucije Bosne i Hercegovine moraju osigurati provođenje tih kaznenopravnih stvari. Dalje, OHR je naveo da članak III/5. Ustava Bosne i Hercegovine obvezuje državu da preuzme mjerodavnost u onim stvarima koje su potrebne za očuvanje suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke neovisnosti i međunarodnog subjektiviteta Bosne i Hercegovine.

18. Prema tome, kako je dalje navedeno, institucije Bosne i Hercegovine moraju poduzeti sve nužne mjere za rješavanje takvih stvari uključujući i donošenje zakona u pojedinim područjima iz oblasti kaznenoga prava. Stoga, OHR smatra da pobijanom odredbom članka 13. stavak 2. točka a) Zakona o Sudu BiH nije došlo do „tihog prijenosa mjerodavnosti sa entiteta na državu”, kako to tvrdi podnositelj zahtjeva, već da je ta odredba utemeljena na nužnosti da se sačuva suverenitet, teritorijalni integritet, politička neovisnost i međunarodni subjektivitet Bosne i Hercegovine. OHR smatra da su institucije Bosne i Hercegovine, donošenjem članka 13. stavak 2. točka a) Zakona o Sudu BiH, „odabrale da se u jednom dijelu oslone na kaznena djela koja su propisali entiteti i Distrikt, utvrđujući

pri tome posebna pravila mjerodavnosti kojima se instituciji ustanovljenoj na državnoj razini omogućava da sankcionira takvo kazneno djelo kad god ono potpada u mjerodavnost države, kako je predviđeno člankom III/5.(a) Ustava Bosne i Hercegovine”.

19. Dalje, OHR je ukazao da i određena kaznena djela koja primarno štite neke druge vrijednosti, npr. „kaznena djela u ekonomiji”, svojim posljedicama mogu utjecati na nacionalnu sigurnost, tj. suverenitet, teritorijalni integritet, političku neovisnost i međunarodni subjektivitet, te, stoga, zahtijevaju da ih reguliraju institucije Bosne i Hercegovine. U tom smislu se OHR pozvao na službenu verziju Ustava BiH na engleskome jeziku, prema kojoj riječi „law enforcement” („provođenje zakona”) nisu isključivo povezane sa policijom, već uključuju i zadatke tužiteljstva i sudova u kaznenopravnoj oblasti. Dalje je istaknuto da se zakonodavstvo Bosne i Hercegovine primjenjuje na cijelom teritoriju BiH, pa kada ne bi bilo mjerodavnosti Suda BiH u međunarodnom i međuentitetskom provođenju kaznenog prava, postojala bi pravna praznina, budući da prema Ustavu Bosne i Hercegovine ne postoji mogućnost da entiteti preuzmu mjerodavnost države. Ova mjerodavnost institucija Bosne i Hercegovine u međunarodnom i međuentitetskom provođenju kaznenog prava je, prema mišljenju OHR-a, dvojaka. Prvo, Bosna i Hercegovina mora osigurati provođenje kaznenopravne prisile glede određenih kaznenih djela koja su po svojoj naravi međunarodna ili međuentitetska, npr. krijumčarenje. Drugo, svako djelo koje je kao kazneno propisano u zakonima entiteta ili Distrikta Brčko BiH moglo bi potpasti pod mjerodavnost Suda BiH kada proizvodi posljedice izvan teritorija entiteta ili Distrikta Brčko. OHR smatra da članak III/1.(g) stvara i mjerodavnost za institucije Bosne i Hercegovine nad određenim kaznenim djelima koja istodobno postoji uz mjerodavnost entiteta i Distrikta Brčko nad tim djelima. Pobjanom odredbom Zakona o Sudu BiH je definirana mjerodavnost Bosne i Hercegovine nad pitanjima međuentitetskog provođenja zakona na način da su predviđene posljedice koju određena kaznena djela moraju proizvesti kako bi takvo djelo bilo u mjerodavnosti Suda BiH. OHR navodi da je postojanje takvih konkretnih posljedica činjenično pitanje koje u svakom slučaju mora utvrditi Sud BiH, a je li pri tome prekoračena mjerodavnost tako što je odredba članka 13. stavak 2. protumačena suprotno Ustavu Bosne i Hercegovine, mogao bi utvrđivati Ustavni sud nakon što o tome bude donesena pravomoćna presuda u konkretnome slučaju.

20. U svezi sa navodima o neustavnosti pobijane odredbe u odnosu na načelo vladavine prava iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, OHR ističe da je jedan od temeljnih elemenata na kojemu ovo načelo počiva potreba da se osigura da nitko ne bude iznad zakona. Međutim, OHR ističe da je dvojbeno bi li ovo načelo moglo biti zadovoljeno čak i teoretski tako što bi procesuiranje djela koja ispunjavaju uvjete predviđene člankom

13. stavak 2. Zakona o Sudu BiH bilo povjereno tijelima entiteta i Distrikta Brčko BiH. Naime, OHR ukazuje da je na institucijama BiH da osiguraju da predmeti koji proizvode posljedice predviđene u pobijanom članku „dođu do suda i da pred sudom budu procesuirani sukladno zakonu”. Upravo zato što pogađaju državu, ta djela se moraju procesuirati na razini države, pa bi se propustom da se instituciji države povjeri procesuiranje djela koja su štetna za državu iznevjerila mjerodavnost institucija i prepustilo bi se institucijama koje predstavljaju samo jedan dio teritorija i stanovništva države da ocjenjuju što jeste, a što nije štetno za sveukupne domaće i međunarodne interese države.

21. Na temelju svega navedenoga, OHR smatra da je pobijani članak 13. stavak 2. Zakona o Sudu BiH sukladan Ustavu Bosne i Hercegovine i da odgovara ustavnoj obvezi institucija Bosne i Hercegovine da izvršavaju svoje mjerodavnosti prema, *inter alia*, čl. III/1.(g) i III/5.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

d) Mišljenje OSCE-a

22. OSCE je u svom mišljenju istaknuo da razlog za davanje mjerodavnosti Sudu BiH da štiti vrijednosti propisane točkom (a) stavka 2. članka 13. Zakona o Sudu BiH ima jasno uporište u odredbi članka III/5.(a) Ustava Bosne i Hercegovine. Ta odredba daje državi mjerodavnosti koje su potrebne da se zaštite vrijednosti propisane navedenom odredbom. OSCE je naglasio da kazneni zakoni entiteta i Distrikta Brčko BiH sadrže poglavlja koja su posvećena kaznenim djelima protiv ustavnog poretka, teritorijalnog integriteta i sigurnosti, a Kazneni zakon BiH (u daljnjem tekstu: KZBiH) sadrži poglavlje o kaznenim djelima protiv integriteta BiH. Usporedbom ovih odredaba može se zaključiti, kako je naveo OSCE, da kaznena djela koja nisu propisana u KZBiH ipak mogu ugroziti suverenitet, teritorijalni integritet, političku neovisnost, državnu sigurnost ili međunarodni subjektivitet BiH. Kao primjer OSCE navodi kazneno djelo ubojstva ili otmice predstavnika najviše institucije entiteta koje nije propisano kao kazneno djelo u KZBiH, ali ono može potencijalno ugroziti državu u cjelini. Stoga, OSCE zaključuje da davanje mjerodavnosti Sudu BiH na ovom polju i pod uvjetima propisanim u točki (a) pobijane odredbe jeste potrebno kako bi se omogućilo da država BiH učinkovito provodi svoje dužnosti prema Ustavu Bosne i Hercegovine.

23. Što se tiče točke (b) stavka 2. članka 13. Zakona o Sudu BiH, OSCE navodi da je sveza između učinkovitoga sudstva, vladavine prava i potpunog uživanja ljudskih prava jaka i dobro utemeljena u međunarodnim i regionalnim instrumentima. OSCE se pozvao i na svoju Odluku broj 5/06 (Ministerial Council, Bruxelles 2006, 5. prosinac 2006. godine), u kojoj je naglašeno da „učinkovit kaznenopravni sustav utemeljen na vladavini

prava jeste uvjet za borbu protiv organiziranog kriminala, trgovine ljudima, nezakonite trgovine drogama i oružjem, terorizma, korupcije i drugih oblika međunarodnih i domaćih kriminalnih radnji, te da se specijalizirane reakcije na ove sigurnosne izazove moraju dati unutar općega okvira kaznenopravnog sustava". Dalje, OSCE je naveo da je i u odluci OHR-a, kojom je donesena sporna odredba, izričito navedeno u preambuli da je cilj donošenja takve odredbe borba protiv kriminalnih aktivnosti koje ugrožavaju gospodarska, fiskalna, tržišna i druga socijalna prava i interese građana BiH, te jačanje vladavine prava, kako bi se stvorio temelj za gospodarski rast i strane investicije.

24. Imajući ovo u vidu, OSCE je naveo da u KZBiH postoji samo ograničen okvir gospodarskog kriminala ili kaznenih djela protiv službene dužnosti, uključujući i korupciju. Kaznena djela pronevjere, prevare, zlouporabe položaja ili prouzrokovanja stečaja, koja su propisana u entitetskim kaznenim zakonima, nisu propisana i u KZBiH ili su ograničena samo na postupke djelatnika institucija BiH. Međutim, OSCE ističe da je „malo prostora za sumnju da ova i druga slična kaznena djela koja su propisana u entitetskim zakonima mogu biti štetna za gospodarstvo BiH ili da mogu uzrokovati ozbiljnu štetu izvan teritorija entiteta ili Distrikta Brčko". Ova vjerojatnoća je, kako je dalje navedeno, uvećana činjenicom da proračun BiH, prema Ustavu Bosne i Hercegovine, ovisi o porezu i davanju iz entiteta (članak VIII/3). Zbog toga, OSCE smatra da ozbiljne štete za financijsku situaciju ili zlouporaba sredstava jednog od entiteta ima posljedice za gospodarstvo i stabilnost cijele države, što potkopava uživanje međunarodno i ustavno priznatih ekonomskih i socijalnih prava njezinih građana, propisanih u Aneksu I Ustava Bosne i Hercegovine. Na temelju navedenog, OSCE je istaknuo da se može zaključiti da je postojanje mjerodavnosti Suda BiH na ovom polju, pod uvjetima propisanim u točki (b) sporne odredbe, nužno kako bi se omogućilo Bosni i Hercegovini da izvršava svoje obveze iz Ustava BiH.

25. Što se tiče navoda podnositelja zahtjeva o kršenju načela vladavine prava iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, OSCE je istaknuo da utemeljenje suda na državnoj razini koji ima ovlasti, pod određenim uvjetima, uzeti u svoju mjerodavnost kaznena djela koja su izvorno u mjerodavnosti entitetskih sudova, nije nepoznato i u drugim veoma decentraliziranim europskim državama (npr. Švicarska ili Španjolska). Osim toga, to je urađeno i kao odgovor na potrebu da se poveća učinkovitost kaznenopravnog sustava zato što „određeni modaliteti izvršenja gospodarskog kriminala, zbog svoje kompleksnosti, mogu zahtijevati da istrage i suđenja provode tužiteljstva ili sud na državnoj razini, koji imaju bolje resurse, ali i teritorijalnu mjerodavnost za cijelu zemlju". Također, OSCE ističe da su obje institucije na državnoj razini, Tužiteljstvo i Sud BiH, utemeljene između ostalog i zato da bi se prevladali problemi pretjerane rascjepkanosti sustava sudstva i tijela

gonjenja u BiH. Što se tiče pravne sigurnosti i jednakosti pred zakonom OSCE je ukazao da je u tom smislu potrebno razvijati dosljednu sudsku praksu glede primjene pobijane odredbe u svakom pojedinačnom slučaju, te da eventualna kršenja do kojih može doći u pojedinim slučajevima ne dovode u pitanje ustavnost pobijane odredbe kao takve. Osim toga, za takva eventualna kršenja postoje pravni lijekovi tijekom kaznenog postupka, ali i mogućnost korištenja apelacijske mjerodavnosti Ustavnog suda. Na temelju svega navedenog, OSCE smatra da je članak 13. stavak 2. Zakona o Sudu BiH ustavan.

IV. Relevantni propisi

26. Odluka Visokog predstavnika u Bosni i Hercegovini od 24. siječnja 2003. godine kojom se donosi Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Sudu BiH („Službeni glasnik BiH” broj 3/03)

[...] Pozivajući se dalje na stavak 12. 1 Deklaracije Vijeća za implementaciju mira sa sastanka održanog u Madridu 15. i 16. prosinca 1998. godine u kojemu je jasno rečeno da Vijeće smatra da je uspostava vladavine zakona, u koju građani imaju povjerenja, preduvjet za trajni mir, te za samoodrživu ekonomiju koja može privući i zadržati i strane i domaće ulagače;

[...] Imajući na umu ponovno osnaženu strategiju sudske reforme s ciljem jačanja napora za uspostavu vladavine zakona u Bosni i Hercegovini iz 2002/2003. godine, koju je podržao Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira na sastanku održanom 28. veljače 2002. godine, konstatirajući da je spomenuta strategija osmišljena s ciljem odgovora na pozive koje su uputile vlasti u Bosni i Hercegovini koje traže jači angažman međunarodne zajednice povodom pitanja gospodarskog kriminala, korupcije i problema sa kojima se suočava sudski sustav;

[...] Imajući na umu da kriminalne aktivnosti i dalje ugrožavaju ekonomska, fiskalna, tržišna i druga socijalna prava i interese građana Bosne i Hercegovine, te da će utemeljenje Posebnog vijeća za organizirani kriminal, gospodarski kriminal i korupciju u sklopu spomenutog Suda Bosne i Hercegovine unaprijediti odlučnu borbu protiv kriminala u Bosni i Hercegovini;

Uvjeren u vitalni značaj koji za Bosnu i Hercegovinu ima nastojanje da se ojača i slijedi vladavina zakona kako bi se stvorio temelj za gospodarski rast i strane investicije, te iz svih gore navedenih razloga;

Visoki predstavnik ovim donosi slijedeću

*ODLUKU KOJOM SE DONOSI ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O
SUDU BOSNE I HERCEGOVINE KOJI JE SASTAVNI DIO OVE ODLUKE*

Navedeni zakon stupa na snagu kao Zakon Bosne i Hercegovine na dan predviđen u članku 13. Zakona, na privremenom temelju sve dok ga Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine ne usvoji u istom obliku, bez izmjena i dopuna i bez dodatnih uvjeta.

27. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Sudu Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” broj 42/03) u relevantnome dijelu glasi:

Članak 2.

Članak 13. Zakona se briše i zamjenjuje novim člankom 13. koji glasi:

[...] 2. Sud je dalje mjerodavan za kaznena djela utvrđena zakonima Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine kada ta kaznena djela:

a) ugrožavaju suverenitet, teritorijalni integritet, političku neovisnost, nacionalnu sigurnost i međunarodni subjektivitet Bosne i Hercegovine;

b) mogu imati ozbiljne reperkusije ili štetne posljedice na gospodarstvo Bosne i Hercegovine, ili mogu izazvati druge štetne posljedice za Bosnu i Hercegovinu ili mogu izazvati ozbiljnu ekonomsku štetu ili druge štetne posljedice izvan teritorija datog entiteta ili Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine.

28. Ustav Bosne i Hercegovine u relevantnome dijelu glasi:

Članak I/2.

Bosna i Hercegovina je demokratska država koja funkcioniра sukladno zakonu i na temelju slobodnih i demokratskih izbora.

Članak III/1.(g)

Sljedeća pitanja su u mjerodavnosti institucija Bosne i Hercegovine:

Provođenje međunarodnih i međuentitetskih kaznenopravnih propisa, uključujući i odnose sa Interpolom.

Članak III/3.(a)

Sve vladine funkcije i ovlasti koje nisu ovim Ustavom izričito povjerene institucijama Bosne i Hercegovine pripadaju entitetima.

Članak III/5.(a)

Bosna i Hercegovina će preuzeti mjerodavnost u onim stvarima u kojima se o tome postigne suglasnost entiteta; u stvarima koje su predviđene Aneksima 5-8 Općeg okvirnog sporazuma; ili koje su potrebne za očuvanje suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke neovisnosti i međunarodnog subjektiviteta Bosne i Hercegovine, sukladno podjeli mjerodavnosti među institucijama Bosne i Hercegovine. Dodatne institucije mogu biti uspostavljene prema potrebi za vršenje ovih mjerodavnosti.

V. Dopustivost

29. Zahtjev za ocjenu ustavnosti podnio je zamjenik predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, što znači da je zahtjev podnijela ovlaštena osoba iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine. Predmet zahtjeva je ocjena ustavnosti pobijanog zakona koji je donio Visoki predstavnik, a potom usvojila i Parlamentarna skupština BiH, a za čije rješavanje je Ustavni sud mjerodavan prema članku VI/3.(a) alineja 2. Ustava Bosne i Hercegovine.

30. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 17. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je predmetni zahtjev dopustiv zato što ga je podnio ovlašten subjekt, i da ne postoji nijedan formalni razlog iz članka 17. stavak 1. Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev nije dopustiv.

VI. Meritum

31. Ustavni sud opaža da je podnositelj zahtjeva postavio, u suštini, tri pitanja pred Ustavni sud. Prvo, podnositelj zahtjeva smatra da je člankom 13. stavak 2. pobijanog zakona došlo do prijenosa mjerodavnosti sa entiteta na Bosnu i Hercegovinu koji je suprotan čl. III/3.(a) i III/5.(a). Drugo, podnositelj zahtjeva smatra da je pobijana odredba suprotna članku III/1.(g) Ustava Bosne i Hercegovine jer je mjerodavnost institucija u kaznenopravnoj oblasti ograničena isključivo na mjerodavnost predviđenu u članku III/1. (g) Ustava Bosne i Hercegovine, sa naglaskom na „provođenje međuentitetskih kaznenih propisa”. Treće, podnositelj zahtjeva smatra da je navedena odredba pobijanoga zakona suprotna i načelu vladavine prava iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, jer se njom „ugrožava pravna sigurnost građana BiH” i dovodi ih se nejednakopravan položaj „što predstavlja jedan od temeljnih načela ljudskih prava”.

32. Imajući u vidu suštinu navoda iz konkretnog zahtjeva u svezi sa prvim postavljenim pitanjem, Ustavni sud prije svega ukazuje da je Odlukom broj U 26/01 od 28. rujna 2001.

godine (objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 4/02) utvrđeno da je pobijani zakon sukladan Ustavu Bosne i Hercegovine. Ustavni sud je naročito ukazao da pobijani zakon ne krši članak III/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, a to je pitanje razmotreno prvenstveno u kontekstu članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno načela vladavine prava. U tom smislu, Ustavni sud je obrazložio da Ustav dodjeljuje Bosni i Hercegovini odgovornosti i mjerodavnosti kojima se osigurava očuvanje njezinog suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke neovisnosti i međunarodnog subjektiviteta, najviše razine međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda, te slobodnih i demokratskih izbora (Odluka *U 26/01*, stavak 18). Dalje, u svezi sa člankom III/5.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud je ukazao na to da Bosna i Hercegovina, između ostalog, može preuzeti mjerodavnosti koje su potrebne za očuvanje suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke neovisnosti i međunarodnog subjektiviteta Bosne i Hercegovine sukladno podjeli mjerodavnosti među institucijama Bosne i Hercegovine prema čl. III/3. i III/5. Ustava Bosne i Hercegovine. U tom smislu, razmotren je i članak IV/4. Ustava Bosne i Hercegovine koji predviđa da Parlamentarna skupština BiH donosi zakone koji su potrebni za provođenje odluka Predsjedništva (ili za vršenje funkcija Skupštine prema ovom Ustavu), te da ovaj članak ne zahtijeva suglasnost entiteta (*idem*, stavak 21).

33. Dalje, Ustavni sud je zaključio da je u tim okolnostima Bosna i Hercegovina ovlaštena „osim Ustavom izričito predviđenih, uspostaviti i druge mehanizme i dodatne institucije koje su joj potrebne za izvršenje njezinih mjerodavnosti, uključujući i uspostavu suda za jačanje pravne zaštite njezinih građana i osiguranje poštovanja načela Europske konvencije o ljudskim pravima”. Također, Ustavni sud je zaključio da „iako nije zadatak Ustavnog suda da izražava mišljenje o tome treba li neki zakon biti donesen, Sud ipak opaža da se, uspostavom Suda Bosne i Hercegovine, može očekivati veći doprinos jačanju vladavine prava, što je jedan od temeljnih načela za funkcioniranje demokratske države”.

34. Dakle, Ustavni sud je u navedenoj odluci u cijelosti razriješio pitanje mjerodavnosti Bosne i Hercegovine da donese Zakon o Sudu BiH kao mehanizam kojim se uspostavlja institucija koja je nužna za izvršenje mjerodavnosti države, tako što je utvrdio da je to sukladno čl. III/3.(a) i III/5.(a) Ustava Bosne i Hercegovine. Ta ocjena uključuje i pitanje mjerodavnosti Suda BiH koje je riješeno tim zakonom, uključujući i njegovu mjerodavnost da sudi u kaznenopravnim stvarima. Ustavni sud, također, opaža da je nakon donošenja Odluke Ustavnog suda broj *U 26-01* pobijani zakon u nekoliko navrata promijenjen, a te su izmjene obuhvatile i pitanje mjerodavnosti na način da je pobijanom odredbom stvarna mjerodavnost Suda BiH obuhvatila i mjerodavnost da taj sud, pod uvjetima propisanim pobijanom odredbom, sudi i za kaznena djela koja su propisana zakonima entiteta i Distrikta Brčko BiH. Međutim, Ustavni sud ukazuje da se izmjene o kojima je riječ tiču

klasifikacije kaznenih djela za koja je stvarno mjerodavan Sud BiH unutar svoje postojeće mjerodavnosti da sudi u kaznenopravnim stvarima. Ustavni sud smatra da pitanje o tome kako će u domaćem zakonodavstvu biti razdijeljena stvarna mjerodavnost i koja će djela ući u stvarnu mjerodavnost nekog od sudova unutar zakonima utvrđene sheme sudstva ne pokreće pitanje ustavnosti pobijane odredbe u odnosu na čl. III/3.(a) i III/5.(a) Ustava Bosne i Hercegovine. Također, Ustavni sud smatra da odredba članka 13. stavak 2. pobijanog zakona ne pokreće ponovno pitanje prijenosa mjerodavnosti sa entiteta na državu, naročito imajući u vidu da je pitanje mjerodavnosti države da donese Zakon o sudu BiH i da u njemu utvrdi i njegovu mjerodavnost jednom već riješeno.

35. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud smatra da je odredba članka 13. stavak 2. Zakona o Sudu BiH sukladna čl. III/3.(a) i III/5.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

36. U svezi sa drugim postavljenim pitanjem koje se tiče suglasnosti pobijane odredbe sa člankom III/1.(g) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud smatra da tekst odredbe članka III/1.(g) Ustava Bosne i Hercegovine znači obvezu i mjerodavnost države da općenito provodi kazneno pravo kada ono ima međunarodni ili međuentitetski karakter, na što je ukazao i OHR u svom mišljenju. Ovo podrazumijeva obvezu države da osigura primjenu kaznenopravne prisile za određena kaznena djela koja su po svojoj naravi međunarodna ili međuentitetska, ali i za djela koja su propisana u kaznenim zakonima entiteta i Distrikta Brčko BiH kada ona proizvode posljedice izvan tih teritorijalnih jedinica. Suprotno tumačenje ove odredbe bi, prema mišljenju Ustavnog suda, bilo ne samo jezični netočno već bi vodilo i vrlo uskom tumačenju njezinog dometa, jer sugerira da država Bosna i Hercegovina nema mjerodavnost da donosi i provodi propise u kaznenopravnoj oblasti. Naprotiv, Ustavni sud smatra da članak III/1.(g) podrazumijeva i uključuje mjerodavnost institucija Bosne i Hercegovine nad određenim kaznenim djelima za koja istodobno postoji i mjerodavnost entiteta i Distrikta Brčko. Ovo dalje znači da su pobijanom odredbom članka 13. stavak 2. Zakona o Sudu BiH, u suštini, propisani uvjeti za puno izvršavanje obveza koje država ima prema članku III/1.(g) Ustava Bosne i Hercegovine i pod kojima njezine institucije tu mjerodavnost mogu preuzeti.

37. Stoga, Ustavni sud smatra da pobijana odredba članka 13. stavak 2. Zakona o Sudu BiH nije suprotna članku III/1.(g) Ustava Bosne i Hercegovine.

38. Podnositelj zahtjeva, također, smatra da se pobijanom odredbom ugrožava pravna sigurnost građana Bosne i Hercegovine, te da se građani dovode u nejednakopravan položaj čime se krše, kako navodi, temeljna načela ljudskih prava i načelo vladavine prava iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. U tom smislu, podnositelj zahtjeva ukazuje da bi bila potrebna analiza kaznenih postupaka koji su, pozivom na pobijanu odredbu, vođeni

pred Sudom BiH, ukazujući da je „primjena pobijane odredbe imala štetne posljedice na optužene u takvim predmetima i njihove obitelji”.

39. Imajući u vidu da načelo pravne sigurnosti, na koje se poziva podnositelj zahtjeva, predstavlja prvi kriterij vladavine prava općenito, Ustavni sud će ispitati ispunjava li pobijana zakonska odredba zahtjeve načela pravne sigurnosti kao elementa načela vladavine prava. U svezi s tim, Ustavni sud ističe da pravna sigurnost, između ostaloga, podrazumijeva da uspostavljeni mehanizmi i institucije djeluju sukladno zakonima koji su opći, određeni, jasni, postojani i koji se jednako primjenjuju prema svakome. Također, ovo načelo podrazumijeva i zabranu arbitrarnosti u odlučivanju i postupanju svih tijela vlasti koja moraju djelovati isključivo sukladno zakonu i u okviru ovlasti koje su im zakonom dodijeljene, te postojanje institucionalnih jamstava u tom pravcu.

40. Dovodeći navedeno u svezu sa konkretnim pitanjem, Ustavni sud ukazuje da način na koji će mjerodavne vlasti regulirati pitanje stvarne mjerodavnosti sudova, kao i mogućnost preuzimanja mjerodavnosti u određenim stvarima, predstavlja pitanje koje se ubraja u slobodnu procjenu države. Pri tome, činjenica da su neka pitanja određena kao stvarna mjerodavnost jednog a ne drugog suda koji postoji u zakonom uređenoj shemi sudstva u državi općenito, ne predstavlja kršenje načela pravne sigurnosti *per se*. S druge strane, međutim, slobodna procjena koju država ima nije apsolutna, već je ograničena načelom vladavine prava koji, kako je već rečeno, zahtijeva da zakoni budu dovoljno precizni i jasni kako bi se izbjegla proizvoljnost u odlučivanju.

41. U svezi s tim, Ustavni sud opaža da je stavkom 1. članka 13. Zakona o Sudu BiH propisano, kao pravilo, da Sud BiH sudi za kaznena djela utvrđena kaznenim i drugim zakonima Bosne i Hercegovine. U stavku 2. istoga članka propisani su izuzeci od ovoga pravila tako što je regulirano da je Sud BiH mjerodavan da sudi za kaznena djela propisana kaznenim zakonima entiteta i Distrikta Brčko BiH u dva slučaja. Prvo, točkom (a) stavka 2. članka 13. Zakona o Sudu BiH propisano je da će Sud BiH biti mjerodavan za ova kaznena djela ako se njima „ugrožavaju suverenitet, teritorijalni integritet, politička neovisnost, nacionalna sigurnost i međunarodni subjektivitet Bosne i Hercegovine”. Ovakva odredba je, prema mišljenju Ustavnog suda, sukladna načelu vladavine prava iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Naime, određena kaznena djela koja su propisana zakonima entiteta i Distrikta Brčko BiH mogu ugroziti vrijednosti navedene u članku 13. stavak 2. točka (a) Zakona o Sudu BiH, pa je dužnost države te vrijednosti učinkovito zaštititi sukladno obvezi države iz članka III/5.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, pa samim tim, i sukladno načelu vladavine prava iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Ustavni sud smatra da davanje mjerodavnosti Sudu BiH, kao instituciji države Bosne i

Hercegovine, da sudi za kaznena djela pod uvjetima navedenim u prvoj točki stavka 2. članka 13. Zakona o Sudu BiH omogućava da Bosna i Hercegovina ispuni svoje Ustavom propisane obveze, što nije suprotno načelu vladavine prava i pravne sigurnosti. Naprotiv, ova načela upravo zahtijevaju postojanje odgovarajućih mehanizama putem kojih država osigurava postupanje sukladno svojim propisima, a prije svega sukladno ustavu. Osim toga, Ustavni sud smatra da je ovakva odredba dovoljno jasna u propisivanju uvjeta koji moraju biti ispunjeni da bi Sud BiH bio mjerodavan za kaznena djela propisana kaznenim zakonima entiteta i Distrikta Brčko BiH, tako da se ovom odredbom ni na koji način ne dovodi u pitanje načelo vladavine prava iz članka 1/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

42. Što se tiče točke (b) stavka 2. članka 13. Zakona o Sudu BiH, Ustavni sud opaža da je zakonodavac, kao uvjet za utemeljenje mjerodavnosti Suda BiH, u ovoj odredbi predvidio niz pravnih standarda: „ozbiljne reperkusije ili štetne posljedice na gospodarstvo Bosne i Hercegovine”, „druge štetne posljedice za Bosnu i Hercegovinu”, „ozbiljnu ekonomsku štetu ili druge štetne posljedice izvan teritorija datog entiteta ili Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”. Ustavni sud ukazuje da je uporaba pravnih standarda u normiranju uobičajena u situacijama koje jesu slične, ali su istodobno i toliko različite da se za sve njih ne može propisati jedna norma s čvrsto određenim pojmovima, a koje su, s druge strane, suviše brojne da bi se za svaku od tih situacija mogla donijeti pojedinačna norma. Dalje, Ustavni sud podsjeća da su pravni standardi normativni pojmovi koji mijenjaju svoj konkretni sadržaj ovisno o svakom konkretnom slučaju, a da ipak ostaju u suštini isti. Pošto je nemoguće da se njihov sadržaj unaprijed odredi za svaki konkretan slučaj, u normiranju se upotrebljavaju neodređeni pojmovi kao što su, npr. „savjestan”, „opasan”, „javni moral”, „javni red”, „ozbiljna šteta” i sl. Budući da normom koja koristi pravne standarde nije unaprijed određen njihov sadržaj, potrebno je da mjerodavni subjekti to urade u svakom konkretnom slučaju kad takvu normu primjenjuju. Pri tome moraju voditi računa o određenim objektivnim mjerilima i cilju norme kako bi se izbjegla arbitrarnost i samovolja.

43. Ustavni sud opaža da je jedna takva norma upravo odredba članka 13. stavak 2. točka (b). Njome je predviđena mjerodavnost Suda BiH za kaznena djela propisana kaznenim zakonima entiteta i Distrikta Brčko BiH, pod uvjetom da bude ispunjen neki od uvjeta koje taj članak predviđa u formi pravnih standarda. Također, ovom odredbom istodobno je data ovlast Sudu BiH da odredi sadržaj pravnih standarda propisanih u pobijanoj odredbi, vodeći računa o tome da pažljivo utvrdi jesu li propisani uvjeti ispunjeni u svakom konkretnom slučaju, ovisno o datim okolnostima. Stoga, Ustavni sud smatra da ovakvo normiranje u pobijanoj odredbi nije protivno načelu vladavine prava i pravne sigurnosti. Istodobno, Ustavni sud opaža da ovako normirana odredba članka 13. stavak 2. točka (b)

Zakona o Sudu BiH stvara dodatnu i ozbiljnu obvezu sudstvu da, kroz dosljedan razvoj sudske prakse, utvrđuje sadržaj ovih standarda i da u svakom konkretnom slučaju, obzirom na date okolnosti, odluči jesu li propisani uvjeti za mjerodavnost Suda BiH ispunjeni.

44. Što se tiče pozivanja podnositelja zahtjeva na kršenje načela „jednakosti pred zakonom” zbog načina primjene odredbe članka 13. stavak 2. točka (b) Zakona o Sudu BiH, Ustavni sud opaža da podnositelj zahtjeva želi da Ustavni sud, u okviru svoje mjerodavnosti iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, ispita kršenje ljudskih prava pojedinaca *in abstracto*, što nije moguće. Naime, ljudska prava, kako su zajamčena Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i člankom II/3. Ustava Bosne i Hercegovine, individualna su ljudska prava na koja se pojedinci mogu pozvati onda kada su „žrtve” kršenja nekog od zaštićenih prava u smislu Europske konvencije. Ustavni sud opaža da je moguće da neodgovarajuća primjena pobijane odredbe može rezultirati kršenjem ljudskih prava u pojedinačnim slučajevima. Međutim, takvo eventualno kršenje nije u svezi sa ustavnošću same odredbe, već se tiče njezine primjene u svakom pojedinačnom slučaju. U svezi s tim, Ustavni sud ističe da mogućnost preispitivanja konkretnih odluka Suda BiH u svezi sa primjenom navedene odredbe u odnosu na pojedince postoji u okviru apelacijske mjerodavnosti Ustavnog suda iz članka VI/3.(b). Stoga, Ustavni sud smatra da odredba članka 13. stavak 2. točka (b) Zakona o Sudu BiH ne dovodi, sama po sebi, u pitanje „jednakost pred zakonom”, ali stvara obvezu Sudu BiH da o ovom načelu vodi računa u svakom konkretnom slučaju.

45. Na temelju svega izloženoga, Ustavni sud smatra da odredba članka 13. stavak 2. Zakona o Sudu BiH nije suprotna načelu vladavine prava iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

VII. Zaključak

46. Ustavni sud zaključuje da je odredba članka 13. stavak 2. Zakona o Sudu BiH sukladna čl. III/3.(a) i III/5.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, zato što pitanje o tome kako će u domaćem zakonodavstvu biti razdijeljena stvarna mjerodavnost i koja će djela ući u stvarnu mjerodavnost nekog od sudova unutar zakonima utvrđene sheme sudstva ne pokreće pitanje ustavnosti pobijane odredbe u odnosu na čl. III/3.(a) i III/5.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, a Ustavni sud je u svojoj ranijoj odluci zaključio da Bosna i Hercegovina ima mjerodavnost da donese Zakon o Sudu BiH. Također, Ustavni sud zaključuje da pobijana odredba članka 13. stavak 2. Zakona o Sudu BiH nije suprotna članku III/1.(g) Ustava Bosne i Hercegovine, budući da su tom odredbom propisani uvjeti za puno

izvršavanje obveza koje država ima prema članku III/1.(g) Ustava Bosne i Hercegovine i pod kojima njezine institucije imaju mjerodavnost.

47. Ustavni sud, također, zaključuje da odredba članka 13. stavak 2. Zakona o Sudu BiH nije suprotna načelu vladavine prava iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, te da ne dovodi, sama po sebi, u pitanje „pravnu sigurnost” ili „jednakost pred zakonom” pojedinaca. Naime, Ustavni sud zaključuje da se točkom (a) te odredbe omogućava ispunjavanje Ustavom propisane obveze države da zaštiti suverenitet, teritorijalni integritet, političku neovisnost, nacionalnu sigurnost i međunarodni subjektivitet Bosne i Hercegovine, a ispunjavanje ustavnih obveza je jedan od zahtjeva načela vladavine prava u demokratskim državama. Također, Ustavni sud zaključuje da se ovo načelo ne dovodi u pitanje ni u točki (b) pobijane odredbe, budući da se njom općenito propisuju situacije u kojima će Sud BiH, pod određenim uvjetima, biti mjerodavan. Također, ovom odredbom se daje ovlast, ali i stvara obveza Suda BiH da pri primjeni ove odredbe pažljivo vodi računa o svakom pojedinačnom slučaju uz poštovanje načela „pravne sigurnosti” i „jednakosti pred zakonom” kao neodvojivim elementima načela vladavine prava.

48. U smislu članka 41. Pravila Ustavnog suda, aneks ove odluke čine izdvojena mišljenja potpredsjednika Miodraga Simovića i sudaca Mate Tadića i Krstan Simića.

49. Na temelju članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

50. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Seada Palavrić

Izdvojeno mišljenje sukladno odluci suca Miodraga Simovića

Iako dijelim mišljenje većine sudaca o tome da ne postoji povreda članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, želio bih naglasiti sljedeće:

(1) Ustavni sud je već ranije, Odlukom broj U 26/01 od 28. rujna 2001. godine („Službeni glasnik BiH” broj 4/02), u postupku ocjene ustavnosti Zakona o Sudu BiH („Službeni glasnik BiH” broj 29/00), utvrdio da je BiH mjerodavna donijeti Zakon o Sudu BiH, kao mehanizam kojim se uspostavlja institucija koja je nužna za izvršenje mjerodavnosti države. To uključuje i pitanje mjerodavnosti Suda BiH koje je riješeno tim zakonom, uključujući i njegovu mjerodavnost da sudi u kaznenopravnim stvarima. Dakle, Ustavni sud je u navedenoj odluci u cijelosti razriješio pitanje mjerodavnosti BiH za donošenje Zakona o Sudu BiH.

(2) Nakon donošenja navedene odluke Ustavnog suda, vršene su izmjene i dopune Zakona o Sudu BiH, i to više puta („Službeni glasnik BiH” br. 16/02, 24/02, 3/03, 37/03, 42/03, 4/04, 9/04, 35/04, 61/04 i 32/07). Tim izmjenama i dopunama je obuhvaćena i pobijana odredba članka 13. stavak 2. Navedenom odredbom je propisano da je, pod određenim uvjetima utvrđenim tom odredbom, Sud BiH mjerodavan da sudi i za kaznena djela koja su propisana zakonima entiteta i Distrikta Brčko BiH.

(3) S tim u svezi, potrebno je istaći da način na koji će mjerodavne vlasti regulirati mjerodavnost sudova, kao i mogućnost preuzimanja mjerodavnosti u određenim stvarima, predstavlja pitanje koje se ubraja u slobodnu procjenu države. To je, naročito, važno za propise kojima se na bilo koji način regulira kaznenopravna oblast, a s ciljem osiguranja provođenja pravičnog postupka. Jedan od neodvojivih elemenata pravičnog postupka je njegova zakonitost uz koju je usko vezano pitanje stvarne mjerodavnosti suda. Da bi se kroz ovako postavljen koncept načela zakonitosti moglo u potpunosti ostvariti pravo na pravičan postupak, zakonodavac mora propisati jasna pravila o tome da samo sud koji je unaprijed određen zakonom kao mjerodavan može suditi za kaznena djela iz njegove mjerodavnosti. S druge strane, ako zakonodavac želi propisati i pravila prema kojima stvarnu mjerodavnost u određenim kaznenopravnim stvarima može preuzeti drugi sud, osim onog zakonom propisanog, onda mora, s ciljem poštovanja načela vladavine prava, općenito i načela zakonitosti kao njegovog neodvojivog elementa, precizno i jasno propisati pod kojim uvjetima do toga može doći.

(4) Smatram da je točka a) stavka 2. članka 13. Zakona o Sudu BiH, što je utvrđeno i Odlukom Ustavnog suda broj U 16/08, dovoljno jasna u propisivanju konkretnih uvjeta

koji moraju biti ispunjeni da bi Sud BiH bio mjerodavan za kaznena djela propisana kaznenim zakonima entiteta i Distrikta Brčko BiH.

Međutim, točka b) stavka 2. članka 13. Zakona o Sudu BiH, u postupku ocjene njezine ustavnosti pred Ustavnim sudom BiH, otvorila je ozbiljna pitanja u smislu ispunjava li pobijana odredba zakonsku kvalitetu u mjeri u kojoj to zahtijeva ustavno načelo vladavine prava iz članka I/2. Ustava BiH, odnosno načelo pravne sigurnosti kao njegov sastavni element. Naime, nesporno je da je u točki b) stavka 2. članka 13. Zakona o Sudu BiH zakonodavac, kao uvjet za utemeljenje mjerodavnosti Suda BiH, predvidio niz pravnih standarda, ostavivši Sudu BiH diskrecijsku ocjenu da u svakom konkretnom slučaju cijeni je li neki od tih standarda ispunjen. Kako je navedeno u obrazloženju Odluke broj U 16/08, ovako normirana odredba članka 13. stavak 2. točka b) Zakona o Sudu BiH stvara dodatnu i ozbiljnu obvezu sudstvu da, dosljednim razvojem sudske prakse, utvrđuje sadržaj ovih standarda i da u svakom konkretnom slučaju, obzirom na date okolnosti, odluči da su propisani uvjeti za mjerodavnost Suda BiH ispunjeni. Također, navedeno je da neodgovarajuća primjena pobijane odredbe može rezultirati kršenjem ljudskih prava u pojedinačnim slučajevima. Smatram da je upravo tipičan primjer neadekvatnog obrazloženja za primjenu pobijane odredbe dat u predmetu broj AP 785/08, i to iz razloga navedenih u Zajedničkom izdvojenom mišljenju dopredsjednice Ustavnog suda, gospođe Valerije Galić, i mene, o neslaganju sa Odlukom Ustavnog suda u navedenom predmetu od 31. siječnja 2009. godine.

Iz prakse Europskog suda za ljudska prava, također, proizlazi da su domaći sudovi dužni obrazložiti svoje odluke. Pri tome, sudovi ne moraju dati detaljne odgovore na svaki navod, ali, ako je podnesak suštinski važan za ishod predmeta, sud se njime u tom slučaju mora posebno pozabaviti u svojoj presudi. Dakle, sudska odluka mora imati razloge na kojima je utemeljena i mora imati obrazloženje, pogotovo na podnesak koji je suštinski važan za ishod spora. U sudskoj odluci moraju biti navedeni razlozi na kojima je odluka utemeljena i ti razlozi moraju djelovati uvjerljivo. U suprotnom, postoji povreda članka 6. stavak 1. Europske konvencije (vidi Europski sud, *Van der Hurk protiv Nizozemske*, presuda od 19. travnja 1994. godine, stavak 61). Praksa se uglavnom svodi na to da sud u svojoj odluci mora dati obrazloženje, ali ne mora dati detaljan odgovor na svaki argument.

Iako se u predmetu broj AP 785/08, iz okvira apelacijske mjerodavnosti Ustavnog suda iz članka VI/3.(b) Ustava BiH, pokrenulo pitanje individualnih povreda ljudskih prava, a u predmetu broj U 16/08 Ustavni sud se bavio ocjenom ustavnosti konkretne norme *in abstracto*, u ova dva predmeta se, u biti, pokretalo isto pitanje. Smatrao sam da

je odluka Ustavnog suda u predmetu broj AP 785/08 na određeni način trebala ukazati sudovima da je u primjeni pobijane odredbe nužno voditi računa o tome da se ova odredba primjenjuje tako da se ne krši Ustav BiH, odnosno prava iz Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, što je upravo u tom predmetu, prema mom mišljenju, prekršeno.

(5) Također, treba podsjetiti da je Ustavni sud, u svojoj jurisprudenciji, zaključio da, ako je to potrebno, ima mjerodavnost da u postupku iz apelacijske jurisdikcije izvrši i konkretnu ocjenu ustavnosti u smislu članka VI/3.(b) Ustava BiH. Ustavni sud je, prema mom mišljenju, mogao u predmetu broj AP 785/08, ispitivanjem zakonske kvalitete pobijane odredbe, ukazati zakonodavcu na potrebnu intervenciju pobijane odredbe. Tako bi se standardi koji su navedeni u spornoj zakonskoj odredbi stavili u odgovarajuće okvire i ograničili diskrecijsku ocjenu suda o pitanju mjerodavnosti nekim objektivnim kriterijima koji bi bili vodič pri odlučivanju o tome je li primjenjiv neki od predviđenih standarda. To nikako ne bi značilo da bi se sporna odredba takvom odlukom Ustavnog suda stavila izvan snage i da se ne bi mogla primjenjivati dok je mjerodavni zakonodavac ne bi izmijenio. Obzirom na to da je u tijeku postupak izmjene i dopune Zakona o Sudu BiH, mišljenja sam da bi takva odluka Ustavnog suda proizvela odgovarajuće pozitivne efekte.

Nažalost, većinska odluka Ustavnog suda BiH u predmetu broj AP 785/08, kojom je apelacija odbačena kao nedopustiva zbog preuranjenosti, donesena je prije Odluke broj U 16/08 i tako je onemogućeno da se Ustavni sud na ovakav način bavi ovim pitanjem.

(6) Osim toga, predlagao sam i da se odloži donošenje Odluke broj U 16/08 zbog toga što su, kako sam naveo, u proceduri izmjene i dopune Zakona o Sudu BiH, koje su obuhvatile i pobijanu odredbu. Te izmjene i dopune predlaže i Državna strategija za rad na predmetima ratnih zločina koju je Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvojilo na 71. sjednici održanoj 29. prosinca 2008. godine. Strategija naglašava, između ostaloga, da je Ustavni sud BiH u predmetu broj AP 1785/06 od 30. ožujka 2007. godine usvojio stav da se treba žurno uskladiti sudska praksa u predmetima ratnih zločina. Važnost ove odluke je i u načelnom stavu Ustavnog suda BiH o opravdanosti primjene važećeg Kaznenog zakona BiH u suđenjima i kažnjavanjima za djela ratnih zločina, a na temelju odredbe članka 4.(a) tog zakona, odnosno članka 7. stavak 2. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, te obvezi entitetskih sudova i sudova Distrikta Brčko da prate praksu Suda BiH kada su u pitanju ovi predmeti.

Međutim, moj prijedlog o odlaganju donošenja odluke u predmetu broj U 16/08 (dok Parlamentarna skupština BiH ne usvoji stav o predloženim promjenama članka 13. Zakona o Sudu BiH) nije prihvaćen. Mišljenja sam da je takav prijedlog sukladan i

poznatoj doktrini samoograničenja (*judicial self-restraint*) američkog Vrhovnog suda, čiji je tvorac čuveni sudac *Holmes*. Poznato je da se o potrebi samoograničenja suda u smislu njegove suzdržljivosti od neopravdanog posezanja u zakonodavnu domenu i ocjenjivanja prikladnosti zakona posljednjih decenija mnogo piše. Skoro da u novije vrijeme nema rada posvećenog američkom sustavu nadzora ustavnosti u kojem se posebno ne ističe pobjeda doktrine „*self-restraint*” nad „sudačkim aktivizmom” (*judicial activism*) ranijeg razdoblja. Poučeni američkim iskustvom, mnogi suvremeni sustavi ustavnog sudstva su u samim ustavnim tekstovima predvidjeli određene mjere ili razvijaju u praksi određene doktrine koje predstavljaju prevenciju protiv prejake sudske vlasti, odnosno protiv eventualne nove „sudokratije”. Tako se, primjerice, u radu ustavnih sudova u Njemačkoj, Austriji, Italiji i drugim zemljama mnogo poziva na „samoograničenje” i uzdržavanje od „politiziranja suda”. Svi ti sustavi primjenjuju presumpciju ustavnosti zakona prihvaćajući stajalište da zakon ne može biti proglašen ništavim sve dok postoji mogućnost da se interpretira kao suglasan ustavu, odnosno da, u slučaju sumnje ili više mogućih interpretacija, treba uzeti ispravnom onu mogućnost koju zakon smatra suglasnom ustavu. Istom cilju služe i ustavne i zakonske odredbe o ustavnim sudovima kojima se utvrđuje da sudovi trebaju rješavati samo o pravnom pitanju bez upuštanja u ocjenjivanje političke oportuniteti zakona.

(7) Glasovao sam za odluku u predmetu broj U 16/08, uz uvažavanje razloga navedenih u obrazloženju odluke o tome da odredba članka 13. stavak 2. točka b) Zakona o Sudu BiH ne predstavlja kršenje načela vladavine prava, odnosno pravne sigurnosti *per se*, iako i dalje smatram da je bilo nužno da, kako sam naveo, Ustavni sud odlučnije ukaže na potrebu preciznijeg propisivanja kriterija za preuzimanje stvarne mjerodavnosti Suda BiH od drugih, zakonom unaprijed određenih sudova u kaznenopravnoj oblasti. To je nužno s ciljem izbjegavanja proizvoljnosti u odlučivanju, osiguranja pravne sigurnosti, ali i jačanja povjerenja javnosti u cjelokupni sustav sudske vlasti koji bi proizvoljnim preuzimanjem stvarne mjerodavnosti mogao biti ozbiljno uzdrman.

Dopredsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Na temelju članka 41. stavak 2. Pravila Ustavnog suda BiH, u predmetu broj U 16/08, čiju je odluku Ustavni sud usvojio 27. ožujka 2009. godine, dajem

Izdvojeno mišljenje sukladno odluci

1. Rješavajući zahtjev za ocjenu ustavnosti članka 13. stavak 2. točka (b) Zakona o Sudu BiH, Ustavni sud je odbio zahtjev podnositelja i utvrdio da pobijana odredba nije suprotna Ustavu BiH. I ja se nalazim među većinom sudaca koji su podržali ovakav stav. Naime, pitanje ustavnosti donošenja Zakona o Sudu BiH riješeno je prijašnjom Odlukom Ustavnog suda BiH broj U 26/01, kojom je utvrđeno da je samo donošenje zakona sukladno Ustavu BiH. Time je teško reći da Parlamentarna skupština BiH ne može propisati i mjerodavnost jedne institucije BiH koja je utemeljena sukladno Ustavu i da je predmetna odredba zakona sama po sebi neustavna.

2. Međutim, ono što nije dovoljno izraženo u ovoj odluci, a što je bilo predmetom rasprave, jeste činjenica da, i onda kada propis (odredba propisa) sam po sebi nije neustavan, ne znači da taj zakon ili pojedina odredba tog zakona ne moraju sukladno Ustavu i međunarodnim standardima, ispunjavati kriterije **kvalitete zakona**. Tako, u svojoj odluci *Busuioc v. Moldova*, presuda od 21. prosinca 2004. godine, Europski sud za ljudska prava kaže: „Odredba se ne može smatrati ‘zakonom’ ukoliko nije dovoljno precizno formulirana kako bi osobi omogućila da uskladi svoje ponašanje: osoba mora biti u stanju predvidjeti, u razumnoj mjeri pod danim okolnostima, posljedice koje može izazvati ‘određeni postupak’.”

3. Neprecizna norma ima posljedice na pravnu sigurnost i vladavinu prava, što dovodi u pitanje kvalitetu zakona iako on sam po sebi ne mora biti neustavan. Upravo u ovom slučaju pobijana odredba je neprecizno postavljena, bez objektivnih kriterija (kao, npr., visina štete/koristi, djelo izvršeno u dva entiteta, ili entitetu i Distriktu Brčko, ili u više kantona, ili na neki drukčiji jasniji način) koji bi, onda, eliminirali svaku proizvoljnost u primjeni ove odredbe i nedosljednost koju sada imamo. S druge strane, osoba bi bila upoznata s posljedicama koje ju čekaju i glede mjerodavnosti tijela (suda).

4. Stoga, zakonodavac bi trebao o ovome voditi računa prilikom donošenja bilo kojeg zakona, a u eventualnoj izmjeni ili dopuni ovog zakona precizirati ovu normu, što bi bilo sukladno pravnoj sigurnosti i vladavini prava koje jamči Ustav BiH.

Sudac
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Na temelju članka 41. stavak 2. Pravila Ustavnoga suda BiH, u predmetu broj U 16/08, čiju je odluku Ustavni sud usvojio 27. ožujka 2009. godine, dajem

Izdvojeno mišljenje oprečno odluci

Rješavajući zahtjev za ocjenu ustavnosti članka 13. stavak 2. točka b) Zakona o Sudu BiH, Ustavni sud je odbio zahtjev podnositelja i utvrdio da pobijana odredba nije oprečna Ustavu BiH.

Sa žaljenjem ističem da nisam podržao stajalište većine zbog sljedećih razloga:

Prema mome mišljenju, zahtjev za ocjenu ustavnosti članka 13. stavak 2. točka b) Zakona o Sudu BiH pokrenuo je dva pitanja na koja trebam dati odgovore.

S jedne strane, je li Parlamentarna skupština BiH bila nadležna da donese pobijanu odredbu i ispunjava li propisana odredba kriterij kvalitete zakona, s druge strane.

Naime, isključivo polazeći od Odluke Ustavnog suda BiH broj U 26/01, kojom je potvrđeno da je samo donošenje Zakona o Sudu BiH sukladno Ustavu BiH, proizlazi da je Parlamentarna skupština nadležna i da propiše nadležnost te institucije, pa je teško naći argumente da je i predmetna odredba Zakona sama po sebi neustavna.

Međutim, smatram da je središnje pitanje kojim su se trebali baviti Sud i Odluka ispunjava li predmetna norma kriterije kvalitete zakona.

Članak 1. točka 2) Ustava BiH propisuje da je Bosna i Hercegovina demokratska država koja funkcionira na načelu vladavine prava, a pravna sigurnost predstavlja jedno od temeljnih načela vladavine prava i na njoj se, u najvećoj mjeri, osiguravaju i ljudska prava, pri čemu članak 2. točka 1) Ustava BiH obvezuje BiH i oba entiteta da osiguraju najvišu razinu međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda. Kvaliteta zakona predstavlja i međunarodni standard koji potpuno afirmira Europski sud za ljudska prava, koji u svojoj odluci *Busuioc v. Moldova* od 21. prosinca 2004. godine kaže: „Odredba se ne može smatrati ‘zakonom’ ukoliko nije dostatno precizno formulirana kako bi osobi omogućila da uskladi svoje ponašanje: osoba mora biti u stanju da predvidi, u razumnoj mjeri pod danim okolnostima, posljedice koje može izazvati ‘određeni postupak’.”

U suvremenim pravnim sustavima europskih država nisam utvrdio da je bilo gdje na ovako neodređen i širok način vršeno normiranje jedne značajne kaznenopravne norme. Iznimno, dvije države su primijenile mogućnost koju afirmira pobijana odredba. To su Španjolska i Švicarska.

Međutim, postupci navedenih država samo potvrđuju da takva mogućnost postoji i za mene ona nije bila ni upitna obzirom na Odluku Ustavnog suda BiH broj U 26/01, ali metodološki pristup obje ove države je drugačiji, i to me i podržava u uvjerenju da je moje stajalište ispravno. Ovo pitanje obje države reguliraju na taj način da ga svode na iznimke, uvažavajući pri tomu međunarodne standarde, s jedne strane, i specifičnost državnoga uređenja (Švicarska), s druge strane, vrlo precizno reguliraju ovo pitanje i na taj način uspostavljaju standard kvalitete zakona koji građanima garantira pravnu sigurnost.

Potpuno se pridružujem toč. 3. i 4. izdvojenog mišljenja sukladno odluci suca Mate Tadića.

Sudac
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Krstan Simić

Predmet broj U 5/06

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Zahtjev Ive Mire Jovića, u vrijeme podnošenja zahtjeva predsjedavajućeg Predsjedništva Bosne i Hercegovine, za ocjenu ustavnosti više odredbi Zakona o javnom radiotelevizijskom sistemu Bosne i Hercegovine

Odluka od 29. maja 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj **U 5/06**, rješavajući zahtjev **Ive Mire Jovića, predsjedavajućeg Predsjedništva Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva**, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 17. stav 1. tačka 3. i člana 59. stav 2. alineja 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05 i 64/08) i člana 1. Odluke o izmjenama i dopunama Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine od 29. maja 2009. godine, u sastavu:

David Feldman, potpredsjednik

Miodrag Simović, potpredsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Tudor Pantiru, sudija

Mato Tadić, sudija

Constance Grewe, sutkinja

Krstan Simić, sudija

na sjednici održanoj 29. maja 2009. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Smatra se odbijenim zahtjev Ive Mire Jovića, predsjedavajućeg Predsjedništva Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva, za ocjenu ustavnosti člana 1. stav 1, člana 2. posljednja rečenica, člana 6. stav 3, člana 10. stav 4, člana 12. st. 1, 2. i 3, člana 13. stav 2. tačka f) i člana 18. stav 2. u dijelu kojim se predviđaju tri javna RTV servisa; člana 3, člana 7. stav 2, člana 8. stav 3, člana 9. stav 1. treća i četvrta rečenica, u dijelu kojim se predviđaju dvije televizijske i dvije radiostanice za teritoriju određenog entiteta, člana 12. stav 4. i člana 42. st. 1, 2. i 3. i člana 19. stav 2. Zakona o Javnom radiotelevizijskom sistemu Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 78/05).

Odbacuje se zahtjev Ive Mire Jovića, predsjedavajućeg Predsjedništva Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva, za ocjenu ustavnosti člana 9. stav 2. i člana 26. stav 4. Zakona o Javnom radiotelevizijskom

sistemu Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 78/05) zbog toga što je podnosilac zahtjeva odustao od zahtjeva.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Ivo Miro Jović, predsjedavajući Predsjedništva Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva (u daljnjem tekstu: podnosilac zahtjeva), podnio je 16. februara 2006. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti člana 1. stav 1, člana 2. posljednja rečenica, člana 6. stav 3, člana 10. stav 4, člana 12. st. 1, 2. i 3, člana 13. stav 2. tačka f) i člana 18. stav 2. u dijelu kojim se predviđaju tri javna RTV servisa; člana 3, člana 7. stav 2, člana 8. stav 3, člana 9. stav 1. treća i četvrta rečenica, u dijelu kojim se predviđaju dvije televizijske i dvije radiostanice za teritoriju određenog entiteta i člana 9. stav 2, člana 12. stav 4, člana 26. stav 4. i člana 42. st. 1, 2. i 3. Zakona o Javnom radiotelevizijskom sistemu Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 78/05, u daljnjem tekstu: osporeni zakon). Podnosilac zahtjeva je zahtjev dopunio 19. maja 2006. godine. Također, podnosilac zahtjeva je zatražio da se donese privremena mjera kojom bi Ustavni sud obustavio primjenu člana 42. st. 1. do 3. osporenog zakona sa obrazloženjem da, u protivnom, organizacija i konstituiranje tijela u skladu sa navedenim odredbama može izazvati štetne posljedice po zaštitu ustavnih prava hrvatskog naroda u okviru sistema javnog emitiranja u Bosni i Hercegovini. Podnosilac je predložio da Ustavni sud, u skladu sa članom 46. Pravila Ustavnog suda, održi javnu raspravu o ovom predmetu, navodeći da je to potrebno s obzirom na važnost pitanja koja su ovim zahtjevom pokrenuta za hrvatski narod. Podnosilac zahtjeva je 12. februara 2009. godine dostavio konačno opredijeljen zahtjev.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud je Odlukom o privremenoj mjeri broj U 5-06 od 31. marta 2006. godine odbio kao neosnovan podnosiocjev zahtjev za donošenje privremene mjere.

3. Na osnovu člana 22. stav 1. Pravila Ustavnog suda, od Predstavničkog doma i Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine zatraženo je 15. juna 2007. godine da dostave odgovore na zahtjev.
4. Dom naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine 20. juna 2007. godine dostavio je odgovor na zahtjev, a Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine nije dostavio odgovor na zahtjev.
5. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor na zahtjev je 3. septembra 2007. godine dostavljen podnosiocu zahtjeva.
6. Na osnovu člana 46. Pravila Ustavnog suda, na plenarnoj sjednici, održanoj 23. januara 2007. godine, Ustavni sud je odlučio da održi javnu raspravu na kojoj će se raspravljati o predmetnom zahtjevu pri čemu je utvrđena i lista učesnika. Na javnu raspravu su, prema utvrđenoj listi učesnika, pozvani podnosilac zahtjeva, predstavnici oba doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, predstavnici upravnih odbora RTV Bosne i Hercegovine, Federacije BiH i Republike Srpske, ureda direktora RTV Bosne i Hercegovine, Federacije BiH i Republike Srpske, Sveučilišta u Mostaru, Fakulteta političkih nauka u Sarajevu, Fakulteta političkih nauka u Banjoj Luci, Udruženja „BH novinari”, Asocijacije elektronskih medija, Udruge hrvatskih novinara, Institucije ombudsmana Federacije BiH i Predsjedništva BiH.
7. Ustavni sud, na osnovu člana 46. stav 1. Pravila Ustavnog suda, 30. januara 2009. godine održao je javnu raspravu. Javnoj raspravi je prisustvovao lično podnosilac zahtjeva, a u njegovo ime, također su prisustvovali diplomirani pravnik Anto Grbić i dr. sci. Božo Žepić. Od pozvanih eksperata javnoj raspravi su prisustvovali Zdravko Šavija, predstavnik RTVRS, prof. Hanka Vajzović i Mevludin Tanović iz Upravnog odbora RTV Federacije BiH. Nakon okončane javne rasprave podnosiocu zahtjeva je ostavljen rok od 15 dana da dostavi konačno opredijeljen zahtjev.
8. Podnosilac zahtjeva je 12. februara 2009. godine, u roku koji je određen na Plenarnoj sjednici, dostavio podnesak u kojem je iznio svoj konačno opredijeljeni zahtjev. Podnesak je dostavljen Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine 9. marta 2009. godine.
9. U skladu sa članom 93. stav 1. alineja 2. i stav 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je donio odluku o izuzimanju predsjednice Ustavnog suda Seade Palavrić i sudije Mirsada Čemana u radu i odlučivanju o predmetnom zahtjevu, jer su učestvovali u donošenju osporenog zakona kao članovi Parlamentarne skupštine.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

10. U zahtjevu podnosilac je naveo da član 1. stav 1, član 2. posljednja rečenica, član 6. stav 3, član 10. stav 4, član 12. st. 1, 2. i 3, član 13. stav 2. tačka f) i član 18. stav 2. u dijelu kojim se predviđaju tri javna RTV servisa; član 3, član 7. stav 2, član 8. stav 3, član 9. stav 1. treća i četvrta rečenica, u dijelu kojim se predviđaju dvije televizijske i dvije radiostanice za teritoriju određenog entiteta i član 9. stav 2, član 12. stav 4, član 26. stav 4. i član 42. st. 1, 2. i 3. osporenog zakona nisu saglasni čl. I/2, II/1, II/2. i II/3.h) i članu II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, čl. 10. i 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), te članu 19. stav 2. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

11. U obrazloženju zahtjeva je navedeno da su dosadašnji uspostavljeni standardi, kao instrumenti pravne zaštite za ravnopravnu zaštitu prava konstitutivnih naroda i ravnopravnu upotrebu tri službena jezika u sistemu javnog emitiranja kako na entitetskom, tako i na državnom nivou za hrvatski narod u Bosni i Hercegovini izuzetno nepovoljni, zbog čega se, putem ovog zahtjeva, ukazala potreba za normativnim i stvarnim očuvanjem etničkog, jezičkog, kulturnog, vjerskog i drugog identiteta. Podnosilac je, kao argument za podnošenje zahtjeva, ukazao i na okolnosti pod kojima je Zakon donesen, odnosno na činjenicu da nisu prihvaćeni amandmani predstavnika hrvatskog naroda u kojima se pokušala osigurati identična ili jednaka upotreba bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika na tri kanala jednog Javnog BHRT servisa ili tri javna RTV servisa na tri službena jezika. Neprihvatanjem amandmana, prema mišljenju podnosioca, usvojen je zakon čija koncepcija zadržava na entitetskom nivou postojanje dva javna servisa, jedan u Republici Srpskoj, *de facto*, isključivo na srpskom jeziku i drugi u Federaciji, uglavnom, na bosanskom jeziku. Dakle, kako je navedeno, „zadržana je asimetričnost rješenja na štetu hrvatskog jezika i samim tim hrvatskog naroda u BiH”. Suština ovog dijela navoda, u kojem se osporavaju odredbe kojima su regulirana tri javna RTV sistema, odnosi se na nemogućnost hrvatskog naroda da formira radiotelevizijski kanal na hrvatskom jeziku, zbog čega podnosilac smatra da osporene odredbe nisu saglasne sa članom II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 10. Evropske konvencije, a također, ni sa principom vladavine prava iz člana I/2. Ustava BiH.

12. Član 9. stav 2. osporenog zakona, prema mišljenju podnosioca, izuzetno je restriktivan s obzirom na garancije koje pruža član 10. stav 1. Evropske konvencije, jer nije jasno na koje se nove RTV kanale unutar Odbora Sistema ova norma odnosi, odnosno da li se odnosi na buduće privatne RTV kanale. Ovu odredbu podnosilac tumači kao političku kontrolu

nad radiotelevizijskim sistemom u BiH i smatra da takvo rješenje nije ekvivalentno u odnosu na njihove zahtjeve u okviru sistema javnog emitiranja u BiH.

13. Podnosilac zahtjeva je, dalje, naveo da u osporenom članu 7. stav 2, članu 8. stav 3, kao i članu 26. stav 4. osporenog zakona „nije dana adekvatna naznaka da će predstavnici sva tri konstitutivna naroda biti jednakopravno zastupljeni u Odboru Sustava i da će sva tri službena jezika stvarno jednakopravno biti zastupljena u programima javnih RTV servisa. Naprotiv, postojeća rješenja sadržana u članku 7. stavak 2. i članku 8. stavak 3. otvaraju mogućnost da u njihovoj praktičnoj primjeni dođe do zloupotrebe prava konstitutivnih naroda u svezi sa njihovom jednakom zastupljenosti u Odboru Sustava”. Podnosilac smatra da, s obzirom na nadležnosti Odbora Sistema, posebno u vezi sa programskim načelima koja se odnose na vitalni nacionalni interes svih konstitutivnih naroda i primjenu ovih principa u praksi, a slijedeći ustavni princip o konstitutivnosti naroda, osporenim zakonom treba precizno i jasno na odgovarajući način biti garantirana zastupljenost konstitutivnih naroda i „ostalih” u Odboru Sistema, odnosno osigurana jednaka zastupljenost konstitutivnih naroda. Dalje, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, član 26. stav 4. osporenog zakona prilično općenito daje naznaku o zastupljenosti prava konstitutivnih naroda i jednakoj upotrebi tri službena jezika i dva pisma u okviru programa javnih RTV servisa. Takvo određivanje jednake zastupljenosti jezika, bez mehanizama provođenja, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, za hrvatski narod je neprihvatljivo, jer predstavlja bojazan da će biti nastavljen neravnopravan tretman hrvatskog jezika u programima javnih servisa i samim tim nastavljeno ugrožavanje slobode izražavanja hrvatskog naroda u okviru programa javnih RTV sistema u BiH. Zbog navedenog, podnosilac zahtjeva je zabrinut za moguću otvoreniju i potpuniju diskriminaciju hrvatskog jezika u bosanskohercegovačkom medijskom prostoru, te mogućnost da će „Hrvati bez jednakog prava na svoj jezik, kao i Bošnjaci i Srbi u javnim RTV servisima, u budućnosti u Bosni i Hercegovini biti osuđeni na tihi, laganu, ali sigurnu asimilaciju, što je sudbina svakog jezika, kulture i tradicijske baštine kada se nađe u medijskoj izolaciji”. Zbog svega navedenog, podnosilac zahtjeva smatra da član 7. stav 2, član 8. stav 3, kao i član 26. stav 4. osporenog zakona zahtijevaju posebnu preciznost bez mogućnosti diskrecijskih ovlaštenja kadrovskih struktura.

14. U dopuni zahtjeva od 19. maja 2006. godine podnosilac zahtjeva je ukazao i na nesaglasnost navedenih odredaba osporenog zakona sa članom 3. stav 1. i članom 11. stav 1. alineje a-i Evropske povelje za regionalne jezike i jezike manjina (u daljnjem tekstu: Evropska povelja), navodeći da iako Hrvati u BiH nisu nacionalna manjina, a hrvatski jezik nije regionalni ni manjinski jezik, već službeni jezik, to ne isključuje obavezu BiH da uspostavi jedan televizijski kanal na „regionalnom ili jeziku manjine”, tj. službenom jeziku koji se manje upotrebljava na određenoj teritoriji BiH.

15. Podnosilac zahtjeva je predložio da se donese privremena mjera kojom bi se obustavila primjena člana 42. st. 1, 2. i 3. osporenog zakona, o kojoj je Ustavni sud već donio odluku.

16. Podnosilac je predložio da Ustavni sud, u skladu sa članom 46. Pravila Ustavnog suda, održi javnu raspravu o ovom predmetu, navodeći da je to potrebno s obzirom na važnost pitanja koja su ovim zahtjevom pokrenuta za hrvatski narod.

a.a) Navodi iz opredijeljenog zahtjeva nakon održane javne rasprave

17. U završnoj riječi podnosilac zahtjeva je istakao da ostaje pri zahtjevu za ocjenu ustavnosti odredaba Zakona navedenih u zahtjevu, osim člana 9. stav 2. i člana 26. stav 4. u odnosu na koje odustaje od zahtjeva. U obrazloženju završne riječi u najvećoj mjeri su ponovljeni navodi iz zahtjeva, a apostrofirano je da se Evropska povelja u Bosni i Hercegovini primjenjuje direktno shodno Ustavu Bosne i Hercegovine i da je, stoga, irelevantan čin njena ratifikacija da bi se ona primijenila u Bosni i Hercegovini i u konkretnom slučaju. U završnoj riječi su ponovo naglašene „nužnost i opravdanost formiranja posebnog RTV kanala na hrvatskom jeziku” radi očuvanja identiteta i subjektiviteta hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini.

b) Odgovor na zahtjev

18. Dom naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine dostavio je odgovor, koji je potpisao Ilija Filipović, predsjedavajući Doma naroda. U odgovoru je navedeno da u cijelosti podržavaju zahtjev podnosioca, te da „iz istih razloga nemaju potrebe davati bilo kakve nove prijedloge ili dodatna obrazloženja”. U suštini, smatraju da je pravo na osnivanje institucija na vlastitom jeziku jedno od osnovnih kolektivnih i individualnih ljudskih i ustavnih prava i sloboda, te da će Ustavni sud svojom odlukom pridonijeti daljnjem jačanju međusobnog povjerenja konstitutivnih naroda i građana, kao i stabilnosti države i društva.

IV. Javna rasprava

Stavovi podnosioca zahtjeva

19. Podnosilac zahtjeva je opširno izložio historijski kontekst ovog predmeta, ukazujući pri tome na nužnost očuvanja etničkog identiteta posebno hrvatskog naroda koji je, iako konstitutivan, u Bosni i Hercegovini u manjini. U izlaganju je ukazano na „majorizaciju” koja je provedena u postupku usvajanja osporenog zakona s obzirom na to da hrvatski

zastupnici nisu glasali za predloženi zakon u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine. U tom kontekstu je naglasio da je protivljenje hrvatskog naroda osporenom zakonu jasno izraženo i činjenicom da Hrvati u Ustavnom sudu nisu glasali za odluku kojom je odbijen kao neosnovan zahtjev da se utvrdi da je predloženi zakon destruktivan po hrvatski nacionalni interes. Podnosilac zahtjeva je iznio primjere koji, prema njegovom mišljenju, ukazuju na proces asimilacije hrvatskog naroda sa posebnim naglaskom na asimilaciju u pogledu korištenja hrvatskog jezika i običaja. U okviru obrazlaganja nezadovoljstva postojećim radiotelevizijskim sistemom iznesen je podatak o 83.000 Hrvata koji ne plaćaju pretplatu za javni RTV servis. U ostalom dijelu uvodnog izlaganja podnosioca zahtjeva u najvećoj mjeri su ponovljeni stavovi iz zahtjeva i zaključeno da u Bosni i Hercegovini „nedostaje 40% Hrvata, a da mediji za to snose veliku odgovornost i da zato postoji potreba za ovom vrstom borbe”.

20. U izlaganju je, dalje, istaknuto da je pravo na jezik individualno i kolektivno pravo i da oduzimanje tog prava predstavlja i oduzimanje identiteta jednog naroda, što se dešava osporenim zakonom. Naglašeno je da je osporeni zakon trebalo da bude odraz volje svih građana, što nije slučaj s obzirom na način njegovog predlaganja i donošenja, a da on, ustvari, samo „proizvodi stanje nejednakopravnosti, jer ovaj zakon ne poznaje narode i proizvodi frustracije cijelog naroda”. Navedeno je da je osporenim zakonom na diskriminirajući način predviđeno samo da entiteti imaju svoje RTV servise, a da to nemaju narodi, te pošto Hrvati žive u zajedničkom entitetu, oni nemaju pravo na svoj RTV kanal. Istaknuto je da se od Ustavnog suda traži da ide dalje od puke jurističke logike, odnosno da usvoji širi pristup kada bude razmatrao ovaj predmet.

21. U dijelu izlaganja o primjeni Evropske povelje dat je historijski osvrt na usvajanje i primjenu ovog međunarodnog instrumenta, njenu hijerarhijsku lociranost u odnosu na ostale opće akte Vijeća Evrope, a posebno Evropsku konvenciju, pri čemu je sâm podnosilac ostavio otvorena određena pitanja primjene ovog instrumenta. Istaknuto je da se Evropska povelja krši u Bosni i Hercegovini određenim činjenjima organa vlasti u Bosni i Hercegovini, jer se pogrešno smatra da se Evropska povelja odnosi samo na manjinske jezike. U tom smislu je ukazano na član 3. Evropske povelje koji obuhvata službene jezike koji se manje upotrebljavaju na određenim područjima potpisnice Evropske povelje, te da se tako sva prava iz Evropske povelje primjenjuju. U ovom kontekstu je ukazano na to koja sve prava daje Evropska povelja. Navedeno je da je obaveza potpisnica Evropske povelje, pa tako i Bosne i Hercegovine, i omogućavanje formalnih pretpostavki za registraciju kod mjerodavnih organa institucija na jezicima na koje se Evropska povelja odnosi, ali i stvaranje materijalnih pretpostavki za uspostavljanje takvih institucija. Podnosilac zahtjeva je ukazao na to da ne samo da to nije tako u praksi nego se preduzimaju i radnje

suprotne ovome kao što je slučaj sa zabranom Regulatorne agencije za komunikacije Bosne i Hercegovine da se koriste etničke odrednice u službenim nazivima radijskih stanica sa hrvatskim predznakom. Podnositelj zahtjeva, na kraju, problematizirao je pitanje šta su to „europska načela” na kojima treba biti zasnovano uređenje radiotelevizijskog sistema u Bosni i Hercegovini, kako je to propisano u Studiji izvodljivosti za približavanje Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji. Prema mišljenju podnosioca zahtjeva, to su nesumnjivo i principi iz Evropske povelje kao evropskog međunarodnog instrumenta.

22. Na pitanje Ustavnog suda da li činjenica što se neki zakon ne primjenjuje, ili zato što nije podržan u zakonodavnoj proceduri čini zakon neustavnim, odgovoreno je da, strogo formalno, to vjerovatno nije slučaj, ali da se u praksi često događa da se primijeni „nešto što nekome odgovara, a prećutnim preglasavanjem se ne provodi ono što u zakonu piše”.

23. Na pitanje Ustavnog suda da li misli da bi novi kanal na hrvatskom jeziku trebalo da bude na čistom književnom hrvatskom jeziku ili kolokvijalnom jeziku, nije konkretno odgovoreno, nego je ukazano na potrebu da se očuva identitet hrvatskog naroda putem jezika s obzirom na njegov postepeni nestanak u svakodnevnom govoru.

24. Na pitanje Ustavnog suda da li smatra da je prava uloga Ustavnog suda da razmotri valjanost zakona s obzirom na ono što nije, ili što jeste u zakonu, podnositelj zahtjeva je odgovorio da nije ideja da se primijeni nešto što u Ustavu nema, ali je ideja da se primijeni u praksi ono što se kaže u zakonu.

25. Na daljnji upit Ustavnog suda da li u osporenom zakonu ima nešto o TV kanalima na srpskom, hrvatskom i bosanskom jeziku, te da li je ideja da se naprave zasebni kanali na jezicima naroda u duhu multikulturalnog društva o kojem govorimo, odgovoreno je da bi, upravo suprotno, formiranje ovakvih kanala unaprijedilo multikulturalnost društva.

26. Na posljednji upit Suda da se izjasni o tome da li se njegov zahtjev odnosi na pitanje implementacije osporenog zakona, ili na neustavnost njegovih odredaba, podnositelj zahtjeva, uz njegovu saglasnost, ostavljen je rok od 15 dana da svoj konačni zahtjev opredijeli i dostavi Ustavnom sudu.

Stavovi prof. Hanke Vajzović – Fakultet političkih nauka u Sarajevu, Odsjek žurnalistike

27. Na početku izlaganja izneseni su odgovori na pitanja koja je postavio Ustavni sud u okviru javne rasprave. Tako je navedeno mišljenje da se neuspostavljanjem javnog servisa ili kanala na hrvatskom jeziku ne ograničava sloboda izražavanja hrvatskom narodu u Bosni i Hercegovini, da hrvatski narod nije diskriminiran u odnosu na druga

dva naroda u sadašnjim prilikama uz postojeći RTV servis, nego da se eventualno može govoriti o diskriminaciji „ostalih” u odnosu na konstitutivne narode. Također je navedeno da se neuspostavljanjem RTV servisa na hrvatskom jeziku ne krši Evropska povelja o regionalnim i manjinskim jezicima, jer se ni u jednoj odredbi ne može naći usporedba sa našom jezičkom situacijom, te da za očuvanje kulturnog, jezičkog, vjerskog i drugog identiteta ni hrvatskog, niti ijednog od tri konstitutivna naroda, nije neophodan zaseban kanal u okviru postojećeg RTV sistema. U vezi sa pitanjem o navodnoj povredi prava na slobodu izražavanja, naglašeno je da svako može privatno i javno govoriti kako želi, a da je drugo pitanje šta svako mora slušati u kontekstu današnjeg vremena, te da se ne može govoriti o narušavanju slobode izražavanja, pa ni o eventualnoj ugroženosti jednog naroda, nego o ugroženosti svih zbog politike koja se vodi u novije vrijeme. S obzirom na ovaj kontekst, probleme treba rješavati njegovanjem tolerancije i podizanjem nivoa jezičkog znanja. Navedeno je da nema mjesta za pozivanje na Evropsku povelju s obzirom na to da se ona odnosi na jezike manjina, a da su Hrvati konstitutivan narod. Što se tiče stvarnog identiteta jezika (simbolička različitost jednog naspram drugih), naglašeno je da se on ne ignorira, već ravnopravno tretira u slobodi individualnog izbora u medijima čak i dosljednije nego što to nudi jezička praksa prosječnog korisnika ovog jezika u Bosni i Hercegovini. U prilog ovoj tezi rečeno je da je „dovoljno nabrojati i prebrojati voditelje i novinare hrvatske nacionalnosti (osobito na FTV), odnosno one koji govore ili nastoje govoriti hrvatskim jezikom”.

28. Na pitanje Ustavnog suda upućeno prof. Hanki Vajzović da navede da li je detaljnije pročitala odredbe Evropske povelje prema kojima je, između ostalog, predviđeno da se primjenjuje i na službene jezike koji se manje upotrebljavaju, pri čemu je ukazano i na odredbu o mogućnosti da se osnuje poseban kanal, profesorica je odgovorila da se detaljnije pripremila za prethodnu javnu raspravu, koja je u međuvremenu otkazana. Prema njenom mišljenju, cijela priča je deplasirana u Bosni i Hercegovini, jer na nivou komunikacije objektivno nema problema, a smetnje postoje na nivou simboličkih, a ne komunikativnih vrijednosti.

29. Na pitanje Ustavnog suda da li postoji opasnost da se izgubi jezički identitet tako da generacije prestanu govoriti svoj jezik, npr., srpski jezik, zbog jezika koji se koristi u elektronskim medijima, te da li su u tom smislu obavljena istraživanja na fakultetu na kojem predaje, prof. Vajzović je odgovorila da ne postoji opasnost od stvaranja uniformnog jezika, jer je taj proces u Bosni i Hercegovini završen. U tom kontekstu je navela da je Bosna i Hercegovine bila potpuno otvorena prema tzv. varijantama i da se izgrađivao bogat sistem sinonimskih odnosa, te da su birane riječi koje su u određenim okolnostima potrebne, pa smo se i na taj način učili da budemo tolerantni.

Stavovi Mevludina Tanovića – Upravni odbor RTV Federacije BiH

30. Na početku je iznesena teza, uz pozivanje na njen izvor, o tome da u Bosni i Hercegovini ne postoje tri različita jezika, nego da se, u suštini, govori o srpskom, hrvatskom i bosanskom jeziku na leksičkom nivou. U stavovima je izraženo da se podnesenim zahtjevom pokreće pitanje političkog, a ne jezičkog karaktera. Data su jezička zapažanja sa objašnjenjima da se, kada je riječ o jezicima koje govore narodi u Bosni i Hercegovini, često radi o jezičkoj sinonimiji. Također je rečeno da, kada je u pitanju radiotelevizijski sistem, prigovori koji se eventualno mogu objektivno iznijeti odnose se na pitanje da li su jednako afirmirana područja u javnom servisu, a ne na pitanje dovoljne zastupljenosti hrvatskog jezika. Iznesen je stav da bi na nivou Bosne i Hercegovine trebalo da postoji jedan RTV servis sa regionalnim dopisništvima na teritoriji BiH.

31. Na pitanje Ustavnog suda o tome da li je izneseni lingvistički pristup jeziku i njegovoj prirodni platforma na kojoj se zasniva rad javnog RTV servisa u kojem je zaposlen, Mevludin Tanović je odgovorio da se, u principu, upotrebljavaju riječi koje se „u našem jeziku” najviše koriste tako da ih ljudi mogu razumjeti. Pri tome se, na upit Ustavnog suda o korištenju termina „našem jeziku”, ispravio da je pod tim mislio na „naše jezike”.

Stavovi Zdravka Šavije – RTVRS

32. Kao član Komisije koja je radila na izradi osporenog zakona, iznio je stav da je već prilikom izrade Nacrta zakona bilo jasno da je Komisija bila ograničena principima koje su ugovorili entitetski premijeri, OHR i Evropska komisija. Također, prilikom izrade ovog zakona vodilo se računa o Evropskoj preporuci broj 96/10 koja govori o samostalnosti javnog RTV servisa, a koja se odnosi na pravljenje vijesti i predstavljanje programa. Prilikom izrade Nacrta zakona, kako je rečeno, bio je cilj da on bude usklađen i sa osnovnim međunarodnim dokumentima kojima je uređena ova oblast, a to su Direktive Vijeća Evrope i Konvencija o prekograničnoj televiziji. U izlaganju je izražen stav da Upravni odbor RTVRS podržava zahtjev podnosioca koji traži da se uspostavi kanal na hrvatskom jeziku. Međutim, naglašeno je da se ne podržava stav koji se odnosi na sastav upravnih odbora s obzirom na to da su u svim servisima u upravnim odborima zastupljeni svi konstitutivni narodi. Iznio je stav da je suština problema u neprovođenju pojedinih odredaba Zakona, kao što su i osporene odredbe, te je predložio da se pokrene procedura izmjene Zakona.

33. Na pitanje Ustavnog suda da li je u okvirima zakonodavne vlasti pokrenuto pitanje procjene određenih aspekata osnivanja kanala na hrvatskom jeziku, uključujući njegovu prirodu i ciljeve, tehničke aspekte, potencijalni auditorij, kao i obaveze koje proizlaze

iz međunarodnih instrumenata o ljudskim pravima, posebno za procjenu eventualne diskriminacije ili disproporcije u upotrebi hrvatskog jezika u okviru Javnog RTV sistema u BiH, odgovoreno je da je, kada je u pitanju eventualna diskriminacija, Vijeće Evrope u julu 2006. godine dalo pozitivno mišljenje o Zakonu. Dalje, u odnosu na drugi dio pitanja, istaknuto je da je u okviru resornog ministarstva u Vijeću ministara formirana komisija čiji je zadatak da sagleda sve aspekte za uspostavljanje takvog kanala, a uporište za njegovo uspostavljanje je zasnovano na članu 9. osporenog zakona.

34. Na sljedeće pitanje Ustavnog suda da li je povod za preispitivanje Zakona, kako bi sistem bio djelotvorniji, racionalniji i efikasniji, bio prigovor hrvatskog naroda o diskriminaciji, istaknuto je da je prvi problem u primjeni Zakona bilo to što nije uspostavljena Korporacija koju bi trebali činiti članovi upravnih odbora sva tri sistema, te da treba imati u vidu da nije imenovan Upravni odbor federalne televizije. Uspostavljanje Korporacije bi, kako je rečeno, doprinijelo boljem funkcioniranju Sistema, pri čemu je naglašeno da ovaj problem pokazuje da se ne provode zakoni koji se donesu.

35. Na pitanje Ustavnog suda da razjasni da li je suština problema u vezi sa osporenim zakonom njegova nepravilna primjena, ili same odredbe, odgovoreno je da je riječ o kašnjenju u donošenju odluka i podzakonskih akata, odnosno o neprovođenju Zakona. On je detaljnije objasnio u čemu su problemi u provođenju Zakona i ponovo istakao problem u vezi sa neformiranjem Korporacije.

36. Na sljedeće pitanje Ustavnog suda da li je član 26. osporenog zakona samo „gola norma na papiru”, odnosno da li se implementira ono što je navedeno u toj odredbi Zakona, rečeno je da bi ona trebalo da se primjenjuje, ali da to nije tako u praksi. S tim u vezi, iznesen je podatak da je RTVRS dobila dozvolu Sistema Regulatorne agencije za komunikacije, a da RTVBiH i RTV Federacije BiH nisu, i to zbog kašnjenja u imenovanju člana Upravnog odbora. Također, potvrđeno je da je ova odredba „mrtvo slovo na papiru”. U kontekstu iznošenja podataka o dobijanju dozvola Sistema, a na upit Ustavnog suda da li dobijanje dozvole Sistema znači da je RTVRS ispunila sve uvjete, uključujući i zastupljenost jezika i kultura drugih naroda, odgovoreno je da dobijanje dozvole Sistema znači da su samo dobijene norme koje tek treba da budu ispunjene, a ne da su svi uvjeti ispunjeni.

IV. Relevantni propisi

37. **Zakon o Javnom radiotelevizijskom sistemu Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 78/05 od 8. novembra 2005. godine):

Član 1. stav 1.

Ovim zakonom se uređuju: Javni radiotelevizijski sistem u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: JRTS Bosne i Hercegovine) i odnosi triju javnih RTV servisa i zajedničkog pravnog subjekta unutar tog sistema, kao i njegova djelatnost i organiziranje.

Član 2. u relevantnom dijelu glasi:

[...]

dozvola Sistema obuhvata pojedinačne dozvole tri javna RTV servisa.

Član 3.

1. Sistem javnog emitiranja u Bosni i Hercegovini čine:

- a) Radio-televizija Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: BHRT) kao Javni RTV servis Bosne i Hercegovine;*
- b) Radio-televizija Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: RTFBiH) kao Javni RTV servis Federacije Bosne i Hercegovine;*
- c) Radio-televizija Republike Srpske (u daljnjem tekstu: RTRS) kao Javni RTV servis Republike Srpske;*
- d) Korporacija javnih RTV servisa Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Korporacija).*

2. Zakoni o BHRT, RTFBiH i RTRS bit će usklađeni sa odredbama ovog zakona.

3. Promet robe i usluga između članova Sistema ne podliježe porezu na promet.

Član 6. stav 3. u relevantnom dijelu glasi:

[...]

3) Korporacija u ime sva tri javna RTV servisa:

[.....]

Član 7. stav 2.

2. Odbor Sistema sastoji se od 12 članova. Odbor Sistema čine svi članovi upravnih odbora javnih RTV servisa (po četiri člana iz svakog javnog RTV servisa), koji su članovi Odbora Sistema po službenoj dužnosti.

Član 8. stav 3.

3. Odbor Sistema može pravovaljano odlučivati ako je na sjednici prisutno najmanje sedam članova (kvorum) iz sva tri javna RTV servisa. Odbor Sistema odluke donosi

većinom glasova prisutnih članova. U slučaju jednakog broja glasova, odlučujući glas je glas predsjednika Odbora Sistema.

Član 9. stav 1. i stav 2. u relevantnom dijelu glase:

1. Regulatorna agencija dodjeljuje frekvencije javnim RTV servisima za jednu televizijsku i dvije radiostanice za cijelu teritoriju Bosne i Hercegovine, za dvije televizijske i dvije radiostanice za teritoriju određenog entiteta, po cijenama koje utvrdi Regulatorna agencija [...].

2. Vijeće ministara BiH ima pravo pokrenuti postupak osnivanja novog RTV kanala unutar Sistema, nakon konsultiranja sa Regulatornom agencijom i Odborom Sistema. Vijeće ministara BiH razmotrit će inicijative nakon izrade nezavisne, transparentne i obimne analize koja obuhvata: program, spektar, tehničke, finansijske i druge informacije kojima se opravdava osnivanje novog kanala.

Član 10. stav 4. u relevantnom dijelu glasi:

[...]

4. Dozvolom Sistema utvrđuje se komplementarni set obaveza za tri javna RTV servisa i obuhvata sljedeće:

[...]

Član 12.

Korporacija je zajednička upravljačka struktura između javnih RTV servisa sa jednakim pravima i obavezama prema sva tri javna RTV servisa (BHRT, RTFBiH i RTRS).

Tri javna RTV servisa ovim zakonom uspostavljaju Korporaciju.

Korporacija ima obavezu da uvodi nove tehnologije, u dogovoru sa sva tri javna RTV servisa.

4. Korporacija ima organizacijske jedinice u Sarajevu, Banjoj Luci i Mostaru.

Član 13. stav 2. tačka f)

Korporacija je odgovorna:

[...]

f) za usklađivanje sistema, politike i procedure između tri javna RTV servisa, kako je definirano članom 6. ovog zakona.

Član 18. stav 2.

[.....]

2) Organizacijske jedinice zadužene za taksu sva tri javna RTV servisa prate naplatu RTV takse i o tome obavještavaju Odbor Sistema.

[...]

Član 26. stav 4.

4) Programi javnih RTV servisa uvažavat će prava konstitutivnih naroda i ostalih i bit će uređivani ravnopravno na sva tri službena jezika i dva pisma.

Član 42. st. 1. do 3.

1) Konstituirajuća sjednica Odbora Sistema bit će sazvana u roku od 15 dana od imenovanja dovoljnog broja članova upravnih odbora javnih RTV servisa kako bi se imao kvorum Odbora Sistema. Do uspostavljanja Odbora Sistema i pojedinačnih odbora javnih RTV servisa postojeći upravni odbori obavljat će svoju dužnost.

2) Statut Korporacije odobrava Odbor Sistema u roku od 30 dana od dana održavanja prve sjednice.

3. Korporacija će biti registrirana prema Zakonu o registraciji pravnih lica čiji su osnivač institucije BiH (Zakon o registraciji, „Službeni glasnik BiH” broj 37/03) u roku od 45 dana od konstituirajuće sjednice.

V. Dopustivost

38. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva u dijelu u kojem je podnosilac odustao od zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba člana 17. stav 1. tačka 3. Pravila Ustavnog suda.

Član 17. stav 1. tačka 3. Pravila Ustavnog suda glasi:

Zahtjev nije dopustiv ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

3. Podnosilac zahtjeva je odustao od zahtjeva;

39. Podnosilac zahtjeva u opredijeljenom zahtjevu, nakon održane javne rasprave, odustao je od dijela zahtjeva kojim je tražio da se ocijeni ustavnost člana 9. stav 2. i člana 26. stav 4. osporenog zakona.

40. Imajući u vidu odredbu člana 17. stav 1. tačka 3. Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se zahtjev odbaciti kao nedopušten ukoliko je podnosilac zahtjeva odustao od zahtjeva, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

41. U pogledu ostalog dijela zahtjeva podnosioca, Ustavni sud naglašava da, prema članu VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud će imati isključivu jurisdikciju da odluči o bilo kojem sporu koji se javlja prema ovom ustavu i koji je nastao između entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog entiteta ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući i to da li je bilo koja odredba zakona jednog entiteta u skladu sa ovim ustavom. Član Predsjedništva Bosne i Hercegovine, *inter alia*, može ovakve sporove uputiti Ustavnom sudu.

42. Podnosilac zahtjeva je u vrijeme podnošenja zahtjeva bio predsjedavajući Predsjedništva Bosne i Hercegovine i stoga je ovlašten da podnese predmetni zahtjev na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

43. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 17. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je predmetni zahtjev dopustiv, zato što ga je podnio ovlašteni subjekt, i da ne postoji nijedan formalni razlog iz člana 17. stav 1. Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev nije dopustiv.

VI. Meritum

44. Podnosilac zahtjeva je naveo da odredbe osporenog zakona nisu saglasne sa čl. I/2, II/1. i II/2. Ustava BiH, zatim, sa članom II/3.h) Ustava BiH i članom 10. Evropske konvencije, članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije, te članom 19. stav 2. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. U dopuni zahtjeva je navedeno da odredbe osporenog zakona nisu u skladu sa članom 3. stav 1. i članom 11. stav 1. alineje a-i Evropske povelje.

Relevantne odredbe Ustava Bosne i Hercegovine, Evropske konvencije i Evropske povelje glase kako slijedi:

Član I/2. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

2. Demokratski principi

Bosna i Hercegovina je demokratska država koja funkcioniра u skladu sa zakonom i na osnovu slobodnih i demokratskih izbora.

Član II/1, II/2. i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

1. Ljudska prava

Bosna i Hercegovina i oba entiteta će osigurati najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda. U tu svrhu postoji Komisija za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu, kao što je predviđeno u Aneksu 6. Općeg okvirnog sporazuma.

2. Međunarodni standardi

Prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.

4. Nediskriminacija

Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kom osnovu kao što su spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno i socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

Član II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

.....

h) Slobodu izražavanja;

Član 10. Evropske konvencije glasi:

1. Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu mišljenja i slobodu primanja i prenošenja informacija i ideja, bez miješanje javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj član ne sprečava države da zahtijevaju dozvole za rad od radio, televizijskih i filmskih kompanija.

2. Ostvarivanje ovih sloboda, budući da uključuje obaveze i odgovornosti, može podlijegati takvim formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili sankcijama predviđenim zakonom i koje (su) neophodne u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, teritorijalnog integriteta ili javne sigurnosti, sprečavanja nereda ili zločina, zaštite zdravlja i morala, ugleda ili prava drugih, sprečavanja širenja povjerljivih informacija, ili u interesu očuvanja autoriteta i nepristranosti suda.

Član 19. stav 2. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima glasi:

Svako ima pravo na slobodu izražavanja; ovo pravo podrazumijeva slobodu traženja, primanja i širenja informacija i ideja svake vrste, bez obzira na granice, bilo usmeno, pismeno, putem štampe ili u umjetničkom obliku, ili ma kojim drugim sredstvom po svom izboru.

Član 14. Evropske konvencije glasi:

Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.

Evropska povelja

Član 2.

1. Svaka stranka se obavezuje na primjenjivanje odredaba Dijela II za sve regionalne ili manjinske jezike koji se govore u okviru njenog područja, te na poštivanje definicija iz člana 1.

2. U pogledu svakog jezika specificiranog u vrijeme ratifikacije, prihvaćanja ili potvrde, u skladu sa članom 3, svaka stranka obavezuje se na primjenjivanje minimuma od 35 stavova ili podstavova odabranih između odredaba Dijela III ove povelje, uključujući najmanje tri stava odabrana iz svakog od čl. 8. i 12, te jednog između svakog od čl. 9, 10, 11. i 13.

Član 3.

Praktične upute

1. Svaka država ugovornica poblje će odrediti u svojim ratifikacionim instrumentima, prihvaćanju ili potvrdi svaki od regionalnih ili manjinskih jezika ili službeni jezik koji je u manjoj upotrebi na cijelom ili dijelu područja na koji će se stavovi izabrani u skladu s članom 2. stav 2. primjenjivati.

2. Svaka stranka smije, naknadno, izvijestiti glavnog sekretara da prihvaća obaveze koje proizlaze iz odredaba bilo kojeg drugog stava Povelje do tada navedenog u njenim ratifikacionim instrumentima, prihvaćanju ili potvrdi. Ona može, također, izvijestiti da će primjenjivati stav 1. ovoga člana i na druge regionalne ili manjinske jezike, ili na druge službene jezike koji su u manjoj upotrebi na cijelom ili dijelu njenog područja.

3. Obaveze na koje se poziva gore navedeni stav smatrat će se sastavnim dijelom ratifikacije, prihvatanja ili potvrde i imat će isti učinak računajući od dana njihove notifikacije.

Član 11. tačka 1. alineja a)

1. Ugovorne stranke se obavezuju da za korisnike regionalnih ili manjinskih jezika na područjima na kojima se oni govore u skladu sa stanjem svakog jezika, te zavisno od

nadležnosti koju ima javna vlast direktno ili indirektno u toj oblasti, te poštivajući načelo nezavisnosti i autonomije medija:

a) u mjeri u kojoj radio i televizija imaju karakter javne službe:

i. osiguraju osnivanje bar jedne radiostanice i jednog televizijskog kanala na regionalnom ili manjinskom jeziku, ili....[...].

PRAVNI ARGUMENTI IZNESENI U MERITUMU RASPRAVE ZAHTJEVA

A) ARGUMENTI PREMA KOJIMA JE OSPORENI ZAKON U SKLADU SA USTAVOM BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNIM INSTRUMENTIMA

45. U pogledu navoda o povredi prava na slobodu izražavanja i diskriminaciji u uživanju ovog prava, u raspravi je ukazano na praksu Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) koji u svojim presudama daje veliki značaj pravu na slobodu izražavanja iz člana 10. Evropske konvencije. Također je upućeno na relevantnu praksu tog suda kao što su predmeti *Handyside* (vidi Evropski sud, presuda od 7. decembra 1976. godine, serija A-24), *Jerasild* (vidi Evropski sud, presuda od 23. septembra 1994. godine, serija A-298) i *The Observer and Guardian* (vidi Evropski sud, presuda od 26. novembra 1991. godine). Posebno je naglašen stav Evropskog suda da država mora voditi računa da u reguliranju javnog emitiranja ne povrijedi pravo lica da dobije informaciju (vidi Evropski sud, *Autronic AG*, presuda od 22. maja 1990. godine, serija A-178).

46. U raspravi je, također, ukazano i na Odluku Ustavnog suda u predmetu broj *U 10/05*, u kojoj je odlučivano o zahtjevu predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine da se utvrdi postojanje ustavne osnove da se Prijedlog Zakona o Javnom radiotelevizijskom sistemu Bosne i Hercegovine smatra destruktivnim po vitalne interese hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini. Naglašeno je da je Ustavni sud već razmatrao slične navode u vezi sa pitanjem ograničenja slobode izražavanja hrvatskog naroda u kontekstu tadašnjeg Prijedloga zakona, a sada usvojenog osporenog zakona. Konkretno, Ustavni sud je razmatrao da li se krše kolektivna i pojedinačna prava hrvatskog naroda zbog toga što mu se ne omogućava da ispolji slobodu izražavanja na hrvatskom jeziku, odnosno da zadovolji svoja kulturna, obrazovna i vjerska prava koja nesporno predstavljaju vitalni interes. Pozivanjem na stavove u ovoj odluci ukazano je na to da je relevantno pozvati se na argumentaciju koja je sumirana u stavu Ustavnog suda u odnosu na to da tadašnji Prijedlog osporenog zakona nije destruktivan po vitalni interes hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini u pogledu upotrebe hrvatskog jezika. Posebno je ukazano na stav iznesen u citiranoj odluci prema kojem *predloženi Zakon ne isključuje bilo koji jezik konstitutivnih naroda, niti favorizira jezik jednog konstitutivnog naroda u*

odnosu na druge, već, upravo, u članu 26. stav 4. garantira jednakost sva tri službena jezika konstitutivnih naroda. Predloženi zakon ne sadrži odredbe koje bi očigledno (prima facie) ili nužno ukazivale da hrvatski jezik neće biti ravnopravno zastupljen u odnosu na druga dva službena jezika konstitutivnih naroda, a član 26. stav 4. garantira jednaku zastupljenost hrvatskog jezika (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 10/05 od 22. jula 2005. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 64/05). Dalje, u raspravi je ukazano i na to da je Ustavni sud u citiranom predmetu zaključio da s obzirom na to da osporenim odredbama nije dat privilegirani status niti jednom od konstitutivnih naroda na štetu nekog drugog naroda, u konkretnom slučaju hrvatskog naroda ne može se zaključiti niti da su osporene odredbe diskriminirajuće za hrvatski narod (vidi, st. 44. do 47. Odluke broj U 10/05). U ovim stavovima je, također, ukazano na to da se veći dio argumentacije koja je iznesena na javnoj raspravi upravo odnosio na pitanje statusa hrvatskog jezika u Bosni i Hercegovini u odnosu na jezike drugih konstitutivnih naroda. Također je iznesen stav da se argumentacija odnosila na korištenje jezika u medijima i obim zastupljenosti hrvatskog jezika u medijima u Bosni i Hercegovini pri čemu je podnosilac zahtjeva ukazao na mogućnost asimilacije hrvatskog naroda zbog nedovoljne zastupljenosti hrvatskog jezika u medijima. U ovim stavovima je zaključeno da podnosilac zahtjeva, u prilog svojoj iznesenoj tezi, nije iznio konzistentne analitičke, ni statističke parametre. Naglašeno je da se, u suštini, problemi koje apostrofira podnosilac zahtjeva odnose na primjenu osporenog zakona, a ne na odredbe Zakona kao takve, što je i sâm podnosilac zahtjeva naglasio u toku javne rasprave, a i eksperti koji su pozvani na javnu raspravu. Ukazano je na to da je nužno da se Ustavni sud ograniči na svoju nadležnost da ocijeni ustavnost odredaba čija se ocjena ustavnosti traži u zahtjevu. Također, ni argumentacija ponuđena na javnoj raspravi ne mijenja izneseni stav da osporeni zakon ne sadrži odredbe koje favoriziraju jezik nekog od konstitutivnih naroda u Bosni i Hercegovini na štetu drugih, odnosno koje hrvatskom narodu onemogućavaju da ispolji slobodu izražavanja na hrvatskom jeziku, odnosno da zadovolji svoja kulturna, obrazovna i vjerska prava.

47. U pogledu, navodno, diskriminirajućeg karaktera osporenih odredaba, a u vezi sa pravom na slobodu izražavanja, u dijelu stavova je ukazano na eksplicitan stav koji je usvojio Ustavni sud u citiranoj Odluci broj U 10/05 prema kojem je za Ustavni sud, bez ikakve sumnje, jasno da predloženi Zakon ne daje bilo kakvog osnova da bi se moglo zaključiti da će Hrvati biti diskriminirani u odnosu na druga dva naroda u pogledu zastupljenosti hrvatskog jezika, kulture i tradicijske baštine na programima javnih radiotelevizijskih servisa. Naime, odredbe člana 26. st. 4. i 5. predloženog Zakona jasno propisuju da će u programima javnih RTV servisa ravnopravno biti zastupljeni službeni jezici sva tri konstitutivna naroda i dva pisma, te njihova kultura i tradicijska baština. Kao što je navedeno, zbog toga postoji velika razlika između ovog predmeta i Odluke

broj U 8/04 od 25. juna 2004. godine, gdje relevantne odredbe navedenog zakona izričito navode mogućnost upotrebe samo jednog ili dva službena jezika kao zvaničnog jezika ili jezika u visokoškolskim ustanovama. Ništa na prvi pogled, u ovom slučaju, ne govori da je predloženi Zakon suštinski diskriminirajući, ili da će biti primijenjen na diskriminirajući način. Naprotiv, indikacije govore upravo suprotno. Ustavni sud napominje da se kao argumenti da je predloženi Zakon destruktivan po vitalne interese hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini ne mogu koristiti tvrdnje da su postojeće televizijske stanice Federacije BiH i Republike Srpske navodno, de facto, televizijske stanice na bosanskom i srpskom jeziku i da zadovoljavaju potrebe samo bošnjačkog i srpskog naroda. Ustavni sud ne prihvata taj argument. Ustavni sud smatra da se programski principi i standardi definirani u čl. 26. i 27. (posebno naglašavajući ravnopravnu zastupljenost sva tri službena jezika, dva pisma, kao i kulture i tradicijske baštine konstitutivnih naroda u emitiranju programa) predloženog Zakona moraju primjenjivati na sve radiotelevizijske emitere na svim nivoima (državnom, entitetskom, kantonalnom, općinskom).

48. U odnosu na navode o povredi principa „konstitutivnosti naroda” u vezi sa odredbama kojima su propisani izbor, sastav i funkcioniranje Odbora Sistema, kao i odredbama o provođenju programskih principa, u iznesenim stavovima je naglašeno da je Vijeće za zaštitu vitalnih interesa Ustavnog suda Federacije BiH razmatralo Prijedlog Zakona o radiotelevizijskom servisu Federacije BiH, kao javnom servisu u sistemu javnog emitiranja u Bosni i Hercegovini. U svojoj Odluci broj U 11/06 od 19. jula 2006. godine Vijeće je zaključilo da se Prijedlogom Zakona o Javnom servisu Radio-televizije Federacije Bosne i Hercegovine povređuje vitalni nacionalni interes konstitutivnog hrvatskog naroda zbog toga što pojedinim rješenjima nisu osigurane garancije da neće biti diskriminiran u ravnopravnom ostvarivanju prava utvrđenih Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine. Dalje, kako se apostrofira u ovim stavovima, u citiranoj odluci je zaključeno da treba da se jasno utvrde zakonski instrumenti zaštite za sva tri konstitutivna naroda i građane, na način da bi se eliminirala svaka mogućnost favoriziranja bilo kog naroda, a time i diskriminacija na ravnopravnu upotrebu jezika i pisma, uvažavanja nacionalnih, regionalnih, tradicijskih, vjerskih, kulturnih i drugih karakteristika konstitutivnih naroda i svih građana Bosne i Hercegovine.

49. U ovom kontekstu također je ponovo ukazano na stav Ustavnog suda, iznesen u Odluci broj U 10/05, da se za Odbor Sistema ne može reći niti da predstavlja predstavničko tijelo, koje je ovlašteno donositi pravno obavezujuće akte iz svoje nadležnosti, kao što je, naprimjer, bio slučaj kada se odlučivalo o ustavnosti izbora za konstituiranje Gradskog vijeća Grada Sarajeva. Zato se dolazi do zaključka da nije bilo neophodno u Zakonu normirati sastav Odbora Sistema u pogledu zastupljenosti konstitutivnih naroda i „ostalih”.

Za takav stav Ustavni sud je našao uporište u stavovima iz „odluke o konstitutivnosti” i drugih odluka o ustavnosti prema kojima je „*efektivno učestvovanje konstitutivnih naroda u državnim organima*” *element inherentan pojmu vitalnog interesa jednog konstitutivnog naroda* (vidi, *mutatis mutandis*, Treću djelimičnu odluku Ustavnog suda broj U 5/98 III od 1. jula 2000. godine), ali da se „*efektivno učestvovanje konstitutivnih naroda u vlasti, ako se prevazilazi ustavni okvir, nikad ne smije provoditi ili nametati na štetu efektivnog funkcioniranja države i njenih organa*” (vidi, *mutatis mutandis*, Odluku Ustavnog suda broj U 8/04 od 25. juna 2004. godine).

50. U raspravi je naglašeno, kao i u prijašnjoj Odluci Ustavnog suda broj U 10/05, da je neophodno, zbog značaja koji javni radiotelevizijski sistem ima u Bosni i Hercegovini, da se dosljedno provode odredbe osporenog zakona kojima se garantira uvažavanje prava konstitutivnih naroda i „ostalih”, posebno prava na ravnopravnost jezika, tradicije, kulture i vjere, kako nijedan od naroda ne bi bio diskriminiran. Ukazano je i na to da je nesporno da će stepen uvažavanja ovih prava zavisiti od implementacije osporenog zakona, od izbora članova Odbora Sistema, te načina na koji će oni djelovati u okviru svojih nadležnosti, a to nisu pitanja koja ulaze u okvir ove ocjene Ustavnog suda.

51. Dalje je iznesen stav da, iako se primjećuje da je hrvatski jezik najmanje zastupljen na teritoriji Bosne i Hercegovine, isto tako se primjećuje da nikada niko nije uskratilo bilo kome pravo da govori tim jezikom (uz naglašavanje da je Bosna i Hercegovina specifična i po tome što se jedan jezik javlja u različitim varijacijama, te je u vezi s tim teško napraviti distinkciju). Također je iznesen stav da se jezik često koristi kao političko sredstvo. Posebno je istaknuto da problemi koji se iznose u zahtjevu postoje, ali da se oni ne nalaze u odredbama osporenog zakona, nego u njegovoj implementaciji, odnosno praksi, realizaciji odnosa u praksi i primjeni propisa. Naglašeno je da sa čisto formalnopravnog aspekta nema ništa sporno u osporenim odredbama, odnosno da je forma osporenog zakona takva da ne diskriminira hrvatski jezik.

52. Također je iznesen stav da je u konkretnom slučaju relevantno pitanje da li princip pravne sigurnosti, vladavine prava koju promovira Ustav BiH, obavezuje da se u zakonima koji se donose naprave takve norme koje će na najmanju moguću mjeru svesti mogućnost ugrožavanja prava drugih. Naglašeno je da se u osporenom zakonu ne može naći nijedna odredba koja je suprotna Ustavu BiH, te je, stoga, teško naći povredu na koju ukazuje podnosilac zahtjeva.

53. U pogledu primjene Evropske povelje, izneseno je mišljenje da nije nužno da Ustavni sud daje svoj stav prema pitanju da li se ona direktno primjenjuje u Bosni i Hercegovini na osnovu Ustava Bosne i Hercegovine, ili je nužna ratifikacija da bi se ona primjenjivala.

Također je navedeno da, čak i ukoliko se prihvati tumačenje podnosioca zahtjeva da se Evropska povelja primjenjuje direktno u Bosni i Hercegovini, za primjenu garancija ovog međunarodnog instrumenta na jezike koji nisu manjinski nego „...službeni jezici koji su u manjoj upotrebi” neophodno je da Bosna i Hercegovina svojim aktom, na osnovu činjenica koje moraju obuhvatiti sve relevantne podatke koji ukazuju na to da je određeni službeni jezik manje u upotrebi u određenom dijelu ili na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine, odredi koji su to jezici. Istaknuto je da je za određivanje hrvatskog jezika kao jezika koji se manje upotrebljava na određenom dijelu ili na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine nužno rukovoditi se konkretnim činjenicama i parametrima, te da za takvu procjenu nije nadležan Ustavni sud. Zaključeno je da bi tek ispunjavanjem ovog uvjeta nastala obaveza države da pruži garancije Evropske povelje i u odnosu na hrvatski jezik, uključujući i garancije iz člana 11. stav 1. alineje a-i na koje je ukazao podnosilac zahtjeva.

54. U odnosu na navode podnosioca zahtjeva o nesaglasnosti osporenih odredaba sa članom II/1. i II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, u iznesenim stavovima je naglašeno da o njima ne treba posebno raspravljati budući da ovi navodi nisu ničim obrazloženi.

B) ARGUMENTI PREMA KOJIMA OSPORENI ZAKON NIJE U SKLADU SA USTAVOM BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNIM INSTRUMENTIMA

55. Izneseno je mišljenje da je u apstraktnom sudskom ispitivanju konkretnih odredaba koje je osporio podnosilac zahtjeva, pa i dodatne argumentacije podnosioca zahtjeva i u zahtjevu i na javnoj raspravi, bilo očekivano da Ustavni sud ne bi trebalo da bude vezan u cijelosti ograničenjima iz Odluke broj *U 10/05* i da će, vođen principima vladavine prava, doći do drugačijih zaključaka. Također je izraženo mišljenje da je za razmatranje konkretnog predmeta bitno spoznati značaj i suštinu problema i predmetni zahtjev shvatiti, prvenstveno, kao problem zaštite ljudskih prava. Zbog toga, pri rješavanju ovog zahtjeva ne bi se trebalo rukovoditi strogo formalnim pitanjem ustavnosti, što je glavna slabost suprotnog rezoniranja.

56. Dalje je ukazano na činjenicu da su legitimno izabrani predstavnici hrvatskog naroda od početka organiziranja Javnog RTV sistema iskazivali neslaganje sa tako organiziranim sistemom na svim nivoima, da nisu učestvovali u donošenju osporenog zakona, pa je, stoga, i postavljano pitanje demokratske procedure prilikom donošenja takvog zakona. Navedeno je da je logika većine u konkretnom slučaju odlučila o jednom bitnom pitanju ljudskih prava. Ukazano je na to da je hrvatski narod konstitutivan, ravnopravan narod sa ostala dva naroda, ali najmalobrojniji, te da je, s obzirom na tu činjenicu, a imajući u vidu ustavni položaj Hrvata, možda i teško sagledati problem Hrvata kao najmalobrojnijeg

naroda u BiH i naći za njega adekvatno rješenje. Zato nije ni čudno što, možda, Hrvati imaju jasnije izražene interese bitne za očuvanje etničkog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta.

57. Dalje je istaknuto da, iako je osporeni zakon deklaratorno odredio ravnopravnu upotrebu sva tri jezika, princip vladavine prava dopušta mogućnost, iako, generalno gledajući, nedostatak neke odredbe ne može činiti zakon neustavnim, da Ustavni sud, u skladu sa principom vladavine prava, može ocijeniti neku zakonsku odredbu kao neustavnu zbog pravne praznine pri reguliranju određenog odnosa koji, npr., dovodi do nejednakosti, odnosno diskriminira određenu grupu.

58. Izneseno je i mišljenje da, gledano sa aspekta formalne i materijalne saglasnosti osporenih odredaba sa Ustavom Bosne i Hercegovine, prethodno izneseni stavovi mogu imati utemeljenje ali da su osporene odredbe suprotne smislu ustavnih odredaba, odnosno odredaba Evropske konvencije i drugih međunarodnih dokumenata o ljudskim pravima. Polazeći od iskustva drugih evropskih zemalja i načina na koji su one organizirale svoje sisteme, iznesen je stav, ukoliko zahtjev ne bude usvojen, da će se dodatno otvoriti mogućnost ograničenja za afirmaciju upotrebe hrvatskog jezika u okviru Javnog RTV sistema Bosne i Hercegovine.

59. U raspravi, u okviru ovih stavova, također je ukazano na model RTV servisa u Švajcarskoj, zemlji u kojoj su zvanični jezici njemački, francuski i talijanski. Navedeno je da je retoromanski, također, zvanični jezik Konfederacije kada se komunicira sa licima koja govore retoromanski jezik (odredba člana 70. Ustava Švajcarske, koja je, kako je navedeno, gotovo identična odredbi u Ustavu BiH, tri službena jezika i dva pisma). Ukazano je na to da javni RTV servis u Švajcarskoj koristi sve službene jezike bez obzira na omjer, tj. koliko ljudi u državi govori bilo kojim od jezika (63,7 % je njemačko govorno područje, 20,4 % francusko, 6,5% talijansko i 0,5% retoromansko).

60. U ovom kontekstu je, dalje, navedeno da u Bosni i Hercegovini sva tri konstitutivna naroda moraju imati jednak pristup Javnom RTV servisu i jednaku mogućnost da iskažu svoje posebnosti (jezičke, kulturne, nacionalne, vjerske itd.). Prema ovim stavovima, Zakon o Javnom RTV servisu u BiH to je postavio „perfidno”, tako da su svima osigurana prava. Međutim, u tom zakonu suštinski nema instrumenata kojima bi se, zaista, to pravo osiguralo. Također, naglašeno je da se treba posvetiti posebna pažnja navodu podnosioca zahtjeva iznesenom na javnoj raspravi, da se u javnim servisima Bosne i Hercegovine emitiraju emisije pod nazivom „Govorimo srpski”, „Govorimo bosanski”, ali da nema emisije pod nazivom „Govorimo hrvatski”.

61. U ovom dijelu stavova je ukazano na Evropsku povelju i istaknuto da, iako ona još uvijek nije ratificirana, u biti, nema nikakve smetnje da se principi Povelje primjenjuju i u Bosni i Hercegovini, te da se ugrade u zakonodavstvo Bosne i Hercegovine. Također je iznesen i stav da se ovaj međunarodni instrument direktno primjenjuje u Bosni i Hercegovini, u skladu sa Aneksom I na Ustav Bosne i Hercegovine. Posebno je naglašeno da, kada je u pitanju primjena Evropske povelje, nije dotaknut suštinski problem, to jest primjena ove povelje kao sastavnog dijela Ustava BiH u kontekstu njegovog člana II/4. Izneseno je, također, mišljenje da, sa aspekta primjene Evropske povelje u kontekstu člana II/4. Ustava BiH, nema mjesta stavu da osporene odredbe nisu suprotne ovoj povelji. Kao prilog tom stavu ukazano je na prijašnje odluke Ustavnog suda u kojima se Sud, kad je riječ o ostalim međunarodnim dokumentima koji obavezuju Bosnu i Hercegovinu, pozivao na neke od ovih dokumenata bez obzira na to da li je taj dokument ratificiran u BiH ili ne. Također, istaknuto je da činjenica da ova povelja garantira status nacionalnih manjina koje nemaju efikasnu zaštitu svojih prava na jezik, dakle, kojima dominiraju jezici većinskih grupa, tim prije važi za jezik jednog konstitutivnog naroda u Bosni i Hercegovini. Stoga, prema iznesenom stavu, osnovani su navodi podnosioca zahtjeva u vezi sa neusklađenošću osporenog zakona sa Evropskom poveljom.

C) DONOŠENJE ODLUKE

62. Nakon raspravljanja o meritumu predmetnog zahtjeva, Ustavni sud je pristupio donošenju odluke polazeći od člana 1. Odluke o izmjenama i dopunama Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, koji glasi:

U Pravilima Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05 i 64/08) u članu 40. poslije stava 2. dodaju se novi st. 3. i 4. koji glase:

3. Izuzetno, kada u plenarnoj sjednici u donošenju odluke učestvuje manje od ukupnog broja od devet sudija, i to zbog razloga navedenih u članu 93. stav 1. ili članu 90. stav 6. ovih pravila, kao i kada nisu izabrane sve sudije, ili kada je sudija/sudije u dužem periodu, zbog bolesti, spriječen da vrši svoju funkciju, ukoliko najmanje pet sudija ne glasa identično o prijedlogu odluke o zahtjevu/apelaciji, smatra se da je donesena odluka kojom se zahtjev/apelacija odbija.

4. Obrazloženje Odluke iz stava 3. ovog člana sadrži navode o svim pravnim stavovima koji su izneseni na sjednici.

63. Imajući u vidu da ni za jedan prijedlog odluke nije glasalo najmanje pet sudija identično, u skladu sa članom 40. stav 3. Pravila Ustavnog suda, smatra se da je zahtjev odbijen. Prema članu 40. stav 4. Pravila Ustavnog suda, u obrazloženju ove odluke izneseni su svi pravni stavovi koji su saopćeni i na sjednici.

VII. Zaključak

64. Zahtjev Ive Mire Jovića, predsjedavajućeg Predsjedništva Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva, za ocjenu ustavnosti člana 1. stav 1, člana 2. posljednja rečenica, člana 6. stav 3, člana 10. stav 4, člana 12. st. 1, 2. i 3, člana 13. stav 2. tačka f) i člana 18. stav 2. u dijelu kojim se predviđaju tri javna RTV servisa; člana 3, člana 7. stav 2, člana 8. stav 3, člana 9. stav 1, treća i četvrta rečenica u dijelu kojim se predviđaju dvije televizijske i dvije radiostanice za teritoriju određenog entiteta, člana 12. stav 4. i člana 42. st. 1, 2. i 3. i člana 19. stav 2. Zakona o Javnom radiotelevizijskom sistemu Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 78/05) smatra se odbijenim, jer ni za jedan prijedlog odluke nije glasalo najmanje pet sudija identično. S obzirom na odustajanje podnosioca zahtjeva od zahtjeva za ocjenu ustavnosti člana 9. stav 2. i člana 26. stav 4. osporenog zakona, zahtjev podnosioca u ovom dijelu je odbačen kao nedopušten.

65. Na osnovu člana 17. stav 1. tačka 3. i člana 59. stav 2. alineja 2. Pravila Ustavnog suda i člana 1. Odluke o izmjenama i dopunama Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

66. U smislu člana 41. Pravila Ustavnog suda, aneks ove odluke čine i izdvojena mišljenja potpredsjednice Valerije Galić i sudije Mate Tadića.

67. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Zajedničko izdvojeno mišljenje Valerije Galić, potpredsjednice Ustavnog suda BiH, i Mate Tadića, sudije Ustavnog suda BiH, u predmetu broj U 5/06, suprotno argumentima prema kojima je Zakon o Javnom radiotelevizijskom sistemu Bosne i Hercegovine u skladu sa Ustavom BiH i međunarodnim dokumentima

Mi ne možemo dijeliti mišljenje sudija Ustavnog suda BiH, izneseno u raspravi o meritumu zahtjeva za ocjenu ustavnosti Zakona o Javnom radiotelevizijskom sistemu BiH, prema kojem je osporeni zakon u skladu sa Ustavom BiH.

Iako su naši suprotni stavovi na odgovarajući način sadržani u Odluci pod B) tač. 55. do 61, želimo i ovom prilikom podsjetiti na naše izdvojeno mišljenje u predmetu broj U 10/05, u pogledu zahtjeva kojim se tražilo ispitivanje regularnosti postupka, odnosno utvrđivanje postojanja ili nepostojanja ustavnog osnova da se tada Prijedlog Zakona o Javnom radiotelevizijskom sistemu Bosne i Hercegovine smatra destruktivnim po vitalne interese hrvatskog naroda u BiH.

Naši razlozi za neslaganje sa većinskom odlukom sudija Ustavnog suda u predmetu broj U 10/05, u načelu, tiču se i pitanja merituma u ovom predmetu.

Ukratko, smatramo da je zahtjev Ive Mire Jovića zasnovan na Ustavu BiH i međunarodnim dokumentima o ljudskim pravima, posebno na Evropskoj povelji za regionalne jezike i jezike manjina (1992). Bez obzira na to kakav je status ove povelje sa aspekta instrumenata o njenoj ratifikaciji, ona se, na osnovu Ustava BiH, Aneks I, kao jedan od dodatnih sporazuma o ljudskim pravima primjenjuje u BiH i načela iz Povelje su se trebala uzeti u obzir prilikom reguliranja Javnog RTV sistema. Želimo podsjetiti da nema demokratskog društva ako pluralizam, tolerancija i širokumnost ne nađu stvarni izraz u institucionalnom sistemu datog društva i ako taj sistem nije potčinjen vladavini prava, osobito ako ne osigura poštivanje ljudskih prava.

U konkretnom slučaju smatramo da Javni RTV sistem u BiH, uređen osporenim zakonom, ne može biti nikako uspješan ako u okviru takvog sistema nisu stvoreni uvjeti koji će hrvatskom narodu u BiH, kao najmalobrojnijem konstitutivnom narodu, omogućiti, kroz promoviranje hrvatskog jezika u okviru Javnog RTV sistema, izražavanje, zaštitu i razvoj njegovog identiteta.

Potpredsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Sudija
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Предмет број У 15/08

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Захтјев др Хариса Силајџића, у вријеме подношења захтјева председавајућег Предсједништва Босне и Херцеговине, да се утврди да су Одлука Владе Републике Српске о давању сагласности на уговор између *Hill & Knowlton International Belgium* и Републике Српске и на Меморандум о споразуму са *Quinn Gillespie & Associates, LLC* и Републике Српске број 04/1-012-2121/07 од 21. децембра 2007. године, став 614700 буџета Републике Српске за 2008. годину «Намјенска издавања за представљање РС у иностранству» у износу од 5,000,000 КМ, који је саставни дио Одлуке Народне скупштине Републике Српске о усвајању буџета Републике Српске за 2008. годину, Меморандум о споразуму између QGA и Републике Српске број 04/1-2058/07 од 3. јануара 2008. године, потписан 24. децембра 2007. године, и активности Републике Српске непосредно или посредно у Сједињеним Америчким Државама према влади, институцијама и званичницима САД-а, те према званичницима неких међународних организација путем овлашћеног агента QGA на основу Меморандума о споразуму супротни чл. III/1а) и б), III/3б), V/3а) и ц) и V/4а) Устава Босне и Херцеговине

Одлука од 3. јула 2009. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву у предмету број **У 15/08**, рјешавајући захтјев др Хариса Силајића, председавајућег Предсједништва Босне и Херцеговине у вријеме подношења захтјева, на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2 и члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, предсједник
Валерија Галић, потпредсједница
Constance Grewe, потпредсједница
Сеада Палаврић, потпредсједница
Tudor Pantiru, судија
David Feldman, судија
Мато Тадић, судија
Крстан Симић, судија
Мирсад Ћеман, судија

на сједници одржаној 3. јула 2009. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснован захтјев др Хариса Силајића, председавајућег Предсједништва Босне и Херцеговине у вријеме подношења захтјева, да се утврди да су Одлука Владе Републике Српске о давању сагласности на уговор између *Hill & Knowlton International Belgium* и Републике Српске и на Меморандум о споразуму са *Quinn Gillespie & Associates, LLC* и Републике Српске од 21. децембра 2007. године број 04/1-012-2121/07 („Службени гласник Републике Српске” број 119/07), Закључак Владе Републике Српске број 04/1-012-2669/08 од 13. новембра 2008. године, став 614700 буџета Републике Српске за 2008. годину „Намјенска издавања за представљање РС у иностранству” који је саставни дио Одлуке Народне скупштине Републике Српске о усвајању буџета Републике Српске за 2008. годину („Службени

гласник РС” број 117/07), став 614700 буџета Републике Српске за 2009. годину „Намјенска издавања за представљање РС у иностранству”, који је саставни дио Одлуке Народне скупштине Републике Српске о усвајању буџета Републике Српске за 2009. годину („Службени гласник Републике Српске” број 126/08), Меморандум о споразуму између *Quinn Gillespie & Associates, LLC* и Републике Српске број 04/1-2058/07 од 3. јануара 2008. године, потписан 24. децембра 2007. године, Анекс I, број 04/1-2015/08 од 8. децембра 2008. године на Меморандум о споразуму између *Quinn Gillespie & Associates, LLC* и Републике Српске број 04/1-2058/07 од 24. децембра 2007. године и активности Републике Српске непосредно или посредно путем овлашћеног агента *Quinn Gillespie & Associates, LLC* на основу Меморандума о споразуму између *Quinn Gillespie & Associates, LLC* и Републике Српске број 04/1-2058/07 од 3. јануара 2008. године, у Сједињеним Америчким Државама према влади, институцијама и званичницима Сједињених Америчких Држава, те према званичницима неких међународних организација супротни чл. III/1а) и б), III/3б), V/3а) и ц) и V/4а) Устава Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Др Харис Силајџић, предсједавајући Предсједништва Босне и Херцеговине у вријеме подношења захтјева (у даљњем тексту: подносилац захтјева), поднио је 15. септембра 2008. године захтјев Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) којим је тражио да се утврди да су Одлука Владе Републике Српске (у даљњем тексту: Влада РС) о давању сагласности на уговор између *Hill & Knowlton International Belgium* и Републике Српске и на Меморандум о споразуму са *Quinn Gillespie & Associates, LLC* (у даљњем тексту: QGA) и Републике Српске број 04/1-012-2121/07 од 21. децембра 2007. године („Службени гласник РС” број 119/07), став 614700 буџета Републике Српске (у даљњем тексту: буџет) за 2008. годину „Намјенска издавања за представљање РС у иностранству” у износу од

5,000,000 КМ, који је саставни дио Одлуке Народне скупштине Републике Српске о усвајању буџета Републике Српске за 2008. годину („Службени гласник РС” број 117/07; у даљњем тексту: Народна скупштина РС), Меморандум о споразуму (у даљњем тексту: Меморандум) између QGA и Републике Српске број 04/1-2058/07 од 3. јануара 2008. године, потписан 24. децембра 2007. године, и активности Републике Српске непосредно или посредно у Сједињеним Америчким Државама (у даљњем тексту: САД) према влади, институцијама и званичницима САД-а, те према званичницима неких међународних организација путем овлашћеног агента QGA на основу Меморандума о споразуму супротни чл. III/1а) и б), III/3б), V/3а) и ц) и V/4а) Устава Босне и Херцеговине.

2. Подносилац захтјева је, такође, затражио да се донесе привремена мјера којом би Уставни суд „зауставио флагрантно и континуирано кршење Устава Босне и Херцеговине које врши ентитет Република Српска, те даљњу неуставну потрошњу новца пореских обвезника до доношења одлуке о захтјеву”.

3. У допуни захтјева од 27. фебруара 2009. године апелант је тражио да се утврди да су Закључак Владе РС број 04/1-012-2669/08 од 13. новембра 2008. године, став 614700 буџета РС „Намјенска издавања за представљање РС у иностранству” у износу од 4,600,000 КМ, који је саставни дио Одлуке Народне скупштине РС о усвајању буџета РС за 2009. годину, број 01-2078/08 од 23. децембра 2008. године („Службени гласник РС” број 126/08), Анекс I, број 04/1-2015/08 од 8. децембра 2008. године на Меморандум о споразуму између QGA и Републике Српске број 04/1-2058/07 од 24. децембра 2007. године супротни чл. III/1а) и б), III/3б), V/3а) и ц) и V/4а) Устава Босне и Херцеговине.

4. Поднеском од 24. марта 2009. године подносилац захтјева је доставио свој одговор на одговоре Народне скупштине РС и Владе РС. Наведеним поднеском подносилац захтјева је затражио да се одржи јавна расправа пред Уставним судом у смислу члана 46 Правила Уставног суда.

II. Поступак пред Уставним судом

5. Уставни суд је Одлуком о привременој мјери број У 15/08 од 17. новембра 2008. године одбио као неоснован захтјев за доношење привремене мјере.

6. Уставни суд је одбио предлог подносиоца захтјева за одржавање јавне расправе с обзиром на то да предметни захтјев не покреће питања у смислу члана 46 Правила Уставног суда.

7. На основу члана 22 став 1 Правила Уставног суда, од Владе РС и Народне скупштине РС затражено је 14. октобра 2008. године да доставе одговор на захтјев. Уставни суд је 5. марта 2009. године затражио од Владе РС и Народне скупштине РС да доставе одговор на допуну захтјева.

8. Народна скупштина РС и Влада РС су 30. октобра и 3. новембра 2008. године доставили одговоре на захтјев. Народна скупштина РС је 23. марта 2009. године доставила одговор на наводе из допуне захтјева.

9. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговор на захтјев и допуну захтјева достављен је подносиоцу захтјева 4. и 27. марта 2009. године.

III. Захтјев

а) Наводи из захтјева

10. Подносилац захтјева наводи да акти и активности Републике Српске крше чл. III/1а) и б), III/3б), V/3а) и ц) и V/4а) Устава Босне и Херцеговине. У захтјеву је истакнуто да Република Српска већ неко вријеме врши активности које се према Уставу Босне и Херцеговине убрајају у искључиву надлежност Босне и Херцеговине и њених институција. Једна од тих активности обухвата политичко лобирање страних влада и међународних организација. Сем што наведене активности имају политички карактер, оне су такође, сходно мишљењу подносиоца захтјева, усмјерене ка званичницима и дужносницима страних влада и међународних организација који су искључиво задужени за вањскополитичке и вањскотрговинске послове. Подносилац захтјева сматра да у конкретном случају „ентитет Република Српска предузима вањскополитичке и вањскотрговинске активности у САД-у према институцијама и владиним званичницима и дужносницима те земље као и према неким међународним организацијама и њиховим дужносницима”. Наведене активности се врше посредно путем овлашћеног агента Републике Српске, лобистичке куће QGA, или непосредно и у организацији QGA, а све на основу наведеног Меморандума о споразуму. Истиче да се наведене активности финансирају из редовног буџета Републике Српске у износу од 122,600 УСД мјесечно, односно у износу од најмање 1,471,200 УСД годишње.

11. Подносилац захтјева наводи да је одређивање привремене мјере и хитан поступак у конкретном случају оправдан „како би се зауставило флагрантно и континуирано кршење Устава Босне и Херцеговине које врши ентитет Република Српска, те како би се спријечила даљња неуставна потрошња новца пореских

обвезника”. Наведено је, сходно мишљењу подносиоца захтјева, оправдано како би се заштитили и стратешки интереси Босне и Херцеговине да пред свим страним владама, институцијама, званичницима и дужносницима, као и пред међународним организацијама и њиховим дужносницима буде представљена „са јединственим гласом и јединственом поруком”.

12. Подносилац захтјева је упозорио на евентуалну опасност од тога да би Уставни суд могао да обустави предметни поступак уколико у току поступка један или више оспорених аката престане да важи. С тим у вези, наводи да су QGA и Република Српска успоставили праксу склапања оспорених Меморандума о споразумима на периоде од годину дана, те да је први такав споразум склопљен за период од 3. јануара до 31. децембра 2007. године, а наредни такав споразум склопљен је за период од 3. јануара до 31. децембра 2008. године. Истиче да релевантни закони САД-а и правила Министарства правде САД-а налажу да се подносе полугодишњи извјештаји за шестомјесечне активности које претходе подношењу сваког таквог извјештаја. Наведени закони и правила налажу да се такви извјештаји подносе у року од 30 дана од истека сваког таквог шестомјесечног периода што подразумијева подношење извјештаја за период од 1. јануара до 30. јуна, односно најкасније до 30. јула те године, док је подношење извјештаја за период од 1. јула до 31. децембра обавезно до 30. јануара наредне године. Пракса QGA је да у потпуности користи дати рок, те су сви досадашњи извјештаји те фирме у вези са представљањем Републике Српске поднесени 30. јануара, односно 30. јула. Поменути специфичности, сходно мишљењу подносиоца захтјева, доводе до ситуације да се овакав спор, чији исход готово у потпуности зависи од понуђених доказа о врсти и обиму конкретних QGA активности у име Републике Српске, не може теоретски ни да се покрене прије 1. августа у било којој години зато што кључни докази за сваку појединачну годину не могу да буду доступни прије тог датума. У таквој ситуацији готово је немогуће да Уставни суд оконча поступак до краја те године када по установљеној пракси између QGA и Републике Српске њихови меморандуми о споразуму, односно оспорени акти престају да важе. Сем тога, докази о активностима за другу половину поједине године не могу да буду доступни до краја јануара наредне године када је спорни акт већ престао да важи.

13. Подносилац захтјева истиче да, уколико оспорени акт, односно Меморандум о споразуму за 2008. годину између QGA и ентитета Републике Српске престане да важи прије него што Уставни суд донесе коначну одлуку о овом питању, интереси од јавног значаја налажу да се Уставни суд изјасни о валидности таквих аката и пратећих активности. Иако меморандуми о споразуму између QGA и ентитета

Републике Српске имају кратак рок трајања, досадашња пракса показује да се они обнављају. Стога, с обзиром на јасан интерес од јавног значаја за коначну одлуку у наведеном предмету, Уставни суд не би требало да одбаци захтјев уколико током његовог разматрања престане да важи оспорени акт. Умјесто тога, Уставни суд треба да примијени правило да предмети таквог значаја који укључују акте кратког вијека трајања треба да буду до краја размотрени с обзиром на то да су такви случајеви „подложни понављању али избјегавају преиспитивање”.

14. У допуни захтјева подносилац захтјева је обавијестио Уставни суд о промјенама правног и чињеничног стања које су се десиле након подношења захтјева, те је у вези с тим доставио релевантне документе и информације. Истакнуто је да достављени документи јасно прецизирају да је Република Српска наставила и да наставља вањскополитичке активности у САД-у према институцијама и владиним званичницима и дужносницима те земље посредно путем свог овлашћеног агента QGA или непосредно у организацији QGA. С тим у вези, подносилац захтјева прије свега упућује на Прилог Б уз Изјаву о регистрацији којим се прецизира да ће QGA, између осталог, „у име Владе РС информисати креаторе политике Владе САД-а”. На питање да ли ће активности које ће вршити QGA у име Републике Српске „укључивати политичке активности” QGA је одговорио потврдно маркирајући поље „ДА”. QGA је уз наведени прилог доставио предметни Анекс I као саставни дио оспореног Меморандума о споразуму. Подносилац захтјева сматра да оспорени акти мора да буду разматрани у складу са конкретним оспореним практичним вањскополитичким активностима РС које се врше непосредно или посредно путем овлашћеног агента QGA и које су евидентне из доказа приложених у захтјеву за покретање спора и у допуни захтјева. Сходно мишљењу подносиоца захтјева, оспорене активности треба да се сматрају као кршење одредби Устава БиХ наведених у захтјеву, како у комбинацији са оспореним актима, тако и саме по себи.

б) Одговор на захтјев

15. У одговору на захтјев Влада РС наводи да захтјев није поднесен у складу са одредбама Устава БиХ, односно у складу са чланом VI/3а), као ни са одредбама члана 19 Правила Уставног суда. Истакнуто је да подносилац захтјева у свом захтјеву на неколико мјеста „користи појам ‘РС ентитет’ што је неуставна категорија зато што Устав БиХ познаје само категорију Република Српска”. Констатовано је да се члан VI/3а) односи на спорове који настану по Уставу Босне и Херцеговине у погледу уставности неких одредби устава или закона неког од ентитета. Правила Уставног суда прописују да приликом покретања поступка подносилац захтјева мора да наведе

назив акта који је предмет спора, са ознаком назива и броја службеног гласила у ком је акт објављен. Сходно мишљењу Владе РС, наведене одредбе Устава Босне и Херцеговине се односе на класичну оцјену уставности општих правних аката ниже правне снаге од Устава Босне и Херцеговине, односно устава и закона ентитета и то одређених јер оцјена уставности не може да се захтијева генерално у односу на нижи правни акт, већ искључиво конкретно наводећи одређену противуставну одредбу оспореног акта. Даље истичу да, сходно Уставу Босне и Херцеговине, није могуће да Уставни суд по угледу на Врховни суд САД-а проширује своју надлежност како то тражи подносилац захтјева. Истакнуто је да подносилац захтјева тражи оцјену уставности буџета РС, односно једне његове ставке, а који није закон у материјалном смислу, затим Одлуке о усвајању буџета која је појединачан правни акт као и оцјену појединачних правних аката, односно одлуке Владе РС. Сходно мишљењу Владе РС, за оспоравање наведене врсте правних аката нема уставног основа, односно они по Уставу Босне и Херцеговине не могу да буду предмет оцјене уставности пред Уставним судом. У односу на Одлуку Народне скупштине РС о усвајању буџета, истакнуто је да су, сходно члану III/3а) Устава Босне и Херцеговине, ентитети надлежни за усвајање и извршење својих буџета зато што остварују изворне приходе, те да институције Босне и Херцеговине у том смислу немају никаквих компетенција у односу на њих сем у погледу средстава која су ентитети сходно чл. III/1 и VIII/3 Устава Босне и Херцеговине дужни да обезбиједе за функционисање институција Босне и Херцеговине.

16. У погледу „активности ентитета Републике Српске непосредно или посредно”, Влада РС сматра да наведено, такође, излази ван уставних оквира зато што активности без посљедице која би представљала општи правни акт-закон не могу да буду предмет оцјене Уставног суда. Сходно мишљењу Владе РС, спор уставноправне природе је спор специфичног карактера и његова природа је опште мјесто у теорији државе и права као и у науци уставног права. У супротном, пред Уставним судом би могла да се оспорава било која активност било ког органа власти у Босни и Херцеговини, односно у ентитету, а сам Уставни суд морао би да води редован судски поступак, односно да спроводи активности на утврђивању чињеничног стања поштујући правила о контрадикторности поступка што сходно Уставу није у могућности зато што се не ради о суду редовне судске надлежности. Стога, сходно мишљењу Владе РС, наведене активности не могу да буду предмет оцјене уставности пред Уставним судом. Како предметни захтјев није поднесен у складу са чланом VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, односно чланом 19 Правила Уставног суда, предложено је да се захтјев одбаци као недопустив.

17. У свом одговору Народна скупштина РС је навела идентичне разлоге за одбацивање предметног захтјева као и Влада РС. При томе је истакнуто да буџет није закон у материјалном смислу, да је Одлука о усвајању буџета појединачан правни акт, као и да су Одлука Владе РС и Меморандум о споразуму појединачни акти извршне власти. Сходно мишљењу Народне скупштине РС, за оспоравање наведених правних аката нема уставног основа, односно такви акти, као ни спорне активности, сходно Уставу Босне и Херцеговине не могу да буду предмет оцјене уставности пред Уставним судом.

18. У одговору на допуну захтјева Народна скупштина РС је поново истакла да се у конкретном случају не тражи оцјена уставности аката предвиђених чланом VI/3а) Устава Босне и Херцеговине (устави и закони ентитета) већ појединачних правних аката, аката који су закон само у формалном смислу (Одлука о усвајању буџета и буџет), тј. не садржи опште правне норме и активности Републике Српске у виду телефонских позива, разговора и сл. Наведене практичне активности саме по себи, како то подносилац захтјева тражи, не могу да буду предмет оцјене уставности, истакнуто је у одговору.

IV. Релевантни прописи

19. Устав Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Члан III/1а) и б)

Надлежност институција Босне и Херцеговине

Сљедећа питања су у надлежности институција Босне и Херцеговине:

- а) Вањска политика.*
- б) Вањскотрговинска политика.*

Члан III/3б)

3. Правни поредак и надлежност институција

б) Ентитети и све њихове административне јединице ће у потпуности да се придржавају овог Устава којим се стављају ван снаге законске одредбе Босне и Херцеговине и уставне и законске одредбе ентитета које му нису сагласне, као и одлука институција Босне и Херцеговине. Општи принципи међународног права су саставни дио правног поретка Босне и Херцеговине и ентитета.

Члан V/3a) и ц)

Предсједништво је надлежно за:

- а) Вођење вањске политике Босне и Херцеговине,
- ц) представљање Босне и Херцеговине у међународним и европским организацијама и институцијама и тражење чланства у оним међународним организацијама и институцијама у којима Босна и Херцеговина није члан.

Члан V/4a)

Предсједништво ће да именује предсједавајућег Савјета министара који ће да преузме дужност по одобрењу Представничког дома. Предсједавајући ће да именује министра вањских послова, министра вањске трговине и друге министре по потреби, а који ће да преузму дужност по одобрењу Представничког дома.

а) Предсједавајући и министри заједно сачињавају Савјет министара и одговорни су за спровођење политике и одлука Босне и Херцеговине у областима како је назначено у ст. 1, 4 и 5 члана III, о чему подносе извјештај Парламентарној скупштини (укључујући, најмање једанпут годишње, извјештај о расходима Босне и Херцеговине).

20. Одлука Владе РС о давању сагласности на уговор између *Hill i Knowlton International Belgium* и Републике Српске и на Меморандум о споразуму са *Quinn Gillespie & Associates, LLC* и Републике Српске („Службени гласник Републике Српске” број 119/07) у релевантном дијелу гласи:

I

Даје се сагласност на Уговор између *HILL & KNOWLTON INTERNATIONAL BELGIUM* и Републике Српске и на Меморандум о споразуму са *Quinn Gillespie & Associates, LLC* и Републике Српске.

21. Закључак Владе РС број 04/1-012-2669/08 од 13. новембра 2008. године гласи:

1. Влада Републике Српске даје сагласност на Анекс 2 Уговора између *HILL & KNOWLTON INTERNATIONAL BELGIUM* са *HILL & KNOWLTON, 118 Avenue de Cortenbergh, 1000 Brussels* и Владе Републике Српске и Анекс 1 Меморандума о споразуму *Quinn Gillespie & Associates, LLC (QGA)* и Републике Српске о њиховом продужењу за наредну годину.

2. За потписивање анекса из тачке I овог закључка овлашћује се Милорад Додик, предсједник Владе Републике Српске.

3. Овај закључак ступа на снагу даном доношења.

22. Став 614700 буџета РС за 2008. годину, који је саставни дио Одлуке Народне скупштине РС о усвајању буџета Републике Српске за 2008. годину („Службени гласник Републике Српске” број 117/07) у релевантном дијелу гласи:

I

Народна скупштина Републике Српске усваја буџет Републике Српске за 2008. годину.

II

Саставни дио ове одлуке је буџет Републике Српске за 2008. годину.

Став 614700 буџета Републике Српске

Намјенска издавања за представљање РС у иностранству у износу од 5.000.000 КМ

23. Став 614700 буџета РС за 2009. годину, који је саставни дио Одлуке Народне скупштине РС о усвајању буџета Републике Српске за 2009. годину („Службени гласник Републике Српске” број 126/08) у релевантном дијелу гласи:

I

Народна скупштина Републике Српске усваја буџет Републике Српске за 2009. годину.

II

Саставни дио ове одлуке је буџет Републике Српске за 2009. годину.

Став 614700 буџета Републике Српске

Намјенска издавања за представљање РС у иностранству у износу од 4.600.000 КМ.

24. Меморандум о споразуму између QGA и Републике Српске у релевантном дијелу гласи:

1. QGA ће, заједно са нашим кооперантом-партнером The Laurus Group („Laurus”), да пружа клијенту услуге у сфери односа са владом и јавношћу а које се односе на сљедеће:

а) Помагање клијенту у информисању креатора политике Владе САД-а, како у Бушовој администрацији, тако и у Конгресу, о значају кохезивности ентитета клијента (QGA/„Laurus”);

б) развијање опсежне медијске стратегије у САД-у ради истицања клијента у јавности у САД-у (QGA/„Laurus”);

ц) надгледање клијентове стратегије владиних односа са Европском унијом и Уједињеним народима, Уредом Високог представника у БиХ, укључујући координирање саопштења за јавност и посредничких напора („Laurus”); и

д) развијање свеобухватне клијентове националне комуникацијске стратегије укључујући писање саопштења за јавност, организацију комуникације и обуку (QGA/„Laurus”).

Клијент прихвата и слаже се да QGA није правна фирма и да неће пружати правне услуге и савјете клијенту.

25. Анекс I на Меморандум о споразуму између QGA и Републике Српске број 04/1-2058 од 24. децембра 2007. године гласи:

Члан 1

Стране су се усагласиле да се рок, на који је закључен Меморандум о споразуму између QGA и Републике Српске, продужи за наредних 12 мјесеци, односно да траје до 31. децембра 2009. године.

Члан 2

QGA се обавезује да ће, најкасније до 15. јануара 2009. године, Влади Републике Српске да достави Оквирни план активности за 2009. годину који ће чинити саставни дио овог меморандума.

V. Допустивост

26. При испитивању допустивости захтјева Уставни суд је пошао од одредби члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине.

27. Члан VI/3а) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уставни суд је једини надлежан да одлучује о било ком спору који се јавља према овом уставу између два ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, те између институција Босне и Херцеговине, укључујући али не ограничавајући се на то:

Да ли је одлука ентитета да успостави посебан паралелан однос са сусједном државом у складу са овим уставом, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине.

Да ли је било која одредба устава или закона једног ентитета у складу са овим уставом.

Спорове може да покрене члан Предсједништва, предсједавајући Савјета министара, предсједавајући, или његов замјеник, било ког дома Парламентарне скупштине; једна четвртина чланова/делегата било ког дома Парламентарне скупштине, или једна четвртина чланова било ког дома законодавног органа једног ентитета.

28. Подносилац захтјева тражи да Уставни суд утврди да су Одлука Владе РС о давању сагласности на уговор између *Hill & Knowlton International Belgium* и Републике Српске и на Меморандум о споразуму са QGA и Републиком Српском, Закључак Владе РС, Меморандум о споразуму закључен између QGA и Републике Српске и Анекс I на Меморандум о споразуму закључен између QGA и Републике Српске, став 614700 буџета РС за 2008. годину, који је саставни дио Одлуке Народне скупштине РС о усвајању буџета Републике Српске за 2008. годину, став 614700 буџета РС за 2009. годину, који је саставни дио Одлуке Народне скупштине РС о усвајању буџета Републике Српске за 2009. годину и активности Републике Српске предузетих непосредно или посредно путем овлашћеног агента QGA у САД-у на основу Меморандума о споразуму супротни одредбама чл. III/1а) и б), III/3б), V/3а) и ц) и V/4а) Устава Босне и Херцеговине.

29. Разматрајући допустивост предметног захтјева, Уставни суд наглашава да је, сходно одредби члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд једини надлежан да одлучује о било ком спору који се јавља према овом уставу између Босне и Херцеговине и једног ентитета. Уставни суд сматра да се у конкретном случају ради о предмету који покреће питање спора између Босне и Херцеговине и ентитета Републике Српске у вези са уставним питањем поштивања подјеле надлежности из члана III/1а) и б) Устава Босне и Херцеговине, те питања из чл. III/3б), V/3а) и ц) и V/4а) Устава Босне и Херцеговине. Стога је, у смислу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд једини надлежан да одлучује о предметном спору.

30. Даље, предметни захтјев је поднио предсједавајући Предсједништва Босне и Херцеговине у вријеме подношења захтјева што значи да је захтјев поднијело овлашћено лице из члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине.

31. Имајући у виду одредбе члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 17 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да је захтјев допустив зато што га је поднио овлашћени субјект, те да не постоји ниједан формални разлог из члана 17 став 1 Правила Уставног суда због ког захтјев није допустив.

VI. Меритум

32. Подносилац захтјева наводи да активности које предузима Република Српска непосредно или посредно путем овлашћеног агента QGA на основу Меморандума о споразуму према влади, институцијама и званичницима САД-а, те према званичницима неких међународних организација, као и акти који служе као подлога наведеним активностима нису сагласни са одредбама чл. III/1а) и б), III/3б), V/3а) и ц) и V/4а) Устава Босне и Херцеговине.

33. Уставни суд је, при испитивању навода из захтјева, пошао од члана III Устава БиХ у којем је регулисано питање надлежности и односа између институција Босне и Херцеговине и ентитета, и то тако што су у ставу 1 овог члана таксативно наведене надлежности институција Босне и Херцеговине. У наведене надлежности Босне и Херцеговине, између осталог, убрајају се вањска политика и вањскотрговинска политика. Даље, у члану V/3а) и ц) Устава Босне и Херцеговине прописане су надлежности Предсједништва Босне и Херцеговине за вођење вањске политике Босне и Херцеговине и представљање Босне и Херцеговине у међународним и европским организацијама и институцијама и тражење чланства у оним међународним организацијама и институцијама у којима Босна и Херцеговина није члан, а чланом V/4а) Устава Босне и Херцеговине је прописан поступак именовања предсједавајућег Савјета министара и министара вањске политике и вањске трговине, односно њихова одговорност за спровођење политике и одлука Босне и Херцеговине у областима које су прописане у члану III ст. 1, 4 и 5 Устава БиХ.

34. Цитиране уставне одредбе јасно прописују надлежност Босне и Херцеговине и њених органа за спровођење вањске политике и политике у осталим областима које се убрајају у искључиву надлежност Босне и Херцеговине.

35. Уставни суд не сматра да је потребно давати дефиницију вањске политике и вањске трговине, али жели да укаже на неспорну чињеницу да су сходно члану III/1а) и б) Устава Босне и Херцеговине вањска политика и вањскотрговинска политика у искључивој надлежности Босне и Херцеговине. Уставни суд, такође, подсећа на то да ентитети имају уставни основ за доношење ентитетских буџета којима се утврђује финансијски оквир прихода и расхода. У конкретном случају,

уважање таквог буџета којим се врши расподела средстава, између осталог, и за представљање РС у иностранству, само по себи није супротно Уставу Босне и Херцеговине зато што не представља преузимање или мијешање у вањску политику и вањскотрговинску политику Босне и Херцеговине. Међутим, Уставни суд сматра да питање поштивања уставне подјеле надлежности између Босне и Херцеговине и ентитета може да се покрене у случају да активности које предузимају ентитетски дужносници и које се финансирају из ентитетског буџета представљају мијешање или преузимање неке од надлежности Босне и Херцеговине. Разматрајући активности које је предузела Република Српска у конкретном случају, Уставни суд сматра да се није радило о успостављању дипломатских односа са неком другом земљом, закључивању споразума са неком другом државом или међународном организацијом, нити се Република Српска наведеним активностима представљала у иностранству као самостална држава, а што би довело у питање уставну подјелу надлежности у погледу вањске политике и вањскотрговинске политике.

36. Уставни суд сматра да су предметне активности које је предузимала Република Српска имале за циљ лобирање у иностранству за унапређење сопствених интереса Републике Српске као ентитета. Стога, Уставни суд сматра да у активностима које предузима Република Српска, као и у актима које је Република Српска донијела као основу за предузимање наведених активности, нема ничега што се у погледу вањске политике и вањскотрговинске политике убраја у искључиву надлежност Босне и Херцеговине.

37. Сходно томе, Уставни суд закључује да су наводи подносиоца захтјева о повреди одредби члана III/1а) и б), члана V/3а) и ц), члана V/4а) и члана III/3б) Устава Босне и Херцеговине неосновани.

VII. Закључак

38. Уставни суд сматра да скуп формалних аката и активности једног од ентитета може да покрене питање постојања спора између тог ентитета и Босне и Херцеговине по неком питању из Устава Босне и Херцеговине за чије рјешавање је једино надлежан Уставни суд. Међутим, у конкретном случају Уставни суд је закључио да скуп формалних аката и активности Републике Српске које је навео подносилац захтјева нису мијешање нити преузимање вањске политике и вањскотрговинске политике и нису супротни чл. III/1а) и б), V/3а) и ц), V/4а) и III/3б) Устава Босне и Херцеговине.

39. У смислу члана 41 Правила Уставног суда, анекс ове одлуке чине издвојена мишљења потпредсједнице Сеаде Палаврић и судије Мирсада Ћемана.
40. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.
41. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симовић

Поступајући у складу са чланом 41 став 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, Сеада Палаврић, потпредсједница Уставног суда Босне и Херцеговине, даје

Изузето мишљење у предмету број У 15/08

1. Потпуно сам сагласна са већинском одлуком судија у предмету број У 15/08 у дијелу који се тиче „допустивости”.
2. У вези са меритумом, нисам сагласна са већинском одлуком. Уз свеукупно уважавање мојих колега, захтјев сматрам основаним. Слиједом тога, сходно моме мишљењу, постоји повреда одредби чл. III/1а) и б), III/3б), V/3а) и ц) и V/4а) Устава Босне и Херцеговине.
3. Разлози за овакав став садржани су у поступцима Републике Српске ван Босне и Херцеговине, тј. на међународном плану, а на које је подносилац захтјева указао.
4. Наиме, није упитно да сваки административно-територијални субјекат или јавноправни субјекат има право да предузима међународноправне активности ван граница Босне и Херцеговине, као што су партнерство градова или универзитета, комунална сарадња итд. Штавише, није спорно да при томе може и да лобира. Ипак, чинећи то, мора да поштује искључиво право државе Босне и Херцеговине да утврђује, дефинише и спроводи вањску политику (члан III/1а) Устава БиХ), а то је на државном нивоу надлежност Предсједништва Босне и Херцеговине (члан V/3а) Устава БиХ) и, на извјестан начин, Савјета министара Босне и Херцеговине (члан V/4а) Устава БиХ). Ово право државе, тј. обавеза ентитета да поштују надлежности државе, јасно произилази, не само из одредби које дефинишу подјелу надлежности између државе Босне и Херцеговине и ентитета (*inter alia*, члан III Устава БиХ) већ и, *explicite*, из одредбе члана III/3б) Устава БиХ. Коначно, ентитети увијек морају своје активности да ускладе са чињеницом да они не располажу било каквом „државношћу” нити им Устав БиХ додјељује било какав међународноправни субјективитет, те су подређени појму „суверенитета” који припада искључиво Босни и Херцеговини (види У 5-98-III, тачка 27 и даље). На ово не утиче ни чињеница да, сем државе, други, нижи административно-територијални субјекти, укључујући ентитете, имају одређена права да наступају на међународном плану (види У 5-98-II, тачка 40 и даље).
5. Затим, сматрам да је одлука морала дати дефиницију вањске политике и вањскотрговинске политике (тачка 35 одлуке) управо да би се указало на линију

раздвајања између активности на међународном плану које може да предузима искључиво држава, тј. њени надлежни представници, и активности које могу да предузимају други јавноправни субјекти. Разлог више за ово јесте чињеница да је вањска политика, када се посматра као уставноправна надлежност, веома сложен сегмент укупне надлежности Босне и Херцеговине зато што дјелује, како унутар Босне и Херцеговине, тако и на међународном плану, како путем формалних аката (међународноправни уговори, давање формалних изјава са међународноправном обавезујућом садржином, као што је признавање држава, покретање међународних спорова, успостављање дипломатских односа итд.), тако и путем неформалних радњи и аката, као што су преговори, изјаве, интервјуи итд. Тек ближим образложењем појма „вањска политика” може да се схвати шта је то „стварна надлежност” државе из ове области, у коју други субјекти, укључујући ентитете, не могу да улазе управо, и прије свега, због тога што им мањка међународноправни субјективитет.

6. У конкретном случају, када се анализирају све правне и фактичке радње које је Република Српска предузела, чија оцјена уставности је предмет овог случаја, увјерена сам да су повријеђене претходно наведене одредбе Устава БиХ. Разлог за ово није само суштина већ и форма самих активности.

Прије свега, Република Српска, користећи и назив ентитета у ком је садржана ријеч „република”, предузела је све припремне радње на веома нетранспарентан начин када је ријеч о држави Босни и Херцеговини. Исти случај је и са спровођењем самих активности. Објективан посматрач не би могао нити из једне од предузетих активности да закључи да Република Српска као ентитет припада држави Босни и Херцеговини као независној и сувереној међународно признатој држави, већ да све ове особине има Република Српска, иако је само један од два ентитета државе Босне и Херцеговине. То потврђује и документација коју је подносилац захтјева доставио као прилог а) и б) уз захтјев за покретање спора, односно обрасци меморандума гдје на мјесту налогодавца, тј., назив страног наручиоца, пише „Република Српска”. Дакле, нема Босне и Херцеговине, нити назнаке да је Република Српска дио Босне и Херцеговине па да се она као једна покрајина или регија или административна јединица појављује у међународним односима и у вањској политици. Затим, на главној адреси страног наручиоца пише „Уред премијера Републике Српске, Бања Лука, Српска” без макар и назнаке да се Република Српска налази у Босни и Херцеговини и у суштини је један од њена два ентитета. У тачки 5 истог документа, гдје је требало да се назначи „да ли је ваш страни наручилац један од слједећих...” заокружено је „страна влада”, а као огранак или агенција коју подносилац регистрације заступа наведен је „Уред премијера”.

Сваки од ових навода потврђује да се Република Српска у конкретном случају понашала као самостална држава вршећи вањску политику која је у искључивој надлежности Босне и Херцеговине, а не као њен саставни дио. У Меморандуму о споразуму између QGA и Републике Српске у тачки д) користи се израз „национални” што имплицира „државност”. Сматрам да у државама, у којима постоји више нивоа власти, мора да се поштују принцип лојалности према централном нивоу власти и узајамна солидарност. Међутим, то се у конкретном случају није догодило, нити се догађа. Управо због ових разлога, али и због недавне прошлости у Босни и Херцеговини, сматрам да у овом тренутку одредба члана III/1а) Устава БиХ треба екстензивно а не рестриктивно да се тумачи у корист државног нивоа власти упркос томе што сам свјесна да су трендови у Европи више усмјерени у другом правцу, будући да тамошње покрајине или ентитети не негирају сопствену државу чији су саставни дио.

7. Даље, када су у питању међународноправне активности, сви субјекти, како држава, тако и ентитети, имају право да се баве само оним активностима које им припадају и унутар државе. Сходно томе, ентитет не може да предузима било какве радње ван Босне и Херцеговине уколико за њих није овлашћен у Босни и Херцеговини. Управо нетранспарентност активности не дозвољава увид у то да ли је ова обавеза испоштована.

Коначно, субјекти и међународне сарадње које је Република Српска изабрала да се код њих лобира у корист Републике Српске, као и сам циљ који жели да се оствари (*у помагању Републици Српској у информисању креатора политике владе САД-а, како у Бушовој администрацији, тако и у Конгресу, о значају кохезивности ентитета Републике Српске (QGA/„Laurus”); развијању опсежне медијске стратегије у САД-у ради истицања Републике Српске у јавности у САД-у (QGA/„Laurus”); надгледању стратегије односа Владе Републике Српске са Европском унијом и Уједињеним народима, Уредом Високог представника у БиХ, укључујући координирање саопштења за јавност и посредничких напора („Laurus”) и развијање свеобухватне националне комуникацијске стратегије Републике Српске, укључујући писање саопштења за јавност, организацију комуникације и обуку (QGA/„Laurus”)*) припадају кругу партнера са којима би, уствари, искључиво држава Босна и Херцеговина требала да има односе. Разлог за ово је већ поменути недостатак међународноправног субјективитета Републике Српске. Тиме би државе, међународне организације или слични субјекти требали да ступају у међусобне односе искључиво са државом Босном и Херцеговином.

8. На крају, сматрам да сви акти, без обзира на то какве су правне или фактичке природе, ако су служили на било који начин да се омогући предузимање противуставних радњи (као што су буџетске ставке), такође, треба да буду проглашене противуставним.

Потпредсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Сеада Палаврић

**Изузето мишљење Мирсада Ћемана, судије Уставног суда
Босне и Херцеговине, у предмету број У 15/08**

На основу члана 41 став 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), придружујем се изузетом мишљењу Сеаде Палаврић, потпредсједнице Уставног суда БиХ, супротно одлуци Уставног суда Босне и Херцеговине о меритуму у предмету број У 15/08 од 3. јула 2009. године.

Судија
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Predmet broj U 5/09

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Zahtjev Ilije Filipovića, u vrijeme podnošenja zahtjeva predsjedatelja Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, za ocjenu ustavnosti Zakona o zaštiti domaće proizvodnje u okviru CEFTA-e

Odluka od 25. rujna 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj U 5/09, rješavajući zahtjev **Ilije Filipovića, predsjedatelja Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine**, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2, članka 61. st. 1. i 2. i članka 63. st. 2. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik
Valerija Galić, dopredsjednica
Constance Grewe, dopredsjednica
Seada Palavrić, dopredsjednica
Tudor Pantiru, sudac
Mato Tadić, sudac
David Feldman, sudac
Krstan Simić, sudac
Mirsad Ćeman, sudac

na sjednici održanoj 25. rujna 2009. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Utvrđuje se da Zakon o zaštiti domaće proizvodnje u okviru CEFTA-e („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 49/09) nije sukladan članku III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine.

Ukida se u cijelosti Zakon o zaštiti domaće proizvodnje u okviru CEFTA-e („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 49/09), sukladno članku 63. stavak 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Ukinuti Zakon o zaštiti domaće proizvodnje u okviru CEFTA-e („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 49/09) prestaje važiti narednog dana od dana objave ove odluke u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, sukladno članku 63. stavak 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluka o privremenoj mjeri Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj U 5/09 od 3. srpnja 2009. godine proizvodi pravno djelovanje do prestanka važenja Zakona o zaštiti domaće proizvodnje u okviru CEFTA-e („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 49/09).

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Ilija Filipović, predsjedatelj Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva), podnio je 30. lipnja 2009. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti Zakona o zaštiti domaće proizvodnje u okviru CEFTA-e („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 49/09, u daljnjem tekstu: pobijani zakon). Podnositelj zahtjeva je, također, zatražio da se donese privremena mjera kojom bi Ustavni sud obustavio primjenu pobijanog zakona do donošenja odluke o zahtjevu.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud je svojom Odlukom broj U 5/09 od 3. srpnja 2009. godine usvojio prijedlog podnositelja zahtjeva za donošenje privremene mjere, te donio privremenu mjeru kojom je obustavio primjenu pobijanog zakona do donošenja konačne odluke o zahtjevu.

3. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Dom naroda), Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zastupnički dom) i zastupnika u Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine Jerke Ivankovića-Lijanovića (u daljnjem tekstu: predlagač pobijanog zakona) zatraženo je 17. srpnja 2009. godine da dostave odgovore na zahtjev.

4. Zastupnički dom i predlagač pobijanog zakona su dostavili odgovore na zahtjev 28. kolovoza 2009. godine. Uz odgovor predlagač je dostavio obimnu dokumentaciju. Odgovor identičnog sadržaja sa identičnom dokumentacijom predlagač pobijanog zakona je dostavio i 31. kolovoza 2009. godine. Dom naroda je 4. rujna dostavio odgovor na zahtjev.

5. Na temelju članka 15. stavak 3. Pravila Ustavnog suda, od izvjesnog broja tijela, organizacija i pojedinaca zatražena su stručna pisana mišljenja bitna za odluku Ustavnog suda u konkretnom predmetu. Dostavljena mišljenja Ustavni sud je uzeo u obzir prigodom donošenja odluke u ovom predmetu.
6. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na zahtjev su dostavljeni podnositelju zahtjeva 4. rujna 2009. godine.
7. Udruga poljoprivrednika u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Udruga poljoprivrednika) 27. srpnja 2009. godine uputila je otvoreno pismo Ustavnom sudu.
8. Povjerenstvo za predlaganje mjera i zaštitu domaće poljoprivredne proizvodnje pri Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa 23. rujna 2009. godine dostavilo je Ustavnom sudu preporuku/zahtjev za ukidanje privremene mjere o suspenziji primjene pobijanog zakona.
9. Savez poljoprivrednih udruga Zapadnohercegovačkog kantona je 25. rujna 2009. godine dostavio Ustavnom sudu otvoreno pismo u kojem iznosi neslaganje sa stajalištima i protestima Udruge poljoprivrednika u svezi sa ocjenom ustavnosti pobijanog zakona.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

10. Podnositelj zahtjeva je naveo da je tijekom postupka usvajanja pobijanog zakona argumentirano ukazivao na neustavnost i štetne posljedice pojedinih odredaba pobijanog zakona po dugoročne interese države Bosne i Hercegovine i dosljednu primjenu CEFTA-e (Srednjoeuropskog sporazuma o slobodnoj trgovini), ali da to nije uvaženo. Dalje se navodi da je donošenjem pobijanog zakona prvi put usvojen zakon čijem su se donošenju protivile državna izvršna vlast i relevantne međunarodne organizacije i institucije. Obzirom na moguće posljedice primjene pobijanog zakona na unutarnjem i međunarodnom planu, podnositelj zahtjeva pretpostavlja da bi u budućnosti moglo doći do daljnjeg razilaženja između Parlamentarne skupštine i Vijeća ministara, jer Vijeće ministara neće i ne može preuzeti odgovornost za provedbu Zakona koji nije predložilo i čijem se donošenju protivilo, a što bi moglo imati ozbiljne političke posljedice.

11. Podnositelj zahtjeva, dalje, navodi da nisu upitni motivi i ciljevi zaštite domaće proizvodnje, kao i pravo svake zemlje da to čini, ali da je prijeporan način na koji je to učinjeno, selektivan pristup koji pogađa samo dvije susjedne zemlje članice CEFTA-e, i postupak koji je oprečan zaključenim međunarodnim ugovorima, osobito moguće i

izvjesne dugoročne štetne posljedice ekonomske i političke naravi koje pobijani zakon može proizvesti. Dalje se navodi da, „prema odredbi članka III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, ‘opća načela međunarodnog prava su sastavni dio pravnog sustava Bosne i Hercegovine i entiteta’”. Pošto su „dužnosti država da međusobno surađuju” i „ispunjavanje prihvaćenih međunarodnih obveza u dobroj vjeri”, kakva je upravo CEFTA, podnositelj smatra da su „osporenim zakonom povrijeđena ova dva načela međunarodnog prava, a time i Ustav Bosne i Hercegovine, koji je sastavni dio međunarodnog Daytonskog mirovnog sporazuma i osnovni zakon na kojem je utemeljen cjelokupni pravni sustav Bosne i Hercegovine”. Podnositelj zahtjeva, potom, navodi formulaciju načela dužnosti država da surađuju danu u Deklaraciji iz 1970. godine (o načelima međunarodnog prava o prijateljskim odnosima i suradnji država sukladno Povelji UN). U zahtjevu se navodi da se člankom 5. pobijanog zakona uvodi diskriminacija prema Republici Hrvatskoj i Republici Srbiji i njihovoj robi, što praktično predstavlja uvod u međusobni „carinski rat”. Dalje se navodi načelo ispunjavanja prihvaćenih međunarodnih obveza u dobroj vjeri, koje je formulirano člankom 2.(2) Povelje Ujedinjenih naroda, te navodi da Sporazum o izmjeni i pristupanju CEFTA-i i njegov Aneks 1, kao ratificirani međunarodni ugovor, imaju supremaciju nad domaćim zakonodavstvom. Stoga, podnositelj zahtjeva smatra da je pobijanim zakonom povrijeđena CEFTA u materijalnom smislu, jer je oprečan članku 5. Aneksa CEFTA-e prema kojem se neće „uvoditi nove uvozne carine...”, te u procesnom smislu, jer nije postupljeno sukladno odredbama članka 23.bis i članka 24. st. 1, 2. i 3. Aneksa 1. CEFTA-e. Naime, predlagač nije stupio u konsultacije, nije nastojao riješiti bilo kakve razlike, te nije odmah izvijestio bilo koju odnosnu stranku i Zajednički odbor. Dalje se navodi da predlagač nije na egzaktn način utvrdio da je nastao ozbiljan poremećaj na tržištima.

12. Podnositelj zahtjeva je, dalje, naveo da je Prijedlog pobijanog zakona iznio zastupnik u Zastupničkom domu, suvlasnik proizvodno-trgovačke tvrtke „Lijanović”, Široki Brijeg, koji je u sukobu interesa. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, primjena pobijanog zakona dovest će do daljnje kolizije između zakonodavne i izvršne vlasti, koja ne samo da nije predlagač zakona već je i zajedno sa resornim ministarstvom dala negativno mišljenje o pobijanom zakonu i posljedicama njegove primjene.

13. Uz zahtjev podnositelj je dostavio obimnu dokumentaciju koja obuhvaća korespondenciju u kojoj su domaća tijela i međunarodne institucije izrazili protivljenje i rezerve u svezi sa donošenjem ovog zakona. Tako se u mišljenju Vijeća ministara u svezi sa Prijedlogom Zakona od 10. lipnja 2008. godine navodi da je zaključeni i ratificirani Sporazum o izmjeni i pristupanju CEFTA-i, kao međunarodni sporazum, pravnom snagom nadređen domaćem zakonodavstvu, da su tim sporazumom (poglavlje C - Skupna pravila zaštite)

predviđeni instrumenti za zaštitu domaće proizvodnje u slučajevima prekomjernog uvoza, te da je za poduzimanje i uvođenje ovih mjera predviđena potrebna procedura. Dalje je navedeno da se člankom 5. Zakona predlaže kršenje CEFTA-e, te da je Prijedlog pobijanog zakona neutemeljen i da krši odredbe međunarodnog ugovora.

14. Dalje, iz pisma šefa delegacije Europskog povjerenstva za Bosnu i Hercegovinu od 10. ožujka 2009. godine, koje je upućeno tadašnjoj predsjedavajućoj Doma naroda, istaknuto je da pobijani zakon može biti oprečan CEFTA-i, te da, također, može biti oprečan duhu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, koji naglašava važnost regionalne suradnje, pa u članku 14. čak izričito navodi CEFTA-u kao važan element. Stoga je predloženo da se Bosna i Hercegovina najprije konzultira sa odgovarajućim stranama CEFTA-e kako bi se pronašlo obostrano prihvatljivo rješenje sukladno Sporazumu.

15. Uz zahtjev je, također, dostavljena i Promemorija Veleposlanstva Republike Hrvatske u Bosni i Hercegovini, koju je veleposlanik Republike Hrvatske u Bosni i Hercegovini uručio 25. ožujka 2009. godine Ministarstvu vanjskih poslova Bosne i Hercegovine. Promemorija je dostavljena Domu naroda 1. travnja 2009. godine. U Promemoriji se ističe da, prema statističkim pokazateljima, ne postoje indikatori koji bi ukazivali na tržišne promjene prouzročene primjenom CEFTA-e, da je tim sporazumom predviđeno da bilo koja stranka uvoznica može poduzeti odgovarajuće bilateralne zaštitne mjere (čl. 23. i 23.bis) prema drugoj stranci Sporazuma u slučaju da se pojave ozbiljne štete za domaće proizvođače, ili u slučaju da dođe do značajnih poremećaja u bilo kojem sektoru gospodarstva, ali sukladno članku 24. Sporazuma, čija procedura u konkretnom slučaju nije provedena. Dalje se navodi da bi se usvajanjem Prijedloga pobijanog zakona proizvodi iz Republike Hrvatske našli u nejednakopravnom položaju na tržištu Bosne i Hercegovine, što nije u duhu CEFTA-e i što bi imalo nesagledive gospodarske i političke posljedice na bilateralne odnose između dviju država.

16. Podnositelj zahtjeva je dostavio i notu Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske od 5. svibnja 2009. godine upućenu Ministarstvu vanjskih poslova Bosne i Hercegovine. U ovoj noti se navodi da je donošenje ovakvog protekcionističkog i diskriminirajućeg zakona u potpunosti neopravdan potez koji će imati štetne posljedice ne samo na bilateralne odnose već i na kredibilitet Bosne i Hercegovine, te dovesti u pitanje njezinu sposobnost za ispunjavanje preuzetih obveza zadanih okvirom procesa stabilizacije i pridruživanja. Gotovo identična stajališta Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske je predočilo i u noti od 19. lipnja 2009. godine, kao i Ministarstvo gospodarstva Republike Hrvatske u pismu od 28. travnja 2009. godine upućenom Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine.

17. Uz zahtjev je dostavljeno i pismo Ministarstva za ekonomski razvoj Crne Gore od 11. svibnja 2009. godine u kojem se navodi da bi usvajanje pobijanog zakona, prema kojem bi se uvele carinske stope za više od 900 proizvoda podrijetlom iz Srbije i Hrvatske, a također ostavila mogućnost za uvođenje carinske stope i za proizvode iz ostalih država potpisnica, bez provedenih procedura iz CEFTA-e narušilo njegovu primjenu, što bi imalo nesagledive posljedice.

b) Odgovor na zahtjev

18. Zastupnički dom navodi da je Ustavnopravno povjerenstvo (toga doma) na 76. sjednici, održanoj 25. kolovoza 2009. godine, razmatralo zahtjev za izjašnjenje Ustavnog suda, te da je konstatiralo da je Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Parlamentarna skupština) usvojila pobijani zakon na 46. sjednici Zastupničkog doma, održanoj 18. veljače 2009. godine, odnosno na 31. sjednici Doma naroda, održanoj 18. lipnja 2009. godine. Dalje je navedeno da je u tijeku rasprave konstatirano da je zakon sa istim ili sličnim sadržajem, od istog predlagača, prije usvajanja pobijanog zakona, u nekoliko navrata upućivan u parlamentarnu proceduru, te da nije usvojen. Na koncu je navedeno da nakon rasprave Ustavnopravno povjerenstvo Zastupničkog doma nije moglo postići jedinstveno ili većinsko stajalište u svezi sa zahtjevom za ocjenu ustavnosti pobijanog zakona.

19. Ustavnopravno povjerenstvo Doma naroda navodi da je na sjednici održanoj 1. rujna 2009. godine razmatralo podneseni zahtjev, te da je sa četiri glasa „za” i dva glasa „protiv” konstatiralo da ne podržava podnositelja zahtjeva i da je protiv toga zahtjeva.

20. Predlagač pobijanog zakona ističe da osnovni cilj svake države, pa i BiH, jeste da se stara o ekonomskom i drugom prosperitetu svojih građana i društva kao cjeline, te da Ustav BiH u Preambuli propisuje da je cilj BiH da „promovira opću dobrobit i ekonomski razvoj kroz zaštitu privatnog vlasništva i promociju tržišne ekonomije”. Dalje se navodi da „država stupa u međunarodnopravne, ekonomske, političke i druge odnose radi vlastite dobrobiti svojih državljana i dobrobiti društva kao cjeline, te da je u tome kontekstu Bosna i Hercegovina pristupila i CEFTA-i i da ne može sada dopustiti da, zbog neprovedbe zaštitnih mjera iz CEFTA-e ima nesagledive ekonomske štete za sebe i svoje državljane”. Predlagač pobijanog zakona navodi da je Zastupnički dom donio više zaključaka kojim je obvezao Vijeće ministara da pripremi mjere za ublažavanje posljedica CEFTA-e. Budući da je Vijeće ministara ignoriralo i „opstruiralo provedbu obveza iz CEFTA-e”, Parlamentarna skupština je donijela pobijani zakon kojim je, između ostalog, ispunila obvezu iz zajedničke izjave definirane nakon članka 52. CEFTA-e. Također, predlagač pobijanog zakona navodi

da je iz izjave „jasno vidljivo da BiH mora donijeti propise kojima će regulirati pravila, procedure i određena tehnička pitanja kako bi se mogle provoditi zaštitne mjere iz članaka 21, 22. i 23. zajedničke izjave. Isto tako je potrebno regulirati proceduru za primjenu članka 23.bis, jer je on u CEFTA-i ugrađen na zahtjev BiH”. Stoga, predlagač ističe da je pobijani zakon, između ostalog, ispunio obvezu iz ove zajedničke izjave. Dalje se ističe da je Dom naroda privremeno bio zastao sa donošenjem pobijanog zakona dok Ustavnopravno povjerenstvo tog doma nije provjerilo njegovu sukladnost sa Ustavom i pravnim sustavom Bosne i Hercegovine zbog čega je procedura usvajanja pobijanog zakona i trajala dulje od predviđenog roka. Predlagač navodi da je BiH odlukom Vijeća ministara još 2005. godine („Službeni glasnik BiH” broj 17/05) uvela zaštitne mjere prema Republici Hrvatskoj i Republici Srbiji, te da od toga nije bilo nikakve političke, niti ekonomske štete za BiH, niti su prekršeni međunarodni ugovori o slobodnoj trgovini. Mjere samo prema ovim dvjema državama su uvedene zbog toga što iz drugih članica CEFTA-e nema značajnijeg uvoza, niti deficita kod proizvoda na koje se, sukladno članku 23.bis CEFTA-e, uvode mjere, te se na te zemlje odredbe tog članka ne mogu primijeniti. Dalje se ističe da je Parlamentarna skupština prigodom donošenja pobijanog zakona u potpunosti poštivala Sporazum, da pobijani zakon definira procedure za provedbu zaštitnih mjera iz čl. 21, 22. i 23, te isto tako i za članak 23.bis Sporazuma kojim je Bosna i Hercegovina uvjetovala potpisivanje CEFTA-e. Predlagač navodi da je, sukladno članku 23.bis CEFTA-e, došlo do značajnijeg poremećaja u domaćim regulatornim mehanizmima a kao primjer je naveo proračun FBiH za 2008. i 2009. godinu u kojim su poticaji za poljoprivredu smanjeni za 50% i iznose 3%, a da su poticaji u Republici Hrvatskoj znatno veći. Dalje, predlagač ističe da je obavijestio Republiku Hrvatsku i Republiku Srbiju da je došlo do poremećaja u domaćim regulatornim mehanizmima a time i do poremećaja na tržištu, te je tjedan prije stupanja na snagu pobijanog zakona zatražio konzultacije. U svezi sa tvrdnjama podnositelja zahtjeva prema kojim su povrijeđena načela međunarodnog prava, tj. dužnost država da međusobno surađuju i da ispunjavaju prihvaćene međunarodne obveze u dobroj vjeri, te sa navodima da se člankom 5. pobijanog zakona uvodi diskriminacija prema Republici Hrvatskoj i Republici Srbiji, predlagač smatra da je podnositelj zanemario jedno od najvažnijih načela međunarodnog prava - „pravičnost”, te da je zanemario činjenicu da pravo ne poznaje pojam diskriminacije država. Predlagač zakona ističe da je člankom 23.bis CEFTA-e jasno definirano da se mjere mogu odnositi samo na pojedine strane Sporazuma iz kojih postoji uvoz proizvoda koje su predmetom mjere, a ne na sve potpisnice, jer iz pojedinih država potpisnica uopće nema uvoza proizvoda koje su predmetom pobijanog zakona. Također, predlagač zakona ističe da je nepobitno da Bosna i Hercegovina sa ove dvije države već dulje vrijeme ima veliki deficit u trgovinskoj razmjeni, te da ove države imaju privilegiran položaj na tržištu. Zato predlagač smatra da članak 5. pobijanog zakona „uvodi mjere

za vrijeme konsultacija sa ove dvije zemlje koje su pokrenute sukladno članku 23.bis CEFTA-e i da će se kroz konsultacije doći do odgovarajućeg rješenja”. Također ističe da se, oprečno navodima podnositelja zahtjeva, ne uvode nikakve nove carine, nego se, sukladno članku 23.bis CEFTA-e, za vrijeme konzultacija sa Republikom Hrvatskom i Republikom Srbijom poduzimaju mjere u obliku naplate carina MFN (postojećih carina) koje su na snazi od 2005. godine. Dalje, u svezi sa tvrdnjama podnositelja da nije pokrenuo konzultacije, niti je dokazao da je nastao ozbiljan poremećaj na tržištu, u smislu čl. 23.bis i 24. CEFTA-e, predlagač pobijanog zakona ističe da je prije stupanja na snagu pobijanog zakona on osobno izvijestio nadležna tijela Republike Hrvatske i Republike Srbije o ozbiljnom poremećaju u domaćim regulatornim mehanizmima i na tržištu. Također je istaknuo da je sa predstavnicima Republike Hrvatske obavio, a sa predstavnicima Republike Srbije očekivao da će obaviti, razgovore o načinu konzultacija. Predlagač je naveo da predstavnici tih država putem svojih zavoda za statistiku posjeduju podatke o trgovinskoj razmjeni, te da, stoga, te podatke nije bilo potrebno slati. Dalje je naveo da je kao zastupnik, sukladno relevantnim propisima, on ovlaštenu predlagač zakona, a da je pobijani zakon donesen velikom većinom glasova. Na koncu predlagač ističe da zahtjev nema uporište u činjenicama, te predlaže da Ustavni sud odbaci apelaciju/zahtjev, ukine privremenu mjeru i dopusti da se primijeni pobijani zakon kako bi se nastavile konzultacije sa Republikom Hrvatskom i Republikom Srbijom i kako bi se pronašlo odgovarajuće rješenje koje će vjerojatno podrazumijevati izmjene i dopune pobijanog zakona, uključujući i članak 5. Konačno, zbog bitnosti pobijanog zakona, predlagač traži da se u ovom predmetu održi javna rasprava.

21. Uz odgovor predlagač pobijanog zakona je dostavio obimnu dokumentaciju koja se odnosi na postupak koji je prethodio donošenju pobijanog zakona, kao i svoja pisma upućena nadležnim tijelima Republike Hrvatske i Republike Srbije nakon usvajanja pobijanog zakona (zaključke i mišljenja oba doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i nadležnih povjerenstava u svezi sa razmatranjem Prijedloga Zakona, odluke Vijeća ministara o obustavi primjene nulte carinske stope prema sporazumima o slobodnoj trgovini zaključenim sa Srbijom i Crnom Gorom i Republikom Hrvatskom, Odluku Vlade Republike Hrvatske o uvođenju privremene zaštitne mjere prigodom uvoza polutvrđih sireva i nadomjestaka za sir, Srednjoročnu strategiju razvitka poljoprivrednog sektora u Federaciji BiH, tabelu međusobne trgovinske razmjene sa Republikom Hrvatskom i Republikom Srbijom, te proračun Republike Hrvatske za 2008. i 2009. godinu).

IV. Relevantni propisi

22. Ustav Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Preambula

Oslanjajući se na poštovanje ljudskog dostojanstva, slobode i jednakosti,

Posvećeni miru, pravdi, toleranciji i pomirenju,

Ubijedeni da demokratska tijela vlasti i pravične procedure najbolje stvaraju miroljubive odnose unutar pluralističkog društva,

U želji da podstaknu opće blagostanje i ekonomski razvoj kroz zaštitu privatnog vlasništva i unapređenje tržišnog gospodarstva,

Vođeni ciljevima i načelima Povelje Ujedinjenih naroda,

Opredijeljeni za suverenitet, teritorijalni integritet i političku neovisnost Bosne i Hercegovine sukladno međunarodnom pravu,

Članak I/2.

Demokratska načela

Bosna i Hercegovina je demokratska država, koja funkcioniра sukladno zakonu i na temelju slobodnih demokratskih izbora.

Članak I/4.

Promet robe, usluga, kapitala i osoba

Postoji sloboda kretanja širom Bosne i Hercegovine. Bosna i Hercegovina i entiteti neće ometati punu slobodu kretanja osoba, robe, usluga i kapitala širom Bosne i Hercegovine. Ni jedan entitet neće provoditi bilo kakvu kontrolu na granici između entitetâ.

Članak III/3.(b)

Entiteti i sve njihove administrativne jedinice će se u potpunosti pridržavati ovog ustava, kojim se stavljaju izvan snage zakonske odredbe Bosne i Hercegovine i ustavne i zakonske odredbe entitetâ koje mu nisu suglasne, kao i odluka institucija Bosne i Hercegovine. Opća načela međunarodnog prava su sastavni dio pravnog poretka Bosne i Hercegovine i entitetâ.

23. U Sporazumu o izmjeni i pristupanju Srednjoeuropskom sporazumu o slobodnoj trgovini („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 9/07) Aneks 1. u relevantnom dijelu glasi:

Aneks 1.

Članak 1. stavak 1.

Ciljevi

1. Strane će uspostaviti područje slobodne trgovine sukladno odredbama ovog sporazuma, te sukladno relevantnim pravilima i procedurama WTO-a. Područje slobodne trgovine bit će uspostavljeno u prijelaznom razdoblju koje završava najkasnije 31. prosinca 2010. godine.

Poglavlje I.

OPĆE OBVEZE KOJE SE ODOSE NA TRGOVINU SVIM ROBAMA

Članak 5.

Uvozne carine: Klauzula mirovanja

Neće se uvoditi nove uvozne carine, pristojbe jednakog efekta, uvozne carine fiskalne naravi, niti će one koje se već primjenjuju biti povećane u trgovini između Strana, od dana koji prethodi potpisu ovog sporazuma.

Poglavlje III.

POLJOPRIVREDNI PROIZVODI

Članak 10.

Uvozne carine

1. Uvozne carine, sve pristojbe jednakog efekta i druge uvozne pristojbe fiskalne prirode navedene u Aneksu 3. ovog sporazuma bit će snižavane ili ukinute sukladno rasporedima navedenim u tome aneksu.

2. Strane će primjenjivati carinu najpovlaštenijeg naroda (u daljnjem tekstu: MFN) na uvoz proizvoda navedenih u Aneksu 3. kada je ona niža od preferencijalnih carina navedenih u Aneksu 3.

3. Strane će razmotriti unutar zajedničkih odbora mogućnost davanja jedna drugoj dodatnih koncesija ne kasnije od 1. svibnja 2009. godine.

Poglavlje V.

C. Skupna pravila zaštite

Članak 23.

Opće zaštitne mjere

1. *Strane potvrđuju svoja prava da poduzmu zaštitne mjere sukladno članku XIX. GATT-a i WTO-a Sporazumom o zaštitnim mjerama pod uvjetima utvrđenim u Zajedničkoj izjavi koja se odnosi na ovaj članak.*

2. *Bez obzira na stavak 1, kada se kao rezultat obveza Strane po ovom sporazumu bilo koji proizvod uvozi iz Strane u ovom sporazumu u tako povećanim količinama i pod takvim uvjetima da prouzroči ili prijeti prouzročenjem:*

a. ozbiljne štete domaćim proizvođačima sličnih ili izravno konkurentnih proizvoda na teritoriju Strane uvoznice, ili

b. ozbiljnih poremećaja u bilo kojem sektoru gospodarstva koji bi mogli dovesti do ozbiljnog pogoršanja ekonomske situacije Strane uvoznice,

Strana uvoznica može poduzeti odgovarajuće bilateralne zaštitne mjere prema drugoj Strani u ovom sporazumu pod uvjetima i sukladno relevantnim procedurama utvrđenim u članku 24.

Članak 23.bis

Bez obzira na ostale odredbe ovog sporazuma, posebice članka 23, obzirom na posebnu osjetljivost poljoprivrednog tržišta, ako uvoz proizvoda podrijetlom iz jedne Strane, koje su predmetom koncesija odobrene sukladno Aneksu 3, prouzroči ozbiljan poremećaj na tržištima ili domaćim regulatornim mehanizmima u drugoj Strani, obje Strane će odmah stupiti u konzultacije kako bi se pronašlo odgovarajuće rješenje. U očekivanju takvog rješenja, odnosna Strana može poduzeti odgovarajuće mjere koje smatra potrebnim.

Članak 24.

Uvjeti i procedure za poduzimanje mjera

1. *Prije pokretanja procedure za primjenu mjera predviđenih u čl. 20, 21. i 23. Strane će nastojati riješiti bilo kakve razlike između njih putem izravnih konzultacija.*

2. *Ukoliko Strana podvrgne uvoz proizvoda koji mogu dovesti do situacije navedene u članku 23, administrativnoj proceduri koja ima cilj brzo pribavljanje informacija o trendovima kretanja trgovine, o tomu će izvijestiti odnosne Strane.*

3. Bez štete po stavak 7. ovog članka, Strana koja namjerava pribjeći mjerama predviđenim u čl. 20, 21. i 23, odmah će o tomu izvijestiti bilo koju odnosnu Stranu i Zajednički odbor, te dostaviti sve relevantne informacije. Zajednički odbor će bez odgađanja ispitati slučaj, te može donijeti bilo kakvu preporuku potrebnu da se okončaju poteškoće o kojima se izvijestilo. U odsustvu takve preporuke u roku od 30 kalendarskih dana od kada je predmet dostavljen Zajedničkom odboru, ili ukoliko upitna praksa nije ukinuta u razdoblju koje odredi Zajednički odbor, te ukoliko je problem još uvijek prisutan, Strana koja se žali može usvojiti odgovarajuće mjere potrebne da se situacija popravi.

4. Mjere utvrđene u čl. 21, 23. i 42. će biti, u odnosu na njihov opseg i trajanje, ograničene na ono što je striktno potrebno da se otkloni problem i neće prelaziti štetu prouzročenu takvom praksom. Prioritet će se dati onim mjerama koje najmanje remete funkcioniranje ovog sporazuma.

5. Bilateralne zaštitne mjere, prema članku 23, sastojat će se od povećanja odgovarajuće stope carine koja se primjenjuje prema ovom sporazumu. Rezultirajuća stopa carine neće prelaziti onu koja je manja od:

a. MFN carinske stope koja se primjenjuje i koja je na snazi u trenutku kada je aktivnost poduzeta, ili

b. MFN carinske stope koja se primjenjuje i koja je na snazi na dan koji izravno prethodi danu stupanja na snagu ovog sporazuma.

6. Bilateralne zaštitne mjere će sadržavati jasne elemente koji postupno vode njihovom ukidanju i neće biti poduzete na razdoblje dulje od jedne godine. Mogu biti obnovljene najviše dva puta. Niti jedna mjera se neće primjenjivati na uvoz proizvoda koji je prethodno bio predmetom takve mjere u razdoblju od dvije godine od isteka mjere.

O mjerama koje su poduzete sukladno člancima navedenim u st. 4. i 5. odmah će se izvijestiti druge Strane i Zajednički odbor. Zajednički odbor će nadgledati provedbu ovih mjera posebice sa ciljem njihovog ublažavanja ili ukidanja što je prije moguće.

7. Kada je, zbog izvanrednih i kritičnih okolnosti koje zahtijevaju žurno djelovanje, nemoguće prethodno ispitivanje ili informiranje, kao što može biti slučaj, odnosna Strana može, u slučaju članka 23. stavak 2, odmah primijeniti privremene mjere nužne da se popravi situacija. Takve privremene mjere se mogu primjenjivati najdulje 200 kalendarskih dana. O privremenim mjerama će se odmah izvijestiti, te će se održati konzultacije između Strana što je prije moguće unutar Zajedničkog odbora i sukladno relevantnim stavcima ovog članka.

Poglavlje VII.

ZAJEDNIČKE IZJAVE

Zajednička izjava u svezi sa primjenom pravila i procedura WTO-a

U mjeri u kojoj se daju reference u kontekstu ovog sporazuma na pravila i procedure utvrđene u Aneksu I.A, Aneksu I.B i Aneksu I.C Marakeškog sporazuma o osnutku Svjetske trgovinske organizacije, Strane su suglasne da ih primjenjuju bez obzira na to da li su ili nisu članice WTO-a.

Zajednička izjava o čl. 21, 22. i 23.

Strane izjavljuju da neće primjenjivati antidamping, kompenzatorne ili zaštitne mjere dok ne donesu detaljne interne propise kojima se utvrđuju pravila i procedure i određuju tehnička pitanja vezana za primjenu takvih mjera. Strane će osigurati punu usuglašenost svojih unutarnjih propisa sa relevantnim odredbama WTO-a, uključujući čl. VI. i XIX. GATT-a i Sporazum o provedbi članka VI, Sporazum o subvencijama i kompenzatornim mjerama, te Sporazum o zaštitnim mjerama. Nakon što ovakva legislativa bude implementirana, Strane će primjenjivati bilo koje antidamping carine, kompenzatorne carine i zaštitne mjere u punoj sukladnosti sa relevantnim odredbama WTO-a.

24. Zakon o zaštiti domaće proizvodnje u okviru CEFTA-e („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 49/09 od 22. lipnja 2009. godine):

Članak 1.

(Predmet Zakona)

Ovim zakonom se uređuju način provedbe Sporazuma o izmjeni i pristupanju Srednjoeuropskom sporazumu o slobodnoj trgovini, a posebice primjena poglavlja V. pod C. Skupna pravila zaštite.

Članak 2.

(Primjena)

Pravila iz članka 1. ovog zakona i čl. 22. i 23. Sporazuma o izmjeni i pristupanju Srednjoeuropskom sporazumu o slobodnoj trgovini primjenjuju se sukladno Zakonu o vanjskotrgovinskoj politici („Službeni glasnik BiH” broj 7/98), Odluci o mjerama zaštite domaće proizvodnje od prekomjernog uvoza („Službeni glasnik BiH” broj 30/02) i Odluci o postupku i načinu utvrđenja antidampinške i kompenzatorne dažbine („Službeni glasnik BiH” broj 77/05).

Članak 3.
(Podnositelj)

Prijedlog za pokretanje primjene pravila iz članka 23. bis Sporazuma o izmjeni i pristupanju Srednjoeuropskom sporazumu o slobodnoj trgovini podnose Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, jedan ili više poljoprivrednih proizvođača iste ili slične skupine proizvoda na carinskom području Bosne i Hercegovine.

Članak 4.
(Način podnošenja)

Prijedlog se podnosi u pisanom obliku, i to za iste ili slične skupine poljoprivrednih proizvoda za koje se dokaže da usljed uvoza iste ili slične skupine proizvoda iz jedne ili više država potpisnica Sporazuma o izmjeni i pristupanju Srednjoeuropskom sporazumu o slobodnoj trgovini postoji veliki trgovinski deficit.

Članak 5.
(Naplata pune carine MFN)

Carinske vlasti će, prigodom uvoza, na robu iz poglavlja Carinske tarife 02, 04, 16.01, 16.02, 20, 22, podrijetlom iz Republike Hrvatske i Republike Srbije, naplaćivati pune carine MFN navedene u koloni 4. carinske tarife Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” broj 91/05).

Članak 6.
(Stupanje na snagu)

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku BiH”.

25. **Bečka konvencija o ugovornom pravu** od 23. ožujka 1969. godine („Službeni list SFRJ” -Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, broj 30/72, i „Službeni list RBiH” br. 2/92 i 25/93) u relevantnom dijelu glasi:

POŠTIVANJE UGOVORA

Članak 26.
Pacta sunt servanda

Svaki ugovor na snazi vezuje članice i one trebaju da ga dobronamjerno izvršavaju.

V. Dopustivost i meritum

26. Zahtjev za ocjenu ustavnosti podnio je predsjedatelj Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH, što znači da je zahtjev podnijela ovlaštena osoba iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine. Predmet zahtjeva je ocjena ustavnosti pobijanog zakona koji je donijela Parlamentarna skupština BiH, a za čije rješavanje je Ustavni sud nadležan prema članku VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

27. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 17. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je predmetni zahtjev dopustiv, jer ga je podnio ovlašteni subjekt. Međutim, prema članku 17. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, „*Zahtjev nije dopustiv ako postoji neki od sljedećih slučajeva: 1. Ustavni sud nije nadležan za odlučivanje;*”.

28. Ustavni sud je očigledno nadležan da ocjenjuje ustavnost zakona, međutim, pitanje je odnosi li se moguća neusklađenost pobijanog zakona i CEFTA-e u ovom predmetu na problem ustavnosti zakona. Ustav BiH ne sadrži bilo kakve izričite odredbe koje definiraju status međunarodnih ugovora u domaćem zakonu, ili koje daju nadležnost Ustavnom sudu u ovom polju.

29. Međutim, šutnja, odnosno nedostatak izričite odredbe o ovom pitanju ne može se tumačiti kao jasna odluka o nenadležnosti Suda. Kao prvo, internacionalizacija je jedno od najkarakterističnijih općih načela Ustava. Tako, već Preambula navodi da su tri konstitutivna naroda, *vođeni ciljevima i načelima Povelje Ujedinjenih naroda; opredijeljeni za suverenitet, teritorijalni integritet i političku neovisnost Bosne i Hercegovine sukladno međunarodnom pravu; odlučni da osiguraju puno poštivanje međunarodnog humanitarnog prava; inspirirani Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima, Međunarodnim paktovima o građanskim i političkim pravima, odnosno o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, i Deklaracijom o pravima osoba koje pripadaju nacionalnim ili etničkim, vjerskim i jezičnim manjinama, kao i drugim instrumentima ljudskih prava (...).* Dalje, Ustav izravno primjenjuje veliki broj međunarodnih ugovora, pogotovu na polju ljudskih prava, te predviđa da Europska konvencija ima prioritet nad svim drugim zakonima (članak II), tako da je i sâm Ustav dio međunarodnog ugovora. U svojoj praksi Ustavni sud se poziva na međunarodne ugovore kada su u pitanju ocjene ustavnosti zakona (npr., *U 4 05, AP 143 04* itd.).

30. Drugo, ne postoji ustavna odredba koja regulira uvođenje međunarodnih sporazuma u domaće pravo kao uvjet njihove primjenjivosti. Naime, Ustav ne propisuje „transformiranje” međunarodnih pravila u domaće pravo putem zakona. Slijedeći to, ako

međunarodni sporazumi o ljudskim pravima imaju kvaziustavni status, onda ne proizlazi da drugi sporazumi u Ustavu imaju status običnih zakona. Naprotiv, članak III/3.(b), u kojem je utvrđen prioritet Ustava, navodi da su *opća načela međunarodnog prava sastavni dio pravnog poretka Bosne i Hercegovine i entitetâ* i domaće pravo mora biti usklađeno sa njima. U toj odredbi primat Ustava je usko vezan sa općim načelima međunarodnog zakona, kao i sa nadležnostima Ustavnog suda obzirom na to da Ustavni sud ima zadaću da ocjenjuje ustavnost zakona, te, općenito, da podržava Ustav (članak VI).

31. Slijedeći to, nadležnost Ustavnog suda, u pravilu, ne može se isključiti. Ipak, pitanje je obuhvaćaju li opća načela međunarodnog prava bilo kakve indikacije o odnosu domaćih zakona i ratificiranih međunarodnih sporazuma. Ustavni sud smatra da je jedno od temeljnih načela međunarodnog prava, kako to navodi podnositelj zahtjeva, načelo *pacta sunt servanda*, odnosno ispunjavanje obveza koje proizlaze iz međunarodnog prava. Ovo pravilo, koje proizlazi iz međunarodnog običajnog prava, također je sadržano u članku 26. Bečke konvencije o ugovornom pravu. Ono je očigledno dio najopćijeg načela međunarodnog prava [vidi, ICJ (Međunarodni sud pravde) - predmet koji se odnosi na pitanja zemlje i pomorskog graničnog područja između Kameruna i Nigerije, presuda od 10. listopada 2002. godine; mišljenje suca Ranjeva, točka 3, i mišljenje suca Koroma, točka 15: *pravilo pacta sunt servanda (pravna doktrina o poštivanju odredaba ugovora) koje čini integralni dio međunarodnog prava i koje je staro koliko i samo međunarodno pravo*]. U konkretnom predmetu nije neophodno da se odgovori na pitanje predstavlja li ono pravilo *ius cogens*, kako to navodi podnositelj zahtjeva. Ovo pravilo propisuje da je *svaki važeći ugovor obvezujući po strane, te ga moraju izvršiti u dobroj volji*. Sukladno pravilu *pacta sunt servanda* koje predstavlja *sastavni dio pravnog poretka Bosne i Hercegovine i entitetâ* sukladno značenju članka III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, CEFTA nameće obveze Bosni i Hercegovini na temelju multilateralnog sporazuma koji je sklopila SFRJ, a preuzela Bosna i Hercegovina.

32. Imajući ovo u vidu, Ustavni sud zaključuje da je barem nadležan ocjenjivati zakone koji su doneseni u svezi sa pitanjima koja su već obuhvaćena ratificiranim sporazumima u odnosu na čl. VI/3.(a) i VI/3.(c). Osim toga, u svojoj Odluci broj *U I 98* („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 22/98) Ustavni sud je naglasio da načelo efikasne zaštite Ustava Bosne i Hercegovine od Ustavnog suda proizlazi iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Stoga, Ustavni sud smatra da je zahtjev dopustiv.

33. Dalje, Ustavni sud ističe činjenicu da je Bosna i Hercegovina raticifirala CEFTA-u putem odgovarajuće procedure odlukom Predsjedništva i Parlamentarne skupštine BiH. Sukladno čl. 4. i 52. CEFTA-e, za Bosnu i Hercegovinu Sporazum je stupio na snagu

22. studenog 2007. godine. Članak 1. Aneksa 1. CEFTA-e propisuje ciljeve Sporazuma, koji obvezuje da će strane uspostaviti područje slobodne trgovine sukladno odredbama ovog sporazuma, te sukladno relevantnim pravilima i procedurama WTO-a. Područje slobodne trgovine bit će uspostavljeno u prijelaznom razdoblju koje završava najkasnije 31. prosinca 2010. godine. U poglavlju 1, koje definira opće obveze koje se odnose na trgovinu svim vrstama robe, članak 5. regulira uvozne carine, klauzule mirovanja, i glasi: *Neće se uvoditi nove uvozne carine, pristojbe jednakog efekta, uvozne carine fiskalne naravi, niti će one koje se već primjenjuju biti povećane u trgovini između Strana, od dana koji prethodi potpisu ovog sporazuma.* Dalje, u poglavlju III, koje se odnosi na poljoprivredne proizvode, članak 10. regulira uvozne carine, te propisuje *da uvozne carine, sve pristojbe jednakog efekta i druge uvozne pristojbe fiskalne naravi navedene u Aneksu 3. ovog sporazuma bit će snižavane ili ukinute sukladno rasporedima navedenim u tom aneksu* (stavak 1).

34. Osim toga, Aneksom 1. CEFTA-e, u poglavlju V-C, regulirana su Skupna pravila zaštite na način da se predviđa mogućnost uvođenja antidamping mjera (članak 22) i općih zaštitnih mjera (članak 23), te da se reguliraju uvjeti i procedure za poduzimanje mjera (članak 24) a članak 25. regulira postupanje u slučaju poteškoća sa platnom bilancom. Međutim, sa aspekta podnesenog zahtjeva ključna odredba ovog poglavlja je sadržana u članku 23.bis CEFTA-e kojom je posebice regulirana mogućnost poduzimanja odgovarajućih mjera koje strane smatraju potrebnim: *Bez obzira na ostale odredbe ovog sporazuma, posebice članka 23, obzirom na posebnu osjetljivost poljoprivrednog tržišta, ako uvoz proizvoda podrijetlom iz jedne Strane, koje su predmetom koncesija odobrene sukladno Aneksu 3, prouzrokuje ozbiljan poremećaj na tržištima ili domaćim regulatornim mehanizmima u drugoj Strani, obje Strane će odmah stupiti u konzultacije kako bi se pronašlo odgovarajuće rješenje. U očekivanju takvog rješenja, odnosna Strana može poduzeti odgovarajuće mjere koje smatra potrebnim.*

35. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da postoji nepobitna obveza institucija u Bosni i Hercegovini, a prije svega zakonodavca, da, prema pravilu *pacta sunt servanda*, poštuju odredbe tog ugovora i da ga dobronamjerno izvršavaju. Iz navedenog proizlazi da postoji obveza institucija Bosne i Hercegovine da sve zakone usklade sa odredbama CEFTA-e.

36. Ustavni sud zaključuje da pobijani zakon očigledno nije sukladan ovim obvezama. Naime, pobijani zakon predstavlja unilateralnu mjeru a CEFTA ovlašćuje zaštitne mjere domaće poljoprivrede samo sukladno pravilima i procedurama CEFTA-e i WTO-a. To znači da takve mjere ne mogu biti izravno suprotne mjerama koje reguliraju odredbe

CEFTA-e i pravila i procedure WTO-a koje se navode u članku 1, te u Zajedničkoj izjavi CEFTA-e i da moraju biti privremeno ograničene. Što god da je sadržaj mjera, prije svega, one moraju biti predmetom pregovora sa drugim stranama.

37. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da nije neophodno ocijeniti druge navode podnositelja zahtjeva, te da je pobijani zakon u cjelini oprečan odredbama CEFTA-e. Sud zaključuje da je usvajanjem zakona povrijeđen članak III/3.(b) Ustava BiH.

VI. Zaključak

38. Članak III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine je povrijeđen u situaciji kad domaći zakon nije sukladan odredbama općeg pravila međunarodnog prava *pacta sunt servanda* prema kojem „*Svaki ugovor na snazi vezuje članice i one trebaju da ga dobronamjerno izvršavaju*”, kao i kad nije sukladan odredbama međunarodnog ugovora kojem je Bosna i Hercegovina pristupila.

39. Na temelju članka 61. st. 1. i 2. i članka 63. st. 2. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

40. Obzirom na ovu odluku, prijašnja Odluka Ustavnog suda o privremenoj mjeri broj U 5/09 od 3. srpnja 2009. godine proizvodi pravno djelovanje do prestanka važenja pobijanog zakona.

41. U smislu članka 41. Pravila Ustavnog suda, aneks ove odluke čine izdvojena mišljenja o neslaganju sa odlukom predsjednika Miodraga Simovića, te sudaca Davida Feldmana i Tudora Pantirua.

42. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

**Izdvojeno mišljenje o neslaganju predsjednika, Prof. dr.
Miodraga Simovića u predmetu broj U 5/09, sukladno članku
41. Pravila Ustavnog suda BiH**

1. Ne slažem se sa odlukom većine sudaca u predmetu broj U 5/09 u dijelu koji se tiče „dopustivosti” zbog sljedećih razloga:
2. Točno je da Ustav Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustav BiH), koji i sâm ima dualnu pravnu narav (fungira i kao najviši državni pravni akt i kao međunarodnopravni akt), snažno pojačava značaj međunarodnog prava u Bosni i Hercegovini. To bi trebala biti i jedna od orijentacija pri tumačenju ustavnog teksta. Ipak, nijedna odredba ne regulira na generalan način odnos domaćeg naspram međunarodnog prava, uključujući odnos Ustava BiH i međunarodnog prava. Ustav BiH definiira samo ustavnopravni status pojedinih međunarodnopravnih akata, ali ne i cjelokupnog međunarodnog (ugovornog) prava. Usljed nedostatka opće odredbe, te usprkos značaju međunarodnog prava za državu, u svakom pojedinom slučaju potrebno je utvrditi kakav je pravni položaj pojedinog međunarodnopravnog akta u pravnom sustavu Bosne i Hercegovine. U svezi s tim, smatram da pravni sustav Bosne i Hercegovine ne poznaje „kvaziustavni” status pravnog akta, na koji se poziva većinska odluka.
3. Na ove zaključke ne utječe, prema mome mišljenju, ni činjenica da u Bosni i Hercegovini ne postoji pravni akt koji zahtijeva transformaciju međunarodnog prava u domaći pravni sustav, već samo potpisivanje i ratifikaciju od zakonodavca – članak IV/4.(d) Ustava BiH. Naime, pravna tehnika uvođenja međunarodnog prava (monizam *versus* dualizam) ne govori *per se* o statusu međunarodnog prava unutar domaćeg pravnog sustava.
4. Imajući ovakav pristup, a kada je konkretno riječ o tumačenju odredbe članka III/3. (b) Ustava BiH, slažem se sa većinskom odlukom da međunarodnopravna načela čine dio Ustava BiH, ali zbog sljedećih razloga. Izvorna engleska i francuska verzija Ustava BiH jasno razlikuju termine „zakon” (u smislu konkretnog pravnog akta) i „pravo” (u smislu cjelokupnog pravnog sustava). Tako, odredbe alineja 6. ili 7. Preambule, članak II/2. ili članak III/1.(g) Ustava BiH koriste izraz „pravo” (eng. *law*; franc. *droit*), a odredbe članka V/1.(a) ili članka VI/3.(c) – izraz „zakon” (eng. *a law*; franc. *loi*). U odredbi članka III/3. (b) Ustava BiH koristi se izraz „pravo” Bosne i Hercegovine. U neslužbenom prijevodu Ustava BiH koji je načinio Ured Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu, a koji koristi Ustavni sud BiH u svom radu, upotrebljava se izraz „pravni poredak”. „Pravo”

uključuje i Ustav BiH, a „pravni poredak” uključuje i ustavni poredak. Samim tim, neodrživa je teza da međunarodnopravna načela nisu dio i Ustava BiH.

5. Također, slažem se sa mišljenjem većine da je načelo *pacta sunt servanda* jedno od priznatih međunarodnopravnih načela, koje Ustavni sud BiH, kao dio Ustava BiH, mora štiti. Međutim, ustavnopravni položaj ovog načela ne vodi automatski ka zaključku da i cjelokupno međunarodnopravno ugovorno pravo, koje mora biti sklopljeno sukladno međunarodnopravnom načelu *pacta sunt servanda*, predstavlja ustavnopravni standard koji, kao takav, obvezuje da štiti Ustavni sud BiH. Samim tim, ni povreda pojedinog konkretnog međunarodnopravnog ugovora, kao što je u konkretnom slučaju Srednjoeuropski sporazum o slobodnoj trgovini (CEFTA), bez obzira na to koliko ona očita bila, ne vodi automatskoj povredi načela *pacta sunt servanda*. Tumačenjem na ovaj način cjelokupno međunarodnopravno ugovorno pravo dobiva ustavnopravnu razinu, što nije bila intencija ustavotvorca.

6. Povreda ustavnopravnog načela *pacta sunt servanda* dolazi u obzir samo onda kada država generalno, a ne u pojedinačnim ili konkretnim slučajevima, postupa protivno postulatima ovog načela, tj. tumači ovo načelo protivno Bečkoj konvenciji o pravu međunarodnih ugovora iz 1969. godine. Za povredu konkretnih odredaba CEFTA-e, ne prejudicirajući postojanje bilo kakvog drugog načina sudbene zaštite na domaćoj razini, predviđen je sustav na međunarodnoj razini (članak 23. i dalje Sporazuma o izmjeni i pristupanju Srednjoeuropskom sporazumu o slobodnoj trgovini).

7. U kontekstu samih posljedica ove odluke, pridružujem se izdvojenom mišljenju o neslaganju sudaca *Feldmana* i *Pantirua*. Dodatno, smatram da je ovakvo tumačenje oprečno odredbama članka X. Ustava BiH. Naime, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine ratificira međunarodne ugovore po uobičajenoj zakonodavnoj proceduri – članak IV/3.(c) Ustava BiH. Ako takvi ugovori ratifikacijom postaju i ustavnopravni standard kontrole (primjer CEFTA-e), tada se na neizravan način širi i opseg Ustava BiH, a da procedura iz članka X. Ustava BiH nije ispoštovana.

8. Obzirom na izneseno, smatram da zahtjev nije dopustiv u smislu članka 17. točka 1. Pravila Ustavnog suda BiH, jer se preko općeg načela međunarodnog prava *pacta sunt servanda*, koje ima ustavni rang na temelju članka III/3.(b) Ustava BiH, ne štiti konkretno međunarodno ugovorno pravo, niti ono dobiva ustavni rang.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Zajedničko izdvojeno mišljenje o neslaganju sudaca Davida Feldmana i Tudora Pantirua u predmetu broj U 5/09

U ovom predmetu Ustavni sud Bosne i Hercegovine je većinskom odlukom utvrdio da je Zakon o zaštiti domaće proizvodnje u okviru CEFTA-e (Srednjoeuropski sporazum o slobodnoj trgovini) („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 49/09), koji je donijela Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, neustavan, jer nije sukladan obvezama Bosne i Hercegovine koje proizlaze iz CEFTA-e, multilateralnog sporazuma kojem je Bosna i Hercegovina pristupila.

U svojim obrazloženjima većina smatra da postoji ustavni uvjet prema kojem zakoni moraju biti sukladni obvezama Bosne i Hercegovine koje proizlaze iz međunarodnih ugovora. Oni ukazuju na članak III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, koji u jednom dijelu propisuje da opća načela međunarodnog prava čine sastavni dio pravnog sustava Bosne i Hercegovine. Većina navodi da je načelo *pacta sunt servanda* opće načelo međunarodnog prava, te da na taj način čini dio pravnog sustava države. To nalaže da se poštuju obveze iz ugovora. Prema mišljenju većine, ovo je ustavni zahtjev, jer su međunarodno pravo i Ustav nerazdvojivo povezani podrijetlom i statusom Ustava kao međunarodnog sporazuma (Aneks 4. uz Opći okvirni sporazum za mir, Daytonski mirovni sporazum), te statusom različitih sporazuma o ljudskim pravima prema članku II. Ustava (vidi točku 29. ove odluke). Budući da je međunarodno pravo tako blisko povezano sa Ustavom i da Ustav ne sadrži odredbu kojom se zahtijeva donošenje zakona prije nego što neki sporazum može stupiti na snagu u pravnom sustavu Bosne i Hercegovine, većina tvrdi da Ustav implicitno nameće obvezu institucijama Bosne i Hercegovine da postupaju sukladno obvezama preuzetim međunarodnim sporazumom. Prema tomu, zakon koji krši neku obvezu Bosne i Hercegovine koja je preuzeta nekim sporazumom je nevažeći (vidi toč. 30-32. ove odluke koje se odnose na nadležnost Suda i toč. 33-36. o meritumu).

Ovo implicira (mada ova odluka to izričito ne navodi) da su opća načela međunarodnog prava, na osnovi načela *pacta sunt servanda*, i obveze Bosne i Hercegovine prema međunarodnim sporazumima u kojima je Bosna i Hercegovina strana u normativnoj hijerarhiji Bosne i Hercegovine postavljeni iznad drugih oblika zakona (uključujući zakone koje je donijela Parlamentarna skupština). Kao posljedica toga, iz većinske odluke bi slijedilo da je neustavan svaki zakon koji nije sukladan obvezama Bosne i Hercegovine koje proizlaze iz nekog međunarodnog sporazuma (ili bi izgledalo logično, iz svakog pravila međunarodnog običajnog prava).

Mi ne možemo prihvatiti takvo obrazloženje i takav zaključak. Mi prepoznajemo da je ovaj predmet diplomatski, trgovinski, društveno i ekonomski iznimno kontroverzan. Mi ne komentiramo diplomatsku, trgovinsku, društvenu ili ekonomsku utemeljenost prijepornog zakona; štoviše, mi nismo kvalificirani da iznesemo naše gledište o takvim stvarima. Međutim, odluka većine se bavi temeljno značajnim i novim pitanjima koja se tiču naravi Ustava, njegovog odnosa sa međunarodnim pravom i ovlastima Parlamentarne skupštine. Zapravo, naše neslaganje se više odnosi na te stvari nego na valjanost ili ništavost ovog određenog zakona.

Ustavni status načela *pacta sunt servanda*

Profesor Ian Brownlie skreće pozornost na problem definiranja „općih načela međunarodnog prava”. Ovaj izraz:

„...može upućivati na pravila međunarodnog običajnog prava, na opća načela prava kao u članku 38(1)(c) [Statuta Međunarodnog suda], ili na logičke postavke koje proizlaze iz sudbenog zaključka donesenog na temelju postojećih dijelova međunarodnog prava i mjesnih podudarnosti. Ono što je jasno jeste neprimjerenost krute kategorizacije njegovih izvora. Primjeri ove vrste općeg načela su načelo dragovoljnosti, reciprociteta i jednakopravnosti država, načelo pravomoćnosti i izvršnosti, načelo zakonske valjanosti sporazuma, načelo dobre vjere, načelo domaće nadležnosti, načelo slobodne plovidbe morima. U mnogim slučajevima ova načela se mogu pronaći u domaćoj praksi. Međutim, ova načela su, prije svega, izdvojena iz mnoštva pravila, te su dugo korištena i općeprihvaćena tako da više nisu izravno povezana sa državnim praksom. Malo je vjerojatno da se u nekoliko predmeta načelo o kojem je riječ, mada korisno, pojavi u redovitoj državnoj praksi” [profesor Ian Brownlie, Načela javnog međunarodnog prava, VI. izdanje (Oxford: Univerzitetski tisak Oxford, 2003), str. 18-19].

On kasnije navodi:

„Bečka konvencija [o ugovornom pravu] propisuje određenu pravnu pretpostavku glede valjanosti i tijeka sporazuma koji je na snazi i takva pretpostavka se može temeljiti na načelu *pacta sunt servanda*, kao općem načelu međunarodnog prava: svaki sporazum koji je na snazi je obvezujući za strane i one ga moraju izvršavati u dobroj vjeri” [ibid., str. 591-592 (fusnote izostavljene)].

Prema tomu, prihvaćamo da načelo *pacta sunt servanda* predstavlja važno načelo međunarodnog prava, bez kojeg bi sklapanje sporazuma bilo dovedeno u pitanje [vidi, profesor Malcolm Shaw, *Međunarodno pravo*, VI. izdanje (Cambridge: Univerzitetski tisak

Cambridge, 2008), str. 104]. Također, mi prihvaćamo da je to opće načelo međunarodnog prava u smislu članka III/3.(b) Ustava.

Međutim, ovo samo po sebi ne određuje status ovog načela u normativnoj hijerarhiji Bosne i Hercegovine koja je utvrđena Ustavom.

Nismo ubijedeni implikacijom iz argumenta većine da ovo načelo, zajedno sa drugim općim načelima međunarodnog prava, ima ustavni status identičan onom koji imaju eksplicitne odredbe Ustava. Smatramo da ovo načelo jeste dio pravnog sustava Bosne i Hercegovine, ali da zauzima mjesto ispod Ustava, te da, u najboljem slučaju, ima status identičan statusu zakona. Naši razlozi su:

Prvo, način na koji je napisan članak II. Ustava zahtijeva da napravimo razliku između odredaba određenog sporazuma, Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i drugih normi i oblika međunarodnog javnog prava. Članak II/2. Ustava eksplicitno predviđa da se Europska konvencija izravno primjenjuje u Bosni i Hercegovini i da ima prioritet nad ostalim zakonima. Članak III/3. samo čini opća načela međunarodnog prava sastavnim dijelom pravnog sustava države. Nama se čini da ovo ukazuje na to da opća načela, u odnosu na Europsku konvenciju, imaju niži status, koji je jednak statusu ostalih zakona. Ako je to tako, svaki zakon može isključiti djelovanje nekog općeg načela međunarodnog prava u određene svrhe u pravnom sustavu Bosne i Hercegovine prema načelu *lex posteriori*: posljednji zakon ukida ili potiskuje raniji zakon istog statusa.

Drugo, obzirom na neodređenost izvora općih načela međunarodnog prava, na što profesor Brownlie skreće pozornost u prvom pasusu koji je citiran, nama se čini da, kada bi se dopustilo da takva načela čine jedan od kriterija za ocjenjivanje ustavne valjanosti zakona, to bi dovelo do uvođenja nepoželjne nesigurnosti u pravni sustav Bosne i Hercegovine. Točno je da je Ustavnom sudu, člankom VI/3.(c) Ustava, dana eksplicitna nadležnost da odlučuje o „pitanjima koja mu je proslijedio bilo koji sud u Bosni i Hercegovini ... glede postojanja ili domašaja nekog općeg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda”; za potrebe ovog predmeta mi smo spremni da pretpostavimo, bez odlučivanja, da „opće pravilo međunarodnog javnog prava” vjerojatno ima isto značenje kao „opća načela međunarodnog javnog prava”, kako je navedeno u članku III/3. Međutim, to Ustavnom sudu ne daje ovlast (još manje drugim sudovima u Bosni i Hercegovini) da zauzme stajalište da je neki zakon ništavan, jer nije sukladan nekom takvom načelu ili pravilu. Kada bi se sudu dopustilo da to uradi, sucima bi iznimno bila dana značajna ovlast - uvjerljivo diskrecijsko pravo - da odlučuju o kriterijima za ocjenu valjanosti zakona. Smatramo da se takva ovlast može dati samo eksplicitnom odredbom u Ustavu.

Ovo stajalište je potkrijepljeno trećim, odgovarajućim, razmatranjem. Točno je, kako većina ističe, da se u Preambuli Ustava navodi da su njegovi tvorci bili „Opredijeljeni za suverenitet, teritorijalni integritet i političku neovisnost Bosne i Hercegovine *sukladno međunarodnom pravu*” (naglasak dodan). Međutim, u Preambuli se, također, navodi da su tvorci Ustava bili „ubijeđeni da demokratska tijela vlasti i pravične procedure najbolje stvaraju miroljubive odnose unutar demokratskog društva”, a članak I/2. predviđa, u jednom dijelu, „Bosna i Hercegovina je demokratska država ...” Parlamentarna skupština predstavlja izabranu i demokratski odgovornu zakonodavnu vlast. Smatramo da demokratska nadležnost Parlamentarne skupštine da donosi zakone ima najmanje istu ustavnu važnost kao i opća načela međunarodnog prava.

Četvrto, dok je neosporiva činjenica da Ustav potječe iz jednog međunarodnog sporazuma i da sadrži mnoge odredbe koje zahtijevaju poštivanje različitih sporazuma na različite načine, smatramo da to ne zahtijeva, ili da nam ne dopušta, da zaključimo da je način na koji Ustav djeluje u državi tako blisko povezan sa međunarodnim pravom da međunarodnom pravu daje specijalni ustavni status. Podsjećamo da je Sud, u svojoj odluci od 30. siječnja 2009. godine u predmetu broj *U 12/08* (zahtjev 68 zastupnika Narodne skupštine Republike Srpske kojim se traži da se riješi sukob nadležnosti između Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine glede postupka izvršenja presude Europskog suda za ljudska prava u predmetu *Karanović protiv Bosne i Hercegovine*, broj aplikacije 39462/03, od 20. prosinca 2007. godine), usvojio stajalište da nije nadležan narediti da Bosna i Hercegovina ili jedan od entiteta izvrše presudu Europskog suda za ljudska prava koja je donesena u apelantovu korist, a koju država ili njezin entitet nisu izvršili. Sud je skrenuo pozornost na činjenicu da Europska konvencija ima vlastiti mehanizam za izvršenje odluka pod kontrolom Komiteta ministara Vijeća Europe, te ocijenio da je time osiguran cjelovit postupak za izvršavanje presuda Europskog suda za ljudska prava. Prema našem mišljenju, situacija u svezi sa CEFTA-om, koja, također, sadrži odredbe kojima se regulira rješavanje razlika između država članica (vidi čl. 23.*bis* i 24. CEFTA-e), jeste analogna.

Zbog ovih razloga ne prihvaćamo da Ustav dopušta Sudu da poništi neki zakon Parlamentarne skupštine pozivanjem na opća načela međunarodnog prava. Naprotiv, smatramo da ustavni argumenti, uzimajući sve u obzir, favoriziraju oprečan zaključak.

Ustavni status pojedinih odredaba ugovora

Čak i da nismo u pravu, ne prihvaćamo da davanje ustavnog statusa općem načelu *pacta sunt servanda* u odnosu na sporazume ima takvo djelovanje da sve sporazume, a ne samo opće načelo, čini dijelom pravnog sustava Bosne i Hercegovine. Čini nam se da

bi tvorci Ustava to izravno naveli u samome tekstu Ustava da su željeli proizvesti takvo djelovanje. Navodeći precizno da određeni sporazumi trebaju imati posebno djelovanje na pravni sustav Bosne i Hercegovine i entitetâ (i Distrikta Brčko) i da opća načela međunarodnog prava trebaju činiti sastavni dio njihovih pravnih sustava, Ustav jasno implicira da sporazumi koji nisu navedeni ne trebaju imati takva djelovanja: *expressio unius, exclusio alterius*.

Većina pokušava svim odredbama sporazuma, putem primjene načela *pacta sunt servanda*, dati status u pravnom sustavu Bosne i Hercegovine i entitetâ (i Distrikta Brčko). Čini nam se da je to nezakonito. Većina koristi status općih načela međunarodnog prava da proizvede rezultat koji nije sukladan izričitim odredbama Ustava, kako ih mi razumijemo i tumačimo. Mi ne smatramo da to predstavlja odgovarajuću sudbenu primjenu ustavnog tumačenja.

Posljedice zaključka i odluke većine

Kada bi se argumenti većine primjenjivali u budućim slučajevima, smatramo da bi to imalo mnogobrojne kobne posljedice.

Prvo, to bi omogućilo da se svaki zakon pobija prema članku VI/3.(a) Ustava po osnovi neusklađenosti sa bilo kojom odredbom bilo kojeg sporazuma koji obvezuje Bosnu i Hercegovinu u međunarodnome pravu. Ovo predstavlja proširivanje ovlasti Suda na preispitivanje zakona preko onoga što bi se moglo očekivati nakon izravnog čitanja Ustava.

Drugo, to bi značilo značajno sužavanje zakonodavne nadležnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i zakonodavnih vlasti entitetâ i Distrikta Brčko izvan onoga što bi se moglo očekivati nakon izravnog čitanja Ustava.

Treće, i kao rezultat toga, to bi označilo manju, ali značajnu promjenu u ustavnoj ravnoteži ovlasti, tj. udaljavanje od demokratski odgovorne zakonodavne vlasti prema pravosuđu od kojeg bi se zahtijevalo da omogući domaće djelovanje međunarodne vladavine prava. Ovo je možda, ili nije, poželjno, ali neki bi to smatrali slabljenjem demokratskih institucija Bosne i Hercegovine, koje ionako nisu posebice snažne.

Kako na principijelnim, tako i na pragmatičnim osnovama, smatramo da bi ove posljedice bile vjerojatno nepoželjne, barem, u nekim slučajevima.

Zaključak

Zbog ovih razloga, smatrali bismo da:

- a) načelo *pacta sunt servanda* nema veću važnost u pravnom sustavu Bosne i Hercegovine, entitetâ i Distrikta Brčko nego što to imaju zakoni koje su donijele zakonodavne vlasti;
- b) načelo *pacta sunt servanda* ni u kojem slučaju ne uključuje davanje višeg statusa odredbama sporazuma od onog koji imaju zakoni prema Ustavu;
- c) prema tomu, pobijani zakon je validan.

Dakle, uz dužno poštovanje, mi se ne slažemo sa odlukom.

Sudac
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
David Feldman

Sudac
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Tudor Pantiru

Надлежност - VI/3б) Устава Босне и Херцеговине

Nadležnost - VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine

Nadležnost - VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine

Predmet broj AP 785/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI**

Apelacije Tomislava Martinovića i
drugih podnesene protiv Rješenja
Suda Bosne i Hercegovine broj X-K-
07-383 od 22. januara 2008. godine

Odluka od 31. januara 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u sastavu: predsjednica Seada Palavrić, potpredsjednici David Feldman, Miodrag Simović i Valerija Galić, sudije Tudor Pantiru, Constance Grewe, Krstan Simić i Mirsad Ćeman, na sjednici održanoj 31. januara 2009. godine, u predmetu broj **AP 785/08**, rješavajući apelaciju **Tomislava Martinovića i dr.**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 1. i stav 4. tačka 14. i člana 59. stav 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05 i 64/08), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Tomislava Martinovića, Miroslava Ćorića, Dragana Brkića, Nadžide Galešić, Josipa Merdže, Srećka Glibića i Jozе Vladića podnesena protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj X-K-07/383 od 22. januara 2008. godine, zato što je preuranjena.

Na osnovu člana 77. stav 6. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, prestaje pravno djelovanje Odluke o privremenoj mjeri broj AP 785/08 od 17. septembra 2008. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

1. Tomislav Martinović iz Biletić-Polja, kojeg zastupa Dragan Barbarić, advokat iz Mostara, Miroslav Ćorić iz Mostara, kojeg zastupa Davor Šilić, advokat iz Mostara, Dragan Brkić, Josip Merdžo, Srećko Glibić i Jozo Vladić, svi iz Mostara, koje zastupa Zdravko Rajić, advokat iz Mostara, i Nadžida Galešić iz Mostara (u daljnjem tekstu: apelanti) podnijeli su apelacije Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) u periodu od 12. do 24. marta 2008. godine protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) broj X-K-07-383 od 22. januara 2008. godine. Apelanti Miroslav Ćorić i Tomislav Martinović su 8. i 25. aprila 2004. godine dopunili apelacije.

2. Apelanti su, također, podnijeli zahtjev da se donese privremena mjera kojom bi Ustavni sud zabranio Sudu BiH vršenje bilo kakvih radnji predviđenih u Zakonu o krivičnom postupku BiH (u daljnjem tekstu: ZKPBiH) do donošenja konačne odluke Ustavnog suda o apelacijama.

a) Postupak pred Ustavnim sudom

3. Ustavni sud je na osnovu člana 93. stav 1. alineja 3, a na lični zahtjev sudije Mate Tadića, donio odluku o njegovom izuzimanju iz rada i odlučivanja u ovom predmetu.

4. Ustavni sud je donio Odluku broj AP 785/08 od 17. septembra 2008. godine kojom je usvojen zahtjev apelanata da se donese privremena mjera i naloženo Sudu BiH da zastane sa postupkom, te da ne preduzima bilo kakve radnje u predmetu koji se vodi povodom Optužnice Tužilaštva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo BiH) broj KT-474/05 od 13. decembra 2007. godine.

5. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH i Tužilaštva BiH, kao učesnika u postupku, zatraženo je 14. aprila 2008. godine da dostave odgovore na apelacije br. AP 785/08, AP 849/08 i AP 881/08.

6. Sud BiH je dostavio odgovor 25. aprila 2008. godine, a Tužilaštvo BiH 30. aprila 2008. godine.

7. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju dostavljeni su apelantima 2. septembra 2008. godine.

8. S obzirom na to da je Ustavnom sudu dostavljeno više apelacija iz njegove nadležnosti koje se tiču istog činjeničnog i pravnog osnova, Ustavni sud je, u skladu sa članom 31. stav 1. Pravila Ustavnog suda, donio odluku o spajanju predmeta u kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem AP 785/08. Spojene su sljedeće apelacije: AP 785/08, AP 849/08, AP 850/08, AP 878/08, AP 880/08, AP 881/08 i AP 882/08. S obzirom na ovo, Ustavni sud nije posebno tražio odgovore za ostale apelacije.

b) Činjenično stanje

9. Optužnicom Tužilaštva BiH broj KT-474/05 od 13. decembra 2007. godine, koju je Sud BiH potvrdio 18. decembra 2007. godine, apelanti su, zajedno sa drugim licima, optuženi da su počinili krivično djelo zloupotrebe položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZFBiH). Apelanti Tomislav Martinović i Srećko Glibić optuženi su i za krivično djelo neprijavljanja krivičnog djela ili učinilaca iz člana 345. stav 2. u vezi sa članom 31.

KZFBiH. Apelant Jozo Vladić optužen je samo za krivično djelo zloupotrebe položaja ili ovlaštenja u pomaganju iz člana 383. stav 3. u vezi sa članom 33. KZFBiH.

10. Protiv optužnice apelanti su uložili prethodne prigovore koji su se odnosili na pitanje formalnih nedostataka optužnice, stvarne nadležnosti Suda BiH, nezakonito pribavljenih dokaza, a zatražili su i da se postupak razdvoji. Osporenim Rješenjem broj X-K-07/393 od 22. januara 2008. godine Sud BiH je odbio sve prethodne prigovore apelanata i drugih optuženih kao neosnovane. U odnosu na prigovor o nenadležnosti, Sud BiH je obrazložio da je imao u vidu odredbu člana 13. Zakona o Sudu BiH kojim je propisana nadležnost Suda BiH za krivična djela utvrđena u KZFBiH i drugim zakonima Bosne i Hercegovine. Sud BiH je, dalje, naveo da je stavom 2. navedenog člana propisana nadležnost Suda BiH da sudi za krivična djela utvrđena zakonima Federacije BiH, Republike Srpske i Distrikta Brčko BiH kada ta krivična djela: (a) ugrožavaju suverenitet, teritorijalni integritet, političku nezavisnost, nacionalnu sigurnost i međunarodni subjektivitet Bosne i Hercegovine; i (b) mogu imati ozbiljne reperkusije ili štetne posljedice na privredu Bosne i Hercegovine, ili mogu izazvati druge štetne posljedice za Bosnu i Hercegovinu, ili mogu izazvati ozbiljnu ekonomsku štetu ili druge štetne posljedice izvan teritorije datog entiteta ili Distrikta Brčko BiH.

11. Također, Sud BiH je obrazložio da je pri odlučivanju o nadležnosti imao u vidu i odredbu člana 25. stav 1. ZKPBiH, koja propisuje da će Sud odlučiti da provede jedinstven postupak i donese jednu presudu u slučaju kad je isto lice optuženo za više krivičnih djela ili kad je više lica učestvovalo u izvršenju jednog krivičnog djela. U konkretnom slučaju, kako navodi Sud BiH, apelanti Tomislav Martinović, Srećko Glibić, Dragan Brkić, Miroslav Ćorić i još dvojica optuženih optuženi su za više krivičnih djela, i to: krivično djelo zloupotrebe položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3. KZFBiH i krivično djelo neprijavlivanja krivičnog djela ili učinilaca iz člana 345. stav 2. u vezi sa članom 31. KZFBiH. Osim toga, u izvršenju krivičnih djela iz drugih tačaka optužnice učestvovalo je više optuženih. Imajući ovo u vidu, Sud BiH je zaključio da je u konkretnom slučaju počinjeno više krivičnih djela iz drugih tačaka optužnice u izvršenju jednog krivičnog djela, „od čelnika Vlade i MUP-a jednog kantona, koji su prvenstveno propisima zaduženi da rade na otkrivanju krivičnih djela”. Dalje, Sud BiH je naveo da su djela vršena sistematski i u dužem vremenskom periodu, „što u svojoj ukupnosti stvara štetne posljedice koje prelaze granice kantona i entiteta, koje se ogledaju, između ostalog, u utjecaju na opadanje povjerenja građana u institucije vlasti i osjećanja pravne sigurnosti”.

12. Sud BiH je odbio i prigovor koji se tiče formalnih nedostataka optužnice, obrazloživši da optužnica koja je potvrđena sadrži sve elemente propisane članom 227. stav 1. ZKPBiH. Iako su, kako navodi Sud BiH, „opisane radnje mogle biti određenije [...] iz datog opisa

djela, ipak, proizlaze zakonska obilježja krivičnih djela koja se optuženima stavljaju na teret”. Sud, također, ukazuje na to da je, zbog otklanjanja ranije uočenih nedostataka, optužnica bila vraćena Tužilaštvu BiH da je uredi, pa nakon što je tužilac BiH optužnicu korigirao, ona je potvrđena. Sud BiH je ocijenio da je neosnovan i prigovor o nezakonitosti dokaza, obrazloživši to time da optuženi, uglavnom, prigovaraju na način na koji je tužilac prezentirao dokaze „pri čemu ne daju objašnjenje u kom smislu su ti dokazi nezakoniti, već se upuštaju u raspravljanje o činjeničnim navodima optužnice”. Sud BiH je, također, podsjetio na to da raspravljanje o činjeničnom supstratu optužnice nije predmet odlučivanja u smislu člana 233. ZKPBiH, te da će odbrana imati priliku da prezentira i izvede dokaze tokom glavnog pretresa, „a tvrdnje da su oni nezakoniti Sud će ponovo razmotriti, te ukoliko se to ukaže osnovanim, predmetni dokazi će biti izdvojeni”.

13. Kad je riječ o razdvajanju postupka u odnosu na pojedine optužene, Sud BiH je zaključio da, prije svega, ovaj prigovor treba posmatrati u korelaciji sa zaključkom Suda kojim se proglasio stvarno nadležnim da postupa u ovom krivičnom predmetu. S obzirom na to da je donio zaključak kojim se smatra stvarno nadležnim da postupa povodom optužnice Tužilaštva BiH, Sud BiH je prijedlog nekih optuženih, među njima i nekih apelanata, da se postupak razdvoji tako da se on nastavi na sudu u Mostaru odbio kao neosnovan. Sud BiH je obrazložio da se većini optuženih stavlja na teret izvršenje više krivičnih djela, a iz činjeničnog opisa optužnice je vidljivo da je u izvršenju tih radnji učestvovalo više optuženih. Sud BiH navodi da je činjenica da su neki optuženi, među njima i apelanti Josip Merdžo, Nadžida Galešić i Jozo Vladić, optuženi samo za po jedno krivično djelo, ali da su u izvršenju tog djela učestvovali sa drugim optuženim. Dalje, Sud BiH obrazlaže da tužilac namjerava u ovom postupku saslušati brojne svjedoke i izvesti mnogobrojne materijalne dokaze, od kojih su neki predviđeni za izvođenje po svim tačkama optužnice. Stoga, Sud BiH smatra da bi razdvajanje postupka u odnosu na pojedine optužene narušilo princip ekonomičnosti postupka na koji sud pazi po službenoj dužnosti.

c) Navodi iz apelacije

14. Apelanti smatraju da im je osporenom odlukom Suda BiH prekršeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Odbijanjem prigovora o stvarnoj nenadležnosti Suda BiH za postupanje u konkretnom krivičnom postupku apelanti smatraju da je prekršeno pravo na pravično suđenje, zato što je Sud BiH pogrešno utvrdio da postoje uvjeti da taj sud sudi za krivična djela propisana u KZFBiH. Naime, apelanti smatraju da je Kantonalni sud u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) stvarno nadležan za suđenje u konkretnom krivičnom postupku, a da je

osporena odluka rezultat nepravilne primjene zakona. Apelanti smatraju da se na ovaj način krši pravo da im sudi „zakonom ustanovljen sud”, kako to propisuje član 6. stav 1. Evropske konvencije. U vezi s tim, apelanti su se pozvali i na stav Ustavnog suda usvojen u predmetu broj *AP 51/01* (ranija oznaka *U 34/01*) od 22. juna 2001. godine, obrazlažući to time da je apelacija dopustiva bez obzira na činjenicu da krivični postupak nije pravosnažno okončan, te argumentirajući da se jamstva predviđena u članu 6. Evropske konvencije odnose na cijeli postupak, pa tako i na fazu istrage. Apelanti, dalje, ističu da se Evropskom konvencijom i zakonom postavljaju „opća pravila kojima se ostvaruje princip pravičnog i zakonitog krivičnog postupka”, te da je, prema zakonu, moguće izricanje krivičnopravne sankcije samo u zakonito provedenom postupku, pod zakonom određenim uvjetima. Cilj toga je zaštita pretpostavljenog izvršioca krivičnog djela od samovolje državnih organa, te zaštita građana od neopravdanog krivičnog gonjenja i osude.

15. Apelanti, dalje, navode da nije sporno da se pod određenim, strogo formalnim, uvjetima propisanim zakonom može konstituirati nadležnost Suda BiH za krivična djela propisana zakonima Federacije BiH, Republike Srpske i Distrikta Brčko BiH. S tim ciljem apelanti citiraju odredbu člana 13. stav 2. Zakona o Sudu BiH, navodeći da je Tužilaštvo BiH moralo dokazati da su navodnim izvršenjem radnji koje se apelantima stavljaju na teret ispunjeni uvjeti koje navedeni član propisuje. Apelanti navode da je Sud BiH „pokušao dati razloge” za zasnivanje svoje stvarne nadležnosti, ali da je to obrazloženje „paušalno, bez zakonskih razloga koji su Sud rukovodili pri donošenju rješenja, a ako su ti razlozi i navedeni, oni su nerazumljivi i promašeni u smislu zakonskih odredaba”. Apelanti, također, navode da je Tužilaštvo zasnivanje svoje nadležnosti opravdalo velikim novčanim iznosima zbog čega ova krivična djela mogu imati ozbiljne ili štetne reperkusije po ekonomiju Bosne i Hercegovine, ili druge štetne posljedice po Bosnu i Hercegovinu. Također, Sud BiH govori da su djela izvršena sistematski i u dužem periodu, što je stvorilo štetne posljedice koje prelaze granice kantona i entiteta, a koje se, između ostalog, ogledaju i u utjecaju na opadanje povjerenja građana u institucije vlasti i osjećanje pravne sigurnosti. Dakle, dok se Tužilaštvo BiH poziva, kako apelanti kažu, na materijalnu štetu, Sud BiH govori o nematerijalnoj šteti, te detaljno argumentiraju zašto smatraju da „šteta kao kvalifikatorna okolnost predviđena odredbama člana 358. stav 3. i člana 383. stav 3. KZFBiH uopće ne postoji”.

16. Apelanti su, također, vrlo detaljno obrazložili i svoje navode o kršenju prava na pravično suđenje zbog odbijanja njihovih ostalih prethodnih prigovora, odnosno pitanja formalnih nedostataka u optužnici, nezakonitosti dokaza i pitanja razdvajanja postupka. Apelanti Miroslav Ćorić i Dragan Brkić se žale i zbog kršenja prava iz člana 8. Evropske konvencije, ali ove navode nisu obrazložili. U obrazloženju zahtjeva za donošenje privremene mjere

apelanti su naveli da postupak vodi stvarno nenadležan sud, a da optužbu zastupa stvarno nenadležno tužilaštvo, te da bi nastavljanjem postupanja stvarno nenadležnih organa za apelante nastupila nenadoknadiva šteta koja ne bi mogla biti otklonjena.

d) Odgovori na apelaciju

17. U odgovoru na apelacije Sud BiH je naveo da, zbog faze u kojoj se predmet nalazi - glavnog pretresa, taj sud nije u mogućnosti, zbog očuvanja nepristranosti suda i postupajućih sudija, analizirati navode apelacije koji se odnose na činjenično stanje i dokaze koji će biti predmet kontradiktornog krivičnog postupka, „a koji ne mogu biti ni predmet razmatranja Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, jer je njegova apelaciona jurisdikcija ograničena na ustavna pitanja”. Sud BiH navodi da je sudsko vijeće u konkretnom predmetu na ročištu održanom 22. aprila 2008. godine odlučilo da će se postupak voditi pred tim sudom kao stvarno nadležnim. Naime, Sud BiH smatra da se njegova stvarna nadležnost za postupanje u ovom predmetu zasniva na odredbama člana 13. stav 2. Zakona o Sudu BiH i člana 23. ZKPBiH. Sud BiH navodi da su sva krivična djela koja se apelantima stavljaju na teret propisana u KZFBiH, ali da štetne posljedice tih djela prelaze granice kantona i entiteta. Dalje, Sud BiH smatra da se, prema navodima optužnice, radi o krivičnim djelima počinjenim unutar kantonalne vlade, odnosno MUP-a, da su ta djela počinjena kontinuirano u dugom vremenskom periodu, a radnje su preduzimane „u najvažnijim segmentima navedenog ministarstva”. Time je poljuljano povjerenje građana BiH u institucije vlasti, tj. institucije sigurnosti, a ovim radnjama apelanti i drugi optuženi značajno su doprinijeli gubljenju osjećanja pravne sigurnosti kod građana. Stoga je Sud BiH zaključio da je stvarno nadležan za postupanje u konkretnoj pravnoj stvari, navodeći pri tome da je o tom pitanju odlučio u skladu sa zakonskim propisima, pa se ne može izvesti zaključak da je načinom na koji je Sud BiH primijenio odredbe Zakona o Sudu BiH i ZKPBiH, kad je odlučio o pitanju stvarne nadležnosti, prekršeno pravo apelanata na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Također, Sud BiH navodi da primjena zakonskih odredaba u konkretnom slučaju nema elemente iz kojih bi se moglo zaključiti da je zakon proizvoljno primijenjen ili da su apelanti diskriminirani.

18. Sud BiH smatra da su apelacije preuranjene i da nema mjesta za podnošenje apelacije povodom rješenja Suda BiH o prethodnim prigovorima, jer osporeno rješenje ne predstavlja konačnu odluku suda, odnosno nije rezultat cjelokupnog krivičnog postupka. Naime, prethodni prigovori se podnose povodom optužnice koja je stupila na pravnu snagu danom potvrđivanja, čime je dovršen prethodni postupak, a čime se ušlo u fazu redovnog krivičnog postupka. Kontrola optužnice kroz prethodne prigovore, kako dalje navodi Sud BiH, ne predstavlja konačno odlučivanje o krivičnopravnoj stvari. U prilog tome ide i činjenica da se o stvarnoj nadležnosti suda vodi računa tokom cijelog krivičnog

postupka (član 28. stav 1. ZKPBiH), te da se tokom tog postupka može donijeti odluka o razdvajanju postupka ukoliko za to budu ispunjeni propisani uvjeti (član 26. ZKPBiH). Da bi potvrdio ove navode, Sud BiH se poziva i na odluke Ustavnog suda u predmetima broj *AP 307/04* od 19. aprila 2004. godine i broj *AP 431/04* od 17. maja 2004. godine iz kojih jasno proizlazi stav Ustavnog suda da se pitanje poštivanja principa pravičnog suđenja može sagledati samo na osnovu postupka kao cjeline.

19. U svom odgovoru na apelacije Tužilaštvo BiH je navelo da je Sud BiH pravilno zasnovao svoju nadležnost u konkretnoj krivičnopravnoj stvari na osnovu pravilne ocjene činjenica i dokaza. Pri tome, kako smatra Tužilaštvo BiH, nije došlo do pogrešnog tumačenja, primjene ili zanemarivanja bilo kojeg ustavnog prava apelanata, niti je zakon proizvoljno ili diskriminacijski primijenjen. Također, Tužilaštvo BiH smatra da nije bilo povreda procesnopravne prirode, niti je činjenično stanje utvrđeno na način koji bi predstavljao kršenje Ustava Bosne i Hercegovine, niti je bilo očigledne proizvoljnosti u ocjeni dokaza. To su sve uvjeti koje je sâm Ustavni sud postavio kako bi se upustio u ispitivanje načina na koji su redovni sudovi utvrdili činjenice i ocijenili dokaze. U vezi s tim, Tužilaštvo BiH se poziva na odluke Ustavnog suda broj *AP 307/04* od 19. aprila 2004. godine i broj *AP 661/04* od 22. aprila 2005. godine. Tužilaštvo BiH smatra da pitanje da li u konkretnom slučaju postoji nadležnost Suda BiH, u smislu člana 13. stav 2. Zakona o Sudu BiH, nije u nadležnosti Ustavnog suda, pa se u vezi s tim poziva i na odluku Ustavnog suda u predmetu broj *U 6/02* od 5. aprila 2002. godine. Tužilaštvo BiH smatra da je sudija za prethodno saslušanje donio navedeno rješenje na način propisan u ZKPBiH, te da je adekvatno obrazložio razloge zbog kojih su prethodni prigovori apelanata odbijeni, što nesumnjivo znači da nije bilo proizvoljnosti u odlučivanju.

20. Dalje, Tužilaštvo BiH ističe da, iako nema namjeru da se upušta u raspravu o činjeničnom stanju, smatra da je Sud BiH pravilno utvrdio da postoji koneksitet sa odredbama člana 25. ZKPBiH u odnosu na lica koja se optužnicom terete, kao i na krivična djela koja su njome obuhvaćena, sistematsko i vremenski duže vršenje krivičnih djela, te na štetne posljedice u višemilionskom iznosu koje prelaze granice entiteta i kantona. Kad je riječ o navodima o nenadoknadivoj šteti koju bi apelanti pretrpjeli ukoliko bi se postupak nastavio pred Sudom BiH, Tužilaštvo navodi da apelanti nisu iznijeli razloge zbog kojih je postupak pred Sudom BiH bio štetan u odnosu na postupak koji bi se vodio pred Kantonalnim sudom, osim paušalnih navoda o navodnoj pristranosti Suda i Tužilaštva BiH. Stoga, Tužilaštvo predlaže da se apelacije odbace kao *prima facie* neosnovane, ili da se odbace kao nedopuštene zbog nenadležnosti Ustavnog suda za odlučivanje, ili zbog preuranjenosti, budući da pitanja na koja se apelanti žale nisu konačno riješena, već se o njima može odlučivati u svakoj fazi postupka, odnosno do zaključenja glavne rasprave.

21. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 1. i stav 4. tačka 14. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kad ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Član 16. stav 1. i stav 4. tačka 14. Pravila Ustavnog suda glasi:

1) Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

4) Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

(14) apelacija je preuranjena;

22. Prema navedenim odredbama, apelacija se može podnijeti samo protiv presude, odnosno odluke kojom je postupak u određenom predmetu završen.

23. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Suda BiH broj X-K-07/383 od 22. januara 2008. godine, kojim je odlučeno o prethodnim prigovorima apelanata protiv Optužnice Tužilaštva BiH broj KT-474/05 od 13. decembra 2007. godine, protiv kojeg nije moguće izjaviti posebnu žalbu, a apelanti smatraju da je osporenim rješenjem prekršeno njihovo pravo na pravično suđenje.

24. Ustavni sud podsjeća na to da se na pitanje da li apelanti imaju, odnosno da li će imati pravičan postupak pred sudom ne može dati odgovor dok je postupak u toku. Prema praksi Ustavnog suda i Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud), pitanje poštivanja principa pravičnog postupka treba sagledati na osnovu postupka u cjelini. Imajući u vidu složenost i višestепенost krivičnog postupka, eventualni propusti i nedostaci koji se pojave u jednoj fazi postupka mogu biti ispravljeni u nekoj od narednih faza tog postupka. Dakle, generalno gledajući, nije moguće utvrditi da li je krivični postupak bio pravičan dok se postupak pravosnažno ne okonča (vidi Evropski sud, *Barbera, Meeseque i Jabardo protiv Španije*, presuda od 6. decembra 1988. godine, serija A broj 146, stav 68, i Ustavni sud, Odluka broj *U 63/01* od 26. juna 2003. godine, tačka 18, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 38/03).

25. U konkretnom slučaju Ustavni sud smatra da rješenje Suda BiH, koje se osporava apelacijom u dijelu koji se odnosi na prigovore o formalnim nedostacima optužnice,

nezakonitosti dokaza i razdvajanju postupka, nije odluka koja predstavlja rezultat cjelokupnog krivičnog postupka protiv apelanata, u smislu konačnog utvrđivanja osnovanosti krivične optužbe protiv njih. Naime, osporenim rješenjem samo su odbijeni navedeni prethodni prigovori apelanata i ostalih optuženih protiv optužnice Tužilaštva BiH. Dakle, postupak utvrđivanja osnovanosti krivične optužbe protiv apelanata i drugih optuženih je u toku, pa slijedi da je u odnosu na navedene prigovore apelanata i eventualno kršenje prava na pravično suđenje predmetna apelacija preuranjena.

26. Kad je riječ o pitanju stvarne nadležnosti Suda BiH, Ustavni sud ukazuje na to da je tačno da je Odlukom broj *AP 51/01* od 22. juna 2001. godine odlučio da se pitanje prava na pravično suđenje može ispitati u odnosu na pitanje stvarne nadležnosti suda iako krivični postupak još nije okončan, tj. i u fazi istrage. U obrazloženju ove odluke Ustavni sud je priznao da je naveo da je „nesporna praksa Evropskog suda da se pravičnost krivičnog postupka može ocijeniti tek kada je postupak pravosnažno okončan”. Međutim, tom prilikom Ustavni sud je usvojio stav da je „Ustavni sud BiH domaća institucija apelacione nadležnosti u pogledu prava i sloboda zagwarantiranih Ustavom BiH, te u tom smislu, bez obzira na činjenicu da postupak nije okončan, mora ukazati na povredu prava zagwarantiranih Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, pa samim tim i prava zagwarantiranih Ustavom BiH”.

27. Pri odlučivanju o konkretnim apelacijama Ustavni sud je, svakako, imao u vidu stav iznesen u navedenoj prijašnjoj odluci, ali i činjenicu da je od donošenja ove odluke pa do danas Ustavni sud, u brojnim drugim odlukama koje je od tada donio, jasno i nedvosmisleno usvojio stav da se prava garantirana Evropskom konvencijom najdjelotvornije mogu zaštititi tumačenjem njenih odredaba u skladu sa prevladajućom praksom Evropskog suda i bivše Evropske komisije za ljudska prava. Upravo zbog toga, Ustavni sud je u konkretnom slučaju ocijenio da je u tom svjetlu potrebno preispitati i stav iz Odluke broj *AP 51/01*, zbog čega je smatrao da je opravdano donijeti privremenu mjeru kako bi se omogućilo detaljnije ispitivanje primjene člana 6. stav 1. Evropske konvencije u ovakvim slučajevima i kako bi se, eventualno, moglo odlučiti o promjeni prakse u ovakvim slučajevima, čime, naravno, nije prejudicirana konačna odluka suda.

28. Nakon što je Ustavni sud proveo postupak u skladu sa Pravilima Ustavnog suda, utvrdio je da je praksa Evropskog suda jasna i nedvosmislena – bilo kojim procesnim rješenjem koje se može donijeti u toku krivičnog postupka ne rješava se „krivična optužba” u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Ovakav zaključak ne mijenja ni činjenica da protiv rješenja kojim se odbija prigovor o nedostatku stvarne nadležnosti suda nije dopuštena posebna žalba, jer ta činjenica nije odlučujuća za odluku o tome da li je član 6. stav 1. Evropske konvencije moguće primijeniti u ovoj fazi postupka. Prije svega,

članom 28. ZKPBiH propisano je sljedeće: „Sud je dužan paziti na svoju nadležnost i čim primijeti da nije nadležan, proglasiti se nenadležnim i po pravosnažnosti rješenja ustupiti predmet nadležnom sudu, [...]” Ova odredba se nedvosmisleno odnosi na dužnost suda u bilo kojoj fazi postupka, dakle, i u žalbenom postupku. Također, članom 297. stav 1. tačka g) ZKPBiH propisano je da će postojati bitna povreda odredaba krivičnog postupka „ako je sud donio presudu a nije bio stvarno nadležan, ili ako je nepravilno odbio optužbu zbog stvarne nenadležnosti”. U suštini, to znači da će apelanti imati mogućnost da pitanje stvarne nadležnosti Suda BiH u konkretnom slučaju postave i u eventualnoj žalbi protiv prvostepene presude nakon što takva presuda bude donesena. S druge strane, čak i kada to ne bi učinili, žalbeni sud bi bio obavezan da na to pitanje pazi po službenoj dužnosti u toku cijelog postupka.

29. Imajući u vidu dosljednu praksu Evropskog suda i svoju vlastitu, preovlađujuću jurisprudenciju, Ustavni sud je zaključio da osporeno rješenje Suda BiH nije odluka koja u bilo kom dijelu predstavlja rezultat cjelokupnog krivičnog postupka protiv apelanata, u smislu utvrđivanja osnovanosti „krivične optužbe” protiv njih. Naime, osporenim rješenjima su samo riješena proceduralna pitanja, odnosno odlučeno je o osnovanosti prethodnih prigovora apelanata protiv optužnice, uključujući i pitanje stvarne nadležnosti. Budući da je postupak utvrđivanja osnovanosti „krivične optužbe” protiv apelanata, u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije u toku pred Sudom BiH, slijedi da su konkretne apelacije preuranjene. Navode apelanata Miroslava Čorića i Dragana Brkića o kršenju prava iz člana 8. Evropske konvencije Ustavni sud neće razmatrati, jer nema ništa što ukazuje na to da je povreda tog prava moguća.

30. Imajući u vidu odredbu člana 16. stav 4. tačka 14. Pravila Ustavnog suda prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je preuranjena, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

31. S obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, prestaje pravno djelovanje Odluke o privremenoj mjeri broj AP 785/08 od 17. septembra 2008. godine.

32. U smislu člana 41. Pravila Ustavnog suda, aneks ove odluke čine izdvojena mišljenja potpredsjednice Valerije Galić i sudija Miodrag Simovića i Krstana Simića.

33. U skladu sa članom VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Seada Palavrić

Zajedničko izdvojeno mišljenje sutkinje Valerije Galić i sudije Miodraga Simovića suprotno odluci Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u predmetu broj AP 785/08 od 31. januara 2009. godine

Žao nam je što nismo u stanju da se priklonimo stavu većine sudija Ustavnog suda Bosne i Hercegovine da u konkretnom slučaju u pogledu postupka pred Sudom Bosne i Hercegovine nije postojala povreda člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Stoga, na osnovu člana 41. Pravila Ustavnog suda BiH („Službeni glasnik BiH” br. 60/05 i 64/08) dajemo zajedničko izdvojeno mišljenje suprotno navedenoj odluci, i to zbog sljedećih razloga:

I. DOPUSTIVOST

(1) U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Suda BiH broj X-K-07/383 od 22. januara 2008. godine, kojim je odlučeno o prethodnim prigovorima apelanata protiv Optužnice Tužilaštva BiH broj KT-474/05 od 13. decembra 2007. godine, protiv kojeg nije moguće izjaviti žalbu a apelanti smatraju da je tim rješenjem prekršeno njihovo pravo na pravično suđenje. Prema praksi Ustavnog suda i Evropskog suda za ljudska prava, pitanje poštivanja principa pravičnog postupka treba sagledati na osnovu postupka u cjelini. Imajući u vidu složenost i višestепенost krivičnog postupka, eventualni propusti i nedostaci koji se pojave u jednoj fazi postupka mogu biti ispravljani u nekoj od narednih faza tog postupka. Dakle, generalno gledajući, nije moguće utvrditi da li je krivični postupak bio pravičan dok se postupak pravosnažno ne okonča (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Barbera, Meeseque i Jabardo protiv Španije*, presuda od 6. decembra 1988. godine, serija A broj 146, stav 68, i Ustavni sud, Odluka broj *U 63/01* od 26. juna 2003. godine, tačka 18, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 38/03).

(2) Slažemo se sa većinskom odlukom Ustavnog suda da u konkretnom slučaju rješenje Suda BiH, koje se osporava apelacijom, u dijelu koji se odnosi na prigovore koji se tiču formalnih nedostataka optužnice, nezaklonitosti dokaza i razdvajanja postupka, nije odluka koja predstavlja rezultat cjelokupnog krivičnog postupka protiv apelanata, u smislu konačnog utvrđivanja osnovanosti krivične optužbe protiv njih. Razlog za to je što su osporenim rješenjem odbijeni navedeni prethodni prigovori apelanata i ostalih optuženih protiv potvrđene optužnice Tužilaštva BiH. Dakle, postupak utvrđivanja osnovanosti krivične optužbe protiv apelanata i drugih optuženih je u toku, pa slijedi da je u odnosu na navedene prigovore apelanata i eventualno kršenje prava na pravično suđenje predmetna apelacija preuranjena (član 16. stav 4. tačka 11. Pravila Ustavnog suda).

(3) **Dalje, osporenim rješenjem Sud BiH je kao prethodni prigovor riješio i pitanje stvarne nadležnosti tog suda da postupa u konkretnom slučaju.** Apelanti se žale da im je odlukom o tome da je Sud BiH stvarno nadležan za postupanje prekršeno pravo na pravično suđenje. U vezi s tim, a imajući u vidu već navedeni stav da se o pravičnosti postupka, u principu, odlučuje nakon što je postupak pravosnažno okončan, **smatramo da, ipak, nije isključeno da određeni specifični faktori, koji su odlučujući za omogućavanje vođenja zakonitog postupka kao preduvjeta pravičnosti u smislu prava na pravično suđenje, mogu biti predmet ocjene sa aspekta člana 6. Evropske konvencije i u nekoj ranijoj fazi postupka (vidi bivša Evropska komisija za ljudska prava, *Crociani i dr. protiv Italije*, aplikacija broj 8603/79 i dr., Odluke i izvještaji broj 22, str. 216).** Naime, osiguranje zakonitosti postupka je osnovni zahtjev bez kojeg se ne može govoriti o „pravičnom suđenju” iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Garancije pravičnog suđenja iz ovog člana počinju da teku u krivičnom postupku od trenutka podnošenja „optužbe”, što je termin koji ima autonomno značenje u smislu Evropske konvencije. Naime, Evropski sud za ljudska prava smatra da „optužba”, u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije, postoji od momenta kada država preduzme mjere koje impliciraju tvrdnje da je neko lice počinilo krivično djelo, „što značajno utječe na situaciju osumnjičenog lica” (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Foti i dr. protiv Italije*, presuda od 10. decembra 1982. godine, serija A broj 56). Također, iz jedne od novijih presuda Evropskog suda za ljudska prava (*Salduz protiv Turske* iz novembra 2008. godine, paragraf 50) može se vidjeti da se član 6, odnosno primjena člana 6. Evropske konvencije, zavisno od okolnosti slučaja, može odnositi i na radnje koje prethode samom sudskom postupku. **Dakle, od tog trenutka licu protiv kojeg postoji „optužba” moraju biti pružene sve garancije prava na pravično suđenje, a to je moguće samo u postupku koji je zakonit.**

(4) Uzimajući ovo u obzir, **smatramo da je pitanje stvarne nadležnosti, upravo, pitanje koje se tiče osiguranja da u određenoj krivičnoj stvari sudi zakonom određen sud, odnosno da ovo pitanje predstavlja pitanje zakonitosti konkretnog postupka kao uvjeta za osiguranje pravičnosti postupka uopće.** U tom kontekstu, Ustavni sud je u jednom prijašnjem predmetu, također, usvojio stav da je apelacija dopustiva u odnosu na odluku o stvarnoj nadležnosti, budući da protiv rješenja kojim je to pitanje riješeno nije dopuštena žalba (vidi, Odluka Ustavnog suda broj *AP 51/01* od 22. juna 2001. godine, stav 14). **Iako su u tač. 25. do 27. Odluke broj AP 785/08 navedeni razlozi za promjenu stava izraženog u Odluci broj AP 51/01, imajući u vidu navedeno, a naročito fundamentalni značaj prava na pravično suđenje u svakom demokratskom društvu, naše mišljenje je da je apelacija podnesena protiv osporenog rješenja u**

dijelu koji se tiče pitanja stvarne nadležnosti Suda BiH dopustiva, bez obzira na to što postupak u trenutku podnošenja apelacije još nije okončan.

II. MERITUM

(5) Apelanti osporavaju rješenje, tvrdeći da je odlukom o nadležnosti Suda BiH povrijeđeno njihovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Apelanti smatraju da Sud BiH u konkretnom slučaju nije „zakonom ustanovljen sud”, u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije, zato što je pogrešno i proizvoljno protumačio odredbe člana 13. stav 2. Zakona o Sudu BiH i tako utvrdio svoju nadležnost za suđenje u konkretnoj stvari, već da je za krivična djela koja im se stavlja na teret stvarno nadležan Kantonalni sud u Mostaru. U vezi s ovim navodima, kad je riječ o uvjetima iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije da sud mora biti „ustanovljen zakonom”, polazeći od prakse nadzornih organa Evropske konvencije, ovaj predmet sa aspekta zakonskog organizacijskog okvira sudstva ispunjava zahtjev iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

(6) Međutim, praksa Evropskog suda za ljudska prava koja se tiče pitanja nadležnosti u kontekstu pojma „sud” postavila je kriterije kojima se služi pri donošenju odluka o tome da li ustanova koja je u pitanju predstavlja „sud” prema članu 6. stav 1. Evropske konvencije. Prema tim kriterijima, pojam „sud” u suštinskom smislu riječi „određuje njegova sudska funkcija, dakle, to što on donosi odluke o pitanjima iz svoje nadležnosti a na osnovu pravnih normi i nakon postupka koji je obavljen na propisan način” (vidi Evropski sud, *Belikos protiv Švajcarske*, presuda od 29. aprila 1988. godine, serija A broj 132, str. 29, stav 64). Dakle, prema praksi Evropskog suda, „sud” u suštini karakterizira njegova sudska funkcija, odnosno to što donosi odluku o pitanjima koja su zakonom stavljeni u njegovu nadležnost na osnovu principa vladavine prava i u postupku koji je proveden na propisan način (vidi, također, Evropski sud, *H. protiv Belgije*, presuda od 30. novembra 1987. godine, serija A broj 127-B, str. 34, stav 50). Dakle, da bi ispunio zahtjev „zakonom ustanovljenog suda” iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, sud ne samo da mora biti osnovan u skladu sa zakonom već mora i suditi u okviru nadležnosti propisane zakonom.

(7) U konkretnom slučaju nesporno je da se apelanti terete za izvršenje krivičnih djela koja su propisana u Krivičnom zakonu Federacije BiH, za koja je stvarno nadležan Kantonalni sud u Mostaru. Također, nije sporno da je, prema članu 13. stav 2. Zakona o Sudu BiH, Sud BiH nadležan za krivična djela utvrđena zakonima entiteta i Distrikta Brčko BiH, i to u dva slučaja: prvo, kada ta krivična djela ugrožavaju suverenitet, teritorijalni integritet,

političku nezavisnost, nacionalnu sigurnost i međunarodni subjektivitet BiH; ili, drugo, kada ta krivična djela mogu imati ozbiljne reperkusije ili štetne posljedice na privredu BiH, ili mogu izazvati druge štetne posljedice za BiH, ili mogu izazvati ozbiljnu ekonomsku štetu ili druge štetne posljedice izvan teritorije datog entiteta ili Distrikta Brčko BiH. Iz navedenih odredaba proizlazi, između ostalog, da bi Sud BiH imao stvarnu nadležnost za odlučivanje u slučajevima iz člana 13. stav 2. Zakona o Sudu BiH, **da moraju postojati jasne naznake da radnje optuženih mogu izazvati štetne i ozbiljne posljedice po državu BiH** u smislu navedenih zakonskih odredaba.

(8) Da bi se odgovorilo na pitanje da li su ispunjeni uvjeti propisani zakonom za preuzimanje nadležnosti u konkretnom slučaju, Ustavni sud bi morao ocijeniti razloge koje je Sud BiH u tom pravcu dao. Svakako, ne gubeći iz vida praksu Evropskog suda i vlastitu jurisprudenciju Ustavnog suda, prema kojoj zadatak tih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene pozitivnog prava (vidi, primjera radi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, Odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01), već da li postupak koji je u pitanju zadovoljava standarde člana 6. stav 1. Evropske konvencije. **Jedan od tih standarda je i obaveza sudova da, između ostalog, obrazlože svoje odluke** (vidi Evropski sud, *Kuznetsov i dr. protiv Rusije*, presuda od 11. januara 2007. godine, aplikacija broj 184/02) **na način koji neće ostavljati utisak proizvoljnosti u utvrđivanju činjenica ili primjeni prava.**

(9) U obrazloženju osporenog rješenja Suda BiH, u dijelu koji se odnosi na prigovor o stvarnoj nenadležnosti Suda BiH u konkretnoj krivičnopravnoj stvari, kao razlog za odbijanje prigovora navodi se da je „u ovom slučaju učinjeno više krivičnopravnih radnji od čelnika Vlade i MUP-a jednog kantona koji su prvenstveno propisima zaduženi da rade na otkrivanju krivičnih djela”. Dalje se navodi da su „djela vršena sistematski i u dužem vremenskom periodu, a što u svojoj ukupnosti stvara štetne posljedice koje prelaze granice kantonā i entitetā, koje se ogledaju, između ostalog, u utjecaju na opadanje povjerenja građana u institucije vlasti i osjećanja pravne nesigurnosti”.

(10) Naše mišljenje je da ovako dati razlozi ne zadovoljavaju standarde člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Činjenica da su apelanti prije nalazili na položajima funkcionera u vladi i ministarstvu „jednog kantona” ne može, sama po sebi, biti razlog za preuzimanje nadležnosti u smislu člana 13. stav 2. tačka b) Zakona o Sudu BiH. Naprotiv, status apelanata kao funkcionera vlasti može biti uzet u obzir samo u vezi sa drugim objektivnim razlozima koji bi jasno ukazivali na to da krivična djela koja se stavljaju na teret tim funkcionerima mogu kao posledicu imati „ozbiljne reperkusije” ili „štetne posljedice na privredu Bosne i Hercegovine”, ili „ozbiljnu

ekonomsku štetu”, ili „druge štetne posljedice izvan teritorije datog entiteta”. Pri tome, da bi obrazloženje takvog stava bilo zadovoljavajuće sa aspekta člana 6. stav 1. Evropske konvencije, nije dovoljno samo pozvati se na pojam „štetne posljedice” već je neophodno te posljedice objektivizirati i konkretizirati koliko god je to moguće.

(11) Također, u činjenici da su, kako navodi Sud BiH, „djela vršena sistematski i u dužem vremenskom periodu, a što u svojoj ukupnosti stvara štetne posljedice koje prelaze granice kantona i entiteta”, ne vidi se konkretan razlog iz kojeg bi se objektivno moglo zaključiti da bi radnje apelanata mogle izazvati ili su izazvale neku od posljedica iz člana 13. stav 2. tačka b) Zakona o Sudu BiH. Osim toga, iz ovakvog obrazloženja se ne vidi u čemu se takve posljedice konkretno ogledaju, ili bi se mogle ogledati, a što bi opravdalo uspostavljanje stvarne nadležnosti Suda BiH. U tom smislu, obrazloženje Suda BiH da se takve štetne posljedice ogledaju u utjecaju na „opadanje povjerenja građana u institucije vlasti i osjećanja pravne nesigurnosti” je proizvoljno. Naravno, veoma je bitno povjerenje koje u demokratskom društvu javne vlasti, a naročito sudovi, moraju imati u javnosti. Međutim, u obrazloženju Suda BiH nema ništa što objektivno ukazuje na to da je eventualno opadanje povjerenja građana u institucije vlasti direktno povezano s krivičnim djelima koja se apellantima stavljaju na teret tim prije što je protiv apelanata kao visokih funkcionera vlasti pokrenut krivični postupak. To, svakako, samo može voditi jačanju povjerenja u institucije sistema i uvjerenja javnosti da niko nije imun od krivičnog gonjenja, bez obzira na to kakav status u vlasti ima, a nikako suprotno. Dakle, u konkretnom slučaju za povjerenje javnosti u vlast i osjećanje pravne sigurnosti bitno je, između ostalog, da niko nije izuzet od krivičnog gonjenja i da se postupak vodi pred nadležnim zakonom ustanovljenim sudom na način propisan zakonom koji mora zadovoljiti i druge uvjete iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, a ne da je neophodno da taj postupak vodi Sud BiH.

(12) Drugim riječima, obrazloženje koje je Sud BiH u konkretnom slučaju dao za donošenje odluke da je stvarno nadležan da sudi u krivičnom postupku protiv apelanata ne zadovoljava standarde iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Naše mišljenje je da obrazloženje nije precizno i jasno u mjeri u kojoj bi se moglo bez sumnje zaključiti kako je i koje je objektivne i konkretne razloge Sud BiH uzeo u obzir prilikom donošenja ovakve odluke. Na taj način je istovremeno dovedeno u pitanje i poštivanje principa da svako ima pravo da mu sudi „zakonom ustanovljen sud”, a time i zakonitost postupka koji treba biti proveden protiv apelanata.

(13) Na kraju, treba podsjetiti na veoma bitnu činjenicu da se prethodnim prigovorima (kojima su apelanti osporavali potvrđivanje optužnice od Suda BiH) vrši posebna sudska kontrola optužbe, i to na inicijativu optuženog i branioca. To je razlika u odnosu na potvrđivanje optužnice koje predstavlja njenu svojevrsnu činjeničnu kontrolu koju vrši sudija za prethodno saslušanje i koja se preduzima po službenoj dužnosti. Prvu kontrolu možemo nazvati sudskom, činjeničnom ili obaveznom kontrolom optužnice, a drugu posrednom, stranačkom ili fakultativnom kontrolom optužnice. Svrha i jedne i druge vrste kontrole optužbe jeste da se optuženi nepotrebno ne izvodi pred sud - ako za suđenje nisu ispunjeni zakonski uvjeti.

Prije donošenja odluke prethodne prigovore je korisno dostaviti tužiocu - kako bi se mogao izjasniti o navodima odbrane (što je u konkretnom slučaju sudija za prethodno saslušanje Suda BiH i učinio). Osim toga, zakon ne sprečava sudiju za prethodno saslušanje da zakaže i održi ročište povodom podnesenih prigovora, pogotovo ako se (kao u ovom slučaju) osporava zakonitost dokaza ili stvarna nadležnost suda. Na tom ročištu, prema pravilima koja važe za glavni pretres, izvode se dokazi koje predlože stranke i branilac (uz pravo sudije za prethodno saslušanje da se eventualno neki dokazi izvedu i prema njegovoj odluci). Cilj ovoga je potpuno i pravilno utvrđivanje činjenica i donošenje pravilne odluke o prigovorima. Na ovaj način stranke i branilac pod jednakim uvjetima učestvuju u svakoj fazi krivičnog postupka, čime se osigurava pravičan postupak. Takvu mogućnost u ovom slučaju sudija za prethodno saslušanje Suda BiH, nažalost, nije koristio.

(14) Za razliku od ostalih sudija Ustavnog suda, zaključujemo da je osporenim rješenjem Suda BiH, u dijelu u kojem je odlučeno o nadležnosti Suda BiH u konkretnom krivičnopravnom predmetu, dostignut prag iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije i da predstavlja kršenje prava apelanata na pravično suđenje.

Potpredsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Potpredsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

**U skladu sa članom 41. stav 2. Pravila Ustavnog suda BiH,
izdvajam mišljenje u odnosu na odluku Ustavnog suda BiH u
predmetu broj AP 785/08**

Polazeći od činjenice da osporeno rješenje Suda Bosne i Hercegovine nije odluka koja u bilo kojem dijelu predstavlja rezultat cjelokupnog krivičnog postupka protiv apelanta, jer su osporenim rješenjima riješena samo proceduralna pitanja, među kojima i pitanje stvarne nadležnosti, smatrao sam, i dalje smatram, da je u ovoj fazi postupka apelacija preuranjena (nedopuštena).

Podršku za navedeni stav nalazim u dosljednoj praksi Evropskog suda da, generalno, nije moguće utvrditi: da li je krivični postupak pravičan dok postupak ne bude okončan i konačna presuda donesena. U tom pravcu je usmjerena i dominirajuća jurisprudencija Ustavnog suda, a koja ima snažnu podršku u odredbama čl. 28. i 297. stav 1. g) Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine.

Naime, Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine u članu 297. stav 1. g) uspostavlja bitnu povredu odredaba krivičnog postupka „ako je sud donio presudu, a nije bio nadležan, ili ako je nepravilno odbio optužbu zbog stvarne nenadležnosti”.

U optužnici Tužilaštvo Bosne i Hercegovine tvrdi da „Sud BiH i Tužilaštvo imaju nadležnost u ovom predmetu, jer predmetna krivična djela uključuju velike novčane iznose. Stoga, ova krivična djela mogu imati ozbiljne reperkusije po privredu Bosne i Hercegovine, ili druge štetne posljedice po Bosnu i Hercegovinu, ili mogu prouzrokovati ozbiljnu privrednu štetu ili druge štetne posljedice izvan teritorija entiteta ili Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine. Zakon o Sudu BiH, član 13”.

Međutim, ovaj predmet pokreće nekoliko značajnih pitanja na koje ovim prilogom želim da ukazem.

Prvo, navodi Tužilaštva Bosne i Hercegovine o uspostavljanju njegove nadležnosti nad ovim predmetom su paušalni uz prenesene zakonske formulacije, pri čemu Tužilaštvo uopće ne konkretizira ove zakonske odredbe na svakog optuženog koje bi bile dovoljne za uspostavljanje njegove nadležnosti.

Međutim, ni osporeno rješenje Suda Bosne i Hercegovine ne sadrži obrazloženje na osnovu kojih kriterija podržava stavove Tužilaštva Bosne i Hercegovine o uspostavljanju stvarne nadležnosti u ovom predmetu. Apelaciju Ustavnom sudu uputilo je više lica sa različitim činjeničnim opisom izvršenja djela i različitim kvalifikacijama djela, pa

je obaveza kako Tužilaštva, tako i Suda Bosne i Hercegovine da u odnosu na svakog apelanta dâ adekvatne razloge na osnovu čega smatra da je nadležan, prema članu 13. stav 2. Zakona o Sudu Bosne i Hercegovine koji daje nadležnost tom sudu „za krivična djela utvrđena zakonima Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Čini mi se da je svaki apelant zaseban predmet ukoliko se ne radi o nekom obliku saizvršilaštva, da su Tužilaštvo i Sud obavezni da prilikom uspostavljanja nadležnosti, prema članu 13. stav 2. Zakona o Sudu Bosne i Hercegovine, daju argumente koji opravdavaju uspostavljanje ove nadležnosti. Za ova krivična djela osnovna nadležnost pripada sudovima entitetā, a uspostavljanje nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine predstavlja izuzetak u određenim situacijama, te princip pravičnog suđenja zahtijeva da Sud Bosne i Hercegovine u ovakvim predmetima uspostavi jasnu distinkciju nadležnosti entitetskih sudova. Istina, to je diskreciono pravo Suda Bosne i Hercegovine, ali, u principu, diskreciono pravo nije osnov za proizvoljnu primjenu, nego se ono kreće unutar norme. Tokom rasprave o ovom predmetu jedan od uvaženih kolega je spomenuo da je to pitanje sudske prakse. Naravno, sa tim stavom se načelno slažem, ali kad je riječ o ovako osjetljivim pitanjima, sudska praksa mora biti uspostavljena na vrlo visokim standardima njene provjere i usklađenosti sa zakonskom normom. Uvažavajući navedeno, uz dužno poštovanje, ne mogu ni naslutiti koji standardi su rukovodili uspostavljanje stvarne nadležnosti nad sljedećim krivičnim djelima: krivično djelo protivzakonito posredovanje, krivično djelo nesavjestan rad u službi, krivično djelo zloupotreba službenog položaja ili ovlaštenja i krivično djelo sprečavanje dokazivanja iz tačke 12. optužnice.

Sa aspekta vladavine prava potrebu za uspostavljanjem konzistentne sudske prakse u ovim pitanjima nameće i načelo efikasnosti postupka i njegove ekonomičnosti zbog organizacije i sjedišta Suda Bosne i Hercegovine. Podsjećamo da je u jednom poznatom predmetu o kojem je rješavao Sud Bosne i Hercegovine optuženo 11 ljudi, pri čemu su javno uhapšeni, pretres je trajao 30 dana, saslušano je 15 svjedoka, doneseno je 9 oslobađajućih presuda, 2 osuđujuće koje još nisu pravosnažne. Optuženi i svjedoci su iz Banje Luke dolazili u Sud Bosne i Hercegovine, u Sarajevo, a to ilustrativno ukazuje na to kakve posljedice mogu nastupiti sa aspekta efikasnosti i ekonomičnosti postupka u slučaju ukoliko se ne utvrde vrlo jasni pravni standardi koji uspostavljaju stvarnu nadležnost Tužilaštva i Suda Bosne i Hercegovine u predmetima u kojima postoji primarna nadležnost sudova u entitetima i Distriktu Brčko Bosne i Hercegovine.

Posebno, sa aspekta ekonomičnosti i efikasnosti postupka i ukupne primjene principa vladavine prava moramo ukazati na posljedice koje mogu proizaći u žalbenom postupku

ukoliko bi žalbeni sud dosljedno primijenio odredbu člana 297. stav 1.g) Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine.

Drugo, sa aspekta načela pravne sigurnosti, koje predstavlja jedno od osnovnih ljudskih prava zagwarantiranih Ustavom i Evropskom konvencijom o osnovnim ljudskim pravima i slobodama, ovaj predmet nametnuo mi je i pitanje kvaliteta Zakona, tj. odredbe člana 13. stav 2. Zakona o Sudu Bosne i Hercegovine.

Načelo pravne sigurnosti Evropski sud za ljudska prava definiše ovako: „Norma se ne može smatrati 'zakonom' ukoliko nije formulirana dovoljno precizno kako bi omogućila licu da regulira svoje ponašanje koje određeni postupak može povući za sobom” (*Busuioc v. Moldova*, presuda od 21. decembra 2004, stav 52).

Podsjećam da je pitanje tzv. paralelne nadležnosti vrlo osjetljivo i u sistemima drugih država, te da ga susrećemo u Evropi u Španiji i Švajcarskoj.

U Španiji je uspostavljen amandmanima na čl. 65(4) i 88. Organskog zakona o pravosuđu 6/1985 od 1. jula, koji glase:

Član 65(4): „Procedura izvršenja evropskog naloga za hapšenje i pravnog postupka pasivne ekstradicije, bez obzira na mjesto boravka ili mjesto gdje je izvršeno hapšenje lica na koje se postupak odnosi.”

Član 88: „U gradu Madridu može postojati jedan ili više centralnih sudova za prethodni istražni postupak čija se nadležnost prostire u cijeloj Španiji, a koji će provoditi istragu u postupcima koji će biti vođeni pred Krivičnim odjeljenjem Nacionalnog suda ili pred centralnim krivičnim sudovima tamo gdje je to primjenjivo i koji će procesuirati predmete izvršenja evropskog naloga za hapšenje, kao i postupke pasivne ekstradicije pod ovdje predviđenim uvjetima” (privatni prijevod).

U odnosu na jurisdikciju u Bosni i Hercegovini, ispoljavaju se bitne razlike. Paralelna nadležnost se uspostavlja u korist Vrhovnog suda, koji u pravosudnom sistemu Španije predstavlja kariku sa zakonskim ovlaštenjima nad radom nižih sudova. To je stanje analogno pravosudnim sistemima entitetā. Posebno ukazujemo na to da se ovdje radi o nadležnosti iz domena pasivne ekstradicije, koja u svim sistemima predstavlja obavezu države, i da se ta nadležnost ni na koji način ne može porediti sa načinom na koji je nad predmetima iz nadležnosti entitetā uspostavljena nadležnost Suda Bosne i Hercegovine nad krivičnim djelima predviđenim zakonima entitetā i Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine. I u našem pravosudnom sistemu je identično predviđeno da se poslovi ekstradicije ubrajaju u nadležnost Bosne i Hercegovine, odnosno Suda Bosne i Hercegovine.

Istina, među nadležnosti Krivičnog odjeljenja Nacionalnog suda Španije navedeni član 65. predviđa i sljedeće: „Prevara ili spletkarenje u promjeni cijene artikla, što uzrokuje ili može prouzrokovati ozbiljne posljedice po sigurnost trgovine, državne ekonomije ili štetu u nasljedstvu uopće, licima na teritoriji i koju pokriva više sudova.”

Međutim, ova odredba u odnosu na našu jurisdikciju ima dvije specifičnosti.

S jedne strane, riječ je o krivičnim djelima koja pogađaju lica na teritoriji koju pokriva više sudova, a, sa druge strane, ovo djelo nije predviđeno kao djelo koje se ubraja u nadležnost nižih sudova. Ono *de facto* predstavlja sublimaciju pravne situacije koja može nastati u praksi.

Također, Code Penal Suisse (21. decembar 1937) članom 337. u federalnu nadležnost stavlja određena krivična djela koja izvorno pripadaju nadležnosti kantona, ali pod uvjetom da su počinjena izvan zemlje ili u više kantona.

Kako je već navedeno, ovo su jedine dvije zemlje u Evropi koje su na ovaj način regulirale pitanje tzv. paralelne nadležnosti s tim što rješenja iz španskog zakonodavstva reguliraju sasvim druga pitanja irelevantna sa aspekta naše jurisdikcije.

Rješenja iz švajcarskog zakonodavstva, također, nisu adekvatna podrška rješenjima u domaćem zakonodavstvu.

Paralelnu nadležnost švajcarsko zakonodavstvo uspostavlja na radnji izvršenja krivičnog djela izvan zemlje ili u više kantona, a u našem zakonodavstvu standard je da su posljedice nastupile na teritoriji drugog entiteta ili Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine.

Tu postoji jasna distinkcija, jer radnje izvršenja krivičnog djela predstavljaju realne opipljive manifestacije koje predstavljaju osnov za uspostavljanje nadležnosti, a posljedice se ubrajaju u percepciju koja može biti različita kod različitih lica, institucija i sl.

Na kraju, zakonska rješenja iz Španije i Švajcarske potpuno ispunjavaju uvjete iz načela pravne sigurnosti kako ga je definirao Evropski sud za ljudska prava a odredba člana 13. stav 2. Zakona o Sudu Bosne i Hercegovine ne „omogućava licu da regulira svoje ponašanje koje određeni postupak može povući za sobom”.

Naime, najobičnija analiza brojnih predmeta povodom kojih su postupali sudovi entitetā pokazala bi da, u principu, ne postoji kriterij prema kojem bi se napravila distinkcija na predmete na kojima Sud Bosne i Hercegovine uspostavlja svoju nadležnost, čime se ozbiljno narušava načelo pravne sigurnosti.

U konkretnom predmetu protiv dvojice apelanata (tačka 4. optužnice) ranije su vođeni postupci pred kantonalnim sudovima za istovrsno krivično djelo (koji su pravosnažno okončani) sa znatno većim posljedicama po budžet nego u ovom predmetu, pa je teško pravno razumjeti na osnovu čega je ranije postojala nadležnost kantonalnih sudova za postupanje u tom predmetu, a u konkretnom nadležnost Tužilaštva i Suda Bosne i Hercegovine.

Ukoliko Bosna i Hercegovina želi uspostaviti potpun princip pravne sigurnosti, u članu 13. stav 2. Zakona o Sudu Bosne i Hercegovine potrebno je predvidjeti odredbe koje će omogućavati svakom licu da regulira svoje ponašanje koje određeni postupak može povući za sobom. Sadašnje odredbe člana 13. stav 2. Zakona o Sudu Bosne i Hercegovine ne pružaju licima mogućnost da objektivno procijene posljedice koje mogu proizaći iz njihovog postupka, što je protivno načelu pravne sigurnosti.

Sudija
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Krstan Simić

Предмет број АП 3742/08

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ**

Апелација Радио-телевизије Федерације Босне и Херцеговине поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Зеници број 004-0-Гж-08-001 617 од 25. септембра 2008. године и Рјешења Општинског суда у Жепчу број 044-0-И-07-001 843 од 23. јула 2008. године

Одлука од 29. априла 2009. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија, у саставу: предсједница Сеада Палаврић, потпредсједници Миодраг Симовић и Валерија Галић, судије Мато Тадић и Крстан Симић, на сједници одржаној 29. априла 2009. године, у предмету број АП 3742/08, рјешавајући апелацију **Радио-телевизије Федерације Босне и Херцеговине**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 став 2 и члана 59 став 2 алинеја 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“ бр. 60/05 и 64/08), донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ

Одбацује се као недопуштена апелација Радио-телевизије Федерације Босне и Херцеговине поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Зеници број 004-0-Гж-08-001 617 од 25. септембра 2008. године и Рјешења Општинског суда у Жепчу број 044-0-И-07-001 843 од 23. јула 2008. године због тога што је очигледно (*prima facie*) неоснована.

Образложење

1. Радио-телевизија Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: апеланткиња) из Сарајева, коју заступа Пламенко Ћустовић, адвокат из Сарајева, поднијела је 30. новембра 2008. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Рјешења Кантоналног суда у Зеници (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 004-0-Гж-08-001 617 од 25. септембра 2008. године и Рјешења Општинског суда у Жепчу (у даљњем тексту: Општински суд) број 044-0-И-07-001 843 од 23. јула 2008. године.
2. Апеланткиња је 29. новембра 2007. године поднијела Општинском суду предлог за извршење против извршеника Кемала Мемчића (у даљњем тексту: извршеник) због извршења в.с. 60,00 КМ на основу вјеродостојне исправе. Као вјеродостојну исправу апеланткиња је приложила извод из пословних књига-аналитичку картицу извршеника код тражиоца извршења/апеланткиње. Апеланткиња је предложила извршење позивајући се на члан 25 Закона о Јавном радио-телевизијском систему Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 78/05, у даљњем тексту: Закон о Јавном РТВ систему БиХ) и Закон о извршном поступку Федерације

Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 32/03, 52/03 и 39/06, у даљњем тексту: ЗИП).

3. Рјешењем Општинског суда број 044-0-И-07-001 843 од 23. јула 2008. године, које је потврђено Рјешењем Кантоналног суда број 004-0-Гж-08-001 617 од 25. септембра 2008. године, апеланткињин приједлог је одбачен као недопуштен.

4. У образложењу Рјешења Општински суд је истакао да је у члану 1 ЗИП-а прописано да се тим законом уређује поступак према ком судови у Федерацији Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: ФБиХ) проводе принудно остваривање потраживања на основу извршних и вјеродостојних исправа. Даље је наведено да су, у складу са одредбама члана 29 ЗИП-а, вјеродостојне исправе мјеница и чек с протестом и повратним рачуном, ако су потребни за заснивање потраживања, и рачуни или изводи из пословних књига за цијену комуналних услуга испоруке воде, топлотне енергије и одвоза ђубрета. У конкретном случају апеланткиња је предложила извршење позивајући се на члан 25 Закона о Јавном РТВ систему БиХ, који прописује да рачуни или изводи из пословних књига јавних РТВ сервиса у односу на потраживање РТВ таксе представљају вјеродостојну исправу у смислу ЗИП-а. Општински суд је истакао да се извршење у конкретном случају проводи према ЗИП-у, у складу са одредбама члана 1 ЗИП-а, којим је у члану 29 прописано шта представља вјеродостојну исправу на основу које може да се тражи извршење и премаком извод из пословних књига-аналитичких картица апеланткиње у конкретном случају не представља вјеродостојну исправу. Сходно оцјени Општинског суда, чланом 29 ЗИП-а није прописана могућност да вјеродостојну исправу, у смислу тог закона, представља исправа која се другим законом одређује као вјеродостојна исправа. За овакав став Суд је имао у виду одредбе члана 23 ЗИП-а у одређењу извршне исправе, гдје је изричито одређено у тачки 4 став 1 да извршне исправе могу да буду и друге исправе које су законом одређене као извршне. Међутим, како у одређењу вјеродостојне исправе у члану 29 није прописана таква могућност, према оцјени Суда, вјеродостојну исправу чине само оне исправе које су побројане у ставу 2 члана 29 ЗИП-а. Због наведених разлога, Општински суд је апеланткињин приједлог оцијенио као недопуштен.

5. Потврђујући првостепено рјешење, Кантонални суд је навео да је тачно да је одредбом члана 25 Закона о Јавном РТВ сервису БиХ прописано да рачун или извод из пословних књига јавних радио-телевизијских система у односу на потраживања РТВ таксе представљају вјеродостојну исправу у смислу ЗИП-а, али да та законска одредба не може да се примијени у конкретном предмету. Кантонални суд је поново

истакао да судови у ФБиХ поступак извршења спроводе у складу са одредбама ЗИП-а, те да је првостепени суд стога могао да усвоји приједлог за извршење и да донесе рјешење о извршењу ради остварења новчаног потраживања само на основу вјеродостојне исправе која је као таква одређена ЗИП-ом. Исправа на коју се апеланткиња позвала и коју је доставила уз приједлог за извршење не може да се подведе ни под једну од таксативно побројаних вјеродостојних исправа у члану 29 став 2 ЗИП-а. Кантонални суд је сматрао да је законодавац тиме што је у члану 29 став 2 таксативно набројао вјеродостојне исправе искључио могућност ширења круга побројаних вјеродостојних исправа. С обзиром на наведено, Кантонални суд је установио да је апеланткињина жалба неоснована.

6. Апеланткиња се жали да је оспореним одлукама повријеђено њено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), те право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Повреду својих права апеланткиња види у чињеници да су судови одбили да примијене Закон о Јавном РТВ систему БиХ, што, према апеланткињиним мишљењу, представља очигледну самовољу и произвољност у примјени права.

7. При испитивању допустивости апелације Уставни суд је пошао од одредби члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 16 став 2 Правила Уставног суда.

Члан VI/3б) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уставни суд има и апелациону надлежност над питањима по овом Уставу, која проистичу из пресуде сваког суда у Босни и Херцеговини.

Члан 16 став 2 Правила Уставног суда гласи:

Уставни суд ће одбацити апелацију као очигледно (prima facie) неосновану када утврди да не постоји оправдан захтјев странке у поступку, односно да предочене чињенице ни на који начин не могу оправдати тврдњу да постоји кршење Уставом заштићених права и/или када се за странку у поступку утврди да не сноси посљедице кршења Уставом заштићених права, тако да је испитивање меритума апелације непотребно.

8. У фази испитивања допустивости предмета Уставни суд мора да утврди, између осталог, и да ли су испуњени услови за мериторно одлучивање који су набројани у члану 16 став 2 Правила Уставног суда. У вези с тим, Уставни суд указује да, сходно

сопственој јуриспруденцији и пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд), апелант мора да наведе повреду својих права које штити Устав Босне и Херцеговине и те повреде морају да дјелују вјероватно. Апелација је очигледно неоснована уколико јој мањкају *prima facie* докази који довољно јасно показују да је наведена повреда људских права и слобода могућа (види Европски суд, *Vanek против Словачке*, пресуда од 31. маја 2005. године, апликација број 53363/99, и Уставни суд, Одлука број *АП 156/05* од 18. маја 2005. године). Апелација је, такође, неоснована ако чињенице у односу на које се подноси апелација очигледно не представљају кршење права које апелант наводи, тј. ако апелант нема „оправдан захтјев” (види Европски суд, *Mezotur-Tiszazugi Vizgazdalkodasi Tarsulat против Мађарске*, пресуда од 26. јула 2005. године, апликација број 5503/02), као и кад се утврди да апелант није „жртва” кршења права заштићених Уставом Босне и Херцеговине.

9. Апеланткиња сматра да није имала правично суђење због тога што су, сходно њеном мишљењу, редовни судови погрешно примијенили материјално и процесно право. С тим у вези Уставни суд, прије свега, указује да, сходно пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је генерално задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли је евентуално дошло до повреде или занемаривања уставних права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминаторска. Дакле, у оквиру апелационе надлежности Уставни суд се бави искључиво питањем евентуалне повреде уставних права или права из Европске конвенције у поступку пред редовним судовима. У конкретном случају Уставни суд ће испитати да ли је поступак у цјелини био правичан на начин на који то захтијева члан 6 став 1 Европске конвенције (види Уставни суд, Одлука број *АП 20/05* од 18. маја 2005. године, објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 58/05).

10. У конкретном случају Уставни суд примјећује да је Општински суд Рјешењем број 044-0-И-07-001 843 од 23. јула 2008. године, које је потврђено Рјешењем Кантоналног суда број 004-0-Гж-08-001 617 од 25. септембра 2008. године, одбацио

као недопуштен апеланткињин приједлог. Судови су образложили да је апеланткиња као вјеродостојну исправу приложила извод из пословних књига-аналитичку картицу извршеника, позивајући се на члан 25 Закона о Јавном РТВ систему БиХ, који прописује да рачуни или изводи из пословних књига јавних РТВ сервиса у односу на потраживање РТВ таксе представљају вјеродостојну исправу у смислу ЗИП-а, а према ЗИП-у, извод из апеланткињиних пословних књига-аналитичких картица у конкретном случају не представља вјеродостојну исправу. Према оцјени судова, чланом 29 ЗИП-а није прописана могућност да вјеродостојну исправу, у смислу тог закона, представља исправа која се другим законом одређује као вјеродостојна исправа. У контексту наведеног, будући да су судови довољно јасно и исцрпно образложили своје одлуке примјењујући релевантне одредбе материјалног и процесног права, Уставни суд није пронашао ништа што би указивало да су материјално-правни прописи произвољно или неправично примијењени на апеланткињину штету, нити је пронашао елементе који би указивали на процесну неправичност приликом вођења овог поступка.

11. Уставни суд запажа да је Закон о извршном поступку, прописујући да рачуни или изводи из пословних књига могу да се сматрају вјеродостојним исправама само уколико се ради о комуналним услугама испоруке воде, топлотне енергије и одвоза ђубрета, сузио круг субјеката који могу на основу ових исправа да поднесу приједлог за извршење, односно на чији приједлог суд може да одреди извршење на основу наведених исправа. У оваквој ситуацији поједини субјекти су стављени у позицију да принудну наплату својих потраживања не могу да остваре преко извршног поступка, него морају прво да их докажу у парничном поступку. Иако увиђа да за овакве субјекте ово може да представља претјеран терет, Уставни суд је у конкретном случају, рјешавајући предмет у оквиру своје апелационе надлежности, ограничен у свом одлучивању на начин како је то наведено у тачки 9 ове одлуке. У ситуацији када су судови донијели своје одлуке јасно их заснивајући на релевантним одредбама Закона о извршном поступку у којима није прописана могућност да вјеродостојну исправу, у смислу тог закона, представља исправа која се другим законом одређује као вјеродостојна исправа, Уставни суд сматра да апеланткињини аргументи о основаности ових навода, с обзиром на члан 25 Закона о Јавном РТВ сервису, нису могли да доведу до другачијег рјешења ове правне ствари.

12. На основу изложеног, Уставни суд сматра да у конкретном случају нема ничега што би указало да апеланткиња има „оправдан захтјев” који покреће питања из Устава Босне и Херцеговине или Европске конвенције која би требало да се мериторно испитају. Због тога, Уставни суд сматра да су апеланткињини наводи о

кршењу права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције очигледно (*prima facie*) неосновани.

13. У односу на апеланткињине наводе о повреди права на имовину, Уставни суд утврђује да се ови наводи заснивају на наводима о неправилној примјени материјалног и процесног права. Међутим, Уставни суд је, разматрајући ове наводе у оквиру члана 6 став 1 Европске конвенције, већ закључио да су ти наводи очигледно (*prima facie*) неосновани. Стога, Уставни суд сматра да нема ништа што у конкретном случају указује на то да апеланткиња има „оправдан захтјев” у вези са кршењем права на имовину из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, нити је очигледно да је оспореном одлуком на било који начин ограничено право на уживање њене имовине, те су и ови апеланткињини наводи очигледно (*prima facie*) неосновани.

14. У складу са наведеним, а имајући у виду одредбе члана 16 став 2 Правила Уставног суда, према којима ће се апелација одбацити као очигледно (*prima facie*) неоснована уколико не постоји оправдан захтјев странке у поступку, тако да је испитивање меритума апелације непотребно, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

15. У складу са чланом VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Сеада Палаврић

Predmet broj AP 2899/06

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI**

Apelacija Hypo Alpe Adria Bank a.d.
Banjaluka podnesena protiv Presude
Vrhovnog suda Republike Srpske broj
Rev-71/05 od 27. lipnja 2006. godine

Odluka od 13. svibnja 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je u Vijeću od pet sudaca, u sastavu: predsjednica Seada Palavrić, dopredsjednici Miodrag Simović i Valerija Galić, te suci Krstan Simić i Mirsad Ćeman, na sjednici održanoj 13. svibnja 2009. godine, u predmetu broj **AP 2899/06**, rješavajući apelaciju **Hypo Alpe Adria Bank a.d. Banjaluka**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. stavak 2. i članka 59. stavak 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05 i 64/08), donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Hypo Alpe Adria Bank a.d. Banjaluka podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-71/05 od 27. lipnja 2006. godine zbog toga što je očividno (*prima facie*) neutemeljena.

Obrazloženje

1. Hypo Alpe Adria Bank a.d. Banjaluka (u daljnjem tekstu: apelantica), koju zastupa Makula Kurt, je 23. listopada 2006. godine podnijela apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-71/05 od 27. lipnja 2006. godine.
2. Presudom Osnovnog suda u Banjaluci (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj Ps-1700/01 od 6. veljače 2003. godine obvezana je tužena AD „Kristal banka” Banjaluka (u daljnjem tekstu: apelantov prednik) da „Trimet” AG, ZUG, Švicarska (u daljnjem tekstu: tužitelj) isplati iznos od 1.308.875,09 USD, sa zakonskom zateznom kamatom, počevši od 16. kolovoza 2000. godine pa do isplate. Također je obvezana i tužitelju naknaditi troškove parničnoga postupka u iznosu od 22.543,30 KM, sve u roku od osam dana, pod prijetnjom prinudnog izvršenja.
3. Okružni sud u Banjaluci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) je Presudom broj PŽ-192/03 od 5. studenoga 2004. godine djelomično uvažio priziv apelantovoga prednika protiv prvostupanjske presude tako što ga je obvezao tužitelju isplatiti iznos od 199.394,20 USD, umjesto iznosa od 1.308.675,09 USD i troškove parničnoga postupka u iznosu od 3.381,45

KM umjesto iznosa od 22.543,30 KM. Dalje, u preostalom dijelu je odbio priziv i potvrdio prvostupanjsku presudu u dijelu kojim je odlučeno o zakonskoj zateznoj kamati.

4. Odlučujući o revizijama parničnih stranaka protiv drugostupanjske presude, Vrhovni sud je donio Presudu broj Rev-71/05 od 27. lipnja 2006. godine. Tom je presudom Vrhovni sud uvažio reviziju tužitelja i preinačio drugostupanjsku presudu u odbijajućem dijelu tako što je priziv apelantovoga prednika odbio i potvrdio prvostupanjsku presudu u dijelu koji je osporavan tim prizivom, a kojim je apelantov prednik obavezan isplatiti tužitelju iznos od 1.109.280,89 USD sa zakonskom zateznom kamatom od 16. kolovoza 2000. godine do isplate i naknaditi mu parnične troškove u iznosu od 19.161,85 KM, sve u roku od osam dana, pod prijetnjom prinudnog izvršenja. Navedenom presudom je Vrhovni sud obavezao apelantovoga prednika da, osim dosuđenih troškova prvostupanjskog postupka, tužitelju naknadi i parnične troškove drugostupanjskoga i revizijskoga postupka u iznosu od još 13.240,00 KM, u roku od osam dana pod prijetnjom izvršenja. Revizija apelantovoga prednika je odbačena kao nepravodobna.

5. U obrazloženju revizijske presude se navodi da su, prema utvrđenom činjeničnom stanju, „Energoinvest”, Fabrika „Birač” Zvornik (sada Fabrika glinice „Birač” a.d. Zvornik), kao prodavac, (u daljnjem tekstu: prodavac) i tužitelj, kao kupac, 23. ožujka 2000. godine zaključili kupoprodajni ugovor o prodaji glinice u količinama, sa dinamikom isporuke, cijenama i drugim modalitetima, bliže određenim tim ugovorom. Tužitelj je avansno uplatio na račun prodavca kod apelantovog prednika iznos od 7.500.000,00 USD. Apelantov prednik je izdao bankarsku garanciju 6. lipnja 2000. godine kojom se obvezao tužitelju kao korisniku garancije isplatiti ukupni iznos koji ne prelazi 3.500.000,00 USD u slučaju da prodavac propusti izvršiti obveze isporuke glinice kako je utvrđeno kupoprodajnim ugovorom. Ta garancija „ostaje na snazi dok avans ne bude otplaćen, ali ne kasnije od 15. kolovoza 2000. godine”. Aneksom 1. navedene garancije garantirani iznos je povišen sa 3.500.000,00 USD na 5.000.000,00 USD. Garancija je po svome sadržaju bila neopoziva i bezuvjetna, „na prvi poziv”, odnosno „bez prigovora” u smislu članka 1087. Zakona o obligacijskim odnosima („Službeni list SFRJ” br. 29/78, 39/85 i 57/89, te „Službeni glasnik Republike Srpske” br. 17/93 i 3/96; u daljnjem tekstu: ZOO), uz naznaku da „podliježe Jedinstvenim odredbama koje se odnose na potraživanja po garancijama, ICC publikacija br. 458”. Prodavac je u lipnju isporučio tužitelju 29.278.548 kg glinice u vrijednosti od 7.300.605,80 USD, odnosno 721.452 kg manje od ugovorene količine, što izraženo u novcu iznosi 199.394,20 USD. Tužitelj je pravodobno 15. kolovoza 2000. godine zatražio od apelantovog prednika povrat avansa u iznosu od 1.308.675,09 USD (od čega 1.052.055,82 USD zbog lošijeg kvaliteta glinice, 57.225,07 USD zbog dodatnih troškova oko prijevoza robe kamionima i 199.397,20 USD zbog neisporučene robe).

6. Vrhovni sud je konstatirao da je prvostupanjski sud u cjelini udovoljio tužbenome zahtjevu na temelju čl. 1083. i 1087. ZOO-a s obzirom na utvrđeno činjenično stanje. Drugostupanjski sud je zaključio da se bankarska garancija nije odnosila na kvalitetu glinice i dodatne troškove oko prijevoza već samo na manje isporučenu količinu robe, pa je dosuđeni iznos snizio na 199.394,20 USD uz razmjerno smanjenje parničnih troškova koje je tužitelju priznao prvostupanjski sud.

7. Istaknuto je da se tijekom postupka postavilo pitanje nesuglasnosti klauzule iz garancije koja u prijevodu glasi: „Garancijski iznos će se progresivno umanjivati za svaki onaj iznos koji uplati prodavac” sa odredbom Aneksa 1. garancije „garantirani iznos će se automatski smanjivati za svaki iznos koji prodavac opravda”, a eventualno i pitanje pravilnosti prijevoda.

8. Prema mišljenju Vrhovnog suda, smisao navedenih odredbi je da će se garantirani iznos umanjiti za svaki iznos koji opravda prodavac. Ovakva klauzula je dopuštena i moguća u smislu članka 1087. stavak 1. u svezi sa člankom 1083. stavak 1. ZOO-a i točke 8. Jednoobraznih pravila za garancije na poziv, publikacija MTK 458. Zaključeno je da je u konkretnom slučaju spomenuta odredba ispoštovana. Tužitelj je prihvatio i priznao količinu isporučene glinice od 29.278.548 kg u vrijednosti od 7.300.605,80 USD kako su utvrdili vještaci. Stoga je Vrhovni sud našao da je u predmetnom parničnom postupku prijeporna neisporučena količina robe. Istaknuto je da punomoćnici parničnih stranaka na ročištu pred prvostupanjskim sudom, održanom 6. veljače 2003. godine, nisu prigovorili na nalaz, odnosno mišljenje vještaka financijske struke u odnosu na količinu i cijenu isporučene glinice.

9. Oprečno shvaćanju drugostupanjskoga suda, Vrhovni sud je smatrao da apelantov prednik bankarskom garancijom odgovara tužitelju kao korisniku garancije, ne samo za propuste prodavca u isporuci količine nego i kvalitete robe, a isto tako i povećanih troškova prijevoza. Vrhovni sud je naveo da, ako se tekst bankarske garancije ne tumači izolirano nego u svezi sa odredbama kupoprodajnog ugovora uz analognu primjenu odredbe 99. ZOO-a i iznalaženje zajedničke volje ugovarača (ne samo prodavca i apelantovog prednika nego i tužitelja), dolazi se do zaključka da su avansnim iznosom koji je uplatio tužitelj u korist prodavca na njegov račun kod apelantovog prednika bankarskom garancijom pokriveni, ne samo nedostaci u količini isporučene robe nego i u njezinoj kvaliteti, kao i povećani troškovi prometa.

10. Prema mišljenju Vrhovnog suda, tužitelj nije bio dužan dokazivati nedostatke u kvaliteti isporučene robe, kao i povećane troškove transporta jer to nije bilo predviđeno uvjetima garancije. Vrhovni sud je uzgred napomenuo da u prepisci tužitelja i prodavca

u spisima ipak ima dokumenata koji upućuju na probleme nastale u vezi sa kvalitetom isporučene glinice, kao i pismene isprave koje ukazuju na poteškoće u prometu. Prema tome, Vrhovni sud je zaključio da je presuda drugostupanjskoga suda utemeljena na pravilno i potpuno utvrđenom činjeničnom stanju, ali da je donesena uz pogrešnu primjenu materijalnoga prava. Stoga je Vrhovni sud reviziju tužitelja uvažio i drugostupanjsku presudu u odbijajućem dijelu preinačio i odlučio kao u stavku 1. izreke presude na temelju odredbe članka 250. stavak 1. u svezi sa člankom 456. stavak 2. i člankom 461. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 58/03, 85/03, 74/05 i 63/07; u daljnjem tekstu: ZPP).

11. Apelant tvrdi da mu je pobijanom presudom povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i pravo na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije. Povredu prava na pravično suđenje i prava na učinkovit pravni lijek apelant vidi u činjenici što je Vrhovni sud u predmetnom parničnom postupku donio „meritornu” odluku. Smatra da ga je Vrhovni sud donošenjem takve odluke, protiv koje ne postoji redovit pravni lijek, onemogućio da u eventualnom ponovljenom postupku o reviziji dokazuje svoje tvrdnje koje je Okružni sud povodom njegovoga priziva i prihvatio. U odnosu na povredu prava na imovinu apelant navodi da bi postupanjem povodom pobijane presude Vrhovnog suda došlo do ugrožavanja njegove imovine i poslovanja. Ističe da, kako nije imao pravo na učinkovit pravni lijek, nije bio u mogućnosti kvalitetno i na vrijeme planira platiti milijunski iznosa čime je njegova imovina ugrožena.

12. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3. (b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda.

Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost za pitanja iz Ustava koja se pojave na temelju presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini.

Članak 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda glasi:

Ustavni sud će odbaciti apelaciju kao očividno (prima facie) neutemeljenu kada utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predložene činjenice ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava i/ili kada se za stranku u postupku utvrdi da ne snosi posljedice kršenja Ustavom zaštićenih prava, tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno.

13. Ustavni sud u fazi ispitivanja dopustivosti predmeta mora utvrditi, između ostalog, i jesu li ispunjeni uvjeti za meritorno odlučivanje koji su nabrojani u članku 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje da, prema vlastitoj jurisprudenciji i praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud), apelant mora navesti povredu svojih prava koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine i ove povrede moraju djelovati vjerojatno. Apelacija je očevidno neutemeljena ukoliko joj manjkaju, *prima facie*, dokazi koji sa dovoljnom razvidnošću pokazuju da je navedena povreda ljudskih prava i sloboda moguća (vidi Europski sud, *Vanek protiv Slovačke*, presuda od 31. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 53363/99; i Ustavni sud, Odluka broj AP 156/05 od 18. svibnja 2005. godine). Apelacija je neutemeljena i ako činjenice u odnosu na koje se podnosi apelacija očevidno ne predstavljaju kršenje prava koje apelant navodi, tj. ako apelant nema „opravdan zahtjev” (vidi Europski sud, *Mezotur-Tiszazugi Vizgazdalkodasi Tarsulat protiv Mađarske*, presuda od 26. srpnja 2005. godine, aplikacija broj 5503/02), kao i kad se utvrdi da apelant nije „žrtva” kršenja Ustavom Bosne i Hercegovine zaštićenih prava.

14. U suštini, apelant ukazuje na to da je Vrhovni sud u predmetnome postupku proizvoljno primijenio materijalno i procesno pravo. Međutim, Ustavni sud podsjeća na praksu Europskog suda i Ustavnog suda, prema kojoj nije zadaća ovih sudova preispitivati zaključke redovitih sudova glede činjeničnoga stanja i primjene materijalnoga prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01; i Ustavni sud, Odluka broj U 62/01 od 5. travnja 2002. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 24/02), osim u slučajevima u kojima su odluke nižih sudova povrijedile ustavna prava, ili su zanemarile ta prava, te ako je primjena zakona bila proizvoljna ili diskriminacijska, ukoliko su povrijeđena procesna prava (pravo na pravično suđenje pravo, na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), ili ukoliko utvrđeno činjenično stanje ukazuje na povredu Ustava. Ustavni sud nije mjerodavan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je općenito zadaća redovitih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02).

15. U konkretnom slučaju Vrhovni sud je, odlučujući o reviziji tužitelja, utvrdio da je drugostupanjski sud na pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje pogrešno primijenio odredbe materijalnoga prava. Stoga je Vrhovni sud uvažio reviziju tužitelja i preinačio drugostupanjsku presudu u odbijajućem dijelu u smislu odredbe članka 250. stavak 1. ZPP, a u svezi sa čl. 456. stavak 2. i 461. ZPP. Naime, Vrhovni sud je, tumačeći tekst predmetne bankarske garancije u svezi sa odredbama kupoprodajnog ugovora od 23. ožujka 2000.

godine uz primjenu odredbe članka 99. ZOO-a i iznalaženje zajedničke volje ugovarača, zaključio da su avansnim iznosom koji je uplatio tužitelj u korist prodavca na njegov račun kod apelantovog prednika bankarskom garancijom pokriveni, ne samo nedostaci u količini isporučene robe nego i u njezinoj kvaliteti, kao i povećani troškovi prometa. Pri tome je Vrhovni sud usvojio stav da tužitelj i nije bio dužan u predmetnome postupku dokazivati nedostatke u kvaliteti isporučene robe, kao ni povećane transportne troškove jer to nije bilo predviđeno uvjetima garancije. Ustavni sud smatra kako je Vrhovni sud za svoju odluku dao razvidno i precizno obrazloženje koje nije proizvoljno. Iz navoda apelacije se, kao i priložene dokumentacije, ne može zaključiti da su pobijanom odlukom povrijeđena ili zanemarena apelantova ustavna prava. Također, ne može se zaključiti da je tumačenje Vrhovnog suda i primjena zakona u predmetnom postupku bila proizvoljna. Prema tome, Ustavni sud smatra kako apelant ne nudi činjenice koje bi mogle opravdati tvrdnju o postojanju povrede ustavnoga prava na koje se poziva, te da bi bilo potrebno meritorno ispitivanje. Zbog toga, Ustavni sud zaključuje kako su apelantovi navodi o kršenju prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije očevidno (*prima facie*) neutemeljeni.

16. Apelant, također, smatra kako mu je pobijanom odlukom povrijeđeno i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Ustavni sud je utvrdio kako se apelant nije konkretno pozvao na neko od načela sadržanih u članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Obzirom na to da se, u suštini, navodi o kršenju prava na imovinu temelje na navodima o proizvoljnoj primjeni materijalnoga i procesnoga prava Vrhovnog suda, a što je Ustavni sud već razjasnio u prethodnim točkama ove odluke, te kako uz apelaciju nisu dostavljeni bilo kakvi dokazi koji bi mogli, *prima facie*, ukazati mogućim i vjerojatnim navode o kršenju ovoga prava, Ustavni sud zaključuje kako su navodi o kršenju prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju očevidno (*prima facie*) neutemeljeni.

17. U svezi sa apelantovim navodima o kršenju prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, Ustavni sud ukazuje kako je apelant u konkretnom postupku imao na raspolaganju pravne lijekove za zaštitu svojih prava, koje je i koristio. Činjenica da ti pravni lijekovi nisu rezultirali odlukama kojima bi apelant bio zadovoljan, ne dovodi ni na koji način u pitanje njihovu dostupnost ili efikasnost, niti na bilo koji način pokreće pitanja iz članka 13. Europske konvencije. Stoga činjenica da je u konkretnom slučaju Vrhovni sud, rješavajući o reviziji tužitelja, odlučio u smislu odredbi članka 250. stavak 1. ZPP ne znači da je u konkretnom slučaju povrijeđeno apelantovo pravo na učinkovit pravni lijek. Prema tome, Ustavni sud zaključuje da su navodi o kršenju prava na učinkovit pravni lijek očevidno (*prima facie*) neutemeljeni.

18. Sukladno navedenome, a imajući u vidu odredbe članka 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, prema kojima će se apelacija odbaciti kao očevidno (*prima facie*) neutemeljena ukoliko ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da podastrte činjenice ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju o postojanju kršenja Ustavom zaštićenih prava i/ili kada se za stranku u postupku utvrdi kako nije „žrtva” kršenja Ustavom zaštićenih prava, tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

19. Sukladno članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Seada Palavrić

Predmet broj AP 680/07

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI**

Apelacija Mrkše Skočajića podnesena protiv Presude Okružnog suda u Trebinju broj 015-0-Gž-06-000 267 od 13. decembra 2006. godine i Presude Osnovnog suda u Trebinju broj P-48/05 od 23. februara 2006. godine

Odluka od 13. maja 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija, u sastavu: predsjednica Seada Palavrić, potpredsjednici Miodrag Simović i Valerija Galić, sudije Mato Tadić i Mirsad Ćeman, na sjednici održanoj 13. maja 2009. godine, u predmetu broj **AP 680/07**, rješavajući apelaciju **Mrkše Skočajića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 4. tačka 10. i člana 59. stav 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05 i 64/08), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Mrkše Skočajića podnesena protiv Presude Okružnog suda Trebinje broj 015-0-Gž-06-000 267 od 13. decembra 2006. godine i Presude Osnovnog suda Trebinje broj P-48/05 od 23. februara 2006. godine, zbog toga što je *ratione personae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

1. Mrkša Skočajić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Trebinja kojeg zastupa Mira Vučinić, advokatica iz Trebinja, podnio je 21. februara 2007. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Okružnog suda u Trebinju (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 015-0-Gž-06-000 267 od 13. decembra 2006. godine i Presude Osnovnog suda u Trebinju (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj P-48/05 od 23. februara 2006. godine.
2. Odlukom Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu (u daljnjem tekstu: Visoki predstavnik) broj 320/04 od 16. decembra 2004. godine apelant je smijenjen sa funkcije načelnika Centra javne bezbjednosti Trebinje i ostalih javnih i stranačkih funkcija koje je obavljao. Na osnovu navedene odluke Visokog predstavnika, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske donijelo je Rješenje broj 05/2-126-387 od 22. decembra 2004. godine, kojim je apelantu prestao radni odnos 16. decembra 2004. godine.
3. Odlučujući o apelantovom prigovoru, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske je Rješenjem broj 05/2-127-2-2/05 od 4. februara 2005. godine odbilo apelantov prigovor kao neosnovan. U obrazloženju tog rješenja je navedeno da je 4. oktobra 2002. godine potpisan sporazum između Evropske unije i Bosne i Hercegovine o aktivnosti Policijske misije Evropske unije (u daljnjem tekstu: EUPM) u Bosni i Hercegovini u

kojem je, između ostalog, predviđeno da će Visoki predstavnik na preporuku EUPM moći ukloniti sa dužnosti nepodobne policajce čiji se rad i ponašanje ne uklapaju u dogovorene standarde. S obzirom da je odluka Visokog predstavnika kojom je apelant smijenjen sa funkcije načelnika Centra javne bezbjednosti Trebinje konačna i obavezujuća, to je i doneseno rješenje kojim se odbija prigovor kao neosnovan.

4. Presudom Osnovnog suda broj P-48/05 od 23. februara 2006. godine, koja je potvrđena Presudom Okružnog suda broj 015-0-Gž-06-000 267 od 13. decembra 2006. godine, u cijelosti je odbijen apelantov tužbeni zahtjev kojim je predložio da se poništi kao nezakonito Rješenje Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske (u daljnjem tekstu: tuženi) broj 05/2-126-387 od 22. decembra 2004. godine, kao i da se tuženi obaveže da ga vrati u radni odnos, isplati mu lična primanja po osnovu rada počevši od 16. decembra 2004. godine pa do vraćanja na posao, uz naknadu troškova postupka.

5. Obrazlažući presudu Osnovni sud je istakao da su odluke Visokog predstavnika same po sebi konačne i izvršne i da Visoki predstavnik ima pravo, u skladu sa sporazumom između Bosne i Hercegovine i Evropske policije, ukloniti nepodobne policajce čiji se rad i ponašanje ne uklapa u dogovorene standarde. Visoki predstavnik je utvrdio, naveo je taj sud, da se apelant ne uklapa u dogovorene standarde te je zbog svojih postupanja odnosno propusta u djelovanju, dok se nalazio na odgovornoj funkciji, bio dio sveopšteg plana unutar Republike Srpske u kojoj su optuženi za ratne zločine zaštićeni od pravde, te ga je zbog navedenog smijenio i onemogućio ga u daljnjem obavljanju bilo kakve funkcije.

6. U obrazloženju presude Okružni sud je istakao da su odluke Visokog predstavnika konačne i izvršne, te pored njih tuženi nije ni trebao donositi osporeno rješenje o prestanku radnog odnosa, jer je to učinio Visoki predstavnik odlukom koja je objavljena u „Službenom glasniku Republike Srpske” broj 6/05 i kojom je apelantu prestala funkcija koju je obavljao kod tuženog, te mu je zabranjen daljnji rad pa čak i pristup u kancelariju. Okružni sud je istakao da je prvostepeni sud proveo sve dokaze koje su predložile parnične stranke a kojim se nije prigovaralo, pa su neosnovani žalbeni navodi o pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju. Također taj sud je naveo da nije pogrešno primijenjeno materijalno pravo jer apelantu radni odnos nije prestao odlukom čije poništenje traži, nego odlukom Visokog predstavnika, koja je konačna i izvršna i koja ne podliježe preduzimanju dodatnih proceduralnih mjera.

7. Apelant smatra da su mu osporenim presudama povrijeđena prava, i to pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), pravo na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, kao

i pravo iz člana 7. Evropske konvencije. Apelant je naveo da protiv odluke Visokog predstavnika, koja se direktno tiče njegovih prava, nema djelotvornog pravnog lijeka jer je odluku pokušao osporiti i pred organima tuženog i pred sudom, ali bez uspjeha. Istakao je da evropski standardi podrazumijevaju da se svakoj strani u postupku mora dati razumna prilika da prezentira svoj slučaj, uključujući i svoje dokaze, što u konkretnom slučaju nije ispoštovano, te je praktično proglašen krivim za nepoštivanje međunarodnih obaveza a da prethodno nije dokazana njegova krivica na osnovu zakona.

8. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 16. stav 4. tačka 10. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Član 16. stav 4. tačka 10. Pravila Ustavnog suda glasi:

Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

10. apelacija je ratione personae inkompatibilna sa Ustavom;

9. U konkretnom slučaju, apelant povredu prava na pravično suđenje vidi u pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju i pogrešnoj primjeni materijalnog prava, u vezi sa prestankom njegovog radnog odnosa po odluci Visokog predstavnika jer nije imao priliku da prezentira svoj slučaj, uključujući i svoje dokaze.

10. Ustavni sud podsjeća da je u predmetu Milorada Bilbije i dr. (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 953/05 od 8. jula 2006. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 20/07) u kojem su se apelanti žalili protiv odluka Visokog predstavnika kojim su smijenjeni sa funkcija koje su do tada obavljali, zaključio da je došlo do povrede prava apelanata na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije zbog toga što u postojećem pravnom sistemu Bosne i Hercegovine nema djelotvornog pravnog lijeka protiv odluka Visokog predstavnika koje se tiču prava pojedinaca, a niti je Bosna i Hercegovina u okviru svoje pozitivne obaveze preduzela aktivnosti s ciljem da obezbijedi djelotvoran pravni lijek protiv navedenih odluka Visokog predstavnika.

11. Ustavni sud također podsjeća da je Evropski sud, odlučujući o aplikaciji Dragana Kalinića i Milorada Bilbije (vidi Evropski sud, *Dragan Kalinić i Milorad Bilbija protiv Bosne i Hercegovine*, odluka o dopustivosti od 13. maja 2008. godine, aplikacija br. 45541/04 i 16587/07), žalbe aplikanata u pogledu odluka Visokog predstavnika od 29. juna 2004.

godine, 16. decembra 2004. godine i 23. marta 2007. godine, proglasio inkompatibilnim *ratione personae* u smislu značenja člana 35. Evropske konvencije. U navedenoj odluci Evropski sud je: *podsjetio da se smjene koje je naložio Visoki predstavnik u skladu sa njegovim „bonskim ovlastima” u principu mogu prepisati Ujedinjenim nacijama i da se Bosna i Hercegovina ne može smatrati odgovornom za takva smjenjivanja*. Ustavni sud podsjeća da je Evropski sud nadležan za rješavanje predstavki protiv država potpisnica Evropske konvencije, a u citiranom predmetu osporene su odluke koje je donio Visoki predstavnik vršeći ‘bonske ovlasti’.

12. U konkretnom slučaju Ustavni sud primjećuje da su redovni sudovi odbili apelantov tužbeni zahtjev utvrdivši da su odluke Visokog predstavnika konačne i izvršne i da Visoki predstavnik ima pravo, u skladu sa sporazumom zaključenim između Evropske unije i Bosne i Hercegovine o aktivnostima EUPM, ukloniti nepodobne policajce čiji se rad i ponašanje ne uklapa u dogovorene standarde. Ustavni sud također primjećuje da je prvostepeni sud, a što je potvrdio Okružni sud, detaljno obrazložio i dao razloge za neprihvatanje apelantovih navoda iz tužbe, cijeneći da su u suprotnosti sa sadržinom spisa te relevantnim materijalno-pravnim propisima međunarodnog karaktera kojima je utvrđena nadležnost Visokog predstavnika.

13. Ustavni sud podsjeća na jasno propisanu odredbu člana VI/3.b) Ustava BiH prema kojoj „Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kad ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini”, te je nesporno da ima nadležnost da rješava apelaciju s obzirom da su apelacijom osporene odluke sudova u Bosni i Hercegovini kojima je odlučivao o apelantovom radno-pravnom statusu. Međutim, s obzirom da su osporene odluke donesene isključivo na temelju odluke Visokog predstavnika, u odnosu na koje je Evropski sud zaključio da Bosna i Hercegovina nema odgovornost, Ustavni sud zaključuje da je apelacija *ratione personae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

14. U skladu sa navedenim, a imajući u vidu odredbu člana 16. stav 4. tačka 10. Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je *ratione personae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

15. U skladu sa članom VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Seada Palavrić

Предмет број АП 655/07

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ**

Апелација Мустафе Бошмића
поднесена против Рјешења
Кантоналног суда у Тузли,
број 003-0-Гж-06-0000192
од 5. децембра 2006. године и
Рјешења Општинског суда у
Тузли, број РИ-217/04 од 28.
новембра 2005. године

Одлука од 10. јуна 2009. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија, у саставу: предсједник Миодраг Симовић, потпредсједнице Валерија Галић и Сеада Палаврић, судије Крстан Симић и Мирсад Теман, на сједници одржаној 10. јуна 2009. године, у предмету број **АП 655/07**, рјешавајући апелацију **Мустафе Бошмића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 став 2 и члана 59 став 2 тачка 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 60/05 и 64/08), донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ

Одбацује се као недопуштена апелација Мустафе Бошмића поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Тузли број 003-0-Гж-06-0000192 од 5. децембра 2006. године и Рјешења Општинског суда у Тузли број РИ-217/04 од 28. октобра 2005. године због тога што је очигледно (*prima facie*) неоснована.

Образложење

1. Мустафа Бошмић (у даљњем тексту: апелант) из Тузле, ког заступа Драго Рељић, адвокат из Тузле, поднио је 20. фебруара 2007. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Рјешења Кантоналног суда у Тузли (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 003-0-Гж-06-0000192 од 5. децембра 2006. године и Рјешења Општинског суда у Тузли (у даљњем тексту: Општински суд) број РИ-217/04 од 28. октобра 2005. године.
2. Цемила Ћатибушић и Мухарем Ћатибушић, власници парцеле означене као к.ч. број 74/5 КО Славиновићи (у даљњем тексту: парцела предлагача), као предлагачи (у даљњем тексту: предлагачи), покренули су 1. априла 2004. године ванпарнични поступак против апеланта, власника парцеле означене као к.ч. број 74/4 КО Славиновићи (апелантова парцела), ради уређења међа између њихових парцела пред Општинским судом.
2. Општински суд је Рјешењем број РИ-217/04 од 28. октобра 2005. године уредио међу између предлагача и апеланта, тако што међа почиње од тромеђе парцеле предлагача на начин како је прецизирано у рјешењу.

3. Из образложења Рјешења Општинског суда произилази да је Општински суд 19. августа 2005. године обавио увиђај на лицу мјеста, провео вјештачење вјештака геометра који је извршио идентификацију парцеле предлагача и апелантове парцеле. Вјештак је на основу сагласности предлагача и апеланта извршио снимање спорне међе и сачинио скицу, тако да је плавом бојом означио куда треба да иде међа по казивању предлагача, црвеном бојом означио куда треба да иде међа по казивању апеланта, а црном бојом означио куда треба да иде уређена међа према важећим катастарским плановима. Предлагачи су се сложили са скицом вјештака, док је апелант изнио приговор на налаз, односно скицу. Даље, Општински суд је навео да је у поступку одржано рочиште 28. октобра 2005. године, на ком је саслушао вјештака који је остао код свог налаза, односно сачињене скице. Вјештак је навео да је снимање спорне међе вршено за тачке по познатим координатама које су увезане у координатни систем мреже на основу ког су израђени катастарски планови и да је скицу израдио приклапањем са оригиналним катастарским планом. Општински суд је навео да је у цијелости прихватио налаз вјештака, те да је на основу важећих катастарских планова, у складу са чланом 172 Закона о ванпарничном поступку („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 2/98 и 39/04), уредио међу. Посебним Рјешењем број РИ-217/04 од 24. новембра 2005. године, Општински суд је одлучио о трошковима поступка.

4. Рјешавајући апелантову жалбу, Кантонални суд ју је Рјешењем број 003-0-Гж-06-000192 од 5. децембра 2006. године одбио и потврдио првостепено рјешење, с тим што је преиначио рјешење у погледу трошкова поступка, те обавезао предлагаче да апеланту исплате трошкове жалбеног поступка. У образложењу Рјешења, Кантонални суд је навео да је Општински суд правилно уредио међу на основу важећих катастарских планова, у складу са чланом 172 став 2 Закона о ванпарничном поступку, будући да су се странке споразумјеле да тако уреде међу. Апелантове жалбене наводе да је вјештак геометар нестручно извршио снимање спорне међе, те наводе да је првостепени суд одбио његов захтјев за провођење новог вјештачења, за који је утврдио да није нити постављен, Кантонални суд је оцијенио неоснованим. У вези са трошковима поступка, Кантонални суд је навео да је рјешење о трошковима поступка преиначио, будући да у ванпарничним поступцима у имовинским стварима странке носе трошкове на једнаке дијелове.

5. Из апелације произилази да апелант сматра де је у ванпарничном поступку повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), због, наводно, погрешно утврђеног

чињеничног стања због неистинитог и нестручног налаза, односно вјештакове скице лица мјеста. Појашњавајући наводе апелације апелант је навео да је у судском поступку улагао приговор којим је указивао на чињеницу да међа није усклађена са катастарским планом, да цијепање линија може да буде само праволинијски, а никако под углом, да вјештак геометар није извршио исправно мјерење свих ката, те да је из тог разлога погрешно урађен налаз, односно скица лица мјеста, на основу које је суд донио своју одлуку на његову штету.

6. При испитивању допустивости апелације Уставни суд је пошао од одредби члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 16 став 2 Правила Уставног суда.

Члан VI/3б) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уставни суд има и апелациону надлежност над питањима по овом Уставу, која проистичу из пресуде сваког суда у Босни и Херцеговини.

Члан 16 став 2 Правила Уставног суда гласи:

Уставни суд ће одбацити апелацију као очигледно (prima facie) неосновану када утврди да не постоји оправдан захтјев странке у поступку, односно да предочене чињенице ни на који начин не могу оправдати тврдњу да постоји кршење Уставом заштићених права и/или када се за странку у поступку утврди да не сноси посљедице кршења Уставом заштићених права, тако да је испитивање меритума апелације непотребно.

7. Уставни суд у фази испитивања допустивости предмета мора да утврди, између осталог, и да ли су испуњени услови за мериторно одлучивање који су набројани у члану 16 став 2 Правила Уставног суда. У вези с тим, Уставни суд указује да сходно сопственој јуриспруденцији и пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд), апелант мора да наведе повреду својих права које штити Устав Босне и Херцеговине и ове повреде морају да дјелују веројатно. Апелација је очигледно неоснована уколико јој мањкају *prima facie* докази који, са довољном јасноћом, показују да је наведена повреда људских права и слобода могућа (види Европски суд, *Vanek против Словачке* пресуда од 31. маја 2005. године, апликација број 53363/99 и Уставни суд, Одлука број АП 156/05 од 18. маја 2005. године), те ако чињенице у односу на које се подноси апелација очигледно не представљају кршење права које апелант наводи, тј. ако апелант нема „оправдан захтјев” (види Европски суд, *Mezőtúr-Tiszazugi Vizgazdálkodási Társulat против Мађарске*, пресуда од 26. јула 2005. године, апликација број 5503/02), као и кад се утврди да апелант није „жртва” кршења Уставом Босне и Херцеговине заштићених права.

8. У вези са апелантовим наводима у вези са погрешно утврђеним чињеничним стањем, Уставни суд, прије свега, указује да сходно пракси Европског суда и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовитих судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допуствости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је генерално задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли је евентуално дошло до повреде или занемаривања уставних права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминаторска. Дакле, у оквиру апелационе надлежности Уставни суд се бави искључиво питањем евентуалне повреде уставних права или права из Европске конвенције у поступку пред редовним судовима, па ће у конкретном случају Уставни суд испитати да ли је поступак у цјелини био правичан на начин на који то захтијева члан 6 став 1 Европске конвенције (види Уставни суд, Одлука број *АП 20/05* од 18. маја 2005. године, објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 58/05).

9. Прије него што почне да испитује наводне повреде права на правично суђење, Уставни суд мора да ријешити питање примјене члана 6 став 1 Европске конвенције. Сходно устаљеној пракси Уставног суда, основни услов да се примијени члан 6 став 1 Европске конвенције је да *постоји спор о грађанским правима и обавезама*. Имајући у виду природу спора у овом предмету и став Европског суда да је став 1 члана 6 Европске конвенције примјенљив у ванпарничном поступку уређења међа, будући да је то питање блиско повезано с обимом својине и да је одлучно за дјелотворно вршење права подносиоца захтјева, тј. за слободу уживања његове својине (види Европски суд, *Дебелић против Хрватске* пресуда од 12. октобра 2006. године, апликација број 9235/04), Уставни суд закључује да је члан 6 став 1 Европске конвенције примјенљив на конкретан случај.

10. Уставни суд примјећује да су Кантонални и Општински суд детаљно и јасно образложили зашто су уредили међу између парцеле предлагача и апелантове парцеле на основу важећих катастарских планова, будући да су имали ту могућност у складу са чланом 172 став 2 Закона о ванпарничном поступку. Такође су посебно образложили да су се странке споразумјеле да се међа уреди према важећим катастарским плановима, чиме су испуњени сви услови примјене наведеног члана.

Даље, из стања списка произилази да је Кантонални суд посебно образложио зашто је апелантове жалбене наводе у погледу новог вјештачења оцијенио као неосноване, након што је утврдио да апелант није нити поднио захтјев за ново вјештачење. Уставни суд сматра да су редовни судови у образложењу оспорених одлука дали јасне и прецизне разлоге за своје ставове те дали логично и увјерљиво образложење за утврђено чињенично стање и примјену позитивног права које ни у једном дијелу не изгледа произвољно или паушално. Стога, Уставни суд сматра да у образложењима оспорених одлука ништа не указује на то да су редовни судови цијенили чињенице и доказе на начин који би указивао на повреду члана 6 став 1 Европске конвенције.

11. На основу изложеног, Уставни суд сматра да, у вези са апелантовим наводима о кршењу права на правично суђење, нема ништа што указује да апелант има „оправдан захтјев” који покреће питања из Устава Босне и Херцеговине или Европске конвенције, која би требало да се мериторно испитају. Због тога, Уставни суд сматра да су апелантови наводи о кршењу права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције очигледно (*prima facie*) неосновани.

12. Имајући у виду одредбу члана 16 став 2 Правила Уставног суда, према којој ће се апелација одбацити као недопуштена уколико је очигледно (*prima facie*) неоснована, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

13. У складу са чланом VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симовић

Predmet broj AP 2742/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI**

Apelacija Marice Dragić podnesena
protiv Presude Kantonalnog suda u
Tuzli broj 003-0-U-07-000 405 od
15. srpnja 2008. godine

Odluka od 17. rujna 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u sastavu: predsjednik Miodrag Simović, dopredsjednice Valerija Galić i Seada Palavrić, suci Mato Tadić i Mirsad Ćeman, na sjednici održanoj 17. rujna 2009. godine, u predmetu broj **AP 2742/08**, rješavajući apelaciju **Marice Dragić**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. stavak 1. i stavak 4. točka 15. i članka 59. stavak 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 60/05, 64/08 i 51/09), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Marice Dragić podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 003-0-U-07-000 405 od 15. srpnja 2008. godine zbog neiscrpljivanja pravnih lijekova mogućih prema zakonu.

Obrazloženje

1. Marica Dragić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Tuzle podnijela je 9. rujna 2008. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Kantonalnog suda u Tuzli (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 003-0-U-07-000 405 od 15. srpnja 2008. godine.
2. Rješenjem Službe za stambene poslove Općine Tuzla (u daljnjem tekstu: Služba) broj 05-02/I-2-PS-23-5126/05 od 18. srpnja 2006. godine određeno je da ono po pravomoćnosti zamjenjuje ugovor o korištenju stana, zaključen između apelantice, s jedne strane, i Općine Tuzla, s druge strane, za stan koji se nalazi u Turalibegovoj ulici broj 75 u Tuzli dok se ugovor ne zaključi u smislu odredaba Zakona o stambenim pitanjima.
3. Rješenjem Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) broj 12-06/1-23-386/06 od 28. rujna 2006. godine odbijen je priziv Općinskog pravobraniteljstva Tuzla izjavljen protiv rješenja Službe.
4. Presudom Kantonalnog suda broj 003-0-U-06-000 541 od 20. lipnja 2007. godine uvažena je tužba Općine Tuzla, poništena rješenjā Ministarstva i Službe i predmet vraćen prvostupanjskom tijelu na ponovno rješavanje.
5. Zaključkom Službe broj 05-02/I-2-23-PS-5126/05 od 19. srpnja 2007. godine odbačen je apelantičin zahtjev za donošenje rješenja koje zamjenjuje ugovor o korištenju

predmetnog stana zbog nenadležnosti za postupanje. U obrazloženju ovog zaključka je navedeno da iz podataka koji se nalaze u spisu nedvojbeno proizlazi da apelantica predmetni stan koristi od 1973. godine pa do danas, i to kao bespravni korisnik stana, zbog čega se na nju ne može primijeniti članak 30. Zakona o stambenim odnosima («Službeni list Republike BiH» br. 14/84, 12/87, 36/89, 2/93, te «Službene novine FBiH» br. 11/98, 38/98 i 19/99) (takav zahtjev je već jednom odbačen zaključkom od 26. prosinca 1984. godine). Služba je, dalje, navela da ona nema ni nadležnost da utvrdi da je apelantica dugogodišnjim bespravnim korištenjem stekla stanarsko pravo, niti da udovolji zahtjevu za izdavanje rješenja koje će po pravomoćnosti zamijeniti ugovor o korištenju stana, a na temelju članka 28. istog zakona. Služba je navela da apelantica svoja eventualna prava na predmetnom stanu može ostvariti samo pred nadležnim sudom.

6. Rješenjem Ministarstva broj 12/01-1-23-386/06 od 28. kolovoza 2007. godine odbijen je apelantičin priziv izjavljen protiv zaključka Službe. U obrazloženju rješenja Ministarstvo je navelo da je u ovom postupku sa sigurnošću utvrđeno da je apelantica korisnik predmetnog stana od 1972. godine do danas, te da tijela uprave nisu nadležna utvrđivati njezin status u svezi s ovim stanom, nego da je to nadležnost suda, sukladno odredbi članka 10. Zakona o stambenim odnosima.

7. Presudom Kantonalnog suda broj 003-0-U-07-000 405 od 15. srpnja 2008. godine odbijena je apelantičina tužba podnesena protiv rješenja Ministarstva. U obrazloženju ove presude Kantonalni sud je naveo da su odredbe članka 28. Zakona o stambenim odnosima, na temelju kojih je apelantica podnijela zahtjev, poslije 6. prosinca 2000. godine praktično suspendirane odredbama Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo («Službene novine FBiH» br. 27/97, 11/98, 22/99, 27/99, 7/00, 32/01, 15/02, 54/04, 36/06 i 51/07). Pošto je u konkretnom slučaju predmetni zahtjev podnesen prvostupanjskom tijelu 28. studenog 2005. godine, Kantonalni sud je zaključio da tijela uprave u to vrijeme nisu više imala zakonsku mogućnost da donesu rješenje koje zamjenjuje ugovor o korištenju stana prema odredbama članka 28. Zakona o stambenim odnosima. Kantonalni sud je, dalje, naveo da čak i da su tijela uprave imala zakonsku mogućnost da donesu rješenje koje zamjenjuje ugovor o korištenju stana, apelantica je pogrešno zaključila da bi takvo rješenje obvezivalo davatelja stana na korištenje, tj. prodavca predmetnog stana, da sa njome kao kupcem na temelju tog rješenja zaključi kupoprodajni ugovor u smislu odredaba Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo. Obzirom na to da je, u slučaju da prodavac odbije prodati stan u društvenom vlasništvu, za donošenje presude koja u svemu zamjenjuje kupoprodajni ugovor nadležan sud (kako je i izričito propisano odredbama članka 7. stavak 3. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo), a ne tijelo uprave, pobijanim i prvostupanjskim aktima nisu povrijeđena apelantičina prava da, ukoliko ispunjava zakonom propisane uvjete, otkupi predmetni stan, ali u zakonom predviđenoj proceduri.

8. Apelantica se žali da joj je pobijanom odlukom povrijeđeno pravo na pravičan postupak iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

9. Prigodom ispitivanja dopustivosti apelacije Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. stavak 1. i stavak 4. točka 15. Pravila Ustavnog suda.

Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kad ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Članak 16. stavak 1. i stavak 4. točka 15. Pravila Ustavnog suda glasi:

1) Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

4) Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

(15) apelant nije iscrpio pravne lijekove moguće prema zakonu;

10. Prema pravilu o iscrpljivanju pravnih lijekova, apelant mora doći do konačne odluke. Konačna odluka predstavlja odgovor na posljednji pravni lijek, koji je učinkovit i adekvatan da ispita nižestupanjsku odluku kako u činjeničnom, tako i u pravnom pogledu. Pri tomu apelant odlučuje o tomu hoće li koristiti pravni lijek bez obzira na to je li riječ o redovitom ili izvanrednom pravnom lijeku. Odluka kojom je pravni lijek odbačen zato što apelant nije ispoštovao formalne zahtjeve pravnog lijeka (rok, plaćanje pristojbi, forma ili ispunjenje drugih zakonskih uvjeta) ne može se smatrati konačnom, a pravni lijek iscrpljenim. Uporaba takvog pravnog lijeka ne prekida rok od 60 dana propisan člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda (vidi odluke Ustavnog suda broj AP 283/03 od 14. listopada 2004. godine i broj AP 106/04 od 18. siječnja 2005. godine).

11. U konkretnom slučaju apelantica je zahtjevom pokrenula upravni postupak u svrhu donošenja rješenja koje zamjenjuje ugovor o korištenju predmetnog stana. U ponovljenom postupku Služba je odbacila taj zahtjev, nakon što je utvrdila da se predmet ovog spora ne ubraja u nadležnost upravnih tijela, što je potvrđeno i u prizivnom postupku pred

Ministarstvom, odnosno u upravnom sporu pred Kantonalnim sudom. Tijela uprave, pozivajući se na članak 10. Zakona o stambenim odnosima, utvrdila su da predmet ovog spora spada u sudbenu nadležnost, zbog čega je odbačen apelantičin zahtjev, a što se u okolnostima ovog slučaja ne može smatrati proizvoljnom primjenom materijalnog prava.

12. Prema ustaljenoj praksi Europskog suda za ljudska prava, «na svakoj državi potpisnici sporazuma je da uspostavi odgovarajuće sudove i tribunale, da utvrdi granice svoje nadležnosti i predvidi uvjete za pokretanje postupaka (vidi Europski sud za ljudska prava, *Guzzardy protiv Italije*, presuda od 6. studenog 1980. godine, serija A broj 39, stavak 72). Međutim, taj sud ističe da su mehanizmi zaštite koje je uspostavila Europska konvencija sekundarni u odnosu na pravne sustave država koji se tiču zaštite ljudskih prava. Europska konvencija prepušta zadaću osiguravanja prava i sloboda koji su u okrilju Europske konvencije nadležnim tijelima svake države potpisnice. «Institucije uspostavljene Konvencijom daju svoj doprinos ovoj zadaći, ali one će biti uključene u postupak tek kada se iscrpe svi pravni lijekovi u domaćem pravnom sustavu» (vidi Europski sud za ljudska prava, *Handyside protiv Velike Britanije*, serija A broj 24, stavak 48). Prema tomu, zaštita apelantovih ustavnih prava je, prije svega, zadaća upravnih tijela i redovitih sudova, a tek onda Ustavnog suda.

13. Na temelju navedenog, proizlazi da su u konkretnom slučaju Služba, Ministarstvo i Kantonalni sud, koji su odlučivali u postupku povodom apelantičinog zahtjeva, pravilno postupili i primijenili relevantne odredbe Zakona o stambenim odnosima, jer je očigledno da se u okolnostima ovog slučaja apelantičin zahtjev odnosio na pravna i procesna pitanja o kojima nije moglo biti raspravljeno u upravnom postupku. U takvoj situaciji apelantica je morala podnijeti predmetni zahtjev nadležnom sudu ili opravdati nemogućnost da podnese zahtjev stvarno nadležnom tijelu, tj. iscrpljivanje pravnih lijekova (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka broj U 22/00 od 22. i 23. lipnja 2001. godine, točka 20, objavljena u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 25/01). Prema tomu, za meritorno razmatranje apelacije nije ispunjen uvjet iscrpljivanja svih pravnih lijekova mogućih prema zakonu.

14. Imajući u vidu odredbu članka 16. stavak 4. točka 15. Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko apelant nije iscrpio pravne lijekove moguće prema zakonu, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

15. Sukladno članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Predmet broj AP 1274/06

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Raiffeisen Bank d.d.
Sarajevo iz Sarajeva podnesena
protiv Rješenja Kantonalnog suda u
Sarajevu broj: Pž-251/04 od 9. marta
2006. godine i Rješenja Općinskog
suda u Sarajevu broj IP-5895/2003-A
od 9. aprila 2004. godine.

Odluka od 15. januara 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj **AP 1274/06**, rješavajući apelaciju **Raiffeisen Bank d.d. Sarajevo**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 2, člana 59. stav 2. alineje 1. i 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05 i 64/08), u sastavu:

Seada Palavrić, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Krstan Simić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

na sjednici održanoj 15. januara 2009. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelimično se usvaja apelacija Raiffeisen Bank d.d. Sarajevo.

Utvrđuje se povreda prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukidaju se rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj Pž-251/04 od 9. marta 2006. godine i Općinskog suda u Sarajevu broj IP-5895/2003-A od 9. aprila 2004. godine.

Predmet se vraća Općinskom sudu u Sarajevu, koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku, u skladu sa članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Općinskom sudu u Sarajevu da u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Raiffeisen Bank d.d. Sarajevo podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj Pž-251/04 od 9. marta 2006. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj IP-5895/2003-A od 9. aprila 2004. godine u odnosu na pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i pravo na zabranu diskriminacije iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine zbog toga što je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Raiffeisen Bank d.d. Sarajevo (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Sarajeva, koju zastupa Vojislav Puškarević, podnijela je 27. aprila 2006. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj Pž-251/04 od 9. marta 2006. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj IP-5895/2003-A od 9. aprila 2004. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Općinskog suda u Sarajevu, Kantonalnog suda u Sarajevu, „Promotoursa” d.o.o. Sarajevo i Ismeta i Aide Sijerčić, kao učesnika u postupku pred Ustavnim sudom, zatraženo je 18. juna 2008. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Općinski sud u Sarajevu je 2. jula 2008. godine dostavio odgovor na apelaciju, a Kantonalni sud u Sarajevu 11. augusta 2008. godine. Ostali učesnici u postupku nisu dostavili svoje odgovore.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Općinskog suda u Sarajevu i Kantonalnog suda u Sarajevu dostavljeni su apelantici 21. augusta 2008. godine, odnosno 22. decembra 2008. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantičnih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. Apelantica je 27. novembra 2003. godine sa svojim klijentom, „Promotoursom” d.o.o. Sarajevo, zaključila Ugovor o izdavanju bankarske garancije za dobro izvršenje posla, na osnovu koje je apelantica, kao povjerilac, izdala bankarsku garanciju u iznosu od 25.000 eura u korist *Air Transport Association Route de l’Aeorport Geneva Switzerland*. U slučaju da apelantica izvrši plaćanje po garanciji, „Promotours” d.o.o. Sarajevo se obavezao da apelantici izmiri iznos garancije, uvećan za odgovarajuću kamatu.

7. Apelantica je 8. decembra 2003. godine sklopila ugovor o jamstvu sa Ismetom i Aidom Sijerčić (u daljnjem tekstu: jamci) na osnovu kojeg su se jamci obavezali da će, radi osiguranja eventualnog apelantičnog potraživanja prema „Promotoursu” d.o.o. Sarajevo, izmiriti dugovani iznos, uvećan za kamatu, te su radi osiguranja potraživanja dali u zalog etažirani dio nekretnina u vlasništvu jamaca sa dijelom ½.

8. Apelantica je 11. decembra 2003. godine, kao povjerilac, sa dužnikom, „Promotoursom” d.o.o. Sarajevo i jamcima podnijela prijedlog Općinskom sudu u Sarajevu o zasnivanju založnog prava (hipoteke) radi osiguranja povrata novčanog potraživanja sa pripadajućim kamatama i troškovima na nekretninama u suvlasništvu jamaca, koje čini poslovni prostor u Sarajevu površine 33,1 m².

9. Općinski sud u Sarajevu je Rješenjem broj IP-5895/2003-A od 9. aprila 2004. godine odbio sporazumni prijedlog. Ovo rješenje je potvrđeno u žalbenom postupku Rješenjem Kantonalnog suda u Sarajevu broj Pž-251/04 od 9. marta 2006. godine. U rješenju prvostepenog suda navedeno je da se, na osnovu člana 227. Zakona o izvršnom postupku, zasnivanje založnog prava na nekretninama regulira odredbama člana 251.a i dalje ovog zakona. Prvostepeni sud je, dalje, obrazložio da ove odredbe propisuju obavezu da potraživanje povjerioca postoji, što je preduvjet za zasnivanje založnog prava. Međutim, u konkretnom slučaju apelantičino potraživanje još ne postoji, kako je navedeno u rješenju, jer nije ispunjen uvjet iz ugovora, a to je da dužnik, „Promotours” d.o.o. Sarajevo, nije ispunio svoje obaveze prema drugoj ugovornoj strani, švajcarskoj firmi *Association Route de l’Aeorport Geneva*.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. Apelantica smatra da su sudovi ovakvim odlukama proizveli pravnu nesigurnost, jer ovakva praksa nije ujednačena, u prilog čemu je dostavljena druga odluka Općinskog suda u Sarajevu. Smatra da je povrijeđeno njeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, tj. člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) u smislu uskraćivanja prava na pristup sudu, te člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine, tj. člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Povredu prava na imovinu apelantica vidi, prije svega, u činjenici da su joj sudovi na nezakonit način otežali okolnosti za plasiranje bankarskih proizvoda (bankarskih garancija). Otežavanje ove okolnosti apelantica vidi u činjenici da nije mogla zasnovati kvalitetan kolateral (hipoteka), a posljedica toga je da apelantica mora osigurati viši procent rezerviranja za aktivu sa slabijim kolateralom, „čime se umanjuju sredstva kojima banka može raspolagati za plasiranje kredita i drugih proizvoda”. Konačno, apelantica je navela da je bila diskriminirana.

b) Odgovor na apelaciju

11. Općinski sud u Sarajevu, ponavljajući hronologiju postupka, naveo je da nisu povrijeđena ljudska prava i slobode.

12. Kantonalni sud u Sarajevu, umjesto odgovora na apelaciju, uputio je na obrazloženje dato u drugostepenom rješenju.

V. Relevantni propisi

13. **Zakon o vlasničkopравnim odnosima** („Službene novine FBiH” br. 6/98 i 29/03) u relevantnim odredbama glasi:

Član 68.

Radi osiguranja određenog potraživanja, nekretnina može biti opterećena pravom zalogu u korist povjerioca (hipoteka) koji je ovlašten da, na način određen zakonom, zahtijeva namirenje svog potraživanja iz vrijednosti te nekretnine prije povjerilaca koji na njoj nemaju hipoteku, kao i prije povjerilaca koji su hipoteku na njoj stekli poslije njega, bez obzira na promjenu vlasnika opterećene nekretnine.

[...].

Član 69.

Hipoteka nastaje na osnovu pravnog posla, sudske odluke i zakona.

[...].

Zakon o izvršnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” broj 32/03) u relevantnim odredbama glasi:

Član 227.

Do stupanja na snagu drugog odgovarajućeg zakona sud će primjenjivati odredbe čl. 251.a, 251.b, 251.v, 251.g, 251.d i 251.đ. Zakona o izvršnom postupku („Službeni list RBiH” br. 2/92, 16/92 i 13/94).

Zakon o izvršnom postupku („Službeni list RBiH” br. 2/92, 16/92 i 13/94)

Član 251.b

Povjerilac i dužnik mogu saglasno tražiti od suda da odredi i provede uknjižbu založnog prava na nekretnini dužnika, [...] radi osiguranja novčanog potraživanja povjerioca osiguranjem založnog prava, na nepokretnoj [...] stvari dužnika.

Zakon o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ” br. 29/78, 39/85 i 57/89, te „Službeni list RBiH” br. 2/92, 13/93 i 13/94) u relevantnom dijelu glasi:

Član 74.

Ugovor je sklopljen pod uvjetom ako njegov nastanak ili prestanak zavisi od neizvjesne činjenice.

[...].

Član 1083.

Bankarskom garancijom obavezuje se banka prema primaocu garancije (korisniku) da će mu za slučaj da mu treće lice ne ispuní obavezu o dospjelosti namiriti obavezu ako budu ispunjeni uvjeti navedeni u garanciji.

[...].

Okvirni zakon o zalozima („Službeni glasnik BiH” br. 28/04 i 54/04) u relevantnom dijelu glasi:

Član 2.

[...].

„Stvar” znači tjelesnu ili netjelesnu pokretnu stvar. Stvar uključuje kako individualno određene stvari, tako i stvari određene po rodu.

„Ugovor o zalogu” znači pismeni ugovor potpisan od založnog povjerioca i založnog dužnika kojim se uspostavlja zalog u korist založnog povjerioca na dužnikovoj postojećoj ili budućoj stvari ili oboje, a koja je opisana ugovorom u skladu sa ovim zakonom. Za valjanost ugovora nije potrebna notarska obrada, odnosno ovjera, niti ovjera kod suda ili općinske službe.

[...].

Član 3.

Zalog se može zasnovati na stvari u vlasništvu založnog dužnika, kao i na stvari na kojoj će on steći pravo vlasništva tek nakon zaključenja ugovora o zalogu.

Zalog može osiguravati jednu ili više postojećih ili budućih novčanih obaveza.

[...].

VI. Dopustivost

VI.1. Pravovremenost i iscrpljivanje pravnih lijekova

14. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

15. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

16. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Kantonalnog suda u Sarajevu broj PŽ-251/04 od 9. marta 2006. godine protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporeno rješenje doneseno je 9. aprila 2006. godine, a apelacija je podnesena 27. aprila 2006. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda.

VI.2. Očigledna (*prima facie*) neosnovanost (član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. stav 1. Evropske konvencije)

17. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije Ustavni sud je, dalje, pošao od odredaba člana 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda.

Član 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda glasi:

Ustavni sud će odbaciti apelaciju kao očigledno (prima facie) neosnovanu kada utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predočene činjenice ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava i/ili kada se za stranku u postupku utvrdi da ne snosi posljedice kršenja Ustavom zaštićenih prava, tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno.

18. U fazi ispitivanja dopustivosti predmeta, Ustavni sud mora utvrditi, između ostalog, i da li su ispunjeni uvjeti za meritorno odlučivanje koji su nabrojani u članu 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda. S tim u vezi, Ustavni sud ukazuje da, prema vlastitoj jurisprudenciji i praksi Evropskog suda za ljudska prava, apelant mora navesti povredu svojih prava koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine i te povrede moraju djelovati vjerovatno. Apelacija je očigledno neosnovana ukoliko joj manjkaju *prima facie* dokazi koji, dovoljno jasno, pokazuju da je navedena povreda ljudskih prava i sloboda moguća (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Vanek protiv Slovačke*, presuda od 31. maja 2005. godine, aplikacija broj 53363/99, i Ustavni sud, Odluka broj *AP 156/05* od 18. maja 2005. godine, dostupna na: <http://www.ustavisud.ba/bos/odluke>), ako činjenice u odnosu na koje se podnosi apelacija očigledno ne predstavljaju kršenje prava koje apelant navodi, tj. ako apelant nema opravdan zahtjev (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Mezőtúr-Tiszazugi Vizgazdálkodási Társulat protiv Mađarske*, presuda od 26. jula 2005. godine, aplikacija broj 5503/02), kao i kad se utvrdi da apelant nije žrtva kršenja prava zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine.

19. U konkretnom slučaju, a u vezi sa diskriminacijom (član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine), apelantica nije dostavila Ustavnom sudu niti jedan dokaz, niti je bliže obrazložila zašto smatra da je diskriminirana i prema kojem osnovu je diskriminirana. Konačno, apelantica ne navodi ni u vezi sa kojim pravom iz Ustava BiH je diskriminirana. Prema tome, osim paušalnih navoda o kršenju prava na nediskriminaciju, apelantica nije ponudila bilo kakve dokaze koji bi potvrdili ove navode. Ustavni sud je, zbog toga, odlučio da ovaj dio apelacije odbaci kao očigledno (*prima facie*) neosnovan.

20. Kad je riječ o članu II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 6. stav 1. Evropske konvencije, apelantica smatra da je povrijeđeno ovo pravo u smislu prava na pristup sudu. Ustavni sud uočava da je apelantica imala pravo na sudski postupak na dvije sudske instance u kojem se raspravljalo u meritumu prava na uknjižbu prava hipoteke na nekretninama. Prema tome, izvršni sudovi nisu uskratili apelantici sudski postupak, a činjenica da su sudovi usvojili pravni stav da u konkretnom slučaju nije dopuštena uknjižba ne znači da apelantica nije imala pravo na pristup sudu. Prema tome, Ustavni sud je odlučio da i ovaj dio apelacije odbaci kao očigledno (*prima facie*) neosnovan.

21. Imajući u vidu odredbu člana 16. stav 2. i stav 4. tačka 14. Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je očigledno (*prima facie*) neosnovana, Ustavni sud je, u odnosu na ove navode u apelaciji, odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

VI.3. Ostalo

22. U dijelu koji se tiče prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

VI.4. Zaključak

23. U dijelu koji se odnosi na član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, te član 6. Evropske konvencije, Ustavni sud proglašava apelaciju očigledno (*prima facie*) neosnovanom. U ostalom dijelu, koji se odnosi na član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, apelacija je dopustiva.

VII. Meritum

VII.3. Pravo na imovinu

Član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

[...]

k) Pravo na imovinu.

Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim principima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu sa općim interesima, ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

24. Apelantica smatra da joj je osporenim rješenjima Općinskog suda u Sarajevu broj IP-5895/2003-A od 9. aprila 2004. godine i Kantonalnog suda u Sarajevu broj Pž-251/04 od 9. marta 2006. godine povrijeđeno pravo na imovinu. Naime, apelantica tvrdi da onemogućavanjem upisa založnog prava na nekretninama jamaca radi osiguravanja apelanticinih potraživanja prema „Promotoursu” d.o.o. Sarajevo dolazi do miješanja u njeno pravo na imovinu. S obzirom na ovu tvrdnju, Ustavni sud će, prije svega, ispitati da li apelantica ima imovinu koja uživa zaštitu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

25. Evropski sud za ljudska prava u svojim odlukama naglašava da pojam imovine ima autonomno značenje, nezvezano za unutrašnji pravni sistem (vidi, *mutatis mutandis*, presudu *Gasus Dossier - und Fördertechnik protiv Holandije* od 23. februara 2005. godine, serija A broj 306-B, stav 53). Prema tome, klasifikacija pojma imovine prema zakonima koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini neće biti odlučujući kriterij za utvrđivanje da li neko pravo predstavlja imovinu u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Dalje, Evropski sud za ljudska prava je naglasio da pojam imovine ne obuhvata samo vlasništvo na fizičkim stvarima, već da i druga prava i interesi mogu biti tretirani kao imovinska prava i, prema tome, kao imovina u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Kada je u pitanju poslovanje privrednih subjekata, Evropski sud za ljudska prava je dao veoma široko tumačenje tog pojma. Naprimjer, stečena klijentela (*goodwill*) (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Van Marle et al. protiv Holandije*, serija A broj 101, stav 41) ili odobrenje za točenje alkohola u ugostiteljskom objektu (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Tre Traktörer Aktibolag protiv Švedske*, presuda iz 1984. godine, serija A broj 159, stav 53) mogu, također, predstavljati zaštićenu imovinu u smislu ovog člana. Također, Ustavni sud podsjeća i na vlastitu jurisprudenciju prema kojoj pojam imovina ne treba tumačiti restriktivno, nego taj pojam treba shvatiti tako da uključuje i postojeća novčana potraživanja pojedinaca, kao i određena prava pojedinaca koja imaju ekonomsku vrijednost (vidi U 26/00 od 21. decembra 2001. godine, tačka 22, „Službeni glasnik BiH” broj 8/02).

26. Ustavni sud naglašava da je apelantica pravno lice, banka, koje privređuje na tržištu prodajom bankarskih usluga i proizvoda. Jedan od tih proizvoda je, svakako, i bankarska garancija. Bankarska garancija je specifičan pravni institut personalno-pravnog osiguranja potraživanja. Garanciju izdaje banka na traženje jednog lica drugom licu, tako da se bankarskom garancijom banka obavezuje prema primaocu garancije (korisniku) da će mu za slučaj da mu treće lice ne ispuni obavezu o dospelosti namiriti obavezu ako budu ispunjeni uvjeti navedeni u garanciji (član 1083. Zakona o obligacionim odnosima). Povod za garantni posao je uvijek postojeća ili buduća novčana obaveza iz ugovora ili s njim u

vezi, čiji povjerilac traži da se osigura ispunjenje te obaveze, a dužnik se s tim traženjem saglasi. Ako banka prihvati traženje nalagodavca, onda ona izdaje i dostavlja korisniku pisani tekst svoje garancije koji sadrži njenu obavezu da plati određenu svotu novca korisniku i koji je, ujedno, osnov te obaveze. U slučaju ispunjenja bankarske garancije, dužnik se obavezuje da će isplatiti, osim dugovanog iznosa, i određenu kamatu.

27. Ustavni sud naglašava da je uobičajeno da banka, zbog smanjenja prevelikog rizika poslovanja, osigura potraživanje (u smislu Zakona o obligacionim odnosima) po osnovu realizirane bankarske garancije. U suprotnom, mogu nastupiti dvije posljedice: jedna direktno vezana za konkretan slučaj i jedna indirektna, vezana za bankarsko poslovanje uopšteno. Naime, kako je apelantica pravilno obrazložila, onemogućavanjem da se upiše založno pravo onemogućava se zasnivanje kvalitetnog kolaterala (hipoteka). Posljedica toga je da banka mora osigurati viši procent rezerviranja za aktivu sa slabijim kolateralom, čime se umanjuju sredstva kojima banka može da raspolaže za plasiranje kredita i drugih proizvoda. S druge strane, dolazi do reduciranja poslovanja i sklapanja ugovora, jer pravni subjekti, kao što su banke, imaju manji ekonomski interes da stanu na stranu jedne od ugovornih strana, u smislu davanja garancija za dobro izvršenje ugovornih poslova, s obzirom na to da bi rizik, u odnosu na dobit, bio prevelik. Samim tim, to bi negativno utjecalo i na volju stranaka da sklapaju pravne poslove bez garancija treće strane.

28. *In conclusio*, apelanticin imovinski interes, koji se želi ostvariti zasnivanjem založnog prava (hipoteke) radi osiguranja povrata novčanog potraživanja za pripadajućim kamatama, može se okarakterizirati kao imovina koja uživa zaštitu člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

29. Dalje, Ustavni sud podsjeća na svoju ustaljenu praksu, kao i praksu Evropskog suda za ljudska prava prema kojoj član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo pravilo navedeno u prvom stavu je opće prirode i iskazuje princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo sadržano u drugoj rečenici istog stava obuhvata lišavanje imovine i čini ga podložnim određenim uvjetima. Treće pravilo iz stava dva navedenog člana priznaje da države članice imaju pravo, između ostalog, nadzirati korištenje imovine u skladu s javnim interesom. Ova tri pravila nisu različita u smislu da su nepovezana, drugo i treće pravilo odnose se na pojedine slučajeve ometanja prava na mirno uživanje imovine, te ih, stoga, treba tumačiti u svjetlu općeg principa iskazanog u prvom pravilu (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Sporrong i Lönnorth protiv Švedske*, presuda od 23. septembra 1982. godine, serija A broj 52, stav 61).

30. Uzimajući u obzir prethodni stav, Ustavnom sudu ostaje da ispita da li je došlo do miješanja sudova u apelanticino pravo na imovinu, te ukoliko jeste, da li je to miješanje

bilo zakonito u smislu standarda iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i, ukoliko bude potrebno, u zavisnosti od zaključka u vezi sa zakonitošću miješanja, da ispita ostale elemente koji se odnose na postojanje legitimnog cilja miješanja i proporcionalnosti miješanja.

VII.3.a) Da li je došlo do miješanja javnih vlasti?

31. Rješenjima Kantonalnog suda u Sarajevu broj Pž-251/04 od 9. marta 2006. godine i Općinskog suda u Sarajevu broj IP-5895/2003-A od 9. aprila 2004. godine odbijen je apelantičin zahtjev za zasnivanje založnog prava (hipoteke) radi osiguranja povrata novčanog potraživanja za pripadajućim kamatama i troškovima na nekretninama u suvlasništvu jamaca. Takva odluka ima negativne imovinske posljedice na apelanticu, kao što je to ranije obrazloženo u ovoj odluci. Prema tome, Ustavni sud zaključuje da se odlučivanja redovnih sudova mogu okarakterizirati kao nadziranje korištenja imovine u smislu trećeg pravila, stipuliranog u stavu 2. člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

32. Svako miješanje u pravo prema drugom ili trećem pravilu mora biti predviđeno zakonom, mora služiti legitimnom cilju, mora uspostavljati pravičnu ravnotežu između prava nosioca prava i javnog i općeg interesa (princip proporcionalnosti). Drugim riječima, opravdano miješanje se ne može nametnuti samo zakonskom odredbom koja ispunjava uvjete vladavine prava i služi legitimnom cilju u javnom interesu, nego mora, također, održati razuman odnos proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti. Miješanje u pravo na imovinu ne smije ići dalje od potrebnog da bi se postigao legitiman cilj, a nosioci prava se ne smiju podvrgavati proizvoljnom tretmanu i od njih se ne smije tražiti da snose preveliki teret u ostvarivanju legitimnog cilja (vidi presude Evropskog suda za ljudska prava, *Sunday Times* od 26. aprila 1979, serija A broj 30, stav 49, i *Malone* od 2. augusta 1984. godine, serija A broj 82, st. 67. i 68).

VII.3.b) Zakonitost miješanja

33. Miješanje je zakonito samo ako je zakon koji je osnova miješanja (a) dostupan građanima, (b) toliko precizan da omogućava građanima da odrede svoje postupke, (c) u skladu s principom pravne države, što znači da sloboda odlučivanja koja je zakonom data državnoj vlasti ne smije biti neograničena, tj. zakon mora osigurati građanima adekvatnu zaštitu protiv proizvoljnog miješanja (vidi presude Evropskog suda za ljudska prava, *Sunday Times* od 26. aprila 1979, serija A broj 30, stav 49, i *Malone* od 2. augusta 1984. godine, serija A broj 82, st. 67. i 68). Prema tome, miješanje u pravo na imovinu ne ispunjava standarde zakonitosti ako nadležni sud primijeni relevantnu zakonsku odredbu

na proizvoljan način (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 1223/06* od 13. septembra 2007. godine, tačka 27. i dalje, „Službeni glasnik BiH” broj 86/07).

34. Pravo zaloga je regulirano Zakonom o vlasničkopravnim odnosima. Član 68. stav 1. propisuje da „radi osiguranja određenog potraživanja, nekretnina može biti opterećena pravom zaloga u korist povjerioca (hipoteka) koji je ovlašten da, na način određen zakonom, zahtijeva namirenje svog potraživanja iz vrijednosti te nekretnine prije povjerilaca koji na njoj nemaju hipoteku, kao i prije povjerilaca koji su hipoteku na njoj stekli poslije njega, bez obzira na promjenu vlasnika opterećene nekretnine”. Na osnovu člana 69, prva rečenica, „hipoteka nastaje na osnovu pravnog posla, sudske odluke i zakona”. Dalje, uknjižba hipoteke se provodi u izvršnom postupku (član 227. Zakona o izvršnom postupku), i to po osnovu ranije važećih odredaba čl. 251.a – 251.đ republičkog Zakona o izvršnom postupku. Na osnovu člana 251.b, „povjerilac i dužnik mogu saglasno tražiti od suda da odredi i provede uknjižbu založnog prava na nekretnini dužnika, [...] radi osiguranja novčanog potraživanja povjerioca”. Zakonske odredbe ne tumače i ne definiraju pojam „novčanog potraživanja povjerioca”.

35. Založno pravo na nekretninama ima tzv. osiguravajuću funkciju u smislu stvarnopravnog jamčenja za potraživanje povjerioca prema dužniku. Akcesorna priroda se, prema tome, ogleda u činjenici da je založno pravo samo onoliko na snazi koliko postoji i potraživanje povjerioca. Ipak, založno pravo na nekretninama, kao i na pokretninama, ne služi samo za osiguravanje aktuelnog i postojećeg potraživanja već i budućeg i uvjetovanog. Ovakav stav Ustavnog suda, koji je suprotan stavu redovnih sudova u konkretnom slučaju, proizlazi jasno iz činjenice da sâm Zakon o obligacionim odnosima u članu 74. predviđa mogućnost da se ugovori sklope tako da jedna od ugovornih strana ima potraživanje tek u slučaju nastupanja određene, u trenutku sklapanja ugovora, neizvjesne činjenice, tj. uvjeta. Prema tome, treba imati u vidu da je uloga založnog prava na nekretninama veoma važna kod obligacionopravnog ugovora koji je sklopljen pod određenim uvjetom, tj. neizvjesnom činjenicom. Kod takvih ugovora, kakav je, u principu, i ugovor o bankarskoj garanciji, formalnopravno postoji potraživanje, ali je njegovo nastupanje neizvjesno. Dužnik (u konkretnom slučaju to bi bila apelantica) nema dispoziciju u vezi sa svojom obavezom ukoliko dođe do ispunjenja ugovornog uvjeta. Međutim, da bi bio siguran u vezi sa svojim, eventualnim i budućim, potraživanjem, povjerilac se želi osigurati na vrijeme. Ukoliko ne bi imao pravo na založno pravo na nekretninama (hipoteka) dok je njegovo potraživanje još uvijek „uvjetno”, budući povjerilac bi morao preuzeti rizik da u trenutku stvarnog nastanka potraživanja mogućnost osiguranja njegovog potraživanja putem založnog prava zavisi od volje dužnika ili nekog trećeg lica, što je protivno svrsi založnog prava na nekretninama.

36. Ono što je bitno za potraživanje, a u vezi sa založnim pravom, jeste da se potraživanje mora moći individualizirati. Ukoliko se iz obligacionopravnog odnosa potraživanje ne može individualizirati, založno pravo je nedopušteno. Međutim, za Ustavni sud, u konkretnom slučaju, ova pretpostavka je apsolutno ispunjena. Iz ugovora o bankarskoj garanciji i ugovora o jamstvu (sklopljen između apelantice i jamaca Ismeta i Aide Sijerčić 8. decembra 2003. godine) tačno se može odrediti pod kojim okolnostima će apelanticino potraživanje nastati. Prema tome, potraživanje apsolutno može biti individualizirano, ali nije izvjesno.

37. Prema tome, na osnovu navedenog, sasvim jasno proizlazi da se povjeriocem, u smislu člana 68. stav 1. Zakona o vlasničkopравnim odnosima, može tretirati i ona ugovorna strana koja je u obligacionopravni odnos stupila pod uvjetom u smislu člana 74. Zakona o obligacionim odnosima, što apelantica u svojoj apelaciji ispravno tvrdi. U suprotnom, kao što je apelantica pravilno navela, negira se cijeli smisao pravnog instituta osiguranja, a što je prvenstveni cilj bankarske garancije.

38. U prilog ovakvom tumačenju idu i činjenice, koje je apelantica navela u svojoj apelaciji, da su isti sudovi u sličnim situacijama donosili suprotne odluke. Tako, u predmetu Općinskog suda I Sarajevo broj I: 10811/02 od 28. augusta 2002. godine sud je dopustio uknjižbu založnog prava na nekretninama dužnika u korist banke, koja je dala bankarsku garanciju u korist izvođača radova na nekretnini dužnika (treće lice), mada potraživanje banke prema dužniku nije još bilo izvjesno, jer je plaćanje izvedbenih radova tek trebalo da uslijedi. Prema tome, i u ovom slučaju potraživanje banke je bilo uvjetovano neizvjesnom činjenicom, a to je da li će dužnik izvršiti svoje ugovorne obaveze ili ne. Također, i Okvirni zakon o zalozima ide u prilog navedenom. Naime, iako se ovaj zakon odnosi samo na pokretne stvari (član 2), on izričito u članu 3. navodi da se zalog može zasnovati i na budućoj obavezi.

39. Imajući u vidu navedene razloge, Ustavni sud smatra da osporena rješenja ne zadovoljavaju standard zakonitog miješanja u apelanticino pravo na imovinu zbog čega je povrijeđeno pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. S obzirom na prethodni zaključak, Ustavni sud neće ispitivati pitanje postojanja legitimnog cilja i proporcionalnosti miješanja u apelanticino pravo na imovinu.

VIII. Zaključak

40. Upis založnog prava na nekretnini je dopušten ukoliko je potraživanje povjerioca određivo (individualizacija) iako potraživanje u vrijeme upisa nije izvjesno. Tumačenje

odredbe člana 227. Zakona o izvršnom postupku („Službene novine FBiH” broj 32/03) u vezi sa članom 251.b Zakona o izvršnom postupku („Službeni list RBiH” br. 2/92, 16/92 i 13/94) koje daju sudovi, u smislu da potraživanje mora biti aktuelno i postojeće, jeste arbitrarno, te predstavlja povredu apelantičinog prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

41. Na osnovu člana 16. stav 2, člana 59. stav 2. alineje 1. i 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

42. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Seada Palavrić

Предмет број АП 1311/06

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Срећка Павловића поднесена против Рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев-1203/05 од 5. децембра 2006. године и Рјешења Кантоналног суда Мостар број 007-0-Пж-07-000 053 од 22. марта 2007. године

Одлука од 31. јануара 2009. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву у предмету број **АП 1311/06**, рјешавајући апелацију **Срећка Павловића**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05 и 64/08), у саставу:

Сеада Палаврић, председница
Миодраг Симовић, потпредседник
Валерија Галић, потпредседница
David Feldman, судија
Tudor Pantiru, судија
Мато Тадић, судија
Constance Grewe, судија
Крстан Симић, судија
Мирсад Ћеман, судија

на сједници одржаној 31. јануара 2009. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Срећка Павловића.

Утврђује се повреда члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Рјешење Кантоналног суда у Мостару број 007-0-Гж-06-00037 од 2. марта 2006. године.

Предмет се враћа Кантоналном суду у Мостару, који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку, у складу са чланом II/3к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Кантоналном суду у Мостару да у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Срећко Павловић (у даљњем тексту: апелант) из Љубушког, ког заступа Удружена адвокатска канцеларија Grgić & Co. из Љубушког, поднио је 4. маја 2006. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Рјешења Кантоналног суда у Мостару број 007-0-Гж-06-00037 од 2. марта 2006. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Општинског суда у Чапљини, Кантоналног суда у Мостару, „Сарајево осигурања” д.д. Сарајево затражено је 20. јуна 2008. године, а од Парламента Федерације Босне и Херцеговине 3. септембра 2008. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Општински суд у Чапљини је 30. јула доставио одговор на апелацију, Кантонални суд у Мостару 26. јуна, а „Сарајево осигурање” д.д. Сарајево 10. јула 2008. године. Представнички дом Парламента Федерације Босне и Херцеговине је доставио одговор 15. септембра 2008. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори Општинског суда у Чапљини, Кантоналног суда у Мостару, „Сарајево осигурања” д.д. Сарајево и Представничког дома Парламента Федерације Босне и Херцеговине достављени су апеланту 29. септембра 2008. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин:

6. На основу правоснажне Пресуде Основног суда у Љубушком број П.187/92 од 27. априла 1993. године, „Сарајево осигурање” д.д. Сарајево је било дужно апеланту да исплати, на име накнаде нематеријалне штете, износ од 4.000.000 ХРД са законском затезном каматом (у даљњем тексту: з.з.к.) почев од 27. априла 1993. године, па до коначне исплате.

7. У току 1998. године апелант је покренуо извршни поступак, који је окончан правоснажним Рјешењем Кантоналног суда у Мостару број 007-0-Гж-06-00037 од 2. марта 2006. године, а чија уставност је предмет ове апелације. Овим рјешењем је одлучено да се дозвољава извршење по предлогу тражиоца извршења (апеланта) против „Сарајево осигурања” д.д. Сарајево, и то на име главног дуга износ од 1.025 КМ са з.з.к. од 23. новембра 1995. године, па до исплате. Такође, дозвољено је извршење на име трошкова парничног поступка у висини од 36,5 КМ са законском затезном каматом од 23. новембра 1995. године, па до исплате. Даље, извршеник је обавезан да апеланту исплати износ од 3.615,5 КМ на име трошкова извршног поступка. У осталом дијелу (тачка III) рјешење је потврдило првостепено Рјешење о извршењу Општинског суда у Чапљини број I.145/98-Ч од 18. априла 2005. године, а које се односило на налог односној банци да изврши обрачун укупног апелантовог потраживања, те да изврши трансакцију тако добијеног износа.

8. Кантонални суд у Мостару, у вези са обрачуном законске затезне камате, примијенио је Закон о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања („Службене новине Федерације БиХ” бр. 56/04, 68/04 и 29/05). Закон прописује, с једне стране, да се примјењује на сва дуговања настала на основу накнаде штете из основа обавезних осигурања у периоду од 1. новембра 1989. године до ступања на снагу Закона о измјенама и допунама Закона о висини стопе затезне камате („Службене новине Федерације БиХ” број 51/01). С друге стране, закон прописује да се затезна законска камата неће обрачунавати у периоду када траје ратно стање (од 18. септембра 1991. до 23. новембра 1995. године). Такође, закон је прописао да ће обрачун законске затезне камате по правоснажним судским рјешењима вршити комерцијалне банке код којих дужник има отворене трансакционе рачуне уз наплату провизије. Примјењујући ове одредбе, Кантонални суд у Мостару је закључио да апелант, након извршене деноминације ХРД у КМ, има право на тако добијени износ дуга на законску затезну камату, али само од 23. новембра 1995. године, и то у висини од 12 %, с тим да ће комерцијалне банке извршити конкретан обрачун.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

9. Апелант сматра да је Кантонални суд у Мостару погрешно и арбитрарно примијенио релевантне законске одредбе. Он, такође, сматра да Закон о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања није могао да буде примијењен (у верзији измјена и допуна, „Службене новине Федерације БиХ” број 29/05), јер се примјењује, према апелантовом мишљењу, искључиво на уговоре у привреди (што није случај у конкретном предмету накнаде штете). Даље, апелант наводи да су измјене и допуне ступиле на снагу 18. маја 2005. године, а „последње рочиште” у извршном поступку окончано је 18. априла 2005. године, па, сходно томе, ове измјене и допуне нису могле да се примијене. Такође, апелант тврди да је примијењени закон супротан Уставу Босне и Херцеговине, и то због истих разлога као и у предмету Уставног суда број У 50/01. На основу ових тврдњи апелант сматра да му је повријеђено право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине, тј. члана I Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција).

б) Одговор на апелацију

10. Општински суд у Чапљини, у свом одговору, навео је да нису повријеђена апелантова уставна права на имовину. Тврди да је неисплаћивање камате за вријеме ратног периода у складу са одредбама члана 37 Закона о измјенама и допунама Закона о осигурању имовине и лица („Службене новине Федерације БиХ” бр. 2/95, 7/95, 6/98, 41/98), са чиме се сложио, како наводи тај суд, и сâм апелант у свом поднеску упућеном суду 19. марта 1999. године. Даље, тај суд тврди да је коректно утврђен износ дуга путем вјештачења, те да нису направљени пропусти чињеничне или правне природе.

11. Кантонални суд у Мостару, без даљњег образложења, навео је да нису повријеђена људска права и слободе из Устава Босне и Херцеговине.

12. „Сарајево осигурање” д.д. Сарајево је у свом одговору на апелацију изнијело становиште да апелант није надлежан да покреће поступак оцјене уставности примијењеног закона, упућујући при томе на субјекте који су за то овлашћени из члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине. Сматра, такође, да нису повријеђена људска права и слободе из Устава Босне и Херцеговине.

13. Представнички дом Парламента Федерације Босне и Херцеговине у свом одговору од 15. септембра 2008. године сматра да је Закон о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања донесен у предвиђеној процедури. Овај дом се није изјаснио о апелантовој тврдњи да је овај закон противустанован.

V. Релевантни прописи

14. **Закон о осигурању имовине и лица** („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 2/95, 7/95, 6/98, 41/98) у релевантном дијелу гласи:

Члан 37 Закона о измјенама и допунама

На износ накнаде штете (главница), одређене извршним исправама (судске пресуде и судска поравнања) и вансудска поравнања из осигурања не обрачунавају се камате за цијели период рата, односно директне ратне опасности у Босни и Херцеговини.

15. Уставни суд је Одлуком број У 50/01 од 30. јануара 2004. године, рјешавајући захтјев Кантоналног суда у Широком Бријегу, утврдио да члан 37 Закона о измјенама и допунама Закона о осигурању имовине и лица Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ” број 6/98) није сагласан члану II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члану 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Уставни суд је наложио Парламенту Федерације БиХ (у даљњем тексту: Парламент Федерације) да у року од најкасније три мјесеца од дана објављивања ове одлуке у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” усклади члан 37 Закона о измјенама и допунама Закона о осигурању имовине и лица Федерације БиХ (у даљњем тексту: Закон) са Уставом Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом, те да обавијести Уставни суд о предузетим мјерама с циљем извршења те одлуке.

16. Уставни суд је у свом Рјешењу број У 50/01 од 1. априла 2006. године утврдио да Парламент Федерације БиХ није извршио Одлуку Уставног суда Босне и Херцеговине број У 50/01 од 30. јануара 2004. године.

17. **Закон о друштвима за осигурање у приватном осигурању** („Службене новине Федерације БиХ” број 24/05) у релевантном дијелу гласи:

Члан 85

Ступањем на снагу овога закона престаје да врједи Закон о осигурању имовине и лица („Службене новине Федерације БиХ” бр. 2/95, 7/95 6/98 и 41/98), осим чл. 66, 69, 70, 71 и 72, и Уредба о оснивању Канцеларије за надзор друштава за осигурање у Федерацији БиХ („Службене новине Федерације БиХ” бр. 18/97 и 42/00).

18. **Закон о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања** („Службене новине Федерације БиХ” бр. 56/04, 68/04 и 29/05) у релевантном дијелу гласи:

Члан 1

Овим законом прописује се начин обрачуна затезних камата по неизмиреним дуговањима на основу уговора из дужничко-повјерилачких односа и дуговања насталих на основу накнаде штете из основа обавезних осигурања у периоду од 1.12.1989. године до ступања на снагу Закона о измјенама и допунама Закона о висини стопе затезне камате („Службене новине Федерације БиХ” број 51/01).

Члан 2

На износ дуга из члана 1 овог закона, насталог на основу дужничко-повјерилачких односа на територији Федерације Босне и Херцеговине, плаћа се затезна камата по стопи од 12% годишње.

Затезна камата из става 1 овог члана неће се обрачунавати за период ратног стања од 18.9.1991. године до 23.11.1995. године.

Члан 3

Обрачун затезних камата из члана 1 овог закона врши се примјеном метода простог каматног рачуна за годишње периоде, а конформног каматног рачуна за исподгодишње периоде.

Обрачун затезне камате по правоснажним судским рјешењима врше комерцијалне банке код којих дужник има отворене трансакционе рачуне, уз наплату провизије.

Члан 4

Поступци за утврђивање висине затезне камате из члана 1 овог закона који нису окончани до дана ступања на снагу овог закона, или су окончани а нису извршени, окончаће се сходно одредбама овог закона и каматној стопи од 12% годишње.

VI. Допустивост

VI.1. Рок и исцрпљивање правних лијекова

19. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

20. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

21. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Рјешење Кантоналног суда у Мостару број 007-0-Гж-06-00037 од 2. марта 2006. године против ког нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорено рјешење апелант је примио 28. марта 2006. године, а апелација је поднесена 4. маја 2006. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда.

VI.2. Компатибилност апелације *ratione materiae* са Уставом Босне и Херцеговине

22. Предметни случај тиче се законитости и уставности коначног рјешења у извршном поступку, а које се односило на наплату правоснажно досуђене штете из осигураног случаја. Уставни суд, у вези са овим поступком, мора да да одговор на два питања *ratione materiae* природе. Прво, да ли, осим главног дуга, тј. осигуране суме, законска затезна камата представља имовину у смислу члана II(3к) Устава Босне и Херцеговине, тј. члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, те да ли се на поступак извршења примјењују стандарди из члана II(3к) Устава Босне и Херцеговине, тј. члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, у ком се конкретно одређују камате.

23. У вези са првим питањем Уставни суд наглашава да је правоснажном Пресудом Општинског суда у Љубушком број П.187/92 од 27. априла 1993. године „Сарајево осигурање” д.д. Сарајево било дужно да исплати апеланту, на име накнаде нематеријалне штете, износ од 4.000.000 ХРД са законском затезном каматом, почев од 27. априла 1993. године, па до коначне исплате. Овакво пресуђење заснивало се на Закону о облигационим односима. Наиме, члан 186 тог закона предвиђа да се обавеза накнаде штете сматра доспјелом од тренутка настанка штете. Даље, члан 190 тог закона предвиђа потпуну накнаду, а члан 277 предвиђа да дужник који закасни са испуњењем новчане обавезе дугује затезну камату. Спорни закон о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања ступио је на снагу 2004. године, ретроактивно лишавачући тужиоца његовог права на затезну камату. Другим ријечима, тужилац је, с правне тачке гледишта, оправдано очекивао, у вријеме

наступања осигураног случаја и доношења правоснажне пресуде, да ће добити затезну камату у случају закашњења плаћања у складу са Законом и склопљеним уговором са осигуравајућим друштвом. Сходно томе, Уставни суд закључује да апелантово очекивање да ће му осигуравајуће друштво платити затезну камату у законском износу и за вријеме прописано законом представља потраживање које одговара имовини из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана I Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

24. Кад је ријеч о другом питању, да ли се стандарди члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана I Протокола број 1 уз Европску конвенцију примјењују и на извршни поступак, Уставни суд је већ нагласио да се извршни поступак сматра интегралним дијелом суђења када је у питању испитивање разумности дужине поступка (АП 1431/05 од 12. септембра 2006. године, тачка 47). Такође, Уставни суд је проширио поље примјене уставних стандарда и на извршне поступке уколико се тврди да је извршни поступак сâм по себи довео до повреде уставног права (У 9/03 од 23. априла 2004. године, тачка 15, „Службени гласник Босне и Херцеговине” број 38/04). Стандарди људских права се примјењују и у случају када се у самом извршном поступку одређују људска права и слободе (*a contrario* АП 206/02 од 23. јула 2004. године, тач. 11 и 14). У конкретном случају, правоснажном пресудом надлежни суд је одредио да апелант има право на затезне камате од 27. априла 1993. године. У току извршног поступка законодавац је донио спорни закон на основу ког је *de iure* измијењена правоснажна пресуда, јер апелант нема право на з.з.к. у периоду од 18. септембра 1991. до 23. новембра 1995. године. Самим тим у извршном поступку је поново утврђивано апелантово право на имовину, тј. законску затезну камату. На основу тога Уставни суд закључује да се на предметни извршни поступак примјењују члан II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члан I Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VI.3. Остали услови допуствости апелације

25. Уставни суд сматра да апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуствива.

26. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуствости.

VII. Меритум

27. У конкретном случају апелант је покренуо извршни поступак за наплату одштетног дуга, који, као што је Уставни суд утврдио у дијелу одлуке „Допустивост”, потпада под заштиту Устава Босне и Херцеговине. Апелант сматра да му је коначним Рјешењем Кантоналног суда у Мостару број 007-0-Гж-06-00037 од 2. марта 2006. године повријеђено право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине, тј. члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

28. Члан II/3к) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе из става 2 овог члана, што укључује:

[...].

к) *Право на имовину.*

Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим принципима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине у складу са општим интересима или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни.

VII.1. Да ли је дошло до мијешања у апелантово право на имовину?

29. Уставни суд подсјећа на своју устаљену праксу, као и праксу Европског суда за људска права сходно којој члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију обухвата три различита правила. Прво правило наведено у првом ставу је опште природе и исказује принцип мирног уживања имовине. Друго правило садржано у другој реченици истог става обухвата лишавање имовине и чини га подложним одређеним условима. Треће правило из става два наведеног члана признаје да државе чланице имају право, између осталог, да надзиру коришћење имовине у складу са јавним интересом. Ова три правила нису „различита” у смислу да су неповезана, друго и треће правило односе се на поједине случајеве ометања права на мирно уживање имовине, те их, стога, треба тумачити у свјетлу општег принципа исказаног у првом

правилу (види Европски суд за људска права, *Sporrong и Lönnorth против Шведске*, пресуда од 23. септембра 1982. године, серија А број 52, став 61).

30. Члан 2 став 2 Закона о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања ослобађа осигуравајућа друштва од било какве обавезе да изврше исплату неисплаћених законских затезних камата за ратни период, тј. од 18. септембра 1991. до 23. новембра 1995. године. Ефекат оваквог изузетка јесте смањење износа законске затезне камате у свим случајевима у којима наплата по правоснажним пресудама није извршена прије ступања на снагу ове одредбе. С обзиром на то да је већ раније установљено да захтјев за исплату затезне камате представља имовину, изузетак из члана 2 став 2 за неплаћање затезне камате за ратни период може да се сматра као дјелимично лишавање имовине у смислу друге реченице првог става члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VII.2. Да ли је мијешање законито?

31. Апелант сматра да се предметни закон није могао да примијени на његов случај због два разлога. Први је, како тврди апелант, чињеница да се тај закон примјењује искључиво на уговоре у привреди, што није случај у конкретном предмету накнаде штете. Други разлог је чињеница да су измјене и допуне Закона ступиле на снагу 18. маја 2005. године, а „последње рочиште” у конкретном извршном поступку је окончано 18. априла 2005. године, па, сходно томе, ове измјене и допуне нису могле да се примијене.

32. Уставни суд сматра да оба навода нису основана. Прије свега, према језичком тумачењу спорних одредби, нема ништа што би оправдало апелантове наводе. Закон искључиво спомиње *дужничко-повјерилачке односе*, те указује на временски период на који се закон односи. Сходно томе, Уставни суд не види арбитрарност тумачења ових одредби на начин како су то судови урадили.

33. Кад је ријеч о другом наводу, Уставни суд се позива на своју праксу и праксу Комисије за људска права при Уставном суду Босне и Херцеговине у којој је рјешавао питање временске примјене релевантних одредби. Наиме, као и у овом предмету, поставља се питање које одредбе надлежни орган мора да примијени уколико се након настанка одређене фактичке радње (на примјер, наступање осигураног догађаја) промијени материјалноправни основ за одлучивање. У предмету Комисије за људска права при Уставном суду Босне и Херцеговине СН/03/14442 (*Павловић против Босне и Херцеговине и Федерације Босне и Херцеговине* од 8. фебруара 2006. године; упореди и АП 1705/06 од 10. јануара 2008. године, тачка 9) наведено је:

77. Питање које право треба да примијени у неком случају зависи, прије свега, од тумачења одредби о временском важењу норми које представљају правни основ одлучивања. Из тога произилази да орган мора да примијени норму која је важећа у тренутку доношења одлуке. Исти приступ се примјењује и у жалбеним поступцима. Ово јасно произилази из принципа законитости у управном поступку (члан 4 Закона о управном поступку, „Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 29/02), који налаже да управни органи рјешавају ствари на основу закона, у границама овлашћења и у складу с циљем с којим је овлашћење дато. Другачији приступ неопходан је само у случајевима у којима законодавац или други доносилац општег акта предвиди у самом закону, тј. акту, прелазне одредбе, које налажу да се у поступцима који нису окончани примијене раније важеће норме, или у случајевима у којима надлежни орган мора да одлучи шта је било по закону на одређени дан, тј. у одређеном временском периоду у прошлости. Коначно, Комисија наглашава да члан I/2 Устава Босне и Херцеговине прописује принцип владавине права из ког произилази принцип правне сигурности. То, даље, значи да доносилац општег акта мора да води рачуна да се правни основ који регулише одређене односе не мијења тако често, јер то изазива несигурност код грађана.

34. Примјењујући ову праксу на предметни случај, Уставни суд сматра да је Кантонални суд правилно протумачио и примијенио спорне одредбе. Наиме, оспорено рјешење је донесено 2. марта 2006. године. Члан 4 Закона о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања регулише временску примјену тога закона тако што примјену протеже на све поступке „за утврђивање висине затезне камате из члана I [...] закона који нису окончани до дана ступања на снагу [...] закона или су окончани а нису извршени”. Сходно томе, предметно рјешење одражава законско стање на дан његовог доношења – 2. марта 2006. године.

35. Ипак, овакво законско рјешење би могло бити разлог да се разматра питање да ли се рјешење Кантоналног суда мијеша у право на апелантову имовину. Наиме, примјењујући члан 2 став 2 Закона о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања („Службене новине Федерације БиХ” бр. 56/04, 68/04 и 29/05) на висину суме која се дугује апеланту по основу Пресуде Основног суда у Љубушком број П.187/92 од 27. априла 1993. године, а која је постала правоснажна прије него што је Закон о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања ступио на снагу, Кантонални суд је наметнуо апеланту услове који, очито, нису били „предвиђени законом” у смислу друге реченице става 1 члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Уставни суд сматра да једна одлука не може бити донесена „под условима предвиђеним законом” уколико не задовољава релевантне уставне стандарде. У уставном и правном оквиру Босне и Херцеговине, Устав Босне и

Херцеговине представља највишу правну норму овог оквира. Члан II/2 Устава Босне и Херцеговине стипулише да „права и слободе [...] се директно примјењују у Босни и Херцеговини. Ови акти имају приоритет над свим осталим законима”. Одредба закона Босне и Херцеговине или једног ентитета, која је супротна одредби Устава Босне и Херцеговине или праву или слободи из Европске конвенције, јесте противуставна, те јој недостаје неопходан квалитет законитости који би оправдао мијешање са једним од ових права или слобода.

36. Примјењујући овај принцип у конкретном случају, Уставни суд сматра да рјешење Кантоналног суда, које се ослања на члан 2 став 2 Закона о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања („Службене новине Федерације БиХ” бр. 56/04, 68/04 и 29/05), намеће услове који нису предвиђени законом због два разлога. С једне стране, Уставни суд је већ утврдио да ова одредба повређује право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију (види цитирану одлуку број У 50/01). Уставни суд је у том предмету одредио рок од три мјесеца да Парламент Федерације Босне и Херцеговине измијени закон. Од тренутка у ком је тај рок истекао релевантне одредбе закона су престале да садржавају нужан елемент законитости који би оправдао мијешање са уставним правима. С друге стране, Европски суд за људска права је у својој устаљеној пракси закључио да легислатура која успјешног тужиоца ретроспективно лишава потпуног извршења коначне и извршне одлуке надлежног суда, ком му је додијељен одређени износ, повређује право на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције (види, на примјер, *Јеличић против Босне и Херцеговине*, пресуда из 2006, број апликације 41183/02; *Карановић против Босне и Херцеговине*, пресуда из 2007. године, број апликације 39462/03). Право на приступ суду, које представља један од елемената права на правично суђење, не би представљало стварну и ефикасну заштиту људских права уколико се не би гарантовало извршење одлука судова. Уставни суд наглашава да свако мијешање извршног суда или законодавца у извршну исправу тако да модификује услове утврђене правно обавезујућим одлукама повређује право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције. С обзиром на то да је апелант био овлашћен на пуни износ камате, без ограничења, у вријеме када је наступила правоснажност његове пресуде, накнадно доношење одредби које модификују услове извршења представља повреду права на правично суђење. Апелант има право на камату на начин који прописује закон у вријеме када је пресуда постала правоснажна.

37. С обзиром на то да је Кантонални суд, примјењујући члан 2 став 2 Закона о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања („Службене новине Федерације

БиХ” бр. 56/04, 68/04 и 29/05), наметнуо услове за признавање апелантовог права на имовину који нису били предвиђени законом, у смислу објашњења те синтагме у овој одлуци, рјешење Кантоналног суда је повриједило апелантово право на имовину. У свјетлу овог закључка није нужно да се наметнути услови разматрају у смислу постојања јавног интереса или усаглашености са принципима међународног права.

38. Уставни суд признаје да пропуст Парламента Федерације Босне и Херцеговине да измијени члан 37 Закона о измјенама и допунама Закона о осигурању имовине и лица Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 6/98) у складу са Одлуком број У 50/01 ставља судове у Босни и Херцеговини у тешку ситуацију. С једне стране, они имају обавезу да одбију да примијене законе који су супротни Уставу Босне и Херцеговине. У вези са овом конкретном ситуацијом, Уставни суд је већ закључио у коначној и обавезујућој одлуци (види члан VI/4 Устава Босне и Херцеговине) да предметне одредбе нису у складу са чланом II/3к Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. У случају Одлуке број У 50/01, Уставни суд је утврдио исту врсту неуставности која је и овдје поново утврђена. У том предмету Уставни суд је, позивајући се на одредбе члана 63 став 4 Правила Уставног суда, наложио Парламенту Федерације Босне и Херцеговине да доведе у склад противуставне норме, што је законодавац пропустио да учини. Сходно томе, 1. априла 2006. године Уставни суд је донио рјешење о неспровођењу Одлуке број У 50/01. У тачки 5 наведеног рјешења Уставни суд је образложио:

Уставни суд констатује да је Парламент Федерације донио нови закон чијим је доношењем престао да важи Закон о измјенама и допунама Закона о осигурању имовине и лица, па тиме и спорни члан 37. Међутим, Парламент Федерације је прије тога донио нови Закон о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања („Службене новине Федерације БиХ” број 56/04 од 23. октобра 2004. године) који у члану 2 став 3, који је касније измијењен Законом о измјенама и допунама Закона о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања („Службене новине Федерације БиХ” број 29/05 од 18. маја 2005. године), прописује да се затезна каматна стопа неће обрачунавати за период ратног стања од 18. септембра 1991. године до 23. новембра 1995. године, чиме је *de iure* и *de facto* задржано исто правно стање какво је било у вријеме важења одредбе члана 37 Закона о измјенама и допунама Закона о осигурању имовине и лица.

39. С друге стране, релевантне одредбе Закона о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања биле су саставни дио закона који је усвојио Парламент ентитета

ком припада Кантонални суд. Сходно томе, Уставни суд ће предвидјети смјернице за судове који се налазе у сличним ситуацијама. Судови морају стално да воде рачуна о Уставу Босне и Херцеговине и Европској конвенцији као супериорнијим у односу на законе ентитетā или законе Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине у смислу уставне и законске хијерархије Босне и Херцеговине. У случају да сматрају правни основ који мора да се примијени у конкретном случају супротним Уставу Босне и Херцеговине и Европској конвенцији, или сумњају у уставност, судови морају да прослиједи питање Уставном суду, који ће донијети коначно и обавезујуће мишљење, у смислу члана VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине. Уставни суд очекује да ће на тај начин бити могуће да се превенира понављање ситуације која се десила у конкретном случају.

40. Узимајући у обзир цитирану праксу и претходно наведено, Уставни суд потврђује да је повријеђено апелантово право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине, тј. члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

41. Уставни суд закључује да је отписивање законске затезне камате апеланту за период рата, по основу члана 2 став 2 Закона о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања, противуставно, а самим тим и незаконито, јер је закон ретроактивно мијењао услове за исплату правоснажно досуђене законске затезне камате. Због тих разлога, Уставни суд сматра да је повријеђено апелантово право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

42. На основу члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

43. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Сеада Палаврић

Predmet broj AP 1362/06

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Huseina Muratovića podnesena protiv Presude Apelacionog suda Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine broj Rev-2/05 od 10. ožujka 2006. godine, Presude Apelacionog suda broj Gž-489/04 od 1. prosinca 2004. godine i Presude Osnovnog suda Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine broj P-274/02-I od 15. lipnja 2004. godine

Odluka od 30. siječnja 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj **AP 1362/06**, rješavajući apelaciju **Huseina Muratovića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. stavak 2, članka 59. stavak 2. alineja 2, članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05 i 64/08), u sastavu:

Seada Palavrić, predsjednica
David Feldman, dopredsjednik
Miodrag Simović, dopredsjednik
Valerija Galić, dopredsjednica
Tudor Pantiru, sudac
Mato Tadić, sudac
Constance Grewe, sutkinja
Mirsad Ćeman, sudac
Krstan Simić, sudac

na sjednici održanoj 30. siječnja 2009. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelomično se usvaja apelacija Huseina Muratovića.

Utvrđuje se povreda članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukidaju se:

- Presuda Apelacijskog suda Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine broj Rev-2/05 od 10. ožujka 2006. godine,**
- Presuda Apelacijskog suda Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine broj GŽ-489/04 od 1. prosinca 2004. godine, i**
- Presuda Osnovnog suda Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine broj P-274/02-I od 15. lipnja 2004. godine.**

Nalaže se Apelacijskom sudu Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine da po žurnom postupku donese novu odluku sukladno članku II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Apelacijskom sudu Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine da u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Huseina Muratovića podnesena protiv Presude Apelacijskog suda Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine broj Rev-2/05 od 10. ožujka 2006. godine, Presude Apelacijskog suda Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine broj GŽ-489/04 od 1. prosinca 2004. godine i Presude Osnovnog suda Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine broj P-274/02-I od 15. lipnja 2004. godine, u odnosu na članak II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine, članak 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i članak 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda zbog toga što je očito (*prima facie*) neutemeljena.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Husein Muratović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Brezovog Polja, kojeg zastupa Murat Mujadžević, odvjetnik iz Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Distrikt Brčko), podnio je 10. svibnja 2006. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Apelacijskog suda Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Apelacijski sud) broj Rev-2/05 od 10. ožujka 2006. godine, Presude Apelacijskog suda broj GŽ-489/04 od 1. prosinca 2004. godine i Presude Osnovnog suda Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj P-274/02-I od 15. lipnja 2004. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Apelacijskog i Osnovnog suda, kao i sudionika u postupku, Distrikta Brčko (u daljnjem tekstu: tuženi), kojeg zastupa Ured za zastupanje Vlade Distrikta Brčko, zatražena je 22. svibnja 2007. godine dostava odgovora na apelaciju.

3. Apelacijski sud je odgovor na apelaciju dostavio 15. lipnja 2007. godine, Osnovni sud 14. lipnja 2007. godine, a tuženi nije dostavio odgovor na apelaciju.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su 24. travnja 2008. godine dostavljeni apelantu.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelant je vlasnik mlina sa suvremenom opremom i pratećim objektima koji se nalaze u Brezovom Polju u Distriktu Brčko, a koje je zbog ratnih djelovanja 1992. morao napustiti. Nakon povratka 1997. godine, utvrdivši da su mlin i ostala oprema u dobrom stanju, tražio je da mu Općina Brčko preda mlin u posjed. Prema raspoloživim informacijama apelant je saznao da je Općina Brčko 18. ožujka 1997. godine preko ODJP „Stambeno” zaključila ugovor o zakupu mlina i poslovnog prostora sa O.M. iz Hrtkovaca i ovlastila ga da može izvesti renoviranje mlina, ali je mlin demontiran i odvezen u Hrtkovce, Republika Srbija. Kako je mlin prilikom demontaže oštećen, apelant je pokrenuo parnični postupak radi naknade pričinjene štete.

7. Presudom Osnovnog suda broj P-274/02-I od 15. lipnja 2004. godine, koja je potvrđena Presudom Apelacijskog suda broj Gž-489/04 od 1. prosinca 2004. godine, odbijen je apelantov tužbeni zahtjev (koji je podnio zajedno sa M.H.), kojim je tražio da se tuženi obveže da mu, na ime naknade štete, isplati ukupan iznos od 202.252,23 KM, sa zateznom kamatom od 21. lipnja 2002. godine pa do isplate, a sve u roku od 15 dana pod prijetnjom izvršenja.

8. U tijeku postupka je nesporno utvrđeno da je za apelanta zaista nastala šteta u iznosu kako je specificirano u izreci pobijane prvostupanjske presude. Međutim, iako je ugovor od 19. ožujka 1997. godine zaključilo OJDP „Stambeno” Brčko, ovaj ugovor nije dat na reviziju gradonačelniku, kako su to nalagale odredbe članka 71. Statuta Distrikta Brčko („Službeni glasnik Distrikta Brčko” broj 1/00), pa se ugovor, prema članku 71. stavak

3. Statuta Distrikta Brčko, smatra otkazanim. Također, sud je utvrdio da je, sukladno članku 6. Statuta Distrikta Brčko, jedino Distrikt Brčko pravna osoba i da posjeduje pravnu sposobnost koja uključuje sposobnost stjecanja prava i obveza, te pravo da tuži i da bude tužen sudu. Iako je prema navedenom članku 71. Statuta Distrikta Brčko pravni sljednik dijela općine Brčko u Republici Srpskoj, kao i administrativnih aranžmana Brka i Ravne Brčko, Distrikt Brčko, zaključuju sudovi, nije pasivno legitimiran u ovom sporu i nije odgovoran za nastalu štetu. I konačno, sudovi su posebno obrazložili da je nalogom supervizora za Brčko od 13. travnja 2000. godine, u točki 4. ovoga akta, utvrđeno da, u slučaju nepostojanja dogovora sa entitetima glede specifičnih obveza, Distrikt Brčko ne preuzima dugove nastale prije nadnevka proglašenja Distrikta Brčko.

9. Presudom Apelacijskog suda broj Rev-2/05 od 10. ožujka 2006. godine odbijena je apelantova revizija, uz pozivanje na razloge iznesene u nižestupanjskim presudama Apelacijskog i Osnovnog suda. Apelacijski sud je zaključio da materijalno pravo u navedenim presudama nije pogrešno primijenjeno na štetu tužitelja kada je odbijen tužbeni zahtjev zbog nedostatka pasivne legitimacije. I konačno, Apelacijski sud je naveo da nalozi, propisi ili direktive supervizora, prema odredbama Konačne arbitražne odluke za Brčko od 5. ožujka 1999. godine, imaju prednost u primjeni nad domaćim zakonom u slučaju sukoba, nalazeći da je u konkretnom slučaju riječ o tzv. „specifičnim obvezama”, pa je time isključena odgovornost Distrikta Brčko da naknadi predmetnu štetu.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. Apelant se žali da mu je pobijanim presudama povrijeđeno pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), zatim pravo na poštivanje privatnog i obiteljskog života iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije i pravo na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije. Apelant smatra da se ne može prihvatiti zaključak redovnih sudova da Distrikt Brčko nije pasivno legitimiran samo zbog činjenice da je 13. travnja 2000. godine donesen nalog supervizora u kojemu je navedeno da „u slučaju nepostojanja dogovora entiteta glede specifičnih obveza, Distrikt Brčko ne preuzima obveze za dugove nastale prije nadnevka proglašenja Distrikta”. Umanjenje apelantove imovine ne može se nikako podvesti pod pojam „specifičnih obveza” koji se odnosi na uređenje financijskih obveza entiteta u okviru fiskalnog sustava, a ne i naknade materijalne štete i izgubljene dobiti prema fizičkim osobama, što je bila obveza tuženog. Apelant smatra da se tuženi ne može osloboditi odgovornosti za nastalu štetu navodom da su to specifične obveze koje

treba dogovarati i koje nisu uređene, jer tuženi, kako navodi apelant, „čini kontinuitet objedinjene vlasti za cijeli teritorij prijeratne općine Brčko”. Obzirom na to da apelant i dalje smatra da je njegov tužbeni zahtjev opravdan, u apelaciji je predložio da Ustavni sud donese odluku u meritumu kojom će mu se priznati pravo na naknadu štete u iznosu od 202.252,23 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 21. lipnja 2002. godine pa do isplate, sa zahtjevom za naknadu sudskih troškova, a sve u roku od 15 dana pod prijetnjom izvršenja.

b) Odgovor na apelaciju

11. U odgovoru na apelaciju Apelacijskog suda, glede odluke o reviziji, navodi se da nije upitno da je apelant vlasnik spornog mlina i pripadajućeg poslovnog prostora i objekata koji pripadaju mlinu, ali da šteta potječe iz 1997. godine kada je tim objektima raspolagala Republika Srpska. Materijalno pravo nije pogrešno primijenjeno uslijed činjenice da zbog nedostatka pasivne legitimacije tuženi, Distrikt Brčko, nije odgovoran za nastalu štetu.

12. U odgovoru na apelaciju Apelacijskog suda, vezano za odluku o apelantovom prizivu, ponavljaju se razlozi odbijajuće odluke kao i u postupku o reviziji pred Apelacijskim sudom.

13. U odgovoru na apelaciju Osnovnog suda se navodi da je postupak proveden sukladno odredbama parničnog postupka i primjeni odredaba materijalnog prava, te je, stoga, Osnovni sud donio odluku da ne postoje uvjeti za utvrđivanje naknade štete i povrede ustavnih prava na koja se poziva apelant.

V. Relevantni propisi

14. **Zakon o parničnome postupku Distrikta Brčko** („Službeni glasnik Distrikta Brčko BiH” broj 5/00) u relevantnome dijelu glasi:

Članak 102.

Stranka koja u cijelosti izgubi parnicu dužna je protivnoj stranci nadoknaditi troškove.

Članak 295.

Apelacijski sud će presudom odbiti priziv kao neutemeljen i potvrditi prvostupanjsku presudu kada ustanovi da ne postoje razlozi zbog kojih se presuda pobija.

15. **Zakon o upravljanju i gazdovanju poslovnim prostorom u državnom vlasništvu** („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 20/96) u relevantnome dijelu glasi:

Članak 3.

Javnom poduzeću iz prethodnoga članka privremeno se ustupa na upravljanje poslovni prostor kojeg je usred ratnih djelovanja napustio vlasnik, odnosno nositelj prava raspolaganja, a do konačnog razrješenja vlasničkih odnosa vraćanjem napuštene imovine ili isplatom naknade za tu imovinu.

16. Zakon o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 38/98 i 31/99) u relevantnome dijelu glasi:

Članak 3.

Vlasnik, posjednik, odnosno korisnik nekretnine koji je napustio nekretninu ima pravo na vraćanje te nekretnine sa svim pravima koje je imao do 30. travnja 1991. godine, odnosno do momenta napuštanja nekretnine.

Članak 4.

Pod pojmom vlasnik, posjednik, odnosno korisnik u smislu ovog zakona smatra se osoba koja je u trenutku proglašavanja nekretnine napuštenom bila prema važećim propisima vlasnik, posjednik, odnosno korisnik te nekretnine ili je bila vlasnik, posjednik, odnosno korisnik nekretnine u vrijeme kada je izgubila posjed nad nekretninom koja nije proglašena napuštenom.

17. Statut Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Distrikta Brčko BiH” broj 1/00) u relevantnome dijelu glasi:

Članak 1. stavak 4.

Ustav Bosne i Hercegovine, kao i važeći zakoni i odluke institucija Bosne i Hercegovine, direktno su primjenjivi na cijelom teritoriju Distrikta. Zakoni i odluke svih vlasti Distrikta moraju biti sukladni važećim zakonima i odlukama institucija Bosne i Hercegovine.

Članak 71.

Pravni sljednik

Stupanjem na snagu ovog statuta prestaju postojati sve općinske administracije koje postoje na teritoriju Distrikta. Općinski uredi i pravne osobe koje su utemeljene ili ih financira postojeća općinska administracija nastaviti će pružati usluge sukladno važećim zakonima, prema instrukcijama Vlade Distrikta, sve dok Vlada Distrikta ne odluči drukčije, ili dok se to ne izmjeni zakonom Distrikta.

Distrikt Brčko je pravni sljednik dijela općine Brčko u Republici Srpskoj, kao i administrativnih aranžmana Brka i Ravne Brčko.

Sve ugovore i sporazume, koje su zaključile općinske vlasti navedene u stavku 2. ovog članka, zainteresirane strane moraju dostaviti na uvid gradonačelniku u roku od 30 dana od dana njegovog/njezinog preuzimanja dužnosti. Svaki ugovor ili sporazum koji se ne dostavi u tom roku smatra se otkazanim. Gradonačelnik će odmah proslijediti te ugovore ili sporazume Skupštini.

18. Nalog supervizora o financijskom sustavu Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine od 14. travnja 2000. godine u relevantnome dijelu glasi:

4. U slučaju nepostojanja dogovora sa entitetima u svezi sa specifičnim obvezama, Distrikt ne preuzima obveze za dugove koji su nastali prije nadnevka proglašenja Distrikta.

VI. Dopustivost

19. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku mjerodavnost u pitanjima koja su sadržana u ovome Ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojega suda u Bosni i Hercegovini.

20. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

21. Prilikom ispitivanja dopustivosti dijela apelacije u odnosu na članak II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine, članak 8. Europske konvencije i članak 13. Europske konvencije, Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda.

Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud, također, ima apelacijsku mjerodavnost u pitanjima koja su sadržana u ovome Ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojega suda u Bosni i Hercegovini.

Članak 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda glasi:

Ustavni sud će odbaciti apelaciju kao očito (prima facie) neutemeljenu kada utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predložene činjenice ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava i/

ili kada se za stranku u postupku utvrdi da nije „žrtva” kršenja Ustavom zaštićenih prava tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno.

22. U konkretnome slučaju, apelant tvrdi da mu je pobijanim odlukama povrijeđeno pravo na privatni i obiteljski život iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije, kao i pravo na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije.

23. Sudske odluke u kojima je utvrđivano pitanje utemeljenosti tužbenog zahtjeva za naknadu štete i to na način da je sud odlučio da tuženi u konkretnoj parnici nije pasivno legitimiran, nije moguće dovesti u svezu sa jamstvima koja sadrže ustavna prava na privatni i obiteljski život. Obzirom na navedeno, Ustavni sud zaključuje da je apelacija u svezi sa navodima o kršenju prava na privatni i obiteljski život iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije očito (*prima facie*) neutemeljena, jer je apelant predočio činjenice koje ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje navedenog ustavnog prava u smislu članka 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda.

24. Nadalje, apelant, također, ne nudi činjenice i dokaze koji bi potvrdili da mu je uskraćeno pravo na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije. Naime, imajući u vidu apelantove navode, kao i stanje spisa, Ustavni sud, također, smatra da predočene činjenice ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava, te smatra da apelantovi navodi ne pokreću pitanja iz članka 13. Europske konvencije. Naime, članak 13. Europske konvencije propisuje obvezu državama članicama da osiguraju pravo na efektivan pravni lijek pred nacionalnim vlastima svakome tko smatra da su mu povrijeđena prava priznata Europskom konvencijom. U svezi s tim, Ustavni sud podsjeća da je u predmetnom parničnom postupku, koji se odnosio na tužbeni zahtjev radi naknade štete, apelant, nezadovoljan sudskim odlukama Osnovnog i Apelacijskog suda, podnosio i priziv i reviziju Apelacijskom sudu koji ih je svojim odlukama odbio kao neutemeljene. Obzirom na izneseno, apelantovi navodi vezani za povredu prava na učinkovit pravni lijek su paušalni, budući da je apelant imao i koristio mogućnost izjavljivanja priziva i revizije, tj. u konkretnom slučaju se ne dovodi u sumnju dostupnost efektivnog pravnog lijeka, te su apelantovi navodi i u tom dijelu, *prima facie*, neutemeljeni.

25. U konkretnome slučaju, predmet pobijanja apelacijom je Presuda Apelacijskog suda broj Rev-2/05 od 10. ožujka 2006. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijanu presudu apelant je primio 31. ožujka 2006. godine, a apelacija je podnesena 10. svibnja 2006. godine, tj. u roku od 60 dana kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očito (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

26. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

27. Apelant pobija navedene presude tvrdeći da mu je tim presudama povrijeđeno pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

28. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnome dijelu glasi:

Sve osobe unutar teritorija Bosne i Hercegovine će uživati ljudska prava i slobode [...]; oni uključuju:

[...]

k) Pravo na imovinu.

[...].

29. Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju glasi:

Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na nesmetano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

30. U kontekstu prava na imovinu, Ustavni sud ističe da se državi ne može pobiti pravo da donosi zakone kojima se oduzimaju ili ograničavaju određena ljudska prava, ali samo u slučajevima kada je takvo ograničenje predviđeno Europskom konvencijom prema kojoj se određena prava, kao naprimjer pravo na imovinu, mogu pod određenim uvjetima ograničiti.

31. Riječ „imovina” uključuje širok opseg imovinskih interesa koja predstavljaju određenu ekonomsku vrijednost (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 14/00* od 4. travnja 2001. godine, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 33/01). Nadalje, prema jurisprudenciji Europskog suda za ljudska prava, „posjed” koji se štiti može biti samo „postojeći posjed” (vidi Europski sud za ljudska prava, *Van der Musselle*, presuda od 23.

studenoga 1983. godine, serija A, broj 70, točka 48) ili barem imovina za koju apelant ima „legitimno očekivanje” da će je dobiti, kao npr. kod naknade štete (vidi Europski sud za ljudska prava, *Pine Valley Developments Ltd i drugi*, presuda od 29. studenoga 1995. godine, serija A, broj 332, točka 31).

32. Ustavni sud podsjeća na svoje ranije odluke i jurisprudenciju Europskog suda za ljudska prava kojim je utvrđeno da članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju sadrži tri različita pravila. Prvo pravilo, koje se nalazi u prvoj rečenici prvog stavka, je opće naravi i izražava načelo mirnog uživanja u imovini. Drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici istog stavka, određuje da se lišavanje imovine može desiti pod određenim uvjetima. Treće pravilo, sadržano u stavku 2. istog članka, dopušta da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, nadzirati korištenje imovine sukladno općem interesu. Sva tri navedena pravila nisu nepovezana i u međusobnoj kontradikciji, drugo i treće pravilo odnose se na određene slučajeve miješanja države u pravo na mirno uživanje imovine (vidi Europski sud za ljudska prava, *Holy Monasteries protiv Grčke*, presuda od 9. prosinca 1994. godine, serija A, broj 301-A, strana 29, stavak 51).

33. Iz navoda apelacije i priložene dokumentacije se vidi da je 18. ožujka 1997. godine, pod brojem 200/97, zaključen Ugovor o privremenom zakupu poslovnog prostora između ODJP „Stambeno” Općine Brčko sa O.M. iz Hrtkovaca, a predmet toga ugovora je bio upravo mlin sa opremom u apelantovom vlasništvu. Apelant je 14. ožujka 2000. godine uveden u posjed poslovnog prostora u Brezovom Polju, ali je u momentu primopredaje zatekao devastiranu građevinu sa uništenom instalacijom, te uništenom ili otuđenom opremom tehnološkog pogona za meljavu žitarica. Apelant, u momentu primopredaje svoje imovine 2000. godine, nije ni znao za postojanje ugovora kojim je Općina Brčko preko ODJP „Stambeno” izdala u zakup mlin sa ostalim postrojenjima drugoj osobi, kao ni za činjenicu da je mlin demontiran i odvezen u Hrtkovce, što se dešavalo 1997. godine. Kako je mlin prilikom demontaže oštećen, čime je bila isključena mogućnost prirodne restitucije, apelant je pokrenuo parnični postupak radi naknade pričinjene štete.

34. Obrazlažući odluke kojim je apelantov tužbeni zahtjev za naknadu štete odbijen, redovni sudovi su naveli da, iako je prema članku 71. Statuta Distrikta Brčko pravni sljednik dijela općine Brčko i administrativnih aranžmana Brka i Ravne Brčko, Distrikt Brčko, on nije pasivno legitimiran u ovom sporu i nije odgovoran za nastalu štetu. Ovaj zaključak su sudovi izveli iz činjenice da je šteta za koju je odgovorna Općina Brčko nastala 1997. godine, a Distrikt Brčko je konstituiran tek tri godine kasnije. Smatrajući obveze koje su preuzeli pravni prethodnici Distrikta Brčko „specifičnim” i zbog nepostojanja dogovora sa entitetima kako te obveze regulirati, redovni sudovi su se pozvali na važeće materijalno

pravo kojim se regulira parnični postupak, naknada štete kao i pravni temelj za izdavanje predmetnog mlina u zakup. Osim ovih odredaba redovni sudovi su se pozvali i na Statut Distrikta Brčko kao i na nalog supervizora prema kojemu „u slučaju nepostojanja dogovora sa entitetima u svezi sa specifičnim obvezama, Distrikt ne preuzima obveze za dugove koji su nastali prije nadneva proglašenja Distrikta”.

35. U konkretnome slučaju redovni sudovi su na utvrđeno činjenično stanje primijenili odgovarajuće odredbe materijalnog prava, pozivajući se pri tom i na primjenu Statuta Distrikta Brčko i naloga supervizora, odbivši u cijelosti apelantov tužbeni zahtjev za naknadu štete. Redovni sudovi Distrikta Brčko su pobijanim presudama, ne sporeći činjenično stanje, kao posebne opće akte koje su povezali sa datim predmetom primijenili odredbu članka 71. Statuta Distrikta Brčko kojom je, između ostaloga, utvrđeno da je Distrikt Brčko pravni sljednik dijela općine Brčko u Republici Srpskoj, kao i administrativnih aranžmana Brka i Ravne Brčko. Nadalje, sudovi su citirali i statutarnu odredbu prema kojoj sve ugovore i sporazume koje su zaključile općinske vlasti navedene u članku 71. stavak 2. Statuta Distrikta Brčko, zainteresirane strane moraju dostaviti na uvid gradonačelniku u roku od 30 dana od dana njegovog/njezinog preuzimanja dužnosti. I konačno, svaki ugovor ili sporazum koji se ne dostavi u tom roku smatra se otkazanim, a gradonačelnik će odmah proslijediti te ugovore ili sporazume Skupštini.

36. Prilikom analize je li povrijeđeno pravo na imovinu trebaju se dati odgovori na sljedeća pitanja: a) radi li se o imovini koja se ubraja u zaštitu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, b) je li bilo miješanja u imovinu, c) u sklopu kojeg od navedena tri pravila miješanje može biti razmatrano, d) slijedi li miješanje legitimne ciljeve u javnom ili općem interesu, e) je li miješanje proporcionalno i f) je li sukladno načelu pravne sigurnosti ili zakonitosti.

37. U odgovoru na pitanje radi li se o imovini koja se ubraja u zaštitu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju Ustavni sud konstatira da se u konkretnom slučaju radi o „legitimnom očekivanju” na naknadu štete na imovini, pa je članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju primjenjiv.

38. Ustavni sud konstatira da se u predmetnom slučaju radi o miješanju u apelantovo pravo na imovinu u smislu prve rečenice stavka 1. članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, obzirom na to da je pravomoćnom presudom odbijen apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da mu se naknadi šteta nastala na imovini (mlinu i opremi).

39. Sljedeće je pitanje je li „miješanje” u imovinu bilo sukladno zakonu, odnosno je li slijedilo legitimne ciljeve u javnom ili općem interesu. Odgovarajući na ovo pitanje,

Ustavni sud konstatira da je uvjet „miješanje sukladno zakonu” ispunjen obzirom na to da je naknada štete na apelantovoj imovini pobijana primjenom materijalnopравnih propisa o parničnom postupku (navodno da Distrikt Brčko nije pasivno legitimiran), odnosno obligacijskopравnih propisa (Distrikt Brčko nije odgovoran za štetu koja je nastala prije njegovog formiranja). Također, sudovi su se pozvali i na odredbe članka 71. Statuta Distrikta Brčko kojim je utvrđeno da je Distrikt Brčko pravni sljednik dijela općine Brčko u Republici Srpskoj, kao i administrativnih aranžmana Brka i Ravne Brčko. Osim toga, odredbama Statuta Distrikta Brčko je predviđeno da zainteresirane strane moraju ugovor o prijenosu prava na imovinu dostaviti na uvid gradonačelniku u roku od 30 dana od dana njegovog/njezinog preuzimanja dužnosti. I konačno, u obrazloženjima svojih presuda sudovi su se pozvali i na nalog supervizora kojim je reguliran financijski sustav pravni subjekata na razini Distrikta Brčko. U odgovoru na pitanje „je li miješanje predviđeno zakonom”, Ustavni sud konstatira da je miješanje u apelantovo pravo na imovinu, izuzev primjene naloga supervizora, slijedilo načelo zakonitosti.

40. Ustavni sud, također, mora utvrditi je li miješanje proporcionalno cilju koji se želi postići, tj. uspostavlja li pravičnu ravnotežu između apelantovog prava i općeg javnog interesa. Ustavni sud zaključuje da su redovni sudovi Distrikta Brčko pobijanim presudama poremetili, na apelantovu štetu, ravnotežu koja mora postojati između zaštite prava na imovinu pojedinca i zahtjeva općeg društvenog interesa. Nesporno je da postoji javni interes u činjenici da se utvrde pravila odgovornosti za naknadu štete na imovini pravni subjekata, kao i da za štetu odgovora osoba koja je izazove, te da se postojanje štete utvrdi u zakonom predviđenom postupku. Međutim, Ustavni sud smatra da redovni sudovi Distrikta Brčko, pozivajući se na odredbe materijalnopравnih propisa o naknadi štete, kao i Statuta Distrikta Brčko, prilikom donošenja pobijanih presuda nisu vodili dovoljno računa o razumnom odnosu proporcionalnosti između sredstava koja se koriste, s jedne strane, i cilja koji se želi ostvariti, s druge strane. Nije ispunjen uvjet proporcionalnosti ukoliko apelant snosi ovako opsežan teret u vidu potpunog gubitka imovinskih prava i nemogućnosti naknade štete nakon njegovog višegodišnjeg rada i ulaganja u izgradnju mlina i njegovo održavanje.

41. Nadalje, u svojim obrazloženjima presuda redovni sudovi Distrikta Brčko su iznosili stavove da se zbog naloga supervizora ne može priznati apelantu pravo na naknadu štete pozivom na članak 4. tog naloga koji precizira da „u slučaju nepostojanja dogovora sa entitetima u svezi sa specifičnim obvezama, Distrikt ne preuzima obveze za dugove koji su nastali prije nadnevka proglašenja Distrikta”. Naime, Sporazumom o implementaciji entitetskih obveza iz Konačne arbitražne odluke koji je potpisan 24. listopada 2000. godine između Vlade Distrikta Brčko, Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i Vlade Republike

Srpske, propisano je da su entiteti, odnosno vlade entiteta, obvezni izmiriti sve obveze koje su stvorile pravne osobe, politički aranžmani i ustanove koje ulaze u sastav Distrikta Brčko, a koje su stvorene prije 31. ožujka 2000. godine. Kroz ovaj Sporazum koji su potpisale vlade entiteta i Distrikta Brčko izražena je potpuna suglasnost entiteta u svezi sa izmirenjem potraživanja nastalih prije uspostave Distrikta Brčko. I konačno, nalogom supervizora od 13. travnja 2000. godine jasno je navedeno da Distrikt Brčko ne preuzima obveze u slučaju nepostojanja dogovora o preuzimanju takvih obveza, zaključujući da sam nalog supervizora ima „jaču i obvezujuću pravnu snagu na području Distrikta Brčko u odnosu na dotadašnje zakone”. Iz svega navedenog redovni sudovi Distrikta Brčko su zaključili da za navedene obveze, u nedostatku drugog sporazuma o preuzimanju takvih obveza, odgovaraju entiteti, a ne tuženi, Distrikt Brčko.

42. Iz teksta naloga supervizora dalje proizlazi da „Uprava prihoda Distrikta Brčko vrši nadzor, upravlja, rukovodi i ima ovlasti nad zavodima za platni promet, kao i svim transakcijama koje obavlja Zavod za platni promet u okviru Distrikta Brčko”, iz čega se vidi da ovaj nalog, na koji su se pozivali redovni sudovi, regulira „financijski sustav” koji omogućava pravni promet između pravnih subjekata Distrikta Brčko. Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju ne radi o ispunjenju financijskih obveza koje tuženi ima prema apelantu, kako to zaključuju sudovi, već se radi o ispunjavanju obveze tuženog da apelantu prizna pravo na naknadu štete koja je nastala na njegovoj imovini. Apelant ima legitimno očekivanje za naknadu štete, koje ničim nije ograničeno, odnosno da mu tuženi isplati iznos te štete što, kako je već rečeno, predstavlja njegovo „legitimno očekivanje” na imovinu. Dakle, primjena naloga supervizora na konkretan slučaj predstavlja primjenu prava na ovaj pravni odnos, koja ne slijedi opći interes i predstavlja osobni i neumjereni teret za apelanta. U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da miješanje u apelantovu imovinu primjenom odredaba naloga supervizora nije slijedilo opći interes i predstavlja pretjeran teret za apelanta u vidu lišavanja apelantovih imovinskih prava.

43. Na temelju izloženoga, Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju, primjenom materijalnopравnih i procesnih odredaba zakona, Statuta Distrikta Brčko i naloga supervizora, prekršeno apelantovo pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

VIII. Zaključak

44. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, kada je miješanje u apelantovu imovinu izvršeno na način da je primjenom materijalnopравnih propisa o

utvrđivanju prava na naknadu štete, Statuta Distrikta Brčko i naloga supervizora narušena ravnoteža između javnog interesa i interesa apelanta pretjeranim osobnim teretom koji apelant mora trpjeti u vidu lišavanja „legitimnog očekivanja” svoje imovine.

45. U smislu članka 41. Pravila Ustavnog suda aneks ove odluke čine izdvojena mišljenja dopredsjednika Miodraga Simovića i Valerije Galić.

46. Na temelju članka 61. st. 1. i 5. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke. Sastavni dio ove odluke čini i izuzeto mišljenje o neslaganju, dopredsjednika Miodraga Simovića i Valerije Galić.

47. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Seada Palavrić

Zajedničko Izdvojeno mišljenje sutkinje Valerije Galić i suca Miodraga Simovića o djelomičnom neslaganju sa Odlukom Ustavnog suda BiH u predmetu AP 1362/06 od 30. siječnja 2009. godine

Na temelju članka 41. Pravila Ustavnog suda BiH („Službeni glasnik BiH” br. 60/05 i 64/08) dajemo zajedničko izdvojeno mišljenje o djelomičnom neslaganju sa navedenom odlukom.

Ne slažemo se sa većinskom odlukom uvaženih sudaca Ustavnog suda BiH u dijelu kojim je utvrđena povreda članka II/3.(k) Ustava BiH i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Smatramo da je Ustavni sud BiH ovakvim odlučanjem odstupio od svoje dosadašnje prakse u sličnim predmetima (vidi odluke br. AP 538/04 od 28. lipnja 2005. godine i AP 532/05 od 12. travnja 2006. godine). U tim odlukama je utvrđena pravilna primjena prava redovnih sudova Distrikta Brčko u smislu da u ovakvim predmetima nesporno postoje određena zakonska ograničenja u ostvarivanju ovih prava glede odgovornih subjekata i vremenskih okvira za realizaciju potraživanja neizvršenih obveza u Distriktu Brčko, ali da tim ograničenjima nije na apelante stavljen „pretjeran” teret, odnosno da je ispunjen kriterij proporcionalnosti između apelanta i općih interesa društvene zajednice. Obzirom na ovakav stav Ustavnog suda BiH, za koji u donesenoj odluci nisu dati argumenti za njegovu promjenu u odnosu na konkretan slučaj, i apelantov navod da mu je pobijanim presudama povrijeđeno pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava BiH, odnosno članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, ukazujemo na slijedeće:

(1) U konkretnome slučaju redovni sudovi su odbili apelantov tužbeni zahtjev u odnosu na Distrikt Brčko zbog nedostatka pasivne legitimacije. Naime, iz stanja spisa predmetne pravne stvari kao nesporno proizlazi da je utvrđena šteta na mlinu i pripadajućem poslovnom prostoru sa objektima, što tuženi nije ni sporio, a apelant uspio dokazati pred sudom. Slijedom toga, eventualno apelantovo pravo na naknadu štete u iznosu od 202,252,23 KM navedene štete dospjelo je, u svakom slučaju, do 1. ožujka 2000. godine, odnosno dana proglašenja Distrikta Brčko. Kod takvog stanja stvari, postavlja se pitanje je li, kao uvjet utemeljenosti apelantovog lišavanja imovine u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, na zakonu utemeljen stav redovnih sudova o nedostatku pasivne legitimacije Distrikta Brčko.

(2) Pravni položaj Distrikta Brčko u okviru Bosne i Hercegovine je u relevantnom trenutku za odlučenje o ovom sporu riješen Konačnom arbitražnom odlukom koju je

donio Međunarodni arbitražni tribunal za Brčko. Člankom 71. Statuta Distrikta Brčko određeno je da je Distrikt pravni slijednik dijela općine Brčko u Republici Srpskoj, kao i administrativnih aranžmana Brka i Ravne Brčko, te da, kao pravna osoba, ima pravnu sposobnost. Međutim, Distrikt Brčko, kao pravni slijednik navedenih teritorijalnih jedinica, nije naslijedio njihove obveze kakve su u predmetnome slučaju, jer je ograničenje u ovome smislu predviđeno odredbom točke 4. naloga supervizora o financijskom sustavu Distrikta od 14. travnja 2000. godine. Naime, tom je odredbom određeno da u slučaju nepostojanja dogovora sa entitetima (kao u konkretnome slučaju) u svezi sa specifičnim obvezama, Distrikt ne preuzima obveze za dugove koji su nastali prije nadnevkla proglašenja Distrikta. Inače, ovaj nalog, kao i ostali nalozi supervizora za Distrikt, ima obvezujuću pravnu snagu na temelju odredaba Konačne arbitražne odluke za Brčko i predstavlja zakon *sui generis* za područje Distrikta.

U navedenim okolnostima, smatramo da odluka redovnih sudova o neutemeljenosti apelantovog zahtjeva u odnosu na Distrikt Brčko nije suprotna načelima i zahtjevima kojima se, u okviru članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, zahtijeva da takva odluka mora biti utemeljena na relevantnom domaćem zakonu.

(3) Glede pitanja je li apelantovo lišavanje njegove imovine sukladno javnome interesu, potrebno je, prije svega, podsjetiti da svaka država ima pravo i obvezu funkcionalno organizirati svoj pravni sustav, te da, s tim ciljem, ima legitimno pravo uspostavljati ograničenja u ostvarivanju građanskih prava u određenim slučajevima, a koja su potrebna da bi pravni sustav pravilno funkcionirao. Koja će se ograničenja nametnuti ovisi o konkretnom pravnom sustavu države uzimajući u obzir, prije svega, mogućnosti i potrebe zajednice i pojedinaca (vidi Europski sud za ljudska prava, *Belgijski jezični slučaj*, presuda od 9. veljače 1967. godine, serija A, broj 6, stavak 5).

(4) U okviru tih ograničenja, glede ostvarivanja građanskih prava, ubrajaju se i norme koje određuju subjekte koji su odgovorni za poštivanje građanskih prava apelanata. To pitanje treba biti efikasno i jasno regulirano pravnim propisima, a tumačenje i primjena tih propisa je zadatak redovnih sudova u svakom konkretnom slučaju. Ovo ograničenje ima za cilj da se fokusira odgovornost kod određenih subjekata i da postupak za ostvarivanje građanskih prava bude olakšan. Prema tomu, nositelj građanskih prava ima obvezu ostvarivati svoja prava isključivo u odnosu na odgovorne subjekte. Ustavni sud je, pri tome, ograničen na pitanja kontrole zlouporabe tog prava i obveze redovnih sudova (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 384/03 od 21. siječnja 2004. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 13/04).

(5) U konkretnome slučaju, a glede ograničenja ostvarivanja apelantovog prava u odnosu na Distrikt Brčko zbog nedostatka pasivne legitimacije, redovni sudovi su zaključili da predmetna obveza nije obveza Distrikta Brčko, jer je ta obveza nastala prije njegovog proglašenja, pri čemu Distrikt Brčko sa entitetima nije zaključio sporazum o preuzimanju ovih obveza. Imajući u vidu navedeno, mišljenja smo da u predmetnome slučaju postoji efikasan sustav ostvarivanja apelantovih građanskih prava. Naime, država je, doduše na specifičan način - preko naloga supervizora za Distrikt - propisala odgovorne subjekte i način ostvarivanja tužbenih zahtjeva u ovim i sličnim slučajevima. Dakle, s ciljem očuvanja javnog interesa, postoje određena zakonska ograničenja u ostvarivanju ovih prava, prije svega, glede odgovornih subjekata i vremenskih okvira za realizaciju potraživanja neizvršenih obveza Distrikta. Ona su potrebna u konkretnim situacijama - radi pravne sigurnosti i ispravnog funkcioniranja pravnog sustava. S tim u svezi, smatramo da, osim toga što nije došlo do zlouporabe apelantovih ustavnih prava, u konkretnome predmetu nije na apelanta kao pojedinca stavljen „pretjeran” teret i da su zakonski modaliteti navedenih ograničenja proporcionalni ciljevima koji se žele postići.

(6) Imajući u vidu izneseno, naše je mišljenje da u predmetnome slučaju odlukama redovnih sudova Distrikta Brčko nije povrijeđeno apelantovo pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Dopredsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Dopredsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Predmet broj AP 2733/06

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Izeta Očuza podnesena
protiv Presude Vrhovnog suda Federacije
Bosne i Hercegovine broj Rev-
839/05 od 13. juna 2006. godine

Odluka od 12. februara 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj **AP 2733/06**, rješavajući apelaciju **Izeta Očuza**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 4. tačka 9, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05 i 64/08), u sastavu:

Seada Palavrić, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Krstan Simić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

na sjednici održanoj 12. februara 2009. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelimično se usvaja apelacija Izeta Očuza.

Utvrđuje se povreda člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u postupku pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-839/05 od 13. juna 2006. godine i ostavlja na snazi Presuda Kantonalnog suda u Zenici broj GŽ-1318/04 od 27. aprila 2005. godine.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Izeta Očuza podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-839/05 od 13. juna 2006. godine u vezi sa povredom člana 6. stav 1, člana 7. stav 1.a), te člana 12. st. 1. i 2.d) Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima zbog toga što je *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Izet Očuz (u daljnjem tekstu: apelant) iz sela Uvorići, Visoko, koga zastupa Ante Petrušić, advokat iz Zenice, podnio je 29. septembra 2006. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud), dopunjenu 2. oktobra 2006. godine, protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj Rev-839/05 od 13. juna 2006. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. stav 1. Pravila Ustavnog suda, od RMU „Breza” d.o.o. Breza i Vrhovnog suda zatraženo je 18. oktobra 2007. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni sud je 30. oktobra 2007. godine dostavio odgovor na apelaciju, a RMU „Breza” d.o.o. Breza 5. novembra 2007. godine.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju RMU „Breza” d.o.o. Breza i Vrhovnog suda dostavljeni su apelantu 27. oktobra 2008. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. RMU „Breza” d.o.o. Breza je u toku 1998. godine, zbog potreba proizvodnje, uputio/ preraspodijelio određeni broj radnika, između ostalih i apelanta, na rad u jami. Do tada apelant je radio u ovom rudniku na poslovima van jame. Prije donošenja Rješenja o raspoređivanju broj 05/2-22048 od 13. maja 1998. godine apelant je upućen na ljekarski pregled. Tokom pregleda apelant se žalio na strah od rada u jami zbog čega je upućen na pregled kod psihijatra. Na kraju pregleda apelant je dobio uvjerenje da je sposoban za rad u jami. Rok za žalbu na doneseno rješenje o raspoređivanju iznosio je 15 dana.

7. Protiv apelanta je 14. maja 1998. godine pokrenut disciplinski postupak, jer je odbio da bude raspoređen na poslove u jami. Disciplinska komisija je održala glavnu raspravu 25. maja 1998. godine, nakon koje je donijela odluku o prestanku radnog odnosa apelanta (broj 2392/98 od 3. juna 1998. godine) zaključno sa 25. majem 1998. godine. U obrazloženju je navedeno da takvo odbijanje raspoređivanja na poslove predstavlja težu povredu radnih obaveza, te razlog za otkaz radnog odnosa. Apelant se žalio na ovo

rješenje. Njegova žalba je odbijena Odlukom Komisije za žalbe i prigovore broj 23/2845 od 8. jula 1998. godine. Odluka o odbijanju žalbe nije nikada dostavljena apelantu, već je postavljena na oglasnu ploču.

8. Apelant je 12. augusta 1998. godine pokrenuo parnični postupak protiv tuženog RMU „Breza” d.o.o. Breza, tvrdeći da je disciplinska odluka o prestanku radnog odnosa nezakonita. Apelant je, također, zahtijevao da bude vraćen na radno mjesto i da mu se isplate neisplaćene plaće.

9. U prvostepenom postupku Općinski sud u Visokom je Presudom broj B:P: 20/02 od 17. septembra 2004. godine usvojio u cijelosti apelantovu tužbu, utvrdio da su odluke Disciplinske komisije broj 2392/98 od 3. juna 1998. godine i Komisije za žalbe i prigovore broj 23/2845 od 8. jula 1998. godine nezakonite, te naredio tuženom da vrati apelanta na prijašnje radno mjesto. Također, apelantu je dosuđena naknada na ime neisplaćenih plaća, čiji je ukupni iznos 12.753,4 KM sa pripadajućim kamatama, kako je to navedeno u presudi, te naknada za troškove postupka u iznosu od 7.102,7 KM. U svom obrazloženju prvostepeni sud je naveo da su disciplinski organi učinili više povreda disciplinskog postupka i odredaba iz Pravilnika o radnim odnosima DP Srednja Bosna Kakanj i Zakona o osnovnim pravima iz radnog odnosa („Službeni list SFRJ” br. 60/89 i 49/90; „Službeni list R BiH” br. 2/92, 6/94 i 13/94). Između ostalog, prvostepeni sud je naveo da se disciplinski postupak, u skladu sa članom 98. stav 22. navedenog pravilnika, mogao voditi zbog nepostupanja po konačnoj odluci o rasporedu na drugo radno mjesto. Međutim, u konkretnom slučaju taj postupak nije mogao biti pokrenut, jer se nije radilo o „konačnoj” odluci.

10. Odlučujući o žalbi tuženog, Kantonalni sud u Zenici je Presudom broj Gž-1318/04 od 27. aprila 2005. godine djelimično uvažio žalbu i preinačio prvostepenu presudu u vezi sa datumom isplate kamate za jedan dio naknada na ime neisplaćenih plaća, a u ostalom dijelu prvostepena presuda je potvrđena.

11. Protiv presude Kantonalnog suda u Zenici tuženi je izjavio reviziju. Presudom broj Rev-839/05 od 13. juna 2006. godine Vrhovni sud je usvojio reviziju tuženog RMU „Breza” d.o.o. Breza, preinačio prvostepenu i drugostepenu presudu i odbio apelantovu tužbu u cijelosti. Taj sud je obrazložio da je tačno da su organi tuženog počinili procesne propuste, pogotovo u vezi sa dostavljanjem neophodnih pismena apelantu i vremenom održavanja glavne rasprave. Međutim, takve povrede ne utječu na zakonitost odlučivanja o prestanku radnog odnosa, jer one nisu od odlučujućeg značaja za samu zakonitost odluke o prestanku radnog odnosa. U vezi s tim, ukazano je na to da je apelant dobio poziv na glavnu raspravu četiri dana prije njenog održavanja, što je bilo dovoljno da se pripremi

odbrana. Samim tim, propust organa tuženog da dostave poziv najkasnije osam dana do dana glavne rasprave nije značajan. Dalje, sud je ukazao na to da se apelant nije žalio na rješenje o raspoređivanju na rad u jami zbog čega je ovo rješenje postalo konačno. S obzirom na to, činjenica da je disciplinski postupak pokrenut ranije nije značajna u konkretnom slučaju, jer se u disciplinskom postupku nije mogla više osporavati odluka o raspoređivanju na rad u jami. Vrhovni sud je zaključio da su nižestepeni sudovi povrijedili odredbe člana 75. stav 1. tačka 6. Zakona o osnovnim pravima iz radnog odnosa u vezi sa članom 122. Pravilnika o radu, čija je posljedica njihova nezakonitost.

IV. Apelacija

a) Navodi iz zahtjeva

12. Apelant se žali da je osporenim presudom Vrhovnog suda povrijeđeno njegovo pravo na pravično suđenje u smislu člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Također, smatra da su povrijeđena prava iz člana 6. stav 1. i člana 7. stav 1.a), člana 12. st. 1. i 2.d) Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima. Apelant navodi da je disciplinski postupak bio nezakonit, zato što se nije mogao pokrenuti prije nego što rješenje o raspoređivanju bude konačno. S tim u vezi, on ukazuje na obrazloženje iz prvostepene presude. Dalje, ukazuje na propuste u postupku i nemogućnost da pripremi svoju odbranu. U odnosu na te navode, posebno ističe da je Vrhovni sud svoju odluku zasnovao na dokazu čije je izvođenje pred prvostepenim sudom bilo odbijeno (dostavnica za poziv na disciplinski postupak). Također, apelant ističe da su pogrešno protumačene relevantne materijalnopravne odredbe (član 122. Pravilnika o radu). Apelant iznosi i niz navoda u vezi sa zakonitosti samog rješenja o raspoređivanju na rad u jami.

b) Odgovor na apelaciju

13. U odgovoru na apelaciju Vrhovni sud ukazuje na svoju presudu i razloge iznesene u toj presudi bez daljnjih obrazloženja.

14. RMU „Breza” d.o.o. Breza smatra da nisu povrijeđena apelantova ustavna prava i slobode. Također, smatra da je presuda Vrhovnog suda zakonita, te se poziva na obrazloženje dato u toj presudi.

V. Dopustivost

15. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

V.1. Iscrpljivanje pravnih lijekova i pravovremenost

16. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

17. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj Rev-839/05 od 13. juna 2006. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 15. augusta 2008. godine, a apelacija je podnesena 29. septembra 2006. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Prema tome, apelacija je podnesena pravovremeno, a apelant je iscrpio sve djelotvorne pravne lijekove.

V.2. Dopustivost apelacije *ratione materiae* u odnosu na član 6. stav 1, član 7. stav 1.a), te član 12. st. 1. i 2.d) Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima

18. Pri ispitivanju dopustivosti dijela apelacije koji se tiče navoda o povredi člana 6. stav 1, člana 7. stav 1.a), te člana 12. st. 1. i 2.d) Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, te člana 16. stav 4. tačka 9. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Član 16. stav 4. tačka 9. Pravila Ustavnog suda glasi:

Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

9. apelacija je ratione materiae inkompatibilna sa Ustavom;

19. Ustavni sud ukazuje na svoju stalnu praksu prema kojoj „pravo na rad” *per se* nije garantirano niti Evropskom konvencijom, niti katalogom ustavnih prava i sloboda iz člana II/3. Ustava Bosne i Hercegovine (upoređi Odluku Ustavnog suda broj AP 246/05 od 15. juna 2005. godine, tačka 25). Dalje, Međunarodni pakt o socijalnim, ekonomskim i kulturnim pravima, koji predstavlja dio materijalnog ustavnog prava Bosne i Hercegovine (Aneks I tačka 8. na Ustav Bosne i Hercegovine), garantira pravo na rad a samim tim i zaštitu od oduzimanja toga prava, ali samo u odnosu na zabranu diskriminacije iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine (Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 2405/05 od 16. januara 2007. godine, stav 21). Predmetni slučaj, međutim, ne tiče se problema diskriminacije, niti apelant ističe problem diskriminacije.

20. U skladu sa navedenim, a imajući u vidu odredbu člana 16. stav 4. tačka 9. Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine, Ustavni sud je odlučio da odbaci dio apelacije koji se tiče povrede prava iz člana 6. stav 1, člana 7. stav 1.a) i člana 12. st. 1. i 2.d) Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, kao inkompatibilan *ratione materiae* sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

V.3. Ostalo

21. Dio apelacije koji se tiče povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovan, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

V.4. Zaključak

22. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija u dijelu koji se tiče člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti. U ostalom dijelu apelacija je nedopustiva *ratione materiae*.

VI. Meritum

23. Apelant osporava navedenu Presudu Vrhovnog suda broj Rev-839/05 od 13. juna 2006. godine, tvrdeći da je tom presudom povrijeđeno njegovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije.

VI.1. Pravo na pravično suđenje

24. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

25. Povredu svoga prava na pravično suđenje apelant vidi, prije svega, u činjenici da nisu bile ispunjene zakonske pretpostavke za vođenje disciplinskog postupka. Dalje, smatra da nije imao dovoljno vremena da pripremi svoju odbranu. Također, iznosi niz navoda u vezi sa zakonitosti samog rješenja o raspoređivanju na rad u jami. S druge strane, Vrhovni sud smatra da su procesni propusti prilikom vođenja disciplinskog postupka takve prirode da se ne može zaključiti da je odluka o prestanku radnog odnosa nezakonita. Također, taj sud smatra da je apelant bio dužan da osporava rješenje o raspoređivanju bez obzira na to što se vodio disciplinski postupak čija je posljedica otkaz radnog odnosa zbog nepoštivanja odluke o raspoređivanju na rad u jami.

26. Ustavni sud, prije svega, naglašava da cilj člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije nije preispitivanje zakonitosti rješenja o otkazu radnog odnosa, već garantiranje pravičnog postupka, jer je pravo na rad građansko pravo, a spor o zakonitosti otkaza radnog odnosa je spor građanskopravne prirode, u smislu ovog člana (vidi Odluku Ustavnog suda broj AP 119/04 od 30. novembra 2004. godine, tačka 16). Naime, u konkretnom slučaju protiv apelanta je vođen disciplinski postupak zbog nepoštivanja Rješenja o raspoređivanju broj 05/2-22048 od 13. maja 1998. godine, čija posljedica je bila otkaz radnog odnosa.

27. S obzirom na prirodu disciplinskog postupka, član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. Evropske konvencije garantiraju pravo na pristup sudu pune jurisdikcije, jer je to jedan od osnovnih i inherentnih elemenata pojma pravičnog suđenja (vidi Odluku

Ustavnog suda broj *U 24/00* od 31. augusta 2001. godine, tačka 24, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 1/02). Pravičnost u sudskim postupcima u kojima se utvrđuje zakonitost prethodno vođenog disciplinskog postupka podrazumijeva, prije svega, da sud utvrdi da li su disciplinski organi uopće imali pravo da u određenom slučaju pokrenu disciplinski postupak ili ne. Naime, u disciplinskom postupku, u principu, disciplinski organ često odlučuje da li određeno lice treba lišiti nekog prava, ili mu to pravo uskratiti na izvjestan način. Prema tome, prvenstveni interes takvog lica jeste da se ispoštuju zakonske pretpostavke za vođenje postupka. U skladu s time, ukoliko se jednoj strani u postupku, protivzakonito i arbitrarno, omogući pravo na pristup sudu, tj. pravo da vodi postupak, drugoj strani u postupku se narušava pravo na pravičan postupak (uporedi, *U 107/03* od 19. novembra 2004. godine, tačka 36. i dalje, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 23/05).

28. U konkretnom slučaju apelant je Rješenjem o raspoređivanju broj 05/2-22048 od 13. maja 1998. godine raspoređen na poslove u jami, a do tada je radio na separaciji, na površini rudnika. Rješenje nije bilo konačno, jer je predviđalo rok za žalbu od 15 dana. Dalje, u skladu sa članom 98. stav 22. Pravilnika o radnim odnosima DP Srednja Bosna Kakanj, poslodavac je mogao da vodi disciplinski postupak protiv apelanta „zbog nepostupanja po konačnoj odluci o raspoređivanju na drugo radno mjesto”. Međutim, poslodavac je pokrenuo i okončao disciplinski postupak u vrijeme kada rješenje o raspoređivanju nije postalo konačno. Naime, disciplinski postupak je pokrenut 14. maja 1998. godine, a glavna rasprava je vođena i okončana 25. maja 1998. godine, kada je i doneseno rješenje o otkazu radnog odnosa. Prema tome, kompletan disciplinski postupak je vođen i okončan suprotno odredbi člana 98. stav 22. Pravilnika o radnim odnosima DP Srednja Bosna Kakanj.

29. Prvostepeni sud je u svojoj Presudi broj B:P: 20/02 od 17. septembra 2004. godine upravo ukazao na ove nedostatke, te ocijenio da su oni predstavljali bitnu povredu relevantnog disciplinskog postupka, zbog čega disciplinske odluke nisu mogle ostati na snazi. Dodatno, drugostepeni sud je u svojoj Presudi broj Gž-1318/04 od 27. aprila 2005. godine naglasio da „ukoliko nadležni disciplinski organ, kao u konkretnom slučaju, neovisno o tome [zabrani vođenja disciplinskog postupka] vodi disciplinski postupak, to predstavlja bitnu povredu odredaba postupka zbog koje se odluka disciplinskog organa ne može smatrati zakonitom i u slučaju sudskog spora biva ukinuta”.

30. Ustavni sud naglašava da je Vrhovni sud, odlučujući o reviziji, morao voditi računa o činjenici da je disciplinski postupak, u vrijeme kada je vođen, bio nedopušten. Ta

nezakonitost, kao što pogrešno tvrdi Vrhovni sud u svojoj presudi, nije se mogla naknadno ozakoniti činjenicom koja spada *ratione temporis* van disciplinskog postupka. Naime, Ustavni sud naglašava da se nezakonito vođen disciplinski postupak (zbog nepostojanja konačnog rješenja), a koji je okončan 25. maja 1998. godine, ne može ozakoniti činjenicom konačnosti rješenja o raspoređivanju, koja je nastupila 28. maja 1998. godine. Također, ni redovni sudovi nisu mogli uzeti u obzir ovu činjenicu, jer njihova nadležnost je bila da ispituju zakonitost pokretanja i vođenja disciplinskog postupka. Mogućnost utvrđivanja činjeničnog supstrata za taj predmet ograničena je vremenski sa okončanjem disciplinskog postupka. Samo na tako utvrđeno stanje mogla se pravno procijeniti zakonitost disciplinskog postupka. Prema tome, disciplinski postupak je vođen uz takve nedostatke koji postupak čine apsolutno nepravičnim, na šta je Vrhovni sud morao ukazati.

31. S obzirom na to da je sâm disciplinski postupak bio nedopušten, za Ustavni sud nisu značajna bilo kakva druga pitanja, uključujući pravilnost i zakonitost meritorne disciplinske odluke, te pitanje da li je apelant imao suštinski dovoljno vremena da pripremi svoju odbranu, zbog čega ta pitanja neće ni razmatrati.

32. Na osnovu navedenog, Ustavni sud zaključuje da je Vrhovni sud, arbitrarno tumačeći zakonitost disciplinskog postupka, povrijedio apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije.

33. Na kraju, Ustavni sud smatra da se ovaj predmet može meritorno okončati tako što će Ustavni sud potvrditi drugostepenu Presudu Kantonalnog suda u Zenici broj GŽ-1318/04 od 27. aprila 2005. godine. Naime, Ustavni sud je zaključio da presuda Vrhovnog suda ne zadovoljava kriterije člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Međutim, Ustavni sud ponavlja da su prvostepeni i drugostepeni sudovi, između ostalog, utvrdili povredu apelantovog prava iz radnog odnosa zbog razloga koje je Ustavni sud utvrdio. Iz navedenih razloga, te, dodatno, činjenice da postupak traje od 1998. godine, Ustavni sud smatra da nije potrebno da predmet vraća redovnim sudovima radi novog postupka i odluke.

VII. Zaključak

34. Pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije je povrijeđeno ukoliko sud, arbitrarnom primjenom propisa, dopusti da odluka koja je donesena u okviru zakonski nedopuštenog disciplinskog postupka ostane na snazi.

35. Na osnovu člana 16. stav 4. tačka 9, člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

36. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Seada Palavrić

Предмет број АП 3307/06

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација „СИМПО-СИК“ д.о.о.
Градишка поднесена против Рјешења
Окружног суда у Добоју број 013-
0-Пж-06-000 173 од 23. октобра
2006. године и Рјешења Основног
суда у Дервенти бр. Ип-58/01 и 1384
Ип 003488 01 Ип од 13. јула 2006.
године

Одлука од 26. фебруара 2009. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у предмету број **АП 3307/06**, рјешавајући апелацију „**СИМПО-СИК**” д.о.о. **Градишка**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05 и 64/08), у саставу:

Сеада Палаврић, председница
Миодраг Симовић, потпредседник
Валерија Галић, потпредседница
Мато Тадић, судија
Мирсад Ћеман, судија

на сједници одржаној 26. фебруара 2009. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација „СИМПО-СИК” д.о.о. Градишка.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Рјешење Окружног суда у Добоју број 013-0-Пж-06-000 173 од 23. октобра 2006. године и Рјешење Основног суда у Дервенти бр. Ип-58/01 и 1384 Ип 003488 01 Ип од 13. јула 2006. године.

Предмет се враћа Основном суду у Дервенти да, по хитном поступку, донесе нову одлуку у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Основном суду у Дервенти да, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о мјерама које су предузете с циљем да се изврши ова одлука, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. „СИМПО-СИК” д.о.о. Градишка (у даљњем тексту: апелант), ког заступа Мирослава Дринић, адвокат из Градишке, поднио је 9. децембра 2006. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Рјешења Окружног суда у Добоју (у даљњем тексту: Окружни суд) број 013-0-Пж-06-000 173 од 23. октобра 2006. године и Рјешења Основног суда у Дервенти (у даљњем тексту: Основни суд) бр. Ип-58/01 и 1384 Ип 003488 01 Ип од 13. јула 2006. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Окружног суда и Основног суда затражено је 18. децембра 2006. године да доставе одговоре на апелацију.
3. Окружни суд и Основни суд су 25. децембра 2006. године и 15. јануара 2007. године доставили одговоре на апелацију.
4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори Основног суда и Окружног суда достављени су апеланту 30. јануара 2009. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената који су предочени Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.
6. Апелант је, као тражилац извршења против ПП „ТРГОЦЕНТАР МАКС” Босански Брод као извршеника (у даљњем тексту: извршеник), поднио предлог за извршење на основу фактура бр. 567, 574 и 585 ради наплате дуга у укупном износу од 19.348,58 КМ и то преносом извршеникових новчаних средстава на рачун тражиоца извршења. Основни суд је Рјешењем број Ип-58/01 од 11. октобра 2001. године дозволио предложено извршење.

7. Основни суд је дописом од 6. децембра 2004. године обавијестио апеланта да је Рјешење о извршењу број Ип-58/01 доставио на извршење Развојној банци Југоисточне Европе а.д. Бања Лука, али да је наведена банка 2. априла 2004. године Основном суду вратила наведено рјешење. Надаље, Основни суд је обавијестио апеланта да је рјешење о извршењу прослијеђено на извршење Новој бањалучкој банци, Филијала Босански Брод (у даљњем тексту: Нова бањалучка банка).

8. У предметном поступку, Нова бањалучка банка је обавјештавала суд о дјелимичној реализацији апелантових потраживања. Међутим, из наведених дописа евидентно је да рјешење о извршењу није у цијелости извршено.

9. Рјешењем Основног суда бр. Ип-58/01 и 1384 Ип 003488 01 Ип од 13. јула 2006. године, које је потврђено Рјешењем Окружног суда број 013-0-Пж-06-000 173 од 23. октобра 2006. године, утврђено је да се поступак извршења сматра завршеним због тога што је спроведена извршна радња којом је извршење довршено.

10. У образложењу првостепеног рјешења Основни суд је навео да је правоснажно рјешење о извршењу достављено на извршење Новој бањалучкој банци, те да је она обавијестила суд да је примила рјешење и да у складу с њим поступа сходно приливу извршеникових средстава. Истакнуто је да је увидом у посљедњу Обавијест Нове бањалучке банке број Ип-55/06 од 28. марта 2006. године, коју је Основни суд примио 30. марта 2006. године, утврђено да банка и даље поступа сходно рјешењу овог суда, о чему је обавијештен и апелантов пуномоћник. На основу утврђеног чињеничног стања Основни суд је закључио да је спровођењем извршне радње Нове бањалучке банке према извршенику извршна радња довршена у овом извршном поступку у смислу одредбе члана 64 Закона о извршном поступку (у даљњем тексту: ЗИП).

11. У образложењу другостепеног рјешења Окружни суд је навео да је предметно рјешење о извршењу достављено банкама из апелантовог поднеска од 30. децембра 2004. године током августа 2005. године. Утврђено је да је првостепени суд поступак извршења спроводио на основу предметног рјешења о извршењу ком су као основ за извршење послужиле апелантове фактуре које су у вријеме доношења рјешења о извршењу (11. октобар 2001. године) имале својство извршне исправе и биле основ за одређивање извршења. Међутим, ступањем на снагу сада важећег ЗИП-а („Службени гласник РС” бр. 59/03 и 85/03), који се у Републици Српској примјењује од 1. августа 2003. године, наведене фактуре се не сматрају вјеродостојном исправом, како то има у виду одредба члана 29 став 2 наведеног закона. Окружни суд је даље навео да су апелантови истакнути жалбени приговори без основа, да немају упориште у садржини предмета, нити имају упориште у одредби члана 29 став 2, члана 64 и члана 229 ЗИП-а.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

12. Апелант сматра да му је оспореним одлукама повријеђено право на правичан поступак из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. У суштини, апелант се жали на произвољну примјену материјалног права. Истиче да извршење није довршено јер није намирен у обиму у ком му је дозвољено спровођење извршења, како то прописује одредба члана 65 ЗИП-а, те да су судови погрешно примијенили одредбе ЗИП-а и поступак извршења завршили, иако је он, као тражилац извршења, остао ненамирен. Апелант је, даље, навео да не може да поднесе други предлог за извршење, с обзиром на то да је предметни предлог поднесен у вријеме важења ранијег ЗИП-а, сходно ком су фактуре биле вјеродостојне исправе, те да би требао да поднесе тужбу ради наплате дуга кад би се поставило питање застаре потраживања.

б) Одговор на апелацију

13. Окружни суд је навео да у предметном поступку није дошло до повреде апелантових уставних права, те, стога, предлаже да се апелација одбије као неоснована.

14. Основни суд је навео да је „предметни поступак обустављен сходно члану 64 ЗИП-а јер је спровођењем извршне радње, односно достављањем рјешења о извршењу банци на извршење, предметно извршење довршено”. Истакнуто је да је рјешење о извршењу достављено на спровођење банци коју је предложио тражилац извршења. Банка је обавијестила суд да је поступила сходно рјешењу о извршењу и да уредно обавјештава суд о сваком скидању новчаних средстава са извршениковог жиро рачуна и њиховој уплати на апелантов рачун. Стога, сходно мишљењу Основног суда, неоснована је апелантова тврдња да не може да поднесе други предлог за извршење, с обзиром на то да је он поднесен у вријеме важења ранијег ЗИП-а, јер извршење тече како је наведено. Сходно томе, Основни суд сматра да оспореним рјешењима није дошло до кршења апелантових уставних права, те предлаже да се апелација одбије као неоснована.

V. Релевантни прописи

15. У Закону о извршном поступку („Службени гласник Републике Српске” бр. 59/03, 85/03, 64/05 и 118/07), који је ступио на снагу 1. августа 2003. године, релевантне одредбе гласе:

Члан 8

(3) Ако извршно рјешење о извршењу на одређеном предмету или средству не може да се спроведе, тражилац извршења може, ради намирења истог потраживања, да предложи ново средство или предмет извршења, о чему ће суд да одлучи рјешењем.

Члан 21

У извршном поступку на одговарајући начин се примјењују одредбе Закона о парничном поступку, ако овим или другим законом није другачије одређено.

[...]

Члан 29

(1) Извршење ради остваривања новчаног потраживања одређује се и на основу вјеродостојне исправе.

(2) Вјеродостојна исправа је, сходно овом закону, мјеница и чек с протестом и повратним рачуном, ако су потребни за заснивање потраживања, и рачуни или изводи из пословних књига за цијену комуналних услуга испоруке воде, топлотне енергије и одвоз смећа.

Члан 64

Поступак извршења сматра се завршеним правоснажношћу одлуке о одбацивању или одбијању извршног предлога, спровођењем извршне радње којом се извршење довршава или обуставом извршења.

Члан 166

(1) Извршење ради остварења новчаног потраживања према извршенику може да се спроведе на свим средствима на његовим рачунима у банци, сем ако законом није другачије одређено.

(5) Суд ће рјешењем о извршењу да обавезе банку да достави извјештај о свим промјенама на извршениковом рачуну ако средстава на рачуну нема или су она недовољна за намирење потраживања одређеног рјешењем о извршењу. Извјештај обухвата промјене на рачуну за период од 30 дана до доношења рјешења о извршењу

и мора да садржи сваку трансакцију на рачуну, укључујући подизање готовине, уплате на рачун и исплате са рачуна, унутарбанкарске и међубанкарске преносе. Подаци који се достављају, а који се односе на међубанкарске преносе, морају да садржавају, између осталог, име примаоца и број рачуна у одрединој банци.

Члан 167

(1) Банка наплату обавља редом, према времену достављања рјешења о извршењу, ако законом није другачије одређено.

(2) Банка води посебну евиденцију редослиједа рјешења о извршењу по дану и времену достављања и издаје тражиоцу извршења, на његов захтјев, потврду о мјесту његовог потраживања тим редослиједом.

Члан 169

(1) Ако на рачуну означеном у рјешењу о извршењу нема средстава, банка ће у корист тог рачуна да изврши пренос извршеникових средстава у одговарајућем износу са других рачуна у тој банци, а према редослиједу који значи тражилац извршења.

(2) Уколико банка не успије у цјелини да наплати извршено потраживање због недостатка средстава на рачуну, држаће рјешење о извршењу у посебној евиденцији и према њему обавити пренос кад средства пристигну на рачун уколико рјешењем о извршењу није другачије одређено.

(3) О томе да нема средстава на рачуну, банка ће да обавијести суд без одлагања. Уз ту обавијест банка ће да достави суду и извјештај о промјенама на рачуну из става 5 члана 166 овог закона.

Члан 175

Банка која не поступи у складу са рјешењем о извршењу и другим судским наложима, одговара за штету проузроковану тражиоцу извршења према општим правилима о накнади штете.

Члан 229

Поступак извршења започет до дана почетка примјене овог закона окончаће се сходно одредбама овог закона.

Члан 232

(1) Даном ступања на снагу овог закона престају да важе одредбе Закона о извршном поступку („Службени лист СФРЈ” бр. 20/78, 6/82, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90 и 35/91, те „Службени гласник Републике Српске” бр. 17/93 и 14/94).

VI. Допустивост

16. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу кад она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

17. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови који су могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана кад је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

18. У конкретном случају, предмет оспоравања апелацијом је Рјешење Окружног суда у Добоју (у даљњем тексту: Окружни суд) број 013-0-Пж-06-000 173 од 23. октобра 2006. године, којим је окончан предметни поступак, а против ког нема других дјелотворних правних лијекова који су могући сходно закону. Оспорено рјешење апелант је примио 30. октобра 2006. године, а апелација је поднесена 9. децембра 2006. године, тј. у року од 60 дана како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

19. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

20. Апелант оспорава рјешења Окружног суда и Основног суда, наводећи да му је наведеним одлукама повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, те право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на правично суђење

Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе из става 2 овог члана што укључује:

[...]

е) *Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.*

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом. [...]

21. Уставни суд, прије свега, треба да утврди да ли је исход предметног поступка, који је резултирао оспореним одлукама, био одлучујући за остваривање апелантових грађанских права и обавеза у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције. Апелант је предметни поступак водио ради наплате новчаних потраживања од извршеника у износу од 19.348,58 КМ. Стога је исход овог поступка био одлучујући за остваривање апелантових грађанских права, те је члан 6 став 1 Европске конвенције примјенљив.

22. Наводи апелације у погледу права на правично суђење се односе на произвољну примјену материјалног права. С тим у вези, Уставни суд истиче да, према сопственој и пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд), задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види Европски суд, *Pronina против Русије*, Одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01), сем у случајевима у којима су одлуке редовних судова повриједиле уставна права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.).

23. У односу на апелантове наводе у погледу произвољне примјене материјалног права, Уставни суд налази да је у конкретном случају неспорно да апелант није у потпуности намирен у оном обиму како је то дозвољено рјешењем о извршењу. Ову чињеницу нису у свом одговору на апелацију оспорили ни редовни судови. Стога се, у конкретном случају, за Уставни суд поставља питање да ли су судови у оспореним одлукама могли да закључе да је извршни поступак завршен због тога што је спроведена извршна радња којом је извршење довршено у смислу одредбе члана 64 ЗИП-а тако што је рјешење о извршењу достављено банкама из апелантовог поднеска од 30. децембра 2004. године.

24. Уставни суд налази да одредбом члана 64 ЗИП-а није прописана дефиниција извршне радње којом се извршење довршава. Сходно тумачењу ове одредбе, како је то наведено и у коментару ЗИП-а, спровођење извршне радње којом се извршење

довршава сматра се свака она (извршна) радња којом се омогућава потпуно намирење потраживања тражиоца извршења. У апелантовом случају је неспорно да апелант није у потпуности намирио своје потраживање, те је неизвјесно кад ће то потраживање и да буде намирено. Стога је споран закључак редовних судова сходно ком је исплатом одређеног новчаног износа апеланту са извршениковог рачуна, коју је спровела банка, спроведена извршна радња с обзиром на то да се ради само о дјелимичној исплати а не о апелантовом намирењу у цијелости.

25. У овом контексту Уставни суд указује да су одредбама чл. 166 до 176 ЗИП-а прописани посебни механизми за извршење на потраживању сходно рачуну у банци. Међутим, како су судови закључили да је предметни извршни поступак завршен, наведени механизми, сходно мишљењу Уставног суда, у конкретном случају више не могу да се примијене. Тумачењем ових одредби у вези са чланом 64 ЗИП-а долази се до закључка да престају обавезе банке које су прописане у чл. 166 до 176 ЗИП-а, с обзиром на закључак суда да је предметни извршни поступак завршен. Наведене обавезе банке су посебно значајне у ситуацији кад је евидентно да извршеник избјегава измирење своје обавезе тако што затвара рачуне у банкама и отвара друге, као што је то случај у конкретном извршном поступку. Такође, у овом контексту треба указати и на члан 8 став 3 ЗИП-а сходно ком тражилац извршења може, ради намирења потраживања, да предложи ново средство или предмет извршења уколико не може да се спроведе извршење на одређеном предмету или средству, о чему суд одлучује рјешењем. Доношењем оспорених рјешења, којим је извршни поступак окончан, апелант је практично онемогућен у коришћењу овог овлашћења из члана 8 ЗИП-а у ситуацији ако извршеник поново нема средстава на којима извршење може да се спроведе.

26. Сходно тумачењу судова који су донијели оспорена рјешења апелант у том случају може да поднесе нови предлог за извршење. С тим у вези, Уставни суд наглашава да су основ предметног извршења фактуре које сходно новом ЗИП-у немају својство извршне исправе. Сходно мишљењу Уставног суда, подношењем таквог новог предлога апелант би био у ситуацији да му предлог буде евентуално одбачен и довођење апеланта у ову ситуацију представљало би претјеран терет у остваривању његових имовинских права. У вези са наведеним, Уставни суд је у својој Одлуци број АП 1293/05 од 12. септембра 2006. године (види Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму, објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 7/07), навео да „имајући у виду прелазне и завршне одредбе новог Закона о извршном поступку, предмете у којима се предлог за извршење заснива на вјеродостојним исправама, које, сходно овом закону, немају више то својство, отворен је низ питања у погледу поступања и одлучивања у тим предметима”.

27. Стога, на основу наведеног, Уставни суд сматра да су редовни судови у конкретном случају произвољно примијенили одредбу члана 64 ЗИП-а сматрајући да је у конкретном случају спроведена извршна радња којом је извршење довршено. Надаље, тражењем од апеланта да поново подноси предлог за извршење, сходно мишљењу Уставног суда, значило би стављање претјераног терета на апеланта, поготово у ситуацији кад је у смислу постојећих одредби ЗИП-а неизвјесно како би суд одлучио о његовом новом предлогу за извршење с обзиром на то да су основ за наплату апелантовог потраживања фактуре које немају својство вјеродостојне исправе у смислу одредби новог ЗИП-а.

28. Имајући у виду изложено, Уставни суд сматра да је дошло до повреде апелантовог права на правичан поступак из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Остали наводи

29. У свјетлу закључка у погледу кршења права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд сматра да није неопходно посебно разматрати остале наводе из апелације о кршењу права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

30. Уставни суд закључује да постоји повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције у ситуацији кад су редовни судови произвољно примијенили одредбу члана 64 ЗИП-а сматрајући да је предметни извршни поступак завршен, иако апелант, као тражилац извршења, није у цијелости намирен.

31. На основу члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

32. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Сеада Палаврић

Predmet broj AP 3321/06

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Savke Đeković podnesena zbog nedonošenja odluke u razumno-me roku u postupku izvršenja Odluke Povjerenstva za imovinske zahtjeve raseljenih osoba i izbjeglica broj 575-484-1/1 od 2. svibnja 2000. godine

Odluka od 26. veljače 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broj **AP 3321/06**, rješavajući apelaciju **Savke Đeković**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05 i 64/08), u sastavu:

Seada Palavrić, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

na sjednici održanoj 26. veljače 2009. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Savke Đeković podnesena zbog nedonošenja odluke u razumnome roku u postupku izvršenja Odluke Povjerenstva za imovinske zahtjeve raseljenih osoba i izbjeglica broj 575-484-1/1 od 2. svibnja 2000. godine.

Odluku objavit u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Savka Đeković (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Berana, Republika Crna Gora, koju zastupa Živan Blagojević, odvjetnik iz Šamca, podnijela je 15. prosinca 2006. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju zbog nedonošenja konačne odluke u postupku izvršenja Odluke Povjerenstva za imovinske

zahtjeve raseljenih osoba i izbjeglica (u daljnjem tekstu: CRPC) broj 575-484-1/1 od 2. svibnja 2000. godine. Apelantica je dostavila dopunu apelacije 4. lipnja i 2. listopada 2008. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Općine Gradačac-Općinske službe za komunalne poslove i poduzetništvo (u daljnjem tekstu: Služba), zatražena je 18. srpnja 2007. godine dostava odgovora na apelaciju.

3. Služba je dostavila odgovor na apelaciju 13. kolovoza 2007. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor na apelaciju je dostavljen apelantici 5. veljače 2009. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantičinih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

Postupak izvršenja odluke CRPC-a

6. Apelantica je nositeljica stanarskoga prava na stanu koji se nalazi u Gradačcu, ulica Ibrahima Kapetanovića broj 2 (u daljnjem tekstu: predmetni stan). Apelantica je predmetni stan napustila u tijeku rata, a 9. srpnja 1998. godine CRPC-u je podnijela zahtjev za povrat stana na kojemu postoji stanarsko pravo.

7. Odlukom CRPC-a broj 575-484-1/1 od 2. svibnja 2000. godine potvrđeno je da je apelantica 1. travnja 1992. godine bila nositeljica stanarskoga prava na predmetnome stanu. Točkom 3. dispozitiva navedene odluke propisano je da su mjerodavna sudska i upravna tijela dužna apelanticu, kao nositeljicu stanarskoga prava, na njezin zahtjev uvesti u posjed stana.

8. Apelantica je 2. kolovoza 2000. godine Upravi za rješavanje u stambenoj oblasti Općine Gradačac podnijela zahtjev za izvršenje navedene odluke CRPC-a, a 4. listopada 2001. godine takav zahtjev je podnijela i Službi.

9. Povodom zahtjeva za ponovno razmatranje Odluke CRPC-a broj 575-484/1 od 2. svibnja 2000. godine, koji je podnijela Općina Gradačac kao vlasnik predmetnoga stana, CRPC je donio Odluku broj R-575-484-171-90-126 od 24. srpnja 2001. godine kojom je odbio zahtjev kao neutemeljen.

10. U međuvremenu, predmetni stan je Općina Gradačac rješenjem od 2. travnja 2000. godine dodijelila na trajno korištenje Refiku Šehiću koji je 3. svibnja 2000. godine zaključio ugovor o korištenju stana sa JSP Gradačac. Refik Šehić i njegova supruga Halida zaključili su sa Općinom Gradačac 19. lipnja 2000. godine ugovor o kupoprodaji stana na kojemu je stečeno stanarsko pravo i uknjižili se kao vlasnici na predmetnome stanu u KPU broj 164/00 k.o. Gradačac sa dijelom ½. Refik i Halida Šehić su predmetni stan 18. rujna 2001. godine prodali Hajriji Bistrić koja se uknjižila kao vlasnica u zk. ul. broj 3175 k.o. Gradačac sa dijelom 1/1.

11. Apelantica je ponovno 4. listopada 2001. godine Službi podnijela zahtjev za izvršenje Odluke CRPC-a broj 575-4841/1 od 2. svibnja 2000. godine.

12. Apelantica je urgencijom od 13. studenoga 2006. godine od Službe tražila izvršenje Odluke CRPC-a broj 575-484-1/1 od 2. svibnja 2000. godine.

13. Služba je donijela Zaključak broj 03-372-99/06 od 28. studenoga 2006. godine kojim se prekida postupak izvršenja Odluke CRPC-a broj 575-4841/1 od 2. svibnja 2000. godine zbog „prethodnih pitanja koja se tiču suda, utemeljenih na dva obligacijska odnosa iz predmetne upravne stvari”.

14. Apelantica je protiv zaključka Službe podnijela priziv Ministarstvu prostornoga uređenja i zaštite okoline Tuzlanskoga kantona (u daljnjem tekstu: Ministarstvo), koje je Rješenjem broj 12-06/1-23-1254/06 od 2. veljače 2007. godine odbilo priziv kao neutemeljen. U obrazloženju rješenja je navedeno da je, imajući u vidu članak 7. st. 7. i 8. Zakona o izvršenju odluka Povjerenstva za imovinske zahtjeve raseljenih osoba i izbjeglica (u daljnjem tekstu: Zakon o izvršenju), prvostupanjsko tijelo donijelo pravilnu odluku. Naime, to Ministarstvo je istaknulo da je navedenim propisima reguliran slučaj kada je izvršena zamjena stana ili izvršen prijenos prava na stanu nakon nadnevka navedenoga u dispozitivu odluke CRPC-a, tako što će mjerodavno tijelo, sukladno odredbama koje reguliraju prethodna pitanja, prekinuti postupak i uputiti stranke da pokrenu postupak pred mjerodavnim sudom s ciljem odlučivanja o navodima, odnosno da će obustaviti postupak izvršenja ukoliko je započeo. Također je navedeno da u spisu predmeta postoje dokazi da je postupak povodom priziva u parnici koji se vodi između Općine Gradačac i sadašnjih korisnika stana radi utvrđivanja ništavosti ugovora o otkupu predmetnoga stana u tijeku.

15. Protiv Rješenja Ministarstva broj 12-06/1-23-1254/06 od 2. veljače 2007. godine apelantica je pokrenula upravni spor. Kantonalni sud u Tuzli je Presudom broj 003-0-U-07-000167 od 31. kolovoza 2007. godine poništio rješenje Ministarstva, kao i zaključak Službe, te predmet vratio prvostupanjskome tijelu na ponovno rješavanje.

16. U ponovljenome postupku Služba je donijela Zaključak broj 03-372-99/98 od 18. kolovoza 2008. godine o dozvoli izvršenja konačne odluke CRPC-a broj 575-484-1/1 od 2. svibnja 2000. godine. Točkom 3. dispozitiva navedenoga zaključka Služba je navela da je izvršenik Hajrija Bistrić, koja predmetni stan koristi na temelju Ugovora o kupoprodaji stana, ovjerenog u Općinskom sudu, broj 2299/2001 od 18. rujna 2001. godine, dužna predmetni stan slobodan od osoba i stvari predati 15. rujna 2008. godine.

17. Zaključkom Službe broj 03-372-99/98 od 10. rujna 2008. godine administrativno izvršenje Odluke CRPC-a broj 575-484-1/1 od 2. svibnja 2000. godine, određeno i zakazano Zaključkom o dozvoli izvršenja broj 03-372-99/98 od 18. kolovoza 2008. godine, odgođeno je do daljnjeg. U stavku 2. dispozitiva zaključka navedeno je da se zakazano administrativno izvršenje odgađa za razdoblje ponovnog postupka povodom tužbe za utvrđivanje ništavosti ugovora o otkupu predmetnoga stana tužitelja Općine Gradačac i apelantice kao umješača.

18. U obrazloženju zaključka Služba je istaknula da je apelantica bila nositeljica stanarskoga prava na predmetnome stanu 1. travnja 1992. godine, ali da se ne može uvesti u posjed stana zbog toga što je Hajrija Bistrić stekla vlasništvo nad predmetnim stanom, neovisno o odluci CRPC-a. Hajrija Bistrić je zaključila kupoprodajni ugovor sa Refikom i Halidom Šehić i vodi se kao jedina stvarna vlasnica predmetnoga stana sa dijelom 1/1 i upisana je u zk. ul. broj 3175 k.o. Gradačac. Služba je, također, istaknula da postoji sukob interesa u odnosu na predmetni stan, s jedne strane između imatelja odluke CRPC-a sa kojom apelantica ima samo svojstvo nositeljice stanarskoga prava koje je proizašlo iz Zakona o stambenim odnosima, a sa druge strane, stvarno vlasništvo koje je Hajrija Bistrić stekla na temelju ugovora o kupnji i time utemeljila obligacijski odnos sa prodavcima Refikom i Halidom Šehić. Služba je zaključila da apelantica, kao tražitelj izvršenja odluke CRPC-a, zadire u tuđe vlasništvo kao jedino i neutuđivo pravo, a time i uznemiruje imatelja posjeda, Hajriju Bistrić, koja je kroz postojeću odluku CRPC-a okarakterizirana kao izvršenik. Na kraju, Služba je istaknula da je u tijeku postupak pred Općinskim sudom koji je pokrenula Hajrija Bistrić protiv Refika i Halide Šehić, radi poništenja ugovora u kupnji stana. Služba je, također, zaključila i da se nije stekao punovažan pravni temelj za izvršenje CRPC odluke, jer je na snazi stvarno vlasništvo koje posjeduje Hajrija Bistrić na predmetnome stanu.

19. Apelantica je protiv Zaključka Službe broj 03-372-99/98 od 10. rujna 2008. godine izjavila priziv. Postupak je, prema stanju spisa, u tijeku.

Sudski postupak radi utvrđivanja ništavosti ugovora o otkupu predmetnoga stana

20. Općina Gradačac je podnijela tužbu Općinskom sudu u Gradačcu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) protiv tuženih Refika i Halide Šehić, radi utvrđenja ništavosti ugovora o kupoprodaji stana na kojemu je stečeno stanarsko pravo, koji su zaključili sa tuženim. Apelantica u ovome postupku ima status umješača na strani tužitelja.

21. U odgovoru na tužbu i u tijeku postupka tuženi Refik i Halida Šehić su isticali da su odmah nakon otkupa predmetnoga stana taj stan prodali Hajriji Bristrić radi završetka obiteljske kuće u kojoj su odlučili živjeti, te naveli da oni stan ne mogu vratiti jer nije u njihovome posjedu a ni vlasništvu.

22. Presudom Općinskog suda broj P-242/03 od 21. kolovoza 2006. godine djelomično je usvojen zahtjev Općine Gradačac i utvrđeno je da su u cijelosti ništavi ugovor o kupoprodaji stana na kojemu je stečeno stanarsko pravo, zaključen između Općine Gradačac, kao tužitelja, i tuženih, Refika i Halide Šehić, koji je ovjeren u Općinskom sudu pod brojem OV br. III-144/00 od 27. srpnja 2000. godine, kao i upis prava vlasništva u korist tuženih na predmetnome stanu, izvršen u KPU broj 164/00 k.o. Gradačac. Općina Gradačac je obvezana da tuženim vrati iznos kupoprodajne cijene za navedeni stan od 21.566,62 KM u certifikatima, u roku od 30 dana, pod prijetnjom prinudnoga izvršenja. Preostali dio tužbenoga zahtjeva tužitelja kojim je traženo da tuženi oslobode od osoba i stvari predmetni stan i predaju ga u posjed tužitelju, kao vlasniku, a ako vraćanje tog stana ne bude moguće da tuženi tužitelju solidarno isplate njegovu novčanu protuvrijednost od 40.000,00 KM, odbijen je kao neutemeljen. U obrazloženju presude je navedeno da, kako je mjerodavno općinsko tijelo proglasilo ništavim Ugovor o korištenju stana broj 175/00 od 3. svibnja 2000. godine, zaključen između JSP Gradačac i prvotuzenog Refika Šehića i kako je nositeljica stanarskoga prava na predmetnome stanu Savka Đeković (apelantica) umješač u ovome postupku i kojoj pripada pravo na povrat stana u smislu članka 3. st. 1. i 2. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, to je ništav i ugovor o kupoprodaji stana, jer više ne postoje zakonski uvjeti za njegovo zaključenje i punovažnost propisani člankom 7. stavak 1. i člankom 8. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, tj. suprotan je prinudnim propisima. Slijedom navedenoga, sud je utvrdio da je ništav i upis prava vlasništva u korist tuženih na predmetnome stanu, a koji je izvršen na temelju navedenoga ugovora.

23. Odlučujući o prizivima koje su protiv Presude Općinskog suda broj P-242/03 od 21. kolovoza 2006. godine izjavili tužitelj, Općina Gradačac, i tuženi, Kantonalni sud u Tuzli (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) je Presudom broj 003-0-Gž-06-00 1892 od 16. ožujka 2007. godine uvažio priziv tuženih i prvostupanjsku presudu preinačio tako

što je tužbeni zahtjev tužitelja odbijen u cjelini. U obrazloženju presude je navedeno da iz odredbe točke 11.B) Upute o postupku kontrole zaključenih i/ili obnovljenih ugovora o korištenju stana nedvojbeno proizlazi da aktivnu legitimaciju za podnošenje tužbe, kojom se traži poništenje ugovora o otkupu stanova koje su privremeno napustili njihovi prijeratni nositelji stanarskoga prava, ima isključivo mjerodavno pravobraniteljstvo koje je bilo dužno da neposredno i u vlastito ime podnese tužbu za poništenje ugovora o prodaji spornoga stana. Osim toga, Općina Gradačac nije dokazala da ima pravni interes u konkretnoj parnici jer, uz okolnost da su tuženi sporni stan prodali Hajriji Bistrić, koja se i upisala kao vlasnica sa dijelom 1/1 na predmetnome stanu, nemaju opravdani pravni interes da kao prodavac podnošenjem tužbe protiv tuženih, koji se više ne vode kao vlasnici spornoga stana, zatraže od suda poništenje takvoga ugovora. Kako je u konkretnome slučaju postupak pokrenula i vodila Općina Gradačac, koja nije bila aktivno legitimirana za vođenje postupka, Kantonalni sud je preinačio prvostupanjsku presudu i odbio tužbeni zahtjev.

24. Odlučujući o reviziji Općine Gradačac izjavljenoj protiv Presude Kantonalnog suda broj 003-0-Gž-06-00 1892 od 16. ožujka 2007. godine, Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) je Rješenjem broj 070-0-Rev-07-001290 od 12. kolovoza 2008. godine reviziju uvažio, drugostupanjsku presudu ukinuo i predmet vratio na ponovno suđenje Kantonalnom sudu. U obrazloženju rješenja Vrhovni sud je istaknuo da Općina Gradačac, kao vlasnik stana, ima pravni interes za utvrđenje ugovora ništavim tim prije što je odlukom CRPC-a od 2. svibnja 2000. godine potvrđeno apelantičino stanarsko pravo stečeno prije 1. travnja 1992. godine i što je tužitelju, Općini Gradačac, kao davatelju stana ranijem nositelju stanarskoga prava, naloženo da stan vrati apelantici iz čega proizlazi da nije ni mogao dodjeljivati sporni stan tuženim niti ga prodati i prenijeti u vlasništvo tuženim. Također, taj sud je istaknuo da tužitelj, kao vlasnik stana i davatelj stana na korištenje, ima pravo zahtijevati predaju stana u posjed, a ne kako to neutemeljeno smatraju nižestupanjski sudovi, da to pravo pripada samo apelantici kao nositeljici stanarskoga prava.

25. U ponovnome postupku Kantonalni sud je Presudom broj 003-0-Gž-08-001563 od 14. studenoga 2008. godine priziv tuženih odbio i prvostupanjsku presudu u stavku I izreke potvrdio, a priziv tužitelja uvažio i prvostupanjsku presudu ukinuo u stavku II i III izreke i u tom dijelu predmet vratio na ponovni postupak. U obrazloženju presude taj sud je naveo da je prvostupanjski sud pravilno utvrdio ništavost ugovora o kupoprodaji predmetnoga stana na kojemu postoji stanarsko pravo jer je zaključen suprotno prinudnim propisima u smislu članka 103. stavak 1. a u svezi sa člankom 52. Zakona o obligacijskim odnosima. Taj sud je smatrao nepravilnim stav prvostupanjskoga suda da tužitelj nije aktivno

legitimiran za predaju u posjed nego da to pravo pripada samo apelantici kao nositeljici stanarskoga prava, te je u tom dijelu prvostupanjsku presudu ukinuo i vratio na ponovni postupak. Također, taj sud smatra da je prvostupanjski sud propustio da dopusti proširenje tužbe na Hajriju Bistrić koja je kupila stan od tuženih i koja ima položaj jedinstvenoga materijalnoga suparničara sa tuženim u ovome postupku.

26. Prema stanju spisa postupak pred Općinskim sudom je u tijeku.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

27. Apelantica u apelaciji kronološki iznosi tijek postupka pred tijelom uprave i postupka koji je u tijeku pred Općinskim sudom u kojemu je ona umješak na strani tužitelja protiv tuženih Refika i Halide Šehić, radi utvrđenja ništavosti ugovora o kupoprodaji predmetnoga stana. Apelantica smatra da cijeli postupak izvršenja odluke CRPC-a traje neopravdano dugo i da joj je povrijeđeno pravo na pravičan postupak iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), kao i pravo na dom iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije. Predložila je da Ustavni sud usvoji apelaciju, naredi Federaciji da je uvede u posjed predmetnoga stana i da joj, zbog duljine trajanja postupka izvršenja odluke CRPC-a, isplati naknadu štete.

b) Odgovor na apelaciju

28. U odgovoru na apelaciju Služba opširno iznosi tijek postupka pred tijelom uprave i redovnim sudom, te napominje da su u međuvremenu tuženi iz sudskoga postupka predmetni stan prodali trećoj osobi, pa nisu bili u mogućnosti postupiti prema apelantičinom zahtjevu za izvršenje CRPC odluke, odnosno uvesti je u posjed. Služba je istaknula da je, u smislu relevantnih propisa, morala prekinuti postupak radi rješavanja prethodnoga pitanja koje se tiče redovnog suda.

V. Relevantni propisi

29. U **Zakonu o upravnome postupku** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 2/98 i 48/99) relevantne odredbe glase:

Članak 5.

Kada tijela i institucije koje imaju javne ovlasti vode postupak i rješavaju dužni su strankama omogućiti da što lakše zaštite i ostvare svoja prava, vodeći pritom računa da

ostvarivanje njihovih prava ne bude na štetu prava drugih osoba niti u suprotnosti sa zakonom utvrđenim javnim interesom.

[...]

Članak 6.

Kada tijela i institucije koje imaju javne ovlasti rješavaju u upravnim stvarima dužni su da osiguravaju efikasno ostvarivanje prava i interesa građana, poduzeća, ustanova i drugih pravnih osoba što obuhvata dobar ustroj na izvršavanju poslova tijela, koji osigurava brzo, potpuno i kvalitetno rješavanje upravnih stvari u upravnome postupku uz svestrano razmatranje tih stvari.

Članak 14.

Postupak se treba voditi brzo i sa što manje troškova za stranku i druge sudionike u postupku, ali tako da se pribave svi dokazi potrebni za pravilno utvrđivanje činjeničnoga stanja i za donošenje zakonitoga i pravilnoga rješenja.

[...]

Članak 278. stavak 2.

Administrativno izvršenje će se odgoditi ako se utvrdi da je glede izvršenja obveze dopušten poček ili je umjesto privremenoga rješenja koje se izvršava doneseno rješenje o glavnoj stvari koje se razlikuje od privremenoga rješenja. Odgađanje izvršenja odobrava tijelo koje je donijelo zaključak o dozvoli izvršenja.

30. U **Zakonu o izvršenju odluka Povjerenstva za imovinske zahtjeve raseljenih osoba i izbjeglica** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 43/99, 51/00, 56/01 i 24/03) relevantne odredbe glase:

Članak 2.

(1) Odluke Povjerenstva postaju konačne danom njihovoga donošenja.

Članak 3.

(1) Izvršenje odluka Povjerenstva provodi se upravnim putem na zahtjev osoba iz članka 4. st. 1. ili 2. (tražitelj izvršenja).

(3) Upravno tijelo mjerodavno za imovinskopravne poslove u općini u kojoj se nalazi imovina izvršava odluke Povjerenstva koje se odnose na nekretnine u vlasništvu građana, odnosno stanove na kojima postoji stanarsko pravo, na zahtjev tražitelja izvršenja.

Članak 7.

(7) U slučaju kada osoba koja ima pravni interes za predmetnu imovinu ili stan koji je stečen nakon nadnevka navedenoga u dispozitivu odluke Povjerenstva, i kada može

prezentirati važeći ugovor o zamjeni ili prijenosu prava, mjerodavno tijelo uprave će, sukladno odredbama Zakona o upravnome postupku („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” broj 2/98) kojima se rješavaju prethodna pitanja, prekinuti postupak i uputiti stranke da pokrenu postupak pred mjerodavnim sudom s ciljem odlučivanja o navodima.

(8) Izuzetno, u slučaju kada osoba ima pravni interes za predmetnu imovinu ili stan koji je stečen nakon nadnevka navedenoga u dispozitivu odluke Povjerenstva, i kada je mjerodavno tijelo uprave donijelo zaključak o dozvoli izvršenja prije stupanja na snagu ovoga zakona, a koji još nije izvršen, mjerodavno tijelo uprave će, po službenoj dužnosti, obustaviti postupak izvršenja do donošenja pravomoćne sudske odluke ukoliko zainteresirana strana pruži dokaz o pokretanju postupka pred mjerodavnim sudom i prezentira važeći ugovor o zamjeni ili prijenosu prava.

VI. Dopustivost

31. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku mjerodavnost u pitanjima koja su sadržana u ovome Ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojega suda u Bosni i Hercegovini.

32. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

33. Apelantica se Ustavnom sudu obratila zbog činjenice da postupak povodom njezinoga zahtjeva za izvršenje CRPC odluke nerazumno dugo traje, odnosno da u njezinom slučaju nije u „razumnome roku” donesena odluka u smislu članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, pa je u konkretnome slučaju, u smislu članka 16. stavak 3. Pravila Ustavnog suda, predmetna apelacija dopustiva. Naime, prema članku 16. stavak 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može iznimno razmatrati apelaciju i kada nema odluke mjerodavnoga suda, ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i temeljnih sloboda koja štite Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Konačno, apelacija u ovome dijelu ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očito (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojega apelacija nije dopustiva.

34. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

35. Apelantica je navela da je zbog nerazumno dugog trajanja postupka izvršenja CRPC odluke koji je pokrenula pred Službom došlo do povrede prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na pravičan postupak

36. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovoga članka, što uključuje:

[...]

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u svezi sa kaznenim postupkom [...].

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnome dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnome roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

37. U odnosu na apelantičine navode koji se odnose na duljinu trajanja postupka izvršenja odluke CRPC-a, Ustavni sud opaža da se apelantica, u biti, žali što je postupak izvršenja odluke CRPC-a, zaključkom od 10. rujna 2008. godine, odložen do okončanja postupka povodom tužbe tužitelja Općine Gradačac protiv tuženih Refika i Halide Šehić, radi utvrđivanja ništavosti ugovora o otkupu predmetnoga stana, u kojemu je apelantica umješač na strani tužitelja i do okončanja postupka koji je pokrenula Hajrija Bistrić protiv Refika i Halide Šehić, radi poništenja ugovora o kupnji predmetnoga stana.

38. Ustavni sud opaža da je, prema suštini navoda iz apelacije, sporno pitanje je li Služba pravilno primijenila odredbe Zakona o izvršenju odluka CRPC-a, kao i Zakona o upravnome postupku, kada je, postupajući povodom apelantičinog zahtjeva za izvršenje odluke CRPC-a, odgodila administrativno izvršenje odluke CRPC-a. Prije svega, Ustavni

sud primjećuje da, sukladno članku 278. stavak 2. Zakona o upravnome postupku, tijelo koje je donijelo zaključak o dozvoli izvršenja može odgoditi administrativno izvršenje ako utvrdi da je glede izvršenja obveze dopušten poček. Također, Ustavni sud opaža da je člankom 7. stavak 8. Zakona o izvršenju propisano da će izuzetno, u slučaju kada osoba ima pravni interes za predmetnu imovinu ili stan koji je stečen nakon nadnevka navedenog u dispozitivu odluke Povjerenstva, i kada je mjerodavno tijelo uprave donijelo zaključak o dozvoli izvršenja prije stupanja na snagu ovoga zakona, a koji još nije izvršen, mjerodavno tijelo uprave prema službenoj dužnosti obustaviti postupak izvršenja do donošenja pravomoćne sudske odluke ukoliko zainteresirana strana pruži dokaz o pokretanju postupka pred mjerodavnim sudom i prezentira važeći ugovor o zamjeni ili prijenosu prava.

39. U konkretnome slučaju, Općina Gradačac, vlasnik stana, koja je predmetni stan dodijelila svome djelatniku Refiku Šehiću, a potom zaključila i ugovor o kupoprodaji stana na kojemu postoji stanarsko pravo, ima sasvim opravdan interes da u sudskome postupku utvrdi ništavost ugovora o otkupu predmetnoga stana. Ustavni sud opaža da je Općina Gradačac kao tužitelj pokrenula navedeni parnični postupak koji je ponovno u tijeku pred Općinskim sudom. Nadalje, u navedenome parničnome postupku apelantica je umješak na strani tužitelja i prema uputi Kantonalnog suda dopušteno je proširenje tužbe na novog kupca predmetnoga stana Hajriju Bistrić koja je u međuvremenu kupnjom stana od tuženih postala stvarna vlasnica i upisala se u zk. ul. broj 3175 k.o. Gradačac sa dijelom 1/1. Također, Ustavni sud opaža da je i Hajrija Bistrić, kao stvarna vlasnica predmetnoga stana, pokrenula postupak poništenja ugovora o kupoprodaji predmetnoga stana protiv prodavaca Refika i Halide Šehić, a koji je u tijeku pred Općinskim sudom.

40. Dakle, u konkretnome slučaju postoji smetnja za izvršenje navedene CRPC odluke dok se u parničnome postupku koji je u tijeku pred Općinskim sudom ne odluči o ništavosti navedenih obligacijskopravnih odnosa. Kako je evidentno da je pobijani akt donesen nakon stupanja na snagu izmjena i dopuna odredbe navedenoga zakona, Ustavni sud smatra da bi drukčije tumačenje i primjena članka 7. stavak 8. Zakona o izvršenju bilo nepravilno i ne bi vodilo zakonitom cilju i imalo bi za posljedicu stavljanje vlasnika i imatelja izvršene CRPC odluke u nejednakopravan položaj, glede ostvarivanja prava na stan. Ustavni sud podsjeća i na svoju neobjavljenu Odluku o dopustivosti i meritumu u predmetu broj *AP 1970/06* od 15. siječnja 2009. godine (dostupna na www.ustavnisud.ba). U toj odluci Ustavni sud je u sličnoj situaciji zaključio da ne postoji povreda prava na pravičan postupak iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i prava na poštivanje doma iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske

konvencije u odnosu na apelantove navode o nedonošenju konačnih odluka povodom zahtjeva za povrat stana u posjed kada je postojala zakonska ovlast mjerodavnih tijela za prekid postupka izvršenja CRPC odluke radi rješavanja prethodnog pitanja.

41. Obzirom na sve navedeno, Ustavni sud zaključuje da su neutemeljeni apelantičini navodi u svezi sa povredom njezinog prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na dom

42. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka što uključuje:

[...]

(f) Pravo na privatni i obiteljski život, dom i prepisku.

Članak 8. Europske konvencije glasi:

1. Svatko ima pravo na poštivanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske.

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to nužna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprečavanja nereda ili sprečavanja zločina radi zaštite zdravlja i morala, ili zaštite prava i sloboda drugih.

43. Apelantica u apelaciji navodi da joj je zbog dugotrajnog postupka i neizvršenja odluke CRPC-a povrijeđeno i pravo na dom iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije. Pri određivanju radi li se u konkretnome slučaju o povredi članka 8. Europske konvencije, prvenstveno se mora utvrditi predstavlja li sporni stan apelantičin „dom” u smislu značenja stavka 1. članka 8. Europske konvencije i predstavljaju li pobijane odluke „miješanje” javnih vlasti u poštivanje apelantičinog „doma”.

44. Prema sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava, pojam „dom” obuhvata, kako iznajmljen dom, tako i dom u privatnome vlasništvu (vidi Europski sud za ljudska prava, *Gillow protiv Velike Britanije*, presuda od 24. studenoga 1986. godine, serija A, broj 109, stavak 46. f; i *Kroon protiv Nizozemske*, presuda od 27. listopada 1994. godine, serija A, broj 297-C, stavak 31). Sukladno ovoj interpretaciji, Ustavni sud je proširio domenu članka

8. Europske konvencije na stanove u kojima se stanuje na temelju stanarskoga prava (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 8/99* od 11. svibnja 1999. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 24/99). Također, Ustavni sud tumači „dom” iz članka 8. Europske konvencije tako da se radi o faktičkom stanju koje ne zahtijeva postojanje pravnog temelja (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 323/04* od 17. prosinca 2004. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 34/05).

45. Što se tiče pitanja može li se predmetni stan smatrati apelantičnim „domom”, Ustavni sud opaža da je apelantica nesporno bila nositeljica stanarskog prava na predmetnome stanu na temelju ugovora o korištenju zaključenoga sa JSP Gradačac 21. kolovoza 1991. godine, da je u predmetnome stanu živjela kao u svome obiteljskome domu, da je stan napustili uslijed ratnih dešavanja u Bosni i Hercegovini i da je svojim zahtjevom za povrat iskazala namjeru ponovnoga življenja u predmetnome stanu. Obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da sporni stan predstavlja apelantičin „dom” u smislu članka 8. Europske konvencije.

46. Nadalje, nakon što je utvrdio da se predmetni stan može smatrati apelantičnim domom, Ustavni sud je utvrdio da je došlo do miješanja mjerodavne vlasti u ovo apelantičino pravo. Miješanje je bilo sukladno zakonu, imajući u vidu prethodne zaključke Ustavnog suda u svezi sa pravom na pravično suđenje. Nadalje, postojao je legitiman cilj za miješanje koji se ogledao u dosljednoj primjeni odredaba imovinskih zakona kako bi se zaštitila prava svih osoba koje su na određeni način obuhvaćene tim odredbama. Također je uspostavljena proporcionalnost između apelantičinog prava na poštivanje doma i legitimnog cilja koji je u konkretnom slučaju prevladao (vidi, *loc. cit.*, Odluka broj *AP 1970/06*).

47. Obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da u konkretnome slučaju ne postoji kršenje apelantičinog prava na poštivanje doma iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

48. Ustavni sud zaključuje da ne postoji povreda prava na pravičan postupak iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i prava na poštivanje doma iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije kada je postojala zakonska ovlast mjerodavnih tijela za odlaganje administrativnog izvršenja odluke CRPC-a do okončanja parničnoga postupka radi utvrđenja ništavosti ugovora o otkupu predmetnoga stana.

49. Na temelju članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

50. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Seada Palavrić

Predmet broj AP 3223/06

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Gligora Novakovića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-1017/05 od 7. novembra 2006. godine, Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj GŽ-1278/04 od 19. maja 2005. godine i Presude Općinskog suda u Tuzli broj P-940/99 od 26. maja 2004. godine

Odluka od 17. marta 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj **AP 3223/06**, rješavajući apelaciju **Gligora Novakovića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1, 2. i 3. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05 i 64/08), u sastavu:

Seada Palavrić, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Krstan Simić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

na sjednici održanoj 17. marta 2009. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOTI I MERITUMU

Djelimično se usvaja apelacija Gligora Novakovića.

Utvrđuje se povreda člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 5. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi sa pravom na obeštećenje zbog nezakonitog lišavanja slobode.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-1017/05 od 7. novembra 2006. godine u dijelu koji se odnosi na apelantov zahtjev za naknadu nematerijalne štete zbog nezakonitog lišavanja slobode.

Predmet se vraća Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku, u skladu sa članom 5. stav 5. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Vrhovnom sudu da u roku od 90 dana od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odbija se kao neosnovana apelacija Gligora Novakovića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-1017/05 od 7. novembra 2006. godine u odnosu na ostale navode u vezi sa članom II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, članom II/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 4. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i članom II/5. Ustava Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Gligor Novaković (u daljnjem tekstu: apelant) iz Bijeljine podnio je 4. decembra 2006. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj Rev-1017/05 od 7. novembra 2006. godine, Presude Kantonalnog suda u Tuzli (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj Gž-1278/04 od 19. maja 2005. godine i Presude Općinskog suda u Tuzli (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj P-940/99 od 26. maja 2004. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. stav 1. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda i Federalnog pravobranilaštva (u daljnjem tekstu: Pravobranilaštvo) zatraženo je 12. decembra 2006. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni sud je dostavio odgovor 8. januara 2007. godine. Pravobranilaštvo je 18. decembra 2006. godine odgovorilo da nije u mogućnosti da se očituje na apelantove navode zbog primopredaje predmeta bivšeg Federalnog ministarstva odbrane.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor Vrhovnog suda dostavljen je apelantu 27. februara 2009. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. Apelant i njegova supruga su kao tužioci pred Općinskim sudom pokrenuli sudski postupak protiv Federacije Bosne i Hercegovine, Federalnog ministarstva odbrane, koju zastupa Pravobranilaštvo (u daljnjem tekstu: tužena) radi naknade materijalne štete zbog uništenja kuće i ostalih objekata, uništenja i oštećenja stvari, kao i radi naknade nematerijalne štete zbog pretrpljenog duševnog i fizičkog bola, straha i povrede časti i ugleda zbog neosnovanog hapšenja i lišavanja slobode.

7. Općinski sud je donio Presudu P-940/99 od 26. maja 2004. godine kojom je odbijen tužbeni zahtjev apelanta i njegove supruge kojim su tražili da se tužena obaveže da im isplati na ime materijalne štete na stambenom objektu iznos od 28.130 KM i na ime štete na pokretnim stvarima iznos od 14.312 KM. Sud je djelimično udovoljio tužbenom zahtjevu apelanta i njegove supruge da im tužena na ime nematerijalne štete za duševni bol zbog neosnovanog hapšenja i lišavanja slobode i pretrpljeni strah isplati iznos od 20.000 KM sa zakonskom zateznom kamatom na dosuđeni iznos od 26. maja 2004. godine do isplate. Višak tužbenog zahtjeva apelanta i njegove supruge je odbijen, a određeno je da svaka strana snosi svoje troškove postupka.

8. U obrazloženju presude sud je naveo da su apelant i njegova supruga podnijeli tužbu u kojoj su naveli da ih je 27. juna 1992. godine uhapsila Armija BiH, da su odvedeni u zatvor u Tuzli, te da posjeduju potvrdu o boravku u pritvoru. Nakon puštanja iz pritvora nisu mogli da se vrate u kuću, a početkom septembra 1992. godine su čuli da im je kuća spaljena, te da im je pokretnu imovinu prodala vojska. Nakon provedenog postupka sud je zaključio da apelant i njegova supruga nisu dokazali da je za uništenje kuće, pomoćnih objekata i stvari jedini i isključivi krivac tužena, pogotovo kada se uzme u obzir činjenica da je u pitanju ratni period, kao i da su se u kući smjenjivale izbjeglice. U vezi sa naknadom za nematerijalnu štetu, sud je djelimično usvojio tužbeni zahtjev. Sud se pozvao na odredbe člana 527. Zakona o krivičnom postupku. Osim toga, sud je naveo da iz izjava

apelanta i njegove supruge proizlazi da ih je uhapsila Armija BiH, da su bili privedeni u vojni zatvor u Tuzli, u kojem su boravili u veoma lošim uvjetima i da su ih maltretirali pripadnici vojnog zatvora. Međutim, sud je istakao da svoje iskaze o maltretiranju i usljed toga narušenom zdravlju apelant i njegova supruga nisu potkrijepili drugim dokazima. Zbog toga je sud, imajući u vidu samo činjenicu pritvaranja, kao i nepostojanje odluke o osnovanosti ovog pritvaranja, tužiocima dosudio iznos od 20.000 KM. Višak tužbenog zahtjeva tužilaca sud je odbio kao previsoko postavljen i ničim dokazan.

9. Odlučujući o žalbama protiv prvostepene presude, Kantonalni sud je donio Presudu broj Gž-1278/04 od 19. maja 2005. godine kojom je žalba apelanta i njegove supruge odbijena, a žalba tužene usvojena, pa je prvostepena presuda preinačena u dosuđujućem dijelu i tužbeni zahtjev u cijelosti odbijen. U preostalom dijelu Kantonalni sud je potvrdio prvostepenu presudu i odbio zahtjev apelanta i njegove supruge da im se naknade troškovi postupka.

10. Kantonalni sud je naveo da je, ispitujući navode žalbe, utvrdio da je žalba apelanta i njegove supruge neosnovana, a žalba tužene osnovana. Kantonalni sud se pozvao na odredbe Zakona o utvrđivanju ratne štete kojim je propisano da se ratnom štetom smatra svaka šteta nastala u periodu od 30. maja 1991. godine i koju su prouzrokovale neprijateljske, ilegalne grupe, legalni organi Republike, kao i saveznici navedenih grupa. Kantonalni sud je utvrdio da u konkretnom slučaju nematerijalna i materijalna šteta koja je nastala apelantu i njegovoj supruzi predstavlja ratnu štetu, ali u nedostatku propisa koji reguliraju ko i kako odgovara za ovu štetu sud je utvrdio da nema osnova da se tužena obaveže. Osim toga, Kantonalni sud je naveo da se tužioci bezuspješno pozivaju na povrede odredaba Ustava Bosne i Hercegovine i članova Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), jer čak i kada bi se utvrdilo da je Konvencija povrijeđena, ne mogu se pripisati tuženoj, jer su se te povrede desile prije 14. decembra 1995. godine.

11. Apelant je izjavio reviziju protiv drugostepene presude. Vrhovni sud je donio Presudu broj Rev-1017/05 od 7. novembra 2006. godine kojom se revizija odbija. Na osnovu činjenica Vrhovni sud je utvrdio da je pravilna odluka drugostepenog suda u dijelu u kojem je preinačio prvostepenu presudu i odbio u cjelini tužbeni zahtjev, ali je naveo da je drugostepeni sud pogrešno primijenio materijalnopravni propis. U presudi Vrhovni sud je naveo da je u toku postupka nesporno utvrđeno da je apelanta i njegovu suprugu nezakonito pritvorila Armija BiH, te da tom prilikom nisu zadobili povrede, niti im je narušeno zdravlje. Međutim, Vrhovni sud je naveo da je u odnosu na ovaj zahtjev trebalo primijeniti Zakon o krivičnom postupku („Službeni list R BiH” br. 2/92, 6/92 i 33/95), na koji su se i tužioci pozvali u reviziji, a ne na Zakon o utvrđivanju ratne štete. Međutim,

Vrhovni sud je naveo da pogrešna primjena materijalnog propisa od drugostepenog suda ne utječe na zakonitost odluke.

12. Dalje, u dijelu presude kojim je odbijen zahtjev za naknadu materijalne štete, tj. u odnosu na apelantov prigovor iz revizije kojim je osporavao zakonitost Zakona o utvrđivanju ratne štete, Vrhovni sud je naveo da je, također, utvrđeno da apelant i njegova supruga jesu pretrpjeli materijalnu štetu, ali da nisu dokazali osnov i visinu odgovornosti tužene. S tim u vezi, prema stavu Vrhovnog suda, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili član 154. Zakona o obligacionim odnosima, jer tužioci nisu dokazali ko im je prouzrokovao materijalnu štetu, odnosno nisu dokazali odgovornost tužene, a budući da nije dokazan osnov, nije bilo potrebe ni utvrđivati visinu štete. Vrhovni sud je naveo da u postupku nisu utvrđene povrede procesnog prava, i to člana 8. Zakona o parničnom postupku („Službene novine Federacije BiH” br. 53/03 i 73/05), koji se odnosi na slobodnu ocjenu dokaza, kao i člana 217. st. 2. i 3. u odnosu na odredbe o održavanju sjednice pred drugostepenim sudom i rokom na koje je revizija ukazivala.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

13. Apelant se žali da su osporenim presudama povrijeđena njegova prava na zabranu mučenja i nehumanog postupanja i kazne iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije, zabranu ropstva iz člana II/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 4. Evropske konvencije, pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, pravo na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, pravo na zabranu diskriminacije iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije i pravo na povrat izbjeglica iz člana II/5. Ustava Bosne i Hercegovine. Apelant navodi da su on i njegova supruga, kao lica srpske nacionalnosti, jedini ostali u svojoj kući, jer im je obećano da ih niko neće dirati. Međutim, apelant navodi da su 27. juna 1992. godine lišeni slobode i odvedeni u zatvor u Tuzli. Apelant navodi da su od njega i njegove supruge, nakon što su mučeni i maltretirani, uzete izjave. Apelant ističe da su nakon 65 dana provedenih u pritvoru pušteni bez bilo kakvog obrazloženja o pritvaranju iz čega proizlazi da nije bilo nikakvog osnova za njihovo pritvaranje i da je ono nezakonito provedeno. Apelant se žali da im je za vrijeme pritvora uništena kompletna imovina koju su imali, a prema informacijama koje je dobio nakon puštanja iz pritvora, njegovu imovinu je uništila i prodala Armija BiH. Ustavni sud primjećuje da je suština apelacije apelantov navod da su sudovi pogrešno primijenili materijalne propise kada su odbili apelantov tužbeni

zahtjev. Apelant se, također, žali na povredu prava na suđenje u razumnom roku. Apelant ističe da je ovakvim odlučivanjem diskriminiran, jer sudovi u Republici Srpskoj tužiocima dosuđuju naknadu u ovakvim postupcima.

b) Odgovor na apelaciju

14. U odgovoru na apelaciju Vrhovni sud je naveo da apelantovi navodi o povredi prava nisu osnovani zbog čega predlaže da se apelacija odbije.

V. Relevantni propisi

15. U **Zakonu o primjeni Zakona o krivičnom postupku** („Službeni list RBiH” br. 6/92, 9/92, 13/94 i 33/95) relevantne odredbe glase:

Član 13.

Odredbe Zakona o krivičnom postupku koje se odnose na postupak opozivanja uvjetne osude, postupak za donošenje odluke o brisanju osude ili prestanku mjera sigurnosti i pravnih posljedica osude, postupak za naknadu štete, rehabilitaciju i postupak ostvarivanja drugih prava lica neopravdano osuđenih i neosnovano lišenih slobode se ne primjenjuju.

16. U **Zakonu o obligacionim odnosima** („Službeni list SFRJ” br. 29/78, 39/85 i 57/89, te „Službeni list RBiH” br. 2/92, 13/93 i 13/94) relevantne odredbe glase:

Član 200.

Za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda, časti, slobode, prava ili prava ličnosti, smrti bliskog lica, kao i za strah sud će, ako nađe da okolnosti slučaja a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdavaju, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete, kao i njenog odsustva.

Prilikom odlučivanja o zahtjevu za naknadu nematerijalne štete, kao i o visini njene naknade, sud će voditi računa o značaju povrijeđenog dobra i cilju kojem služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive s njenom prirodom i društvenom svrhom.

17. **Zakon o utvrđivanju ratne štete** („Službeni list Republike Bosne i Hercegovine” br. 6/92, 24/92 i 13/94) u relevantnom dijelu glasi:

Ratnom štetom u smislu ove uredbe smatra se imovinska i neimovinska, posredna i neposredna šteta, a naročito:

Šteta učinjena tjelesnom integritetu, životu i zdravlju ljudi, slobodi, časti i drugim pravno zaštićenim ličnim dobrima;

[...]

VI. Dopustivost

18. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

19. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

20. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj Rev-1017/05 od 7. novembra 2006. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Apelacija je podnesena 4. decembra 2006. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda.

21. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

VII. Meritum

22. Ustavni sud primjećuje da se apelantov tužbeni zahtjev odnosio na njegovo potraživanje naknade materijalne štete zbog uništenja objekata i stvari, te na naknadu nematerijalne štete zbog nezakonitog lišavanja slobode. U vezi sa dijelom tužbenog zahtjeva koji se tiče naknade nematerijalne štete, apelant se žali na povredu prava na ličnu slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno prava na obeštećenje zbog neosnovanog lišavanja slobode iz člana 5. stav 5. Evropske konvencije.

a) Pravo na ličnu slobodu i sigurnost

23. Član II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

d) Pravo na ličnu slobodu i sigurnost.

24. Član 5. stav 1. Evropske konvencije glasi:

Svako ima pravo na slobodu i sigurnost ličnosti. Niko ne smije biti lišen slobode izuzev u niže navedenim slučajevima i u skladu sa zakonom propisanim postupkom:

a) zakonitog lišavanja slobode po presudi nadležnog suda;

b) zakonitog hapšenja ili lišavanja slobode zbog nepovinoavanja zakonitom nalogu suda ili s ciljem osiguranja izvršenja bilo koje obaveze propisane zakonom;

c) zakonitog hapšenja ili lišavanja slobode radi privođenja nadležnoj sudskoj vlasti, kada postoji opravdana sumnja da je to lice izvršilo krivično djelo ili kada postoje valjani razlozi da se lice spriječi da izvrši krivično djelo ili da, nakon izvršenja krivičnog djela, pobjegne;

d) lišavanja slobode maloljetnika, prema zakonitom nalogu radi odgajanja pod nadzorom ili zakonitog pritvaranja zbog privođenja nadležnoj vlasti;

e) zakonitog lišavanja slobode lica da bi se spriječilo širenje neke zarazne bolesti, pritvaranju mentalno oboljelih lica, alkoholičara ili narkomana ili skitnica;

f) zakonitog hapšenja ili lišavanja slobode lica s ciljem sprečavanja ilegalnog ulaska u zemlju ili lica protiv kojeg je u toku postupak deportacije ili ekstradicije.

[...]

5. Svako ko je bio žrtva hapšenja ili lišavanja slobode protivno odredbama ovog člana ima pravo na obeštećenje.

25. U konkretnom slučaju Ustavni sud je ustanovio da apelant, u suštini, smatra da je odbijanjem njegovog tužbenog zahtjeva kojim je tražio naknadu nematerijalne štete zbog nezakonitog lišavanja slobode od 27. juna do 30. augusta 1992. godine povrijeđeno njegovo pravo iz člana 5. stav 5. Evropske konvencije. Apelant smatra da, zbog toga što ga je kao civila uhapsila i pritvorila Armija BiH bez ikakvog osnova, kako su to utvrdili sudovi, ima pravo na naknadu i to u skladu sa odredbama Zakona o obligacionim odnosima, kao i ranijeg ZKP.

26. Ustavni sud ukazuje na to da član 5. stav 5. Evropske konvencije traži da oni koji su bili žrtve nezakonitog hapšenja ili pritvora moraju imati ostvarivo pravo na naknadu. Posljedica odsustva takvog prava će biti odgovornost u postupku pred Evropskim sudom. Uvjeti koje postavlja član 5. stav 5. Evropske konvencije ne daju državi nikakvo diskreciono pravo u pogledu organa od kojeg će se tražiti naknada štete. Član 5. stav 5. Evropske konvencije traži pravni lijek pred sudom, što znači da se takav pravni lijek mora dodijeliti pravno obavezujućom odlukom. Kad je riječ o formi pravnog postupka

kojim se može ostvariti pravo na naknadu štete, domaće vlasti imaju širok prostor za djelovanje. Dalje, pravni lijek iz člana 5. stav 5. Evropske konvencije je potreban samo kada su navodne žrtve bile uhapšene ili pritvorene suprotno bilo kojoj odredbi iz st. 1. do 4. člana 5. Evropske konvencije. Zahtjev podnesen samo prema stavu 5. člana 5. bit će izuzetak ako ne postoji prijašnja odluka kojom se utvrdilo da nije poštivan član 5. na nivou države ili na nivou Konvencije. Sud će najčešće razmatrati takav zahtjev samo prema članu 5. stav 5. Evropske konvencije ako zaključi da je neki drugi stav člana 5. prekršen (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Ciulla protiv Italije*, presuda od 22. februara 1989).

27. Na osnovu navedenog proizlazi da lice koje traži obeštećenje prema članu 5. stav 5. Evropske konvencije mora biti žrtva kršenja nekog od st. 1. do 4. člana 5. Evropske konvencije. U suprotnom, takvo lice ne bi imalo pravo na obeštećenje prema stavu 5. člana 5. Evropske konvencije.

28. U konkretnom slučaju Ustavni sud zaključuje da je apelant svoj tužbeni zahtjev kojim je tražio da mu se naknadi nematerijalna šteta zbog nezakonitog lišavanja slobode zasnivao na činjenici da ga je uhapsila Armija BiH i da je proveo 65 dana u pritvoru. Apelant smatra da ima pravo na obeštećenje zbog same činjenice da je neosnovano pritvoren, a što su sudovi nesporno utvrdili. Međutim, i pored toga, sudovi su odbili zahtjev za kompenzaciju zbog nezakonitog lišavanja slobode apelanta i njegove supruge, i to Kantonalni sud zbog nedostataka propisa koji reguliraju ovu materiju, a Vrhovni sud pozivajući se na član 13. ZKP koji je suspendirao odredbe za naknadu štete licima neopravdano osuđenim i neosnovano lišenim slobode. Dakle, prema stavu Vrhovnog suda, apelant prema domaćem zakonodavstvu nema pravo na naknadu štete, jer je odredba koja je regulirala pitanje kompenzacije suspendirana.

29. Ustavni sud primjećuje da je apelanta kao civila vojska lišila slobode, da protiv njega nije bila pokrenuta krivična istraga, niti je ikada procesuiran u smislu odredaba ZKP, dakle, da je lišen slobode van krivičnog konteksta, kao i da su sudovi u toku postupka utvrdili da se radi o nezakonitom lišavanju slobode. Ustavni sud ukazuje na svoju praksu iz predmeta broj *AP 2666-06* (vidi, Odluka Ustavnog suda broj *AP 2666-06* od 28. novembra 2008. godine, tač. 34. i 35, dostupna i na: www.ustavnisud.ba). Naime, u tom predmetu je apelant svoj tužbeni zahtjev kojim je tražio da mu se naknadi nematerijalna šteta zbog neosnovanog pritvora, jer je kasnijom odlukom suda bio oslobođen optužbe, zasnivao isključivo na domaćem zakonodavstvu. Apelant je smatrao da, u smislu domaćeg zakonodavstva, ima pravo na obeštećenje zbog same činjenice da je kasnijom odlukom suda oslobođen optužbe. Međutim, utvrđivanje zakonitosti pritvora nije bilo predmet ni apelantovog tužbenog zahtjeva, ni predmet sudske ocjene.

30. Ustavni sud ukazuje na to da redovni sudovi ne mogu zanemariti činjenicu da se apelantov zahtjev treba tretirati kao zahtjev u smislu člana 5. stav 5. Evropske konvencije, koji garantira pravo na obeštećenje svakome ko je bio „žrtva hapšenja ili lišavanja slobode protivno odredbama člana 5. Evropske konvencije”. Osim toga, prema članu 5. stav 5. Evropske konvencije, država ima pozitivnu obavezu da svakome ko je žrtva proizvoljnog hapšenja ili pritvora plati naknadu, a ta obaveza je apsolutna i zavisi isključivo od zaključka o nezaklonosti pritvaranja. Dakle, kao prethodno pitanje koje se postavlja jeste utvrđivanje da li je pritvor zakonit. S tim u vezi, Ustavni sud primjećuje da su sudovi jasno utvrdili nezaklonost „pritvora”, čime su apelantu stvorene mogućnosti, u skladu sa stavom 5. člana 5. Evropske konvencije i domaćim pravom, da traži da mu se naknadi šteta. Dalje, Ustavni sud ističe da ostaje sporno pitanje koji će se domaći zakon u konkretnom slučaju primijeniti radi realizacije apelantovog prava na naknadu.

31. S tim u vezi, Ustavni sud opet podsjeća da je u nadležnosti redovnih sudova da odluče koje će materijalnopravne propise primijeniti na konkretni slučaj. Ustavni sud primjećuje da je apelantu zahtjev odbijen zato što je Vrhovni sud ocijenio da je pravo da se traži naknada suspendirano članom 13. ZKP. Međutim, Ustavni sud ističe da su se redovni sudovi u toku postupka pozivali i na Zakon o obligacionim odnosima i na Zakon o utvrđivanju ratne štete. Dakle, ako je i „suspendiran” jedan od osnova koji nije relevantan u konkretnom slučaju, jer se nije radilo o lišavanju slobode u smislu krivičnopravnih propisa, pravo na kompenzaciju još uvijek može i treba biti utvrđeno ukoliko postoje drugi relevantni propisi koji daju takvu mogućnost.

32. U konkretnom slučaju Ustavni sud primjećuje da Zakon o obligacionim odnosima sadrži odredbe koje se odnose na naknadu materijalne i nematerijalne štete. Međutim, u vezi sa apelantovim zahtjevom redovni sudovi u ovom dijelu uopće nisu razmatrali moguću primjenu ovog zakona u situaciji kakva postoji u konkretnom slučaju. Ustavni sud, dalje, primjećuje da ni Kantonalni ni Vrhovni sud nisu obrazložili zašto bi ovaj zakon bio „neprimjenljiv” na konkretni slučaj. Dalje, Ustavni sud primjećuje da Zakon o utvrđivanju ratne štete predviđa, također, naknadu, između ostalog, za „štetu učinjenu [...] slobodi i drugim zaštićenim ličnim dobrima”. U obrazloženju svoje presude Kantonalni sud je naveo da nema osnova za njegovu primjenu zbog toga što nije donesen poseban propis. U vezi s tim Ustavni sud podsjeća na svoju dosadašnju praksu prema kojoj posljedice nedostatka propisa koje treba da donese zakonodavna vlast u državi, a pogotovo kada zakon utvrđuje određeno pravo, ne mogu snositi građani (vidi, Odluka Ustavnog suda broj AP 2587/05 od 23. maja 2007. godine, stav 41, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 70/07).

33. Dakle, Ustavni sud zapaža da pravo na naknadu za utvrđeni nezakoniti pritvor u konkretnom slučaju apelant nije mogao realizirati. Ustavni sud primjećuje da postoje pozitivni propisi koji reguliraju ovo pitanje, ali iz obrazloženja osporenih presuda, a pogotovo presude Vrhovnog suda, Ustavni sud ne može utvrditi zašto je sud našao osnov za primjenu ZKP, a ne nekog drugog odgovarajućeg zakona. Ustavni sud primjećuje da su razlozi koje su dati u presudama redovnih sudova paušalni i da nemaju jasno i uvjerljivo obrazloženje. Ustavni sud smatra da su sudovi propustili da uzmu u obzir sve relevantne zakonske propise iz kojih apelant može crpiti svoje pravo na obeštećenje zbog nezakonitog pritvaranja.

34. Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju propustom sudova da ispitaju sve osnove prema kojima bi apelantu bilo dosuđeno pravo na naknadu štete zbog nezakonitog lišavanja slobode predstavlja kršenje apelantovog ustavnog prava na ličnu slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 5. Evropske konvencije.

Ostali navodi

35. U pogledu apelantovih navoda o kršenju prava na pravično suđenje u vezi sa odbijanjem sudova da mu dosude naknadu materijalne štete, Ustavni sud zapaža da je prvostepeni sud odbio apelantov zahtjev da mu tužena isplati iznos za štetu nastalu na kući, kao i zbog uništenja stvari, pozivajući se na odredbe Zakona o obligacionim odnosima, jer apelant nije dokazao da je za štetu tužena odgovorna. Kantonalni sud, kao i Vrhovni sud potvrdili su dio prvostepene presude koji se odnosio na naknadu materijalne štete. Redovni sudovi su dali jasno obrazloženje svojih odluka, navodeći da apelant, kao tužilac na kojem je teret dokazivanja, nije uspio dokazati da mu je štetu počinila tužena, te da ne postoji osnov iz člana 154. Zakona o obligacionim odnosima. U konkretnom slučaju Ustavni sud nije pronašao ništa što bi ukazivalo na to da su u ovom dijelu osporenih odluka materijalnopравни propisi proizvoljno ili nepravično primijenjeni na apelantovu štetu. Također, nema elemenata koji ukazuju na procesnu nepravičnost u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Zbog navedenog, Ustavni sud smatra da je neosnovan apelantov navod u vezi sa pravom na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije u odnosu na dio presude koji se odnosi na naknadu materijalne štete.

36. Ustavni sud primjećuje da se apelant žali i na kršenje prava na život, zabranu mučenja, dom, imovinu, zabranu diskriminacije i povrat izbjeglica. Ustavni sud primjećuje da ovi

apelantovi navodi nisu obrazloženi u apelaciji, nisu potkrijepljeni konkretnim dokazima, niti to proizlazi iz informacija i dokumenata predloženih Ustavnom sudu. Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi o povredi navedenih prava paušalni, a bilo kakva procesna nepravilnost, eventualna proizvoljnost ili diskriminirajuća primjena zakona u vezi sa ovim navodima i povredama nisu očigledne. Ustavni sud zaključuje da u apelaciji nisu dostavljeni bilo kakvi dokazi koji bi mogli ukazati na to da su navodi o kršenju ovih prava moguć i vjerovatni, te Ustavni sud zaključuje da su ovi apelantovi navodi neosnovani.

VIII. Zaključak

37. Ustavni sud zaključuje da su prekršeni član II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i član 5. stav 5. Evropske konvencije kada je u odlukama sudova zanemarena pozitivna obaveza države da pruži naknadu licima za koja je utvrđeno da su žrtve „nezakonitog lišavanja slobode”, čime je apelant ostavljen bez mogućnosti kompenzacije za nezakonito i svojevrijedno postupanje države i njenih organa u odnosu na pravo na slobodu i sigurnost ličnosti.

38. Na osnovu člana 61. st. 1, 2. i 3. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

39. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Seada Palavrić

Предмет број АП 3299/06

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Хусеина Бахора поднесена против Пресуде Апелационог суда Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине број 097-0-Рев-07-000006 од 11. децембра 2007. године, Пресуде Апелационог суда број 097-0-Гж-06-000236 од 8. новембра 2006. године и Пресуде Основног суда Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине број П-171/04-И од 24. марта 2006. године, као и због пасивног односа надлежних органа јавне власти, који нису подузели нити једну активности с циљем провођења службене истраге о околностима под којим је минирана његова породична кућа, утврђивања идентитета починитеља овог дјела и његовог кажњавања

Одлука од 17. марта 2009. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у предмету број **АП 3299/06**, рјешавајући апелацију **Хусеина Бахора**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2 и члана 61 ст. 1, 2 и 3 и члана 74 став 4 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05 и 64/08), у саставу:

Сеада Палаврић, председница
Миодраг Симоновић, потпредседник
Валерија Галић, потпредседница
Крстан Симић, судија
Мирсад Ћеман, судија

на сједници одржаној 17. марта 2009. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Дјелимично се усваја апелација Хусеина Бахора.

Утврђује се повреда права на забрану подвргавања нехуманом поступку из члана II/36) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Тужилаштву Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине да, у складу са чланом 74 став 4 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, хитно и без даљњег одгађања, у складу са позитивном обавезом из члана II/36) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, спроведе истрагу о околностима минирања апелантове породичне куће, те да о резултатима истраге обавијести апеланта.

Налаже се Тужилаштву Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине да, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од достављања ове одлуке, обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о мјерама које су предузете с циљем да се поступи сходно овој одлуци.

Одбија се као неоснована апелација Хусеина Бахора, поднесена против Пресуде Апелационог суда Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине број 097-0-Рев-07-000006 од 11. децембра 2007. године, Пресуде Апелационог суда Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине број 097-0-Гж-06-000236 од 8. новембра 2006. године и Пресуде Основног суда Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине број П-171/04-И од 24. марта 2006. године, у односу на члан П/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Хусеин Бахор (у даљњем тексту: апелант) из Брчког, ког заступа Кадрија Колић, адвокат са Илиће, поднио је 12. децембра 2006. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Апелационог суда Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Апелациони суд) број 097-0-Рев-07-000006 од 11. децембра 2007. године, Пресуде Апелационог суда број 097-0-Гж-06-000236 од 8. новембра 2006. године и Пресуде Основног суда Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Основни суд) број П-171/04-И од 24. марта 2006. године, као и због пасивног односа надлежних органа јавне власти, који нису предузели нити једну активности с циљем да спроведу службену истрагу о околностима под којим је минирана његова породична кућа, утврђивања идентитета починиоца овог дјела и његовог кажњавања. Апелант је допунио апелације 6. јула 2007. године и 24. јануара 2008. године, те доставио Пресуду Апелационог суда број 097-0-Рев-07-000006 од 11. децембра 2007. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члан 15 став 1 тачка б) и члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Апелационог и Основног суда, те Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине као учесника у поступку, ког заступа Правобранилаштво Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине (у

даљњем тексту: Правобранилаштво), 6. јула 2007. године од Окружног тужилаштва Бијељина, Центра јавне безбједности Бијељина, Тужилаштва Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Тужилаштво Брчко Дистрикта) и Полиције Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Полиција Брчко Дистриката), односно 12. фебруара 2009. године, затражено је да доставе одговор на апелацију.

3. Апелациони суд и Основни суд одговоре на апелацију доставили су 16. јула 2007. године, а Правобранилаштво 26. јула 2007. године. Окружно тужилаштво Бијељина и Тужилаштво Брчко Дистрикта одговоре на апелацију доставили су 17. фебруара 2009. године, док су одговоре на апелацију доставили Центар јавне безбједности Бијељина 18. фебруара 2009. године и Полиција Брчко Дистрикта 26. фебруара 2009.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори на апелацију Основног суда, Апелационог суда и Правобранилаштва достављени су апеланту 28. јануара 2008. године. Одговори на апелацију Окружног тужилаштва Бијељина, Тужилаштва Брчко Дистрикта, Центра јавне безбједности Бијељина и Полиције Брчко Дистрикта достављени су апеланту 1. марта 2009. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената који су предочени Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

а) Обраћање апеланта надлежним органима јавне власти у вези са околностима минирања његове породичне куће

6. Апелант је у марту 2004. године поднио захтјев Полицији Брчко Дистрикта да му доставе записник о увиђају поводом догађаја од 18. новембра 1996. године, којом приликом су непозната лица минирала његову кућу, као и осталу документацију у вези са истрагом која је спроведена. Полиција је 29. марта 2004. године обавијестила апеланта да су након извршене провјере у Полицији, Тужилаштву Брчко Дистрикта БиХ и Полицији Бијељина утврдили да наведени догађај нигдје није евидентиран, те да стога нису у могућности да удовоље његовом захтјеву.

7. Апелант је 24. маја 2004. године поново поднио полицији захтјев изражавајући своје незадовољство њиховим одговором од 29. марта 2004. године, тражећи да му доставе копију записника о увиђају на околност минирања његове породичне куће које се десило 18/19 новембра 1996. године, имена припадника полиције који су

извршили увиђај, копију кривичне пријаве коју су поднијели против лица која су починила предметну инкриминацију-минирање његове куће и копију књиге увиђаја коју води криминалистичка полиција-служба за наведени дан.

8. Полиција је 25. маја 2004. године обавијестила апеланта да се врше додатне провјере у вези са његовим наводима из акта број УЗ-039-1/04 од 24. маја 2004. године, којом приликом су Тужилаштву Брчко Дистрикта и Окружном тужилаштву Бијељина упутили акт да изврше провјере на околности из апелантовог захтјева. Апелант је 20. јула 2004. године, а у вези са дописом Полиције Брчко Дистрикта од 25. маја 2004. године, од полиције затражио да му доставе фотокопије свих тражених одговора.

9. Полиција је 22. јула 2004. године апеланту доставила фотокопије одговора Тужилаштва Брчко Дистрикта БиХ, Окружног тужилаштва Бијељина и Центра јавне безбједности Бијељина. Такође су га обавијестили да су увидом у евиденцији Полиције у Дневник догађаја Полицијске станице Брчко утврдили да за 18. новембар 1996. године постоји евидентирана пријава пет експлозија на подручју Беговаче гдје се налази и његова кућа, али без констатације које су мјере предузете и без било каквог писменог трага о поступању полиције, те да стога не могу да удоволе његовом захтјеву и да доставе имена полицајаца који су вршили увиђај.

10. У вези са апелантовим питањем из захтјева да ли Тужилаштво Брчко Дистрикта посједује било какву документацију у вези са минирањем његове породичне куће и да ли је предузело било какве активности на откривању починиоца наведеног дјела, Тужилаштво је 20. априла 2004. године апеланту одговорило да у овом тужилаштву не постоји документација у вези са предметним догађајем, па самим тим није отварао било какав предмет у било ком уписнику овог тужилаштва. Окружно тужилаштво у Бијељини, у свом одговору број КТА-320/04 од 17. јуна 2004. године, обавјештава апеланта да од полиције нису добили никакав акт који би се односио на наведени догађај. У одговору Центра јавне безбједности Бијељина број 12-02/4-973/04 од 20. априла 2004. године наводи се да су након извршене провјере у својој евиденцији утврдили да не постоји никакав траг у вези са вршењем увиђаја на околност минирања његове породичне куће.

b) Поступак пред надлежним судовима ради накнаде штете

11. Апелант је 2. марта 2004. године Основном суду поднио тужбу против Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: тужени), ради накнаде штете. У тужбеном захтјеву, који је прецизирао 17. марта 2006. године, апелант је навео да су

непозната лица 18. новембра 1996. године минирала његову породичну кућу коју је након повратка у Брчко обновио, којом приликом је кућа срушена, а он је задобио теже физичке повреде и претрпио велику материјалну и нематеријалну штету.

12. Пресудом Основног суда број П-171/04-I од 24. марта 2006. године, која је потврђена Пресудом Апелационог суда број 097-0-Гж-06-000236 од 8. новембра 2006. године, одбијен је као неоснован апелантов тужбени захтјев којим је тражио да суд обавезе туженог да му по основу из члана II тачка 5 Анекса 4, члана I тачка 1 алинеја 11 Анекса 6 и члана I тачка 1 Анекса 7 Дејтонског мировног споразума, исплати накнаду на име материјалне и нематеријалне штете увећане за законске камате, као у изреци пресуде.

13. У образложењу пресуде првостепени суд је навео да је на основу доказа који су спроведени утврдио да је основан приговор туженог о недостатку пасивне легитимације и приговор застаре подношења тужбе за накнаду штете овом суду. Наиме, суд је након доказног поступка који је спроведен закључио да се апелант 1996. године вратио у своју кућу коју је обновио и у њој боравио до 18. новембра 1996. године, када је кућа минирана и срушена до темеља. Подручје на ком се десило минирање обезбјеђивао је IFOR, ком припадници Станице јавне безбједности Брчко (у даљњем тексту СЈБ Брчко) нису имали приступ, тако да учинилац или учиниоци нису откривени. Увидом у материјалну документацију утврђено је да у евиденцији Полиције Брчко Дистрикта није евидентирано минирање апелантове куће, као и да Тужилаштво Брчко Дистрикта не посједује никакву документацију о предметном догађају. У образложењу пресуде првостепени суд је такође навео да, иако је тужени сходно одредби члана 71 Статута Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине слиједник дијела бивше Општине Брчко у Републици Српској, као и административних аранжмана Брка и Равне Брчко, на њега су прешле само оне обавезе које су настале прије датума проглашења Дистрикта, а које су изричито преузете споразумом са ентитетима. Такође, чланом 4 Налога супервизора о финансијском систему Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине је прописано да, у случају када не постоји договор са ентитетима у вези са специфичним обавезама Дистрикт не преузима обавезу за дугове који су настали прије проглашења Дистрикта. С обзиром да се у конкретном случају ради о обавези која је настала прије проглашења Дистрикта (март 2000. године), те да обавеза није изричито преузета споразумом са ентитетима, а имајући у виду да налози супервизора сходно одредбама Коначне арбитражне одлуке за Брчко имају снагу обавезујућих прописа, суд је закључио да тужени не може да се обавезе да апеланту исплати износ тражен тужбом. Исто тако, у вријеме критичног догађаја није егзистирала полиција Брчко Дистрикта, већ СЈБ Брчко која је била у

саставу Центра јавне безбједности Бијељина, а Центар је био организациони дио МУП-а РС који је, сагласно члану 5 Закона о унутрашњим пословима Републике Српске, обављао послове из дјелокурга министарства на територији Републике. Сходно томе, како је наведено у пресуди, Полиција Брчко Дистрикта је формирана на основу Коначне арбитражне одлуке за Брчко и Статута Дистрикта као самосталан субјекат који не може да се сматра правним слиједником СЈБ Брчко, па тако ни Брчко Дистрикт за чије је подручје формирана Полиција Брчко Дистрикта не може да буде одговоран за штету. Исто тако, првостепени суд је утврдио да је сходно одредби члана 376 Закона о облигационим односима приговор застаре туженог основан, јер је штета настала 18. новембра 1996. године, а апелант је тужбу овом суду поднио 2. марта 2004. године. Тако је, сем што је протекао субјективни рок од три године од сазнања за штету, протекао и објективни рок од пет година од настанка штете, а што има за посљедицу престанак апелантовог права да захтијева накнаду предметне штете. У образложењу пресуде Апелационог суда наведено је да је у потпуности сагласан са образложењем и закључцима првостепене пресуде, да је апелантов тужбени захтјев требало да се одбије јер тужени није одговоран за насталу штету, те да се стога првостепени суд непотребно упустио у оцјену основаности приговора застаре предметног потраживања.

14. Апелациони суд је 11. децембра 2007. године Пресудом број 097-0-Рев-07-000006 одбио као неосновану апелантову ревизију, изјављену против Пресуде Апелационог суда број 097-0-Гж-06-000236 од 8. новембра 2006. године. У образложењу пресуде Апелациони суд је закључио да су нижестепени судови правилно примијенили материјално право када су утврдили да тужени није у предметном поступку пасивно легитимисан и да су, на основу утврђеног чињеничног стања, извели правилне закључке. Ревизиони суд је истакао да су нижестепени судови недвојбено утврдили да је у вријеме минирања апелантове куће постојала СЈБ Брчко, те да је на основу Коначне арбитражне одлуке и Статута Дистрикта формирана Полиција Брчко Дистрикта као самостални субјект који није правни слиједник СЈБ Брчко. Апелантове наводе да му је нижестепеним пресудама због погрешне примјене Налога супервизора за Брчко од 13. априла 2000. године повријеђено право гарантовано чл. 3, 6 и 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), као и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и одредбе Устава Босне и Херцеговине о правима која су гарантована наведеним члановима, ревизиони суд је одбио због тога што апелант није навео у чему се огледа повреда на коју се позива. У односу на повреду права које гарантује члан 8 Европске конвенције, ревизиони суд је истакао да нижестепеним одлукама којима није утврђена одговорност туженог за насталу штету апеланту није

ускраћено право да исплату накнаде тражи од онога ко је штету проузроковао, чиме је обезбијеђена заштита права на дом као и права на имовину из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

15. Апелант сматра да му је оспореним пресудама судова, у односу на поступак који је водио ради накнаде штете причињене минирањем његове породичне куће, као и пасивним понашањем надлежних органа на околност откривања починиоца наведеног дјела, повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, право на живот из члана II/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Европске конвенције, право да не буде подвргнут мучењу или нехуманом и понижавајућем поступку или казни из члана II/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције, право на приватни и породични живот из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члан 8 Европске конвенције, право на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције, као и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Повреду наведених права апелант види у закључцима судова, а као разлоге наводи следеће околности: „што тужени није преузео обавезу за дугове који су настали прије проглашења Брчко Дистрикта, што полиција Брчко Дистрикта не може да се сматра правним слиједником Станице јавне безбједности Брчко и што је наступила застарјелост његових потраживања”. Сматра да су редовни судови погрешно цијенили чињенично стање и произвољно примијенили материјално право када су утврдили да тужени у предметном поступку није пасивно легитимисан. Закључак судова да је наступила застара подношења тужбе ради накнаде штете апелант сматра неоснованим, због тога што надлежни органи за гоњење починиоца кривичног дјела на том плану ништа не чине, а што туженог дискулпира у одговорне за штету која је предмет тужбе. Како је накнаду штете тражио због тога што је штета проузрокована кривичним дјелом, рок за наступање застарјелости по његовим наводима треба да се цијени у складу са роковима застаре за гоњење починилаца те кривично-правне радње, стога сматра да застара за подношење тужбе ради накнаде штете наступа 2036. године. Сходно апелантовим наводима, нема сумње да је орган надлежан за спречавање штете због акта насиља орган унутрашњих послова–полиција Брчко Дистрикта, којој је у току 2004. године у два наврата подносио захтјев да му изда записник о увиђају поводом догађаја од 18. новембра 1996. године, да податке о припадницима

полицијске станице Брчко који су извршили увиђај, копију кривичних пријава које су поднесене против лица која су починила предметну инкриминацију-минирање куће и копију књиге увиђаја за датум 28/29. новембар 1996. године. Како надлежни органи јавне власти нису отворили неопходну истрагу поводом предметног догађаја (минирања куће) како би пронашли и казнили починиоце, апелант сматра да су га и они на тај начин подвргнули нехуманом и понижавајућем поступању, а самим тим му је онемогућено да оствари право на накнаду штете. За апеланта су спорна и образложења оспорених одлука у дијелу у којима су се редовни судови позвали на Налог супервизора за Брчко и Коначну арбитражну одлуку за Брчко.

б) Одговор на апелацију

16. Правобранилаштво је навело да сматра да је апелација преурањена због тога што је апелант поднио ревизију против Пресуде Апелационог суда број 097-0-Гж-06-000236 од 18. новембра 2006. године, а да при томе није чекао на одлуку о ревизији, него је поднио апелацију Уставном суду.

17. Апелациони суд је навео да су, по оцјени овог суда, неосновани апелантови наводи да су му повријеђена права на која се позива у апелацији, а за што је одговоран тужени. Дакле, нема одговорности туженог, јер нема пропуста његових органа, али ни пропуста органа његовог предника, пошто је СЈБ Брчко, која је тада постојала, била у саставу ЦЈБ Брчко, а који је, како истиче, један од организационих дијелова МУП-а РС-а. Брчко Дистрикт, као територијални слиједник дијела бивше општине Брчко у РС-у, као и административних аранжмана Брка и Равне Брчко (члан 71 Статута Брчко Дистрикта БиХ), није одговоран за обавезе које су настале прије његовог проглашења као територијалне јединице уколико није закључен споразум о тим обавезама са ентитетима (Налог супервизора за Брчко од 13. априла 2000. године), а што у конкретном случају није учињено.

18. Основни суд је навео да су наводи из апелације неосновани и неаргументовани, са образложењем која су дата у пресуди овог суда.

19. Окружно тужилаштво Бијељина навело је да је Полиција Брчко Дистрикта 15. априла 2004. године актом број 02-230-495/04 од овог тужилаштва већ тражила да у својим евиденцијама изврши провјеру да ли су од полиције добили било какав акт који се односи на предметни догађај од 18. новембра 1996. године. Након извршене провјере утврђено је да таква пријава у евиденцији тужилаштва не постоји и о томе су обавијестили полицију 17. јуна 2004. године.

20. Тужилаштво Брчко Дистрикта је такође одговорило да у овом тужилаштву не постоји било каква документација у вези са предметним догађајем, па самим тим није отворан било какав предмет у било ком уписнику овог тужилаштва.
21. Центар јавне безбједности навео је да су у предметном поступку ради накнаде штете били надлежни судови у Брчко Дистрикту, Основни и Апелациони суд Брчко Дистрикта, те да је сходно одредбама Закона о правобранилаштву Републике Српске орган који заступа имовинска права и интересе Републике Српске Правобранилаштво Републике Српске.
22. Полиција Брчко Дистрикта навела је да је у Дневнику полиције 18. новембра 1996. године под редним бројем 1109 евидентирана пријава спорног догађаја минирања пет кућа на подручју Беговаче, гдје се налази и апелантова кућа, коју је извршило лице са иницијалима Б.О. У прилогу свог акта од 26. фебруара 2009. године, Полиција Брчко Дистрикта је доставила и фотокопију извода из Дневника на дан 18. новембра 1996. године.

V. Релевантни прописи

23. У Статуту Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко Дистрикта БиХ” број 1/00) релевантне одредбе гласе:

Члан 1 став 4

Устав Босне и Херцеговине, као и важећи закони и одлуке институција Босне и Херцеговине, директно су примјенљиви на цијелој територији Дистрикта. Закони и одлуке свих власти Дистрикта морају да буду у складу са важећим законима и одлукама институција Босне и Херцеговине.

Члан 7

Правни слиједник

Ступањем на снагу овог статута престају да постоје све обимне администрације које постоје на територији Дистрикта. Општинске канцеларије и правна лица која су основана или их финансирају постојеће обимне администрације наставиће да пружају услуге у складу са важећим законима, по инструкцијама Владе Дистрикта, све док Влада Дистрикта не одлучи другачије, или док се то не измијени законом Дистрикта.

Брчко Дистрикт је правни слиједник дијела општине Брчко у Републици Српској, као и административних аранжмана Брка и Равне-Брчко.

Све уговоре и споразуме, које су закључиле општинске власти наведене у ставу 2 овог члана, заинтересоване стране морају да доставе на увид градоначелнику у року од тридесет дана од дана његовог/њеног преузимања дужности. Сваки уговор или споразум који се не достави у том року сматра се отказаним. Градоначелник ће одмах прослиједити те уговоре или споразуме Скупштини.

24. У Налогу супервизора о финансијском систему Брчко Дистрикт Босне и Херцеговине од 14. априла 2000. године релевантне одредбе гласе:

4. У случају да не постоји договор са ентитетима у вези са специфичним обавезама, Дистрикт не преузима обавезе за дугове који су настали прије датума проглашења Дистрикта.

25. Закон о кривичном поступку Републике Српске („Службени лист СФРЈ” бр. 26/86, 74/87, 57/89, 3/90) и Закон о измјенама и допунама Закона о кривичном поступку („Службени гласник Републике Српске” бр. 26/93, 14794 и 6/97)

Члан 17

(1) Кривични поступак покреће се по захтјеву овлашћеног тужилоца.

(2) За дјела за која се гони по службеној дужности овлашћени тужилац је јавни тужилац, а за дјела за која се гони по приватној тужби овлашћени тужилац је приватни тужилац.

26. Закон о кривичном поступку Брчко Дистрикта БиХ („Службени гласник Брчко Дистрикта БиХ” број 10/03)

Члан 17

Тужилац је дужан да предузме кривично гоњење ако постоје докази да је учињено кривично дјело, сем ако овим законом није другачије прописано.

27. Закон о облигационим односима („Службени лист СФРЈ” бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/ 89, „Службени гласник РС” број 17/93)

Члан 376

(1) Потраживање накнаде проузроковане штете застарјева за три године од када је оштећеник дознао за штету и за лице које је штету учинило.

(2) У сваком случају оно потраживање застарјева за пет година од када је штета настала.

Члан 377

(1) Када је штета проузрокована кривичним дјелом, а за кривично гоњење је предвиђен дужи рок застарјелости, захтјев за накнаду штете према одговорном лицу застарјева кад истекне вријеме одређено за застарјелост кривичног гоњења.

(2) Прекид застаријевања кривичног гоњења повлачи за собом и прекид застаријевања захтјева за накнаду штете.

VI. Допустивост

28. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

29. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносила апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

30. У конкретном случају, Уставни суд ће при испитивању допустивости предметну апелацију поднесену против Пресуде Апелационог суда број 097-0-Рев-07-000006 од 11. децембра 2007. године, у поступку ради накнаде штете, разматрати одвојено у односу на поступак обраћања апеланта надлежним органима јавне власти, у вези са околностима минирања његове породичне куће.

а) У односу на поступак ради накнаде штете

31. У конкретном случају апелација против Пресуде Апелационог суда број 097-0-Гж-06-000236 од 8. новембра 2006. године и Пресуде Основног суда број П-171/04-1 од 24. марта 2006. године поднесена је 12. децембра 2006. године. Апелација је у моменту подношења Уставном суду била преурађена, јер је у конкретном случају био у току поступак пред Апелационим судом, по апелантовом захтјеву за ревизију пресуде овог суда од 8. новембра 2006. године. Међутим, у току трајања поступка пред Уставним судом, Апелациони суд је 11. децембра 2007. године донио Пресуду број 097-0-Рев-07-000006, којом је апелантова ревизија одбијена. Ова одлука је коначна и против ње апелант нема других дјелотворних правних лијекова могућих по закону. Апелант је оспорену пресуду примио 22. јануара 2008. године, а 24. јануара 2008. године апелацију је допунио и оспорио пресуду Апелационог суда од 11. децембра

2007. године. Стога је апелација, у смислу члана 16 став 1 Правила Уставног суда, благовремена. На крају, апелација у овом дијелу испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

б) У односу на поступак апелантовог обраћања надлежним органима у вези са околностима мињања његове породичне куће

32. Приликом испитивања допуштности апелације у односу на поступак апелантовог обраћања надлежним органима јавне власти у вези са околностима мињања његове породичне куће, за Уставни суд се поставља питање на које треба да се да одговор, а то је питање исцрпљивања ефективних правних лијекова у смислу члана 16 став 1 Правила Уставног суда. С тим у вези Уставни суд указује на свој став сходно коме у домаћем правном систему не постоји ефективан правни лијек ради отклањања посљедица повреда права из члана II/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције у ситуацији када домаће власти не спроводе одговарајућу кривичну истрагу, односно кривични поступак (види, *inter alia*, Уставни суд, Одлука о допуштности и меритуму број АП 12/02, објављена у „Службени гласник БИХ” број 40/04). У том смислу Уставни суд закључује да апелација, и у овом дијелу, испуњава услове у погледу допуштности у смислу члана 16 став 1 Правила Уставног суда.

33. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

34. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштности.

VII. Меритум

35. Уставни суд размотриће прво апелацију у дијелу апелантових навода који се односе на пропусте органа јавне власти да спроведу службену истрагу у вези са околностима под којима се десило мињање његове породичне куће и да се пронађу и казне починиоци тог акта насиља. Ове околности покрећу питање кршења апелантовог права да не буде изложен нехуманом и понижавајућем поступку из члана II/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције.

Право да не буде подвргнут мучењу нити нечовјечном или понижавајућем третману или казни

36. Члан II/3б) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

(...)

б) Право да не буду подвргнуто мучењу или нехуманом и понижавајућем поступку или казни.

Члан 3 Европске конвенције гласи:

Нико неће бити подвргнут тортури, нељудском или понижавајућем поступку или кажњавању.

37. С обзиром на природу и садржај приговора подносиоца захтјева у овоме предмету, Уставни суд сматра да прво треба да га испита на основу члана II/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције. Уставни суд указује на ставове Европског суда у тумачењу гаранција овог члана сходно којима претрпљено злостављање мора да досегне најнижи ниво окрутности да би потпало у обим члана 3 Европске конвенције. Оцјена овог најнижег нивоа је релативна: она зависи од свих околности предмета, као што су природа и контекст поступања према жртви те његово трајање, психички и ментални учинци и, у неким случајевима, пол, доб те здравствено стање жртве (види предмет *Price v. the United Kingdom*, бр. 33394/96, ставак 24, ECHR 2001-VII).

38. Уставни суд сматра да апелант због патње која му је наметнута јер надлежне власти нису покренуле службену истрагу ради проналажења починиоца пријављеног дјела минирања његове породичне куће којом приликом је, сходно апелантовим тврдњама, претрпио и тешке физичке повреде које су евидентирани у здравственој установи, сасвим сигурно изазива осјећање страха, немира и инфериорности таквог степена да представља нехумано поступање које је забрањено чланом 3 Европске конвенције.

39. Уставни суд, даље, наглашава став из пресуда Европског суда да обавезе Високих уговорних страна из члана 1 Европске конвенције да свакоме на подручју своје надлежности обезбиједи права и слободе дефинисане Европском конвенцијом, заједно с чланом 3, тражи од држава да предузимају предвиђене мјере како би

се побринуле да појединци у оквиру њихове надлежности не буду подвргнути злостављању, укључујући злостављање које врше приватни појединци (види пресуду у предмету *A. v. the United Kingdom*, од 23. септембра 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VI, стр. 2699, став 22; *Z and Others v. the United Kingdom [GC]*, бр. 29392/95, ст. 73-75, ECHR 2001-V; и *E. and Others v. the United Kingdom*, бр. 33218/96, 26. новембар 2002).

40. Члан 3 Европске конвенције такође подразумејева и позитивну обавезу да се спроведе службена истрага (види пресуду у предмету *Assenov and Others v. Bulgaria*, од 28. октобра 1998, *Reports* 1998-VIII, стр. 3290, ставак 102, од новијих извора види Европски суд, *Шечић против Хрватске*, пресуда од 31. маја 2007, захтјев број 40116/02). Таква позитивна обавеза не може у принципу да се сматра ограниченом само на случајеве злостављања од стране службеника државе (види предмет *M.C. v. Bulgaria*, бр. 39272/98, став 151, ECHR 2003-XII).

41. Уставни суд, као релевантан, наглашава и став из судске праксе Европског суда по ком се обим напријед наведене обавезе коју има држава односи на начине њеног остваривања, а не на резултат; власти су морале да предузму све разумне кораке који су им били на располагању како би обезбиједиле доказе који се односе на изгред (види, *mutatis mutandis*, предмет *Menson v. the United Kingdom (dec.)*, бр. 47916/99, ECHR 2003-V). У овом контексту подразумејева се захтјев промтности и разумне експедитивности истраге (види, *mutatis mutandis*, пресуду у предмету *Yaşa v. Turkey*, од 2. септембра 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VI, стр. 2439, ст. 102-104).

42. Испитујући услов испуњења позитивне обавезе, Уставни суд запажа да је апелант од надлежних органа јавне власти тражио да се о околностима под којима се десило мињање његове породичне куће спроведе службена истрага, односно да га надлежни органи власти обавијесте о томе и да се починиоци пронађу и казне. Апелант је дописом Полиције Брчко Дистрикта обавијештен да постоји евидентирана пријава пет експлозија на дан када се десила експлозија апелантове куће, али да по пријави нису предузете никакве мјере нити постоји писмени траг о поступању полиције. Ова информација достављена је и Уставном суду, при чему је достављена и фотокопија из Дневника догађаја из које је видљиво да је наведена информација тачна. Дакле, иако је надлежним властима пријављен догађај мињања више кућа на подручју гдје се налазила и апелантова на дан за који апелант тврди да је дан када је његова кућа мињана и када је и сам наводно претрпио тешке физичке повреде, при чему је такође пријављено име лица које је осумњичено да је извршило мињање заведено под иницијалима Б.О., надлежне власти нису ништа предузеле на

истраживању ових навода, процесирању евентуалног учиниоца односно учинилаца и њиховом привођењу правди.

43. Размотривши сав материјал који му је достављен, апелантове наводе као и одговоре страна у поступку, Уставни суд сматра да пропуст државних власти да кроз дуги временски период поступе у овоме предмету, прибаве опипљиве доказе ради идентификовања и хапшења лица која су минирала апелантову кућу, указује да истрага није задовољила захтјеве из члана 3 Европске конвенције.

44. Уставни суд, стога, закључује да је дошло до повреде апелантовог права из члана II/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције.

Право на правично суђење

45. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

(...)

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком..

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред неовисним и непристраним, законом установљеним судом. [...]

46. У односу на апелантове наводе да му је оспореним пресудама судова у поступку ради накнаде штете повријеђено право на правично суђење јер сматра да су судови произвољно примијенили материјално право, Уставни суд, имајући у виду да је предметни поступак окончан пресудом Апелационог суда, закључује да се ради о предмету грађанскоправне природе из чега произлази да је члан 6 Европске конвенције примјенљив на апелантов случај. С обзиром на наведено, Уставни суд ће испитати да ли је поступак пред судом био правичан онако како то захтијева члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 1 Европске конвенције.

47. У односу на апелантове наводе да су произвољна образложења у оспореним одлукама која се односе на усвајање приговора застаре, Уставни суд је утврдио да је

Основни суд усвојио приговор застаре у смислу члана 376 Закона о облигационим односима након што је утврдио да је штета настала 18. новембра 1996. године, док је апелант тужбу суду поднио 2. марта 2004. године. Образложено је да сем што је протекао субјективни рок од три године од сазнања за штету, протекао је и објективни рок од пет година од настанка штете, што има за посљедицу престанак апелантовог права да захтијева накнаду предметне штете у овом поступку. Уставни суд у оваквом образложењу не види произвољност с обзиром да су у оспореним одлукама дата образложења која су заснована на правилној примјени материјалних прописа. Апелантови аргументи да није било мјеста рачунању овог рока застаре него рока застаре из члана 377 ЗОО који се односи на накнаду штете проузроковане кривичним дјелом нису били предмет разматрања пред редовним судовима, а с обзиром да не постоји пресуда у кривичном поступку не би ни било мјеста истицању овог приговора. Питање застаре за тражење накнаде штете по овом основу за апеланта може евентуално да дође у обзир тек након што се оконча кривични поступак који би могао да услиједи након што надлежни органи поступе по налозима Уставног суда и спроведу истрагу на околност минирања његове куће и претрпљених физичких повреда апеланта.

48. С обзиром на образложења редовних судова у погледу застаре потраживања Уставни суд сматра да није потребно да посебно разматра апелантове наводе који се односе на образложења оспорених одлука у дијелу у ком су примијењене поједине одредбе Статута Брчко Дистрикта, Налога Супервизора за Брчко и Коначне арбитражне одлуке за Брчко.

49. На основу наведеног, Уставни суд закључује да апелантово право гарантирано чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције није повријеђено.

Остали наводи

50. С обзиром на закључак Уставног суда у погледу апелантових права из члана II/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције, Уставни суд сматра да није неопходно да посебно разматра остале наводе из апелације.

VIII. Закључак

51. Чињеница да када је дужи временски период изостала позитивна обавеза јавне власти да спроведе службену истрагу о околностима под којим је минирана апелантова породична кућа довољна је Уставном суду да закључи да је повријеђено

апелантово право да не буде подвргнут нехуманом поступању из члана II/36) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције.

52. На основу члана 61 ст. 1, 2 и 3 и члана 74 став 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

53. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Сеада Палаврић

Predmet broj AP 3388/06

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Nermina Ćupine podnesena protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine br. Kž-45/06 od 25. listopada 2006. godine i K-75/05 od 25. travnja 2006. godine

Odluka od 17. ožujka 2009. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u predmetu broj **AP 3388/06**, rješavajući apelaciju **Nermina Ćupine**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05 i 64/08), u sastavu:

Seada Palavrić, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Krstan Simić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

na sjednici održanoj 17. ožujka 2009. godine donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Nermina Ćupine podnesena protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine br. Kž-45/06 od 25. listopada 2006. godine i K-75/05 od 25. travnja 2006. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Nermin Ćupina (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva, kojega zastupa odvjetnik Fahrija Karkin, podnio je 22. prosinca 2006. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) broj Kž-45/06 od 25. listopada 2006. godine i K-71/05 od 25. travnja 2006. godine. Apelant je također podnio zahtjev za donošenjem privremene

mjere kojom bi Ustavni sud odložio izvršenje izrečene kazne zatvora do donošenja odluke o apelaciji. Apelant je 28. prosinca 2007. godine dopunio apelaciju.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH i Tužiteljstva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužiteljstvo) je zatražena 22. siječnja 2007. godine dostava odgovora na apelaciju.

3. Sud BiH je dostavio odgovor na apelaciju 30. siječnja 2007. godine, a Tužiteljstvo nije dostavilo odgovor.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor na apelaciju je dostavljen apelantu 27. siječnja 2009. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata podastrih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Sud BiH je Presudom broj K-71/05 od 25. travnja 2006. godine apelanta proglasio krivim zbog produljenoga kaznenoga djela – trgovine ljudima iz članka 186. stavak 2. u svezi sa stavkom 1. Kaznenog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZ BiH) i člankom 54. KZ BiH, te mu utvrdio kaznu zatvora u trajanju od osam godina. Obzirom da je apelantu prema pravomoćnoj Presudi Kantonalnog suda u Mostaru broj K-3/02 od 25. ožujka 2004. godine utvrđena kazna zatvora u trajanju od četiri godine, Sud BiH je primjenom odredaba iz članka 53. KZ BiH apelanta osudio na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 11 godina i šest mjeseci. Na temelju članka 198. stavak 2. Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKP), oštećene E.Ć. i E.A. su upućene na pokretanje imovinsko-pravne parnice. Na temelju članka 110. KZ BiH, u svezi s člankom 111. stavak 1. KZ BiH, od apelanta je oduzeta imovinska korist pribavljena izvršenjem kaznenoga djela, i to stan u Ulici braće Fejić broj 58 u Mostaru koji je izgrađen novčanim sredstvima u iznosu od 61.481,55 KM, kao dijelom imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom, te je apelant obvezan isplatiti iznos od 45.000,00 KM na ime imovinske koristi pribavljene izvršenjem kaznenoga djela. Pored toga, apelant je obvezan naknaditi troškove kaznenoga postupka, o kojima će biti odlučeno posebnim rješenjem nakon pribavljanja podataka.

7. Sud BiH je zaključio kako je apelant, prema toč. 1, 2. i 3. optužnice, počinio produljeno kazneno djelo trgovine ljudima. On je u duljem vremenskom razdoblju počinio

više istovrsnih kaznenopravnih radnji, koja svaka zasebno sadrži bitna obilježja bića ovoga djela. Vrbovao je maloljetne ženske osobe, kao i jednu punoljetnu, sa namjerom da njihovim izrabljivanjem i iskorištavanjem pribavi sebi imovinsku korist, što je konačno i ostvario. U obrazloženju presude sud je naveo kako je, nakon provedenoga dokaznoga postupka u kojemu je saslušao mnogobrojne svjedoke optužbe i obrane, te proveo razna vještačenja i izvršio uvid u mnogobrojne materijalne dokaze, utvrđeno da je apelant na način opisan u dispozitivu presude počinio kazneno djelo koje mu je stavljeno na teret. Naime, tijekom postupka oštećene su navele kako su poznavale apelanta i kako su pružale seksualne usluge za novac. Sud je izjave oštećenih, odnosno način na koji su opisivale svoj odnos s apelantom, prihvatio kao vrlo uvjerljive i razvidne. Oštećene su u iskazima navele kako su na poslove s apelantom pristale iz straha za svoj život i život svoje obitelji. Iskazi oštećenih su potvrđeni drugim iskazima, kao npr. iskaz svjedoka - vlasnika motela. Iz suglasnih iskaza oštećenih sud je utvrdio način na koji su „radile”, odnosno pružale seksualne usluge za dnevni iznos od 400 KM, koliko su morale zaraditi za apelanta. Sud je utvrdio kako je apelant djelovao upravo preko oštećenih, pogotovu na temelju iskaza oštećene E.Ć., koji je potvrdila i svjedokinja D.P. Na temelju iskaza svjedoka A-S. B. koji je opisao susret s apelantom, sud je zaključio kako je apelant htio prodati D.P. za iznos od 2.500 KM, te kako je ona, dakle, bila pod njegovom potpunom kontrolom. Osim toga, sud je na temelju izjava svjedoka utvrdio kako su oštećene bile podređene apelantu i kako su htjele pobjeći od njega. Sud je na temelju nalaza vještaka utvrdio kako je apelantova zarada u navedenom razdoblju bila najmanje 100.000 KM.

8. Apelant je obranu bazirao uglavnom na činjenici da nije znao za „poslove” oštećenih. Sud nije prihvatio navod obrane kako je oštećena E.Ć. djelovala samostalno, kao ni izjave svjedoka koji su tvrdili kako je E.Ć. posudila veći iznos novca od apelanta koji mu je kasnije vraćala. Sud nije prihvatio izjave svjedoka koji su tvrdili kako im je E.Ć. bila ranije poznata po pružanju seksualnih usluga, ocijenivši ih irelevantnim za kazneno djelo za koje je apelant optužen. Sud je, također, naveo kako u neke iskaze svjedoka obrane sumnja kao neistinite, obrazlažući to činjenicom kako se radi o apelantovim bliskim prijateljima, ali i pod sumnjom da je apelant možda pokušao uticati na određene svjedoke, kao i na oštećene. U odnosu na točku 2. optužnice sud je na temelju provedenih dokaza utvrdio kako je apelant bio u dogovoru sa A.L. da mu od vlasnika noćnog bara u Kiseljaku nabavi dvije djevojke, strane državljanke, za pružanje seksualnih usluga za novac. Dalje, sud je utvrdio kako je apelant bio prijavljen na zavodu za zapošljavanje od 2001. do 2006. godine, ali kako je ipak 2002. godine dobio dozvolu i izgradio stan u Mostaru. Zbog nedostatka dokaza da su apelant ili njegova supruga imali regularne prihode Sud je zaključio kako je izgradnja stana financirana od prostitucije, iskorištavanjem drugih osoba. Sud je, dalje, utvrdio kako je apelant kazneno djelo uradio sa umišljajem. Nije prihvatio pravnu kvalifikaciju Tužiteljstva

da je apelant pod točkom 3. optužnice počinio kazneno djelo pranja novca, nalazeći da je ovo djelo već inkorporirano u djelu trgovine ljudima.

9. Protiv prvostupanjske presude i apelant i Tužiteljstvo su izjavili prizive. Sud BiH je Presudom broj KŽ-45/06 od 25. listopada 2006. godine djelomično uvažio prizive apelanta i Tužiteljstva. Apelantov priziv je u odnosu na oduzimanje imovinske koristi uvažan, pa je prvostupanjska presuda preinačena tako što je apelant obvezan isplatiti iznos od 38.518,45 KM na ime imovinske koristi pribavljene izvršenim kaznenim djelom. Priziv Tužiteljstva glede pravne ocjene djela i odluke o kazni je uvažan, pa je prvostupanjska presuda preinačena tako da je apelant proglašen krivim za produljeno kazneno djelo – trgovina ljudima iz članka 186. stavak 2. u svezi sa stavkom 1. i člankom 54. KZ BiH, za koje mu je utvrđena kazna zatvora u trajanju od devet godina i kazneno djelo – pranje novca iz članka 209. stavak 2. KZ BiH za koje mu je utvrđena kazna zatvora u trajanju od tri godine. Uzimajući u obzir apelantu ranije utvrđenu kaznu zatvora u trajanju od četiri godine, na temelju članka 53. KZ BiH apelantu je izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od 14 godina. U ostalom dijelu prvostupanjska je presuda ostala neizmijenjena.

10. U obrazloženju presude Sud BiH je naveo kako su neutemeljeni prizivni prigovori koji se odnose na povrede ZKP na apelantovu štetu, a koje priziv nalazi u tome što sud nije dao ocjenu proturječnih iskaza svjedoka. Sud BiH je naveo kako se iz obrazloženja pobijane presude razvidno može zaključiti da je Sud cijenio navedene iskaze, pri čemu je naveo logične razloge zašto ih nije smatrao relevantnim, pa im nije vjerovao. U svezi sa prizivnim navodom kako nisu utvrđeni svi elementi bića kaznenoga djela i koja je to „druga osoba koja kontrolira i iskorištava pomoću prostitucije druge osobe”, Sud BiH je naveo kako se iz zakonske formulacije može zaključiti da to djelo sadrži više alternativno postavljenih oblika kroz koje se ostvaruje. Sud BiH se pozvao na odredbe članka 3(a) Protokola za sprečavanje zlostavljanja i kažnjavanje trgovine ljudima, a osobito ženama i djecom, koji je dopunjen Konvencijom UN protiv transnacionalnoga organiziranoga kriminala. Kada je u pitanju prizivni prigovor kojim se ukazuje na povredu kaznenoga zakona zbog povrede načela zabrane retroaktivnosti iz članka 4. KZ, Sud BiH je utvrdio kako je on neutemeljen i kako je prvostupanjski sud ispravno primijenio pravilo vremenskoga važenja kaznenoga zakona, kao i načelo zakonitosti, čiju je povredu priziv također isticao.

11. Naime, Sud BiH je istaknuo kako kazneno djelo iz članka 186. KZ po svojoj naravi spada u tzv. trajna kaznena djela koja nisu dovršena u materijalnome smislu sve dok traje protupravno stanje nastalo njegovim činjenjem, odnosno poduzetom radnjom izvršenja. Primjenjujući to na konkretan slučaj Sud BiH je zaključio kako djelo nije dovršeno sve dotle dok traje stanje podređenosti i, u tom smislu, seksualnog iskorištavanja žrtava djela.

Dakle, tek trenutak kada je to stanje prestalo postojati predstavlja vrijeme dovršenja ovoga djela. Sud BiH je istaknuo da se, čak i ako su radnje poduzete prije stupanja na snagu KZ BiH, djelo ne smatra dovršenim sve dok protupravno stanje nastalo njegovim izvršenjem traje. Zbog toga je Sud BiH utvrdio kako je neutemeljen apelantov prizivni prigovor da u njegovim radnjama uopće nema elemenata kaznenoga djela trgovine ljudima iz članka 186. KZ BiH. Sud BiH je također naveo kako produljeno kazneno djelo predstavlja jedinstveno kazneno djelo na koje se primjenjuje onaj zakon koji je važio kada je dovršena zadnja radnja koja ulazi u ovu konstrukciju, bez obzira na to je li on blaži ili stroži. Ispitujući priziv Tužiteljstva, Sud BiH je utvrdio kako je prvostupanjski sud povrijedio odredbe KZ BiH, pa je apelanta proglasio krivim za kazneno djelo trgovine ljudima i pranja novca u stjecaju.

IV. Apelacija

a) Navodi iz zahtjeva

12. Apelant se žali da mu je pobijanim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), kao i pravo retroaktivne primjene zakona iz članka 7. Europske konvencije, te pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Povredu navedenih prava apelant vidi u tome što redoviti sudovi nisu istinito i potpuno utvrdili činjenice važne za donošenje zakonite odluke, kao i u pogrešnoj i proizvoljnoj primjeni materijalnoga i procesnoga prava. Apelant osporava stav Suda BiH u svezi sa elementom bića kaznenoga djela, te navodi kako sudovi nisu pravilno ocijenili o kojemu se kaznenome djelu radi. U svezi s člankom 7. Europske konvencije apelant se žali kako mu se stavlja na teret izvršenje kaznenoga djela za razdoblje kada takvo kazneno djelo nije bilo određeno zakonom, kao i kako sud nije primijenio blaži zakon za apelanta. Apelant osporava stav suda da se radi o trajnom kaznenome djelu. Naime, apelant zaključuje da radnja izvršenja i protupravnoga stanja mora biti određena zakonom i prije izvršenja, što nije bio slučaj u apelantovome predmetu. Apelant ističe da mu se sudilo za kaznena djela počinjena tijekom 2002. godine, a ona su definirana tek u zakonu koji je stupio na snagu 2003. godine. On ističe kako je eventualno mogao odgovarati za kazneno djelo iz članka 229. KZ FBiH. Također, navodi kako je stan koji mu je oduzet sagrađen 2002. godine, dakle prije stupanja na snagu KZ BiH. Potom, ukazuje na obvezu retroaktivne primjene zakona ukoliko je to povoljnije za optuženoga. Osim toga, apelant se žali na povredu prava na imovinu zbog odluke da mu se oduzme imovinska korist pribavljena kaznenim djelom, i to stan u Mostaru, kao i novčani iznos pribavljen kaznenim djelom.

b) Odgovor na apelaciju

13. U odgovoru na apelaciju Sud BiH je naveo kako u svemu ostaje kod navoda datih u presudi, te predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena, kao i da se odbaci apelantov prijedlog za izdavanjem privremene mjere.

V. Relevantni propisi

14. **Zakon o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07 i 76/06) relevantne odredbe glase:

Članak 14.

Jednakost u postupanju

Sud, tužitelj i druga tijela koja sudjeluju u postupku dužni su s jednakom pozornošću ispitati i utvrditi činjenice koje terete osumnjičenoga, odnosno optuženoga, tako i one koje im idu u korist.

Članak 15.

Slobodna ocjena dokaza

Pravo suda, tužitelja i drugih tijela koji sudjeluju u kaznenom postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

15. **Kazneni zakon Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04 i 30/05) u relevantnom dijelu glasi:

Načelo zakonitosti

Članak 3.

(1) Kaznena djela i kaznenopravne sankcije propisuju se samo zakonom.

(2) Nikome ne može biti izrečena kazna ili druga kaznenopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao kazneno djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna.

Vremensko važenje kaznenoga zakona

Članak 4.

(1) Na učinitelja kaznenoga djela primjenjuje se zakon koji je bio na snazi u vrijeme učinjenja kaznenoga djela.

(2) Ako se poslije učinjenja kaznenoga djela jednom ili više puta izmijeni zakon, primijenit će se zakon koji je blaži za učinitelja.

Članak 110.

Osnova oduzimanja imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom

(1) Nitko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu kaznenim djelom.

(2) Korist iz stavka 1. ovoga članka oduzet će se sudbenom odlukom kojom je utvrđeno da je kazneno djelo učinjeno, pod uvjetima propisanim ovim zakonom.

(3) Sud također može oduzeti korist iz stavka 1. ovoga članka u odvojenom postupku ukoliko postoji opravdani razlog da se vjeruje da je korist pribavljena kaznenim djelom, a vlasnik ili uživatelj nije u mogućnosti pružiti dokaze da je korist pribavljena zakonito.

Članak 186.

Trgovina ljudima

(1) Tko sudjeluje u vrbovanju, prebacivanju, davanju utočišta ili prihvatu osoba, prijeteći ili koristeći silu ili druge oblike prinude, otmicu, prijevaru, obmanu, zlouporabu vlasti ili tuđe nemoći, ili davanje ili primanje isplata ili povlastica, kako bi se pribavio pristanak osobe koja kontrolira drugu osobu, s cilju eksploatiranja osobe, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka učini prema maloljetniku, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

VI. Dopustivost

16. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovome ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojega suda u Bosni i Hercegovini.

17. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojega je koristio.

18. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Suda BiH broj KŽ-45/06 od 25. listopada 2006. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijanu je presudu apelant primio 9. studenoga 2006. godine, a apelacija je podnesena 22. prosinca 2006. godine, tj. u roku od 60 dana,

kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očevidno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojega apelacija nije dopustiva.

19. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud utvrdio kako predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

20. Apelant pobija navedene presude tvrdeći kako su mu tim presudama povrijeđena prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, te članka 7. Europske konvencije.

Kažnjavanje samo na temelju zakona

21. Jedan od apelantovih suštinskih navoda se odnosi na vođenje predmetnoga kaznenoga postupka i povredu članka 7. Europske konvencije. Apelant navodi kako je osuđen prema KZ BiH za djelo koje u vremenu koje mu se stavlja na teret, nije bilo propisano kao kazneno djelo. Apelant navodi kako mu je eventualno moglo biti stavljeno na teret kazneno djelo iz članka 229. KZ FBiH.

Članak 7. Europske konvencije glasi:

1. Nitko se ne može smatrati krivim za kazneno djelo nastalo činjenjem ili nečinjenjem koje nije predstavljalo kazneno djelo u vrijeme izvršenja, prema nacionalnom ili međunarodnom pravu. Isto tako, izrečena kazna neće biti teža od one koja se primjenjivala u vrijeme izvršenja kaznenog djela.

2. Ovaj članak ne utječe na suđenje ili kažnjavanje bilo koje osobe koja je kriva za činjenje ili nečinjenje, ako je to djelo u vrijeme izvršenja predstavljalo kazneno djelo prema općim pravnim načelima priznatim kod civiliziranih naroda.

22. Garancija sadržana u članku 7. Europske konvencije je jedan od temeljnih činitelja vladavine prava i zauzima istaknuto mjesto u sustavu zaštite prava zaštićenih Europskom konvencijom. Članak 7. Europske konvencije se mora tumačiti i primjenjivati na način kojim se osigurava uspješna zaštita protiv arbitrarnoga gonjenja, osude i kazne. Opseg članka 7. Europske konvencije je određen konceptom „kaznenoga djela” i konceptom

„teža kazna”. Očevidno je da je značenje riječi „kazneno djelo” tijesno povezano s pojmom „kaznene optužbe” iz članka 6. Europske konvencije. Pojam „kazne” treba tumačiti autonomno kako bi se zaštita koja proizlazi iz članka 7. učinila efektivnom. Kako bi se kazna mogla podvesti pod članak 7. Europske konvencije, ona mora biti nametnuta nakon presude za „kazneno djelo”.

23. Ustavni sud ukazuje kako je cilj članka 7. Europske konvencije ponuditi „suštinske garancije” protiv samovoljnoga gonjenja, presuđivanja i kažnjavanja. Osim načelā *nullum crimen sine lege* i *nulla poena sine lege*, Europski sud za ljudska prava je uspostavio i treći, a to je da tijelo vlasti koje primjenjuje kazneni zakon neće taj zakon tumačiti preširoko, odnosno analogijom, osim ako takva primjena ide u prilog optuženome. Iz ovoga trećeg načela slijedi, prema Europskom sudu za ljudska prava, da će zakonodavstvo razvidno formulirati normu kaznenoga zakona (vidi Europski sud za ljudska prava, *Kokkinakis*, presuda od 25. svibnja 1993. godine, serija A, broj 260-A, str. 22). Prema tome, samo zakon može propisati kazneno djelo. Njegove odredbe moraju biti dovoljno predvidive i pristupačne (vidi Europski sud za ljudska prava, *G. protiv Francuske*, presuda od 27. septembra 1995. godine, serija A, broj 325-B, str. 38). Ovaj zahtjev služi kako bi se izbjeglo da se kaznena presuda temelji na pravnoj normi za koju ta osoba nije mogla, ili barem nije morala, biti unaprijed svjesna. On je ispunjen tamo gdje formulacija te odredbe, ako je potrebno i pomoću sudbenoga tumačenja, pojedincu razvidno navodi kakvo će ga ponašanje učiniti podložnim gonjenju (vidi Europski sud za ljudska prava, *Kokkinakis*, presuda od 25. svibnja 1993. godine, serija A, broj 260-A, str. 22).

24. Ustavni sud ukazuje na nužnost da se zahtijeva kvaliteta, pristupačnost i predvidivost zakona koji se primjenjuju i nezaobilazni element sudbenoga tumačenja s ciljem razjašnjenja eventualno prijepornih odredaba i davanja određenim pojmovima smisao i svrhu u stvarnom životu, što i jeste suština reguliranja ljudskih ponašanja zakonima.

25. U konkretnome slučaju apelant izričito navodi da djelo za koje je osuđen u vrijeme izvršenja nije predstavljalo kazneno djelo, jer mu se stavlja na teret izvršenje kaznenih djela „trgovine ljudima” i „pranja novca”, koja su definirana tek u KZ BiH koji je stupio na snagu 1. ožujka 2003. godine.

26. Ustavni sud primjećuje kako je Sud BiH, odlučujući o apelantovome prizivu, zaključio kako je članak 4. KZ BiH, tj. odredbe koje definiraju vremensko važenje kaznenoga zakona, u postupku pravilno primijenjen. Sud BiH je naveo kako je kazneno djelo trgovine ljudima kompleksno i trajno kazneno djelo. Posljedice navedenoga kaznenoga djela traju sve dok traje protupravno stanje nastalo njegovim izvršenjem, te, sukladno tome, čak i kada je djelo dovršeno u formalnopravnom smislu, u materijalnopravnom smislu kazneno

djelo nije dovršeno sve dok traje nastalo protupravno stanje, a u konkretnom smislu to je podređenost i iskorištavanje žrtve. Dakle, prema stavu Suda BiH i u situaciji kada su radnje poduzete prije stupanja na snagu KZ BiH, ali posljedica traje nakon stupanja na snagu KZ BiH, ukupni kriminalni događaj treba vezati i pravno vrednovati po KZ BiH, odnosno po članku 186. stavak 2. u vezi sa člankom 1.

27. Ustavni sud zapaža da je KZ BiH, koji je primijenjen u apelantovom slučaju, stupio na snagu 1. ožujka 2003. i definirao kaznena djela trgovine ljudima i pranja novaca, za koja je apelant osuđen. U presudi Suda BiH je navedeno da je apelant kazneno djelo počinio tijekom 2002. i 2003. godine, dakle, prije i poslije stupanja na snagu zakona. Sud BiH je naveo da se radi o takvom kaznenom djelu koje je trajalo i u momentu stupanja na snagu KZ BiH. Kako je Sud BiH nesumnjivo utvrdio tijekom postupka, apelant je određene radnje izvršenja poduzimao u ožujku, travnju, pa čak i srpnju 2003. godine, dakle nakon stupanja na snagu KZ BiH.

28. Ustavni sud podsjeća i na stav koji je zauzeo Europski sud u predmetu *S.W. protiv Velike Britanije* (vidi Europski sud za ljudska prava, *S.W. protiv Velike Britanije*, presuda od 22. studenoga 1995. godine, A-335-B), u kojemu je utvrđeno kako nema povrede prava iz članka 7. Europske konvencije. Naime, u navedenom se predmetu apelant žalio kako ja osuđen za kazneno djelo silovanja supruge, za koje je u momentu kada je počinjeno imao imunitet, tj. nije bio kazneno odgovoran. Međutim, Europski je sud našao kako odluka domaćih sudova predstavlja „razumno predvidljiv razvoj zakona” i kako zbog karaktera silovanja, kao izuzetno ponižavajućeg, podnositelj predstave ne može tvrditi da je izložen arbitrarnom gonjenju. Ustavni sud smatra kako se ovakav stav može u cijelosti primijeniti i na konkretan slučaj. Osim toga, kako je to Sud BiH i obrazložio, u vrijeme kada je KZ BiH stupio na snagu apelant je još „činio” kazneno djelo koje mu je stavljeno na teret i koje je, kako je rečeno, trajnog karaktera, te je prema tom zakonu i osuđen. Ustavni sud smatra kako je ovakav stav Suda BiH sukladan načelima članka 7. Europske konvencije, kao i da se ni u kojem slučaju ne može raditi o povredi cilja zbog kojega je članak 7. utjelovljen, a to je „da ponudi suštinske garancije protiv samovoljnoga gonjenja presuđivanja i kažnjavanja”. Osim toga, Ustavni sud podsjeća na praksu Europskog suda prema kojoj je na domaćim sudovima da utvrde šta predstavlja „kazneno djelo”, a što je Sud BiH u konkretnom slučaju uradio.

29. Zbog svega navedenoga Ustavni sud nalazi kako Sud BiH nije povrijedio članak 7. Europske konvencije kada je apelanta osudio i kaznio za kazneno djelo iz čl. 186. i 209. KZ BiH.

U vezi sa pravom na pravično suđenje

30. Apelant se žali kako mu je pobijanom presudom povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

31. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnome dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2, što uključuje:

(...)

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke.

32. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnome dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

33. Suština navoda o povredi prava na pravično suđenje se sastoji u apelantovome osporavanju kako je sud pravilno utvrdio činjenično stanje i pravilno primijenio materijalno pravo. Povredu prava na pravično suđenje apelant vidi i u činjenici što redoviti sudovi, prema njegovome mišljenju, nisu sa jednakom pozornošću ispitali činjenice koje ga terete i one koje idu u prilog njegovoj obrani, kao i da su prihvaćeni svi dokazi optužbe.

34. Ustavni sud, prije svega, ukazuje kako prema praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda, zadaća ovih sudova nije preispitivati zaključke redovitih sudova glede činjeničnoga stanja i primjene materijalnoga prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije mjerodavan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je općenito zadaća redovitih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadaća Ustavnog suda je ispitati je li eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru prizivne nadležnosti Ustavni se sud bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Europske konvencije u postupku pred redovitim sudovima, pa će u konkretnom slučaju Ustavni sud ispitati je li postupak u cjelini bio pravičan na

način na koji to zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 20/05 od 18. svibnja 2005. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 58/05).

35. Dalje, Ustavni sud navodi kako je izvan njegove nadležnosti procjenjivanje kvalitete zaključaka sudova glede procjene dokaza ukoliko se ova procjena ne doima očividno proizvoljnom. Isto tako, Ustavni se sud neće miješati u način na koji su redoviti sudovi usvojili dokaze kao dokaznu građu. Ustavni se sud neće miješati u to kojim dokazima sudovi poklanjaju povjerenje na temelju sudačke slobodne procjene. To je isključivo uloga redovitih sudova, čak i kada su izjave svjedoka na javnoj raspravi i pod zakletvom oprečne jedna drugoj (vidi Europski sud za ljudska prava, *Doorson protiv Nizozemske*, presuda od 6. ožujka 1996. godine objavljena u Izvješćima broj 1996-II, stavak 78). Ustavni sud ističe kako pravo na pravično suđenje uključuje, *inter alia*, nužnost predočavanja razloga za donošenje sudbene odluke u određenome pravcu, obzirom da to omogućuje apelantu učinkovito korištenje raspoloživih pravnih lijekova.

36. Razmatrajući apelantove navode u svezi pogrešno utvrđenoga činjeničnoga stanja i pogrešne primjene materijalnoga prava, Ustavni sud smatra kako je u predmetnome kaznenom postupku, nakon provedenoga dokaznoga postupka pred redovitim sudom, utvrđeno kako su se u apelantovim radnjama stekla bitna obilježja kaznenoga djela trgovine ljudima i pranja novca. Ustavni sud primjećuje kako je Sud BiH analizirao šta sadrži kazneno djelo trgovine ljudima i koji su mu oblici kroz koje se može ostvarivati, te je utvrdio da se radnje za koje se apelant tereti mogu okvalificirati kao radnje izvršenja kaznenoga djela trgovine ljudima, pogotovu radnje iz točke 2. optužnice. Isto se odnosi na radnje izvršenja kaznenoga djela pranja novca, kao i na zaključak Suda BiH kako se radi o samostalnome kaznenom djelu u odnosu na djelo trgovine ljudima. U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra kako je Sud BiH dao razvidne i precizne razloge svojih stavova u obrazloženju pobijanih presuda, koje ni u jednom dijelu ne izgleda proizvoljno ili neprihvatljivo samo po sebi. Ustavni sud ne nalazi ništa što ukazuje da je u apelantovom slučaju materijalno i procesno pravo proizvoljno primijenjeno. Ovo osobito ako se ima u vidu kako je prvostupanjski sud s ciljem utvrdi pravo činjenično stanje izveo mnogobrojne dokaze (koji su detaljno pobrojani) koje je, oprečno apelantovim tvrdnjama, i ocijenio prigodom donošenja pobijane odluke. Navedena se činjenica mora dovesti u vezu sa zakonskim ovlastima redovitih sudova da utvrde činjenice za koje smatraju kako su bitne za donošenje odluke, te sa njihovim pravom da izvrše njihovu procjenu u smislu koji će dokaz prihvatiti, a koji ne.

37. Ustavni sud podsjeća kako je člankom 14. KZ BiH propisano da sud, tužitelj i druga tijela sa jednakom pozornošću ispituju i utvrđuju činjenice koje terete osumnjičenoga, kao

i one koje mu idu u prilog. Člankom 15. KZ BiH je propisano pravo suda, tužitelja i drugih tijela koja sudjeluju u kaznenom postupku da ocjenjuju postoje li ili ne postoje činjenice, što nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima. U svezi s tim, Ustavni sud podsjeća da članak 6. stavak 1. Europske konvencije ne predviđa da redoviti sud ispituje sve argumente koje su strane izložile tijekom postupka, nego samo argumente koje sud smatra relevantnim. Sud mora uzeti u obzir argumente strana u postupku, ali svi oni ne moraju biti izneseni u obrazloženju presude (vidi odluke Ustavnog suda broj *U 62/01* od 5. travnja 2002. godine i broj *AP 352/04* od 23. ožujka 2005. godine).

38. U konkretnom slučaju, Ustavni sud primjećuje kako su redoviti sudovi obrazložili svoje odluke, odnosno dali razvidne razloge zašto su izjave određenih svjedoka prihvatili, a izjave drugih nisu. Stoga su apelantovi navodi o „pristranosti suda” zbog uvažavanja svih dokaza optužbe u situaciji kada su redoviti sudovi, nakon opsežnoga dokaznoga postupka, donijeli presude u kojima su navedeni svi potrebni razlozi i data detaljna obrazloženja, neutemeljeni. Iz presuda proizlazi da je sud ispitivao i dokaze obrane koji su ponuđeni, ali je dao razvidne i uvjerljive razloge zašto ih ne prihvaća. Osim toga, svi apelantovi navodi iz apelacije su identični prizivnim prigovorima protiv prvostupanjske presude, te su bili predmetom ocjene drugostupanjskoga suda. Ustavni sud smatra kako je apelantu bilo omogućeno sudjelovanje u predmetnome kaznenom postupku i izvođenje svojih dokaza, te se iz navoda apelacije, kao i priložene dokumentacije, ne može zaključiti kako su u predmetnome kaznenom postupku povrijeđena apelantova ustavna prava. Sudovi su prigodom donošenja presuda primijenili važeće procesne i materijalne propise, a pobijane presude u obrazloženjima sadrže razvidne i detaljne razloge na temelju kojih su primijenjeni zakonski propisi na kojima se temelje, pa se ne može zaključiti kako je primjena tih propisa bila proizvoljna.

39. Na temelju svega navedenoga, a uzimajući u obzir predmetni postupak u cjelini, Ustavni sud zaključuje kako nema kršenja apelantovoga ustavnoga prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

U vezi sa pravom na imovinu

40. Članak II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2, što uključuje:

(...)

(k) *Pravo na imovinu.*

Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju glasi:

1. *Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.*

2. *Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.*

41. Ustavni sud podsjeća na svoje ranije odluke i jurisprudenciju Europskog suda za ljudska prava kojim je utvrđeno kako članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju sadrži tri različita pravila. Prvo pravilo, koje se nalazi u prvoj rečenici prvoga stavka, je opće naravi i izražava načelo mirnoga uživanja u imovini. Drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici istoga stavka, određuje da se lišavanje imovine može desiti pod određenim uvjetima. Treće pravilo, sadržano u stavku dva istoga članka, dopušta da države potpisnice imaju pravo, između ostaloga, da kontrolirati korištenje imovine sukladno općem interesu. Sva tri navedena pravila nisu nepovezana i u međusobnoj kontradikciji, a drugo i treće pravilo se odnose na određene slučajeve miješanja države u pravo na mirno uživanje imovine (vidi Europski sud za ljudska prava *Holy Monasteries protiv Grčke*, presuda od 9. prosinca 1994. godine, serija A, broj 301-A, stranica 29, stavak 51).

42. U odnosu na apelantov prizivni navod kako mu je zbog odluke da mu se oduzme stan povrijeđeno pravo na imovinu, Ustavni sud primjećuje kako apelant navodi da su se povrede prava iz čl. 6. i 7. Europske konvencije „reflektirale” i u kršenju apelantovoga prava na imovinu.

43. U svezi sa ovim apelantovim navodom, Ustavni sud primjećuje kako stan koji je apelantu oduzet neprijeporno predstavlja „imovinu”. Također, pobijanim je presudama došlo do lišavanja apelanta njegove imovine. Ustavni sud mora, kao sljedeće, ispitati može li se apelantovo lišavanje imovine smatrati opravdanim. Da bi miješanje u pravo na imovinu bilo opravdano, ono mora: (a) biti predviđeno zakonom, (b) imati legitiman cilj od javnoga ili općega interesa, i (c) biti sukladno načelu proporcionalnosti.

44. U konkretnom slučaju Ustavni sud primjećuje kako je apelantu oduzet stan na temelju pravomoćne presude Suda BiH. Sud BiH je svoju odluku donio primjenom članka 110. u svezi članka 111. KZ BiH, kojim je određeno kako nitko ne može zadržati korist pribavljenu kaznenim djelom, i kako će takva korist biti oduzeta ukoliko se utvrdi da je počinjeno kazneno djelo. Dakle, Ustavni sud primjećuje kako je odluka o oduzimanju imovine pribavljene kaznenim djelom propisana zakonom. Osim toga, Ustavni sud

primjećuje kako je lišavanje apelanta njegove imovine rezultat kaznenoga postupka koji je vođen protiv apelanta, a koji je Ustavni sud ocijenio kao pravičan u svezi s člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije.

45. Ustavnom sudu ostaje ispitati je li zakonito lišavanje apelanta njegove imovine provedeno u javnome interesu i sukladno načelu proporcionalnosti.

46. Ustavni sud smatra kako postoji opći interes države da sankcionira počinitelje kaznenih djela. Sankcioniranjem kaznenih djela država na konkretnoga počinitelja kaznenoga djela djeluje restriktivno, a na eventualne ostale moguće počinitelje preventivno. Ustavni sud konstatira kako odredba članka 110. KZ BiH propisuje obvezno izricanje oduzimanja imovinske koristi od počinitelja kaznenoga djela, te je cilj ove odredbe spriječiti osobe da „uživaju u rezultatima” kaznenoga djela, odnosno u imovinskoj koristi pribavljenoj kaznenim djelom. Dakle, na temelju izloženoga slijedi kako je apelant lišen svoje imovine u javnom interesu. Također, Ustavni sud primjećuje kako je u konkretnom slučaju teret koji se nameće apelantu, a koji se odražava u lišavanju imovine, proporcionalan cilju kojem se teži, tim prije što je od apelanta oduzeta samo ona imovina za koju su sudovi utvrdili da je stečena izvršenim kaznenim djelom.

47. Sukladno navedenome, Ustavni sud zaključuje kako pobijanom presudom nije povrijeđeno apelantovo pravo iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

VIII. Zaključak

48. Ustavni sud zaključuje kako nije povrijeđeno apelantovo pravo iz članka 7. Europske konvencije jer je kazneno djelo trgovine ljudima trajno kazneno djelo, čije je izvršenje počelo prije stupanja na snagu novog KZ BiH kojim je to djelo propisano, a čije izvršenje i posljedice kontinuirano traju i nakon stupanja na snagu toga zakona. Također, Ustavni sud zaključuje kako nije povrijeđeno apelantovo pravo iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, jer je sud dao razvidne razloge i obrazloženja za svoje odluke, a ne može se utvrditi da su u postupku napravljene procesne greške koje bi rezultirale kršenjem prava na pravično suđenje. Također, Ustavni sud zaključuje kako odlukom da se apelantu oduzme stan koji je pribavljen izvršenjem kaznenoga djela ne predstavlja povredu prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, budući je miješanje u apelantovu imovinu bilo sukladno zakonu, da je poduzeto u javnom interesu i da je poštovano načelo proporcionalnosti.

49. Na temelju članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.
50. Obzirom na odluku Ustavnog suda u ovome predmetu, nije nužno posebice razmatrati apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere.
51. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Seada Palavrić

Predmet broj AP 1631/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija PPP „Domet“ Glamočani i Dževad Haznadar podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Rev-07-000 416 od 16. maja 2008. godine, Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 011-0-Gž-06-000 737 od 28. decembra 2006. godine i Presude Osnovnog suda u Banjoj Luci broj P-1058/04 od 27. januara 2006. godine

Odluka od 27. marta 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP 1631/08**, rješavajući apelaciju **PPP „Domet” Glamočani i Dževada Haznadara**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1, 2. i 3. i člana 77. stav 8. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05 i 64/08), u sastavu:

Seada Palavrić, predsjednica

David Feldman, potpredsjednik

Miodrag Simović, potpredsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Tudor Pantiru, sudija

Mato Tadić, sudija

Constance Grewe, sutkinja

Krstan Simić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

na sjednici održanoj 27. marta 2009. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelomično se usvaja apelacija PPP „Domet” Glamočani i Dževada Haznadara.

Utvrđuje se kršenje člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku u postupku koji je okončan Presudom Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Rev-07-000 416 od 16. maja 2008. godine.

Odbija se kao neosnovana apelacija PPP „Domet” Glamočani i Dževada Haznadara podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Rev-07-000 416 od 16. maja 2008. godine, Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 011-0-Gž-06-000 737 od 28. decembra 2006. godine i Presude Osnovnog suda u Banjoj Luci broj P-1058/04 od 27. januara 2006. godine, u

odnosu na ostale aspekte člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Donošenjem ove odluke prestaje da važi Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine o privremenoj mjeri broj AP 1631/08 od 4. septembra 2008. godine.

Odluku objavit u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. PPP „Domet” Glamočani i Dževad Haznadar (u daljnjem tekstu: apelanti), koje zastupa Zoran Butorac, advokat iz Banje Luke, podnijeli su 5. juna 2008. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 118-0-Rev-07-000 416 od 16. maja 2008. godine, Presude Okružnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 011-0-GŽ-06-000 737 od 28. decembra 2006. godine i Presude Osnovnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj P-1058/04 od 27. januara 2006. godine. Apelanti su dostavili dopunu apelacije 14. jula 2008. godine. Podnescima od 14. augusta i 5. septembra 2008. godine apelanti su urgirali na rješavanju prijedloga za izdavanje privremene mjere. Dalje su apelanti dopunili apelaciju 11. novembra, 16. decembra 2008. godine i 4. marta 2009. godine. Dopisom od 17. marta 2009. godine apelant Dževad Haznadar je podnio prijedlog za izuzeće sudije Ustavnog suda Krstana Simića.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Odlukom Ustavnog suda broj AP 1631/08 od 4. septembra 2008. godine usvojen je zahtjev PPP „Domet” Glamočani i Dževada Haznadara za donošenje privremene mjere. Osnovnom sudu je naloženo da ne poduzima bilo kakve radnje koje bi bile upravljene na to da se provede postupak izvršenja na osnovu osporenih odluka i to prodajom nekretnina u vlasništvu apelanta Dževada Haznadara. Odlučeno je da odluka o privremenoj mjeri stupa na snagu odmah i proizvodi pravno djelovanje do donošenja konačne odluke Ustavnog suda o apelaciji ili dok Ustavni sud u plenarnom sazivu, odnosno u Vijeću od pet sudija, ne odluči drugačije.

3. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog, Okružnog i Osnovnog suda i učesnika u postupku, H.I.G.A.T. Ges. m.b.H., Graz (u daljnjem tekstu: tužitelj), zatraženo je 24. septembra 2008. godine da dostave odgovore na apelaciju.
4. Okružni i Vrhovni sud su 6. oktobra i 13. oktobra 2008. godine dostavili odgovore na apelaciju. Odgovor na apelaciju Osnovni sud je dostavio 17. oktobra 2008. godine, a tužitelj 8. oktobra 2008. godine.
5. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Vrhovnog, Okružnog i Osnovnog suda i tužitelja dostavljeni su apelantima 7. novembra 2008. godine.
6. Ustavni sud je odbio prijedlog apelanta Dževada Haznadara za izuzeće sudije Krstana Simića od rada i odlučivanja o predmetnoj apelaciji, jer je zaključio da za izuzeće ne postoji niti jedan razlog u smislu člana 93. Pravila Ustavnog suda.

III. Činjenično stanje

7. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.
8. U predmetnom postupku Ustavni sud je o prvobitno podnesenoj apelaciji istih apelanata donio Odluku broj U 47/01 od 24. oktobra 2003. godine, kojom je usvojio apelaciju i utvrdio povredu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Navedenom odlukom Ustavni sud je ukinuo presude Vrhovnog suda broj Rev-11/00 od 18. maja 2001. godine, Okružnog suda broj Pž-60/99 od 25. juna 1999. godine i Osnovnog suda broj P-1657/98 od 29. decembra 1998. godine. Ustavni sud je u svojoj odluci naveo da je apelant u predmetnom postupku tražio da ga se sasluša u svojstvu parnične stranke i provede vještačenje, što je Osnovni sud odbio. Dalje, Ustavni sud je našao da u osporenim presudama nisu sadržani razlozi o odlučnim činjenicama kada je u pitanju vlasništvo nad spornim objektom. Stoga je Ustavni sud ocijenio da u predmetnom postupku nije utvrđeno ko je faktički vlasnik sporne nekretnine, te da nije cijenjeno poslovanje apelanta PPP „Domet” kao pravnog lica, i prava na uživanje imovine apelanta DŽ.H., kao fizičkog lica. Osim toga utvrđeno je da sudovi nisu utvrdili za čiji račun je građen objekat, tj. ko mu je faktički vlasnik.
9. Nakon odluke Ustavnog suda, Osnovni sud je u ponovnom postupku donio Presudu broj P-1058/04 od 27. januara 2006. godine, kojom je djelomično usvojio tužbeni zahtjev tužitelja, te utvrdio da je apelant PPP „Domet” iz Trna (u redovnom sudskom postupku prvotuženi) vlasnik poslovne zgrade u privredi površine 1545 m² po osnovu građenja i

zemljišta na kojem je zgrada sagrađena i koje je neophodno potrebno za redovnu upotrebu te zgrade, поближе označenih kao u izreci presude, što je apelant Dževad Haznadar (u redovnom sudskom postupku drugotuženi) dužan priznati i trpjeti da se apelant PPP „Domet” iz Trna na osnovu predmetne presude upiše kao suvlasnik sa $\frac{3}{4}$ dijela na teret 1/1 dijela apelanta Dževada Haznadara u K KU 1036 K.O. Glamočani, te da nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 31.875,00 KM, a sve u roku od 30 dana pod prijetnjom prinudnog izvršenja. Ostatak tužiteljevog tužbenog zahtjeva je odbijen preko dosuđenog iznosa. Određena je mjera obezbjeđenja kojom je apelantima zabranjeno da otuđe, opterete ili raspolaužu sa predmetnim nekretninama koje se u naravi sastoje od zemljišta na kojem je izgrađena poslovna zgrada u privredi. Određeno je da se navedena mjera obezbjeđenja ima zabilježiti kod Republičke uprave za imovinskopravne i geodetske poslove Područna jedinica Laktaši u K KU 1036 K.O. Glamočani do pravosnažnosti prvostepene presude.

10. U obrazloženju prvostepene presude se navodi da je među parničnim strankama nesporna činjenica da su tužitelj i apelant PPP „Domet” imali u toku 1990, 1991. i 1992. godine poslovnu saradnju. Među parničnim strankama je sporna činjenica da li apelant PPP „Domet” prema tužitelju ima obaveze koje bi opravdale tužiteljev pravni interes za podizanje predmetne tužbe kod suda. Pri tome se sud pozvao na odredbu člana 54. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP) kojom je propisano da tužitelj može tražiti da sud samo utvrdi postojanje odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa, ili istinitost odnosno neistinitost neke isprave. Takva tužba se može podići kad je to posebnim propisima predviđeno ili kada tužilac ima pravni interes da sud utvrdi postojanje odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa ili istinitost, odnosno neistinitost neke isprave prije dospelosti zahtjeva za činidbu iz tog odnosa. U vezi sa navedenim sud je istakao da je dužnost suda da nakon ocjene konkretnog slučaja utvrdi da li je pravno opravdano i neophodno da se uzme u razmatranje tužiteljev zahtjev za pružanje deklaratorne sudske zaštite. Pri tome je sud naveo da se mora imati u vidu činjenica da stranka koja traži pravnu zaštitu pred sudom može tu zaštitu ostvariti bez angažovanja redovnog suda.

11. U konkretnom slučaju je utvrđeno da je tužitelj Osnovnom sudu podnio prijedlog za izvršenje Odluke spoljnotrgovinske arbitraže pri Privrednoj komori Jugoslavije u Beogradu (u daljnjem tekstu: Arbitražna odluka) broj T-43/92 od 29. maja 1998. godine radi naplate duga od apelanta PPP „Domet”, i to na njegovoj imovini. Tom prilikom tužitelj je saznao da je kao vlasnik te imovine u zemljišnim knjigama upisan apelant Dževad Haznadar. Istaknuto je da tužitelj ima pravni interes, u smislu odredbe člana 54. ZPP-a, da u parnici dokazuje da je apelant PPP „Domet”, kao protivnik izvršenja, vlasnik nekretnina koje su predmet postupka. Tako bi tužitelj u izvršnom postupku naplatio svoja potraživanja, a ujedno i dokazao svojinu apelanta PPP „Domet” na predmetnoj nepokretnosti na kojoj

se traži izvršenje novčanih potraživanja. Pri tome je sud imao u vidu i činjenicu da pored Arbitražne odluke tužitelj ima i Presudu Vrhovnog pokrajinskog suda u Gracu koju je priznao Okružni sud Rješenjem broj R-258/01. Prema mišljenju suda, navedena odluka Vrhovnog pokrajinskog suda u Gracu ima snagu izvršne isprave bez obzira na vrstu i karakter potraživanja.

12. Dalje je sud naveo da je među parničnim strankama sporna činjenica ko je bio faktički graditelj predmetnog poslovnog objekta, a slijedom toga kasnije faktički vlasnik i posjednik, da li je to apelant Dževad Haznadar ili apelant PPP „Domet” Glamočani i čija su sredstva uložena u gradnju predmetnog objekta.

13. Konstatovano je da, u smislu odredbe člana 7. Zakona o parničnom postupku, izuzev saslušanja apelanta Dževada Haznadara u svojstvu parnične stranke i svjedoka Alije Avdibegovića, tužena strana nije izvela ni jedan dokaz kojim bi dokazala činjenicu da je apelant Dževad Haznadar predmetni objekat gradio isključivo vlastitim sredstvima.

14. Istaknuto je da apelant Dževad Haznadar nije izveo ni jedan dokaz u smislu uputa iz Odluke Ustavnog suda broj U 47/01 od 24. oktobra 2003. godine (tačka 48. Odluke Ustavnog suda). Dalje, nisu izvedeni dokazi finansijskog vještačenja kojima bi se utvrdilo poslovanje apelanta PPP „Domet” Glamočani u spornom periodu, kao i činjenica kolika su sredstva izdvojena iz dohotka apelanta PPP „Domet” Glamočani za izgradnju predmetnog objekta, te kojima bi se utvrdilo ko je i koliko je novčanih sredstava na ime kredita vratilo „Banjalučkoj banci” d.d. Banja Luka. Također, nisu izvedeni dokazi kojima bi se utvrdilo i izvor vlastitih sredstava od 3.135.270,00 dinara, koja su prikazana kao sredstva apelanta PPP „Domet” Glamočani, kao i procenat učešća sredstava apelanta Dževada Haznadara u vrijednosti predmetnog poslovnog objekta.

15. Konstatovano je da je, nasuprot činjenica koje je iznio apelant Dževad Haznadar da je vlasnik spornog poslovnog objekta, tužilačka strana u postupku izvela dokaze koji se odnose na izvor sredstava i plaćanje računa izvođaču radova. Utvrđeno je da dokazi tužilačke strane potvrđuju činjenicu da je apelant PPP „Domet” Glamočani isključivi graditelj predmetnog poslovnog objekta u smislu odredbe člana 24. Zakona o osnovnim imovinskopравnim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOSPO).

16. Presudom Okružnog suda broj 011-0-Gž-06-000 737 od 28. decembra 2006. godine uvažena je žalba tužitelja, te je prvostepena presuda preinačena u odbijajućem dijelu kojim je odbijen dio tužiteljevog tužbenog zahtjeva da se utvrdi da je apelant PPP „Domet” iz Trna vlasnik poslovne zgrade u privredi površine 1545 m² po osnovu građenja ujedno i vlasnik zemljišta na kojem je zgrada sagrađena i koje je neophodno za redovnu upotrebu te

zgrade preko dosuđenog $\frac{3}{4}$ dijela utoliko što se tužbeni zahtjev tužitelja usvaja u odnosnom dijelu, te je utvrđeno da je apelant PPP „Domet” iz Trna vlasnik predmetnih nekretnina (poslovne zgrade u privredi i zemljišta) te je apelant Dževad Haznadar dužan priznati i trpjeti da se apelant PPP „Domet” iz Trna na osnovu presude upiše kao njihov vlasnik sa 1/1 dijela. Pored toga, preinačena je i odluka o troškovima postupka utoliko što je ova naknada povećana sa iznosa od 31.875,00 na iznos od 40.662,05 KM koju su apelanti dužni isplatiti tužitelju u roku od 30 dana pod prijetnjom prinudnog izvršenja. Žalba apelanata je odbijena i prvostepena presuda je potvrđena u dosuđujućem dijelu. Pored toga, žalba apelanata je uvažena, Rješenje Osnovnog suda broj P-1058/04 od 27. januara 2006. godine o određivanju sudske mjere obezbjeđenja sadržano u izreci prvostepene presude je ukinuto i predmet je u tom dijelu vraćen prvostepenom sudu na ponovni postupak. Apelanti su obavezani da tužitelju naknade troškove žalbenog postupka na ime sastava žalbe u iznosu od 3.750,00 KM u roku od 30 dana pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

17. U obrazloženju drugostepene presude se navodi da je sporno pitanje u konkretnom slučaju postojanje pravnog interesa tužitelja za vođenje predmetne parnice. S tim u vezi, sud se pozvao na odredbu člana 54. stav 2. ZPP-a. Istaknuto je da pravni interes postoji ako pravna korist koju očekuje lice koje traži pravnu zaštitu ne može da se ostvari na neki drugi svrsishodniji način. Za dopuštenost utvrđujuće tužbe tužitelj mora iznijeti tvrdnju određenog sadržaja da je njegovo „subjektivno” pravo povrijeđeno ili ugroženo i učiniti vjerovatnim da će, ako njegov zahtjev bude usvojen, to za njega predstavljati ostvarenje pravne koristi. Konstatovano je da, u najširem smislu riječi, pravno zaštitna potreba postoji kad god se subjektivno pravo nalazi u jednom stanju „nepodmirenosti” protivno zakonu tako da bi ono bez intervencije pravosudnih organa ostalo neostvareno. Dalje je sud našao da pravo na pokretanje parnice radi utvrđenja da li postoji ili ne postoji neki pravni odnos pripada ne samo građanskopravnim subjektima tog odnosa već i trećim licima ako ih na to ovlašćuje poseban propis (npr. u izvršnom ili stečajnom postupku) ili ako za takvu tužbu imaju poseban pravni interes.

18. U vezi sa navedenim Okružni sud je naveo da tužitelj posjeduje pravosnažnu i izvršnu Arbitražnu odluku broj T-43/92 od 29. maja 1998. godine na potraživanje od 10.755.759,46 ATS. Utvrđeno je da tužitelj posjeduje i odluku Vrhovnog pokrajinskog suda u Gracu, Austrija, kao i rješenje Vrhovnog suda o priznanju te odluke kojom je tužitelju dosuđen iznos na ime naknade troškova postupka od 323.435,89 ATS. Stoga je Okružni sud zaključio da tužitelj ima pravni interes za pokretanje i vođenje predmetne parnice čiji je ishod od pravnog značaja za ostvarivanje tužiteljevog potraživanja po navedenom osnovu.

19. U pogledu prigovora apelanata u odnosu na nedostatak aktivne legitimacije Okružni sud je naveo da su subjekti procesnopravnog odnosa zasnovanog kondemnatornom tužbom istovremeno subjekti ovlaštenja i obaveza iz odnosa povodom kojeg je došlo do parnice. Istaknuto je da se stvarna legitimacija (aktivna i pasivna) priznaje subjektima spornog materijalnopravnog odnosa i da oni imaju „zakonsko ovlaštenje” za parnicu. Međutim, pravo na vođenje parnice priznaje se i licima koja nisu subjekti određenog materijalnopravnog odnosa ako se na njih sadržaj „tuđeg” materijalnopravnog odnosa na posredan ili neposredan način reflektuje usljed čega je pravilno razrješenje takvog odnosa od neposrednog pravnog interesa i za njih. U konkretnom odnosu utvrđeno je da su tužitelj i apelant Dževad Haznadar bili u poslovnom odnosu (materijalnopravnom odnosu) na osnovu kojeg su donesene arbitražna odluka i odluka Vrhovnog pokrajinskog suda u Gracu, Austrija, kojima je apelant PPP „Domet” Glamočani obveznik ispunjenja, a tužitelj ovlaštenik. Na osnovu navedenog, zaključeno je da je tužitelj aktivno legitimisan za vođenje predmetne parnice čiji ishod može uticati na ostvarivanje potraživanja dosuđenih tužitelju spomenutim odlukama. Utvrđeno je da su navedene odluke donesene po osnovu poslovne saradnje i materijalnopravnog odnosa između tužitelja i apelanta PPP „Domet” Glamočani koje tužitelj ne može realizovati zbog u upravnom postupku izvršenog upisa prava „svojine” na predmetnim nekretninama na ime apelanta Dževada Haznadara, koji nije upisan u zemljišnim knjigama kao vlasnik.

20. Protiv drugostepene presude tuženi su izjavili reviziju koju je Vrhovni sud Presudom broj 118-0-Rev-07-000 416 od 16. maja 2008. godine odbio. Zahtjevi parničnih stranaka za naknadu troškova nastalih u postupku povodom revizije su odbijeni.

21. Vrhovni sud je u obrazloženju revizione presude istakao da su nižestepeni sudovi u konkretnom slučaju ocijenili da je apelant PPP „Domet” Glamočani postupao kao savjestan graditelj u smislu člana 24. ZOSPO. Građevinsko-urbanistička, projektna i finansijska dokumentacija za poslovni objekt glasila je na ime apelanta PPP „Domet” Glamočani, a apelant Dževad Haznadar je kupio sporno zemljište na kojem je dozvolio gradnju poslovne zgrade. Apelant Dževad Haznadar nije dokazao da je u gradnji poslovne zgrade učestvovao svojim sredstvima, te da je apelant PPP „Domet” Glamočani stekao pravo svojine na spornoj zgradi i zemljištu. Navedenom utvrđenju nižestepenih sudova Vrhovni sud je dodao i to da je u vrijeme osnivanja apelanta PPP „Domet” Glamočani bio na snazi, uključujući i kasnije novele, Zakon o preduzećima („Službeni list SFRJ” br. 77/88, 40/89, 46/90 i 61/90). Uzimajući u obzir relevantne odredbe navedenog zakona, Vrhovni sud je naveo da su sredstva osnivača (u konkretnom slučaju apelanta Dževada Haznadara) obezbijedena za osnivanje i početak rada privatnog preduzeća (u konkretnom slučaju apelanta PPP „Domet” Glamočani), kao i sredstva (stvari, prava, novac) tog preduzeća stečena tokom rada njegova sredstva kojima odgovara za obaveze

prema trećim licima kako to proizlazi iz navedenih odredbi. Konstatovano je da se iz sredstava preduzeća (stvari, prava, novca i onih obezbijeđenih za početak rada i osnivanje preduzeća u koja spadaju sporne nepokretnosti) izmiruju obaveze prema trećim licima nakon prestanka preduzeća pod uvjetima iz članova 187.a i 188. Zakona o preduzećima. Prema odredbama Zakona o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji koji je bio na snazi u vrijeme osnivanja apelanta PPP „Domet” Glamočani („Službeni list SFRJ” broj 82/89), sredstva koja preostanu po okončanju ovih postupaka prenose se na osnivača (vlasnika) privatnog preduzeća.

22. Dalje je Vrhovni sud naveo da činjenica da je sporni poslovni objekat sredstvo apelanta PPP „Domet” Glamočani proizlazi iz Rješenja Općinskog sekretarijata za poslove općinske uprave Općina Laktaši od 11. aprila 1990. godine kojim se apelantu PPP „Domet” Glamočani daje urbanistička saglasnost „za izgradnju poslovnog objekta namijenjenog za veletrgovinu, veletekstila”. Prema rješenju navedenog sekretarijata od 11. jula 1990. godine apelantu PPP „Domet” Glamočani, kao investitoru, odobrena je „izgradnja poslovnog objekta namijenjenog za veletrgovinu tekstila u Glamočanima u svemu prema tehničkoj dokumentaciji”. Rješenjem istog organa od 17. decembra 1990. godine dozvoljeno je apelantu PPP „Domet” Glamočani da stavi „u upotrebu i korištenje” distributivni centar „Glamočani” iz Glamočana. Vrhovni sud je naveo da se prema sva tri akta građevinsko-urbanističke regulative radi o građevinskom objektu namijenjenom za obavljanje poslovne djelatnosti u oblasti trgovine, što mu je bila osnovna namjena. Stoga je Vrhovni sud našao da je apelant PPP „Domet” Glamočani bio faktički vlasnik spornog objekta jer je u njemu obavljao svoju poslovnu djelatnost, a ne apelant Dževad Haznadar. Istaknuto je da je apelant PPP „Domet” Glamočani kao pravno lice različit pravni subjekt u odnosu na apelanta Dževada Haznadara kao fizičko lice, tako da može biti nosilac imovinskih prava na imovini iz člana 160. Zakona o preduzećima.

Postupak o apelaciji tužitelja

23. U predmetnom postupku Ustavni sud je o apelaciji tužitelja Odlukom broj AP 1101/04 od 13. oktobra 2005. godine usvojio apelaciju tužitelja i utvrdio povredu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije. Navedenom odlukom naloženo je Osnovnom sudu da bez daljnjeg odgađanja donese odluku u premetu broj P-1058/04.

Izvršni postupak

24. Osnovni sud je Rješenjem o izvršenju broj IP-1511/04 od 11. jula 2008. godine odredio izvršenje na prijedlog tražioca izvršenja, a na osnovu konačne i izvršne Arbitražne odluke

broj T-43/92 od 29. maja 1998. godine. Izvršenje je određeno protiv apelanta PPP „Domet” Glamočani kao izvršenika na njegovim nekretninama, i to na predmetnoj poslovnoj zgradi u privredi, utvrđivanjem vrijednosti i prodajom a zatim namirenjem povjerioca iz iznosa dobijenog prodajom i namirenjem duga kojeg izvršenik ima prema tužitelju, kao tražiocu izvršenja, u iznosu od 2.799.209,41 KM sa zateznom kamatom počevši od 11. jula 2008. godine pa do isplate, kao i namirenja troškova izvršnog postupka koliko budu iznosili.

25. Istim rješenjem je naloženo zemljišno-knjižnom uredu Osnovnog suda da izvrši zabilježbu rješenja. Dalje je određeno da će se po pravosnažnosti rješenja izvršiti procjena, a zatim prodaja predmetnih nekretnina. Također je određeno da otuđenje predmetnih nekretnina u korist trećih lica nema uticaja na pravo tražioca izvršenja na njihovo namirenje.

26. U obrazloženju rješenja sud je naveo da se u konkretnom slučaju radi o odluci strane države, te da je potrebno u smislu odredbe člana 19. Zakona o izvršnom postupku (u daljnjem tekstu: ZIP) ispitati da li ta odluka ispunjava zakonom propisane uvjete za priznanje. Pri rješavanju prethodnog pitanja o tome da li Arbitražna odluka ispunjava uvjete predviđene Zakonom o rješavanju sukoba Zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima sud se pozvao na odredbe čl. 97-101. S tim u vezi, sud je našao da su ispunjeni svi uvjeti iz navedenog zakona. Utvrđeno je da je tražilac izvršenja uz prijedlog dostavio i Arbitražnu odluku sa klauzulom izvršnosti i pravosnažnosti, i to na jeziku koji je u službenoj upotrebi u sudu. Ocijenjeno je da ne postoji nijedan razlog naveden u članu 99. Zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima koji bi spriječio priznavanje i izvršenje Arbitražne odluke. Sud je vodio računa i o odredbama čl. 86-100. spomenutog zakona.

27. Sud je dalje naveo da je pitanje valjanosti Arbitražne odluke postavljeno i u postupku koji je vođen u Austriji, u Gracu, pred pokrajinskim sudom za građansko-pravne sporove u kojem je priznata Arbitražna odluka. Utvrđeno je da je Okružni sud Rješenjem broj R-258/01 od 14. decembra 2001. godine priznao Odluku pokrajinskog suda u Gracu broj 6R 156/00h od 9. maja 2000. godine. Navedeno rješenje je potvrdio i Vrhovni sud, Rješenjem broj Gž-3/02 od 10. maja 2002. godine. Stoga je zaključeno da u konkretnom slučaju nema razloga da se Arbitražnoj odluci ne prizna svojstvo domaće izvršne isprave.

28. Osnovni sud je Zaključkom o prodaji broj IP-163/02 od 12. augusta 2008. godine odredio prodaju predmetne poslovne zgrade. Navedeno je da utvrđena vrijednost nekretnine iznosi 2.200.000,00 KM, te da će se prodaja obaviti javnim nadmetanjem 16. septembra 2008. godine u Osnovnom sudu.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

29. Apelant navodi povredu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, kao i prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Apelant Dževad Haznadar navodi da je osnivač i vlasnik apelanta PPP „Domet” iz Trna, koja od maja 1992. godine *de facto* ne postoji, a zbog sudskih postupaka se pojavljuje kao stranka u tim postupcima, pa samim tim i u predmetnoj apelaciji. Apelanti se žale na pogrešno utvrđeno činjenično stanje i pogrešnu primjenu materijalnog prava. Ističu da su sastavni dijelovi apelacije žalba i revizija kojima su obuhvaćeni svi činjenično pravni aspekti predmetnog spora. Apelant PPP „Domet” posebno naglašava da u kratkom međusobnom poslovanju sa tužiteljem nije ostao ništa dužan toj firmi, i to je jedini razlog što ta firma do danas nije pokrenula postupak za priznanje Arbitražne odluke. Navode da su apelanti u žalbi i reviziji iscrpno ukazali da ta odluka dok je ne prizna domaći sud ne predstavlja ništa, te da nije pravni osnov na kojem bi tužitelj mogao utemeljiti svoju aktivnu legitimaciju i pravni interes za vođenje predmetnog postupka.

30. U dopuni apelacije od 14. jula 2008. godine apelanti navode da su sudovi proizvoljno primijenili materijalno pravo prilikom odlučivanja o postojanju pravnog interesa tužitelja, te u tom pogledu donijeli arbitrarnu odluku. S tim u vezi, ističu da je u postupku nesporno utvrđeno da se na temelju Arbitražne odluke ne može podnijeti tužba i voditi parnica, jer nije pokrenut postupak priznanja strane sudske odluke pred nadležnim sudom u skladu sa zakonom. Daljnja proizvoljnost se, prema mišljenju apelanata, ogleda u tome da sudovi nisu cijenili postojanje uvjeta za podnošenje utvrđujuće tužbe iz člana 54. stav 2. ZPP-a. Prema navedenoj zakonskoj odredbi tužitelj ima pravni interes za podizanje tužbe za utvrđenje samo ako povreda pravnog odnosa još nije nastupila. Ako je povreda nastupila gubi se pravni interes za podizanje deklaratorne tužbe. Naime, cilj deklaratorne pravne zaštite je prevencija nastupanja povrede, a prerastanjem spora u povredu taj se cilj ne može postići.

31. U odnosu na pravni osnov za donošenje presude apelanti smatraju da se u konkretnom slučaju ne može zaključiti da je apelant PPP „Domet” savjestan graditelj kada utvrđeno činjenično stanje govori suprotno. Dalje, apelanti smatraju da je u konkretnom slučaju sporno i pitanje aktivne legitimacije. Prema mišljenju apelanata, jedini pravno dozvoljen način da tužitelj oduzme pravo vlasništva drugotuženom je korištenje tužbe iz člana 82. Zakona o premjeru i katastru nekretnina. Tada je tužitelj mogao, pod uvjetom da izvrši priznanje arbitražne odluke pred domaćim sudom prema pravilima izvršnog postupka,

tražiti da se predmetna imovina utvrdi kao vlasništvo prvotuženog (član 142. stav 4. Zakona o izvršnom postupku).

32. Dalje, apelanti smatraju da su sudovi u smislu Odluke Ustavnog suda broj U 47/01 trebali izvršiti finansijsko vještačenje kako bi se van svake razumne sumnje moglo utvrditi čijim sredstvima je građen predmetni građevinski objekat. Na potrebu navedenog vještačenja ukazuje i nesporna činjenica da je drugotuženi u njegovu izgradnju ulagao svoja sredstva, zbog čega je sa prvotuženim zaključio ugovor o zajmu na iznos od 400.000,00 KM s ciljem da ta sredstva vrati. Stoga, prema mišljenju apelanata, u konkretnoj situaciji samo finansijsko vještačenje može utvrditi stvarnu vrijednost objekta i visinu troškova ulaganja, na osnovu čega je sud mogao odlučiti čijim sredstvima je građen predmetni građevinski objekat. Prema tome, apelanti smatraju da su sudovi na paušalan i proizvoljan način utvrdili da je apelant PPP „Domet” graditelj.

b) Odgovor na apelaciju

33. Vrhovni sud je u svom odgovoru na apelaciju naveo da je apelant Dževad Haznadar vlasnik PPP „Domet” koje je bilo u poslovnim odnosima sa tužiteljem, te da je između njih dolazilo do sporova. Istaknuto je da Arbitražnu odluku do okončanja prvostepenog postupka nije priznao nadležni sud u Republici Srpskoj, što, po shvatanju Vrhovnog suda, nije od presudnog značaja za ocjenu postojanja pravnog interesa tužitelja za vođenje parničnog postupka. Prema mišljenju Vrhovnog suda, iz stanja u spisu ne proizlazi da postoje smetnje za priznavanje Arbitražne odluke. S obzirom da navedena odluka ima snagu pravosnažne sudske odluke tužitelj je, prema mišljenju Vrhovnog suda, van svake sumnje imao pravni interes u tome da se utvrdi pravo vlasništva apelanta PPP „Domet” na nekretninama, bliže opisanim u izrekama osporenih presuda, i da se apelant Dževad Haznadar obaveže da to prizna, jer bi se time stvorili uvjeti da se obezbijedi naplata tužiteljevih potraživanja. Pored toga, pravosnažnom odlukom Vrhovnog pokrajinskog suda u Gracu, navodi dalje Vrhovni sud, apelant PPP „Domet” je obavezan da tužitelju naknadi parnične troškove u iznosu od 323.435,89 ATS u roku od 14 dana pod prijetnjom izvršenja. Ta odluka je priznata u Republici Srpskoj rješenjem Okružnog suda. Radi zaštite i obezbjeđenja naplate navedenih potraživanja tužitelj je i pokrenuo parnični postupak koji je okončan donošenjem osporenih presuda.

34. Istaknuto je da su Osnovni sud i Okružni sud ocijenili, na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja, da je apelant PPP „Domet” postupao kao savjestan graditelj prilikom izgradnje građevinskog objekta u smislu člana 24. ZOSPO. Građevinsko-urbanistička, projektna i finansijska dokumentacija za poslovni objekat glasila je na njegovo ime, a drugi apelant je kupio zemljište na kojem je dozvolio izgradnju objekta. Drugi apelant

nije dokazao, smatra Vrhovni sud, da je u izgradnji poslovne zgrade učestvovao svojim sredstvima. Na osnovu tako utvrđenog činjeničnog stanja Osnovni sud je zaključio da je prvi apelant stekao pravo svojine na spornoj zgradi i zemljištu sa čim se saglasio i Vrhovni sud. Istaknuto je da sastavni dio odgovora čini i obrazloženje osporene revizione odluke. S obzirom na navedeno, Vrhovni sud smatra da u predmetnom slučaju nisu povrijeđena apelantova ustavna prava.

35. U svom odgovoru na apelaciju Okružni sud navodi da ostaje kod razloga datih u svojoj presudi. Smatra da prilikom njenog donošenja nije došlo do kršenja apelantovih ustavnih prava.

36. U svom odgovoru na apelaciju Osnovni sud smatra da u predmetnom postupku nije došlo do povrede apelantovih ustavnih prava, jer su u postupku koji je uslijedio nakon donošenja Odluke Ustavnog suda broj U 47/01 od 24. oktobra 2003. godine izvedeni svi dokazi koje su predložili apelanti. Pri tome je apelantima bio omogućen pristup sudu kroz izvođenje dokaza saslušanjem parničnih stranaka.

37. U svom odgovoru na apelaciju tužitelj, kao prvo, iznosi sumnju u blagovremenost dopune apelacije. Dalje navodi da je tačno da apelant Dževad Haznadar nikada nije bio vlasnik poslovne zgrade u privredi, već je vlasnik zgrade bilo njegovo preduzeće. Prema mišljenju tužitelja, apelanti svjesno propuštaju da uoče razliku između imovine preduzeća i imovine osnivača tog preduzeća. Ističe da je jedino što je tačno u konkretnom slučaju činjenica da je vlasnik zemlje na kojoj je izgrađen objekat bio apelant Dževad Haznadar, sve dok se podnošenjem zahtjeva za izdavanje građevinske dozvole na ime apelanta PPP „Domet” nije saglasio da se na njegovom zemljištu sagradi poslovna zgrada. Tužitelj je dalje analizirao postupak pred redovnim sudovima osvrćući se pri tome na navode apelanata iz apelacije. Tužitelj je istakao da je apelantima bilo dozvoljeno da predlože bilo koje dokaze koje su smatrali validnim kako bi na osnovu njih mogli dokazati određene činjenice na kojima zasnivaju svoj stav. Stoga, prema mišljenju tužitelja, bez ikakvog pravnog osnova je stav da je sud trebao da izvede finansijsko vještačenje jer su apelanti trebali sami da predlože izvođenje dokaza. Prema mišljenju tužitelja, ne zna se koje bi se činjenice izvođenjem navedenog dokaza dokazale. Ističe da su apelanti bili svjesni toga, te da navedeno nisu ni predlagali. Smatra da apelanti samo paušalno navode navodne povrede prava i ponavljaju stalno iste činjenice, zaboravljajući pri tome da ih je potrebno dokazati kako nalaže zakon. Predlaže da se predmetna apelacija odbije kao neosnovana.

38. Tužitelj je također, 12. septembra 2008. godine, podnio zahtjev za preispitivanje Odluke Ustavnog suda o privremenoj mjeri broj AP 1631/08 od 4. septembra 2008. godine.

V. Relevantni propisi

39. **Zakon o parničnom postupku** („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 58/03 i 85/03, 74/05, 63/07 i 105/08) u relevantnom dijelu glasi:

Član 54.

(1) *Tužilac može u tužbi tražiti da sud samo utvrdi postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa, ili istinitost, odnosno neistinitost neke isprave.*

(2) *Ovakva tužba se može podići kad je to posebnim propisima predviđeno ili, kad tužilac ima pravni interes da sud utvrdi postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa, ili istinitost, odnosno neistinitost neke isprave prije dospelosti zahtjeva za činidbu iz istog odnosa.*

(3) *Ako odluka o sporu zavisi od toga da li postoji ili ne postoji neki pravni odnos koji je u toku parnice postao sporan, tužilac može pored postojećeg zahtjeva istaći i tužbeni zahtjev da sud utvrdi da takav odnos postoji, odnosno da ne postoji, ako je sud pred kojim parnica teče nadležan za takav zahtjev.*

(4) *Isticanje zahtjeva prema odredbi stava 3. ovog člana neće se smatrati kao preinačenje tužbe.*

40. **Zakon o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima** („Službeni list SFRJ” br. 6/80 i 36/90 i „Službeni glasnik Republike Srpske” broj 38/03) u relevantnom dijelu glasi:

Član 24.

Lice koje može biti nosilac prava svojine, a koje izgradi zgradu ili drugu građevinu (građevinski objekat) na zemljištu na koje drugi ima pravo svojine (graditelj), stiče pravo svojine i na zemljištu na kome je izgrađen građevinski objekat, kao i na zemljište koje je neophodno za redovnu upotrebu tog građevinskog objekta, ako nije znalo niti moglo znati da gradi na tuđem zemljištu, a vlasnik zemljišta je znao za izgradnju i nije se odmah usprotivio.

U slučaju iz stava 1. ovog člana vlasnik zemljišta ima pravo da za vrijeme od tri godine od dana saznanja za završenu izgradnju, ali najkasnije u vrijeme od deset godina od završene izgradnje, traži da mu graditelj naknadi vrijednost zemljišta u visini njegove prometne cijene u vrijeme donošenja sudske odluke.

VI. Dopustivost

41. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

42. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

43. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 118-0-Rev-07-000 416 od 16. maja 2008. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Apelacija je podnesena 5. juna 2008. godine, a dopuna apelacije 14. jula 2008. godine, što znači da su i apelacija i dopuna apelacije podneseni u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

44. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

45. Apelanti osporavaju presude redovnih sudova, navodeći da im je u predmetnom postupku povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, kao i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

46. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

47. Ustavni sud konstatuje da se predmetni postupak tiče utvrđivanja građanskih prava i obaveza apelanata. Ustavni sud je, stoga, nadležan da ispita je li postupak bio u skladu sa standardima iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Razuman rok

48. Ustavni sud će, kao prvo pitanje, razmotriti navode apelanata u pogledu dužine predmetnog postupka. S tim u vezi, Ustavni sud konstatuje da je predmetni postupak trajao u periodu od 30. juna 1998. godine, kada je tužitelj podnio predmetnu tužbu, do 16. maja 2008. godine kada je Vrhovni sud donio presudu kojom je okončan predmetni postupak. Iz navedenog proizlazi da je predmetni postupak trajao ukupno devet godina i 11 mjeseci. Dalje, Ustavni sud nalazi da je o apelaciji tužitelja, koja je podnesena zbog nerazumne dužine predmetnog postupka, Ustavni sud donio Odluku broj AP 1101/ 04 od 13. oktobra 2005. godine, kojom je usvojio apelaciju tužitelja i utvrdio povredu prava na pravično suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije i naložio Osnovnom sudu da bez daljnjeg odgađanja donese novu odluku.

49. Razmatrajući apelaciju tužitelja u navedenom predmetu Ustavni sud je razumnost trajanja postupka cijenio u svjetlu svih okolnosti predmeta uzimajući u obzir složenost predmeta, ponašanje podnosioca apelacije, kao i ponašanje suda. Ustavni sud je našao da se u konkretnom slučaju radi o relativno složenom predmetu s obzirom na dokaze koje treba provesti i činjenice koje treba utvrditi. Ocjenjujući ponašanje tužitelja, sud nije našao da je on svojim ponašanjem doprinio odugovlačenju navedenog postupka. Ispitujući ponašanje suda, Ustavni sud je našao da je u predmetnom postupku Osnovni sud povrijedio pravo tužitelja na donošenje meritorne odluke u razumnom roku, posebno imajući u vidu da je Odlukom Ustavnog suda broj AP 47/01 od 24. oktobra 2003. godine predmet vraćen na hitan ponovan postupak Osnovnom sudu koji, do donošenja Odluke Ustavnog suda broj AP 1101/04 od 13. oktobra 2005. godine, nije bio održao niti jedno ročište niti donio meritornu odluku. S obzirom da je predmetni postupak okončan Presudom Vrhovnog suda

broj 118-0-Rev-07-000 416 od 16. maja 2008. godine, proizlazi da je predmetni postupak trajao ukupno devet godina i 11 mjeseci.

50. Razmatrajući navode apelanata u pogledu razumne dužine predmetnog postupka, Ustavni sud nalazi da redovni sudovi u svojim izjašnjenjima nisu ponudili bilo kakve dokaze niti navode o tome da su apelanti svojim ponašanjem doprinijeli odugovlačenju predmetnog postupka.

51. Prema tome, Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju došlo do povrede prava apelanata na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, a zbog nedonošenja odluke u razumnom roku.

Ostali aspekti prava na pravično suđenje

52. Ustavni sud konstatuje da su u konkretnom slučaju sporna pitanja da li postoji pravni interes tužitelja da podnese predmetnu tužbu, da li postoji pravni osnov za podnošenje tužbe, pitanje nedostatka aktivne legitimacije tužitelja, kao i pitanje utvrđivanja relevantnih činjenica koje se odnose na pravo vlasništva na predmetnoj nekretnini.

53. Ustavni sud, prije svega, podsjeća da je njegova nadležnost u apelacionim postupcima ograničena „na pitanja koja su sadržana u ovom Ustavu” i da Ustavni sud nije nadležan da vrši provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redovni sudovi protumačili pozitivnopravne propise, osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kad odluka redovnog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kad je primjena pozitivnopravnih propisa bila očigledno proizvoljna, kad je relevantni zakon sam po sebi neustavan ili kada je došlo do povrede osnovnih procesnih prava kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek ili ukoliko utvrđeno činjenično stanje ukazuje na povredu Ustava Bosne i Hercegovine (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 39/01*, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 25/02).

54. Pri razmatranju pitanja pravnog interesa Ustavni sud konstatuje da se u teoriji termini pravozaštitna potreba i pravozaštitni interes redovno koriste kao sinonimi, dok se često izrazu pravni interes pridaje značenje posebne vrste pravozaštitne potrebe, kao, naprimjer, one koja se traži za deklaratorne tužbe. Stoga se taj institut u teoriji, a pod njenim uticajem i u judikaturi, različito tretira. Pravni interes koji bi se htio ostvariti deklaratornom tužbom bi bio unošenje pravne sigurnosti u slučajevima ozbiljne opasnosti povrede prava, ugroženosti prava. Stoga, pravni interes za traženje deklaratorne zaštite ne bi postojao ako ne bi postojala ozbiljna ugroženost prava. Pravni interes kao izraz načela procesne ekonomije ne bi postojao ni u onim slučajevima u kojima bi radi ostvarenja određene pravne koristi na raspolaganju stajalo adekvatnije pravozaštitno sredstvo, odnosno

sredstvo kojim bi se mogla pružiti potpuna pravna zaštita. Tako se redovno ne priznaje pravni interes za traženje deklaratorne zaštite u situaciji u kojoj se može tražiti s obzirom na isto pravo kondemnatorna zaštita. Kod „običnih” bi deklaratornih tužbi trebalo učiniti vjerovatnim postojanje pravozaštitne potrebe. Takva bi potreba postojala kada tužitelj traži utvrđenje sadržaja pravnog odnosa radi otklanjanja opasne nesigurnosti koju prouzrokuje neizvjesnost ili spor o njegovu sadržaju, kao i kada tužitelj učini vjerovatnim postojanje opasnosti da bi tuženik svojim držanjem mogao ugroziti ostvarenje njegovih prava u bliskoj budućnosti.

55. Uzimajući u obzir navedeno, Ustavni sud nalazi da je u konkretnom slučaju tužitelj učinio vjerovatnim postojanje pravozaštitne potrebe za podnošenje predmetne deklaratorne tužbe. Navedeno je tužitelj dokazao Arbitražnom odlukom i Odlukom Vrhovnog pokrajinskog suda u Gracu po osnovu kojih tužitelj ima potraživanja prema apelantu PPP „Domet” Glamočani i koje tužitelj želi izvršiti u izvršnom postupku. Prema mišljenju Ustavnog suda, redovni sudovi su u svojim odlukama dali detaljno obrazloženje zbog čega smatraju da tužitelj u konkretnom slučaju ima pravni interes za podnošenje deklaratorne tužbe imajući u vidu da na postojanje pravnog interesa sud pazi po službenoj dužnosti u smislu odredbe člana 67. stav 1. tačka 7. ZPP-a. Utvrđeno je da je tužitelj postojanje pravnog interesa za podnošenje deklaratorne tužbe dokazao Arbitražnom odlukom broj T-43/92 od 29. maja 1998. godine, kao i Presudom Vrhovnog pokrajinskog suda u Gracu koju je priznao Okružni sud Rješenjem broj R-258/01. Pitanje koje se odnosi na činjenicu da Arbitražna odluka nije priznata u Republici Srpskoj sudovi su cijenili i u tom pogledu dali jasno i precizno obrazloženje koje Ustavni sud ne smatra proizvoljnim. Stoga Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju tužitelj dokazao da postoji njegov pravni interes za podnošenje deklaratorne tužbe. Međutim, Ustavni sud naglašava da se ovim ne prejudicira status navedene Arbitražne odluke u izvršnom postupku.

56. Također, suprotno navodima apelacije tužitelj je u predmetnom postupku dokazao i da postoji pravni osnov za podnošenje deklaratorne tužbe. Navedeno je dokazao Arbitražnom odlukom kojom su utvrđena potraživanja tužitelja od apelanta PPP „Domet” Glamočani. Predmetni postupak tužitelj je pokrenuo s ciljem da ostvari uvjete za realizaciju svojih potraživanja utvrđenih Arbitražnom odlukom i Odlukom Vrhovnog pokrajinskog suda u Gracu.

57. Sljedeće pitanje koje apelanti postavljaju u apelaciji je pitanje nedostatka aktivne legitimacije tužitelja u predmetnoj pravnoj stvari. Redovni sudovi su našli da se pravo na vođenje parnice priznaje i licima koja nisu subjekti određenog materijalnopravnog odnosa ako se na njih sadržaj „tuđeg” materijalnopravnog odnosa na posredan ili neposredan način reflektuje usljed čega je pravilno razrješenje takvog odnosa od neposrednog

pravnog interesa i za njih. S tim u vezi, utvrđeno je da je tužitelj bio u poslovnom odnosu sa Dževadom Haznadarom. Iz navedenog odnosa su donesene i Arbitražna odluka i Odluka Vrhovnog pokrajinskog suda u Gracu, na osnovu kojih je apelant PPP „Domet” Glamočani obveznik ispunjenja, a tužitelj ovlaštenik. Stoga je zaključeno da je tužitelj u predmetnom postupku aktivno legitimisan. Ustavni sud ne smatra da je stav redovnih sudova i u pogledu nedostatka aktivne legitimacije proizvoljan.

58. Dalje će Ustavni sud razmotriti apelantove navode o pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju o vlasništvu na predmetnim nekretninama. S tim u vezi Ustavni sud nalazi da je u predmetnom postupku proveden dokazni postupak u kojem su izvedeni dokazi tužitelja i apelanata, dakle dokazi predloženi od obje strane u postupku. Na osnovu tako provedenog dokaznog postupka utvrđeno je da je apelant PPP „Domet” Glamočani savjestan graditelj predmetnog poslovnog objekta s obzirom na to da se apelant Dževad Haznadar nije protivio izgradnji objekta na svom zemljištu. Prema tome, zaključeno je da je apelant PPP „Domet” Glamočani kao savjestan graditelj stekao i pravo svojine na predmetnom objektu i zemljištu na kojem se objekat nalazi i koje služi za njegovu upotrebu u smislu odredbe člana 24. ZOSPO. Dalje je nesporno utvrđeno da je sva građevinsko-urbanistička, projektna i finansijska dokumentacija za poslovni objekt glasila na ime apelanta PPP „Domet” Glamočani, te da je apelant Dževad Haznadar kupio sporno zemljište na kojem je dozvolio gradnju objekta. Apelant Dževad Haznadar u predmetnom postupku nije dokazao da je u gradnji poslovne zgrade učestvovao svojim sredstvima. Naime, apelanti nisu u smislu člana 7. ZPP predlagali redovnom sudu da provede dokaz finansijskim vještačenjem na osnovu kojeg bi se utvrdilo čijim sredstvima je građen predmetni građevinski objekat. Stoga, Ustavni sud smatra da su sudovi dokazni postupak u predmetnom postupku proveli u smislu relevantnih odredbi ZPP-a. Na osnovu tako provedenog dokaznog postupka sudovi su nesporno zaključili da je apelant PPP „Domet” Glamočani vlasnik predmetnog poslovnog objekta. Pri tome su redovni sudovi za svoje odluke dali detaljno obrazloženje koje Ustavni sud ne smatra proizvoljnim. Također, Ustavni sud smatra da sudovi nisu proizvoljno primijenili materijalno i procesno pravo.

59. Stoga, imajući u vidu izloženo, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju u ovom dijelu nije došlo do povrede ustavnog prava apelanata na pravičan postupak iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali navodi

60. Ustavni sud smatra da, s obzirom na zaključke u vezi sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije, nije potrebno posebno razmatrati ostale navode apelanata.

VIII. Zaključak

61. Činjenica da predmetni postupak nije okončan u periodu dužem od devet godina od momenta podnošenja tužbe, te da sudovi nisu Ustavnom sudu ponudili argumente i dokaze o tome da su apelanti doprinijeli odugovlačenju postupka, dovoljna je Ustavnom sudu da zaključi da je povrijeđeno pravo apelanata na donošenje odluke u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. U odnosu na ostale aspekte prava na pravično suđenje Ustavni sud je utvrdio da je predmetna apelacija neosnovana jer redovni sudovi nisu proizvoljno primijenili zakon, a ni utvrđeno činjenično stanje i ocjena dokaza ne ukazuju da su sudovi na bilo koji način povrijedili Ustav Bosne i Hercegovine.

62. Danom donošenja ove odluke prestaje da važi Odluka Ustavnog suda o privremenoj mjeri, broj AP 1631/08 od 4. septembra 2008. godine.

63. U smislu člana 41. Pravila Ustavnog suda aneks ove odluke čine izdvojena mišljenja predsjednice Seade Palavrić, te sudija Mate Tadića i Mirsada Ćemana.

64. Na osnovu člana 61. st. 1, 2. i 3. i člana 77. stav 8. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

65. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Seada Palavrić

Izdvojeno mišljenje predsjednice Ustavnog suda Seade Palavrić i sudije Mirsada Ćemana (u skladu sa članom 41. Pravila Ustavnog suda BiH) u predmetu broj AP 1631/08

S odlukom većine sudija o apelaciji broj AP 1631/08 slažemo se u dijelu u kojem je utvrđena povreda člana II/3.e) Ustava BiH i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) u odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku u postupku koji je okončan Presudom Vrhovnog suda RS-a broj 118-0-Rev-07-000 416 od 16. maja 2008. godine, i to u odnosu na oba apelanta.

U ostalome dijelu, u kojem je apelacija odbijena kao neosnovana, nasuprot većinskom odlučanju, smatramo da su povrijeđena prava apelanata na pravično suđenje i u ostalim aspektima i pravo na imovinu.

Prije svega, mislimo da je usvojena odluka sistemski pogrešno tretirala apelaciju. Naime, apelaciju je trebalo posmatrati odvojeno u odnosu na drugoapelanta Dževada Haznadara i u odnosu na prvoapelanta, PPP „Domet” Glamočani, jer su to dva odvojena pravna subjekta, a pobijane odluke imaju različit uticaj na prava i obaveze ova dva apelanta. Činjenica da je drugi apelant ujedno direktor i vlasnik prvog apelanta ne mijenja ništa na stvari.

Dalje, smatramo da je odluka trebala odvojeno tretirati apelaciju u odnosu na parnični postupak, okončan Presudom Vrhovnog suda RS-a broj 118-0-Rev-07-000 416 od 16. maja 2008. godine, od dijela apelacije u kojem apelant ukazuje na neustavnost izvršnog postupka pokrenutog na osnovu Arbitražne odluke Privredne komore Jugoslavije u Beogradu broj T-43/92 od 29. maja 1998. godine, kao izvršne isprave.

I. Apelacija Dževada Haznadara u odnosu na parnični postupak, okončan Presudom Vrhovnog suda RS-a broj 118-0-Rev-07-000 416 od 16. maja 2008. godine

Prema utvrđenom činjeničnom stanju iz Presude Vrhovnog suda RS-a broj 118-0-Rev-07-000 416 od 16. maja 2008. godine, strana 2, drugoapelant Dževad Haznadar je bio zemljišnoknjižni vlasnik i katastarski posjednik spornih nekretnina. Prema članu 9. Zakona o zemljišnim knjigama RS-a („Službeni glasnik RS” broj 74/02, 67/03 i 46/04), upis prava vlasništva uživa javno povjerenje - „pisano pravo u zemljišnoj knjizi smatra se tačnim”, što se odnosi i na katastarsku evidenciju. Prema tome, apelant Dževad Haznadar imao je zaštićeno građansko imovinsko pravo u smislu člana II/3.e) i k) Ustava BiH, tj. člana 6. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Presudom Vrhovnog suda RS-a broj 118-0-Rev-07-000 416 od 16. maja 2008. godine apelant Dževad Haznadar lišen je svoje imovine u Glamočanima, jer je ovom presudom utvrđeno da je apelant PPP „Domet” Glamočani vlasnik predmetnih nekretnina, što je apelant Dževad Haznadar dužan priznati i trpjeti da se apelant PPP „Domet” Glamočani, na osnovu predmetne presude, upiše kao njen vlasnik sa 1/1 dijela.

Smatramo da je lišavanje imovine apelanta Dževada Haznadara na ovakav način zasnovano na **arbitrarnoj primjeni** relevantnih, kako procesno-pravnih, tako i materijalno-pravnih propisa, zbog čega postoji povreda, kako prava na pravično suđenje i u ostalim aspektima iz člana II/3.e) Ustava BiH i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, tako i prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava BiH i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. **Smatramo da je odlučjenjem da Presudom Vrhovnog suda RS-a broj 118-0-Rev-07-000 416 od 16. maja 2008. godine nije povrijeđeno apelantovo ustavno pravo učinjen presedan u tumačenju člana 54. Zakona o parničnom postupku** („Službeni glasnik RS” br. 58/03 i 85/03), **kojim je grubo derogiran cijeli jedan pravni institut iz Zakona o obligacionim odnosima** („Službeni list SFRJ” br. 29/78, 39/85 i 57/89, te „Službeni glasnik RS” br. 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04) - *odnos između povjerioca i dužnika*.

1. Naime, član 54. **Zakona o parničnom postupku** predviđa mogućnost pokretanja postupka s ciljem donošenja utvrđujuće presude (postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa, ili istinitost, odnosno neistinitost neke isprave) **ali** samo u dva slučaja, navedena u stavu 2. ovog člana:

- *kada je to posebnim propisima predviđeno (prvi dio rečenice) ili*

- *kada tužitelj ima pravni interes da sud utvrdi postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa ili istinitost, odnosno neistinitost neke isprave prije dospelosti zahtjeva za činidbu iz istog odnosa (drugi dio rečenice).*

2. Prema tome, procesnom odredbom iz člana 54. Zakona o parničnom postupku propisana je utvrđujuća ili deklaratorna tužba. Deklaratorna tužba dozvoljena je, u principu, za utvrđivanje postojanja, odnosno nepostojanja nekog prava ili pravnog odnosa. **Nasuprot tome, utvrđivanje pravnih svojstava nekih fakata ili, pak, pravnih kvalifikacija određenog pravnog odnosa, nedozvoljeno je isto kao i utvrđivanje činjenica, sa jednim jedinim izuzetkom - utvrđivanja ne/istinitosti isprava!** Utvrđujući pravni odnos mora se ticati stranaka **parničnog postupka (tužitelja i tuženog), pa i u konkretnom slučaju! Međutim, utvrđivanje pravnih odnosa između trećih lica** dozvoljeno je samo u slučaju kada se taj pravni odnos direktno (!) tiče pravne sfere tužitelja. Dalje, **utvrđujuća presuda nikada ne predstavlja izvršni naslov**, već se zaustavlja na utvrđivanju, za

razliku od kondemnatorne ili konstitutivne tužbe, koja uvijek predstavlja izvršni naslov. Utvrđujuća tužba ima preventivni cilj a deklaratornu prirodu, jer sprečava da u budućnosti dođe do povrede određenog prava.

3. U konkretnom slučaju, **sudovi su zanemarili** kompletan institut utvrđujuće tužbe. Samim time, **naš prvi zaključak jeste da su svi sudovi arbitrarnom primjenom prava priznali** tužitelju H.I.G.A.T. Ges. m.b.H., Graz, Austrija *locus standi* po osnovu člana 54. stav 1. u vezi sa stavom 2. (drugi dio rečenice) **Zakona o parničnom postupku**, što za **posljedicu ima protivustavno lišavanje imovine** drugoapelanta i povredu njegovih Ustavom zagarantovanih prava.

4. S ciljem davanja potpunog obrazloženja, ali i radi potpore gore navedenoj argumentaciji, **dužni smo** navesti i ovo. **Cilj, koji je tužitelj, H.I.G.A.T. Ges. m.b.H., Graz, Austrija, htio postići**, nije se mogao dozvoliti „utvrđujućom” tužbom iz člana 54. Zakona o parničnom postupku. **Prema našem mišljenju to se moglo**, u konkretnom slučaju, **učiniti samo tužbom iz člana 280. Zakona o obligacionim odnosima**, koja nije utvrđujućeg karaktera, **a omogućava pobijanje svake pravne radnje dužnika kojom bi se ugrožavala pozicija vjerovnika. (U konkretnom slučaju - besteretno dozvoljavanje prenosa imovine sa PPP „Domet” Glamočani na treće lice – Dževada Haznadara.)**

5. Međutim, **članom 280. Zakona o obligacionim odnosima jasno su propisani uvjeti pod kojima se ovakva tužba može pokrenuti**. Naime, vjerovnik mora imati dospjelo potraživanje. Dalje, **vjerovnik mora dokazati da pravna radnja dužnika ide na štetu vjerovnika**. Također, **tužba kojom se pokreće postupak pobijanja pravne radnje mora se pokrenuti u roku od jedne godine dana kod teretnog raspolaganja, odnosno u roku od tri godine kod besteretnih raspolaganja. Rok se računa od poduzimanja radnje.**

6. Ovakva odredba apsolutno ima svoj smisao **jer** adekvatno štiti vjerovnika, međutim, zahtijeva od njega da bude pravno aktivan s ciljem zaštite svoga dospjelog potraživanja. Naime, kada određeni pravni subjekt stekne status vjerovnika, tj. njegovo potraživanje dospije, **taj subjekt** ima obavezu da prati pravne radnje dužnika, kako ga ovaj ne bi ugrozio u budućem namirenju, ukoliko dužnik **ne želi dobrovoljno ispuniti** svoju obavezu. **Rok od jedne, odnosno tri godine, smatramo razumnim i proporcionalnim.**

7. U konkretnom slučaju treba naglasiti da je PPP „Domet” Glamočani dozvolio upis prava vlasništva na Dževada Haznadara u toku 1992. godine, a H.I.G.A.T. Ges. m.b.H., Graz, Austrija, je tek 1998. godine odlučio da štiti svoj pravni interes – buduće namirenje svog potraživanja. Da je H.I.G.A.T. Ges. m.b.H., Graz, Austrija, već u vrijeme dospelosti svoga potraživanja napravio uvid u solventnost dužnika (što je **mogao i bio dužan učiniti**),

mogao je na osnovu člana 280. Zakona o obligacionim odnosima **pobijati sve pravne radnje dužnika ukoliko one ugrožavaju njegovu poziciju vjerovnika.**

II. Apelacija PPP „Domet” Glamočani u odnosu na parnični postupak, okončan Presudom Vrhovnog suda RS-a broj 118-0-Rev-07-000 416 od 16. maja 2008. godine

1. Kada je riječ o apelaciji apelanta PPP „Domet” Glamočani **smatramo**, također, da su **ovome apelantu povrijeđena** oba ustavna prava **na koja ukazuje** (pravo na pravično suđenje i u ostalim segmentima i pravo na imovinu) u postupku koji je okončan Presudom Vrhovnog suda RS-a broj 118-0-Rev-07-000 416 od 16. maja 2008. godine. Međutim, razlozi za ove povrede su nešto drugačiji, jer je situacija kod **ovoga** apelanta veoma neobična. Ništa slično nije se pojavilo u dosadašnjoj praksi Ustavnog suda BiH.

2. Naime, rezultat predmetnog parničnog postupka nije lišavanje imovine apelanta u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, već sticanje te imovine! Ne bi bilo ništa sporno da je apelant zadovoljan takvom presudom. Međutim, očigledno je da apelant ne želi da stekne tu imovinu, što je i logično, jer ju je **tokom** 1992. godine besteretno **prenio na drugo lice – na Dževada Haznadara**. Prema tome, pobijanom presudom apelantu se **„nameće”** građansko imovinsko pravo tužbom trećeg lica i pravno mu se poništava njegovo raspolaganje vlastitom imovinom iz 1992. godine. **Kod ovakvog stanja stvari, smatramo** da su primjenjivi član II/3.e) i k) Ustava BiH, tj. član 6. Evropske konvencije i član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, te da su ova ustavna prava **apelanta** povrijeđena iz istih razloga koji su navedeni i za apelanta Dževada Haznadara – arbitrarna primjena propisa.

III. Apelacija Dževada Haznadara i PPP „Domet” Glamočani u odnosu na izvršni postupak na osnovu Arbitražne odluke Privredne komore Jugoslavije u Beogradu, broj T-43/92 od 29. maja 1998. godine

1. Iako su izvršni postupak i prethodni parnični postupak *de facto* povezani, jer se Presudom Vrhovnog suda RS-a broj 118-0-Rev-07-000 416 od 16. maja 2008. godine omogućava namirenje potraživanja vjerovnika H.I.G.A.T. Ges. m.b.H., Graz, Austrija, na nepokretnoj imovini dužnika apelanta PPP „Domet” Glamočani, **ova dva postupka** bi se morala posmatrati odvojeno, jer postavljaju dva različita pitanja. Naime, u parničnom postupku postavilo se, po mišljenju apelanta, pitanje ustavnosti lišavanja imovine jednog apelanta i prenosa te iste imovine na drugog apelanta (zbog nedostatka aktivne legitimacije tužitelja), dok se u izvršnom postupku postavlja pitanje dopuštenosti izvršenja Arbitražne odluke Privredne komore Jugoslavije u Beogradu broj T-43/92 od 29. maja 1998. godine, s obzirom da se radi **o inozemnoj odluci, a prema relevantnim odredbama Zakona o**

izvršnom postupku izvršna isprava može biti samo ona koja je pravosnažna i izvršna, odnosno inozemna odluka mora biti priznata u zakonom propisanom postupku.

2. Dalje, i po mišljenju apelanta, apelacija je u ovom dijelu dopustiva samo u odnosu na apelanta PPP „Domet” Glamočani, jer se izvršenje, formalno-pravno gledajući, provodi samo na imovini ovog apelanta.

3. Ustavni sud BiH je u svojoj praksi više puta naglašavao da se izvršni postupak mora posmatrati kao integralni dio „suđenja” u smislu člana 6. Evropske konvencije (U 21/02 od 26. marta 2004. godine, tač. 40, „Službeni glasnik BiH” broj 18/04). Dalje, Ustavni sud BiH je u 2006. godini zauzeo stav da arbitrarna primjena propisa unutar izvršnog postupka vodi ka povredi prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava BiH, tj. člana 6. Evropske konvencije (Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 1293/05 od 12. septembra 2006. godine, stav 25, „Službeni glasnik BiH” broj 7/07; slično Odluka o meritumu broj AP 1175/05 od 9. maja 2006. godine, stav 25, „Službeni glasnik BiH” broj 68/06). Osim toga, Ustavni sud BiH je u 2006. godini promijenio svoj stav u vezi sa primjenom ustavnih prava i obaveza, prije svega, prava na pravično suđenje (član II/3.e) Ustava BiH, tj. član 6. Evropske konvencije) kada se radi o postupku priznanja **inozemne** sudske odluke, **što većinsko mišljenje u ovome predmetu ne odražava.**

4. Imajući u vidu ovu praksu Ustavnog suda BiH, a uzimajući u obzir relevantno zakonodavstvo i konkretne činjenice, mišljenja smo da je:

(a) apelacija u ovom dijelu dopustiva u odnosu na član II/3.e) Ustava BiH i član 6. Evropske konvencije, i

(b) da su sudovi **arbitrarnom primjenom prava** dozvolili izvršenje Arbitražne odluke Privredne komore Jugoslavije u Beogradu broj T-43/92 od 29. maja 1998. godine, čime su prekršili oba ova ustavna prava **apelanta.**

5. Naime, i prema stavu apelanata nije sporno da tužitelj, H.I.G.A.T. Ges. m.b.H., Graz, Austrija, ima pravosnažnu arbitražnu odluku, kojom je utvrđeno potraživanje od apelanta PPP „Domet” Glamočani. Radi se, naime, o pravosnažnoj Odluci Privredne komore Jugoslavije u Beogradu broj T-43/92 od 29. maja 1998. godine. Međutim, ova pravosnažna odluka predstavlja **inozemnu odluku**, koja u BiH nije formalno-pravno priznata, što je nužno da bi mogla predstavljati izvršni naslov. Prema članu 19. Zakona o izvršnom postupku RS („Službeni glasnik RS” broj 59/03), „izvršenje odluke stranog suda može se odrediti i provesti ako odluka ispunjava zakonom propisane uvjete za priznanje”. U skladu sa članom 35. istog zakona, izvršna isprava mora imati potvrdu o izvršnosti. Da

li određena odluka ispunjava zakonom propisane uvjete za priznanje ili ne, **ocjenjuje se prema odredbama Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih država u određenim odnosima** („Službeni list SFRJ” broj 43/82). Ovaj zakon se, prema članu 2. Aneksa II na Ustav BiH, i dalje primjenjuje, jer u **Bosni i Hercegovini** nije donesen drugi zakon koji reguliše ovu oblast. **Prema odredbama ovog zakona, arbitražna odluka se izjednačava sa odlukom suda** (član 83. u vezi sa članom 97), **ali zahtijeva potvrdu pravosnažnosti** (član 87) **i priznanje domaćeg suda** (član 101), osim ako postoji uzajamnost između država (član 93. stav 2), što u predmetnom slučaju nije ispunjeno. Činjenica je da **pravosnažna Odluka Privredne komore Jugoslavije u Beogradu broj T-43/92 od 29. maja 1998. godine nije nikada priznata** (to, na kraju krajeva, tvrdi i sam Vrhovni sud **Republike Srpske** u revizionoj odluci), **a morala bi biti da bi bila podobna za izvršenje**. Samim tim, ona ne može biti predmet izvršenja niti se na bilo koji način može uzeti u obzir dok ne prođe proces priznanja.

6. Dalje, nije sporno da tužitelj, H.I.G.A.T. Ges.m.b.H., Graz, ima i drugu pravosnažnu Odluku Vrhovnog pokrajinskog suda iz Graca, Austrija, broj 6R 156/00h, koja se odnosi na obavezu PPP „Domet” Glamočani da plati troškove postupka H.I.G.A.T. Ges.m.b.H., Graz, u visini od 323.435,89 ATS. Ova odluka je formalno-pravno priznata Rješenjem Okružnog suda Banja Luka broj R-258/01 od 14. decembra 2001. godine. Prema tome, tužitelj, H.I.G.A.T. Ges.m.b.H., Graz, barem u vezi s ovim potraživanjem ima status vjerovnika/tražioca izvršenja, a PPP „Domet” Glamočani status dužnika/izvršenika. Međutim, izvršenje ove odluke ne može se provesti na privrednoj zgradi u Glamočanima i zemljištu na kojem je zgrada sagrađena, zbog toga što je ova imovina odlukom redovnih sudova prenesena na dužnika **na način kojim se krše ustavna prava i slobode** apelanta Dževada Haznadara, što je prethodno iscrpno obrazloženo!

7. Na kraju **naglašavamo** da se **Odluka Vrhovnog pokrajinskog suda iz Graca broj 6R 156/00h, koja se odnosi na troškove postupka, ne može tumačiti tako da se njome ujedno priznaje i Odluka Privredne komore Jugoslavije u Beogradu broj T-43/92 od 29. maja 1998. godine**. Samim **time**, priznanje Odluke Vrhovnog pokrajinskog suda iz Graca **Rješenjem** Okružnog suda Banja Luka broj R-258/01 od 14. decembra 2001. godine, ne znači niti može značiti da je njome priznata Odluka Privredne komore Jugoslavije u Beogradu broj T-43/92 od 29. maja 1998. godine. **Štaviše, Vrhovni pokrajinski sud iz Graca je odlukom odbacio tužbu PPP „Domet” Glamočani protiv H.I.G.A.T. Ges.m.b.H., Graz, i proglasio cjelokupan postupak ništavim, jer je predmetni spor riješen Odlukom Privredne komore Jugoslavije u Beogradu broj T-43/92 od 29. maja 1998. godine (res iudicata) a tužitelju (H.I.G.A.T. Ges.m.b.H.), naložio da plati troškove postupka pred sudovima u Austriji. Podsjećamo da je austrijski sud priznao**

arbitražnu odluku iz razloga koji su navedeni u samoj odluci (prije svega, na osnovu važenja arbitražne odluke po osnovu Ugovora između Republike Austrije i Federativne Narodne Republike Jugoslavije od 16. decembra 1954. godine). Vrhovni pokrajinski sud iz Graca je, između ostalog, utvrdio da je predmetni spor zaista trebalo rješavati pred Privrednom komorom Jugoslavije u Beogradu, da postupak pred tim organom ne ukazuje na bilo kakve procesne manjkavosti, da je odluka postala pravosnažna, **te da ne postoji prepreka za priznanje (!)** i izvršenje te odluke (u Bosni i Hercegovini). Prema tome, **i sam Vrhovni pokrajinski sud iz Graca ukazuje na to da je arbitražnu odluku potrebno prvo priznati prema propisima Bosne i Hercegovine, a tek nakon toga i na osnovu toga u odgovarajućem postupku ju izvršiti.**

Da li, međutim, u vrijeme odlučanja u ovome predmetu i kasnije, iza toga, postoji pravna mogućnost provođenja izvršenja i namirenja vjerovnika uz prethodno proveden postupak priznanja sporne odluke od nadležnog domaćeg suda u Bosni i Hercegovini (pitanje eventualne zastarjelosti i sl.) nije predmet elaboracije kroz ovo izdvojeno mišljenje. Mi smo se, naime, držali pravnog i činjeničnog stanja koje proizlazi iz stanja spisa u ovome slučaju.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Seada Palavrić

Sudija
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Na osnovu člana 41. stav 2. Pravila Ustavnog suda BiH, u predmetu AP 1631/08, na usvojenju Odluku Ustavnog suda od 27. marta 2009. godine, dajem

Izdvojeno mišljenje suprotno odluci

Obrazloženje

1. U predmetu AP 1631/08 Ustavni sud je 27. marta 2009. godine usvojio odluku kojom je odbio kao neosnovan zahtjev apelanata da se utvrdi povreda ustavnih prava iz člana II/3.e) (pravo na pravično suđenje) i člana II/3.k) (pravo na imovinu) Ustava BiH, te povredu tih prava utvrđenih u članu 6. stav 1. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i člana 1. Protokola 1 uz Evropsku konvenciju.

2. Sa stajalištem većine, usvojenim u ovoj odluci, ne slažem se iz sljedećih razloga:

2.1. Tužitelj je u ovom pravnom slučaju ustao tužbom kojom je tražio da redovni sud utvrdi postojanje nekog prava (deklaratorna sudska zaštita) radi pravnog interesa u pogledu stvarnog vlasnika imovine apelanata, tj. tvrdeći da je imovina vlasništvo apelanata PP „DOMET” a ne apelanata Dževada Haznadara, a sve zbog toga da bi mogao izvršiti kasnije naplatu potraživanja na osnovu odluke Pokrajinskog suda u Gracu (Republika Austrija) i Arbitražne odluke iz Beograda broj T-43/92, donesene 29. maja 1998. godine.

2.2. Redovni sudovi su udovoljili tužbi tužitelja, obrazlažući da je postojao pravni interes i da se on zasniva na spomenute dvije odluke.

3. Prije svega mislim da u momentu podnošenja tužbe kod tužitelja nije postojao pravni interes jer se on morao pokrenuti prije dospelosti činidbe, a ovdje je to učinjeno znatno kasnije (član 54. stav 2. Zakona o parničnom postupku). Dalje, deklaratornom tužbom se ne može vršiti promjena vlasništva (upisa) kako to naređuju redovni sudovi (promjena upisa vlasništva s apelanata Dževada Haznadara na apelanata PP „DOMET”), nego je to moguće konstitutivnom tužbom. Isto tako tužitelj je, kao vjerovnik, mogao reagirati u skladu sa članom 280. Zakona o obaveznim odnosima kada je došlo do promjene prijenosa vlasništva s apelanata PP „DOMET” na apelanata Dževada Haznadara, što očito nije na vrijeme učinio.

4. Presuda Pokrajinskog suda u Gracu je, u skladu sa Zakonom o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja, prošla proceduru priznavanja domaćih sudova, što nije bio slučaj s Arbitražnom odlukom iz Beograda. Kada se uzme u obzir da je po presudi Pokrajinskog suda iz Graca potraživanje minorno u odnosu na Arbitražnu odluku

iz Beograda (koja nije priznata), onda jasno proizlazi da se pravni interes ni po ovom osnovnu nije mogao prihvatiti.

Naime, Zakon o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja jasno propisuje da proceduru priznanja mora proći i arbitražna odluka prije njene primjene u domaćem pravnom sistemu (čl. 97-101. Zakona), pa u tom dijelu stajališta redovnih sudova da nije bitno što ova arbitražna odluka nije prošla proceduru priznanja, nije u skladu sa zakonom.

5. Ne ulazeći u to ko je stvarni vlasnik imovine koja je bila predmet spora među strankama (jer to nije nadležnost Ustavnog suda), smatram da su povrijeđena ustavna prava apelanata na pravično suđenje garantirana Ustavom BiH, pogrešnom primjenom materijalnog prava, a time ista prava i iz Evropske konvencije, zbog čega je trebalo usvojiti apelaciju, utvrditi povrede te vratiti redovnim sudovima da u novoj proceduri otklone povrede prava iz Ustava i Evropske konvencije.

Sudija
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Предмет број АП 12/07

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Азема Омербашића поднесена због недоношења одлуке у разумном року у предмету стицања права на старосну пензију, који је окончан Пресудом Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број У-266/02 од 31. јануара 2007. године

Одлука од 15. априла 2009. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у предмету број **АП 12/07**, рјешавајући апелацију **Азема Омербашића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 76 став 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05 и 64/08), у саставу:

Сеада Палаврић, председница
Миодраг Симовић, потпредседник
Валерија Галић, потпредседница
Крстан Симић, судија
Мирсад Ћеман, судија

на сједници одржаној 15. априла 2009. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Азема Омербашића.

Утврђује се повреда члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у односу на доношење одлуке у разумном року у поступку који је окончан Пресудом Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број У-266/02 од 31. јануара 2007. године.

Налаже се Влади Федерације Босне и Херцеговине да Азему Омербашићу, у складу са чланом 76 став 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од 90 дана од дана достављања ове одлуке исплати износ од 750,00 КМ на име нематеријалне штете због недоношења судске одлуке у разумном року.

Налаже се Влади Федерације Босне и Херцеговине да у року од 90 дана од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем да се изврши ова одлука, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Азем Омербашић (у даљњем тексту: апелант) из Зенице, ког заступа Вукица Марјановић-Суљић, адвокат из Зенице, поднио је 27. децембра 2006. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд). Апелант је поднио апелацију због тога што није донесена одлука у разумном року у предмету стицања права на старосну пензију, који је окончан Пресудом Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) број У-266/02 од 31. јануара 2007. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Врховног суда затражено је 17. јануара 2007. године да достави одговор на апелацију.

3. Врховни суд је 8. фебруара 2007. године доставио одговор на апелацију.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговор Врховног суда достављен је апеланту 12. марта 2009. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

6. Рјешењем Друштвеног фонда за пензионо и инвалидско осигурање Босне Херцеговине, Филијала Сарајево (у даљњем тексту: Филијала ПИО) број 1983265148 од 4. септембра 2001. године, које је потврђено другостепеним Рјешењем овог органа број 02/1-1983265148 од 6. децембра 2001. године, одбијен је апелантов захтјев за стицање права на старосну пензију у смислу одредби Уредбе за стицање права на старосну пензију војних осигураника Војске Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине ФБиХ” број 2/00; у даљњем тексту: Уредба), покренут 28. марта 2001. године

на апелантов захтјев. У образложењу је наведено да апеланту није престала војна служба у тренутку подношења предлога за остваривање права за старосну пензију, из чега произилази да апелант не испуњава услове из чл. 3 и 7 Уредбе.

7. Апелант је тужбом од 18. јануара 2002. године пред Врховним судом покренуо управни спор ради поништења рјешења Фонда ПИО. Поднеском од 29. децембра 2004. године и 6. октобра 2005. године апелант је ургирао доношење одлуке поводом његове тужбе.

8. Врховни суд је Пресудом број У-266/02 од 31. јануара 2007. године одбио апелантову тужбу за поништење рјешења Фонда ПИО. Суд је навео да је Фонд ПИО на апелантов случај правилно примијенио Закон о пензионом и инвалидском осигурању војних осигураника који је био на снази у вријеме стицања права на старосну пензију. Међутим, апелант је у свом захтјеву тражио да му се то право призна сходно одредбама Уредбе па је суд закључио да је Фонд ПИО на правилно и потпуно утврђено чињенично стање правилно примијенио материјално право. Надаље је наведено да је другостепени орган утврдио да апелант не испуњава услове за остваривање права на старосну пензију ни сходно одредбама члана 3 став 1 Уредбе, али да је то Фонд ПИО констатовао искључиво због тога јер је апелант поднесеним захтјевом тражио остваривање тог права у смислу наведене Уредбе.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

9. Апелант сматра да му је због недоношења одлуке у разумном року прекршено право на правично суђење и имовину из члана П/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине, односно члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Апелант наводи да је предлог за пензију поднијела Команда 1997. године. Будући да о том предлогу није ријешено, апелант наводи да се поново обратио захтјевом 26. марта 2001. године и да је првостепено рјешење донесено 4. септембра а другостепено 6. децембра 2001. године. Такође, наводи да је 18. јануара 2002. године тужбом покренуо управни спор, да је предмет код Врховног суда евидентован под бројем У-266/02 и да је поднио двије ургенције. Апелант, такође, истиче да ни након пет година његова тужба није ријешена, чиме му је угрожена егзистенција. Коначно, апелант је затражио накнаду због тога што одлука није донесена у разумном року.

б) Одговор на апелацију

10. Врховни суд је навео да је, с обзиром на велики број предмета у Управном одјељењу, апелантов предмет дат у рад судији извјестиоцу 24. јануара 2007. године, а да је на нејавној сједници одржаној 31. јануара 2007. године донесена Пресуда број У-266/06. Та пресуда је достављена у прилогу.

V. Релевантни прописи

11. У **Закону о управним споровима ФБиХ** („Службене новине Федерације БиХ” бр. 2/98 и 8/00) релевантне одредбе гласе:

Члан 30 став 1

О управним споровима суд рјешава на нејавној сједници.

Члан 60

Уколико овај закон не садржи одредбе о поступку у управним споровима, сходно ће да се примјењују одговарајуће одредбе закона којим је уређен парнични поступак.

12. У **Закону о управним споровима ФБиХ** („Службене новине Федерације БиХ” број 9/05; ступио на снагу 24. фебруара 2005. године) релевантне одредбе гласе:

Члан 28 став 1

О управним споровима суд рјешава нејавно, по судији појединцу или на сједници.

Члан 55

Уколико овај закон не садржи одредбе о поступку у управним споровима, сходно ће да се примјењују одговарајуће одредбе закона којим је уређен парнични поступак.

13. **Закон о парничном поступку** („Службене новине Федерације БиХ” бр. 42/98 и 3/99) у релевантном дијелу гласи:

Члан 10

Суд је дужан да настоји да се поступак спроведе без одуговлачења и са што мање трошкова, те да онемогући сваку злоупотребу права која странкама припадају у поступку.

14. **Закон о парничном поступку** („Службене новине Федерације БиХ” бр. 53/03, 73/05 и 19/06)

Члан 10

Суд је дужан да спроведе поступак без одуговлачења и са што мање трошкова, те да онемогући сваку злоупотребу права која странкама припадају у поступку.

VI. Допустивост

15. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

16. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

17. Апелант се обратио Уставном суду са наводима о повреди права на суђење у разумном року у поступку остваривања права на старосну пензију. Тај поступак је, у вријеме док је текао пред Уставним судом, окончан Пресудом Врховног суда број У-266/02 од 31. јануара 2007. године. Иако у вријеме подношења апелације није била донесена коначна одлука, апелација је и у то вријеме била допуштена у смислу члана 16 став 3 Правила Уставног суда. Сходно том члану, Уставни суд може изнимно да разматра апелацију и када нема одлуке надлежног суда, уколико апелација указује на озбиљна кршења права и основних слобода која штите Устав Босне и Херцеговине или међународни документи који се примјењују у Босни и Херцеговини.

18. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

19. Апелант сматра да му је због недоношења одлуке поводом његове тужбе повријеђено право на правично суђење у односу на доношење одлуке у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, те право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на правичан поступак

20. Члан III(3e) Устава Босне и Херцеговине:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе из става 2 овог члана, што укључује:

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

21. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.

22. Члан 6 став 1 Европске конвенције гарантује свакоме право да пред суд изнесе било који захтјев који се односи на његова грађанска права и обавезе, као и да има „право на правично суђење у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком” (види Европски суд за људска права, *Golder против Велике Британије*, пресуда од 21. фебруара 1975. године, серија А, број 18, став 36).

23. Уставни суд констатује да се у поступку који је окончан оспореном пресудом Врховног суда одлучивало о тужби ради стицања права на старосну пензију, дакле о предмету грађанскоправне природе из чега произилази да је члан 6 Европске конвенције примјенљив на апелантов случај.

а) Доношење одлуке у разумном року

24. Апелант је навео да је Команда 1997. године поднијела предлог за пензију, те да се, како о предлогу није ријешено, поново обратио захтјевом у марту 2001. године.

25. Уставни суд, у вези са овим апелантовим наводима, првенствено запажа да из рјешења Филијале ПИО и Фонда ПИО произилази да је предметни поступак покренут на апелантов захтјев у марту 2001. године, да апеланту активна војна служба није престала на предлог ФМО-а, те да ни предметни поступак, дакле, није у смислу Уредбе покренут на предлог ФМО-а 1997. године, нити је апелант у том смислу доставио доказе. Будући да се сходно одредбама Закона о пензионом и инвалидском осигурању војних осигураника (члан 111), као и Закона о пензионом и инвалидском осигурању (члан 96), поступак за остваривање права из пензионо-

инвалидског осигурања покреће на захтјев осигураника, Уставни суд ће апелантове наводе о повреди права на доношење одлуке у разумном року да цијени у односу на његов захтјев за стицање права на старосну пензију. Предметни поступак је покренут на апелантов захтјев у марту 2001. године, а окончан је пресудом Врховног суда од 31. јануара 2007. године. Дакле, цјелокупан поступак поводом апелантовог захтјева за стицање права на пензију је трајао пет година и десет мјесеци.

26. У вези с тим, Уставни суд подсјећа да, сходно његовој пракси и пракси Европског суда, разумност дужине поступка мора да се цијени у свјетлу околности предмета и позивом на слиједеће критеријуме: сложеност предмета, понашање подносиоца захтјева и надлежних власти, као и важност оног што се за подносиоца захтјева доводи у питање у спору (види Европски суд за људска права, *Загорец против Хрватске*, пресуда од 6. октобра 2005. године, став 26).

б) Анализа разумности дужине поступка

27. У конкретном случају се ради о поступку стицања права на пензију. У том поступку се не спроводи посебан испитни поступак нити у апелантовом случају постоје неке посебне околности из којих би могло да се закључи да се ради о посебно сложеном предмету.

28. Филијала ПИО је донијела првостепено рјешење у року од пет мјесеци и осам дана, а Фонд ПИО рјешење о жалби у року од непуна два мјесеца. Уставни суд закључује да у овој фази, премда наведена рјешења нису донесена у законом прописаним роковима (чл. 216 и 244 Закона о управном поступку), дужина поступка не може у цијелости да се стави на терет управним органима будући да је апелант, уколико је сматрао да одлука о његовом захтјеву, односно жалби, није донесена у законом прописаном року, могао, сходно одредбама Закона о управним споровима (члан 22), да поднесе жалбу, односно тужбу због ћутње администрације, што према стању списка није учинио.

29. С друге стране, неспорно је да је поступак одлучивања о апелантовој тужби у управном спору, која је поднесена 18. јануара 2002. године, трајао преко пет година. Надаље, неспорно је да Законом о управним споровима није предвиђен рок за рјешавање о тужби у управном спору, али је, с обзиром на сходну примјену Закона о парничном поступку, суд одлуку о апелантовом захтјеву требао да донесе без одуговлачења (члан 10 Закона о парничном поступку). Стога, Уставни суд закључује да је дужина предметног судског поступка *a priori* неразумна и могла би да се оправда само у изузетним околностима. У конкретном случају Уставни суд не налази такве

изузетне околности нити их је Врховни суд предочио. Наводи Врховног суда да апелантов предмет није узет у рад због великог броја предмета у Управном одјељењу сходно пракси Европског и Уставног суда нису ваљано оправдање за прекомјерно одуговлачење поступка (види Европски суд, *Probmeier против Њемачке*, пресуда од 1. јула 1997. године, став 64, Извјештаји 1997-IV). Наиме, вођење поступка у оквиру разумног времена је за цијелокупан правни систем од фундаменталне важности, јер свако непотребно одуговлачење често доводи до, *de facto*, лишавања појединца његових права и губитка ефикасности и повјерења у правни систем.

30. С обзиром на наведено, Уставни суд закључује да је у овом случају Врховни суд, због недоношења одлуке о апелантовој тужби у периоду од пет година, повриједио апелантово право на доношење одлуке у разумном року као сегменту права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Остали наводи

31. С обзиром на закључак у вези са повредом члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине, члана 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд сматра да није потребно посебно разматрати дио апелације који се односи на наводну повреду права из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине, те члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију јер се и наводи о повреди овог права заснивају искључиво на тврдњама о недоношењу одлуке у разумном року.

Питање накнаде нематеријалне штете

32. Апелант је затражио накнаду због кршења права на доношење одлуке у разумном року. Сходно члану 76 став 2 Правила Уставног суда, Уставни суд може изузетно, на апелантов захтјев, да одреди накнаду за нематеријалну штету. Међутим, Уставни суд подсјећа да, за разлику од поступака пред редовним судовима, накнаду нематеријалне штете одређује у симболичном смислу у посебним случајевима кршења загарантованих људских права и слобода.

33. Приликом одлучивања о апелантовом захтјеву за накнаду нематеријалне штете, Уставни суд упућује на раније утврђен принцип одређивања висине накнаде штете у оваквим случајевима (види Уставни суд, Одлука број *АП 938/04*, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 20/06, ст. 48-51). Сходно утврђеном принципу, апеланту би за сваку годину трајања поступка требало исплатити износ од приближно 150,00 КМ, а уколико се ради о хитном поступку, износ од 300,00

КМ. Имајући у виду да је поступак пред Врховним судом трајао пет година, а да се не ради о хитном поступку, Уставни суд сматра да апеланту треба исплатити на име нематеријалне штете износ од 750,00 КМ. Овај износ апеланту је дужна да исплати Влада Федерације Босне и Херцеговине у року од 90 дана од дана достављања ове одлуке.

VIII. Закључак

34. Чињеница да је у конкретном случају поступак одлучивања о апелантовој тужби у управном спору трајао пуних пет година, иако се није радило о сложеном поступку, довољна је Уставном суду за закључак да је повријеђено апелантово право на доношење одлуке у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

35. На основу члана 61 ст. 1 и 2 и члана 76 став 2 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

36. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Сеада Палаврић

Predmet broj AP 573/07

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Neđe Bukvića podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Kž-06-000634 od 15. prosinca 2006. godine i Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj 007-0-K-06-000-022 od 4. studenog 2006. godine

Odluka od 29. travnja 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u predmetu broj **AP 573/07**, rješavajući apelaciju **Neđe Bukvića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. stavak 4. točka 14, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05 i 64/08), u sastavu:

Seada Palavrić, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Mirsad Ćeman, sudac

Krstan Simić, sudac

na sjednici održanoj 29. travnja 2009. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelomično se usvaja apelacija Neđe Bukvića.

Utvrđuje se povreda prava na slobodu i sigurnost ličnosti iz članka II/3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. st. 1. i 4. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u svezi sa lišavanjem slobode Neđe Bukvića nakon izricanja Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 007-0-K-06-000-022 od 4. prosinca 2006. godine.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Neđe Bukvića podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 007-0-K-06-000-022 od 4. prosinca 2006. godine u odnosu na članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, jer je preuranjena.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Neđo Bukvić (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupaju Maja Škoro i Nermin Dizdar, odvjetnici iz Mostara, podnio je 12. veljače 2007. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 070-0-Kž-06-000634 od 15. prosinca 2006. godine i Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 007-0-K-06-000-022 od 4. studenog 2006. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda i Federalnog tužiteljstva Federacije BiH (u daljnjem tekstu: Tužiteljstvo) zatraženo je 3. ožujka 2009. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Kantonalni sud je dostavio odgovor na apelaciju 9. ožujka 2009. godine, Vrhovni sud 10. ožujka 2009. godine, a Tužiteljstvo 13. ožujka 2009. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Kantonalnog i Vrhovnog suda dostavljeni su apelantu 12. ožujka 2009. godine, a odgovor Tužiteljstva 24. ožujka 2009. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. Presudom Kantonalnog suda broj 007-0-K-06-000-022 od 4. prosinca 2006. godine apelant je proglašen krivim zbog kaznenog djela ubojstva iz članka 36. stavak 6. Kaznenog zakona RBiH („Službeni list RBiH” br. 2/92, 8/92, 10/92, 16/92, 21/92 i 28/94; u daljnjem tekstu: KZRBiH) u svezi sa člankom 19. preuzetog KZSFRJ, te je osuđen na kaznu zatvora od sedam godina. Istodobno, apelantu je Rješenjem Kantonalnog suda broj 007-0-K-06-000 022 od 4. prosinca 2006. godine, na temelju članka 348. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku Federacije BiH (u daljnjem tekstu: ZKP), određen pritvor koji može trajati najdulje do pravomoćnosti presude. U obrazloženju rješenja Kantonalni sud je istaknuo da je određivanje pritvora, u smislu članka 348. stavak 1. ZKP, obvezno u slučaju da je optuženi osuđen na pet godina zatvora ili težu kaznu, te je na temelju navedenog propisa i odlučeno kao u dispozitivu rješenja.

7. Odlučujući o prizivu koji je protiv Rješenja Kantonalnog suda broj 007-0-K-06-000 022 od 4. prosinca 2006. godine izjavio apelant, Vrhovni sud je Rješenjem broj 070-0-Kž-06-000634 od 15. prosinca 2006. godine priziv odbio kao neutemeljen. U obrazloženju ovog rješenja Vrhovni sud je naveo da iz stanja spisa predmeta proizlazi da je u ovoj kaznenoj stvari apelant proglašen krivim za kazneno djelo ubojstva iz članka 36. stavak 2. točka 6. KZR BiH u svezi sa člankom 19. KZSFRJ i osuđen na kaznu zatvora od sedam godina. Također je taj sud naveo da je postupak proveden prema odredbama procesnog zakona koji je ranije važio i da je nižestupanjski sud, vodeći računa o tomu, odlučio kao u dispozitivu pobijanog rješenja. Naime, istaknuo je Vrhovni sud, prvostupanjski sud se nakon izricanja presude rukovodio odredbom članka 348. stavak 1. ZKP kojom je propisano da: „*kad izrekne presudu kojom se optuženi osuđuje na pet godina zatvora ili težu kaznu, vijeće će odrediti pritvor ako se optuženi već ne nalazi u pritvoru.*” Pošto su bili ispunjeni uvjeti iz navedene zakonske odredbe, Vrhovni sud je zaključio da je prvostupanjski sud pravilno postupio kada je nakon izricanja kazne zatvora od sedam godina za predmetno kazneno djelo, primjenjujući navedenu zakonsku odredbu, odlučio kao u izreci pobijanog rješenja.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

8. Apelant se žali da mu je pobijanim odlukama povrijeđeno pravo na slobodu i sigurnost ličnosti iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije. Apelant je istaknuo da se članak 348. stavak 1. ZKP nikako nije mogao primijeniti samostalno, nego u svezi sa ostalim relevantnim stavicima tog članka. Također je istaknuo da navedeni članak ne može nikako predstavljati temelj za određivanje obveznog pritvora, nego se uvjeti za određivanje pritvora nakon izricanja presude moraju ocjenjivati u svjetlu članka 183. ZKP, tj. ostalih uvjeta koji se moraju ispuniti da bi se nekome mogao odrediti pritvor. Također, apelant je naveo da je pravo na priziv u konkretnom slučaju „golo pravo koje samo za sebe ne znači ništa i nema nikakvu težinu”, jer „kako ispitati po prizivu napadnuto rješenje u situaciji kada je ono donijeto pod pretpostavkom obligatornosti i za čiju zakonitost je dostatna samo činjenica izricanja kazne zatvora od 5 ili više godina”. Apelant je, na koncu, istaknuo da ne postoji nijedan razlog za njegovo zadržavanje u pritvoru, jer se u tijeku postupka javljao na pozive suda, bio nazočan svim pretresima i objavljivanju i izricanju presude a, kao povratnik u Mostar, ima i prebivalište na prijeratnoj adresi.

b) Odgovor na apelaciju

9. U odgovoru na apelaciju Kantonalni sud je naveo da je u konkretnom slučaju primijenjen prijašnji procesni zakon, i to članak 348. stavak 1. ZKP, i da je apelantu određen pritvor, jer je osuđen na kaznu zatvora više od pet godina. Također, Kantonalni sud je istaknuo da nisu prihvatljivi navodi branitelja da je navedena odredba neprecizna i smatra da je brižljivo, savjesno i pravilno ocijenio razloge za pritvor sukladno zakonu i za to dao jasne razloge u obrazloženju rješenja, te je predložio da se apelantova apelacija odbije.

10. U odgovoru na apelaciju Vrhovni sud je istaknuo da je apelant bio osuđen na kaznu zatvora od sedam godina, te da mu je, u smislu odredbe članka 348. stavak 1. ZKP, određen pritvor. Vrhovni sud je pobio navode iz apelacije, jer smatra da nema povreda zakona i Europske konvencije na koje se apelant poziva, te predložio da se apelacija odbije.

11. Tužiteljstvo je u odgovoru na apelaciju istaknulo da su apelantovi navodi opravdani i utemeljeni na zakonu a što se i vidi iz Zakona o kaznenom postupku koji sada važi u koji nije ugrađena odredba koja bi definirala obvezni pritvor, upravo zato što je oprečna Europskoj konvenciji, te je predložilo da se apelacija usvoji.

V. Relevantni propisi

12. Zakon o kaznenom postupku Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH” br. 43/98 i 23/99)

Članak 348. stavak 1.

Kad izrekne presudu kojom se optuženi osuđuje na pet godina zatvora ili težu kaznu, vijeće će odrediti pritvor ako se optuženi već ne nalazi u pritvoru.

VI. Dopustivost

13. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

14. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

15. Prigodom ocjene dopustivosti apelacije u odnosu na članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. Europske konvencije Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. stavak 1. i stavak 4. točka 14. Pravila Ustavnog suda.

Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kad ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Članak 16. stavak 1. i stavak 4. točka 14. Pravila Ustavnog suda glasi:

1) Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi efektivni pravni lijekovi mogući po zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem efektivnom pravnom lijeku kojeg je koristio.

4) Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

(14) apelacija je preuranjena.

16. Apelant je naveo povredu prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije. U svezi sa ovim apelantovim navodima, Ustavni sud podsjeća da se na pitanje ima li apelant ili hoće li imati pravično suđenje pred redovitim sudovima ne može dati odgovor dok je postupak u tijeku. Sukladno praksi Ustavnog i Europskog suda, pitanje je li poštivano načelo pravičnog suđenja treba sagledati na temelju postupka u cjelini. Obzirom na višestupnost kaznenog postupka, eventualni proceduralni propusti i nedostaci koji se pojave u jednoj fazi postupka mogu biti ispravljeni u nekoj od narednih faza istog tog postupka. Slijedeći to, nije moguće, u načelu, utvrditi je li kazneni postupak bio pravičan dok se postupak pravomoćno ne okonča (vidi Europski sud za ljudska prava, *Barbera, Meeseque i Jabardo protiv Španjolske*, presuda od 6. prosinca 1988. godine, serija A broj 146, stavak 68; Ustavni sud, Odluka broj *U 63/01* od 27. lipnja 2003. godine, točka 18, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 38/03).

17. Budući da u momentu podnošenja apelacije kazneni postupak u konkretnom slučaju još nije bio pravomoćno okončan, već je samo donesena prvostupanjska presuda, Ustavni sud zaključuje da je apelacija u odnosu na navode o kršenju prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije preuranjena obzirom na to da prvostupanjska presuda nije odluka koja bi predstavljala rezultat cjelokupnog kaznenog postupka.

18. Imajući u vidu odredbu članka 16. stavak 4. točka 14. Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je preuranjena, Ustavni sud je, glede ovih apelacijskih navoda, odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

19. Dalje, apelant je pobio pritvorska rješenja zbog kršenja prava iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. Europske konvencije. U svezi s tim navodima Ustavni sud zapaža da protiv rješenja koja apelant pobija nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Obzirom na to da je apelacija protiv navedenih rješenja podnesena 12. veljače 2007. godine, a konačno rješenje Vrhovnog suda je doneseno 15. prosinca 2006. godine, proizlazi da je podnesena u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija u odnosu na ove navode ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, a ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

20. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, te članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija u svezi sa navodima o povredi prava iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. Europske konvencije ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

21. Apelant pobija navedena rješenja, tvrdeći da su njima povrijeđena njegova prava iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. st. 1. i 4. Europske konvencije.

22. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

(d) Pravo na osobnu slobodu i sigurnost. [...]

Članak 5. stavak 1. točka a) Europske konvencije glasi:

1. Svatko ima pravo na slobodu i sigurnost ličnosti. Nitko ne smije biti lišen slobode izuzev u sljedećim slučajevima sukladno zakonom propisanom postupku:

a) zakonitog lišavanja slobode po presudi nedležnog suda;

[...]

4. Svatko kome je uskraćena sloboda uhićenjem ili lišavanjem slobode ima pravo uložiti priziv sudu kako bi sud, u kratkom roku, razmotrio zakonitost lišavanja slobode i, ukoliko ono nije bilo zakonito, naložio oslobađanje.[...]

a) Članak 5. stavak 1. Europske konvencije

23. Apelant smatra da se članak 348. stavak 1. ZKP nikako nije mogao primijeniti samostalno, nego u svezi sa ostalim relevantnim stavcima tog članka, i da navedeni članak ne može nikako predstavljati temelj za određivanje obveznog pritvora, koji Europska konvencija ne poznaje. Apelant smatra da se uvjeti za određivanje pritvora nakon izricanja presude moraju ocjenjivati u svjetlu članka 183. ZKP, tj. ostalih uvjeta koji se moraju ispuniti da bi se nekome mogao odrediti pritvor.

24. Obzirom na to da je apelant osoba lišena slobode prema prvostupanjskoj presudi nadležnog suda koji je postupio po imperativnoj odredbi članka 348. stavak 1. ZKP, Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju radi o lišavanju slobode u smislu članka 5. stavak 1. točka a) Europske konvencije. U tome kontekstu Ustavni sud ukazuje na stajalište Europskog suda prema kojem „[...] osoba osuđena na prvoj instanci, bez obzira na to je li ili nije bila pritvorena do tog momenta, u poziciji je koja je predviđena člankom 5. stavak 1. točka a), a koji dopušta lišavanje slobode nakon ‘osude’. Ovaj posljednji izraz ne može se tumačiti tako da je ograničen samo na slučaj pravomoćnog osuđivanja [...]” (vidi Europski sud, *Wemhoff protiv SR Njemačke*, presuda od 27. lipnja 1968. godine, serija A broj 7). Ustavni sud, stoga, zaključuje da su garancije prava na slobodu i sigurnost primjenjive na apelanta.

25. Ustavni sud naglašava da se pravo na slobodu ličnosti ubraja u jedno od najznačajnijih ljudskih prava, te da članak 5. Europske konvencije pruža zaštitu tako da nitko ne smije biti proizvoljno lišen slobode. Proizvoljnost lišavanja slobode ocjenjuje se, u prvom redu, u odnosu na poštivanje proceduralnih zahtjeva Zakona o kaznenom postupku, koji, uz to, mora biti usklađen sa europskim standardima i posebice Europskom konvencijom. Prema članku II/1. Ustava Bosne i Hercegovine, „Bosna i Hercegovina i oba entiteta će osigurati najvišu razinu međunarodno priznatih prava i temeljnih sloboda”. Pravo na osobnu slobodu je temeljno ljudsko pravo i kao takvo je inkorporirano u Ustav Bosne i Hercegovine. Ograničenja tog prava su predviđena relevantnim zakonima u Bosni i Hercegovini kojima je regulirano lišavanje slobode.

26. Ustavni sud podsjeća na to da je Europski sud konzistentno ponavljao to da je u svakom predmetu u kojem je zakonom uklonjena sudbena sloboda odlučivanja nespojiva sa Europskom konvencijom i svaki pritvor utemeljen na takvoj odredbi je nezakonit (vidi Europski sud, *Fox Campbell i Harley protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 30. kolovoza 1990. godine i 27. ožujka 1991. godine, serija A broj 182). Također, prema stajalištu Europskog suda, bilo koji sustav u kojem je pritvor obavezan je *per se* inkompatibilan sa Europskom konvencijom (vidi, Europski sud, *Ilijkov protiv Bugarske*,

presuda od 26. srpnja 2001, paragraf 84). Europski sud je, također, smatrao da, ukoliko službena osoba u sudu nema ovlasti da oslobodi podnositelja prijave, tada bi produljeni pritvor bio nezakonit (vidi Europski sud, presuda *Schiesser protiv Švicarske* od 4. prosinca 1979, serija A).

27. U apelantovom slučaju pritvor je bio određen na temelju odredaba Zakona o kaznenom postupku („Službene novine Federacije BiH” br. 43/98 i 23/99) čiji je članak 348. stavak 1. nalagao obvezu da se optuženom, koji je osuđen na kaznu zatvora od pet godina ili težu kaznu, odredi pritvor u slučaju da se već ne nalazi u pritvoru. Obzirom na to da je apelant na glavnom pretresu osuđen na kaznu zatvora od sedam godina, a nije se već nalazio u pritvoru, sud je postupio prema imperativnoj odredbi navedenog članka, te apelantu odredio pritvor. Dakle, nepobitno je da je apelantu određen pritvor sukladno zakonu. Međutim, takve odredbe koje su propisivale obligatoran pritvor nisu bile sukladne članku 5. stavak 1. Europske konvencije.

28. Ustavni sud podsjeća da se, u smislu članka II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prava i slobode određeni u Europskoj konvenciji izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svakim drugim zakonom, pa je i redoviti sud, prigodom određivanja pritvora apelantu, trebao izravno primijeniti odredbe Europske konvencije, odnosno garancije članka 5. stavak 1. Europske konvencije.

29. Na temelju izloženog Ustavni sud smatra da je pobijanim rješenjima povrijeđeno pravo na slobodu i sigurnost ličnosti iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 1. Europske konvencije.

b) Članak 5. stavak 4. Europske konvencije

30. Apelant smatra da mu je prekršeno pravo iz članka 5. stavak 4. Europske konvencije, jer se priziv nije ni mogao ispitati obzirom na to da je rješenje koje je pobijeno „donijeto pod pretpostavkom obligatornosti i za čiju zakonitost je dostatna samo činjenica izricanja kazne zatvora od 5 ili više godina”.

31. U svezi sa ovim navodima, Ustavni sud ukazuje na to da članak 5. stavak 4. Europske konvencije predviđa da osoba lišena slobode uhićenjem ili pritvaranjem ima pravo osporiti zakonitosti takvog lišavanja slobode pred sudom, odnosno pred sudbenim tijelom koje mora biti neovisno i nepristrano i koje mora imati nadležnost da donese obvezujuću odluku koja može voditi i puštanju osobe na slobodu (vidi, Europski sud, *De Wilde, Ooms i Versyp protiv Belgije*, presuda od 18. studenog 1971. godine, serija A broj 12, st. 76. i 77). To tijelo mora, također, pružiti „proceduralne garancije koje su odgovarajuće za

konkretnu vrstu lišavanja slobode”, a koje nisu „značajno manje” od garancija u kaznenom postupku, kad je rezultat lišavanja slobode dugotrajno zatvaranje osobe. Ove garancije osobito podrazumijevaju usmenu raspravu uz pravnu pomoć u postupku u kojem sudjeluju obje strane, razmatranje zakonitosti pritvora u najširem smislu, te odluku koja mora biti donesena brzo. Garancije koje pruža članak 5. stavak 4. moraju biti osigurane u domaćem zakonu, a pravni lijek mora biti učinkovit i dostatno siguran, tj. mora postojati mogućnost da se ispituju zakonitosti samog pritvora, a ne samo postupka ili zlouporabe ovlasti.

32. Ustavni sud naglašava da cilj Europske konvencije nije da garantira prava koja su teoretska i iluzorna, nego prava koja su provediva i učinkovita (vidi Europski sud, *Articoi protiv Italije*, presuda od 13. svibnja 1980, serija A broj 37, str. 16, stavak 339).

33. U konkretnom slučaju nije upitno da je apelant imao mogućnost uložiti priziv koju je i iskoristio. Međutim, apelant je morao imati na raspolaganju pravni lijek koji bi bio učinkovit i dostatno siguran da omogući nadležnom sudu da ispita utemeljenost sumnje na osnovu koje se zasniva pritvaranje, te legitimnost cilja koji se želio postići uhićenjem i držanjem u pritvoru. Obzirom na to da je Ustavni sud u prethodnim stavicima ove odluke utvrdio da sud, prigodom određivanja pritvora apelantu, nije postupio sukladno odredbama Europske konvencije, jer nije preispitao okolnosti za pritvor i protiv njega, Ustavni sud zaključuje da i sud u prizivnom postupku nije ispitao utemeljenost navoda priziva, već je postupio po imperativnoj odredbi zakona kojom je pritvor apelantu obavezan, jer je osuđen na kaznu zatvora od sedam godina. Dakle, obzirom na zakonsku odredbu koja u apelantovom slučaju nalaže obligatorni pritvor, odlučujući o apelantovom prizivu sud nije preispitao odluku kojom je određen pritvor, već je samo formalno proveo prizivni postupak i potvrdio prvostupanjsko rješenje bez mogućnosti razmatranja okolnosti za pritvor i na taj način pravni lijek koji je apelant izjavio učinio iluzornim glede primjene materijalnog prava. Stoga, Ustavni sud smatra da je povrijeđeno i apelantovo pravo iz članka 5. stavak 4. Europske konvencije.

34. Ustavni sud, na koncu, zapaža da je 1. kolovoza 2003. godine, stupanjem na snagu novog Zakona o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07 i 9/09), odredba obaveznog pritvora izmijenjena i usklađena sa Europskom konvencijom, tako što je člankom 152. propisano: *Kada izrekne presudu na kaznu zatvora, sud će optuženiku odrediti pritvor; odnosno pritvor će se produžiti ako postoje razlozi iz članka 146. stavak 1. toč. a), c) i d) ovog zakona [...]*. Prema navedenom a obzirom na to da je otklonjena neustavnost, Ustavni sud nije smatrao da je potrebno zakonodavcu nalogati da poduzme bilo kakve mjere.

VIII. Zaključak

35. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 1. Europske konvencije ako je pritvor utemeljen na zakonskoj odredbi kojom je propisan obligatoran pritvor, te, stoga, pritvor nije bio zakonit u smislu načela članka 5. stavak 1. Europske konvencije. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje članka 5. stavak 4. Europske konvencije kad sud, odlučujući o prizivu protiv odluke o pritvoru, nije preispitao odluku kojom je određen pritvor, već je samo formalno proveo prizivni postupak, potvrdio prvostupanjsko rješenje bez mogućnosti razmatranja okolnosti za pritvor obzirom na obligatoran karakter pritvora i na taj način pravni lijek koji je apelant izjavio učinio iluzornim.

36. Na temelju članka 16. stavak 4. točka 14. i članka 61. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

37. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Seada Palavrić

Predmet broj AP 1659/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija „Aragosta invest“ d.o.o.
Banja Luka podnesena protiv Pre-
sude Vrhovnog suda Republike
Srpske broj 011-0-U-06-000 134

Odluka od 13. maja 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija, u predmetu broj **AP 1659/08**, rješavajući apelaciju „**Aragosta investa**” d.o.o. **Banja Luka**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08), u sastavu:

Seada Palavrić, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

na sjednici održanoj 13. maja 2009. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija „Aragosta investa” d.o.o. Banja Luka.

Utvrđuje se povreda prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Uvp-07-000 105 od 16. aprila 2008. godine.

Predmet se vraća Vrhovnom sudu Republike Srpske koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Vrhovnom sudu Republike Srpske da u roku od 90 dana od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. „Aragosta invest” d.o.o. Banja Luka (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banje Luke, koju zastupa advokat Goran Marić iz Banje Luke, podnijela je 9. jula 2008. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 011-0-U-06-000 134. Apelant je u apelaciji zatražio i izdavanje privremene mjere kojom bi se obustavilo izvršenje Presude Vrhovnog suda broj 011-0-U-06-000 134 od 16. aprila 2008. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda zatraženo je 30. jula 2008. godine da dostavi odgovor na apelaciju.

3. Vrhovni sud je dostavio odgovor na apelaciju 12. augusta 2008. godine.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor na apelaciju Vrhovnog suda dostavljen je apelantu 22. aprila 2009. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelant je 28. oktobra 2002. godine zaključio ugovor o ortakluku (o zajedničkoj izgradnji poslovno-stambenog objekta) sa Miomirom Petkovićem i Nadom Petković. Ugovor je zaključen s ciljem izgradnje poslovno-stambenog objekta prema Regulacionom planu grada Banja Luka, na parcelama označenim kao k.č. br. 70/70 i 70/76, zk. uložak br. 6097 i 436 k.o. Banja Luka (stari premjer), a što odgovara parcelama br. 4077, 4078 i 4079, upisanim u posjedovne listove br. 1637/0 i 3618/1, te na parceli 4076/1 upisanoj u posjedovni list broj 3759/3 (novi premjer; u daljnjem tekstu: sporna građevinska parcela).

7. Republička uprava za geodetske i imovinskopravne poslove - Područna jedinica Banja Luka, Odjel za imovinskopravne poslove (u daljnjem tekstu: Odjel za imovinskopravne poslove), je Rješenjem broj 25-457-1090/02 od 20. februara 2003. godine utvrdila da Miomir Petković i Nada Petković imaju prvenstveno pravo korištenja gradskog građevinskog zemljišta radi građenja stambeno-poslovnog objekta Po+P+4+M – prve faze između ulica Gavre Vučkovića i Vase Glušca na spornoj građevinskoj parceli. U obrazloženju rješenja istaknuto je da je na osnovu izjave vještaka geodetske struke utvrđeno da navedeno zemljište čini građevinsku parcelu za izgradnju stambeno-poslovnog objekta prve faze, da se na njemu nalaze kuće i zgrade navedenih vlasnika, odnosno posjednika, pa da je, prema članu 43. Zakona o građevinskom zemljištu („Službeni list SRBiH” br. 34/86, 1/90, 29/90 i „Službeni glasnik RS” br. 29/94, 23/98, 5/99), donijeto rješenje kao u dispozitivu.

8. Odjel za prostorno uređenje grada Banja Luka je Rješenjem broj 03-360-140/03 od 22. aprila 2003. godine apelantu i Miomiru Petkoviću i Nadi Petković, kao investitorima, izdalo odobrenje za izgradnju stambeno-poslovnog objekta na spornoj građevinskoj parceli. Navedeno je da se pri izgradnji pridržavaju uvjeta iz Urbanističke saglasnosti broj 03-364-4120/02 od 4. decembra 2002. godine i odobrene investiciono-tehničke dokumentacije koju je uradio PP „Aragosta invest” iz Banje Luke.

9. Ugovorom o kupoprodaji ov. br. 6992/4, zaključen 3. maja 2004. godine, apelant je kupio dio suvlasničkog dijela Miomira Petkovića i Nade Petković na poslovno-stambenoj zgradi koja je izgrađena na spornoj građevinskoj parceli. Ugovorne strane su se sporazumjele da se 43/50 dijela zgrade, nakon izgradnje i pribavljanja upotrebne dozvole za stambeni dio, uknjiže na apelantovo ime, odnosno 7/50 dijela objekta da se uknjiži na ime Miomira Petkovića i Nade Petković sa 1/2 dijela. Također je dogovoreno da apelant ima pravo trajnog korištenja zemljišta na kojem je zgrada sagrađena, kao i zemljišta koje služi za redovnu upotrebu zgrade, te da ovo pravo može prenijeti na sve buduće vlasnike pojedinih stambenih jedinica.

10. Odjel za imovinskopravne poslove je 29. jula 2004. godine, postupajući povodom zahtjeva za ponavljanje postupka koji su uložile zainteresirane strane, Gojko Beader i drugi, donio rješenje kojim se Miomiru Petkoviću i Nadi Petković dopušta ponavljanje postupka u predmetu utvrđivanja prvenstvenog prava korištenja gradskog građevinskog zemljišta radi građenja, te je poništio Rješenje broj 25-475-1090/02 od 20. februara 2003. godine. Podnosioci zahtjeva su istakli da su parcele označene kao k.č. br. 70/72 i 70/73 prilikom usaglašavanja oblika i površina starog i novog premjera greškom ispuštene, a ušle su u sastav parcele na kojoj je utvrđeno prvenstveno pravo građenja Miomiru Petkoviću i Nadi Petković.

11. Odjel za imovinskopravne poslove, u ponovljenom postupku, postupajući povodom zahtjeva Gojka Beadera i drugih, je Rješenjem broj 25-475-295/03 od 12. septembra 2005. godine poništio svoje Rješenje broj 25-475-1090/02 od 20. februara 2003. godine. Rješenjem je utvrđeno da Miomir Petković i Nada Petković imaju prvenstveno pravo korištenja gradskog građevinskog zemljišta radi građenja stambeno-poslovnog objekta Po+P+4+M – prva faza, uz parcele čiji su oni vlasnici, i na još četiri parcele na kojima je pravo korištenja uknjiženo na druga lica, a uz navedene, i na parceli označenoj kao k.č. br. 70/73 u površini od 92 m², uknjiženoj na imena Rajne Đurđević (1/3 dijela) i Gojka Beadera (2/3) dijela. Mada su podnosioci zahtjeva za ponavljanje postupka isticali i zemljište označeno kao k.č. br. 70/72, o tome nije odlučeno ovim rješenjem. Prema navedenom rješenju, Miomir Petković i Nada Petković su se trebali uknjižiti kao nosioci prvenstvenog prava korištenja radi građenja na zemljištu označenom u tački 3. dispozitiva rješenja.

12. Republička uprava za geodetske i imovinskopravne poslove je, postupajući povodom žalbe Gojka Beadera i Rajne Đurđević izjavljene protiv rješenja od 12. septembra 2005. godine, donijela Rješenje broj 04-475-153/05 od 27. decembra 2005. godine. Tim rješenjem je uvažila njihovu žalbu u dijelu koji se odnosio na tačku 3. dispozitiva osporenog rješenja. Naime, postupajući organ je dopunio citiranu tačku osporenog rješenja tako što je utvrdio da se prvenstveno pravo korištenja zemljišta radi građenja konstituira, ne samo na zemljištu označenom u tački 3. osporenog rješenja nego i na drugom dijelu građevinske parcele, a koji zajedno čine jednu građevinsku parcelu u smislu važećeg Regulacionog plana Centar – Istok i usvojenih urbanističko-tehničkih uvjeta. Nadalje, utvrđeno je da Miomir Petković i Nada Petković imaju prvenstveno pravo korištenja zemljišta radi izgradnje stambeno-poslovnog objekta II faze, ne samo na zemljištu označenom u tački 3. osporenog rješenja nego i na zemljištu označenom u tački 3. dispozitiva ovog rješenja, a i na zemljištu označenom kao k.č. br. 70/76, zemljišnoknjižno pravo korištenja uknjiženo na ime Krste Beadera, Gojka Beadera i Rajne Đurović (po 1/3 dijela), k.č. br. 70/81 u površini od 113 m² zemljišnoknjižno pravo korištenja radi građenja uknjiženo na ODGP „Krajina” Banja Luka i k.č. br. 70/145 u površini od 113 m², zemljišnoknjižno pravo korištenja uknjiženo na ime Rajne Đurđević sa 1/3 dijela i Gojka Beadera sa 2/3 dijela, a po katastarskom operatu parcela novog premjera (4076/1) upisana u posjedovni list 3759 k.o. Banja Luka 7, na ime GP „Krajina” a. d. Banja Luka sa 1/1 dijela. U tački 7. dispozitiva rješenja Miomiru Petkoviću i Nadi Petković naloženo je da, nakon pravosnažnosti ovog rješenja, podnesu zahtjev za utvrđivanje prava vlasništva na gradskom građevinskom zemljištu određenom tačkom 3. dispozitiva osporenog rješenja, a na osnovu vlasništva na objektu sagrađenom na tom zemljištu (*objekt Po+P+4+M, koji je sagrađen sa apelantom kao investitorom i na kojem su Miomir Petković i Nada Petković, Ugovorom o kupoprodaji ov. br. 6992/4, zaključen 3. maja 2004. godine, prodali dio svog suvlasničkog dijela apelantu kao etažnom vlasniku na*

43/50 dijela odnosnog objekta, a oni zadržali 7/50 dijela objekta), te na zemljištu iz tačke 3. ovog rješenja, zahtjev za preuzimanje i dodjelu na osnovu ostvarenog prvenstvenog prava građenja. Najzad, u pogledu zemljišta označenog kao k.č. br. 70/81 i 70/145 (*greškom označeno kao k.č. br. 70/14*) naloženo je raspravljanje pitanja gubitka prava građenja. U obrazloženju rješenja je konstatirano da su Miomir Petković i Nada Petković tražili uspostavljanje prvenstvenog prava građenja na cjelokupnoj građevinskoj parceli, a što je jedino i bilo moguće u skladu sa tada važećim Zakonom o građevinskom zemljištu, a da im je to pravo pogrešno priznato samo na dijelu građevinske parcele koji se odnosi na prvu fazu gradnje, odnosno da je ovo pravo, suprotno važećem zakonu, konstituirano po fazama građenja, a ne na građevinskoj parceli kao cjelini. Najzad, konstatirano je da se predstavnik GP „Krajina” a.d. Banja Luka (*nosilac prava na zemljištu označenom kao k.č. br. 70/81 i 70/145*) nije pojavio na raspravi, iako je bio uredno obaviješten, pa je naloženo Područnoj jedinici Banja Luka da utvrdi da li je eventualno izgubila pravo građenja, te da li su rješenja donesena u vezi s tim još uvijek na snazi.

13. GP „Krajina” a.d. Banja Luka je tužbom od 10. februara 2006. godine pokrenula upravni spor protiv tužene Republičke uprave za geodetske i imovinskopravne poslove pred Okružnim sudom u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) radi poništenja Rješenja tužene broj 04-475-153/05 od 27. decembra 2005. godine. U tužbenim navodima je istaknuto da je zemljište označeno kao k.č. br. 70/81 tužiocu dodijeljeno još 1998. godine, da su otpočeti građevinski radovi, da mu je urbanistička saglasnost produžavana u više navrata, a posljednji put do 14. maja 2005. godine, te da je podnio novi zahtjev za produženje urbanističke saglasnosti, da mu na dijelu zemljišta za drugu fazu građenja pripada 226 m², a svim ostalim 173 m² pa da, u skladu s tim, ima realnog osnova da se on pojavi sa zahtjevom za utvrđivanje prvenstvenog prava građenja. Najzad, istakao je da nije upoznat sa postupcima koji su prethodno vođeni, niti je primio bilo koje od rješenja koja su u tim postupcima donesena. Apelant je, smatrajući da ima svojstvo zainteresiranog lica u ovom sporu, dostavio odgovor na tužbu ističući da je na objektu prve faze Po+P+4+M uknjižen kao etažni vlasnik sa 43/50 dijela predmetne zgrade, a Miomir Petković i Nada Petković sa 7/50 dijela, da su oni prenijeli na njega svoje trajno pravo korištenja na zemljištu na kojem je sagrađena predmetna zgrada, da mu kao većinskom suvlasniku pripadaju prava veća od prava imenovanih i da imenovani nemaju nikakva prava na zemljištu druge faze. Apelant je, kao zainteresirano lice na strani tužioca, predložio da se tužba uvaži i poništi osporeni akt.

14. Okružni sud je Presudom broj 011-0-U-06-000 134 od 21. februara 2007. godine, a nakon održane nejavne sjednice, uvažio tužbu i poništio osporeni akt radi povreda pravila postupka. Okružni su je, između ostalog, zaključio da su prigovori u pogledu tužiočeve

aktivne legitimacije, koje je istaknuo tuženi, te u svojstvu zainteresiranih lica u ovom postupku, Miomira Petkovića i Nade Petković, kao i apelantovi prigovori, neosnovani s obzirom na to da se, prema stanju spisa i podacima iz osporenog akta, jasno može zaključiti da je zemljište označeno kao k.č. br. 70/81 dodijeljeno tužiocu na osnovu pravosnažnog i izvršnog Rješenja Skupštine grada Banja Luka broj 25-475-257/98 i 25-475-259/98 od 29. decembra 1998. godine, koje je provedeno u zemljišnim knjigama, te da se zemljište označeno kao k.č. br. 70/145 prema katastarskom operatu nalazi u tužiočevom posjedu. Apelantov prigovor da je na zemljištu označenom kao k.č. br. 70/81 stekao pravo korištenja na osnovu ugovora zaključenog sa tužiocem, na osnovu kojeg je izvršio i uknjižbu, sud je cijenio irelevantnim za tužiočevu aktivnu legitimaciju, jer je istaknut tek u ovom postupku.

15. Vrhovni sud je, odlučujući povodom zahtjeva za izvanredno preispitivanje presude Okružnog suda koji su uložila zainteresirana lica, Mimir Petković i Nada Petković, Presudom broj 118-0-Uvp-07-000 105 od 16. aprila 2008. godine uvažio zahtjev i preinačio Presudu Okružnog suda broj 011-0-U-06-000 134 od 21. februara 2007. godine tako što se tužba odbacuje. U obrazloženju presude, Vrhovni sud konstatira da na zahtjev za izvanredno preispitivanje presude tužena strana, tužilac i apelant, nije dala odgovor. Nadalje, istaknuto je da rješenjem Republičke uprave za geodetske i imovinskopravne poslove, koje je presudom Okružnog suda poništeno, tužiocu, tj. GP „Krajina”, nisu povrijeđena nikakva prava niti neposredni interes zasnovan na zakonu, pa je tužbu trebalo odbaciti na osnovu člana 22. tačka 3. Zakona o upravnim sporovima. Ovakav zaključak Vrhovni sud je zasnovao na činjenici da tužilac nije priveo svrsi neizgrađeno građevinsko zemljište označeno kao k.č. br. 70/81, a koje mu je dodijeljeno 1998. godine, da je zemljište otuđio apelantu ugovorom od 22. augusta 2008. godine ovjerenim u Osnovnom sudu u Banjoj Luci, pa je, na osnovu člana 53. Zakona o građevinskom zemljištu koji je važio u vrijeme kad mu je zemljište dodijeljeno, *ex lege*, izgubio pravo korištenja radi građenja. Također, Vrhovni sud je zaključio da zemljište označeno kao k.č. br. 70/145 nije dodijeljeno tužiocu rješenjem iz 1998. godine, a ne postoje podaci da je to učinjeno nekim drugim aktom. Naime, u zk. ulošku broj 434 k.o. Banja Luka na predmetnom zemljištu evidentirano je pravo korištenja u korist drugih lica, pa je očigledno da je u katastru pogrešno evidentirano kao tužiočev posjed. Nadalje, zaključeno je da predmet zahtjeva za prvenstveno pravo korištenja zemljišta radi građenja može biti samo građevinska parcela kao cjelina, a kako je to utvrđeno Zakonom o građevinskom zemljištu, odnosno Zakonom o građevinskom zemljištu Republike Srpske. U tom smislu, naknadno kompletiranje građevinske parcele u žalbenom postupku nema pravni tretman izmjene zahtjeva, u smislu odredbi člana 118. Zakona o općem upravnom postupku, već se radi o upotpunjavanju zahtjeva, u skladu sa članom 227. stav 1. istog zakona.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

16. Apelant se žali da su mu osporenim presudom Vrhovnog suda povrijeđena sljedeća prava: pravo na pravično suđenje garantirano članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i pravo na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije.

17. Povredu prava na pravično suđenje apelant vidi u činjenici da mu Vrhovni sud, usprkos tvrdnji u osporenoj presudi, nije dostavio zahtjev za izvanredno preispitivanje presude Okružnog suda i uz činjenicu da je bio zainteresirana strana u postupku. Na ovaj način mu je onemogućeno da učestvuje u postupku pred ovim sudom.

18. Povreda prava na imovinu, prema apelantovom mišljenju, ogleda se u činjenici da se nakon presude Vrhovnog suda Miomir Petković i Nada Petković mogu uknjižiti kao vlasnici na stambeno-poslovnim objektu u pogledu kojeg su, u skladu sa ugovorom o kupoprodaji zaključenim 2004. godine, dali saglasnost apelantu da se može uknjižiti na objektu kao etažni vlasnik na 43/50 dijela, kao i da ima pravo trajnog korištenja zemljišta na kojem je zgrada sagrađena, kao i zemljišta koje služi za redovnu upotrebu zgrade.

19. Apelacija ne sadrži pojedinačne navode koji bi upućivali na povredu prava na nediskriminaciju.

b) Odgovor na apelaciju

20. U odgovoru na apelaciju, Vrhovni sud je konstatirao da Presudom broj 118-0-Uvp-07-000 105 od 16. aprila 2008. godine nisu povrijeđena navedena apelantova ustavna prava. Vrhovni sud se nije izjasnio u pogledu navoda iz apelacije da zahtjev za izvanredno preispitivanje presude nije bio dostavljen apelantu, niti je ponudio dokaz koji bi opovrgao ovaj apelantov navod.

V. Relevantni propisi

21. **Zakon o upravnim sporovima** („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 109/05) u relevantnom dijelu glasi:

Član 13.

[...]

Treće lice kojem bi poništavanje osporenog upravnog akta neposredno bilo na štetu (zainteresirano lice), ima u sporu položaj stranke.

Član 35.

Protiv pravosnažne odluke okružnog suda donesene u upravnom sporu stranka može podnijeti zahtjev za izvanredno preispitivanje sudske odluke (u daljnjem tekstu: zahtjev) Vrhovnom sudu Republike Srpske, putem nadležnog suda.

Član 38.

Nedopušten ili neblagovremen zahtjev iz člana 36. ovog zakona ili zahtjev koji je podnijelo neovlašteno lice, sud će odbaciti rješenjem.

Ako sud ne odbaci zahtjev iz stava 1. ovog člana, dostavit će ga protivnoj stranci, koja može, u roku od 30 dana, podnijeti odgovor na zahtjev.

[...]

Član 39.

Vrhovni sud rješava o zahtjevu iz člana 35. ovog zakona u sjednici vijeća od troje sudija, a osporenu odluku ispituje samo u granicama zahtjeva i povreda propisa iz člana 35. stav 2. ovog zakona.

VI. Dopustivost

22. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

23. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

24. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 118-0-Uvp-07-000 105 od 16. aprila 2008. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 14. maja 2008. godine, a apelacija je podnesena 9. juna 2008. godine, tj. u roku od 60 dana

kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

25. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

26. Apelant osporava navedenu presudu tvrdeći da su mu tom presudom povrijeđena prava iz člana II/3.e), k), člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, člana 6, člana 1. Protokola broj 1 i člana 14. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

27. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

28. Član 6. Evropske konvencije glasi u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

29. Apelant smatra da mu je osporenom presudom prekršeno pravo na pravično suđenje zato što mu kao zainteresiranom licu nije dostavljen zahtjev za izvanredno preispitivanje presude protiv presude Okružnog suda, a kako to nalaže član 38. Zakona o upravnim sporovima, čime je prekršen princip kontradiktornosti postupka i ravnopravnosti stranaka u postupku.

30. U vezi s tim navodima, Ustavni sud prije svega ukazuje da je svrha člana 6. Evropske konvencije, između ostalog, dodijeliti „tribunalu” dužnost provođenja propisane provjere podnesaka, argumenata i dokaza koje mu dostave strane, bez prejudiciranja njihove procjene i relevantnosti u pogledu sudske odluke (vidi Evropski sud za ljudska prava,

Kraska protiv Švicarske, presuda od 19. aprila 1993. godine, A 254. B). Pri tome, član 6. stav 1. zahtijeva uspostavljenje pravične ravnoteže među stranama u postupku (vidi Evropski sud za ljudska prava, *De Haes i Gijssels protiv Belgije*, presuda od 24. februara 1997. godine, Izvještaji 1997-I), tj. da postoji ravnopravnost strana u postupku. Prema stavu Evropskog suda za ljudska prava, princip ravnopravnosti strana znači da stranama u postupku mora biti data razumna mogućnost izlaganja predmeta, uključujući i iznošenje dokazne građe pod uvjetima koji ih ne stavljaju u znatno podređen položaj u odnosu na protivnika (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Dombo Beheer B.V. protiv Holandije*, presuda od 27. oktobra 1993. godine, serija A, broj 274). Također, Evropski sud za ljudska prava je zaključio da je u građanskim stvarima prekršen princip ravnopravnosti strana u pristupu pravnim sredstvima i kada je jednoj strani uskraćena mogućnost odgovoriti na pismene podneske koje je domaćem sudu podnio državni pravobranilac (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Ruiz-Mateos protiv Španije*, presuda od 23. juna 1993. godine, serija A, broj 262).

31. Uzimajući u obzir navedeno, Ustavni sud zapaža da član 38. Zakona o upravnim sporovima propisuje da zahtjev za izvanredno preispitivanje presude mora biti dostavljen i „protivnoj strani”. U konkretnom slučaju, Vrhovni sud je u obrazloženju osporene presude naveo da na zahtjev za izvanredno preispitivanje presude nisu dali odgovor ni tužena, tj. Republička uprava za geodetske i imovinskopravne poslove, ni tužilac, tj. GP „Krajina”, a ni apelant. Dakle, za Vrhovni sud nije bilo sporno da je apelant u konkretnom slučaju „protivna strana”. Međutim, u svom odgovoru na apelaciju, Vrhovni sud se uopće nije osvrnuo na nedvosmisleni navod u apelaciji da zahtjev za izvanredno preispitivanje presude nije dostavljen apelantu, niti je u tom smislu ponudio bilo kakav dokaz na osnovu kojeg bi se moglo zaključiti da je ovaj apelantov navod očigledno neosnovan. Na osnovu svih predočenih činjenica, Ustavni sud smatra da je Vrhovni sud, propustom da dostavi zahtjev za izvanredno preispitivanje presude, onemogućio apelantu, kao zainteresiranom licu u upravnom sporu, da iznese pred sud svoje argumente i dokaze u predmetu u kojem se odluka direktno tiče njegovih građanskih prava, čime je doveden u „znatno podređen položaj” u odnosu na ostale učesnike u upravnom sporu. Na osnovu navedenog, Ustavni sud smatra da je ovakvim propustom Vrhovni sud prekršio princip ravnopravnosti strana u postupku koji je neodvojiv element prava na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

32. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali navodi

33. U svjetlu zaključka u pogledu povrede člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud zaključuje da nije neophodno posebno razmatrati navodne povrede prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, te pravo na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

34. Ustavni sud smatra da postoji kršenje prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, kada sud u upravnom sporu propusti dostaviti zahtjev za izvanredno preispitivanje presude protivnoj strani, kako propisuje Zakon o upravnim sporovima, iako je odluka suda odlučujuća za građanska prava zainteresiranog lica, budući da je na taj način prekršen princip ravnopravnosti strana u postupku koji je neodvojiv element prava na pravično suđenje.

35. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

36. S obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, nije neophodno posebno razmatrati apelantov prijedlog za donošenje privremene mjere.

37. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Seada Palavrić

Предмет број АП 775/08

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Салиха и Муамера
Алијагића поднесена против Пре-
суде Врховног суда Републике
Српске број 118-0-Рев-06-000430
од 31. јануара 2008. године

Одлука од 30. маја 2009. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву у предмету број **АП 775/08**, рјешавајући апелацију **Салиха и Муамера Алијагића** и апелацију **Републике Српске - Министарства трговине и снабдијевања и Општине Требиње**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1 и 2 и став 4 тачка 4, члана 59 став 2 алинеја 1 и 2, члана 61 ст. 1 и 2, члана 64 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05 и 64/08), у саставу:

Сеада Палаврић, председница
David Feldman, потпредседник
Миодраг Симовић, потпредседник
Валерија Галић, потпредседница
Tudor Pantiru, судија
Мато Тадић, судија
Constance Grewe, судија
Мирсад Теман, судија

на сједници одржаној 30. маја 2009. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Дјелимично се усваја апелација Салиха и Муамера Алијагића.

Утврђује се повреда члана П/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у односу на суђење у разумном року, као и на остале аспекте права на правично суђење, те повреда члана П/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Укидају се Пресуда Врховног суда Републике Српске број 118-0-Рев-06-000430 од 31. јануара 2008. године, Рјешење Врховног суда Републике Српске број Рев-430/04 од 15. марта 2005. године и Пресуда Окружног суда у Требињу број Гж-156/05 од 25. новембра 2005. године.

Оставља се на снази Пресуда Окружног суда у Требињу број Гж-577/03 од 24. септембра 2004. године у дијелу у ком је одлучено о накнади материјалне штете за одузети репроматеријал.

Укида се Пресуда Окружног суда у Требињу број Гж-577/03 од 24. септембра 2004. године у дијелу одлуке о каматама и накнади за одузете машине и у том дијелу враћа на поновни поступак.

Предмет се враћа Окружном суду у Требињу, који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку, у складу са чланом II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Окружном суду у Требињу да у року од 90 дана од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одбацује се као недопуштена апелација Салиха и Муамера Алијагића поднесена против Рјешења Врховног суда број 118-0-Рев-07-000 250 од 5. децембра 2008. године због протеча рока за подношење апелације.

Одбацује се као недопуштена апелација Министарства трговине и снабдијевања Републике Српске и Општине Требиње поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 118-0-Рев-06-000 430 од 31. јануара 2008. године због тога што је очигледно (*prima facie*) неоснована.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Салих и Муамер Алијагић (у даљњем тексту: апеланти), које заступа Вујадин Ивановић, адвокат из Београда, поднијели су 10. марта 2008. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Пресуде Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд) број 118-0-Рев-06-000430 од 31. јануара 2008. године. Апеланти су допунили апелацију 26. марта, 2. јуна, 7. јула, 10. јула и 23. септембра 2008. године, 29. јануара и 2. и 24. фебруара 2009. године. Апеланти су, такође, поднијели захтјев за доношење привремене мјере којом би Уставни суд забранио Републици Српској и Општини Требиње да предузимају мјере репресије према првоапеланту Салиху Алијагићу због радњи у поступку ради остваривања накнаде за одузету имовину, све до окончања поступка који се поводом апелације води пред Уставним судом. Предметна апелација је евидентирана под бројем АП 775/08.

2. У допуни апелације од 24. фебруара 2009. године апеланти су навели да оспоравају и Рјешење Врховног суда број 118-0-Рев-07-000 250 од 5. децембра 2008. године.

3. Министарство трговине и снабдијевања Републике Српске и Општина Требиње (у даљњем тексту: другоапеланти-тужени) поднијели су 15. априла 2008. године апелацију Уставном суду против Пресуде Врховног суда број 118-0-Рев-06-000430 од 31. јануара 2008. године. Апелација другоапеланата је евидентирана под бројем АП 1186/08. Другоапеланти-тужени су на тражење Уставног суда 9. септембра 2008. године допунили апелацију.

II. Поступак пред Уставним судом

4. Апеланти су Уставном суду поднијели захтјев за изузимање судије Крстана Симића из одлучивања о предметној апелацији, наводећи као разлоге да се „у предметном поступку појавио као пуномоћник једног од тужених и да се као народни посланик zaloжио за усвајање Закона о остваривању права на накнаду материјалне и нематеријалне штете настале у периоду ратних дејстава од 20. маја 1992. године до 19. јуна 1996. године којим се настојало онемогућити или знатно отежати остваривање потраживања апеланата”. Апеланти су навели да би учествовање судије Крстана Симића у рјешавању предметне апелације представљало „огрешење о принцип независности и непристрасности поступања”.

5. Уставни суд је, након разматрања захтјева апеланата и захтјева судије Крстана Симића за његово изузимање датог у одговору на захтјев апеланата, у складу са чланом 93 став 3 Правила Уставног суда, донио одлуку да се судија Крстан Симић изузме из рада и одлучивања у овом предмету.

6. С обзиром на то да су Уставном суду достављене двије апелације из његове надлежности којим се оспорава иста пресуда Врховног суда, те имајући у виду да се предметне апелације односе на исти чињенични и правни основ, Уставни суд је, у складу са чланом 31 став 1 Правила Уставног суда, донио одлуку о спајању предмета бр. АП 775/08 и АП 1186/08 у којима ће водити један поступак и донијети једну одлуку под бројем АП 775/08.

7. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Врховног и Окружног суда у Требињу (у даљем тексту: Окружни суд), као и од другоапеланата-тужених, које заступа Правобранилаштво Републике Српске, те ДП „Металац” из Требиња (у даљем тексту: трећетужени) затражено је 19. марта 2008. године да доставе одговоре на апелацију.

8. Врховни суд је доставио одговор на апелацију 28. марта 2008. године, Правобранилаштво Републике Српске 9. априла 2008. године, а Окружни суд и трећетужени нису доставили одговоре на апелацију. Окружни суд је 9. октобра 2008. године доставио спис предмета број Гж-156/05 од 25. новембра 2005. године, као и одлуке које су претходиле доношењу ове одлуке.

9. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори на апелацију Врховног суда и Правобранилаштва Републике Српске су достављени апелантима 24. септембра 2008. године.

III. Чињенично стање

10. Чињенице предмета које произилазе из навода апеланата и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин:

а) Поступак у односу на тужбени захтјев за накнаду штете у вези са одузетим репроматеријалом

11. Апеланти су били сопственици самосталне занатске браварско-лимарске радње у насељу Бихови (Петрово) у Требињу. Због ратних дејстава, они су 1993. године морали да напусте Требиње. Општина Требиње је Рјешењем број 09-012-46-3/93 од 19. маја 1993. године именовала Комисију за изузимање алата, опреме и

репроматеријала из занатско-браварске радње апеланата (у даљњем тексту: Комисија) чији је задатак био да попише сву имовину апеланата у радњи, имовину изузме и преда ДП „Металац” из Требиња. Због немогућности да се поврати изузета имовина (натурална реституција), апеланти су тужбом поднесеном 9. септембра 1999. године покренули парнични поступак ради накнаде материјалне штете за одузете машине, алат, опрему и репроматеријал, полупроизводе и готове производе (у даљњем тексту: одузета имовина). Апеланти су захтијевали да им се накнади штета тако што ће им се исплатити вриједност ствари које су садржане у записницима које је сачинила Комисија.

12. Дјелимичном пресудом Основног суда у Требињу (у даљњем тексту: Основни суд) број П-246/99 од 13. октобра 2000. године другоапеланти-тужени и трећетужени су обавезани да солидарно плате апелантима на име накнаде материјалне штете за одузети репроматеријал износ од 7.148.544,00 КМ са законском затезном каматом почев од 27. јула 1993. године па до исплате, те да им надокнаде трошкове парничног поступка у износу од 27.907,00 КМ, све у року од 15 дана под пријетњом принудног извршења.

13. Рјешењем Окружног суда број Гж-269/00 од 22. децембра 2000. године Пресуда Основног суда број П-246/99 од 13. октобра 2000. године је укинута и предмет враћен првостепеном суду на поновни поступак. Овим рјешењем је наложено првостепеном суду да отклони недостатке на које је указано у жалбама тужених, те да се изведу докази о околностима стварне висине материјалне штете причињене апелантима у погледу репроматеријала вјештачењем истог или другог вјештака финансијске струке.

14. Дјелимичном пресудом Основног суда број П-32/01 од 1. августа 2001. године тужени су обавезани да солидарно плате апелантима на име накнаде материјалне штете за одузету имовину износ од 5.626.506,92 КМ са законском затезном каматом почев од 27. јула 1993. године па све до исплате, те да им накнаде трошкове парничног поступка у износу од 32.807,00 КМ, све у року од 15 дана под пријетњом принудног извршења.

15. Рјешењем Окружног суда број Гж-424/2001 од 29. децембра 2001. године, донесеним поводом жалби парничних странака-апеланата и тужених, њихове жалбе су уважене, наведена дјелимична пресуда укинута и предмет враћен првостепеном суду на поновни поступак. Рјешењем је наложено првостепеном суду да отклони жалбене приговоре који се односе на питања активне легитимације првотужиоца Салиха Алијагића, затим, питање застаријевања потраживања, те одређивања

вјештака финансијске и машинске струке који треба, на основу записника Комисије број 1-44, да утврде количину и врсту преузетог репроматеријала и да, на основу тога, одреде његову вриједност према малопродајним цијенама у вријеме доношења пресуде. Првостепеном суду је, такође, наложено да поново саслуша предсједника Комисије Р. В. као свједока, те да, према потреби, и другим доказним средствима утврди спорне чињенице.

16. Даље, дјелимичном Пресудом Основног суда број П-78/02 од 11. октобра 2002. године тужени су обавезани да солидарно исплате апелантима износ од 6.195,648,57 КМ са законском затезном каматом почев од 27. јула 1993. године па до исплате, у року од 15 дана од дана правоснажности пресуде.

17. Рјешењем Окружног суда број Гж-433/02 од 29. маја 2003. године уважене су жалбе другоапеланата-тужених тако да је дјелимична Пресуда овог суда број П-78/02 од 11. октобра 2002. године укинута и предмет враћен првостепеном суду на поновни поступак. Окружни суд је утврдио да је основан приговор другоапеланата-тужених да је чињенично стање погрешно и непотпуно утврђено, што се, прије свега, односи на врсту и количину електрода из записника број 9 од 2. јуна 1993. године и број 39 од 21. јуна 1993. године, па да те чињенице, а нарочито количину и врсту електрода, треба поново утврдити у поновном поступку.

18. У поновљеном поступку Пресудом Основног суда број П-176/03 од 17. октобра 2003. године тужени су обавезани да апелантима солидарно надокнаде штету за одузету имовину. Укупна материјална штета, на чију исплату су тужени обавезани овом пресудом, таксативно је наведена у изреци Пресуде број П-176/03 од 17. октобра 2003. године и износи 6.033.985,07 КМ. Осим главног дуга, апелантима је досуђена и исплата законске затезне камате почев од 27. јула 1993. године до исплате, уз обавезу плаћања новчаног износа од 49.000,00 КМ на име накнаде трошкова парничног поступка.

19. Ову пресуду Основни суд је донио након поновног утврђивања спорних чињеница и спровођења доказа, који су обухватили увид у писмену документацију овог предмета, саслушање свједока, преглед записника Комисије за изузимање имовине апеланата, увид у разна документа добијена од државних органа, а посебно вјештачења овлашћених вјештака. Због недостатка одговарајућих доказа, као што су оригинални записници о изузимању имовине, Суд је користио фотокопије исправа које садрже релевантне податке за утврђивање висине штете, при чему је појаснио да је предсједник Комисије Р.В. изричито навео да се уписана количина од 4.000 кг, према записнику број 9 од 2. јуна 1993. године, односи искључиво на

електроде. Тако, на основу исказа свједока М. В. и С. Б., хемијске анализе извршене у лабораторији Жељезаре Никшић, те вјештачења вјештака, проф. др Б.Н. и проф. др Р. Р. суд је утврдио да су апелантима одузете сребрене електроде и, у складу са тим, одлучено о висини накнаде штете. Основни суд је закључио да је имовина апеланата одузета на противправан начин, чиме су се стекли правни услови да се апелантима надокнади материјална штета изражена у новцу с обзиром на то да је немогуће вратити имовину у натуралном облику. Своју одлуку суд је засновао посебно на записницима Комисије за попис, сматрајући да су они вјеродостојни и да могу да послуже као основ за утврђивање штете на име одузете имовине. Такође, Основни суд је висину накнаде штете одредио према цијенама у вријеме доношења судске одлуке, а према одредби члана 189 став 2 Закона о облигационим односима (у даљњем тексту: ЗОО). Коначно, Основни суд је оцијенио да се указане нејасноће и непотпуности, те противрјечности налаза и мишљења вјештака, у складу са датим примједбама другоапеланата-тужених у ранијим парничним поступцима, могу да отклоне поновним саслушањем странака и свједока, као и допуном вјештачења, у смислу члана 261 став 2 Закона о парничном поступку РС (у даљњем тексту: ЗПП).

20. Пресудом Окружног суда број Гж-577/03 од 24. септембра 2004. године, донесеном након одржане расправе у смислу чл. 217 до 220 ЗПП, жалбе другоапеланата-тужених су одбијене и првостепена пресуда потврђена у односу на досуђујући дио накнаде материјалне штете у износу од 6.033.987,07 КМ; жалбе су дјелимично уважене у односу на одлуку о камати, те је у том дијелу првостепена пресуда преиначена тако што су тужени обавезани да солидарно плате законску затезну камату на овај износ од 1. јануара 1999. године до исплате; даље, сва три тужена су обавезана да солидарно исплате апелантима и накнаду материјалне штете за машине и опрему у износу од 2.245.980,00 КМ са законском затезном каматом од 1. јануара 1999. године до исплате, те да им накнаде парничне трошкове од 68.027,00 КМ, све у року од 30 дана под пријетњом извршења. Суд је навео да су тужени изјавили жалбу због свих жалбених разлога, да су истакли да налаз вјештака има озбиљних недостатака, да првостепени суд није оцијенио примједбе на налаз вјештака из поднеска који је суд примио на рочишту 17. јула 2003. године, да је суд у расправљање требало да укључи и дио тужбеног захтјева о ком се није одлучивало, те да је суд погрешно примијенио материјално право кад је апелантима досудио камату од 27. марта 1993. године, будући да би апелантима примјеном одредби члана 189 став 2 ЗОО камата припадала од дана доношења првостепене пресуде.

21. Суд је првенствено оцијенио да су основани жалбени наводи да се ради о једном, а не два тужбена захтјева (члан 83 став 2), те је одлучио да расправља и о

другом дијелу захтјева, па је одредио вјештачење у погледу вриједности машина и опреме и након тога, 12. августа 2004. године, одржао расправу. Суд је навео да су све спорне чињенице наведене у жалби, као и приговори из поднеска од 14. јула 2003. године упућени вјештацима отклоњени тако да другоапеланти-тужени нису имали примједба ни приговора на допуњено усмено мишљење вјештака, осим примједба на висину царинске стопе на сребрене електроде и укупну количину електрода. Суд је, даље, појаснио да другоапеланти нису конкретизовали у чему се састоје те примједбе. Након што су се вјештаци усмено читовали на примједбе о висини царинске стопе, суд је закључио да су примједбе другоапеланата у том дијелу неосноване. Даље, суд је оцијенио неоснованим материјалноправне приговоре о активnoj легитимацији и застаријевању потраживања, прихватајући у том дијелу у цијелости разлоге првостепеног суда, као и у дијелу примједба да су вјештаци у цијену репроматеријала укључили и порез на промет, будући да апеланти као физичка лица, према одредбама важећих прописа, могу да купе само робу по малопродајним цијенама.

22. Суд је прихватио разлоге првостепеног суда да правни основ тужбеног захтјева није споран, те да постоји солидарна одговорност тужених да апелантима накнаде штету за ствари које су им одузете 1993. године. Даље је навео да такво понашање другоапеланата-тужених представља повреду права на мирно уживање имовине, јер је апелантима на начин који није имао упоришта у позитивном законодавству одузета имовина (око 1.000 тона материјала), те да су, у смислу чл. 154, 155, 185, 187 и 190 ЗОО, одговорни за штету. Одлучујући о тужбеном захтјеву који се односи на накнаду за одузете машине и опрему, суд је навео да је већи дио опреме отуђен у СЦГ, а да се један дио машина налази код трећетуженог, те да, због протека времена и неправилног ускладиштења, више нема употребну вриједност и да, стога, није могућа натурална реституција због чега је апелантима досудио накнаду према налазу судских вјештака. Суд је, коначно, навео да су недостаци у вези са чињеничним стањем утврђени у првостепеној пресуди отклоњени пред другостепеним судом, да је „правилно утврђено чињенично стање и из домена врсте, количине и утврђених цијена за ствари које су предмет парнице, тако није било потребе ни да се примјењују одредбе члана 127 ЗПП”. Наиме, тим чланом је прописано да, уколико се утврди да странци припада право на накнаду штете на новчани износ или на замјениве ствари, али се тачна висина износа, односно количина ствари не може да утврди, или би могла да се утврди само с несразмјерним тешкоћама, суд ће о овом одлучити према слободној оцјени. Суд није прихватио приговоре другоапеланата-тужених да се вјештачење обави у некој од стручних установа, који тај захтјев нису конкретизовали ни образложили, закључивши да би то водило одуговлачењу поступка, будући да

поступак траје више од пет година, да су спроведена четири вјештачења различитих вјештака, да су сви вјештаци отклонили недоумице о врсти, количини и вриједности ствари, те да се њихови налази умногоме не разликују.

23. Окружни суд је, међутим, закључио да су жалбе другоапеланата-тужених основане у дијелу одлуке о каматама на досуђени износ главнице. Суд је закључио да се ради о накнади „неновчане материјалне штете из члана 189 став 1 ЗОО, а у вези са чланом 185 став 4 истог закона”, те је навео да се, у смислу члана 189 ЗОО, висина накнаде штете одређује према цијенама у вријеме пресуђења. Због тог разлога, Суд је оцијенио као неправилан закључак првостепеног суда да, према одредби члана 186 ЗОО, апелантима припадају камате од дана настанка штете (27. јула 1993. године), јер би се на тај начин апелантима досудила, осим обичне штете, и измакла корист, а што апеланти нису тражили. На тај би се начин, према схватању Окружног суда, накнада вишеструко валоризовала и путем цијене оштећене ствари и путем камате, „јер камата има својство акцесорног потраживања и само је својеврсна накнада због нетрошења новца (члан 277 ЗОО)”. Коначно, суд је закључио да одредбу члана 186 ЗОО не треба тумачити у дословном, већ у ширем смислу, те да се за првоапеланте – тужиоце настанак штете догодио 1999. године, јер су тог датума, према закључку суда, сазнали за штету. Пошто су, због ратних дејстава, били спријечени да дођу у посјед своје имовине, те да остварују зараду, суд је одлучио да апелантима на досуђени износ главнице припадају камате од 1. јануара 1999. године.

24. Рјешењем Врховног суда број Рев-430/04 од 15. марта 2005. године ревизије тужилаца, другоапеланата-тужених су уважене, другостепена Пресуда Окружног суда број Гж-577/03 од 24. септембра 2004. године, као и одлука о парничним трошковима у односу на ове тужене су укинуте и одлучено је да се предмет у том дијелу врати другостепеном Окружном суду на поновно суђење. Врховни суд је оцијенио да, с обзиром на то да одузете ствари више није било могуће вратити, вриједност ствари треба утврдити према вриједности ствари у вријеме доношења првостепене пресуде, а не према вриједности ствари у вријеме настанка штетног догађаја. Одузета имовина, сматра Врховни суд, није напуштена имовина, нити је наступило застаријевање потраживања. Даље је наведено да је Окружни суд спровео првостепени поступак у вези са накнадом штете за машине и опрему, те на тај начин онемогућио другоапеланте-тужене да изјаве жалбу у том дијелу, већ су наведену одлуку могли да оспоравају само ревизијом. Суд је навео да другостепени суд није оцијенио жалбене наводе у вези са недостатком налаза судских вјештака, а без тога се, према оцјени Врховног суда, није могло потпуно утврдити чињенично стање, чиме је почињена повреда чл. 209 и 203 став 1 у вези са чланом 231 ЗППРС, те суд

закључује да се „из до сада изведених доказа не може поуздано да изведе закључак да су се у пословним просторијама тужилаца налазиле сребрене електроде, пошто у записницима од броја 1 до броја 44 није констатован њихов квалитет”. Стога је рјешењем Врховног суда наложено да се детаљно саслуша друготужилац Муамер Алијагић у вези са околностима када су, како и под којим условима набављене електроде с обзиром на њихову високопроцијењену вриједност, те је наложено да се од предузећа „Обод” из Цетиња прибави уговор о пословно-техничкој сарадњи. Коначно, наведено је да се након тога судски вјештаци треба да изјасне како на наведене околности, тако и на примједбе другоапеланата-тужених „везане за репроматеријал и опрему, а затим да се изјасне о ближим техничким карактеристикама машина и алата за које се тражи накнада штете”. Суд је истакао да је уважио ревизију, те у односу на ове тужене (дакле, не и у односу на трећетуженог, који није изјавио ревизију) пресуду укинуо и примјеном члана 249 став 1 ЗПП предмет вратио на поновно суђење Окружном суду.

25. Пресудом Окружног суда број Гж-156/05 од 25. новембра 2005. године, која је донесена у поновном поступку, дјелимично су уважене жалбе другоапеланата-тужених и Пресуда Основног суда број П-176/03 од 17. октобра 2003. године преиначена тако што су другоапеланти-тужени обавезани да апелантима солидарно исплате на име накнаде материјалне штете износ од 1.281.223,35 КМ за одузету имовину из пословних просторија тужилаца-апеланата, према ставкама ближе наведеним на странама 1. до 19. писменог примјерка пресуде. Другоапеланти-тужени су обавезани да плате и законску затезну камату почев од 22. августа 2005. године, као дана процјене, па до исплате у року од 30 дана. Преостали дио тужбеног захтјева апеланата-тужилаца за накнаду материјалне штете преко досуђеног износа, те захтјев за досуђење законске затезне камате почев од 27. јула 1993. године па до исплате су одбијени. Другоапеланти-тужени су обавезани да солидарно накнаде трошкове парничног поступка у износу од 49.670,00 КМ у року од 30 дана.

26. У образложењу ове пресуде суд је првенствено истакао да је, према упутствима Врховног суда датим у Рјешењу број Рев-430/04 од 15. марта 2005. године, одржао расправу у складу са одредбама ЗПП (чл. 217-220), те да је донио одлуку на основу резултата расправљања. Даље је наведено да су неосновани жалбени приговори у вези са активном легитимацијом апеланата-тужилаца и застаријевањем потраживања. С обзиром на то да је међу странкама неспорно да је Ратно предсједништво из радње апеланата изузело машине, алат, опрему и репроматеријал, о чему је Комисија сачинила записнике, те да је већи дио тих ствари продат у Савезну Републику Југославију, Окружни суд је констатовао да је закључак првостепеног суда о

солидарној одговорности тужених за штету правилан. Суд је, даље, оцијенио да су неосновани жалбени наводи другоапеланата-тужених да је жалбени суд требало да одлучује и о дијелу тужбеног захтјева о ком није расправљао првостепени суд (машине, алати и опрема). Даље, суд је, наводећи да поступа према упутствима из рјешења ревизионог суда, закључио да се ради о сложенијем вјештачењу, те је, позивајући се на одредбу члана 149 став 4 ЗПП и наводећи да је чланом 45 Закона о вјештацима Републике Српске („Службени гласник РС” број 16/05) прописано да послове вјештачења врше вјештаци са цијеле територије БиХ, а само изузетно и из других држава, одредио вјештачење у Институту за стројарство Свеучилишта у Мостару (у даљњем тексту: Институт). Суд је појаснио да је вјештак на рочишту навео да су сви записници о одузимању јасни осим записника број 9 и 39, те је наведено да је вјештак дао више варијанти о вриједности електрода из спорних записника, али да је једино суд, а не вјештак, овлашћен да утврди да ли је нека чињеница доказана. Даље је наведено да из ревизионог рјешења произилази да је Врховни суд „питање висине накнаде материјалне штете која се захтјевом тражи у овом спору прихватио као примјену материјалног права”, те да произилази да је суд сматрао да за правилну примјену материјалног права треба утврдити спорне чињенице извођењем нових доказа (на предлог странака, а не по службеној дужности), „па и без обзира што ти нови докази нису предложени у жалби”. Након оцјене доказа спроведених пред тим судом (новог вјештачења, саслушања апеланта Муамера Алијагића и свједока Р.А., директора „Обода” а.д. Цетиње, извршеног увида у потврде тог предузећа и рјешење Општине Требиње, те у извјештај о отпреми репроматеријала предузећа „Горштак” Подгорица), Окружни суд је закључио да апеланти нису доказали тврдње да су електроде из записника број 9 и 39 биле сребрене, а што су били дужни доказати сходно члану 123 ЗПП. Стога је Окружни суд, позивајући се и на рјешење Врховног суда, закључио да првостепени суд из спроведених доказа није могао са сигурношћу да утврди да се ради о сребреним електродама, те је на тај начин повриједио одредбу члана 8 ЗПП због чега је првостепена пресуда преиначена у погледу износа штете која је досуђена апелантима, а преостали дио тужбеног захтјева (4.752.762,16 КМ) за репроматеријал је одбијен. Даље, Окружни суд је првостепену пресуду преиначио и у одлуци о камати, налазећи да апелантима припада камата од 22. августа 2005. године као дана процјене коју је извршио Институт. Суд је, позивајући се на одредбу члана 189 став 2 и члана 394 ЗОО, појаснио да апелантима не може да се досуди камата од дана настанка штете, јер би се на тај начин накнада двоструко валоризовала и путем цијене одузетих ствари и путем камате.

б) Поступак у односу на тужбени захтјев за накнаду штете за изузету опрему и машине

27. Апеланти су по налогу суда 23. маја 2005. године уредили тужбу у погледу захтјева за накнаду штете за машине и опрему, спецификајући одузета средства рада и наводећи новчане износе појединачно за сваку одузету машину или опрему. Након тога, Окружни суд је донио Рјешење број Гж-156/05 од 2. фебруара 2006. године којим је одбио предлог апеланата да се допуни Пресуда Окружног суда број Гж-156/05 од 25. новембра 2005. године. Окружни суд је утврдио да захтјев апеланата-тужилаца из уређене тужбе нема законског упоришта, која је достављена Окружном суду након доношења ревизионе одлуке да о томе одлучи као другостепени суд у жалбеном поступку. Суд је утврдио да су питање накнаде штете за машине и опрему апеланти поставили у жалбеном поступку тако да тужбеним захтјевом траже накнаду штете за машине и опрему пред другостепеним судом о ком никад није ни одлучивао првостепени суд, јер прецизирани тужбени захтјев никад није ни поднесен првостепеном суду. Окружни суд је закључио да се пред суд другог степена може да изнесе само онолико правних проблема колико их је било пред судом првог степена, а да вишак преко тога може да представља само нову парницу.

28. Апеланти су поднеском од 22. јула 2005. године затражили да Основни суд на основу приложене документације формира спис под новим бројем, те да настави првостепени поступак накнаде штете за изузете машине и опрему, у складу са поднесеном тужбом и прецизираним тужбеним захтјевом.

29. Након доношења ове пресуде, апеланти су поднијели двије ревизије против одбијајућег дијела другостепене Пресуде Окружног суда број Гж-156/05 од 25. новембра 2005. године и Рјешења Окружног суда број Гж-156/05 од 2. фебруара 2006. године. Посљедње рјешење Окружног суда број Гж-156/05 од 2. фебруара 2006. године, против кога су апеланти, осим Пресуде Окружног суда број Гж-156/05 од 25. новембра 2005. године, поднијели ревизију, тичало се захтјева апеланата да у жалбеном другостепеном поступку суд донесе допунску пресуду којом би, противно одредбама парничног поступка и разлозима изнесеним у тач. 20 и 21 ове одлуке, суд мериторно одлучивао о тужбеном захтјеву за накнаду штете за одузете машине и опрему. Даље, ревизије су поднесене због повреде одредби парничног поступка и погрешне примјене материјалног права и у њима је предложено да се пресуда у оспореном дијелу преиначи тако што би тужбени захтјев апеланата био усвојен у цјелини уз досуђење парничних трошкова, укључујући и трошкове поступка поводом ревизије.

ц) Оспорена пресуда која се односи на оба тужбена захтјева

30. И, коначно, Пресудом Врховног суда број 118-0-Рев-06-000430 од 31. јануара 2008. године ревизије апеланата и другоапеланата-тужених против Пресуде Окружног суда број Гж-156/05 од 25. новембра 2005. године су одбијене, а ревизија тужилаца-апеланата против Рјешења Окружног суда број Гж-156/05 од 2. фебруара 2006. године одбачена. Образлажући дио одлуке о одбацивању ревизије апеланата-тужилаца изјављене против Рјешења Окружног суда број Гж-156/05 од 2. фебруара 2006. године, суд је констатовао да о дијелу тужбеног захтјева усмјереног на накнаду материјалне штете за машине и опрему поступак није правоснажно завршен, односно да о том дијелу тужбеног захтјева поступак тек треба да се правоснажно спроведе. Због тих разлога је ревизија апеланата у том дијелу недопуштена, у смислу члана 247 у вези са чланом 254 ст. 1 и 4 ЗПП. Врховни суд је образложио да је одлуку о одбијању ревизија апеланата-тужилаца, као и другоапеланата-тужених донио сумирајући све чињенице и спроведене доказе које су извели Основни и Окружни суд. Врховни суд је утврдио да постојање сребрених електрода [што је била кључна чињеница коју је требало утврдити, јер је од ње зависила висина накнаде штете а основ није био споран] у радњи апеланата, а чији налаз и доказ битно утичу на досуђену висину накнаде штете, јесте фактичко, а не стручно питање. Терет доказивања постојања сребрених електрода је био на апелантима, а они постојање сребрених електрода, како је навео Врховни суд, нису доказали на поуздан и несумњив начин. Разлог зашто је другостепени суд засновао своју одлуку само на доказима који су изведени на расправи пред тим судом, односно на налазу Института за стројарство Свеучилишта у Мостару (у даљњем тексту: Институт), Врховни суд је образложио разликама у налазима и оцјенама мишљења вјештака који су раније изведени и дати, а који су, како наводи Врховни суд, били толико противрјечни да се о њима није могло расправљати пред судом. Због тога је одређено ново вјештачење Института за стројарство Свеучилишта у Мостару. Свако од претходних вјештачења имало је одређене недостатке због којих се пресуда није могла на њима заснивати. Због тих разлога другостепени суд није ни био дужан да се у својој пресуди бави пријашњим налазима и мишљењима. Наведено је да другостепена пресуда није заснована само на доказима изведеним у поступку пред другостепеним судом него и на резултатима цјелокупног поступка. Када се узму у обзир и искази апеланата, саслушаних у својству странака, и доведу у везу са другим исказима свједока и осталим доказима, опет не може да се изведе закључак да су електроде биле сребрене, закључио је Врховни суд.

31. Врховни суд је и друге доказе и чињенице оцијенио појединачно и заједно са свим осталим доказима, налазећи да Окружни суд Пресудом број Гж-156/05 од

25. новембра 2005. године није начинио битне повреде парничног поступка, нити је неправилно и погрешно протумачио релевантно материјално право у односу на конкретан случај. Коначно, Врховни суд је закључио да је „другостепени суд у својој пресуди [Пресуди Окружног суда број Гж-156/05 од 25. новембра 2005. године] правилно примијенио одредбу члана 8 Закона о парничном поступку РС и да није повриједио одредбу члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода”.

32. Такође, Врховни суд је навео да другостепени суд није паушално оцијенио потврде и документацију које су апеланти доставили о пословној сарадњи са Холдингом Електродистрибуција „Обод” д.д. Цетиње, него их је довео у везу са другим доказима. Из исказа свједока Аџића и из садржине потврде ове фирме произилази да није било пословне сарадње између апеланата и наведене фирме, па тај исказ не може да се прихвати као вјеродостојан докуменат. У најповољнијем случају по апеланте, документација и пријемнице које свједоче о пословној сарадњи, под условом да су вјеродостојне, могу само да свједоче о пословном односу ових субјеката у току 1988. године, а не и 1993. године, када је апелантима и настала спорна штета.

33. У образложењу пресуде Врховни суд је, такође, размотрио ревизионе приговоре другоапеланата-тужених, те је, између осталог, констатовао да су неосновани приговори другоапеланата-тужених у вези са активном легитимацијом апеланата-тужилаца. С обзиром на то да су се апеланти у коначним изјавама сагласили да су ствари биле заједничке, без обзира на то кад је њихова радња престала да ради и ко је од њих прије тога одјавио радњу, суд је закључио да у односу на другоапеланте, као тужене за накнаду штете, није битно колики су били сусопственички удјели апеланата у одузетим стварима, већ да је та околност релевантна само у међусобном односу између апеланата-тужилаца. Стога је суд закључио да су у предметном парничном поступку као тужиоци активно легитимисана оба апеланта. Суд је размотрио и приговоре другоапеланата у вези са застаријевањем потраживања, те је и тај приговор оцијенио као неоснован због разлога наведених у Рјешењу Врховног суда број Рев-430/04 од 15. марта 2005. године. У том рјешењу је наведено да су нижестепени судови утврдили да је штета за апеланте настала 27. јула 1993. године, када су одузете ствари из пословних просторија апеланата, од ког би датума рок застарјелости, дакле, најраније почео да тече. Међутим, будући да су се тада на том простору изводила ратна дејствовања због којих су проглашени непосредна ратна опасност и ратно стање, које је укинута Одлуком Народне скупштине Републике Српске („Службени гласник РС” број 15/096), која је ступила на снагу 19. јуна 1996.

године, Врховни суд је закључио да су до тог датума постојали услови за застој тока рока застарјелости из члана 383 ЗОО. Наиме, у случају апеланата постојале су несагледиве препреке за тражење заштите пред надлежним органима, односно за подношење тужбе за поврат одузетих ствари, односно накнаду штете. Даље је наведено да је за доспјелост потраживања на име накнаде штете неопходно да оштећени сазна како за починиоца, тако и за врсту и обим штете. Будући да су апеланти тек крајем 1998, односно почетком 1999. године сазнали за обим штете, односно за постојање спорних записника, а да је тужба поднесена 10. септембра 1999. године, Врховни суд је закључио да у конкретном случају није протекао рок од три године прописан чланом 376 став 1 ЗОО.

д) *Оспорено рјешење Врховног суда*

34. Рјешењем Врховног суда број 118-0-Рев-07-000 250 од 5. децембра 2008. године одбачена је ревизија апеланата изјављена против Рјешења Окружног суда број 015-0-ГЖ-06-000- 270 од 13. децембра 2006. године. Тим рјешењем Окружног суда одбијена је жалба апеланата и потврђено Рјешење Основног суда број П: 255/05 од 8. маја 2006. године, којим се Основни суд прогласио ненадлежним за поступање по тужбеном захтјеву апеланата за накнаду штете за изузету опрему и машине и одлучено је да ће се по правоснажности предмет уступити Правобранилаштву Републике Српске.

35. У образложењу рјешења Врховног суда је наведено да је схватање апеланата да се рјешењем Окружног суда правоснажно окончава поступак који су апеланти покренули тужбом за накнаду штете погрешно. Суд је истакао да се у конкретном случају ради о накнади материјалне штете за ствари изузете од апеланата у периоду од 21. маја до 27. јула 1993. године, да је Законом о утврђивању и начину измирења унутрашњег дуга РС који је био на снази у вријеме доношења оспорене одлуке регулисано да ће се начин и рокови верификације појединачних потраживања по основу накнаде штете у спорном периоду регулисати посебним законом. Будући да је након тога донесен Закон о остваривању права на накнаду материјалне и нематеријалне штете настале у периоду ратних дејстава од 20. маја 1992. године до 19. јуна 1996. године, суд је закључио да предмет апеланата, у складу са одредбама тог закона, треба уступити Правобранилаштву.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације апеланата

36. Апеланти наводе да је оспореном Пресудом Врховног суда број 118-0-Рев-06-000430 од 31. јануара 2008. године повријеђено њихово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, право на забрану дискриминације из члана 14 Европске конвенције, као и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Повреду права на правичан поступак апеланти виде у неправилно и непотпуно утврђеном чињеничном стању предмета, те у погрешној примјени материјалног и процесног права. Они посебно наглашавају да су им наведена уставна права повријеђена због чињенице да им је друготужена (Општина Требиње), по наређењу првотужене, одузела цјелокупну имовину из њихове браварско-лимарске радње, а према записнику о изузимању који је сачинила општинска комисија коју је именovalo Ратно предсједништва друготужене. У судским поступцима који су претходили оспореној пресуди Врховног суда апеланти су захтијевали накнаду штете за одузету имовину. Апеланти се жале посебно на дужину поступка којим је одлучивано о њиховим захтјевима за накнаду штете, тврдећи да је поступак трајао осам година и четири мјесеца. Првостепеном Пресудом Основног суда број П-176/03 од 17. октобра 2003. године није у цијелости ријешен тужбени захтјев за накнаду штете, будући да је одлучено да се о накнади штете за машине и опрему посебно одлучи. Окружни суд је, наиме, у ранијем поступку одлучивао и о тужбеном захтјеву апеланата за накнаду штете за одузете машине и опрему, досуђујући износ од 2.245,980,00 КМ. Врховни суд је установио да је таквим одлучивањем повријеђено право на жалбу, укинуо другостепену пресуду у том дијелу и предмет вратио на поновно одлучивање другостепеном суду. Након што су апеланти 23. маја 2005. године уредили тужбу у погледу захтјева за накнаду штете за машине и опрему, Окружни суд је донио Рјешење број Гж-156/05 од 2. фебруара 2006. године којим је одбио предлог тужилаца-апеланата за допуну Пресуде Окружног суда број Гж-156/05 од 25. новембра 2005. године. Тиме је, заправо, и одбијена тужба у погледу захтјева за накнаду штете за машине и опрему, што је такође, сматрају апеланти, повреда права на правичан поступак.

37. Апеланти наводе да је Рјешење Врховног суда број Рев-430/04 од 15. марта 2005. године донесено „под притиском и кршењем права на поштено суђење”. Даље наводе да се ревизија према члану 240 став 2 ЗПП не може да изјави због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања, те да ревизиони суд, према члану 241

ЗПП, пресуду испитује само у границама разлога наведених у ревизији, пазећи по службеној дужности на примјену материјалног права и повреду одредби парничног поступка које се односе на страначку способност и заступање. Апеланти сматрају да „противно цитираним одредбама закона, ревизиони суд се упушта у испитивање тачности чињеница које су утврдили нижестепени судови и налази да је чињенично стање у погледу постојања поменутих сребрених електрода погрешно и непотпуно утврђено”, те истичу да Врховни суд, супротно одредбама чл. 123 и 124 ЗПП, наређује да се изведу докази које странке нису предложиле. Даље се наводи да другостепени суд у новом поступку, супротно одредбама чл. 102 и 207 ЗПП, дозвољава туженим да изведу нове доказе који нису били раније предложени, те, супротно упутству ревизионог суда, одређује ново вјештачење.

38. Апеланти наводе да је у поступцима пред редовним судовима неспорно доказано да им је причињена штета у износу од 6.998.741,72 КМ одузимањем опреме, машина и репроматеријала из њихове лимарско-браварске радње. Апеланти су у цијелости изнијели хронологију догађаја и ток поступка који је покренут 9. септембра 1999. године, када су и поднијели тужбу за накнаду штете за одузету имовину која се састојала, како је раније наведено, од машина, опреме, залиха готове робе, полупроизвода и репроматеријала.

39. Апеланти наводе да је оспорена одлука Врховног суда резултат чињенице да је суд „остао досљедан у игнорисању повреде поступка коју је учинио другостепени суд”. У оспореној пресуди се задирање у чињенично стање правда примјеном материјалног права, и то члана 190 ЗОО. Коначан резултат оваквог неправичног суђења јесте да је на овај начин, како наводе апеланти, легализовано отимање имовине апеланата. О суштинском питању овог поступка, а то је вриједност одузетих електрода, спроведена су четири вјештачења да би коначна одлука у посљедњем другостепеном поступку била донесена на основу потпуно новог вјештачења, супротно упутству ревизионог суда, и оцијењеног без икаквог освртања на ранија вјештачења и раније спроведене доказе. Оспорена пресуда Врховног суда је донесена под притиском јавности да Општина Требиње, према којој је одређено извршење, неће моћи да функционише ако би се исплатила накнада штете (новчана вриједност, како наводе апеланти, сребрених, а не обичних електрода) која је стварно почињена апелантима. Супротно одредбама члана 241 ЗПП, Врховни суд се упустио у испитивање тачности чињеница које су утврдили редовни судови. Апеланти су навели да је укупна ситуација која је створена у Требињу, укључујући и подношење оптужница против првоапеланта Салиха Алијагића, неповољно утицала на рад судови и њихову непристрасност и објективност у суђењу. Умјесто да се оцијене

дотад изведени докази, туженим се дозвољава да изводе нове доказе који нису предложени, као што су саслушање свједока Р.А, увид у потврду предузећа „Обод” Цетиње од 11. априла 2005. године, те Рјешење Општинске управе друштвених прихода Општине Требиње број 05-452-470-4/91 од 2. марта 1992. године. Апеланти закључују да вјештачење није спроведено у складу са чл. 147-162 ЗПП (одредбе о вјештацима). Апеланти закључују да правилна примјена одредби о вјештачењу, као парнично-процесној радњи, захтијева да се сва мишљења вјештака у свим фазама поступка узму у обзир приликом доношења коначне одлуке. Апеланти наводе да је правилна примјена ЗПП захтијевала да се изврши „усаглашавање” између разних спроведених вјештачења, што је изостало, а изјашњења вјештака је „надомјестио лаички закључак суда”. Апеланти посебно наглашавају да затезне камате нису правилно обрачунате с обзиром на чињеницу да је Окружни суд Пресудом број Гж-577/03 од 24. септембра 2004. године одредио да се умјесто од настанка штете, а то је 27. јули 1993. године, камате рачунају од 1. септембра 1999. године, односно од дана сазнања апеланата за насталу штету.

40. Апеланти зато предлажу да Уставни суд сâм одлучи о овој правној ствари, тако што ће обавезати тужене да апелантима плате на име накнаде штете износ од 6.998.741,72 КМ са затезним каматама почев од 27. јула 1993. године до исплате, затезне камате на већ досуђен износ од 1.281.223,32 КМ за период од 27. јула 1993. године до 21. јануара 2005. године, као и трошкове спора према трошковнику апеланата за ревизиони и апелациони поступак. Коначно, апеланти захтијевају да се донесе привремена мјера којом би Уставни суд забранио другоапелантима-туженим да предузимају мјере репресије против првоапеланта-тужиоца Салиха Алијагића због радњи у поступку ради остваривања накнаде за одузету имовину, све до окончања поступка који се по апелацији води пред Уставним судом.

б) Наводи из апелације другоапеланата-тужених

41. Другоапеланти-тужени у својој апелацији наводе да је оспореном пресудом повријеђено њихово право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком из чега Уставни суд закључује да другоапеланти-тужени указују на повреду члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине. Повреду овог права другоапеланти-тужени виде у очигледној произвољности примјене права у дијелу који се односи на застаријевање потраживања, те на приговор о активној легитимацији апеланта Салиха Алијагића.

ц) Одговори на апелацију апеланата

42. У одговору на апелацију Врховног суда се наводи да је у овој правној ствари овај суд дао опширне и јасне разлоге у образложењу своје одлуке, па предлаже да се ти разлози третирају као одговор на апелацију. Врховни суд сматра да оспореном пресудом нису повријеђена уставна права на која указују апеланти, па предлаже да се апелација одбије.

43. У одговору на апелацију Правобранилаштва Републике Српске се наводи да је Окружни суд, према Рјешењу Врховног суда број Рев-30/04 од 15. марта 2005. године, поново спровео доказни поступак у дијелу на који је указао Врховни суд. У вези с тим оцијењен је исказ апеланта Муамера Алијагића о количини обичних и сребрних електрода које су се затекле у радњи. Апелант, тада у својству свједока, изјавио је да не зна да ли се ове двије врсте електрода могу да разликују по ознаци слова, броја или њиховог назива. Само вјештачење је извела стручно и савјесно овлашћена и квалификована установа. Правобранилаштво сматра да нису повријеђена уставна права апеланата на која се позивају, јер су судови водили рачуна да се утврђени износ накнаде штете подудара са стварно претрпљеном штетом коју сачињавају основни износ причињене материјалне штете (утврђен тако што је, према мишљењу Правобранилаштва, реално обрачуната штета) и камате на тај новчани износ. Такође, чланови пописне комисије, саслушани као свједоци у току поступка пред судом, истакли су да је у пописаној имовини било доста дотрајалих ствари, а апелантима је досуђена вриједност, како је већ наведено, да исте нове ствари могу да набаве на тржишту.

V. Релевантни прописи

44. У **Закону о парничном поступку Републике Српске** („Службени гласник РС” бр. 58/03, 85/03, 74/05 и 63/07) релевантне одредбе гласе:

Члан 7

Странке су дужне да изнесу све чињенице на којима заснивају своје захтјеве и да изводе доказе којима се утврђују те чињенице.

Члан 8

Које ће чињенице узети као доказане одлучује суд на основу слободне оцјене доказа. Суд ће савјесно и брижљиво оцијенити сваки доказ засебно и све доказе заједно.

Члан 10

Суд је дужан да поступак спроведе без одуговлачења и са што мање трошкова и да онемогући сваку злоупотребу права која странкама припадају у поступку.

Члан 123

Свака странка дужна је да докаже чињенице на којима заснива свој захтјев.

Суд ће слободном оцјеном доказа утврдити чињенице на основу којих ће донијети одлуку.

Члан 126

Ако суд на основу оцјене изведених доказа не може са сигурношћу да утврди неку чињеницу, о постојању ове чињенице закључиће примјеном правила о терету доказивања.

Члан 127

Ако се утврди да страници припада право на накнаду штете, на новчани износ или на замјенљиве ствари, али се тачна висина износа, односно количина ствари не може да утврди или би могла да се утврди само са несразмјерним теškoћама, суд ће о овом одлучити по својој оцјени.

Члан 147

Суд може, на предлог странке, одредити извођење доказа вјештачењем кад је ради утврђивања или разјашњења одређене чињенице потребно стручно знање којим суд не располаже.

Члан 149 ст. 1 и 4

Вјештачење обавља један вјештак. [...]

Сложеније вјештачење повјериће се првенствено стручним установама као што су болнице, хемијске лабораторије, факултети и слично.

Члан 155 став 3

Уколико вјештак ни по позиву суда не достави потпун и разумљив налаз и мишљење, суд ће, уз претходно изјашњење странака, одредити другог вјештака.

Члан 207 ст. 1 и 2

У жалби не могу да се износе нове чињенице и предлажу нови докази, осим ако жалилац пружи доказе да их без своје кривице није могао да изнесе, односно предложи до закључења главне расправе.

Позивајући се на нове чињенице, жалилац је дужан да наведе доказе којима би се те чињенице утврдиле, а предлажући нове доказе, дужан је да наведе чињенице које тим доказима треба утврдити.

Члан 240

Ревизија може да се изјави:

1) због повреде одредби парничног поступка из члана 209 овог закона која је учињена у поступку пред другостепеним судом;

2) због погрешне примјене материјалног права;

3) због прекорачења тужбеног захтјева ако је та повреда учињена у поступку пред другостепеним судом.

Ревизија не може да се изјави због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања.

Члан 249 став 1

Ако утврди да постоји повреда одредби парничног поступка због које ревизија може да се изјави, осим повреда одређених у ст. 2 и 3 овог члана, ревизиони суд ће, с обзиром на природу повреде, пресудом преиначити пресуду другостепеног суда или рјешењем укинути у цијелини или дјелимично пресуду другостепеног суда и предмет вратити на поновно суђење истом или другом вијећу другостепеног суда, односно другом надлежном суду.

Члан 250

Ако ревизиони суд утврди да је материјално право погрешно примијењено, пресудом ће усвојити ревизију и преиначити оспорену пресуду.

Ако ревизиони суд нађе да је због погрешне примјене материјалног права или због повреде правила поступка чињенично стање непотпуно утврђено и да због тога нема услова за преиначење оспорене пресуде, рјешењем ће усвојити ревизију, укинути у цијелини или дјелимично пресуду другостепеног суда и предмет вратити на поновно суђење истом или другом вијећу другостепеног суда.

45. У **Закону о облигационим односима** („Службени лист СФРЈ” бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89 и „Службени гласник РС” број 17/93) релевантне одредбе гласе:

Члан 154 став 1

Ко другоме проузрокује штету дужан је да је накнади уколико не докаже да је штета настала без његове кривице.

Члан 155

Штета је умањење нечије имовине (обична штета) и спречавање њеног повећања (измакла корист), као и наношење другог физичког или психичког бола и страха (нематеријална штета).

Члан 158

Кривица постоји када је штетник проузроковао штету намјерно или непажњом.

Члан 172 став 1

Правно лице одговара за штету коју његов орган проузрокује трећем лицу у вршењу или у вези са вршењем својих функција.

Члан 185 ст. 1, 3 и 4

Одговорно лице дужно је да успостави стање које је било прије него што је штета настала.

Кад успостављање ранијег стања није могуће, или кад суд сматра да није нужно да то учини одговорно лице, суд ће одредити да оно исплати оштећенику одговарајућу своту новца на име накнаде штете.

Суд ће досудити оштећенику накнаду у новицу кад он то захтијева изузев ако околности датог случаја оправдавају успостављање ранијег стања.

Члан 186

Обавеза накнаде штете сматра се доспјелом од тренутка настанка штете.

Члан 189 ст. 1 и 2

Оштећеник има право на накнаду обичне штете, тако и на накнаду измакле користи.

Висина накнаде штете одређује се према цијенама у вријеме доношења судске одлуке, изузев случаја кад закон наређује шта друго.

Члан 190

Суд ће, узимајући у обзир и околности које су наступиле послје проузроковања штете, досудити накнаду у износу који је потребан да се оштећеникова материјална ситуација доведе у оно стање у коме би се налазила да није било штетне радње и пропуштања.

Члан 206 став 1

За штету коју је више лица проузроковало заједно сви учесници одговарају солидарно.

Члан 277

Дужник који закасни са испуњењем новчане обавезе дугује поред главнице и затезну камату по стопи утврђеној савезним законом.

VI. Допустивост

Допустивост апелације другоапеланата-тужених

46. Приликом испитивања допустивости апелације Уставни суд је пошао од одредби члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине и члана 16 став 2 Правила Уставног суда.

Члан VI/36) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

Члан 16 став 2 Правила Уставног суда гласи:

[...] 2. Уставни суд ће одбацити апелацију као очигледно (prima facie) неосновану када утврди да не постоји оправдан захтјев странке у поступку, односно да предочене чињенице ни на који начин не могу да оправдају тврдњу да постоји кршење Уставом заштићених права и/или када се за странку у поступку утврди да није „жртва” кршења Уставом заштићених права тако да је испитивање меритума апелације непотребно.

47. У фази испитивања допустивости предмета Уставни суд мора да утврди, између осталог, и да ли су испуњени услови за мериторно одлучивање који су набројани у члану 16 став 2 Правила Уставног суда. У вези с тим, Уставни суд указује да, према сопственој јуриспруденцији и пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд), апелант мора да наведе повреду својих права које штити Устав Босне и Херцеговине и те повреде морају да дејствују вјероватно. Апелација је очигледно неоснована уколико јој мањкају *prima facie* докази који довољно јасно показују да је наведена повреда људских права и слобода могућа (види Европски суд, *Vanek против Словачке*, пресуда од 31. маја 2005. године, апликација број 53363/99, и Уставни суд, Одлука број АП 156/05 од 18. маја 2005. године). Апелација је, такође, очигледно неоснована ако чињенице у односу на које се подноси апелација

очигледно не представљају кршење права које апелант наводи, тј. ако апелант нема „оправдан захтјев” (види Европски суд, *Mezőtúr-Tiszazugi Vizsgádkodási Társulat против Маџарске*, пресуда од 26. јула 2005. године, апликација број 5503/02), као и кад се утврди да апелант није „жртва” кршења права заштићених Уставом.

48. Суштина навода другоапеланата-тужених о повреди права на правично суђење своди се на тврдњу да су судови погрешно и непотпуно утврдили чињенично стање, односно погрешно примијенили материјално право приликом рачунања рока застарјелости и одлучивања о активној легитимацији апеланата. Међутим, сходно пракси Европског суда и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види Европски суд, *Pronina против Русије*, Одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Уставни суд није надлежан да врши провјеру утврђених чињеница и начина на који су редовни судови протумачили позитивноправне прописе осим уколико одлуке редовних судова крше уставна права. То ће бити случај када одлука редовног суда не укључује или погрешно примјењује уставно право, кад је примјена позитивноправних прописа била очито произвољна, кад је релевантни закон сам по себи неуставан, или када је дошло до повреде основних процесних права као што су право на правичан поступак, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и у другим случајевима (види Одлуку Уставног суда број У 29/02 од 27. јуна 2003. године, објављену у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 31/03).

49. У конкретном случају другоапеланти-тужени су, након што су апеланти подношењем тужбе у овом предмету покренули поступак против њих и ДП „Металац” Требиње као тужених ради накнаде штете, остварили право да се о њиховим грађанским правима, односно обавезама одлучује пред судовима пуне јурисдикције у три инстанце. Уставни суд указује на то да је у коначници дјелимично усвојен тужбени захтјев апеланата-тужилаца на начин да су другоапеланти-тужени обавезани да апелантима солидарно исплате на име накнаде материјалне штете износ од 1.281.223,35 КМ и законску затезну камату почев од 22. августа 2005. године, као дана процјене, па до исплате. Део тужбеног захтјева апеланата преко досуђеног износа (до износа од 6.033.985,07 КМ), те захтјев за исплату законске затезне камате почев од 27. јула 1993. године су одбијени. Уставни суд запажа да су редовни судови спровели парнични поступак, извели доказе и примијенили важеће материјалноправне прописе, те су у образложењу оспорених одлука дали јасне и детаљне разлоге за своје одлучивање који, према мишљењу Уставног суда, ни у једном дијелу не дјелују произвољно.

50. У вези с наведеним, Уставни суд констатује да другоапеланти-тужени у апелацији понављају наводе које су износили и у току поступка а које су редовни судови већ оцијенили. Наиме, редовни судови су у образложењу својих одлука оцијенили и све приговоре другоапеланата, те су, позивајући се на релевантне одредбе ЗОО (чл. 154 и 155), дали детаљно образложење својих закључака до којих су дошли на основу спроведених доказа пред првостепеним и другостепеним судом (саслушањем свједока и вјештака, саслушањем апеланта у својству парничне странке, те увидом у релевантну документацију). Приговори другоапеланата-тужених у вези са недостатком активне легитимације су неосновани, односно, према закључку судова, оба апеланта (Салих Алијагић и Муамер Алијагић) активно су легитимисана за подношење тужбе у конкретној правој ствари. Редовни судови су, такође, примјеном релевантних одредби ЗОО које регулишу институт застаријевања потраживања (чл. 376 и 383), те имајући у виду и релевантне одредбе Одлуке Народне скупштине РС о укидању ратног стања и непосредне ратне опасности дали врло исцрпне разлоге из којих недвосмислено произилази да је приговор другоапеланата у вези са застаријевањем потраживања неоснован. Стога, Уставни суд сматра да нема елемената који би указали на то да су редовни судови релевантне одредбе ЗОО примијенили на произвољан начин и на штету другоапеланата.

51. С обзиром на наведено, Уставни суд сматра да другоапеланти-тужени не нуде чињенице и доказе који би могли да оправдају тврдњу да су материјалноправни прописи произвољно или неправично примијењени, односно да постоји повреда уставних права на које се другоапеланти-тужени позивају, због чега нема елемената који *prima facie* указују на то да је кршење уставних права из члана III/3е) Устава Босне и Херцеговине, односно члана 6 став 1 Европске конвенције могуће, у смислу да би било потребно мериторно испитивање навода апелације.

52. С обзиром на одредбу члана 16 став 2 Правила Уставног суда, према којој ће се апелација одбацити као недопуштена уколико је очигледно (*prima facie*) неоснована, Уставни суд је у односу на апелацију **другоапеланата-тужених** одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

Допустивост апелације апеланата

53. При испитивању допустивости апелације апеланата у односу на оспорено Рјешење Врховног суда број 118-0-Рев-07-000 250 од 5. децембра 2008. године, Уставни суд је пошао од одредби члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 став 1 и став 4 тачка 4 Правила Уставног суда.

Члан VI/36) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

Члан 16 став 1 и став 4 тачка 4 Правила Уставног суда гласи:

1) Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

4) Апелација није допуштена и ако постоји неки од сљедећих случајева:

(4) протекло је рок за подношење апелације;

54. С обзиром на то да је апелантима Рјешење Врховног суда број 118-0-Рев-07-000 250 од 5. децембра 2008. године уручено 25. децембра 2008. године, а допуна апелације у којој апеланти наводе да оспоравају предметно рјешење Уставном суду поднесена 24. фебруара 2009. године (61. дан), произилази да је поднесена након што је протекло рок за подношење апелације предвиђен чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. У складу са наведеним, Уставни суд је закључио да је апелација поднесена неблаговремено, односно након протекла рока од 60 дана од дана када су апеланти примили оспорено Рјешење Врховног суда број 118-0-Рев-07-000 250 од 5. децембра 2008. године.

Допуштивост апелације апеланата у односу на оспорену Пресуду Врховног суда број 118-0-Рев-06-000 430 од 31. јануара 2008. године

55. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

56. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

57. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број 118-0-Рев-06-000 430 од 31. јануара 2008. године против које нема других

дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апеланти су примили 19. фебруара 2008. године, а апелација је поднесена 10. марта 2008. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

58. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

59. Апеланти се жале да њихов предмет који се водио пред судским органима није завршен у „разумном року”, јер је поступак накнаде штете трајао осам година и четири мјесеца. Даље, апеланти наводе да им је повријеђено право на правичан поступак које је заштићено чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције, а које се, осим „разумности рока” одлучивања, односи и на правилно и потпуно утврђивање чињеница и примјену материјалног права, те право на забрану дискриминације из члана 14 Европске конвенције, као и право на имовину из члана III/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на правичан поступак

60. Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободу из става 2 овог члана, што укључује: (...)

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом. [...]

Примјенљивост члана 6 став 1 Европске конвенције

61. У конкретном случају је потребно, као прво, одговорити на питање да ли предметни судски поступак има карактер „спора” у ком су утврђивана „грађанска права и обавезе” апеланата. Уставни суд указује на сопствену јуриспруденцију и на праксу Европског суда, према којој појам „спора”, у смислу значења члана 6 став 1 Европске конвенције, подразумијева „све поступке чији је резултат пресудан за приватна права и обавезе”, чак и када се поступак тиче спора између појединца и јавне власти која дјелује у оквиру својих овлашћења; карактер „законодавства које одређује како ће се проблем ријешити” и „овлашћења” која припадају предметном органу имају мали значај (види Уставни суд, Одлука број АП 540/04 од 18. јануара 2005. године, став 20, и Европски суд за људска права, *Ringelsen против Аустрије*, пресуда од 28. јуна 1978. године, серија А број 13, став 94).

62. У конкретном случају поступак се односи на питање утврђивања накнаде материјалне штете која је апелантима причињена одузимањем имовине из њихове браварско-лимарске радње у току 1993. године, дакле, ријеч је о грађанскоправном спору и, стога, Уставни суд сматра да је члан 6 став 1 Европске конвенције примјењив.

Наводи о неразумно дугом трајању поступка

63. Уставни суд ће на почетку размотрити наводе апеланата о повреди права на суђење у разумном року, односно испитаће да ли је у конкретном поступку дошло до кршења права на поступак у „разумном року”, како то захтијева члан 6 став 1 Европске конвенције. Полазећи од критеријума утврђених праксом Европског суда за људска права, Уставни суд истиче да се разумност трајања поступка оцјењује у свјетлу свих околности предмета, узимајући нарочито у обзир сложеност предмета, понашање страна у поступку, с једне стране, и суда и јавних власти, с друге стране (види Европски суд за људска права, *Vernillo против Француске*, пресуда од 20. фебруара 1981. године, серија А број 198, став 30; *Zimmermann и Steiner*, пресуда од 13. јула 1983. године, став 24).

64. Сходно конзистентној пракси Европског суда и Уставног суда, разумност дужине трајања поступка мора да се оцјењује у свјетлу околности појединог предмета, водећи рачуна о критеријумима успостављеним судском праксом Европског суда, а нарочито о сложености предмета, понашању страна у поступку и надлежног суда или других јавних власти, те о значају који конкретна правна ствар има за апеланта

(види Европски суд, *Микулић против Хрватске*, апликација број 53176/99 од 7. фебруара 2002. године, Извјештај број 2002-I, став 38).

65. Осим тога, сходно пракси Европског и Уставног суда, велики број предмета у раду није ваљано оправдање за прекомјерно одуговлачење поступка, а стално враћање одлуке на поновно суђење може да покаже да постоје озбиљни недостаци у организацији судског система (види Европски суд, *Probtmeier против Њемачке*, пресуда од 1. јула 1997. године, став 64, Извјештаји 1997-IV).

а) Период који се узима у обзир

66. Уставни суд запажа да је судски поступак за утврђивање правичне накнаде штете за радње које су тужени у току ратних сукоба предузимали према апелантима, одузимајући им имовину наведену у пресудама, започео 9. септембра 1999. године и да је окончан доношењем Пресуде Врховног суда број 118-0-Рев-06-000 430 од 31. јануара 2008. године. Према томе, период у ком је покренут наведени поступак спада у надлежност Уставног суда с обзиром на то да је започео након 14. децембра 1995. године, тј. након што је Устав Босне и Херцеговине ступио на правну снагу, и до доношења оспорене одлуке Врховног суда је трајао више од осам година.

б) Сложеност предмета

67. Уставни суд наглашава да се сложеност поступка мора да разматра у свјетлу чињеничног и правног аспекта предметног спора, тј. доказа које редовни судови морају да изведу утврђујући правну природу спора.

68. Уставни суд запажа да се у конкретном случају ради о поступку утврђивања новчане накнаде за материјалну штету која је причињена апелантима за одузету имовину из њихове приватне радње. Чињеница да су на туженој страни била три тужена сама по себи није утицала на сложеност поступка. Даље, Уставни суд запажа да у поступку није био споран основ накнаде штете, али да је током цијелог поступка била спорна висина накнаде штете која припада апелантима. С обзиром на то да је на ту околност изведен низ доказа, у смислу да је спроведено неколико вјештачења, те да су саслушани бројни свјedoци ради утврђивања спорне чињенице у вези са врстом електрода које су изузете из радње апеланата, а од чега је зависила висина накнаде штете, Уставни суд закључује да је поступак био релативно сложен.

ц) Понашање апеланата

69. У конкретном случају Уставни суд запажа да се дужина поступка не може да припише апелантима, јер нису користили било какве методе који би могли да доведу до одуговлачења поступка. Наиме, апеланти су више пута ургирали да се заврши судски поступак, користећи правна средства која су им била на располагању у оквиру ЗОО и ЗПП, како би у што краћем року дошли до коначне одлуке. У понашању апеланата Уставни суд не налази било какве елементе који би указивали да су на било који начин допринијели укупној дужини конкретног судског поступка.

д) Понашање јавних власти

70. Покрећући парнични поступак са сврхом да се усвоји њихов тужбени захтјев за накнаду материјалне штете, због фактичке немогућности да се изврши натурална реституција, апеланти су испољили разуман приступ усмјерен према томе да се конкретна судска ствар што прије оконча. Како је раније наведено, апеланти су тужбу у конкретној правној ствари поднијели 9. септембра 1999. године а оспорена одлука Врховног суда, ком је коначно одлучено о њиховом тужбеном захтјеву за накнаду штете, донесена је 31. јануара 2008. године из чега произилази да је у случају апеланата предметни судски поступак трајао укупно осам година и четири мјесеца. Уставни суд закључује да је дужина предметног судског поступка *a priori* неразумна и да би могла да се оправда само у изузетним околностима. Сами апеланти, желећи да истакну однос судских власти према њиховом тужбеном захтјеву и овом правном проблему, навели су да су судови донијели „четири првостепене, пет другостепених и двије ревизионе одлуке”.

71. Уставни суд сматра да не постоји разумно и објективно оправдање за овакво дјеловање надлежних судских органа, те да се период одлучивања о висини накнаде штете за одузету имовину не може да сматра „разумним” у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције. На основу изложеног, Уставни суд сматра да се овако непримјерено дуго трајање поступка може у цијелости да стави на терет надлежним судским органима. Чињеница да је предмет више пута враћан са виших судских инстанци на ниже, што је додатно утицало на коначно окончање предмета, указује да суд мора да се сматра одговорним за дужину поступка у овом конкретном предмету. Стога, Уставни суд сматра да су одуговлачењу поступка највише допринијели редовни судови, нарочито имајући у виду да из стања списка произилази да је суд више пута одлагао рочиште само због чињенице да, наводно, не може да утврди висину накнаде за штету и да није показао нарочиту хитност у прибављању налаза и мишљења вјештака као основа за утврђивање накнаде. Такође је видљиво да

нижестепени судови нису детаљно слиједили одлуке виших судских инстанци, што је утицало да те одлуке буду више пута враћане. Утврђивање чињенице о каквој врсти електрода се ради, иако релативно сложено питање због саме природе предмета, ипак не захтијева дужи временски период, као и неке посебне правне поступке за спровођење доказа.

72. Иако је Уставни суд узео у обзир чињеницу да се радило о релативно сложеном поступку, чињеница да се његова дужина у цијелости може да припише поступању редовних судова наводи Уставни суд на закључак да апелантима није у разумном року донесена мериторна одлука. Уставни суд мора да нагласи да је за правни систем од фундаменталне важности вођење поступка у оквиру разумног времена, јер свако непотребно одуговлачење често доводи до, *de facto*, лишавања појединца његових права и губитка дјелотворности и повјерења у правни систем. Стога, Уставни суд закључује да су основани наводи апеланата да редовни судови нису донијели оспорене одлуке у разумном року, у смислу права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Остали наводи у вези са правом на правичан поступак

73. Из апелације произилази да се апеланти, у конкретном случају, жале и на друге аспекте права на правичан поступак из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције. Суштина навода апеланата о повреди права на правично суђење своди се на тврдње апеланата да је суд, одлучујући о њиховом тужбеном захтјеву, начинио више повреда процесног права, те тврдње да чињенице овог предмета нису правилно и потпуно утврђене, што је, сматрају апеланти, довело и до произвољне примјене материјалног права. То се првенствено односи на врсту и обим изузетих електрода из лимарско-браварске радње апеланата, односно одговора на питање да ли је ријеч о обичним или сребреним електродама. Стога ће Уставни суд испитати да ли је дошло до кршења осталих елемената права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције на које су апеланти указали у својој апелацији.

74. С обзиром на наводе о произвољности у примјени права, Уставни суд запажа да арбитрарност или очигледна произвољност у примјени релевантних прописа никада не може да води ка правичном поступку (види Одлуку Уставног суда АП 1293/05 од 12. септембра 2006. године, тачка 25 и даље). Сходно томе, задатак Уставног суда је да испита да ли су редовни судови у конкретном случају дали јасне и разумљиве разлоге на којима су засновали своје одлуке, односно да ли образложења редовних судова садрже јасне и детаљне разлоге на основу којих су примјјењени законски прописи.

75. У вези с тим Уставни суд првенствено запажа да су апеланти као оспорену одлуку навели Пресуду Врховног суда број 118-0-Рев-06-000430 од 31. јануара 2008. године, али да из навода апелације произилази да апеланти, уствари, оспоравају цјелокупан поступак који је услиједио након доношења Пресуде Окружног суда број Гж-577/03 од 24. септембра 2004. године. С обзиром на то да се, према пракси Уставног суда и Европског суда за људска права, правичност поступка оцјењује на основу поступка као цјелине (види Пресуду Европског суда за људска права, *Barbera, Messeque u Jabardo protiv Шпаније* од 6. децембра 1988. године, серија А број 146, став 68, и Одлуку Уставног суда број У 63/01 од 27. јуна 2003. године, објављену у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 38/03), Уставни суд ће, према члану 32 Правила Уставног суда, испитати да ли постоје повреде права на правично суђење на које су указали апеланти у апелацији.

76. Уставни суд подсјећа да, генерално гледајући, није надлежан да врши провјеру утврђених чињеница и начина на који су редовни судови протумачили позитивноправне прописе, осим уколико одлуке редовних судова крше уставна права. То ће бити случај када одлука редовног суда не укључује или погрешно примјењује уставно право, када је примјена позитивноправних прописа била очигледно произвољна, када је релевантни закон сâм по себи неуставан, или када је дошло до повреде основних процесних права, као што су право на правичан поступак, право на приступ суду, право на ефективан правни лијек и у другим случајевима (види Уставни суд, Одлука број У 29/02 од 27. јуна 2003. године, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 31/03).

77. Сходно већ наведеном становишту, Уставни суд се може изузетно, када оцијени да је у одређеном поступку редовни суд произвољно поступао како у утврђивању чињеница, тако и у примјени релевантних позитивноправних прописа (види Уставни суд, Одлука број АП 311/04 од 22. априла 2005. године, став 26), упустити у испитивање начина на који су надлежни судови утврђивали чињенице и на тако утврђене чињенице примијенили позитивноправне прописе. Стога ће Уставни суд у првом реду провјерити да ли су Врховни и Окружни суд, поступајући у овом предмету и доносећи одлуке у поступку ревизије, односно жалбе, дали јасне и разумљиве разлоге на којим су засновали своје одлуке, односно да ли образложења оспорених одлука садрже јасне и детаљне разлоге на основу којих су примијењени законски прописи.

78. Уставни суд запажа да се предмет конкретног спора односи на захтјев апеланата да им се накнади штета настала 1993. године одузимањем имовине из њихове радње

у Требињу. За Уставни суд нема сумње да је исправно становиште редовних судова да основ и висина накнаде штете, због недостатка могућности натуралне реституције, морају бити доказивани на основу општих правила права на накнаду штете утврђених ЗОО. У конкретном случају апеланти тврде да су судови у парничном поступку погрешно тумачили и примијенили материјално право из одредби ЗОО када су апелантима у коначници на име штете за одузети репроматеријал досудили укупан износ од 1.281.223,35 КМ. При томе је, према мишљењу апеланата, оспорена пресуда, као и претходно рјешење, Врховног суда донесена уз повреду одредби ЗПП на штету апеланата. У вези с тим, Уставни суд запажа да је апелантима у претходним фазама поступка Основни суд досудио штету у знатно већем износу (прво 7.148.544,00 КМ, затим, 5.626.506,92 КМ, те 6.195.648,57 КМ), те да је Пресудом Основног суда број П-176/03 од 17. октобра 2003. године, коју је у погледу висине накнаде штете за репроматеријал потврдио Окружни суд Пресудом број Гж-577/03 од 24. септембра 2004. године, апелантима досуђена накнада штете у износу од 6.033.985,07 КМ. Ова пресуда Окружног суда је донесена након одржане расправе пред тим судом на којој су се вјештаци читовали на примједбе другоапеланата – тужених. Наведеном пресудом је преиначена првостепена пресуда у погледу рока од ког апелантима теку камате на досуђени износ накнаде штете за репроматеријал (почев од 1. јануара 1999. године умјесто од 27. јула 1993. године до исплате), те је апелантима досуђена и накнада штете за машине и опрему у износу од 2.245.980,00 КМ.

79. У вези с наведеним, Уставни суд запажа да су парничне странке против Пресуде Окружног суда број Гж-577/03 од 24. септембра 2004. године изјавиле ревизију, те да се суштина ревизионих навода апеланата односила на рок од ког теку камате, а да су другоапеланти-тужени ревизију изјавили због погрешне примјене материјалног права и повреде поступка. Усвајајући ревизију другоапеланата, суд је образложио да за правилну примјену материјалног права, на коју ревизиони суд у смислу члана 241 ЗПП пази по службеној дужности, када је у питању висина штете, „из до сада изведених доказа не може поуздано да изведе закључак да су се у пословним просторијама тужилаца налазиле сребрене електроде...”, те је суд наложио да се спроведу нови докази, а да се након тога вјештаци изјасне како на ове околности, тако и на примједбе другоапеланата-тужених у вези са репроматеријалом и машинама. Суд је навео да је ревизије уважио и предмет вратио истом суду на поновно суђење на основу члана 249 став 1 ЗПП.

80. Уставни суд, међутим, сматра да је оваквим поступањем Врховни суд, уствари, одлучивао о питањима која, сходно изричитој законској одредби, нису у надлежности Врховног суда. Наиме, чланом 240 став 2 ЗПП изричито је наведено да се ревизија

„не може да изјави због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања”. Из образложења предметног рјешења произилази да је Врховни суд Пресуду Окружног суда број Гж-577/03 од 24. септембра 2004. године укинуо управо због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања. У вези с наведеним, Уставни суд запажа да је овакво своје понашање Врховни суд појаснио првобитно обавезом да, у смислу члана 241 ЗПП, по службеној дужности пази на правилну примјену материјалног права. Међутим, Врховни суд се, појашњавајући правни основ на основу ког је уважио ревизију другоапеланата и укинуо пресуду Окружног суда, позвао искључиво на члан 249 ЗПП који регулише поступање ревизионог суда у ситуацији када утврди да постоји повреда правила поступка.

81. Уставни суд запажа да је чланом 250 ЗПП регулисано поступање ревизионог суда у ситуацији кад утврди да је материјално право погрешно примјењено. Из образложења оспорене пресуде произилази да се Врховни суд није позвао на ову одредбу. Даље, Уставни суд констатује да је чланом 250 став 2 ЗПП прописано да „ако ревизиони суд нађе да је, због погрешне примјене материјалног права или због повреде правила поступка, чињенично стање непотпуно утврђено и да због тога нема услова за преиначење оспорене пресуде, рјешењем ће усвојити ревизију, укинути у цјелини или дјелимично пресуду другостепеног суда и предмет вратити на поновно суђење истом или другом вијећу другостепеног суда”. Из наведене одредбе произилази да је Врховни суд своју одлуку, уз испуњавање ових услова, могао да донесе искључиво позивајући се на одредбу члана 250 став 2 ЗПП.

82. У вези с тим, Уставни суд поново запажа да се суштина образложења рјешења Врховног суда, управо супротно одредби члана 240 став 2 ЗПП, односи на погрешно и непотпуно утврђено стање, јер суд у тој одлуци налаже другостепеном суду да спроведе низ доказа који нису били извођени у дотадашњем току поступка, нити су их странке предложиле у жалбеном поступку. Наведено поступање је у даљем току поступка као директну посљедицу имало повреду одредбе члана 207 став 1 ЗПП пред Окружним судом. Том одредбом је регулисано да се у жалби „не могу да износе нове чињенице и предлажу нови докази, осим ако жалилац пружи доказе да их без своје кривице није могао да изнесе, односно предложи до закључења главне расправе”. Стога, Уставни суд сматра да је, поступајући на овај начин, Врховни суд практично одлучивао ван ревизионе надлежности регулисане одредбама ЗПП. Ово посредно констатује и сâм другостепени суд у Пресуди донесеној у поновном поступку број Гж-156/05 од 25. новембра 2005. године, наводећи да је очигледно Врховни суд „у својој ревизионој одлуци питање висине накнаде материјалне штете која се захтјевом тражи у овом спору прихватио као примјену материјалног

права”, те да је сматрао да „треба утврдити нове чињенице извођењем нових доказа (наравно, на предлог парничних странака, а не по службеној дужности према чл. 7 и 123 ЗПП, јер странке предлажу и изводе доказе, а суд изведене доказе оцјењује), па и без обзира на то што ти нови докази нису предложени у жалби”.

83. Посљедица оваквог поступања је била да је Окружни суд одредио да ће у поновном поступку на расправи саслушати апеланта Муамера Алијагића, па је позвао парничне странке да на расправи „изведу све доказе које намјеравају да изведу”, те је формално на предлог странака, а фактички по налогу Врховног суда, извео доказе које је навео ревизиони суд у свом рјешењу, спроводећи још мимо налога Врховног суда (да се судски вјештаци, дакле, они који су већ вјештачили и дали налаз и мишљење, изјасне на околности које треба утврдити у новом поступку, те на примједбе другоапеланата), а по новом предлогу другоапеланата, ново вјештачење Института. На тај начин је, како може да се закључи из образложења оспорених одлука, такође Окружни суд произвољно примијенио одредбу члана 207 ЗПП, те поступао и одлучивао супротно овлашћењима која му припадају према ЗПП. Даље, из образложења оспорених одлука произилази да су оваквим поступањем у оспореном рјешењу Врховни суд, а Окружни суд у поновном поступку спроведеном након тог рјешења, произвољно примијенили и члан 7 ЗПП који регулише принцип формалне истине на начин да су странке „*дужне да изнесу све чињенице на којима заснивају своје захтјеве и да изводе доказе којима се утврђују те чињенице*”. У вези с тим, Уставни суд запажа да, за разлику од ранијег ЗПП у ком је важио принцип материјалне истине, те према ком је суд, ради остварења тог принципа, био овлашћен да изводи и доказе које странке нису предложиле, нови ЗПП не даје такво овлашћење суду.

84. Осим наведеног, Уставни суд запажа да је и у новом вјештачењу које је извршио Институт, такође, дато више варијанти у зависности од врсте електрода, дакле, и за сребрене електроде (према том налазу би вриједност репроматеријала износила око 5.200.000, 00 КМ). Али, Окружни суд је појаснио да је суд, оцјењујући све доказе, законом „овлашћен (члан 8 ЗПП) да утврди да ли је нека чињеница доказана, а не вјештак”, па је, позивајући се на члан 123 ЗПП, суд закључио да апеланти нису доказали да се ради о сребреним електродама. У вези с тим, Уставни суд запажа да је Окружни суд ову своју пресуду засновао искључиво на доказима спроведеним у поновном поступку пред тим судом, које су предложили другоапеланти, а за које је Уставни суд у претходним тачкама ове одлуке већ закључио да су спроведени мимо релевантних одредби ЗПП, односно да су посљедица произвољне примјене процесног права. При томе, Уставни суд запажа да су у претходним фазама поступка

Основни суд и Окружни суд, на основу исказа предсједника Комисије и саслушаних свједока и налаза претходно спроведених вјештачења више вјештака, утврдили да је неспорно да се ради о сребреним електродама.

85. Стога, Уставни суд закључује да је, с обзиром на чињеничне и правне аспекте овог предмета, очигледно произвољно примјене и одредба члана 123 ЗПП о терету доказивања. Ово је закључио имајући у виду чињеницу да су управо другоапеланти-тужени сачинили и били у посједу записника о одузимању имовине првоапелантима, па је суд, с обзиром на ту околност, требало у смислу члана 135 ЗПП наложити другоапелантима–туженим да доставе оригинални записник Комисије као кључни доказ за рјешавање конкретне правне ствари и, уједно, кључни доказ за тврдње другоапеланата да се ради о „обичним” електродама. С обзиром на наведено, Уставни суд сматра да је у ситуацији кад је из радње првоапеланата одузета како цјелокупна имовина, тако и документација о пословању радње, те кад другоапеланти нису апелантима никада доставили записник о одузимању те имовине, примјеном наведене одредбе (члан 123 ЗПП) на првоапеланте стављен претјеран терет да доказују чињенице којим располажу другоапеланти као тужени. У вези с тим, а с обзиром на то да је у току поступка утврђено да је неспорно да је апелантима причињена штета одузимањем имовине, конкретну ситуацију је требало ријешити примјеном члана 127 ЗПП којим је регулисано да „ако се утврди да странци припада право на накнаду штете, на новчани износ или на замјениве ствари, али се тачна висина износа, односно количина ствари не може да утврди или би могла да се утврди само са несразмјерним тежкоћама, суд ће о овом одлучити по својој оцјени”. У конкретном случају о томе се и ради а на то је указао и Окружни суд у својој Пресуди број Гж-577/03 од 24. септембра 2004. године, која је претходила рјешењу Врховног суда.

86. Разлози изнесени у претходним тачкама ове одлуке у погледу Рјешења Врховног суда број Рев-430/04 од 15. марта 2005. године и Пресуде Окружног суда број Гж-156/05 од 25. новембра 2005. године, везани за произвољну примјену процесног права, уједно представљају и разлоге због којих Уставни суд закључује да је и Пресуда Врховног суда број 118-0-Рев-06-000430 од 31. јануара 2008. године донесена уз произвољну примјену процесног права а што је довело до повреде права апеланата на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став I Европске конвенције.

87. Даље, Уставни суд запажа да је Пресудом Основног суда број П-176/03 од 17. октобра 2003. године, која је у погледу главног дуга од 6.033.985,07 КМ (на име

накнаде штете за репроматеријал) потврђена, апелантима била досуђена и исплата законске затезне камате почев од 27. јула 1993. године до исплате. Међутим, Пресудом Окружног суда број Гж-577/03 од 24. септембра 2004. године првостепена пресуда је преиначена у погледу рока од ког теку камате на досуђени износ тако да је апелантима на износ главног дуга досуђена камата од 1. јануара 1999. године са образложењем да одредбу члана 186 ЗОО не треба тумачити у дословном, већ у ширем смислу. Суд је закључио да се за првоапеланте – тужиоце настанак штете догодио 1999. године, јер су тог датума, према закључку суда, сазнали за штету, па пошто су због ратних дејстава били спријечени да дођу у посјед своје имовине, због тих разлога од тог датума тече накнада штете. У наредним фазама поступка Окружни суд у својој Пресуди број Гж-156/05 од 25. новембра 2005. године (ком је утврђена накнада штете у износу од 1.281.223,35 КМ) поново мијења рок од ког теку камате, те им досуђује затезну камату почев од 22. августа 2005. године (као дана процјене штете судског вјештака-Института).

88. Оваква одлука Окружног суда број Гж-577/03 од 24. септембра 2004. године о камати која тече почев од 1. јануара 1999. године, као дана сазнања за штету, нема упориште у одредби члана 186 ЗОО ком је прописано да се обавеза накнаде штете сматра доспјелом од тренутка настанка штете, као ни у одредби члана 277 ЗОО којим је прописано да дужник који закасни да испуни новчане обавезе дугује, осим главнице, и затезну камату. У вези с наведеним, Уставни суд запажа да је у својој Одлуци број АП 1757/06 од 8. јула 2008. године закључио да „иако наведеним члановима није децидирано наведено од када се затезна камата досуђује при материјалној штети, ипак, из наведених законских одредби произилази да би затезну камату у случају материјалне штете требало досудити од дана настанка штете”.

89. Стога, имајући у виду наведену одредбу члана 186 у вези са чланом 277 ЗОО, Уставни суд закључује да је Окружни суд, у ситуацији кад су редовни судови утврдили да је апелантима штета настала 27. јула 1993. године (имовина је из радње апеланата изузимана континуирано од 21. маја до 27. јула 1993. године - записници од 1 до 44), а та чињеница је била неспорна међу парничним странкама, произвољно примијенио материјално право кад је апелантима досудио накнаду штете од сазнања за штету (1. јануар 1999. године), односно од дана вјештачења Института (22. августа 2005. године). Ово своје поступање судови су образложили примјеном чл. 185 и 189 став 2 ЗОО, мада наведене одредбе уопште не регулишу питање камата, већ је та материја регулисана одредбама чл. 277-279 ЗОО. Имајући у виду наведене разлоге, Уставни суд сматра да је начин на који су Врховни суд и Окружни суд у својим одлукама примијенили позитивноправне прописе арбитражан и да представља

кршење уставног права апеланата на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

90. Уставни суд закључује да је дошло до повреде права апеланата на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Право на имовину

91. Апеланти, такође, сматрају да им је оспореном одлуком повријеђено право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Члан II/3к) Устава Босне и Херцеговине гласи:

3. Каталог права

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободу из става 2 овог члана, што укључује:

(...)

к) Право на имовину.

Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим принципима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине у складу с општим интересима или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни.

92. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију обухвата три различита правила. Прво правило, које је изражено у првој реченици првог става и које је опште природе, изражава принцип мирног уживања имовине. Друго правило, у другој реченици истог става, односи се на лишавање имовине и подвргава га извјесним условима. Треће правило, садржано у ставу два овог члана, дозвољава да државе потписнице имају право, између осталог, да контролишу коришћење имовине у складу с општим интересом. Ова три правила нису различита, у смислу да нису повезана: друго и треће правило се односе на поједине случајеве мијешања у право на мирно уживање

имовине и треба да буду тумачена у свјетлу општег принципа израженог у првом правилу (види пресуду Европског суда за људска права, *Sporrong u Lönnorth против Шведске* од 23. септембра 1982. године, серија А број 52, став 61).

93. Приликом испитивања да ли је дошло до повреде права на имовину, треба првенствено одговорити на питања како слиједи: а) да ли се ради о имовини која спада под заштиту члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију; б) да ли је било мијешања у имовину; ц) у склопу ког од наведена три правила мијешање може бити разматрано, д) да ли мијешање слиједи легитимне циљеве у јавном или општем интересу; е) да ли је мијешање пропорционално, тј. да ли постоји фер-баланс између захтјева за општи интерес заједнице и захтјева за заштиту индивидуалних основних права и ф) да ли је мијешање у складу с принципом правне сигурности или законитости (види Европски суд за људска права, *Latardis v. Greece*, пресуда од 25. марта 1999. године).

94. Предуслов за разматрање навода апеланата у погледу повреде права на имовину је утврђивање да ли су апеланти уопште имали „имовину” у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Будући да у поступку окончаном оспореном пресудом Врховног суда међу странкама није био споран основ потраживања апеланата, односно чињеница да су из самосталне занатске радње, која је својина апеланата, изузете ствари- репроматеријали, пописани записницима од 1 до 44, неспорно је да предметне ствари представљају имовину апеланата.

95. С обзиром на наведено, апелантима припада право на реституцију предметне имовине а због немогућности да се таква потраживања реализују, апеланти имају „легитимно очекивање” да ће остварити право на накнаду материјалне штете. Концепт „легитимног очекивања”, који је заштићен чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, примјењује се у случајевима који се тичу полагања права на накнаду штете на основу закона (види, Европски суд за људска права у предмету *Presos Compania Naviera против Белгије*, пресуда од 1995. године, серија А-332). Такав случај постоји и у овом предмету с обзиром на то да апеланти, према одредбама ЗОО, имају право на успостављање стања које је било прије него што је штета настала, односно кад успостављање ранијег стања није могуће, право на накнаду штете у новцу (чл. 154, 155, 185, 186, 189 и 190). Будући да је током поступка међу странкама било неспорно да је из радње апеланата одузет репроматеријал (евидентниран у записницима од 1 до 44), произилази да је постојало „легитимно очекивање” апеланата да ће остварити право на накнаду штете због незаконитог одузимања ствари из њихове радње.

96. У вези с тим, Уставни суд првенствено запажа да поступак одузимања имовине није, нити може бити, предмет овог апелационог поступка, будући да је, према чињеничном утврђивању редовних судова, које не споре ни парничне странке, одузимање имовине апелантима вршено у периоду од 21. маја до 27. јула 1993. године. Имајући у виду да је Устав Босне и Херцеговине ступио на снагу 14. децембра 1995. године, тај поступак сâм по себи, *ratione temporis*, није у надлежности Уставног суда. Међутим, сâм судски поступак који се тиче накнаде штете по основу одредби релевантног законодавства из ког произилази „леgitимно очекивање” апеланата, окончан оспореном пресудом Врховног суда, неспорно јесте у надлежности Уставног суда.

97. Дакле, оспорене одлуке недвосмислено представљају „мијешање” у права апеланата на мирно уживање имовине, па оне треба да се размотре у склопу другог правила из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. С обзиром на наведено, неопходно је дати и одговор на питање да ли је мијешање извршено у јавном или општем интересу.

98. У вези с тим, Уставни суд наглашава да је утврђивање висине износа накнаде материјалне штете, као и примјена позитивноправних прописа у надлежности редовних судова, осим у случају кад су редовни судови произвољно поступали при утврђивању чињеница, односно кад је примјена позитивноправних прописа била очигледно произвољна, а што као посљедицу има кршење уставних права апеланата. Уставни суд запажа да је приликом разматрања навода о повреди права на правично суђење закључио да су се Врховни и Окружни суд произвољном примјеном релевантних одредби ЗПП и ЗОО „незаконито” умијешали у право апеланата на накнаду штете са припадајућим каматама. Даље, редовни судови су, у ситуацији кад је из радње апеланата одузета како цјелокупна имовина, тако и документација о пословању радње, те кад другоапеланти нису апелантима никада доставили записник о одузимању имовине, на апеланте ставили претјеран терет да доказују чињенице којим располажу управо другоапеланти.

99. С обзиром на закључке изнесене у претходним тачкама ове одлуке, Уставни суд сматра да је у овом случају дошло и до повреде права апеланата на имовину, заштићеног чланом II/3к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Наводи о кршењу права на недискриминацију у вези с правом на правично суђење

100. Апеланти су навели да су као Бошњаци дискриминисани поступањем редовних судова супротно принципима члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези са правом на правично суђење. С обзиром на закључак Уставног суда о повреди права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд сматра да није потребно да посебно разматра ове наводе апеланата.

VIII. Закључак

101. Уставни суд закључује да постоји повреда права на правичан поступак и права на имовину из члана II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине, члана 6 став 1 Европске конвенције и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију у ситуацији када су Врховни суд и Окружни суд у поступку утврђивања накнаде штете за одузету имовину очигледно произвољно примијенили позитивноправне прописе (ЗПП и ЗОО), те кад парнични поступак није окончан у „разумном року”, а такво неоправдано трајање укупног поступка се може у цијелости приписати понашању надлежних судских органа.

102. На основу члана 16 став 1 и став 4 тачка 4, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 ст. 1 и 2 и члана 65 став 1 тачка 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

103. Уставни суд је, на основу члана 64 став 2 Правила Уставног суда, донио одлуку да остави на правној снази Пресуду Окружног суда у Требињу број Гж-577/03 од 24. септембра 2004. године у дијелу у ком је одлучено о накнади материјалне штете за одузети репроматеријал. Овакву одлуку Уставни суд је донио, јер је утврдио да је апелација основана, да је Окружни суд утврдио све релевантне чињенице и примијенио све релевантне прописе, те да нема разлога да се поступак додатно одуговлачи у ситуацији када је већ утврђена повреда права на правично суђење због недоношења одлуке у разумном року.

104. С обзиром на одлуку Уставног суда у овом предмету, није неопходно посебно разматрати предлог апеланата за доношење привремене мјере.

105. На основу члана 61 ст. 1 и 5 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке. Саставни дио ове одлуке чини и издвојено мишљење о

неслагању судије Davida Feldmana ком се придружују потпредсједница Constance Grewe и судија Tudor Pantiru

106. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Сеада Палаврић

Уставни суд Босне и Херцеговине
Предмет број АП 775/08
Апелација Салиха и Муамера Алијагића и апелација Републике
Српске-Министарство трговине и снабдијевања и Општина Требиње
Издвојено мишљење судије Davida Feldmana ком се придружују
потпредсједница Constance Grewe и судија Tudor Pantiru

I. Одлука Уставног суда о допустивости и меритуму

1. У овом предмету Уставни суд је, између осталог:

а. утврдио повреду права првоапеланта и другоапеланта на правичан поступак из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Устав) и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) због:

и. дужине поступка, и

ии. произвољне примјене закона у Пресуди Врховног суда Републике Српске број 118-0-Рев-06-000430 од 31. јануара 2008. године, Рјешењу Врховног суда Републике Српске број Рев-430/04 од 15. марта 2005. године и у Пресуди Окружног суда у Требињу број Гж-156/05 од 25. новембра 2005. године, у којима се одлучивало о жалби поводом првостепене пресуде Основног суда у Требињу који је одлучивао о тужбеном захтјеву првоапеланта и другоапеланта против трећеапеланта и четвртоапеланта. У овим пресудама и рјешењу је обрачуната накнада штете настале одузимањем имовине апеланата на основу навода да одузета имовина није укључивала знатну количину сребрних електрода као што су апеланти тврдили;

б. утврдио повреду права прва два апеланта на имовину из члана II/3к) Устава и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију због произвољне примјене закона у пресудама и рјешењу који су горе наведени;

ц. укинуо те пресуде и рјешења и оставио на снази ранију Пресуду Окружног суда у Требињу број Гж-577/03 од 24. септембра 2004. године којом је додијељена накнада штете на основу навода да је одузета имовина укључивала сребрне електроде како су тврдили апеланти;

д. вратио предмет Окружном суду у Требињу и наложио да се донесе нова одлука по хитном поступку у вези са каматама на додијељени износ накнаде штете; и

е. одбацио као недопустиве остале дијелове апелације првоапеланта и другоапеланта, а апелацију трећеапеланта и четвртоапеланта одбацио у цијелости.

II. Степен до кој се слажем са одлуком Уставног суда

2. Слажем се са дијеловима одлуке Уставног суда у односу на горе наведена питања под тачкама а/и, д и е.

3. Међутим, не могу да се сложим са образложењем и закључцима који се односе на та питања у горе наведеним тачкама а/и, б и ц, у којима је Уставни суд утврдио повреду права на правично суђење и повреду права на имовину као резултат произвољне примјене закона и оставио на снази ранију Пресуду Окружног суда у Требињу број Гж-577/03 од 24. септембра 2004. године.

III. Образложење Уставног суда о питањима у вези с којима се ја нисам сложио

4. Образложење Уставног суда, у ком суд даје подршку својим закључцима о тим питањима, налази се у одлуци Суда, у тачкама од 80 до 85 и у тачки 98 образложења. Ови закључци могу да се сумирају на сљедећи начин:

а. Врховни суд Републике Српске је у свом Рјешењу број Рев-430/04 од 15. марта 2005. године погрешно прихватио надлежност да разматра ревизију у односу на Пресуду Окружног суда у Требињу број Гж-577/03 од 24. септембра 2004. године због погрешно и непотпуно утврђених чињеница које, сходно члану 240 став 2 Закона о парничном поступку Републике Српске, не представљају основ за ову ревизију (види тачке од 80 до 82 одлуке Уставног суда).

б. На основу погрешног преиспитивања одлуке Окружног суда у Требињу од 24. септембра 2004. године, које је спровео Врховни суд, Окружни суд је поново размотрио жалбу против одлуке првостепеног суда. Након ове нове жалбе суд је испитао додатне доказе и дошао до нове одлуке у својој Пресуди број Гж-156/05 од 25. новембра 2005. године. Уставни суд сматра да Окружни суд није требао да прихвати ове нове доказе зато што су ти докази могли и требали да се изведу у поступку пред првостепеним судом (види чл. 7 и 207 Закона о парничном поступку Републике Српске). Разматрајући доказе који су требали да се изведу поводом жалбе, Окружни суд је произвољно примијенио члан 7 Закона о парничном поступку и погрешно закључио да апеланти нису доказали чињенице које су биле потребне да се утврди оправданост њиховог захтјева у ком је наведено да су сребрне електроде биле одузете из њихових објеката (види тачку 83 одлуке Уставног суда).

ц. Уставни суд даље сматра да је Окружни суд у Требињу произвољно примијенио члан 123 Закона о парничном поступку Републике Српске који од страна у поступку тражи да докажу оправданост својих захтјева изношењем доказа, а Окружни суд је донио одлуку у предмету на основу нових доказа које је сам тражио (види тачке од 84 до 85 одлуке Уставног суда).

д. Процедуралне грешке, које Уставни суд налази у начину на који су се Врховни суд Републике Српске и Окружни суд у Требињу бавили овим предметом, везују се, сходно мишљењу Уставног суда, за произвољну примјену процедуралног права, а што је довело до повреде права првоапеланта и другоапеланта на правичан поступак и њиховог уставног права на имовину (види тачку 86 и тачке од 98 до 99 одлуке Уставног суда).

IV. Моји разлози због којих се не слажем са образложењем и закључцима Уставног суда о поменутим питањима

5. Образложење Уставног суда се заснива на тумачењу различитих одредби Закона о парничном поступку Републике Српске. Уставни суд сматра да су, у пресудама и рјешењу које је Суд укинуо у својој одлуци, Врховни суд Републике Српске и Окружни суд у Требињу погрешно протумачили и примијенили наведене одредбе.

6. Ја не сматрам да је примјерено за Уставни суд Босне и Херцеговине да се на ауторитативан начин упушта у одлучивање о начину на који су судови протумачили и примијенили законе Босне и Херцеговине, једног од ентитета Босне и Херцеговине или Дистрикта Брчко. Уставни суд Босне и Херцеговине има апелациону надлежност, у складу са чланом VI/36), у питањима која су садржана у овом Уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини. Уставни суд нема апелациону надлежност да одлучује о питањима која се тичу закона Босне и Херцеговине, једног од ентитета или Дистрикта Брчко, сем у случајевима која покрећу питања уставности.

7. Када суд у Босни и Херцеговини, ентитету или у Дистрикту Брчко погрешно примијени закон, то, само по себи, не представља уставно питање које је садржано у Уставу Босне и Херцеговине. Ја, заиста, не сматрам да је Уставни суд Босне и Херцеговине надлежан да одлучује о томе да ли су судови погријешили у тумачењу или примјени закона из њихове надлежности. Судије Уставног суда Босне и Херцеговине могу да сматрају да су судије неког другог суда погријешиле, али они немају ни правну ни уставну надлежност да одлучују о овим питањима.

8. Ово је важно да се нагласи и због уставних и због практичних разлога. На уставном нивоу, члан VI Устава Босне и Херцеговине почиње ријечима: „Уставни суд ће да

подржава овај Устав” а члан VI/3б) пажљиво ограничава надлежност Уставног суда на питања која су садржана у Уставу Босне и Херцеговине. Додјеливање овлашћења Уставном суду да одлучује о томе да ли је неки други суд погрешно тумачио или примијенио обичне законе би било неоправдано проширење уставних надлежности. То би претворило Уставни суд у трећестепени или четвртостепени редовни суд, што је улога која нема уставног ни правног основа. Надаље, у погледу судова ентитета (и Дистрикта Брчко), постоји додатни уставни разлог да Уставни суд не дјелује као трећестепени или четвртостепени суд: у том случају би дошло до подјеле надлежности између институција Босне и Херцеговине и институција ентитета и Дистрикта Брчко, као што је назначено у члану III/1 и 3а) Устава Босне и Херцеговине.

9. Постоји још један јак практичан разлог да се обезбиједи да Уставни суд не постане редован трећестепени или четвртостепени суд у погледу питања која се односе на обичне законе Босне и Херцеговине, ентитета и Дистрикта Брчко. Број апелација које се подносе Уставном суду је све већи. У 2008. години је поднесено преко 4000 апелација, а број уложених апелација расте сваке године за 10%. Особље и судије Уставног суда због тога доносе све већи број одлука - преко 3200 у 2008. години, што је више за 50% у односу на претходну годину. Међутим, број уложених апелација је редовно већи за 20% у односу на број предмета које Суд може да ријешити. Ако Уставни суд мора да испуни своју обавезу из Устава да поштује права парничара на одређивање њихових грађанских права и обавеза у разумном року (члан II/3е) Устава и члан 6 став 1 Европске конвенције), Суд мора опрезно да обезбиједи да се број заосталих предмета не повећава неоправданим проширењем своје јурисдикције.

10. То не значи да нека одлука другог суда никада не може да покрене питање из Устава Босне и Херцеговине. Институције Босне и Херцеговине, ентитета и Дистрикта Брчко, укључујући њихове судове, дијеле одговорност са Уставним судом да обезбиједи сагласност са Уставом Босне и Херцеговине: види, на примјер, члан II/6 Устава, који намеће специфичну обавезу у погледу људских права из Устава, и члан III/3б) Устава, који обавезује ентитетске институције да се „у потпуности придржавају” Устава. Одлуке судова Босне и Херцеговине, ентитета и Дистрикта Брчко које се односе на тумачење и примјену Устава Босне и Херцеговине, укључујући уставна права, јасно су подвргнуте апелационој јурисдикцији Уставног суда Босне и Херцеговине.

11. Надаље, постоје околности у којима судови Босне и Херцеговине, ентитета или Дистрикта Брчко могу да примјењују домаће законе на начин да покрећу питање повреде Устава Босне и Херцеговине. То се вјероватно дешава ријетко, али може да

се деси на два начина. Прво, неки суд Босне и Херцеговине, ентитета или Дистрикта Брчко може произвољно да примијени неки закон који је по себи у сагласности са Уставом. Под „произвољним” ја не подразумијевам једино ‘погрешан’, него и ‘искривљен’, онај којим се усваја неки приступ који ниједан озбиљан суд не може да усвоји као правилан, у околностима које стварају сумњу у погледу тога да ли суд дјелује *bona fide* с исправним циљем или с дужним поштовањем према принципу једнакости пред законом. Друго, што је рјеђа ситуација, суд може правично и разумно да примијени неки закон, али у околностима у којима такав закон није по себи у сагласности са Уставом.

12. Уставни суд је истакао, у одлуци коју је донио у овом предмету, да су судови Републике Српске погрешно примијенили закон који је сам по себи у сагласности са Уставом Босне и Херцеговине. Због разлога изложених у наведеним тачкама 7 и 8, ја не сматрам да таква погрешна примјена суда (наравно, ако се ради о погрешној примјени у овом предмету) сама по себи покреће питање из Устава Босне и Херцеговине гдје Уставни суд има апелациону јурисдикцију. У погледу образложења Уставног суда са тумачењем и примјеном одредби Закона о парничном поступку Републике Српске, с поштовањем сматрам да одлука Уставног суда прекорачује границе јурисдикције. Фокусирањем на начин на који су судови Републике Српске утврдили чињенице и адекватност одобравања извођења одређених доказа, Уставни суд је дјеловао као четвртостепени суд ентитета, а не као Уставни суд на државном нивоу. Фокус је требао да буде на томе да ли вођење предмета и његов исход крши уставна права државног Устава, а не на томе да ли су судови ентитета дјеловали у складу са процедуралним законима ентитета.

V. Моје мишљење о правилној одлуци у предмету број АП 775/08

13. У свјетлу наведеног, више бих волио да се о овом предмету одлучило на сљедећи начин:

14. Првоапелант и другоапелант тврде, *inter alia*, да су сребрне електроде биле у просторијама и да су их власти трећеапеланта и четвртоапеланта незаконито одузеле и да власти поричу да су електроде биле у просторијама и да су биле одузете. Правни поступак се отезао и далеко од тога да је био задовољавајући. Првоапелант и другоапелант тврде да су им ентитетски судови, у посљедњој фази поступка, ускратили правичан поступак у разумном року.

15. Прихватам да је право на правичан поступак у разумном року било повријеђено. Међутим, у том погледу бих се изјаснио само декларативно, сем ако може да се докаже

да је дужина поступка проузроковала озбиљну штету или губитак апелантима. Не сматрам да је установљена било каква слична штета или губитак као посљедица дужине поступка.

16. Да ли је првоапеланту и другоапеланту био ускраћен правичан поступак? Сматрам да су имали правичан поступак. Без обзира на мишљење у погледу услова Закона о парничном поступку Републике Српске, ја не сматрам да је поступак у цјелини био неправичан. Ентитетски судови су размотрили велики број доказа у свакој фази поступка. Испитивање пресуда и рјешења показује да је странама дата велика могућност да изложе доказе и да оспоре доказе које су изложиле стране у поступку. Судови су саслушали и размотрили аргументе страна у поступку и пажљиво оцијенили и аргументе и доказе прије примјене материјалног права на установљене чињенице. Прихватам да произвољна примјена закона може да покрене неко уставно питање, као што је то истакао Уставни суд у својој одлуци, али ми се чини да је оцјена судова у овом предмету супротна произвољној. Чак и ако се не сложимо са начином на који су првостепене, другостепене и трећестепене инстанце тумачиле и примијениле релевантне ентитетске законе, мора се водити рачуна о томе да опрезни судови у доброј вјери могу често да се не слажу у погледу исправног тумачења неког закона или исправног исхода случаја, било у чињеничном или правном погледу, али неслагање у том погледу не дозвољава некоме да каже да је нека одлука у једном или другом правцу произвољна. Слиједи, сходно мом мишљењу, да не постоји питање из Устава Босне и Херцеговине у погледу ког Уставни суд има апелациону јурисдикцију.

17. Сходно томе, ја бих одбацио, као *prima facie* очигледно неоснован и ван надлежности Уставног суда, закључак да је повријеђено право на правичан поступак због тога што је материјално право произвољно примијењено.

18. У погледу повреде права на имовину, у мјери у којој је предметна имовина право на накнаду одузетих сребрних електрода за које првоапелант и другоапелант тврде да су биле у њиховим просторијама, судови Републике Српске су закључили да из предочених доказа не произилази да су електроде биле у просторијама. Тај закључак се убраја у оквир њихове надлежности (као што сам закључио у тачкама 16 и 17) и не може да буде окарактерисан као произвољан. Слиједи да провапелант и другоапелант нису установили мијешање у њихову имовину. Ја бих због тога одбацио тврдњу, као *prima facie* очигледно неосновану, да је повријеђено право на имовину.

VI. Закључак

19. Због наведених разлога, с дужним поштовањем, не слажем се у погледу питања која су наведена у ставу 3.

Судија
Уставног суда Босне и Херцеговине
David Feldman

Потпредседница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Constance Grewe

Судија
Уставног суда Босне и Херцеговине
Tudor Pantiru

Predmet broj AP 1274/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacije TP „Malbašić Company“ d.o.o. Banjaluka i „Astral“ d.o.o. Banjaluka podnesene protiv Rješenja Okružnog suda u Banjaluci broj 011-0-Pž-07-000 310 od 30. siječnja 2008. godine, Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Rev-07-000 619 od 27. ožujka 2008. godine, Presude Okružnog suda broj 011-0-Pž-06-000 293 od 22. prosinca 2006. godine i Presude Osnovnog suda u Banjaluci broj PS-953/05 od 19. svibnja 2006. godine

Odluka od 30. svibnja 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP 1274/08**, rješavajući apelaciju **TP „Malbašić Company” d.o.o. Banjaluka** i **„Astral” d.o.o. Banjaluka**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1. i 4. toč. 4. i 5, članka 59. stavak 2. alineja 2, članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05 i 64/08), u sastavu:

Seada Palavrić, predsjednica
David Feldman, dopredsjednik
Miodrag Simović, dopredsjednik
Valerija Galić, dopredsjednica
Tudor Pantiru, sudac
Mato Tadić, sudac
Constance Grewe, sutkinja
Mirsad Ćeman, sudac

na sjednici održanoj 30. svibnja 2009. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija TP „Malbašić Company” d.o.o. Banjaluka podnesena protiv Rješenja Okružnog suda u Banjaluci broj 011-0-PŽ-07-000 310 od 30. siječnja 2008. godine.

Utvrđuje se povreda prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Rješenje Okružnog suda u Banjaluci broj 011-0-PŽ-07-000 310 od 30. siječnja 2008. godine.

Na temelju članka 64. stavak 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, ostavlja se na pravnoj snazi Rješenje Osnovnog suda u Banjaluci broj 071-0-IP-07-000884 od 4. rujna 2007. godine.

Donošenjem ove odluke prestaje važiti Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine o privremenoj mjeri broj AP 1274/08 od 4. rujna 2008. godine.

Odbacuje se apelacija TP „Malbašić Company” d.o.o. Banjaluka podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Rev-07-000 619 od 27. ožujka 2008. godine, Presude Okružnog suda u Banjaluci broj 011-0-Pž-06-000 293 od 22. prosinca 2006. godine i Presude Osnovnog suda u Banjaluci broj PS-953/05 od 19. svibnja 2006. godine zato što ju je podnijela neovlaštena osoba.

Odbacuje se apelacija „Astral” d.o.o. Banjaluka podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Rev-07-000 619 od 27. ožujka 2008. godine, Presude Okružnog suda u Banjaluci broj 011-0-Pž-06-000 293 od 22. prosinca 2006. godine i Presude Osnovnog suda u Banjaluci broj PS-953/05 od 19. svibnja 2006. godine zbog toga što je protekao rok za podnošenje apelacije.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. „Gold export-import” d.o.o. Banjaluka, kao pravni prednik TP „Malbašić Company” d.o.o. Banjaluka (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa ravnatelj kao zakonski zastupnik, podnio je 26. travnja 2008. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Okružnog suda u Banjaluci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 011-0-Pž-07-000 310 od 30. siječnja 2008. godine. Apelacija je registrirana pod brojem AP 1274/08. Apelant je 15. svibnja 2008. godine podnio dopunu apelacije. Također je podnio zahtjev Ustavnom sudu za donošenje privremene mjere kojom će naložiti Osnovnom sudu u Banjaluci (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) da obustavi sve radnje u izvršnom postupku u predmetu broj 071-0-IP-07-000884.

2. TP „Malbašić Company” d.o.o. Banjaluka, kao pravni sljednik poduzeća „Gold export-import” (u daljnjem tekstu: apelant) i „Astral” d.o.o. Banjaluka (u daljnjem tekstu:

izvršenik), koje zastupaju ravnatelji kao zakonski zastupnici, podnijeli su 29. srpnja 2008. godine apelacije Ustavnom sudu, registrirane pod br. AP 2326/08 i AP 2327/08, protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 118-0-Rev-07-000 619 od 27. ožujka 2008. godine, Presude Okružnog suda broj 011-0-Pž-06-000 293 od 22. prosinca 2006. godine i Presude Osnovnog suda u Banjaluci (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj PS-953/05 od 19. svibnja 2006. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Ustavni sud je donio Odluku o privremenoj mjeri broj AP 1274/08 od 4. rujna 2008. godine kojom je usvojio apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere.

4. Obzirom na to da je Ustavnom sudu dostavljeno više apelacija iz njegove mjerodavnosti, koje se tiču istog činjeničnog i pravnog temelja, Ustavni sud je, sukladno članku 31. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, donio odluku o spajanju predmeta u kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem AP 1274/08. Spojene su apelacije br. AP 1274/08, AP 2326/08 i AP 2327/08.

5. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog suda i sudionika u postupku, izvršenika i „Krajine Borac” a.d. Banjaluka (u daljnjem tekstu: tražitelj izvršenja), zatražena je 22. svibnja 2008. godine dostava odgovora na apelaciju.

6. Okružni sud je dostavio odgovor na apelaciju 9. lipnja 2008. godine, tražitelj izvršenja 11. rujna 2008. godine, a izvršenik nije dostavio odgovor na apelaciju.

7. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su dostavljeni apelantu 8. listopada 2008. godine.

8. Na sjednici Ustavnog suda, održanoj 28. studenoga 2008. godine, Ustavni sud je, na temelju članka 93. stavak 1. alineja 3. Pravila Ustavnog suda i na zahtjev suca Krstana Simića, donio odluku o njegovom izuzimanju iz rasprave i odlučivanja u ovom predmetu.

III. Činjenično stanje

9. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

10. Predmet spora je poslovni prostor koji se nalazi u Banjaluci, Trg Krajine bb, ukupne površine 360 m². Vlasnik poslovnog prostora bila je „Trgovina Borac” d.o.o. Travnik (u daljnjem tekstu: „Borac” Travnik), koja ga je ugovorom o kupoprodaji od 5. kolovoza

1999. godine prodala Mihajlu Kovačeviću iz Banjaluke. Posjednik poslovnog prostora u to vrijeme bio je tražitelj izvršenja („Krajina Borac” a.d. Banjaluka).

11. Presudom Osnovnog suda broj P-8843/99 od 19. listopada 1999. godine utvrđeno je da je pravno valjan kupoprodajni ugovor od 5. kolovoza 1999. godine koji je zaključen između Mihajla Kovačevića i „Borca” Travnik. Navedenom presudom naloženo je tuženom, „Borac” Travnik, da prizna i trpi da se tužitelj Mihajlo Kovačević uknjiži kao vlasnik poslovnog prostora u zemljišnim knjigama sa dijelom 1/1. Iste ugovorne strane su 1. srpnja 2002. godine zaključile dopunski ugovor. U tom ugovoru članak 4. glasi: „Ovjerom ovog dopunskog ugovora u Osnovnom sudu smatra se da je kupac Mihajlo Kovačević preuzeo objekt u cijelosti u posjed i vlasništvo, te da u njemu može obavljati djelatnosti koje bude zahtijevao i registrirao u mjerodavnim tijelima i to bez bilo kakvih daljnjih suglasnosti i izjašnjenja prodavca”.

12. Republički javni tužitelj u Banjaluci je podnio zahtjev za zaštitu zakonitosti protiv navedene presude Osnovnog suda. Odlučujući o ovom zahtjevu, Vrhovni sud je donio Presudu broj Gv1-7/02 od 23. kolovoza 2002. godine. Vrhovni sud je djelomično usvojio zahtjev i preinačio pobijanu presudu u dijelu koji glasi: „...na temelju kojeg ugovora je tužitelj Mihajlo Kovačević stekao pravo vlasništva na kupljenom poslovnom prostoru” tako što je u tom dijelu tužbeni zahtjev odbijen. U preostalom dijelu zahtjev za zaštitu zakonitosti je odbijen. Vrhovni sud je odbio kao neutemeljen dio zahtjeva javnog tužitelja u kojem se tvrdi da su potpisi na ugovoru o prodaji poslovnog prostora bili ovjereni u Banjaluci a ne u Općinskom sudu u Travniku, jer se predmetne nekretnine nalaze na području Banjaluke. Vrhovni sud je smatrao da su punovažne ovjere potpisa na ugovorima koje su izvršene pred sudovima Federacije BiH zato što nije predviđeno da je za ovjeru potpisa na ugovorima o prometu nekretnina mjerodavan sud na čijem se području nalaze takve nekretnine. Nadalje, Vrhovni sud je prihvatio kao utemeljen dio zahtjeva javnog tužitelja u kojem je navedeno da je na temelju predmetnog ugovora tužitelj Mihajlo Kovačević postao vlasnik poslovnog prostora obrazloživši da se pravo vlasništva na kupljenom poslovnom prostoru nije moglo steći „na temelju ugovora”, kako je odlučeno pobijanom presudom, nego tek upisom u javnu knjigu ili na drugi odgovarajući način određen zakonom.

13. Rješenjem Osnovnog suda broj DN-132/03 od 23. siječnja 2003. godine dopušteno je polaganje isprava u knjigu položenih ugovora radi stjecanja prava vlasništva na spornom poslovnom prostoru u korist Mihajla Kovačevića.

14. Nakon toga, Mihajlo Kovačević je poslovni prostor prodao apelantovom pravnom predniku („Gold export-import” d.o.o. Banjaluka) kupoprodajnim Ugovorom broj OV-

20223/05 od 15. prosinca 2005. godine. Na temelju tog ugovora, Osnovni sud je donio Rješenje broj DN-1096/06 od 3. ožujka 2006. godine kojim je dopušteno polaganje isprava s ciljem stjecanja prava vlasništva u apelantovu korist sa dijelom 1/1. Mihajlo Kovačević je, zatim, apelanta uveo u posjed poslovnog prostora 16. prosinca 2005. godine. O tome su sačinili i potvrdu.

15. U odnosu na spomenute kupoprodajne ugovore, tražitelj izvršenja je pokrenuo parnični postupak pred Osnovnim sudom u kojem je pobio njihovu pravnu valjanost. U predmetu broj P-413/04 tražitelj izvršenja je tražio da Osnovni sud utvrdi da je poslovni prostor njegova imovina, zatim da je nepostojeća Presuda Osnovnog suda broj P-8843/99 od 19. listopada 1999. godine kojom je utvrđena pravna valjanost kupoprodajnog ugovora između „Borca” Travnik i Mihajla Kovačevića i, slijedom toga, da su svi akti koji su prethodili donošenju navedene presude ništavni, a naročito ugovor o prodaji poslovnog prostora od 5. kolovoza 1999. godine, kao i Rješenje Osnovnog suda broj DN-132/2003 od 23. siječnja 2003. godine kojim je Mihajlu Kovačeviću dopušteno polaganje isprava u knjigu položenih ugovora. Tužbom je, također, zatraženo da sud naredi uspostavu ranijeg imovinskog stanja, odnosno pravo raspolaganja i korištenja poslovnog prostora u korist tražitelja izvršenja. U navedenom postupku još nije donesena sudska odluka. Osim toga, tražitelj izvršenja je tužbom pred Osnovnim sudom zatražio utvrđivanje ništavnosti ugovora o prodaji od 23. prosinca 2005. godine kojim je Mihajlo Kovačević prodao poslovni prostor apelantu. Predmet je registriran pod brojem P-521/07, a u postupku nije donesena odluka.

16. Prije nego što je sporni poslovni prostor Mihajlo Kovačević prodao apelantu, u posjedu tog prostora je bio tražitelj izvršenja. Tražitelj izvršenja je poslovni prostor dao u zakup izvršeniku, „Astral” d.o.o. Banjaluka, na temelju ugovora o zakupu koji su zaključili 12. travnja 2000. godine. Ugovor je zaključen na razdoblje od dvije godine počevši od 1. svibnja 2000. godine, uz mogućnost produženja ugovora na još godinu dana. Nakon isteka roka trajanja zakupa, tražitelj izvršenja je tražio da mu izvršenik preda u posjed poslovni prostor. Kako ovaj to nije učinio, tražitelj izvršenja je 19. srpnja 2002. godine podnio tužbu Osnovnom sudu i tražio da sud donese presudu kojom će obvezati izvršenika da mu preda poslovni prostor u posjed.

17. Osnovni sud je o tužbi tražitelja izvršenja protiv izvršenika radi predaje u posjed na temelju isteka ugovora o zakupu poslovnog prostora donio Presudu broj PS-953/05 od 19. svibnja 2006. godine, koja je potvrđena Presudom Okružnog suda broj 011-0-Pž-06-000 293 od 22. prosinca 2006. godine. Ovim presudama je naloženo izvršeniku da tražitelju izvršenja preda u posjed poslovni prostor slobodan od osoba i stvari uz naknadu troškova

postupka sa zakonskom zateznom kamatom. Vrhovni sud je Presudom broj 118-0-Rev-07-000 619 od 27. ožujka 2008. godine odbio izvršnikovu reviziju protiv navedene presude Okružnog suda od 22. prosinca 2006. godine.

18. Tražitelj izvršenja je pokrenuo izvršni postupak protiv izvršenika radi izvršenja navedene presude. Osnovni sud je Rješenjem o izvršenju broj 071-0-IP-07-000135 od 26. ožujka 2007. godine obvezao izvršenika da preda tražitelju izvršenja poslovni prostor u posjed, slobodan od osoba i stvari. Međutim, u vrijeme donošenja prvostupanjske presude, te podnošenja zahtjeva za izvršenje, u posjedu spornog prostora nije bio izvršenik, već apelant koji je, u međuvremenu, kupio sporni prostor i ušao u posjed, kako je već rečeno (vidi stavak 14. ove odluke). Stoga su i izvršenik i apelant, kao treća osoba u postupku izvršenja, pravodobno uložili prigovore pobijajući navedeno rješenje o izvršenju. Istaknuli su da je potraživanje tražitelja izvršenja prestalo izvršenikovom nemogućnošću da ispuni obvezu zato što je treća osoba, odnosno apelant, uveden u posjed spornog poslovnog prostora. Apelant je u prigovoru, također, istaknuo da je 16. prosinca 2005. godine uveden u posjed poslovnog prostora na temelju kupoprodajnog ugovora kojim je stekao pravo vlasništva, te da bi provođenjem pobijanog rješenja o izvršenju, izvršenje bilo provedeno u odnosu na treću osobu, a što je suprotno temeljnim načelima Zakona o izvršnom postupku.

19. Odlučujući o prigovoru izvršenika i apelanta, Osnovni sud je u ponovljenom izvršnom postupku donio Rješenje broj 071-0-IP-07-000884 od 4. rujna 2007. godine. Tim rješenjem su usvojeni prigovori izvršenika i apelanta, te je rješenje o izvršenju od 26. ožujka 2007. godine stavljeno izvan snage. Također su ukinute sve provedene izvršne radnje u dijelu kojim je izvršenik obvezan tražitelju izvršenja predati u posjed poslovni prostor i u tom dijelu je izvršni postupak obustavljen. U obrazloženju rješenja Osnovni sud je naveo da izvršenje nije dopušteno na nekretninama na kojima je treća osoba stekla vlasništvo na temelju ugovora koji je zaključen prije donošenja rješenja o izvršenju, nakon čega je dopušteno i polaganje isprava radi stjecanja prava vlasništva sukladno Zakonu o zemljišnim knjigama Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Zakon o z.k.). Osnovni sud je zaključio da je apelant, kao treća osoba u konkretnom izvršnom postupku, pružio dokaz da mu glede predmeta izvršenja pripada pravo koje sprječava izvršenje, te da su ispunjeni uvjeti da izvršni sud meritorno odluči o prigovoru treće osobe. Osnovni sud je dalje obrazložio da je člankom 94. Zakona o z.k. regulirano da knjiga položenih ugovora ostaje na snazi dok se ne ispune pretpostavke za upis prava vlasništva na posebnim dijelovima zgrade sukladno ovom zakonu. Osnovni sud je, također, naveo da, na temelju ove zakonske odredbe, a u smislu članka 64. Zakona o z.k., presuda jamči određena prava koja su utvrđena tom presudom i kojom su stvoreni uvjeti za polaganje isprava. Također,

sud je naglasio da, ukoliko se postavlja pitanje valjanosti upisa u te knjige, „onda to može postaviti samo zainteresirana strana, sud koji to ispituje i ured koji je ovlašten da određuje uvjete za upis”, kao i da „[a]ko je bila neka nepravilnost koja je ometala upis onda je Zemljišnoknjižni ured trebao odbiti polaganje isprava”. Što se tiče dokumenata koje apelant ima kao dokaz o vlasništvu u konkretnoj pravnoj situaciji, Osnovni sud je naveo da je to „u ovoj situaciji [...] sve što je moguće imati, jer nije uspostavljena knjiga ‘E’ o etažnom vlasništvu, a [apelant] nije dužan trpjeti to što zakon nije doveden do kraja”.

20. Odlučujući o prizivu tražitelja izvršenja protiv ovog rješenja, Okružni sud je donio Rješenje broj 011-0-PŽ-07-000310 od 30. siječnja 2008. godine. Tim je rješenjem uvažio priziv i pobijano rješenje Osnovnog suda preinačio u dijelu kojim je usvojen apelantov prigovor tako što ga je uputio da svoja prava „ostvari u parnici”. U odnosu na izvršenika, Okružni sud je ukinuo rješenje Osnovnog suda od 4. rujna 2007. godine u dijelu kojim je usvojen izvršenikov prigovor i izvršni postupak obustavljen, pa je u tom dijelu predmet vratio Osnovnom sudu na ponovni postupak.

21. U obrazloženju pobijanog rješenja Okružni sud je naveo da je pogrešan stav prvostupanjskog suda da je apelant dokazao da ima stvarno pravo na predmetu izvršenja zato što u predmetnom izvršnom postupku nije ponudio dokaze u smislu članka 52. stavak 2. Zakona o izvršnom postupku glede tog prava. Okružni sud je naveo da je odredbom članka 78. stavak 2. Zakona o z.k. propisano da jedino zemljišnoknjižni izvadak predstavlja javnu ispravu u smislu odredbe članka 52. stavak 2. Zakona o izvršnom postupku na temelju koje se dokazuje pravo vlasništva na nekretninama. Kako je prvostupanjski sud usvajanje apelantovog prigovora temeljio na dokazima koji, prema ocjeni Okružnog suda, nisu u ovom izvršnom postupku dokazi u smislu članka 52. stavak 2. Zakona o izvršnom postupku, to je prema shvaćanju ovoga suda materijalno pravo u ovom dijelu odluke pogrešno primijenjeno. Naime, Okružni sud je obrazložio da Zakon o z.k. propisuje da vlasništvo i druga prava na nekretninama nastaju tek upisom u zemljišne knjige, te da se nakon stupanja na snagu ovog zakona svi upisi u zemljišne knjige vrše po pravilima Zakona o z.k. Sud je, također, naveo da knjiga položenih ugovora, koja je uspostavljena na temelju propisa kojima je regulirano obrazovanje i vođenje ove knjige, ostaje na snazi dok se ne ispune pretpostavke za upis vlasništva na posebnim dijelovima zgrada sukladno Zakonu o z.k. Okružni sud je zaključio da ovo sve znači da je, nakon stupanja na snagu Zakona o z.k., jedina isprava kojom se dokazuje pravo vlasništva zemljišnoknjižni izvadak. Okružni sud je naveo da ovakvim stavom nije cijenio valjanost zaključenih ugovora o kupoprodaji i rješenja Osnovnog suda kojim je dopušteno polaganje isprava radi stjecanja prava vlasništva na poslovnom prostoru, već da se samo ocjenjuje ima li apelant kao treća osoba stvarno pravo na nekretnini koja je predmet izvršenja. Stoga je sud priziv tražitelja

izvršenja uvažio i pobijano rješenje u dijelu odluke o apelantovom prigovoru preinačio kao u izreci rješenja i apelanta uputio da svoja prava ostvari u parnici.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije broj AP 1274/08

22. Apelant smatra da mu je pobijanim rješenjem Okružnog suda povrijeđeno pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). U tom smislu, apelant navodi da je 15. prosinca 2005. godine predmetni poslovni prostor kupio od Mihajla Kovačevića o čemu je zaključen kupoprodajni ugovor. Prethodno je Mihajlo Kovačević, 5. kolovoza 1999. godine, predmetni poslovni prostor kupio od „Trgovine Borac” d.o.o. Travnik, a pravna valjanost kupoprodajnog ugovora između navedenog kupca i prodavca utvrđena je pravomoćnom Presudom Osnovnog suda broj P-8843/99 od 19. listopada 1999. godine. Međutim, prije nego što je apelant kupio predmetni poslovni prostor postojao je zaključen ugovor o zakupu poslovnog prostora između tražitelja izvršenja i izvršenika. Povodom ovog ugovora o zakupu vođen je sudski spor. Taj spor je okončan pravomoćnom Presudom Osnovnog suda broj PS-953/05 od 19. svibnja 2006. godine koja je izvršni naslov u predmetnom izvršnom postupku. Apelant navodi da izvršenik nije u posjedu poslovnog prostora, niti postoji mogućnost izvršenja, obzirom na to da je apelant vlasnik predmetnog poslovnog prostora i da je u njegovom posjedu u vrijeme podnošenja apelacije. Apelant ističe da je poslovni prostor od investitora, odnosno Fonda za stambenu izgradnju Općine Banjaluka, kao prvi kupac, kupila „Trgovina Borac” d.o.o. Travnik, ali se nije uknjižila kao nositelj prava raspolaganja (vlasnik) zato što je taj poslovni prostor dio zgrade, a nije ustrojena knjiga etažnog vlasništva. Osim toga, poslovna zgrada u kojoj se nalazi poslovni prostor nije upisana u zemljišnu knjigu. Ove činjenice su imale za posljedicu da kupci Mihajlo Kovačević i apelant svoja prava na predmetnom poslovnom prostoru nisu mogli upisati u odgovarajućem zemljišnoknjižnom ulošku zemljišne knjige koja se vodi za k.o. Banjaluka, već im je dopušteno polaganje isprava u zemljišnu knjigu radi stjecanja prava vlasništva, a sukladno relevantnim propisima. Apelant smatra da on kao kupac poslovnog prostora i svaki takav sukcesor u prometu nekretnina ne može imati štetne posljedice zbog toga što nije ustanovljena knjiga etažnog vlasništva. Stoga, apelant smatra da je Okružni sud očito proizvoljno primijenio pravo zbog čega mu je povrijeđeno pravo na imovinu.

23. Dopunom apelacija od 15. svibnja 2008. godine apelant je u činjeničnom dijelu, u biti, ponovio navode apelacije, te dodao kako mu je pobijanom odlukom Okružnog suda,

iz već do tada navedenih razloga, povrijeđeno i pravo na pravično suđenje iz članka II/3. (e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

b) Odgovor na apelaciju broj AP 1274/08

24. Okružni sud je u odgovoru na apelaciju istaknuo da se nakon stupanja na snagu Zakona o z.k., 23. kolovoza 2003. godine, svi upisi u zemljišne knjige vrše prema pravilima ovog zakona, a da knjiga položenih ugovora ostaje na snazi dok se ne ispune pretpostavke za upis vlasništva na posebnim dijelovima zgrade sukladno ovom zakonu. Prema mišljenju Okružnog suda, ovim se ne dira u prava osoba koje smatraju da su na temelju određenog pravnog posla stekle određeno pravo, ali ovo pravo u izvršnom postupku mogu dokazati samo zemljišnoknjižnim izvatom, kao javnom ispravom, budući da Zakon o z.k. to izričito propisuje. Stoga je ovo dokaz koji treća osoba o svom stvarnom pravu treba dostaviti izvršnom sudu kao dokaz tog prava koji sprječava izvršenje u smislu odredbe članka 52. stavak 2. Zakona o izvršnom postupku. Na ovakav način ne dira se u ostala prava i valjanost ugovora o kupoprodaji koji treća osoba dostavlja u ovom izvršnom postupku budući da to nije predmet ocjene izvršnog suda. Stoga, izvršni sud može meritorno odlučiti o prigovoru treće osobe jedino ukoliko treća osoba pruži odgovarajuće dokaze o svom pravu na koje se poziva, što, prema ocjeni ovog suda, treća osoba u konkretnom slučaju nije učinila. Zbog ovoga je prvostupanjsko rješenje preinačeno i treća osoba upućena da svoja prava dokazuje u parnici. Okružni sud predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

25. Tražitelj izvršenja je u odgovoru na apelaciju istaknuo da on ima isključivo pravo raspolagati spornim poslovnim prostorom budući da je postupak privatizacije državnog kapitala kod tražitelja izvršenja, kao državnog poduzeća, okončan sukladno relevantnim zakonima o privatizaciji državnog kapitala u poduzećima. Posebno ističu da je ugovor o prodaji poslovnog prostora koji je zaključen 5. kolovoza 1999. godine između „Borca” Travnik kao prodavca i Mihajla Kovačevića kao kupca apsolutno ništavan, odnosno nepostojeći. Zbog toga je tražitelj izvršenja u Osnovnom sudu, uz sudjelovanje Pravobraniteljstva RS, pokrenuo parnični postupak protiv „Borca” Travnik i Mihajla Kovačevića, u kojem traži utvrđivanje ništavnosti navedenog ugovora. Predmet je registriran pod brojem P-413/04 i još nije donesena odluka suda. U odnosu na ugovor o prodaji od 23. prosinca 2005. godine, kojim je Mihajlo Kovačević prodao apelantu poslovni prostor, tražitelj izvršenja je, također, tužbom pred Osnovnim sudom zatražio utvrđivanje ništavnosti ugovora. Predmet je registriran pod brojem P-521/07, a u postupku, također, nije donesena odluka. Predmetni ugovori o prodaji, prema mišljenju tražitelja izvršenja, apsolutno su ništavni prema čl. 103, 104, 109. i 110. Zakona o obligacijskim odnosima. Dalje se navodi da rješenjem kojim je dopušteno polaganje

isprava s ciljem stjecanja prava vlasništva od 3. ožujka 2006. godine apelant nije stekao vlasništvo na poslovnom prostoru zato što je ugovor ništavan. To je, kako dalje navodi, prema Potvrdi Zemljišnoknjižnog odjela Osnovnog suda broj RZ-447/07 od 15. kolovoza 2007. godine, samo dokaz da je predata isprava za stjecanje prava vlasništva na čuvanje u Zemljišnoknjižnom sudu. Nekretnine koje su označene u navedenom ugovoru o prodaji vode se i sada u zk. ulošku i katastru kao društveno vlasništvo. Tražitelj izvršenja smatra da je apelacija neutemeljena.

c) Navodi iz apelacija br. AP 2326/08 i AP 2327/08

26. Apelant i izvršenik su podnesenim apelacijama pobili Presudu Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Rev-07-000 619 od 27. ožujka 2008. godine, Presudu Okružnog suda broj 011-0-Pž-06-000 293 od 22. prosinca 2006. godine i Presudu Osnovnog suda u Banjaluci broj PS-953/05 od 19. svibnja 2006. godine. Istaknuli su da je predmet parničnog postupka, koji je okončan navedenom presudom Vrhovnog suda, bio pravno važenje, odnosno pravna valjanost ugovora o zakupu predmetnog poslovnog prostora koji su 12. travnja 2000. godine zaključili tražitelj izvršenja i izvršenik. Sudovi su smatrali da je pravno valjan spomenuti ugovor, te su obvezali izvršenika da predmetni poslovni prostor preda u posjed tražitelju izvršenja. Time su, prema mišljenju apelanata, povrijeđena njihova prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije kao i prava iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

V. Relevantni propisi

27. **Zakon o izvršnom postupku** („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 59/03) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 51. stavak 1.

Osoba koja tvrdi da glede predmeta izvršenja ima takvo pravo koje sprječava izvršenje može podnijeti prigovor protiv izvršenja tražeći da se izvršenje na tom predmetu proglasi nedopuštenim u opsegu u kojem su prava te treće osobe zahvaćena izvršenjem.

Članak 52.

(1) Sud će o prigovoru treće osobe odlučiti u izvršnom postupku ili će podnositelja prigovora zaključkom uputiti da svoja prava ostvaruje u parnici.

(2) Izvršni sud će o prigovoru odlučiti u izvršnom postupku kada to okolnosti slučaja dopuštaju, a naročito ako podnositelj prigovora dokazuje opravdanost svoga prigovora pravomoćnom presudom, javnom ispravom ili po zakonu ovjerenom privatnom ispravom.

28. **Zakon o zemljišnim knjigama Republike Srpske** („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 74/02, 67/03 i 46/04) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 1.

Ovim se zakonom uređuje vođenje, održavanje i uspostava zemljišnih knjiga, kao i upis nekretnina i prava na nekretninama u zemljišne knjige u Republici Srpskoj.

Članak 31.

Upis se vrši na temelju rješenja o upisu koje donosi zemljišnoknjižni referent. Rješenje o upisu se odnosi na zahtjev za upis koji je podnesen sukladno članku 3. stavak 1. ovog zakona.

Članak 34.

Zahtjev za upis koji je prispio u zemljišnoknjižni ured se neodložno registrira u dnevnu knjigu i numerira na temelju vremena prispjeća zahtjeva. U upisu se navodi podnositelj zahtjeva. [...]

Članak 64.

Radi utvrđivanja vlasništva, drugih prava i ograničenja na nekretninama zemljišnoknjižni ured će, po službenoj dužnosti, preuzeti potrebne provjere i istraživanja i pribaviti odgovarajuće dokaze. [...]

Članak 78.

Pravo na izvode zemljišnoknjižnih uložaka

1. Svaka osoba, sukladno članku 77. ovog zakona, može nakon plaćanja pristojbe dobiti zemljišnoknjižne izvode.

2. Izvod iz stavka 1. ovog članka je javna isprava.

Članak 94.

Knjiga položenih ugovora, uspostavljena na temelju propisa kojima je regulirano obrazovanje i vođenje ove knjige, ostaje na snazi dok se ne ispune pretpostavke za upis vlasništva na posebnim dijelovima zgrade sukladno ovom zakonu.

VI. Dopustivost

29. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku mjerodavnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

30. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

31. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije u predmetima br. AP 2326/08 i AP 2327/08, kojima su apelant i izvršenik pobili Presudu Vrhovnog suda broj 118-0-Rev-07-000 619 od 27. ožujka 2008. godine, Ustavni sud je pošao od članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 16. stavak 4. toč. 4. i 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Članak 16. stavak 4. točka 5. Pravila Ustavnog suda glasi:

4. Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

(4) protekao je rok za podnošenje apelacije;

(5) apelaciju je podnijela neovlaštena osoba.

32. Ustavni sud zapaža da u konkretnom parničnom postupku, u kojem je donesena pobijana Presuda Vrhovnog suda broj 118-0-Rev-07-000 619 od 27. ožujka 2008. godine, apelant nije sudjelovao kao stranka u parničnom postupku zato što je na tužiteljskoj strani bio tražitelj izvršenja a tuženi je bio izvršenik. Iz navedenog proizlazi da apelant nije osoba koja je ovlaštena da u konkretnom slučaju pokrene postupak pred Ustavnim sudom zato što nije bio stranka u postupku koji je rezultirao pobijanim odlukama. Imajući u vidu odredbu članka 16. stavak 4. točka 5. Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko ju je podnijela neovlaštena osoba, Ustavni sud je odlučio da apelaciju u predmetu broj AP 2326/08 odbaci kao nedopuštenu zato što ju je podnijela neovlaštena osoba.

33. Nadalje, u odnosu na apelaciju koju je podnio izvršenik protiv iste presude, Ustavni sud konstatira da iz dostavnice o prijemu pobijane presude Vrhovnog suda proizlazi da je izvršenik pobijanu presudu primio 23. travnja 2008. godine. Obzirom na to da je apelaciju Ustavnom sudu podnio 29. srpnja 2008. godine, proizlazi da je apelacija podnesena nakon što je protekao rok za podnošenje apelacije predviđen člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Sukladno navedenom, Ustavni sud je zaključio da je izvršenikova predmetna apelacija podnesena nepravodobno, odnosno nakon što je protekao rok od 60 dana od dana kada je primio pobijanu presudu. Imajući u vidu odredbu članka 16. stavak 4. tačka 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio da apelaciju u predmetu broj AP 2327/08 odbaci kao nedopuštenu zbog toga što je protekao rok za podnošenje.

34. U predmetu broj AP 1274/08 predmet pobijanja apelacijom je Rješenje Okružnog suda broj 011-0-PŽ-07-000 310 od 30. siječnja 2008. godine protiv kojeg nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Pobijano rješenje apelant je primio 28. veljače 2008. godine, a apelacija je podnesena 26. travnja 2008. godine, tj. u roku od 60 dana kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očito (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

35. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija broj AP 1274/08 ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

36. Apelant pobija rješenje Okružnog suda tvrdeći da mu je tim rješenjem povrijeđeno pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na imovinu

37. Članak II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

[...]

k) Pravo na imovinu.

Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju glasi:

Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno i neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi kontrolirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

38. Ustavni sud ukazuje na to da riječ „imovina”, u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, uključuje širok opseg imovinskih interesa koji predstavljaju

određenu ekonomsku vrijednost (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 14/00* od 4. travnja 2001. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 33/01). Nadalje, prema jurisprudenciji Europskog suda za ljudska prava, „imovina” koja se štiti može biti samo „postojeća imovina” (vidi Europski sud za ljudska prava, *Van der Musselle*, presuda od 23. studenoga 1983. godine, serija A, broj 70, točka 48) ili barem imovina za koju apelant ima „opravdano očekivanje” da će je dobiti (vidi Europski sud za ljudska prava, *Pine Valley Developments Ltd i drugi*, presuda od 29. studenoga 1995. godine, serija A, broj 332, točka 31). Ustavni sud u konkretnom slučaju smatra da poslovni prostor koji apelant drži u posjedu na temelju pravno valjanog kupoprodajnog ugovora i rješenja Osnovnog suda kojim je dopušteno polaganje tog ugovora u knjigu položenih ugovora radi stjecanja prava vlasništva, kako je to predviđeno zakonom, predstavlja „imovinu” u smislu članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju primjenjiv u ovom slučaju.

39. Sljedeće pitanje na koje Ustavni sud mora dati odgovor je: „Je li pobijanom odlukom Okružnog suda učinjeno miješanje u apelantovu imovinu? U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje na to da članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju obuhvaća tri različita pravila. Prvo pravilo, navedeno u prvom stavku, je opće naravi i iskazuje načelo mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici istog stavka, obuhvaća lišavanje imovine i čini ga podložnim određenim uvjetima. Treće pravilo, koje se nalazi u drugom stavku, priznaje da države članice imaju pravo, između ostalog, kontrolirati korištenje imovine sukladno javnom interesu. Ova tri pravila nisu „različita” u smislu da su nepovezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedinačne slučajeve ometanja prava na mirno uživanje imovine, te ih, stoga, treba tumačiti u svjetlu općeg načela iskazanog u prvom pravilu.

40. U konkretnom slučaju Ustavni sud podsjeća na to da apelant u odnosu na sporni poslovni prostor posjeduje *iustus titulus* - pravomoćnu sudsku presudu o tome da je pravno valjan ugovor kojim je kupio poslovni prostor, a posjeduje i *modus acquirendi* - jedini pravno priznat način upisa predmetnog poslovnog prostora u zemljišne knjige, u konkretnom slučaju knjigu položenih ugovora. Međutim, i uz ove nesporne činjenice, pobijanom odlukom Okružnog suda apelant je upućen da svoju pravnu poziciju u odnosu na poslovni prostor dokazuje u parnici. Time se, prema mišljenju Ustavnog suda, apelant ograničava u mogućnostima da se koristi svojim pravima sa evidentnim izgledima da u nastavku izvršnog postupka, u kojem nakon donošenja pobijane odluke Okružnog suda više ne može intervenirati, bude lišen ove svoje imovine predajom poslovnog prostora u posjed tražitelju izvršenja. Stoga, Ustavni sud smatra da zbog toga pobijane odluke

predstavljaju miješanje u apelantovo pravo na imovinu u smislu prvog pravila prvog stavka članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

41. Imajući to u vidu, za Ustavni sud ostaje da odgovori na sljedeća pitanja: (a) je li miješanje u apelantovu imovinu predviđeno zakonom, (b) služi li miješanje zakonitom cilju u javnom interesu i (c) je li miješanje proporcionalno cilju, tj. uspostavlja li pravičnu ravnotežu između apelantovog prava i općeg javnog interesa. Drugim riječima, da bi miješanje u apelantovo pravo na mirno uživanje imovine bilo opravdano ono se ne može samo nametnuti zakonskom odredbom koja ispunjava uvjete vladavine prava i služi legitimnom cilju u javnom interesu, nego mora, također, održati razuman odnos proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti. Miješanje u pravo na mirno uživanje imovine ne smije ići dalje od potrebnog da bi se postigao legitiman cilj, a nositelj prava se ne smije podvrgavati proizvoljnom tretmanu i od njega se ne smije tražiti da snosi prevelik teret u ostvarivanju legitimnog cilja (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 774/04 od 20. prosinca 2005. godine, stavak 376, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 39/06).

42. Što se tiče pitanja „zakonitosti” miješanja, Ustavni sud ukazuje da je miješanje u pravo na mirno uživanje imovine „zakonito” u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju samo ako je zakon koji je temelj miješanja (a) dostupan građanima, (b) toliko precizan da omogućava građanima da odrede svoje postupke, (c) sukladan načelu vladavine prava što znači da sloboda odlučivanja koja je zakonom data izvršnoj vlasti ne smije biti neograničena, tj. zakon mora osigurati građanima adekvatnu zaštitu protiv proizvoljnog miješanja (vidi Europski sud za ljudska prava, *Sunday Times protiv Velike Britanije*, presuda od 26. travnja 1979. godine, serija A, broj 30, stavak 49; i Europski sud za ljudska prava, *Malone*, presuda od 2. kolovoza 1984. godine, serija A, broj 82, st. 67. i 68).

43. Ustavni sud podsjeća na to da je u predmetnom izvršnom postupku, prema Zakonu o izvršnom postupku, apelant imao pravo kao treća osoba koja tvrdi da glede predmeta izvršenja ima takvo pravo koje sprječava izvršenje podnijeti prigovor protiv rješenja o izvršenju, te tražiti da se izvršenje na tom predmetu proglasi nedopuštenim u opsegu u kojem su njegova prava zahvaćena izvršenjem. Budući da je u konkretnom postupku izvršeniku naređeno da poslovni prostor preda u posjed tražitelju izvršenja, apelant je podnio prigovor u kojem ističe da je on, ne samo u posjedu poslovnog prostora već da je i stekao pravo vlasništva.

44. Okružni sud je ovakav njegov prigovor odbio zato što je zaključio da apelant nije sudu prezentirao zemljišnoknjižni izvadak, što bi, prema mišljenju tog suda, bila jedina javna isprava iz članka 52. stavak 2. Zakona o izvršnom postupku kojom se može dokazivati

pravo vlasništva na nekretninama, u smislu članka 78. stavak 2. Zakona o z.k. U svezi sa navedenim, Ustavni sud ukazuje na to da su Zakon o izvršnom postupku i Zakon o z.k. objavljeni u „Službenom glasniku Republike Srpske” i da su kao takvi dostupni svima. Nadalje, jezično značenje relevantne odredbe stavka 2. članka 78. i članka 94. Zakona o z.k. i stavka 2. članka 52. Zakona o izvršnom postupku je jasno i precizno, a prema ovim odredbama zemljišnoknjižni izvadak predstavlja javnu ispravu. Međutim, Ustavni sud zapaža da je člankom 94. Zakona o z.k. propisano da knjiga položenih ugovora, koja je uspostavljena na temelju propisa kojima je regulirano obrazovanje i vođenje ove knjige, ostaje na snazi dok se ne ispune pretpostavke za upis vlasništva na posebnim dijelovima zgrade sukladno ovom zakonu. Također, jasno je propisano da su dokazi u smislu stavka 2. članka 52. Zakona o izvršnom postupku - pravomoćna presuda, javna isprava ili po zakonu ovjerena privatna isprava.

45. U svezi sa navedenim, Ustavni sud zapaža da Okružni sud u pobijanom Rješenju broj 011-0-PŽ-07-000310 od 30. siječnja 2008. godine, za razliku od prvostupanjskog suda, nije uzeo u razmatranje relevantnu odredbu članka 94. Zakona o z.k., iako je i u pobijanoj odluci i u odgovoru na apelaciju naveo sadržaj ove odredbe. Umjesto toga, Okružni sud je u konkretnom slučaju selektivno primijenio zakon smatrajući da je samo zemljišnoknjižni izvadak relevantan dokaz vlasništva, zanemarujući pri tome i druge zakonske temelje kao dokaz o pravu vlasništva. Ustavni sud, također, zapaža da je Okružni sud prilikom donošenja pobijane odluke sasvim zanemario nespornu činjenicu da nisu stvorene pretpostavke za upis prava vlasništva na posebnim dijelovima zgrada sukladno Zakonu o z.k., što se ne može staviti na teret apelantu, kako je to obrazložio i prvostupanjski sud. Ustavni sud smatra da je u ovakvoj situaciji Okružni sud proizvoljno protumačio relevantne zakonske odredbe, odnosno da je propustio uzeti u obzir odredbu članka 94. Zakona o z.k. Naime, prema tom zakonu, rješenje o upisu prava u knjigu položenih ugovora ima pravnu snagu zemljišnoknjižnog izvotka dok se ne stvore uvjeti za upis prava vlasništva na posebnim dijelovima zgrada, što je zadatak mjerodavnih vlasti. Ustavni sud naglašava da je u konkretnom slučaju nesporno da apelant ima postojeću imovinu, zaštićenu u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, u čijem se zakonitom posjedu nalazi, za koju ima valjan pravni temelj i zakonitu ispravu o registraciji vlasništva. Primjenom jasnih i izričitih odredaba Zakona o z.k., onako kako je to učinio Okružni sud, apelant je podvrgnut proizvoljnom tretmanu zbog čega miješanje u njegovo pravo na imovinu nije bilo sukladno zakonu kako to zahtijeva članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

46. Iz svega navedenog Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju povrijeđeno apelantovo pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Ostali navodi

47. Obzirom na zaključak u svezi sa kršenjem prava iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, Ustavni sud smatra da nije nužno ispitati navode apelacije u svezi sa povredom prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

48. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju u slučaju kada miješanje u apelantovo pravo na imovinu nije bilo sukladno zakonu, odnosno kada je sud proizvoljno primijenio materijalno pravo zaključivši da je samo zemljišnoknjižni izvadak javna isprava kojom se dokazuje pravo vlasništva, u situaciji kada nisu stvorene pretpostavke za upis prava vlasništva na posebnim dijelovima zgrada sukladno Zakonu o z.k. zbog čega, prema istom zakonu, ostaje na snazi obveza obrazovanja i vođenja knjige položenih ugovora.

49. Na temelju članka 16. st. 1. i 4. toč. 4. i 5, članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

50. Ustavni sud je odluku donio na temelju članka 64. stavak 2. Pravila Ustavnog suda zato što je utvrdio da je apelacija utemeljena, da je Osnovni sud utvrdio sve relevantne činjenice i primijenio sve relevantne propise, te da nema razloga da se postupak i dalje odugovlači. Zbog toga je odlučio ostaviti na pravnoj snazi Rješenje Osnovnog suda broj 071-0-IP-07-000884 od 4. rujna 2007. godine.

51. Donošenjem ove odluke prestaje važiti Odluka Ustavnog suda o privremenoj mjeri broj AP 1274/08 od 4. rujna 2008. godine.

52. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Seada Palavrić

Predmet broj AP 2157/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacije Slavka i Dijane Milojica
i Trgovine «Borac» Travnik d.d.
Travnik podnesene protiv Presude
Vrhovnog suda Republike Srpske
broj 118-0-Rev-07-000 470 od
12. maja 2008. godine

Odluka od 30. maja 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj **AP 2157/08**, rješavajući apelacije **Slavka Milojice, Dijane Milojice i Trgovine „Borac” Travnik d.d. Travnik**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05 i 64/08), u sastavu:

Seada Palavrić, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

David Feldman, potpredsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Tudor Pantiru, sudija

Mato Tadić, sudija

Constance Grewe, sutkinja

Mirsad Ćeman, sudija

na sjednici održanoj 30. maja 2009. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvajaju se apelacije Slavka Milojice, Dijane Milojice i Trgovine „Borac» Travnik d.d. Travnik podnesene protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Rev-07-000 470 od 12. maja 2008. godine.

Utvrđuje se povreda prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Rev-07-000 470 od 12. maja 2008. godine.

Predmet se vraća Vrhovnom sudu Republike Srpske, koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku, u skladu sa članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Vrhovnom sudu Republike Srpske da, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Donošenjem ove odluke prestaje da važi Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine o privremenoj mjeri broj AP 2157/08 od 4. septembra 2008. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Slavko Milojica i Dijana Milojica (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Novog Grada i Trgovina „Borac” Travnik d.d. Travnik (u daljnjem tekstu: drugoapelant), kojeg zastupa direktor Društva Fehim Bojić, podnijeli su 14. i 25. jula 2008. godine apelacije Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 118-0-Rev-07-000 470 od 12. maja 2008. godine. Apelanti su 1. augusta 2008. godine dostavili dopunu apelacije kojom su tražili da se izda privremena mjera kojom bi Ustavni sud odgodio izvršenje osporene presude do donošenja odluke o apelaciji. Apelanti su dostavili dopunu apelacije 20. oktobra 2008. godine. Također, apelanti su Ustavnom sudu dostavili više podnesaka sa priložima u periodu od 20. oktobra 2008. godine do 25. maja 2009. godine. Drugoapelant je Ustavnom sudu dostavio više podnesaka sa priložima u periodu od 19. novembra 2008. godine do 12. maja 2009. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud je donio Odluku broj AP 2157/08 od 4. septembra 2008. godine, kojom je usvojio zahtjev apelanata za donošenje privremene mjere i odgodio izvršenje Presude Vrhovnog suda broj 118-0-Rev-07-000 470 od 12. maja 2008. godine.

3. S obzirom na to da je Ustavnom sudu dostavljeno više apelacija iz njegove nadležnosti koje se tiču istog činjeničnog i pravnog osnova, Ustavni sud je, u skladu sa članom 31.

stav 1. Pravila Ustavnog suda, donio odluku o spajanju predmeta u kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem AP 2157/08. Spojene su apelacije br. AP 2157/08 i AP 2294/08.

4. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda i učesnika u postupku, „Krajina Borac” a.d. Banja Luka (u daljnjem tekstu: tužilac), zatraženo je 1. augusta i 8. septembra 2008. godine da dostave odgovore na apelaciju.

5. Vrhovni sud je dostavio odgovor 15. septembra 2008. godine, a tužilac 5. septembra 2008. godine. Tužilac je Ustavnom sudu dostavio više podnesaka sa priložima u periodu od 29. septembra 2008. godine do 26. maja 2009. godine.

6. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Vrhovnog suda i tužioca dostavljeni su apelantima i drugoapelantu 16. oktobra 2008. godine.

7. Vlada Republike Srpske je 27. maja 2009. godine dostavila Ustavnom sudu dopis sa naznakom „za informaciju”.

8. Ustavni sud je, na osnovu člana 15. stav 3. Pravila Ustavnog suda, 15. aprila 2009. godine uputio dopis Pravnom odjelu Ureda Visokog predstavnika i specijalnog predstavnika Evropske unije za Bosnu i Hercegovinu (u daljnjem tekstu: Pravni odjel Ureda Visokog predstavnika) i zatražio stručno mišljenje u vezi sa navodima iz predmetnog slučaja.

9. Pravni odjel Ureda Visokog predstavnika dostavio je svoje pravno mišljenje 4. maja 2009. godine.

10. Na sjednici Ustavnog suda, održanoj 28. novembra 2008. godine, Ustavni sud je na osnovu člana 93. stav 1. alineja 3. Pravila Ustavnog suda, na zahtjev sudije Krstana Simića, donio odluku o njegovom izuzimanju iz rasprave i odlučivanja u ovom predmetu.

III. Činjenično stanje

11. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

12. Tužilac je podnio tužbu Osnovnom sudu Novi Grad (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) kojom je tražio da se donese utvrđujuća presuda da je poslovni prostor koji se nalazi u Novom Gradu, čija je ukupna površina 65,26 m², njegova imovina. Također je tražio da se donese presuda da je pravno ništav ugovor o kupoprodaji nekretnina, zaključen 20. januara 2001. godine između drugoapelanta i apelanata, te da se obavežu apelanti da mu predaju u posjed i na korištenje sporni poslovni prostor uz naknadu troškova postupka.

13. Osnovni sud je Presudom broj P-101/04 od 15. decembra 2004. godine, koja je potvrđena Presudom Okružnog suda Banja Luka (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj PŽ-255/05 od 26. januara 2007. godine, odbio tužbeni zahtjev kao neosnovan. Tužilac je obavezan da apelantima i drugoapelantu nadoknadi troškove postupka u iznosu od 3.150,00 KM, sve u roku od 30 dana pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

14. U toku prvostepenog postupka sud je proveo brojne dokaze, uključujući saslušanje svjedoka, te izvršio uvid u dokumentaciju koju su prezentirale stranke. Prvostepeni sud je, prije svega, obrazložio da je u konkretnom slučaju kao nesporno utvrđeno da je 20. januara 2001. godine zaključen ugovor o kupoprodaji spornog poslovnog prostora između drugoapelanta, kao prodavca, i apelanata, kao kupca, i da je na osnovu navedenog kupoprodajnog ugovora u zemljišnim knjigama upisano pravo vlasništva na poslovnom prostoru u prizemlju zgrade na k.č. broj 5/36 iz zk. ul. broj 4472 k.o. Novi Grad u korist apelanata. Prvostepeni sud je, dalje, naveo da je iz navedenog zk. ul. vidljivo da je, na osnovu kupoprodajnog ugovora od 20. septembra 1971. godine, uknjiženo pravo vlasništva na poslovnom prostoru u prizemlju kuće na k.č. broj 5/36 iz zk. ul. broj 4472 k.o. Novi Grad u korist drugoapelanta. Dakle, nesporno je da su apelanti na osnovu kupoprodajnog ugovora stekli pravo vlasništva na navedenom poslovnom prostoru na kojem je, prije izvršene kupoprodaje, u zemljišnim knjigama kao vlasnik bio upisan drugoapelant.

15. U obrazloženju sud je istakao da, prema odredbama Zakona o preduzećima, imovinu preduzeća čine pravo vlasništva na pokretnim i nepokretnim stvarima, novčana sredstva, hartije od vrijednosti i druga imovinska prava. Dakle, sud je zaključio, da bi određena nekretnina mogla da se tretira kao imovina određenog preduzeća, potrebno je da postoji pravo vlasništva tog preduzeća na toj nekretnini. U konkretnom slučaju, sud je istakao da tužilac nije ponudio nikakve dokaze koji bi ukazivali na to da postoji pravo vlasništva na nekretninama na koje se odnosi tužbeni zahtjev. Činjenica da su prilikom registracije tužioca u rubrici „naziv i sjedište osnivača”, između ostalog, navedene i prodavaonica konfekcije Bosanski Novi i prodavaonica obuće Bosanski Novi ne može biti osnov da tužilac stekne pravo vlasništva na spomenutoj nekretnini. Sud je, dalje, ukazao na to da su Zakonom o prenosu sredstava društvenog u državno vlasništvo sredstva u društvenom vlasništvu preduzeća čija su sjedišta na teritoriji Republike Srpske postala državno vlasništvo, te je tužilac postao državno preduzeće. Saglasno odredbama Zakona o privatizaciji preduzeća, proveden je postupak privatizacije državnog kapitala tužioca, te je doneseno Rješenje Direkcije za privatizaciju Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Direkcija za privatizaciju RS) broj 1141-01/00 od 28. septembra 2000. godine, kojim se utvrđuje da tužilac nije vršio vlasničku transformaciju, te da preduzeće u cijelosti posluje sredstvima u državnom vlasništvu. Sud, dalje, ukazuje na to da je Direkcija za

privatizaciju RS donijela Rješenje broj 01-1141-4/99 od 4. jula 2001. godine kojim se odobrava program privatizacije tužioca. Međutim, u rješenju su navedeni nedostaci koji se tiču, između ostalog, i neriješenih imovinskopravnih odnosa.

16. Također, sud je istakao da je nesporno da tužilac u programu privatizacije državnog kapitala koji je dostavljen Direkciji za privatizaciju RS nije dostavio nikakav dokaz o vlasništvu na predmetnom poslovnom prostoru. Prema tome, rješenje Direkcije za privatizaciju RS, koje je doneseno i kojim se odobrava program privatizacije tužioca, ne može biti osnov za stjecanje prava vlasništva tužioca na spornom poslovnom prostoru koji se nalazi u Novom Gradu. Sud je naveo da je Zakonom o privatizaciji državnog kapitala u preduzećima RS propisano da se njime uređuju uvjeti i postupak za prodaju i prenošenje državnog kapitala u preduzećima u RS u vlasništvo domaćih i stranih fizičkih i pravnih lica. Pod terminom „državni kapital” ne podrazumijeva se ništa drugo do imovina preduzeća koja je do donošenja Zakona o prenosu sredstava društvenog u državno vlasništvo bila u društvenom vlasništvu, a pod terminom „imovina preduzeća”, ukoliko se u nju ubrajaju nekretnine, podrazumijeva se pravo vlasništva na nepokretnim stvarima. Sud je zaključio da sporni poslovni prostor nije imovina tužioca, pa on nije ni mogao biti obuhvaćen u postupku prenosa sredstava društvenog u državno vlasništvo. Time on nije prešao u kategoriju „državni kapital”, te nije mogao biti obuhvaćen procesom privatizacije, jer se ona odnosi isključivo na državni kapital i njegovu prodaju. Sud je, na kraju, naveo da tužilac nije imao dokaze o pravu vlasništva na spornom poslovnom prostoru, a takav dokaz nije ponudio ni u toku postupka. Međutim, nesporno je utvrđeno da je drugoapelant prije zaključenja kupoprodajnog ugovora sa apelantima bio vlasnik predmetnog poslovnog prostora, a zaključenjem kupoprodajnog ugovora pravo vlasništva je preneseno na apelante.

17. U obrazloženju presude Okružni sud je istakao da tužilac nije dokazao da je vlasništvo na spornom poslovnom prostoru stekao po bilo kom valjanom pravnom osnovu, te da, nasuprot tome, ne postoje nedostaci u pogledu spornog ugovora o kupoprodaji koji bi ga činili ništavim i da takav ugovor čini pravnu osnovu za stjecanje prava vlasništva upisom u zemljišne knjige u korist apelanata. Okružni sud je prihvatio činjenični i pravni supstrat kao pravilan, a pravilno je primijenjen i procesni zakon, pa je žalbu smatrao neosnovanom. Ovaj sud je, dalje, naveo da tužilac u žalbi neosnovano ukazuje na to da izvod iz sudskog registra i prilog broj 2, koji sadrži podatke o osnivačima, visini i strukturi osnivačkog uloga, istovremeno predstavljaju dokaz o vlasništvu, o čemu je prvostepeni sud dao iscrpne razloge. Čak da je tužilac i imao dokaze da je predmetni poslovni prostor njegovo vlasništvo, Okružni sud je smatrao da je stupanjem na snagu Zakona o privatizaciji državnog kapitala u preduzećima jedino Direkcija za privatizaciju RS bila

ovlaštena da prodaje državni kapital u postupku privatizacije. Osim toga, istakao je sud, Zakon o privatizaciji državnog kapitala u preduzećima RS ni u jednom svom segmentu nije suspendirao primjenu Zakona o vlasničkopравnim odnosima, Zakona o prometu nekretnina, a Uredba o zabrani raspolaganja nekretninama na teritoriji RS, na koju se tužilac poziva, proglašena je neustavnom i nezakonitom na osnovu Odluke Ustavnog suda Republike Srpske broj U-33/99 od 13. juna 2001. godine.

18. Dalje, Okružni sud je naveo da je prvostepeni sud utvrdio da predmetni poslovni prostor nije privatiziran, jer se nalazio na području Republike Srpske kao drugog entiteta, što je bilo u skladu sa odredbom iz člana 2. stav 1. i člana 4. stav 1. Okvirnog zakona o privatizaciji preduzeća i banaka u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Okvirni zakon o privatizaciji). Osim navedenog, Okružni sud je istakao da je članom 19. Zakona o početnom bilansu stanja preduzeća i banaka preduzećima dopušteno da u procesu privatizacije prodaju stvari i prava sadržana u pasivnom podbilansu. Pošto je nesporno da je sporni poslovni prostor bio upisan u pasivni podbilans drugoapelanta, znači da je imovina mogla biti predmet prodaje, te čak i da je promet izvršen suprotno zakonu, tužilac ne bi bio aktivno legitimiran da traži poništenje takvih pravnih poslova. Također, ističe sud, dopis Direkcije za privatizaciju RS ukazuje na neriješene imovinske odnose u pogledu imovine tužioca i da tužilac ni prilikom sačinjavanja početnog bilansa stanja nije mogao dostaviti valjan dokaz o imovini koja bi bila predmet privatizacije. Nasuprot tome, drugoapelant je prije zaključenja kupoprodajnog ugovora sa apelantima bio upisan u zemljišne knjige kao vlasnik, što mu je dalo ovlaštenja da raspolaže nekretninom. Na kraju, ovaj sud je istakao da je prvostepeni sud utvrdio sve relevantne okolnosti koje se odnose i na drugi dio tužbenog zahtjeva i zaključio da ugovor o prometu spornog poslovnog prostora nije ništav pravni posao ni u pogledu sadržaja, ni u pogledu forme i da je tuženi kao zemljišnoknjižni vlasnik samo iskoristio jedno od vlasničkih ovlaštenja.

19. Odlučujući o reviziji tužioca, Vrhovni sud je Presudom broj 118-0-Rev-07-000 470 od 12. maja 2008. godine reviziju djelomično uvažio i preinačio Presudu Okružnog suda tako što je žalbu tužioca djelomično uvažio i preinačio prvostepenu presudu Osnovnog suda na način da je utvrdio da je sporni ugovor o kupoprodaji predmetnih nekretnina ništav. Navedenom presudom Vrhovni sud je obavezao apelante da tužiocu predaju poslovni prostor u posjed, te da drugoapelant i apelanti solidarno naknade troškove postupka tužiocu u iznosu od 6.432,00 KM u roku od 30 dana od dana prijema presude. U preostalom dijelu, kojim je odbijen zahtjev da se utvrdi da predmetni poslovni prostor predstavlja imovinu tužioca, Vrhovni sud je odbio reviziju.

20. Vrhovni sud je, prije svega, naveo da je drugostepeni sud pravilno utvrdio da predmetni poslovni prostor nije privatiziran, jer se nalazio na prostoru Republike Srpske kao drugog

entiteta, što je bilo u skladu sa odredbom člana 2. stav 1. i člana 4. stav 1. Okvirnog zakona o privatizaciji. Međutim, prema utvrđenim činjenicama, proizlazi da je 20. januara 2001. godine zaključen ugovor o kupoprodaji nekretnina između drugoapelanta i apelanta, te da je predmetni ugovor ovjeren u Osnovnom sudu pod brojem Ov-111/2001 od 22. februara 2002. godine.

21. U obrazloženju presude Vrhovni sud je istakao da, prema utvrđenim činjenicama, proizlazi da je prednik drugoapelanta, Kombinat „Borac” Travnik, bilo preduzeće u društvenom vlasništvu i da je, u skladu sa tada važećim propisima, kupljeni prostor, također, bio društveno vlasništvo. Njegov pravni sljednik, odnosno drugoapelant, nastao je njegovom transformacijom u skladu sa odredbama Zakona o društvenom kapitalu („Službeni list SFRJ” br. 84/89 i 46/90), kada je postalo preduzeće u mješovitom vlasništvu. Vrhovni sud ističe da je prednik tužioca osnovan na dijelu imovine drugoapelanta „Borca” iz Travnika koja se nalazi u Republici Srpskoj i koja je upisana u registar Rješenjem Osnovnog suda Banja Luka broj U/I-1718/92 od 15. maja 1992. godine, a u skladu sa Zakonom o prenosu sredstava društvenog u državno vlasništvo („Službeni glasnik RS” br. 4/93 i 29/94). Tako je izvršena statusna promjena prednika tužioca nakon čega je uslijedila privatizacija dijela državnog kapitala u tom preduzeću 2001. godine i registracija te statusne promjene u sudskom registru u Trgovačko-akcionarsko društvo „Krajina Borac” Banja Luka (tužilac).

22. Vrhovni sud je, dalje, naveo da je pravosnažnim Rješenjem Direkcije za privatizaciju RS broj 01-1141-4/99 od 4. jula 2001. godine odobren program privatizacije tužioca, kojim je obuhvaćen i sporni poslovni prostor, te da su određeni metodi privatizacije. Vrhovni sud navodi da je drugoapelant registriran 1990. godine kao preduzeće u mješovitom vlasništvu, dakle, nije potpuno transformirano u preduzeće u privatnom vlasništvu, sporni poslovni prostor nije postao privatno vlasništvo tog preduzeća, a ni radnika ulagača, pa se pitanje vlasništva na tom prostoru ne može riješiti odvojeno od pitanja vlasničke transformacije preduzeća u državnom vlasništvu, tj. od procesa privatizacije. S obzirom na to da je Okvirnim zakonom o privatizaciji dato isključivo pravo entitetima da izvrše privatizaciju preduzeća koja se nalaze na njihovoj teritoriji koja nisu u privatnom vlasništvu, u pogledu dijela državnog kapitala u spornom poslovnom prostoru koji se nalazi na teritoriji Republike Srpske i koji je unesen kao dio osnivačkog uloga pri osnivanju pravnog prednika tužioca drugoapelant nema osnova polagati bilo koje pravo. Sud je ocijenio da Okvirnim zakonom o privatizaciji nije priznato pravo vlasništva na imovini preduzeća koja je ušla u tu imovinu prilikom njegovog osnivanja i upisa u sudski registar, a koja je prije izbivanja ratnih sukoba 1992. godine pripadala preduzeću sa sjedištem na teritoriji drugog entiteta. Ustvari, uspostavljeno je pravo entiteta da izvrši privatizaciju preduzeća

na svojoj teritoriji, tj. da prema propisima o privatizaciji tog entiteta izvrši vlasničku transformaciju i da raspolaže novčanim sredstvima nakon izvršene privatizacije. Pri tome, pravo vlasništva na toj imovini stječe ono pravno ili fizičko lice koje po provedenom postupku privatizacije kupi društveni, odnosno državni kapital tog preduzeća.

23. Dakle, u konkretnom slučaju Vrhovni sud je istakao da je sporni ugovor o prodaji suprotan navedenom Okvirnom zakonu o privatizaciji, kao prinudnom propisu koji je *lex specialis* u odnosu na Zakon o osnovnim vlasničkopravnim odnosima i Zakonu o prometu nekretnina, pa je taj ugovor ništav u smislu člana 103. Zakona o obligacionim odnosima. Utvrđivanjem ništavosti ugovora o kupoprodaji predmetnog poslovnog prostora nastaju i pravne posljedice ništavosti tog ugovora od njegovog zaključenja, tj. posljedice su takve da takvog ugovora nema, pa zbog toga apelanti, kako navodi Vrhovni sud, nemaju pravnog osnova da drže u posjedu sporni poslovni prostor. S obzirom na to da je prednik tužioca osnovan na imovini koja se nalazi na teritoriji Republike Srpske u koju ulazi i sporni prostor, da je kao takav upisan u sudski registar nadležnog suda, da niko nije osporavao taj upis, da je u postupku privatizacije odobren program privatizacije pravosnažnim rješenjem Direkcije za privatizaciju RS, ovaj sud je zaključio da tužiocu pripada jače pravo na posjed spornih nekretnina u smislu člana 41. Zakona o osnovnim vlasničkopravnim odnosima. Na kraju, sud je istakao da su sudovi pravilno odbili tužbeni zahtjev u dijelu kojim se traži utvrđivanje da poslovni prostor predstavlja imovinu tužioca, jer, prema odredbi člana 187.a) Zakona o preduzećima koji je bio na snazi u vrijeme osnivanja prednika tužioca, odluku o statusnoj promjeni preduzeća donosi organ upravljanja, a međusobni odnosi preduzeća koji su nastali statusnom promjenom uređuju se ugovorom.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacija

24. Ustavni sud primjećuje da su apelanti i drugoapelant podnijeli potpuno identične apelacije prema sadržaju, smatrajući da je donošenjem osporene presude povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), kao i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Povredu i jednog i drugog prava apelanti vide u, navodno, proizvoljnom tumačenju propisa relevantnih za donošenje zakonite odluke. Apelanti smatraju da je Vrhovni sud očigledno proizvoljno tumačio odredbu člana 2. Okvirnog zakona o privatizaciji, kojom se priznaje pravo entitetima da privatiziraju preduzeća i banke smještene na njihovoj teritoriji koji nisu privatno vlasništvo, a odluka da li je preduzeće ili banka privatno vlasništvo bit će donesena prema propisu entitetā. Ova

odredba, prema mišljenju apelanata, ne može se primjenjivati kao *lex specialis* u odnosu na Zakon o osnovnim vlasničkopravnim odnosima i Zakon o preduzećima. Apelanti ističu da Okvirni zakon o privatizaciji predstavlja krovni zakon donesen na prostoru Bosne i Hercegovine na osnovu koga su entiteti imali pravo i obavezu da donesu svoje zakone. Tako je Republika Srpska donijela Zakon o početnom bilansu stanja u postupku privatizacije državnog kapitala u preduzećima, a isto je učinila i Federacija Bosne i Hercegovine donošenjem Zakona o početnom bilansu stanja preduzeća i banaka. Članom 15. Zakona o početnom bilansu u postupku privatizacije državnog kapitala u preduzećima propisano je da se imovina preduzeća koja se nalazi na teritoriji drugih republika bivše SFRJ i Federacije BiH i kojom, zbog toga, preduzeće ne može upravljati i raspolagati prenosi na Republiku Srpsku, na osnovu akta Vlade. Apelanti ukazuju na to da je imovinu preduzeća koja se nalazi na teritoriji drugih republika bivše SFRJ i Federacije BiH, kojom, zbog toga, preduzeće ne može upravljati i raspolagati, preduzeće bilo dužno iskazati u pasivnom podbilansu u skladu sa članom 18. Zakona o početnom bilansu u postupku privatizacije državnog kapitala u preduzećima. Apelanti, dalje, ističu da je Federacija BiH gotovo na isti način regulirala ovo pitanje s tim što je predvidjela mogućnost da imovinu koju preduzeće knjiži u pasivnom podbilansu može prodavati vremenski ograničeno do završetka procesa privatizacije.

25. Dalje, apelanti navode da je na osnovu ovlaštenja predviđenog zakonom, utemeljenog na krovnom zakonu, potpuno legalno u formi propisanoj zakonom DOO „Trgovina Borac” Travnik – drugoapelant, raspolagalo predmetnim poslovnim prostorom, pa apelanti smatraju da je odluka proizvoljna. Zaključak Vrhovnog suda da tužiocu pripada „jače pravo na posjed spornih nekretnina” apelanti smatraju neosnovanim, te ističu da je primjena ovog instituta neadekvatna, a kada bi i bila, onda upravo oni imaju jače pravo, imajući u vidu poseban status imovine iz podbilansa i ovlaštenja drugoapelanta. Osporenu odluku apelanti smatraju kontradiktornom, jer u jednom dijelu presude sud odbija tužiočev tužbeni zahtjev kojim je tražio da se utvrdi da je on vlasnik spornog poslovnog prostora, a, s druge strane, na osnovu iskonstruiranog jačeg prava na posjed daje tužiocu aktivnu legitimaciju da bude stranka u sporu i pravo na posjed predmetne nekretnine. Apelanti ističu da Vrhovni sud na izvjestan način konstruirao da je tužilac pravni sljednik drugoapelanta na dijelu imovine koja se nalazi na teritoriji Republike Srpske, a tužilac nije stekao, niti je mogao steći status pravnog sljednika. Kao primjer apelanti navode Odluku Ustavnog suda broj AP 2394/06 u kojoj je Ustavni sud zaključio da se aktom osnivanja bilo kog subjekta nije mogao steći status pravnog sljednika, uključujući u to i prava i obaveze. Aktom osnivanja tužilac nije mogao steći, niti je stekao, bilo kakva prava na imovinu, uključujući i njeno držanje, uvažavajući kako krovni, tako i entitetske zakone o početnom bilansu, jer su oba entitetska zakona o imovini iz podbilansa dala

poseban pravni režim. U prilogu apelacije apelanti su dostavili Presudu Vrhovnog suda broj GvI-7/02 od 23. augusta 2002. godine, kojom je u identičnoj situaciji (isti prodavac, a drugi kupci), odlučujući o Zahtjevu za zaštitu zakonitosti republičkog javnog tužioca RS, utvrđeno da je ugovor, kakav su i oni zaključili, pravno valjan i smatraju da je osporena presuda nekonzistentna sa navedenom presudom Vrhovnog suda.

b) Odgovor na apelaciju

26. U odgovoru na apelacije Vrhovni sud je naveo da osporenim odlukom nisu povrijeđena ustavna prava apelanata i predložio da se apelacija odbije.

27. U odgovoru na apelaciju tužilac je istakao da su navodi apelacija neosnovani zbog razloga koji su navedeni u osporenoj presudi Vrhovnog suda. Tužilac je naveo da su pravni prethodnici drugoapelanta-prodavca, kao društveno-pravna lica (preduzeće u društvenom socijalističkom vlasništvu), pribavili-stekli predmetni poslovni prostor iz privatnog vlasništva u društveno vlasništvo SFRJ koji je prenesen na osnovu ugovora od 20. septembra 1971. godine u društveno vlasništvo, na kojem su pravni prethodnici drugoapelanta stekli pravo korištenja. To je kasnije preimenovano u termin „nosilac prava raspolaganja” na nekretnini u društvenom vlasništvu, a ne u nosilac prava vlasništva. Tužilac, dalje, pojašnjava da se predmetni poslovni prostor nalazio kod njega na upravljanju i gazdovanju kao sredstvo-nekretnina u društvenom vlasništvu, koji je po sili zakona prenesen iz društvenog u državno vlasništvo Republike Srpske i time je nastavio da posluje kao državno preduzeće Republike Srpske. Tužilac smatra da je predmetni ugovor o prodaji nekretnine od 20. januara 2001. godine apsolutno ništav prema čl. 103, 104, 109. i 110. Zakona o obligacionim odnosima, a na ništavom ugovoru, čije osporavanje ne zastarijeva, ne mogu se steći prava na štetu drugog. Na kraju, tužilac navodi da se zakoni Federacije BiH ne mogu primjenjivati na nekretnine u društvenom vlasništvu na teritoriji Republike Srpske, a posebno one odredbe koje nisu usklađene sa Okvirnim zakonom o privatizaciji. Tužilac je predložio da se zahtjev apelanata odbije.

c) Pravno mišljenje Pravnog odjela Ureda Visokog predstavnika

28. Pravni odjel Ureda Visokog predstavnika je u pravnom mišljenju, između ostalog, naveo: „...neprivatizirani kapital i imovina pravnog lica na teritoriji jednog entiteta nisu mogli biti predmet privatizacije od drugog entiteta. Prema tome, smatramo da pitanje koje je tijelo u konkretnom slučaju bilo nadležno za provođenje postupka privatizacije, odnosno da li je privatizaciju preduzelo tijelo osnovano za provođenje tog postupka entitetskim propisom, ili je to ovlaštenje prema entitetskom propisu pripadalo samom neprivatiziranom preduzeću, nisu od značaja u konkretnom slučaju.”

V. Relevantni propisi

29. Okvirni zakon o privatizaciji preduzeća i banaka u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 14/98)

Član 2.

Oblast djelovanja Zakona

1. U skladu sa Općim okvirnim sporazumom za mir u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: GFAP), ovaj zakon izričito priznaje pravo entitetā da privatiziraju preduzeća i banke smještene na njihovoj teritoriji koji nisu u privatnom vlasništvu.

Odluka da li je preduzeće ili banka u privatnom vlasništvu bit će donesena prema propisima entitetā. Ti propisi će osigurati transparentan pregled bilo kakvih promjena u strukturi kapitala ili vlasničkoj transformaciji imovine koja nije u privatnom vlasništvu ukoliko su te promjene sporne i desile se nakon 31. decembra 1991. godine.

2. Ostvarivanje prava entitetā da privatiziraju one javne ustanove koje potpadaju pod Aneks 9. GFAP-a bit će konzistentno ma kojoj neophodnoj reorganizaciji s ciljem usklađivanja s novom unutrašnjom strukturom države u skladu sa odredbama GFAP-a, konkretno Aneksom 9.

3. U ma kojem procesu restitucije privatizacija preduzeća i banaka neće prejudicirati restituciona potraživanja koja mogu biti donesena u skladu sa važećim zakonima o restituciji.

Član 3.

Zakoni o privatizaciji koje donose entiteti

Skupština entitetā će usvojiti zakonodavstvo koje nije diskriminatornog karaktera, osigurava maksimalnu transparentnost i javnu odgovornost u procesu privatizacije i u skladu je sa GFAP-om.

Zakonima koje donose entiteti koji provode privatizaciju obuhvatit će se samo ona imovina i potraživanja u vezi sa tom imovinom koja se nalazi na teritoriji tog entiteta.

[...]

Član 4.

1. Sredstvima ostvarenim privatizacijom preduzeća i banaka koji se nalaze na teritoriji jednog entiteta raspolagat će taj entitet ili pravna lica ovlaštena da ih prikupe u skladu sa zakonima tog entiteta.

30. Zakon o početnom bilansu stanja preduzeća i banaka („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” broj 12/98)

Član 2.

Početni bilans stanja predstavlja pregled stvari, prava, obaveza i kapitala preduzeća i banaka (u daljnjem tekstu: subjekti) sa kojima ulaze u proces privatizacije. Početni bilans se sastoji od:

Pasivnog podbilansa koji sadrži vrijednost stvari i prava sa pripadajućim kapitalom i obavezama koje nisu u posjedu, odnosno pod kontrolom subjekta, kao i vrijednost prava i obaveza za koje se ovim zakonom utvrdi obaveza odgovarajućeg tretmana u pripremi početnog bilansa iz stava 1. ovog člana.

[...]

Član 19.

Preduzeće može u procesu privatizacije prodavati stvari i prava sadržana u pasivnom podbilansu.

Član 20.

Preostale stvari i prava u pasivnom podbilansu, po izvršavanju odobrenog programa privatizacije, prenose se na nadležne agencije za privatizaciju.[...]

31. Zakon o početnom bilansu stanja u postupku privatizacije državnog kapitala u preduzećima („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 24/98)

Član 15.

Imovina preduzeća koja se nalazi na teritoriji drugih republika bivše SFRJ i Federacije BiH i kojom, zbog toga, preduzeće ne može upravljati i raspolagati prenosi se na Republiku Srpsku na osnovu akta Vlade.

Član 18.

U pasivnom podbilansu preduzeće iskazuje vrijednost imovine i kapitala iz čl. 9. do 15. ovog zakona.

Stvari i prava iz pasivnog podbilansa mogu se prodavati u skladu sa propisima Vlade.

32. Zakon o osnovnim vlasničkopравnim odnosima („Službeni list SFRJ” broj 6/80, koji se primjenjuje na osnovu člana 12. Ustavnog zakona za provođenje Ustava Republike Srpske)

Član 20.

Pravo vlasništva stječe se po samom zakonu, na osnovu pravnog posla i nasljeđivanjem.

Član 33.

Na osnovu pravnog posla pravo vlasništva na nekretninu stječe se upisom u javnu knjigu ili na drugi odgovarajući način određen zakonom.

Član 41.

Lice koje je prihvatilo individualno određenu stvar po pravnom osnovu i na zakonit način a nije znalo, niti je moglo znati da nije postalo vlasnik (pretpostavljeni vlasnik) ima pravo da zahtijeva njen povrat od savjesnog držaoca kod koga se ta stvar nalazi bez pravnog osnova ili sa slabijim pravnim osnovom.

Kada se dva lica smatraju pretpostavljenim vlasnicima iste stvari, jači pravni osnov ima lice koje je stvar steklo teretno u odnosu na lice koje je stvar steklo besteretno. Ako su pravni osnovi ovih lica iste jačine, prvenstvo ima lice kod koga se stvar nalazi.

33. Zakon o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ” br. 29/78, 39/85 i 57/89, te „Službeni glasnik RS” br. 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04)

Član 103.

Ugovor koji je protivan prinudnim propisima, javnom poretku ili dobrim običajima ništav je ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju, ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje šta drugo.

34. Zakon o parničnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 58/03, 85/03, 74/05 i 63707)

Član 250. stav 1.

Ako revizijski sud utvrdi da je materijalno pravo pogrešno primijenjeno, presudom će usvojiti reviziju i preinačiti osporenu presudu.

35. Zakon o zemljišnim knjigama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 74/02, 67/03 i 46/04) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se vođenje, održavanje i uspostavljanje zemljišnih knjiga, kao i upis nekretnina i prava na nekretninama u zemljišne knjige u Republici Srpskoj.

Član 5.

Vlasništvo i druga prava na nekretninama nastaju tek sa upisom u zemljišnu knjigu, uključujući i ona koja su predviđena u članu 87. ovog zakona.

Član 31.

Upis se vrši na osnovu rješenja o upisu koje donosi zemljišnoknjižni referent. Rješenje o upisu se odnosi na zahtjev za upis koji je podnesen u skladu sa članom 3. stav 1. ovog zakona.

VI. Dopustivost

36. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

37. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

38. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijama je Presuda Vrhovnog suda broj 118-0-Rev-07-000 470 od 12. maja 2008. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelanti su primili 28. maja 2008. godine, a apelacija je podnesena 14. jula 2008. godine, odnosno 25. jula 2008. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

39. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

40. Apelanti i drugoapelant osporavaju navedenu presudu Vrhovnog suda, tvrdeći da im je tom presudom povrijeđeno pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na imovinu

41. Član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

[...]

k) Pravo na imovinu.

Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na mirno i neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim principima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi kontrolirala korištenje imovine u skladu sa općim interesima, ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

42. Ustavni sud ukazuje na to da riječ „imovina”, u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, uključuje širok obim imovinskih interesa koji predstavljaju određenu ekonomsku vrijednost (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 14/00* od 4. aprila 2001. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 33/01). Dalje, prema jurisprudenciji Evropskog suda za ljudska prava, „imovina” koja se štiti može biti samo „postojeća imovina” (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Van der Musselle*, presuda od 23. novembra 1983. godine, serija A broj 70, tačka 48), ili barem imovina za koju apelant ima „opravdano očekivanje” da će je dobiti (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Pine Valley Developments Ltd. i drugi*, presuda od 29. novembra 1995. godine, serija A broj 332, tačka 31).

43. Ustavni sud primjećuje da je u konkretnom slučaju predmet spora utvrđivanje ništavosti ugovora o kupoprodaji poslovnog prostora koji se nalazi u Novom Gradu a koji su zaključili 20. januara 2001. godine drugoapelant, kao prodavac, i apelanti, kao kupci. Dakle, radi se o imovinskopravnom sporu u kojem se odlučivalo o imovinskim pravima apelanata i drugoapelanta, te, stoga, predmetni postupak potpada pod obim člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

44. Sljedeće pitanje na koje Ustavni sud mora dati odgovor jeste pitanje da li je osporenom odlukom Vrhovnog suda došlo do miješanja u imovinu apelanata. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje na to da član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju

obuhvata tri različita pravila. Prvo pravilo, navedeno u prvom stavu, jeste opće prirode i iskazuje princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici istog stava, obuhvata lišavanje imovine i čini ga podložnim određenim uvjetima. Treće pravilo, koje se nalazi u drugom stavu, priznaje da države članice imaju pravo, između ostalog, kontrolirati korištenje imovine u skladu sa javnim interesom. Ova tri pravila nisu „različita” u smislu da su nepovezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedinačne slučajeve ometanja prava na mirno uživanje imovine, te ih, stoga, treba tumačiti u svjetlu općeg principa iskazanog u prvom pravilu. Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju radi o miješanju u pravo apelanata na imovinu, jer su osporenom odlukom apelanti lišeni svoje imovine, budući da su obavezani da predaju tužiocu poslovni prostor u posjed, a drugoapelant je onemogućen da imovinom raspolaže.

45. Ustavnom sudu ostaje da odgovori na sljedeća pitanja: (a) da li je miješanje u imovinu apelanata predviđeno zakonom, (b) da li miješanje služi zakonitom cilju u javnom interesu i (c) da li je miješanje proporcionalno cilju, tj. da li uspostavlja pravičnu ravnotežu između prava apelanata i općeg javnog interesa.

46. Ustavni sud primjećuje da je predmet spora u konkretnom slučaju zahtjev tužioca da se utvrdi da je poslovni prostor, površine 65,26 m², koji se nalazi u Novom Gradu, u prizemlju kuće sagrađene na k.č. broj 5/36 i upisane u zk. ul. broj 4472 k.o. Novi Grad, njegova imovina, da je pravno ništav ugovor o kupoprodaji navedenog poslovnog prostora koji su zaključili apelanti i drugoapelant, te predaja u posjed i slobodno raspolaganje. Prvostepeni sud je činjenično stanje utvrdio provođenjem niza relevantnih dokaza kojima je na nesumnjiv način utvrdio da je zahtjev tužioca neosnovan i da tužilac nije dokazao da je vlasništvo na spornom poslovnom prostoru stekao prema bilo kom valjanom pravnom osnovu. Dalje, sud je utvrdio da, u pogledu ugovora o kupoprodaji zaključenog između apelanata, kao kupaca, i drugoapelanta, kao prodavca, ne postoje nedostaci koji bi ga činili ništavim i da takav ugovor predstavlja pravni osnov za stjecanje prava vlasništva upisom u zemljišne knjige u korist apelanata. Činjenični i pravni supstrat koji je utvrdio prvostepeni sud kao pravilan prihvatio je i Okružni sud, pa pošto nije izostala i pravilna primjena procesnog prava, žalbu tužioca je odbio i potvrdio prvostepenu presudu.

47. Međutim, Vrhovni sud je preinačio prvostepenu presudu, zaključujući da su nižestepeni sudovi na pravilno utvrđeno činjenično stanje pogrešno primijenili materijalno pravo. Vrhovni sud je konstatirao da predmetni poslovni prostor nije privatiziran, jer se nalazio u Republici Srpskoj kao drugom entitetu, što je bilo u skladu sa članom 2. stav 1, članom 4. stav 1. Okvirnog zakona. U obrazloženju svoje odluke Vrhovni sud je istakao: *Kako je Okvirnim zakonom o privatizaciji preduzeća i banaka u BiH dato isključivo pravo*

*entitetima da izvrše privatizaciju preduzeća koja se nalaze na njihovoj teritoriji a koja nisu u privatnom vlasništvu, u pogledu dijela državnog kapitala u spornom poslovnom prostoru koji se nalazi na teritoriji Republike Srpske i koji je unesen kao dio osnivačkog uloga pri osnivanju pravnog prednika tužioca, prvotuzeni nema osnova polagati bilo koje pravo. Okvirnim zakonom nije priznato stjecanje prava vlasništva na imovini preduzeća koja je ušla u tu imovinu prilikom njegovog osnivanja i upisa u sudski registar, a koja je prije izbijanja ratnih sukoba 1992. godine pripadala preduzeću sa sjedištem na teritoriji drugog entiteta, nego je priznato pravo entiteta da izvrši privatizaciju preduzeća na svojoj teritoriji, [...]. Vrhovni sud smatra da je kupoprodajni ugovor zaključen između apelanata i drugoapelanta suprotan navedenom Okvirnom zakonu o privatizaciji kao prinudnom propisu koji je, prema ocjeni tog suda, *lex specialis* u odnosu na Zakon o osnovnim vlasničkopravnim odnosima. Vrhovni sud je zaključio da tužiocu pripada jače pravo na posjed spornog poslovnog prostora, jer je *prednik tužioca osnovan na imovini koja se nalazi na teritoriji Republike Srpske u koju ulazi i sporni poslovni prostor u Novom Gradu, da je kao takav upisan u sudski registar nadležnog suda, da niko nije osporavao taj upis, da je u postupku privatizacije odobren program privatizacije pravosnažnim Rješenjem Direkcije za privatizaciju RS broj 01-1141-4/99 od 4. jula 2001. godine, kojim je obuhvaćen i poslovni prostor u Novom Gradu.**

48. Ustavni sud primjećuje da je odredbom člana 2. Okvirnog zakona o privatizaciji propisano da taj zakon izričito priznaje pravo entitetā da privatiziraju preduzeća i banke smještene na njihovoj teritoriji koji nisu privatno vlasništvo. Dakle, Okvirni zakon o privatizaciji predstavlja krovni zakon i uspostavlja principe, te daje ovlaštenja i obaveze entitetima da normativno reguliraju privatizaciju, pa tako i privatizaciju preduzeća koja su ostala na teritoriji jednog entiteta a čiji vlasnici su subjekti na teritoriji drugog entiteta. Ovo pitanje Federacija Bosne i Hercegovine je regulirala Zakonom o početnom bilansu stanja preduzeća i banaka u kojem je u članu 19. utvrđeno da preduzeće u procesu privatizacije može prodavati stvari i prava sadržana u pasivnom podbilansu, a članom 8. utvrđeno je šta se podrazumijeva pod „pasivnim podbilansom”, te, između ostalog, da su to i stvari koje nisu u posjedu, odnosno pod kontrolom preduzeća. Ustavni sud, dalje, primjećuje da je Republika Srpska donijela Zakon o početnom bilansu stanja u postupku privatizacije državnog kapitala u preduzećima u kojem je, u članu 15, utvrđeno da se imovina preduzeća koja se nalaze na teritoriji drugih republika bivše SFRJ i Federacije BiH i kojom, zbog toga, preduzeće ne može upravljati-raspolagati prenosi na Republiku Srpsku na osnovu akta Vlade i to je bilo dužno iskazati u pasivnom podbilansu u skladu sa članom 18. stav 1. navedenog zakona. Dakle, u Federaciji BiH imovina iz podbilansa dovodi se u stanje identično situaciji koja je regulirana u Republici Srpskoj članom 15. Zakona o početnom bilansu stanja u postupku privatizacije državnog kapitala u preduzećima tek nakon što

je usvojen postupak privatizacije, a preduzeća su do tada bila ovlaštena da prodaju imovinu iz pasivnog podbilansa. U konkretnom slučaju predmetni poslovni prostor, koji je vlasništvo drugoapelanta, nije privatiziran, jer se nalazio na području Republike Srpske kao drugog entiteta, što je bilo u skladu sa odredbama Okvirnog zakona o privatizaciji. Pošto je nesporno utvrđeno da je sporni poslovni prostor, kao imovina drugoapelanta, bio upisan u pasivni podbilans, to znači da je ta imovina, u skladu sa navedenim članom 19. Zakona o početnom bilansu stanja preduzeća i banaka, mogla biti predmet prodaje.

49. Ustavni sud smatra da je u ovakvoj situaciji Vrhovni sud arbitrarno protumačio relevantne zakonske odredbe i da je propustio da uzme u obzir relevantne odredbe Zakona o osnovnim vlasničkopravnim odnosima. Članom 20. ovog zakona reguliran je pravni osnov stjecanja prava vlasništva, a kada je u pitanju stjecanje prava vlasništva na osnovu pravnog posla, kao što je to slučaj sa apelantima, onda je vlasništvo stečeno upisom u zemljišne knjige, kako je to i propisano članom 33. navedenog zakona. Naime, drugoapelant je prije zaključenja kupoprodajnog ugovora sa apelantima bio upisan u zemljišne knjige kao vlasnik spornog poslovnog prostora, što znači da je u tom njegovom pravu bila koncentrirana sva pravna vlast koja može postojati na jednoj stvari i koja mu je dala ovlaštenja da raspolaže tom stvari. To je i učinjeno zaključenjem kupoprodajnog ugovora sa apelantima 20. januara 2001. godine. Na osnovu navedenog kupoprodajnog ugovora, koji je ovjeren u Osnovnom sudu pod brojem Ov-111/2001 od 22. februara 2002. godine, u zemljišnim knjigama je upisano pravo vlasništva na poslovnom prostoru u korist apelanata. Upis u zemljišne knjige, kojim se stječu stvarna prava na nekretninama i koji stvara fikciju apsolutne tačnosti, znači dokaz o vlasništvu i pravni značaj gruntovnog upisa nije ograničen ni eliminiran ni Okvirnim zakonom o privatizaciji, kao ni entitetskim zakonima (Zakonom o početnom bilansu stanja preduzeća i banaka i Zakonom o početnom bilansu stanja u postupku privatizacije državnog kapitala u preduzećima). Ustavni sud, također, ukazuje na to da uknjižba prava vlasništva u korist apelanata, koja ima konstitutivni karakter, znači da uknjižena prava dobijaju značaj apsolutnog djelovanja (*erga omnes*), a ne relativnog (*inter partes*) koji bi postojao samo između ugovornih strana. To odluka Vrhovnog suda zanemaruje, kao i druga djelovanja zemljišnoknjižnog upisa, kao što su fikcija apsolutne tačnosti i pouzdanja, te drugi principi zemljišnog prava. Dakle, zanemarivanjem Vrhovnog suda jasnih i izričitih odredaba Zakona o osnovnim vlasničkopravnim odnosima i Zakona o zemljišnim knjigama apelanti, koji su upisom u zemljišne knjige postali vlasnici sporne nekretnine i titulari jednog apsolutnog prava u kojem je koncentrirana najviša pravna vlast, podvrgnuti su arbitrarnom tretmanu. Zbog toga, miješanje u njihovo pravo na imovinu nije bilo u skladu sa zakonom kako to zahtijeva član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

50. Iz svega navedenog Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju došlo do povrede prava apelanata na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Ostali navodi

51. S obzirom na zaključak u vezi sa kršenjem prava iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, Ustavni sud smatra da nije neophodno ispitati navode apelacijā u vezi sa povredom prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

52. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju u slučaju kada miješanje u pravo apelanata na imovinu nije bilo u skladu sa zakonom, odnosno kada je sud arbitrarno primijenio materijalno pravo i zanemario činjenicu da su apelanti, u smislu člana 20. Zakona o vlasničkopравnim odnosima, stekli pravo vlasništva upisom u zemljišne knjige na osnovu pravnog posla (zaključenje kupoprodajnog ugovora sa drugoapelantom).

53. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

54. Donošenjem ove odluke prestaje da važi Odluka Ustavnog suda o privremenoj mjeri broj AP 2157/08 od 4. septembra 2008. godine.

55. U smislu člana 41. Pravila Ustavnog suda, aneks ove odluke čine izdvojena mišljenja o neslaganju potpredsjednika Miodraga Simovića i sudije Mate Tadića.

56. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Seada Palavrić

Izdvojeno mišljenje o neslaganju potpredsjednika, Prof. dr. Miodraga Simovića u predmetu broj AP 2157/08, u skladu sa članom 41. Pravila Ustavnog suda BiH

1. Sa odlukom većine sudija u predmetu broj AP 2157/08 slažem se u dijelu koji se tiče „dopustivosti”, jer smatram da apelacija nije nedopustiva niti iz formalnih razloga, niti je *prima facie* neosnovana.

2. Ipak, ne dijelim mišljenje većine sudija kada se radi o meritumu stvari. Smatram da je apelacija neosnovana kako u odnosu na pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), tako i u odnosu na pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, i to zbog sljedećih razloga:

- U vezi sa pravom na pravično suđenje, smatram da se način na koji je Vrhovni sud Republike Srpske protumačio i primijenio pozitivnopravne propise ne može smatrati proizvoljnim, što tvrdi apelant.

- Prije svega, prema vlastitom mišljenju, kada bi se arbitrarnost tumačila kao nezakonitost ili pogrešna primjena materijalnog ili procesnog prava, onda bi se Ustavni sud pretvorio u novu sudsku instancu u okviru redovnog pravosuđa, a on to nije. Arbitrarnost, prema mom mišljenju, znači, više od same nezakonitosti – između ostalog, potpuno i grubo zanemarivanje relevantnih pravnih odredaba ili utvrđivanje činjeničnog stanja van svake logike i razumnog obrazloženja, ili, pak, potpun izostanak obrazloženja u odluci.

- U konkretnom slučaju, smatram da je Vrhovni sud jasno i argumentirano obrazložio zašto se na konkretan slučaj treba primijeniti Okvirni zakon o privatizaciji, a ne Zakon o vlasničkopравnim odnosima i Zakon o prometu nekretnina i zašto je ugovor o kupoprodaji nekretnine-poslovnog prostora zaključen između apelanata, kao kupaca, i drugoapelanta, kao prodavca, ništav u smislu člana 103. Zakona o obligacionim odnosima.

3. Prema tome, razlozi za donošenje presude koji su izneseni u njoj, a koji se odnose na primjenu prava, bili su jasno, precizno i detaljno obrazloženi. U osporenoj presudi su navedeni svi potrebni razlozi za njeno donošenje i data su detaljna obrazloženja. Ne postoje nikakvi drugi prigovori koji ukazuju da je postupak pred sudom bio nepravičan.

4. S obzirom na izneseno, smatram da nema mjesta ni povredi prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Izdvojeno mišljenje sudije Mate Tadića
Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u predmetu
broj AP 2157/08 od 3. jula 2009. godine

Na osnovu člana 41. stav 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, pridružujem se izdvojenom mišljenju potpredsjednika Ustavnog suda Miodraga Simovića u predmetu broj AP 2157/08.

Sudija
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Предмет број АП 658/07

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Емине Матарације
и других поднесена против
Пресуде Кантоналног суда у
Зеници број 004-0-Гж-06-000
687 од 7. децембра 2006. године

Одлука од 10. јуна 2009. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у предмету број **АП 658/07**, рјешавајући апелацију **Емине Матарације и др.**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05 и 64/08), у саставу:

Миодраг Симовић, председник
Валерија Галић, потпредсједница
Сеада Палаврић, потпредсједница
Крстан Симић, судија
Мирсад Ћеман, судија

на сједници одржаној 10. јуна 2009. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Емине Матарација, Шемсудина Судуке, Халима Авдагића, Нермане Хаџиахмић, Мирзета Хиндија, Маиде Холучлић, Рафаела Кујунџића, Насихе Пашић-Алијагић, Џемаила Силајџића, Алме Скопљак, Ибрахима Сирђе, Фуада Шећировића и Незире Лопо.

Утврђује се повреда права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода у односу на почетак тока законске затезне камате.

Укида се Пресуда Кантоналног суда у Зеници број 004-0-Гж-06-000 687 од 7. децембра 2006. године.

Предмет се враћа Кантоналном суду у Зеници који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку, у складу са чланом II/3к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

На основу члана 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, налаже се Кантоналном суду у Зеници да у року од 90 дана од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем да се изврши ова одлука.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Емина Матарација, Шемсудин Суџука, Халим Авдагић, Нермана Хаџиахмић, Мирзет Хиндија, Маида Холучлић, Рафаел Кујунџић, Насиха Пашић-Алијагић, Џемаил Силајџић, Алма Скопљак, Ибрахим Сирћо, Фуад Шећировић и Незира Лопо (у даљњем тексту: апеланти), које заступа адвокат Разија Хусеинагић, поднијели су 20. фебруара 2007. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Кантоналног суда у Зеници (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 004-0-Гж-06-000 687 од 7. децембра 2006. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 став 1 Правила Уставног суда, од Кантоналног суда, Општинског суда у Зеници (у даљњем тексту: Општински суд), ЈУ Гимназија Високо и Кантоналног правобранилаштва у Зеници, које заступа Министарство образовања, науке, културе и спорта Зеничко-добојског кантона (у даљњем тексту: тужени), затражено је 5. октобра 2007. године да доставе одговор на апелацију.

3. Кантонални суд је доставио одговор 27. новембра, а Општински суд 9. новембра 2007. године. Тужени нису доставили одговор на апелацију.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори су достављени апелантима 13. априла 2009. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из навода апеланата и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

6. Апеланти су тужбом покренули поступак против тужених ради исплате плата и осталих потраживања из радног односа (неисплаћен регрес, неисплаћени трошкови превоза, исхране и друго). Општински суд је донио Пресуду број П-1190/04 од 16. децембра 2005. године којом је обавезао тужене да апелантима исплате разлику плата и остале накнаде из радног односа, на начин прецизно наведен у диспозитиву пресуде за сваког појединачно наведеног апеланта и за релевантни временски период. Тужени су обавезани да апелантима, сваком појединачно, исплате законску затезну камату на досуђене износе, коју је суд у највећем дијелу досудио од 1. јануара сљедеће године за потраживања из претходне године. Суд је обавезао тужене и да апелантима накнаде трошкове парничног поступка. У образложењу пресуде суд је навео да је одлука донесена у складу са Законом о раду, Општим колективним уговором и Колективним уговором за дјелатност средњег образовања („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 51/00). О одлуци о каматама првостепени суд није дао никакво образложење.

7. Против првостепене пресуде апеланти и тужени су изјавили жалбу. Кантонални суд је донио Пресуду број 004-0-Гж-06-000 687 од 7. децембра 2006. године. Том пресудом жалба апеланата је дјелимично уважена, те је првостепена пресуда преиначена у погледу трошкова поступка. Жалба Зеничко-добојског кантона је уважена и првостепена пресуда је преиначена тако што је тужбени захтјев у односу на њега одбијен. Жалба ЈУ Гимназије Високо је дјелимично уважена, првостепена пресуда је преиначена у погледу одлуке о законским затезним каматама тако што је одређено да апелантима камате на досуђене износе теку од дана подношења тужбе.

8. У образложењу пресуде Кантонални суд је навео да је првостепени суд законску затезну камату апелантима досудио почевши од доспијећа сваког појединачног износа до исплате. Кантонални суд је навео да је ЈУ Гимназија Високо у жалби истакла да је првостепена пресуда неправилна и незаконита због одлуке о почетку тока законске затезне камате. Испитујући жалбу у овом дијелу, Кантонални суд је утврдио да је жалба основана у погледу досуђених камата, јер се ради о повременим потраживањима у смислу члана 372 став 1 Закона о облигационим односима (у даљњем тексту: ЗОО). Кантонални суд је навео да на повремена новчана потраживања затезна камата тече од дана када је суду поднесен захтјев за њихову исплату у складу са чланом 279 став 3 ЗОО-а. Кантонални суд је утврдио да је тужба поднесена 4. новембра 2004. године, те је, у складу са наведеним, апелантима досудио камату од дана подношења тужбе.

IV. Апелација

а) Наводи из захтјева

9. Апеланти наводе да им је оспореном одлуком Кантоналног суда, због одлуке у вези са временом од када тече камата, повријеђено право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Европска конвенција). Апеланти, такође, наводе да је повријеђено право из члана 7 Опште декларације о људским правима зато што су на овај начин доведени у неравноправан положај у односу на остале раднике којима је камата досуђена од дана доспијећа сваког поједино утврђеног износа. Апеланти су се позвали на одредбе члана 70 Закона о раду и на одредбе Општег колективног уговора, које дефинишу рокове и обавезу исплате плата. Апеланти наводе да се суд погрешно позива на одредбу члана 279 став 3 ЗОО-а којом је дефинисана забрана плаћања „камате на камату”. Апеланти су доставили велики број пресуда редовних судова са свих инстанци у држави, са скоро идентичним чињенично-правним проблемом, које иду у прилог њиховим наводима.

б) Одговор на апелацију

10. У одговору на апелацију Кантонални суд је истакао да је одлуку о каматама донио у складу са ставом Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине који је изнесен у пресудама бр. Рев-594/05 од 11. маја 2006. године и Рев-717/05 од 7. фебруара 2006. године, те да је суд у потпуности прихватио наведени став, уз разлоге које је дао и у својој одлуци. Кантонални суд је истакао да је пракса различита, али, с обзиром на тренутну праксу, донио је одлуку коју апеланти оспоравају. Због тога, Кантонални суд сматра да су наводи апеланата о повреди права на правично суђење и права на имовину неосновани. Кантонални суд је предложио да се апелација одбије као неоснована.

11. Општински суд је у одговору на апелацију навео да је Кантонални суд првостепену одлуку преиначио у дијелу којим је одлучено о каматама позивајући се на најновију праксу редовних судова, те је због наведеног апелација неоснована.

V. Релевантни прописи

12. У **Закону о раду Федерације Босне и Херцеговине** („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 43/99, 32/00 и 29/02) релевантне одредбе гласе:

Члан 68

Плате запосленика утврђују се колективним уговором, правилником о раду и уговором о раду.

Члан 70

Колективним уговором, правилником о раду или уговором о раду одређују се периоди исплате плате, који не могу да буду дужи од 30 дана.

13. Општи колективни уговор за територију Федерације („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 19/00) у релевантном дијелу гласи:

Члан 3

Послодавац је дужан најмање једанпут мјесечно да обрачуна и исплати плату запосленику.

14. Закон о облигационим односима („Службени лист СФРЈ” бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89; „Службени лист РБиХ” бр. 2/92, 13/93, 13/94 и „Службене новине ФБиХ” број 29/03) у релевантном дијелу гласи:

III. Затезна камата

Кад се дугује

Члан 277

Дужник који закасни са испуњењем новчане обавезе дугује уз главницу и затезну камату према стопи утврђеној савезним законом.

Камата на камату

Члан 279

(1) На доспјелу а неисплаћену уговорену или законску камату као и на друга повремена новчана давања не тече затезна камата, изузев када је то законом одређено.

(2) На износ неисплаћене камате може да се захтијева камата само од дана када је суду поднесен захтјев за њену исплату.

(3) На повремена доспјела новчана давања тече затезна камата од дана када је суду поднесен захтјев за њихову исплату.

Кад дужник долази у доцњу

Члан 324

(1) Дужник долази у доцњу када не испуни обавезу у року одређеном за испуњење.

(2) Ако рок за испуњење није одређен, дужник долази у доцњу када га повјерилац позове да испуни обавезу, усмено или писмено, вансудском опоменом или започињањем неког поступка чија је сврха да се постигне испуњене обавезе.

VI. Допустивост

15. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

16. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

17. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Кантоналног суда број 004-0-Гж-06-000 687 од 7. децембра 2006. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апеланти су примили 20. децембра 2006. године, а апелација је поднесена 19. фебруара 2007. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

18. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштивости.

VII. Меритум

19. Апеланти оспоравају пресуду Кантоналног суда тврдећи да им је повријеђено право на имовину због погрешне примјене материјалних прописа и правног става суда.

Право на имовину

20. Члан II/3к) Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе из става 2 овог члана, што укључује:

[...]

к) право на имовину.

21. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може да буде лишен своје имовине сем у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим принципима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине у складу са општим интересима или да би обезбједила наплату пореза или других доприноса или казни.

22. Предуслов за разматрање навода апеланата у погледу повреде права на имовину је да се утврди да ли су апеланти имали „имовину” у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

23. У вези с тим, Уставни суд констатује да је одлукама редовних судова апелантима признато право на законску затезну камату. Уставни суд сматра неспорним да камате представљају имовину у смислу члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију (види, *mutatis mutandis*, Уставни суд, одлуке бр. У 4/99 од 13. августа 1999. године, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 16/99 и АП 1311/06 од 31. јануара 2009. године, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 20/09).

Да ли је дошло до мијешања у имовину апеланата

24. Сљедеће питање на које се мора дати одговор је да ли начин досуђивања камате, онако како је то урадио Кантонални суд у оспореној одлуци, представља мијешање у имовину апеланата.

25. Имајући у виду наводе апелације и предочену документацију, Уставни суд закључује да се у предметном случају ради о различитим приступима судова у вези

са одређивањем почетка од када законска затезна камата тече. Општински суд је утврдио камату, без посебног позивања на релевантне законске одредбе, односно без образложења на основу чега је и како досудио камату. Кантонални суд је навео да је камату досудио у складу са чланом 279 став 3 ЗОО-а.

26. Европски суд за људска права сматра да право на имовину „у бити, гарантује право на имовину” и „садржи три различита правила”. Прво, које је изражено у првој реченици првог става и које је опште природе, изражава принцип мирног уживања у имовини. Друго правило, у другој реченици истог става, обухвата лишавање имовине и ограничава га извјесним условима. Треће, садржано у другом ставу, дозвољава да државе потписнице имају право, између осталог, да контролишу коришћење имовине, у складу са општим интересом, спровођењем оних закона које сматрају потребним за ту сврху (види Уставни суд Босне и Херцеговине, Одлука број *У 3/99* од 17. марта 2000. године, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 21/00). Друго и треће правило се тичу посебних инстанци уплитања у права на мирно уживање имовине (види Европски суд за људска права, *Scollo против Италије*, пресуда из 1995. године, серија А, број 315, став 26). Ако мјера, односно пропуст да се предузму адекватне мјере, негативно утиче на својину, а предметно чињење или нечињење није у обиму ни другог ни трећег правила, неопходно је да се размотри да ли је повријеђено прво правило и због тога мора да се одреди „да ли је успостављен праведан однос између захтјева општег интереса заједнице и потребе да се заштите основна права појединца” (види Европски суд за људска права, *Sporrong и Lonroth против Шведске*, пресуда од 23. септембра 1982. године, серија А, број 52, став 69).

27. Уставни суд подсећа да свако мијешање у право према другом или трећем правилу мора да буде предвиђено законом, мора да служи легитимном циљу, мора да успоставља правичну равнотежу између права носиоца права и јавног и општег интереса (принцип пропорционалности). Другим ријечима, оправдано мијешање не може да се наметне само законском одредбом која испуњава услове владавине права и служи легитимном циљу у јавном интересу, него мора, такође, да одржи разуман однос пропорционалности између употријебљених средстава и циља који жели да се оствари. Мијешање у право на имовину не смије да иде даље од потребног да би се постигао легитиман циљ, а носиоци права не смију да се подвргавају произвољном третману и од њих не смије да се тражи да снесе превелики терет у остваривању легитимног циља (види пресуде Европског суда за људска права, *Sunday Times* од 26. априла 1979. године, серија А, број 30, став 49, и *Malone* од 2. августа 1984. године, серија А, број 82, ст. 67 и 68).

28. Уставни суд примјећује да је у конкретном случају дошло до мијешања у право апеланата на имовину, у смислу друге реченице става 1 члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, односно другог правила права на имовину, јер је правоснажном одлуком утврђено да апелантима припада законска камата на досуђене износе од дана подношења тужбе.

Законитост мијешања

29. Даље, Уставни суд мора да одговори и на питање да ли је мијешање у право имовину „у складу са законом” како то захтијева члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. У вези с тим, Уставни суд указује да је мијешање законито само ако је закон који је основа мијешања (а) доступан грађанима, (б) толико прецизан да омогућава грађанима да одреде своје поступке, (ц) у складу са принципом правне државе, што значи да слобода одлучивања која је законом дата државној власти не смије да буде неограничена, тј. закон мора да обезбиди грађанима адекватну заштиту против произвољног мијешања (види пресуде Европског суда за људска права, *Sunday Times* од 26. априла 1979. године, серија А, број 30, став 49, и *Malone* од 2. августа 1984. године, серија А, број 82, ст. 67 и 68). Сходно томе, мијешање у право на имовину не испуњава стандарде законитости ако надлежни суд примијени релевантну законску одредбу на произвољан начин (види Уставни суд, Одлука број АП 1223/06 од 13. септембра 2007. године, тачка 27 и даље, „Службени гласник БиХ” број 86/07).

30. Уставни суд примјећује да је право на затезну камату регулисано Законом о облигационим односима, те да тај закон испуњава све потребне стандарде наведене у претходној тачки ове одлуке. У ЗОО-у постоји поглавље којим је дефинисана „затезна камата”. Члан 277 ЗОО-а прописује да дужник који закасни са испуњењем новчане обавезе дугује уз главницу и затезну камату. Затезна камата уствари представља казну због кашњења дужника у испуњењу новчане обавезе. Дужник долази у доцњу када не испуни обавезу у року предвиђеном за испуњење, а уколико рок за испуњење није одређен, дужник долази у доцњу када га повјерилац позове да испуни своју обавезу. Даље, у члану 297 ЗОО-а, ст. од 1 до 3, у поднаслову „Камата на камату”, утврђена су правила, односно прописано је у којим случајевима не тече затезна камата. Одредбе члана 279 односе се на „забрану анатоцизма”, тј. забрану да се на доспјелу, а неисплаћену камату потражује камата. Анатоцизам је дозвољен само у законом одређеним случајевима, нпр., у ситуацији када на износ неисплаћених камата може да се захтијева камата. Камате на тако обрачунати износ камата (процесна камата) могу да се рачунају од дана подношења тужбе. Члан 279

у ст. 1-3 представља једну цјелину, и у првом ставу је наведено правило које је у осталим ставовима прецизирано. С обзиром на наведено, Уставни суд треба да испита да ли је у конкретном случају примијењена релевантна законска одредба ЗОО-а, односно да ли је дошло до произвољне примјене одредби из ЗОО-а.

31. Уставни суд примјећује да се у конкретном случају ради о правима из радног односа апеланата, те је камата досуђена на износе неисплаћених плата и других давања. Законом о раду у члану 68 је прописано да се плате запосленика утврђују колективним уговором, правилником о раду и уговором о раду. Општим колективним уговором је утврђено да је послодавац дужан најмање једанпут мјесечно да обрачуна и исплати плату запосленику. Исплате плата се детаљније регулишу правилником или уговором о раду, а обавеза послодавца да исплати плате доспијева истеком посљедњег дана рока који је предвиђен као рок за исплату плата. И за друга потраживања из радног односа која су апеланти тражили прописани су услови и начин исплате.

32. Дакле, Уставни суд закључује да је првостепени суд апелантима досудио камату, коју није посебно образлагао, односно није навео основ, као ни дао разлоге за своју одлуку у дијелу који се односи на камате. Кантонални суд је усвојио правно становиште да апелантима припадају затезне камате од дана подношења тужбе, јер се ради о повременим давањима из члана 279 став 3 ЗОО-а, као и да се ради о новом ставу Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, који је објављен у правном билтену и који је примијенио у својој одлуци. Уставни суд сматра да образложење пресуде Кантоналног суда није довољно јасно и прецизно, поготово узимајући у обзир одредбе чл. 277 и 279 ЗОО-а из којих произилази да се затезна камата досуђује од доцње. Исто тако, Уставни суд примјећује да плате и остала потраживања из радног односа не могу да се дефинирају као повремена давања из члана 372 став 1 ЗОО-а у вези са чланом 279 став 3 ЗОО-а. Плата и нека потраживања из радног односа, нпр., накнада за трошкове превоза, исплаћују се мјесечно, у сукцесивном обрачуну и континуирано, а нека примања, нпр., регрес, исплаћују се годишње. Уставни суд примјећује да ова потраживања из радног односа не могу да се третирају као повремено давање у оквиру законских одредби којима се регулише питање „камате на камату”, што је наведено у члану 279 став 3 ЗОО-а. Плата, као и остала новчана потраживања из радног односа доспијевају тачно одређеног датума, те од тог дана послодавац долази у доцњу и плаћа законску затезну камату због неизвршења новчане обавезе, а што је регулисано чланом 277 ЗОО-а.

33. На основу наведеног, Уставни суд закључује да се, у погледу досуђивања камата на утврђене износе плата и других примања из радног односа, Кантонални суд

позвао на одредбе члана 279 став 3, без посебно јасног и прецизног образложења, правдајући то ставом да је плата повремено потраживање и чињеницом да се ради о новом ставу Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, чиме је дошло до незаконитог мијешања у имовину апеланата.

34. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да одлука Кантоналног суда у погледу досуђења камата не задовољава стандард законитог мијешања у права апеланата на имовину. Због наведеног Уставни суд сматра да је апелантима повријеђено право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Остали наводи

35. С обзиром на утврђену повреду из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, Уставни суд сматра да није потребно да се разматрају остали наводи апеланата.

VIII. Закључак

36. Уставни суд закључује да је у конкретном случају због одлуке Кантоналног суда да апелантима на досуђене износе из радног односа досуди камату примјеном одредбе члана 279 став 3 ЗОО-а, у погледу почетка тока законске затезне камате, повријеђено уставно право апеланата на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

37. На основу члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

38. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симовић

Predmet broj AP 646/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Milenka Vasiljevića podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj GŽ-2797/04 od 17. prosinca 2007. godine i Presude Općinskog suda u Sarajevu broj P-1235/3 «B» od 11. listopada 2004. godine

Odluka od 10. lipnja 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u predmetu broj **AP 646/08**, rješavajući apelaciju **Milenka Vasiljevića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05 i 64/08), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Seada Palavrić, dopredsjednica

Krstan Simić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

na sjednici održanoj 10. lipnja 2009. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Milenka Vasiljevića.

Utvrđuje se povreda prava na dom iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukidaju se Presuda Kantonalnog suda u Sarajevu broj GŽ-2797/04 od 17. prosinca 2007. godine i Presuda Općinskog suda u Sarajevu broj P-1235/03 „B» od 11. listopada 2004. godine.

Predmet se vraća Općinskom sudu u Sarajevu, koji je dužan po žurnom postupku donijeti novu odluku sukladno članku II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Općinskom sudu u Sarajevu da u roku od šest mjeseci od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke, sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine o privremenoj mjeri broj AP 646/08 od 6. svibnja 2009. godine više ne proizvodi pravno djelovanje.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Milenko Vasiljević (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Mirza Hadžić, odvjetnik iz Sarajeva, podnio je 27. veljače 2008. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj GŽ-2797/04 od 17. prosinca 2007. godine i Presude Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj P-1235/3 „B” od 11. listopada 2004. godine. Apelant je 2. travnja 2009. godine dostavio podnesak sa novim navodima i dokumentacijom koju nije priložio prigodom podnošenja apelacije. Apelant je 29. travnja 2009. godine podnio zahtjev za donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud obustavio njegovo iseljenje iz stana u Sarajevu u Ulici Hamze Čelenke broj 50 (u daljnjem tekstu: predmetni stan), koje je zakazano za 8. svibanj 2009. godine u 11 sati, do donošenja odluke o apelaciji.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog i Općinskog suda, te Joke Vasiljević, koju zastupa Suzana Tanović, odvjetnica iz Sarajeva, zatraženo je 5. ožujka 2008. godine da dostave odgovore na apelaciju.
3. Kantonalni i Općinski sud dostavili su odgovore na apelaciju 18. i 21. ožujka 2008. godine, a Joka Vasiljević posredstvom odvjetnice Suzane Tanović 24. ožujka 2008. godine.
4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Kantonalnog i Općinskog suda, te Joke Vasiljević dostavljeni su apelantu 28. ožujka 2008. godine.
5. Ustavni sud je Odlukom broj AP 646/08 od 6. svibnja 2009. godine usvojio apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

7. Apelant je dobio predmetni stan na korištenje 1980. godine, kada je bio u braku sa Jokom Vasiljević (u daljnjem tekstu: tužiteljica), i imali su dvoje malodobne djece. Do rastave braka između apelanta i tužiteljice došlo je 1989. godine. Rješenjem tadašnjeg Osnovnog suda II u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj Rs-6/90 od 10. srpnja 1990. godine tužiteljica je određena za nositelja stanarskog prava na predmetnom stanu, a apelantu je naloženo da stan napusti kada mu ona osigura nužni smještaj.

8. Tužiteljica je 9. lipnja 2003. godine podnijela tužbu Općinskom sudu sa prijedlogom da se nakon provedenog postupka donese odluka kojom će se apelantu naložiti da se iseli iz predmetnog stana, te da ga slobodnog od ljudi i stvari preda u posjed i na nesmetano raspolaganje tužiteljici.

9. Nakon provedenog postupka Općinski sud je donio Presudu broj P-1235/03 „B” od 11. listopada 2004. godine kojom je usvojio tužbeni zahtjev, te apelantu naložio da se iseli iz predmetnog stana i stan slobodan od ljudi i stvari preda u posjed i na raspolaganje tužiteljici kao vlasnici tog stana u dijelu 1/1. Iz obrazloženja navedene presude vidljivo je da se temelji na članku 43. Zakona o osnovama vlasničkopravnih odnosa („Službene novine FBiH” br. 6/98 i 29/03), tj. da vlasnik može tužbom zahtijevati od posjednika povrat individualno određene stvari s tim da vlasnik mora dokazati da ima pravo vlasništva na stvari čiji povrat traži, kao i da se ona nalazi u faktičkoj vlasti posjednika. Navedeno je da su ove činjenice za Općinski sud bile nepobitne, tj. pitanje prava vlasništva tužiteljice na predmetnom stanu (koje je stečeno tako što ga je tužiteljica kao nositeljica stanarskog prava otkupila), kao i činjenica da ga apelant drži u posjedu, te je, stoga, udovoljeno tužbenom zahtjevu. U obrazloženju je naglašeno da je predmetni stan imovina tužiteljice, a da se apelant ne može pozivati na pravo na dom, na temelju činjenice da drži u posjedu predmetni stan bez ikakve pravne osnove, odnosno svoje pravo na dom apelant ne može zasnivati na činjenici posjeda na štetu tužiteljice.

10. Iz obrazloženja prvostupanjske presude vidljivo je da je Uprava za stambena pitanja donijela Rješenje broj 23/3-372-1684/98 od 7. ožujka 2001. godine kojim je potvrđeno da je tužiteljica nositelj stanarskog prava na navedenom stanu, a da apelant predmetni stan koristi bez pravne osnove, a iz zapisnika o uvođenju u posjed tužiteljice u predmetni stan od 16. studenog 2001. godine proizlazi da je tijelo nadležno za stambena pitanja konstatiralo da apelant koristi predmetni stan zajedno sa suprugom i sinom, te da oni ostaju u stanu dok im tužiteljica ne nađe smještaj.

11. Kantonalni sud je Presudom broj GŽ-2797/04 od 17. prosinca 2007. godine odbio apelantov priziv, te potvrdio prvostupanjsku presudu Općinskog suda. Kantonalni sud je podržao stajališta Općinskog suda, a za drugostupanjski, kao i prvostupanjski sud odlučujuća činjenica bila je vlasništvo tužiteljice na predmetnom stanu. U svezi sa nužnim smještajem apelanta, Kantonalni sud je naglasio: „Na drugačiju odluku u ovoj pravnoj stvari nije od utjecaja ni obveza tužiteljice utvrđena Rješenjem Osnovnog suda Sarajeva od 10. srpnja 1990. godine (kojim je tužiteljica određena za nositelja stanarskog prava na upitnom stanu), a koja se odnosila na osiguranje tuženiku nužnog smještaja, jer to može eventualno biti predmetom nekog drugog postupka.”

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

12. U apelaciji se naglašava da se pobijanim presudama krši apelantovo pravo na dom iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Prema navodima apelacije, redoviti sudovi su, rukovodeći se isključivo odredbama članka 43. Zakona o osnovama vlasničkopravnih odnosa, pogrešno tumačili odredbe članka 8. Europske konvencije. Predmetni stan je jedini apelantov dom u kojem on živi neprekidno od kada ga je dobio na korištenje. Tužiteljica je otišla iz predmetnog stana kada je sa drugom osobom zasnovala izvanbračnu zajednicu, a prije 20 godina nije ni pokušala naći apelantu nužni smještaj.

13. Iz podneska sa priloženom dokumentacijom, koji je apelant dostavio Ustavnom sudu 2. travnja 2009. godine, vidljivo je da apelant dodatno apelira da se zaustavi njegovo iseljenje iz predmetnog stana, te da prilaže određenu dokumentaciju koja se odnosi na visinu njegove mirovine, kao i ranije sporove u svezi sa predmetnim stanom koje je vodio protiv tužiteljice.

b) Odgovor na apelaciju

14. U odgovorima na apelaciju redoviti sudovi, kao i tužiteljica ostaju pri navodima iz pobijanih presuda, te se naglašava pravo tužiteljice kao vlasnice predmetnog stana.

V. Relevantni propisi

15. **Zakon o stambenim odnosima** („Službeni list RBiH” br. 14/84, 12/87, 36/89 i 2/93, te „Službene novine FBiH” br. 11/98 i 19/99)

Članak 20.

Ako se u slučaju rastave braka raniji bračni drugovi, koji su zajednički nositelji stanarskog prava, ne sporazumiju koji će od njih ostati nositelj stanarskog prava, o tomu, po zahtjevu jednog od njih, odlučuje nadležni sud u izvanparničnom postupku, vodeći računa o stambenim potrebama oba bračna druga, njihove djece i drugih osoba koje zajedno s njima stanuju, o razlozima iz kojih je brak rastavljen, kao i o drugim socijalnim okolnostima.

Raniji bračni drug, koji je po odluci suda prestao biti nositelj stanarskog prava, dužan je iseliti se iz stana zajedno sa korisnicima stana, koji čine njegovo obiteljsko kućanstvo, kada mu se osigura nužni smještaj.

Na prijedlog davatelja stana na korištenje nadležni sud može odlučiti da se bračni drug, koji bi zbog rastave braka ostao kao nositelj stanarskog prava na tomu stanu, preseli u drugi stan koji nudi davatelj stana na korištenje, ako taj stan zadovoljava potrebe nositelja stanarskog prava koji ostaje u stanu i ako osigura prostorije za nužni smještaj drugom bračnom drugu.

16. **Zakon o osnovama vlasničkopravnih odnosa** („Službene novine FBiH” br. 6/98 i 29/03)

Članak 43.

[...] Vlasnik može tužbom zahtijevati od posjednika povrat individualno određene stvari. Vlasnik mora dokazati da na stvari čiji povrat traži ima pravo vlasništva, kao i da se ona nalazi u faktičkoj vlasti tuženog. Pravo na podnošenje tužbe iz stavka 1. ovog članka ne zastarijeva[...].

VI. Dopustivost

17. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

18. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

19. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj GŽ-2797/04 od 17. prosinca 2007. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijanu presudu apelant je primio 8. siječnja 2008. godine a apelacija je podnesena 27. veljače 2008. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

20. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

21. Apelant pobija navedene presude, tvrdeći da je tim presudama povrijeđeno njegovo pravo na dom iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije.

Pravo na dom

Članak II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine:

3. Popis prava

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

(...)

(f) Pravo na privatni i obiteljski život, dom i prepisku.

Članak 8. Europske konvencije:

1. Svatko ima pravo na poštivanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske.

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprečavanja nereda ili sprečavanja zločina, radi zaštite zdravlja i morala, ili zaštite prava i sloboda drugih.

22. Ustavni sud naglašava da je temeljna svrha članka 8. Europske konvencije zaštita pojedinaca od arbitrarnih miješanja vlasti u njihova prava garantirana člankom 8. Europske

konvencije (Europski sud za ljudska prava, *Kroon protiv Nizozemske*, presuda od 27. listopada 1994. godine, serija A broj 297-C, stavak 31). Članak 8. Europske konvencije štiti pravo pojedinca na poštivanje njegovog doma i predviđa da se javna vlast neće miješati u vršenje ovog prava, osim u slučajevima iz stavka 2. tog članka.

23. Prvo pitanje na koje Ustavni sud treba odgovoriti jeste predstavlja li predmetni stan apelantov dom prema članku 8. Europske konvencije.

24. Praksa Europskog suda za ljudska prava pojašnjava da je „dom” pojedinca, u smislu članka 8. Europske konvencije, mjesto koje on ili ona koristi kao privatni dom čak i ako je takvo korištenje nezakonito, sve dok javnost nema pristup tome mjestu (vidi presudu Europskog suda *Buckley protiv Ujedinjenog Kraljevstva* od 25. rujna 1996. godine, Izvješća 1996-IV, aplikacija broj 20348/92; *Loizidou protiv Turske*, presuda od 18. prosinca 1996. godine, Izvješća 1996-VI, aplikacija broj 15318/89; Europsko povjerenstvo za ljudska prava, *Pentidis protiv Grčke*, izvješće od 27. veljače 1996. godine; aplikacija broj 23238/94; Europski sud za ljudska prava, *Pentidis protiv Grčke*, odluka od 9. lipnja 1997, RJD 1997-III, broj 39).

25. Iz obrazloženja pobijanih presuda proizlazi da je apelant u predmetnom stanu živio od 1980. godine, kao i da je zadržao posjed na dijelu stana nakon rastave braka tijekom 1989. godine. Prema obrazloženjima iz pobijanih presuda, iskazi apelanta i tužiteljice razlikuju se u dijelu koji se odnosi na tvrdnju tužiteljice da je apelant napustio posjed predmetnog stana tijekom prvih mjeseci rata u Bosni i Hercegovini. Međutim, pobijane presude ne dovode u pitanje činjenicu da je apelant u posjedu predmetnog stana od konca 1992. godine do danas, zajedno sa svojom suprugom i sinom. Na temelju ovoga, Ustavni sud smatra nepobitnim da predmetni stan predstavlja apelantov dom prema članku 8. Europske konvencije.

26. Nakon što je konstatirano da predmetni stan predstavlja apelantov dom, Ustavni sud treba ispitati je li pobijanim presudama, koje se temelje na članku 43. Zakona o osnovama vlasničkopravnih odnosa, izvršeno „miješanje” u apelantovo pravo na dom i je li to miješanje bilo opravdano prema članku 8. stavak 2. Europske konvencije.

27. Prema mišljenju Ustavnog suda, nepobitno je da je pobijanim presudama izvršeno miješanje u apelantov dom obzirom na to da mu je naloženo da predmetni stan, slobodan od ljudi i stvari, preda u posjed i na raspolaganje tužiteljici kao njegovoj vlasnici. Dalje, Ustavni sud treba da ispita je li izvršeno miješanje opravdano prema članku 8. stavak 2. Europske konvencije.

28. Članak 8. stavak 2. Europske konvencije dopušta javnim vlastima, u određenim slučajevima, miješanje u prava pojedinaca garantirana prvim stavkom članka 8. Europske konvencije. Da bi miješanje javnih vlasti bilo opravdano, ono mora biti „sukladno zakonu”. Ovaj uvjet zakonitosti se, sukladno značenju termina Europske konvencije, sastoji od više elemenata: a) miješanje mora biti zasnovano na domaćem ili međunarodnom zakonu; b) zakon o kojemu je riječ mora biti primjereno pristupačan, tako da pojedinac bude upućen na okolnosti zakona koji se mora primijeniti na dani predmet i c) zakon, također, mora biti formuliran sa odgovarajućom točnošću i jasnošću da bi se pojedincu omogućilo da prema njemu prilagodi svoje postupke. Ukoliko se ustanovi da je miješanje javnih vlasti bilo sukladno zakonu, mora se utvrditi je li to miješanje bilo *neophodna mjera u demokratskom društvu* i je li miješanje bilo u svezi sa jednim od ciljeva navedenim u stavku 2. članka 8. Europske konvencije. U tome kontekstu treba razmotriti je li odluka javnih vlasti imala legitiman cilj i je li predstavljala mjeru koja je bila neophodna u demokratskom društvu (vidi Odluku Ustavnog suda broj *AP 979/04* od 23. rujna 2005. godine, stavak 43, dostupnu na: www.ccbh.ba). U spomenutoj odluci Ustavnog suda razmatrano je pitanje zakonitosti miješanja u dom i apelantovu imovinu na način da je proveden test kao što je već navedeno.

29. Ustavni sud nema dvojbe glede toga da je miješanje u apelantov dom na temelju odredbe članka 43. Zakona o osnovama vlasničkopravnih odnosa izvršeno na osnovi zakona koji je pristupačan (objavljen u službenim novinama koje su javno glasilo) i čije su norme formulirane sa odgovarajućom točnošću i jasnošću da pojedinci, uključujući naravno i apelanta, prema njemu mogu prilagoditi svoje postupke. Međutim, prema mišljenju Ustavnog suda, u konkretnom slučaju, osim primjene navedene zakonske odredbe, a prigodom odlučivanja o apelantovom iseljenju iz predmetnog stana, trebalo je ispitati i je li tužiteljica ispunila svoju obvezu prema Rješenju Osnovnog suda broj *Rs-6/90* od 10. srpnja 1990. godine obzirom na to da prema njemu apelant ima pravo na posjed predmetnog stana dok mu se ne osigura nužni smještaj.

30. Ustavni sud primjećuje da su, usvajajući podneseni tužbeni zahtjev koji se temeljio na odredbama članka 43. Zakona o osnovama vlasničkopravnih odnosa, redoviti sudovi praktično prihvatili stajalište iz tužbe da je tužiteljici prestala obveza da osigura nužni smještaj apelantu, nakon što je izvršila otkup predmetnog stana, te se uknjižila kao njegova vlasnica. U konkretnom slučaju takvo stajalište je, prema mišljenju Ustavnog suda, oprečno članku 8. Europske konvencije, jer je njegova posljedica bilo nalaganje da se apelant iseli. Također, redoviti sudovi nisu dali uvjerljivo i kvalitetno obrazloženje glede toga je li tužiteljica prethodno ispunila obvezu koja se sastoji u osiguravanju nužnog

smještaja apelantu, na koji apelant ima pravo prema pravomoćnom Rješenju Osnovnog suda broj Rs-6/90 od 10. srpnja 1990. godine.

31. Naime, Ustavni sud ne smatra da je momentom otkupa predmetnog stana, u konkretnom slučaju, prestala obveza tužiteljice da apelantu osigura nužni smještaj. Obzirom na to da, kada je tužiteljica bila određena za nositelja stanarskog prava, prema navedenom rješenju Osnovnog suda, utvrđeno je i apelantovo pravo na posjed predmetnog stana dok mu se ne osigura nužni smještaj. Stoga, prema mišljenju Ustavnog suda, apelantovo iseljenje u ovom slučaju bi se moglo zahtijevati tek kad bi se ispunila obveza da se nađe nužni smještaj. Kao što je već rečeno, redoviti sudovi se uopće nisu bavili činjenicom je li tužiteljica izvršila svoju obvezu iz Rješenja Osnovnog suda broj Rs-6/90 od 10. srpnja 1990. godine. Osim toga, Ustavni sud naglašava da su se postupci pred redovitim sudovima vodili radi apelantovog iseljenja, tako da on ni u jednom drugom postupku nije mogao isticati obvezu tužiteljice da mu osigura nužni smještaj, na što proizvoljno upućuje Kantonalni sud u svojoj presudi.

32. Stoga, Ustavni sud smatra da su na opisani način donesene arbitrarne odluke koje nisu sukladne zakonu, te koje su povrijedile apelantovo pravo na dom iz članka 8. Europske konvencije. Naime, redoviti sudovi nisu utvrđivali, odnosno u svojim presudama nisu dali kvalitetno i uvjerljivo obrazloženje je li tužiteljica ispunila obvezu da apelantu osigura nužni smještaj pošto apelant ima pravo na posjed predmetnog stana prema pravomoćnom Rješenju Osnovnog suda broj Rs-6/90 od 1990. godine, što je, prema mišljenju Ustavnog suda, uvjet da se može zahtijevati apelantovo iseljenje iz predmetnog stana.

33. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da je povrijeđeno apelantovo pravo na dom iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

34. Ustavni sud smatra da su pobijane sudbene odluke povrijedile apelantovo pravo na dom iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije, jer predstavljaju nezakonito miješanje u ovo apelantovo pravo. Miješanje je nezakonito zato što su redoviti sudovi udovoljili tužbenom zahtjevu tužiteljice za iseljenje apelanta iz upitnog stana na kojem je ona stekla pravo vlasništva primjenjujući samo odredbu članka 43. Zakona o osnovama vlasničkopravnih odnosa, a zanemarili su postojanje pravomoćnog Rješenja Osnovnog suda broj Rs-6/90 od 1990. godine, kojim je tužiteljici utvrđena obveza da osigura nužni smještaj apelantu kao uvjet za njegovo iseljenje iz upitnog stana.

35. Na temelju članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

36. Imajući u vidu odluku Ustavnog suda o meritumu apelacije, kao i činjenicu da je donošenjem ove odluke okončan postupak o apelaciji, stavlja se izvan snage odluka Ustavnog suda o privremenoj mjeri u ovom predmetu broj AP 646/08 od 6. svibnja 2009. godine.

37. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Predmet broj AP 264/07

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Saliha Šabanagića podnesena zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u predmetu broj 023-0-V-06-000 007, koji se vodi pred Općinskim sudom u Velikoj Kladuši

Odluka od 3. jula 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj **AP 264/07**, rješavajući apelaciju **Salih Šabanagića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 76. stav 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Constance Grewe, potpredsjednica

Seada Palavrić, potpredsjednica

Tudor Pantiru, sudija

David Feldman, sudija

Mato Tadić, sudija

Krstan Simić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

na sjednici održanoj 3. jula 2009. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Salih Šabanagića.

Utvrđuje se povreda člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi sa pravom na odlučivanje u razumnom roku.

Nalaže se Općinskom sudu u Velikoj Kladaši da po hitnom postupku donese konačnu odluku u predmetu broj 023-0-V-06-000 007, u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Na osnovu člana 76. stav 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se Unsko-sanskom kantonu da Salihu Šabanagiću isplati iznos od 1.350 KM na ime nematerijalne štete zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, u roku od 90 dana od dana dostavljanja ove odluke.

Na osnovu člana 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se Općinskom sudu u Velikoj Kladaši i Unsko-sanskom kantonu da u roku od 90 dana od dana dostavljanja ove odluke obavijeste Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Salih Šabanagić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Velike Kladaše, kojeg zastupa advokat Aziz Adilagić, podnio je 21. januara 2007. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u predmetu broj 023-0-V-06-000 007, koji se vodi pred Općinskim sudom u Velikoj Kladaši (u daljnjem tekstu: Općinski sud), koji je još u toku.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. stav 1. Pravila Ustavnog suda, od Općinskog suda je zatraženo 18. oktobra 2007. godine da dostavi odgovor na apelaciju, a 4. aprila 2009. godine je zatraženo da dostavi spis.

3. Općinski sud je dostavio odgovor 2. novembra 2007. godine, a spis je dostavljen 13. aprila 2009. godine.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor na apelaciju dostavljen je apelantu 22. aprila 2009. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. Presudom Općinskog suda broj P-355/90 od 30. decembra 1991. godine, koja je postala pravosnažna 14. januara 1999. godine, u postupku utvrđivanja imovine stečene

tokom trajanja vanbračne zajednice, utvrđeno je da je apelant stekao pravo vlasništva od 1/3 dijela na nekretninama u Velikoj Kladuši, bliže opisanim u dispozitivu presude.

7. Apelant je 20. jula 1999. godine Općinskom sudu podnio prijedlog za diobu navedenih nekretnina protiv Z.M., suvlasnice 2/3 navedenih nekretnina (u daljnjem tekstu: protivpredlagateljica).

8. U toku postupka Općinski sud je zakazao 14 ročišta (22. septembra, 13. oktobra, 18. novembra i 28. decembra 1999. godine, 11. februara, 8. marta, 25. aprila, 21. juna i 2. decembra 2000. godine, 3. februara i 13. aprila 2001. godine, te 15. aprila, 4. juna i 4. septembra 2002. godine). Od zakazanih 14 ročišta 6 je odgođeno, uglavnom zbog nedolaska protivpredlagateljice ili vještaka.

9. Općinski sud je 4. septembra 2002. godine donio Rješenje broj Rt-19/99 kojim je odlučeno da je protivpredlagateljica dužna isplatiti apelantu na ime 1/3 suvlasničkog dijela na nekretninama iznos od 29.389,33 KM i nadoknaditi mu troškove vanparničnog postupka. U obrazloženju Rješenja Općinski sud je naveo da je donio ovakvu odluku, jer je u postupku utvrdio da se ne može izvršiti fizička dioba nekretnina bez dodatnih ulaganja i rekonstrukcije.

10. Prvostepena presuda je dostavljena apelantu 10. januara 2003. godine, a on je izjavio žalbu 14. januara 2003. godine. Protivpredlagateljica je izjavila žalbu 20. januara 2003. godine.

11. Kantonalni sud u Bihaću (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) je donio Rješenje broj Gž-253/03 od 9. juna 2005. godine kojim je uvažio žalbe i prvostepeno rješenje ukinuo, te je predmet vratio prvostepenom sudu na ponovni postupak. U obrazloženju ovog rješenja Kantonalni sud je naveo da je prvostepeni sud pogrešno izveo zaključak o nemogućnosti fizičke diobe nekretnina, te da je pogrešno primijenio odredbe materijalnog zakona. Nakon toga, predmet je u Općinskom sudu zaveden pod novim brojem R1-16/05.

12. Apelant je 28. jula, a zatim 7. septembra 2005. godine, Općinskom sudu podnio molbu za zakazivanje rasprave, odnosno hitno uzimanje predmeta u rad prema navedenom rješenju Kantonalnog suda. Apelant je, zatim, 14. septembra 2005. godine podnio prijedlog za izuzeće sudije u ovom predmetu. Predsjednik suda je Rješenjem SU od 16. septembra 2005. godine udovoljio ovom apelantovom zahtjevu.

13. Općinski sud je 21. novembra 2005. godine održao pripremno ročište i donio Rješenje broj R1-16/05, kojim je vanparnični postupak prekinut, a apelant upućen na parnicu. U rješenju je navedeno da će se vanparnični postupak nastaviti nakon što se okonča parnični postupak.

14. Protiv ovog rješenja apelant je izjavio žalbu 28. decembra 2005. godine. Kantonalni sud je Rješenjem broj 001-0-GŽ-06-000 120 od 24. januara 2006. godine žalbu uvažio, pobijano rješenje ukinuo i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

15. Apelant je u septembru 2006. godine podnio zahtjev za izuzeće Općinskog suda, jer mu je, prema njegovom mišljenju, postupanjem, odnosno nepostupanjem ovog suda nanijeta velika šteta. Rješenjem broj 023-0-Su-06-000252 od 13. oktobra 2006. godine odbijen je njegov zahtjev.

16. U ponovljenom postupku, u kojem je predmet zaveden pod brojem 023-0-V-06-000 007, Općinski sud je zakazao pripremno ročište za 4. decembar 2007. godine. Na zakazanom pripremnom ročištu je doneseno rješenje o opozivu pripremnog ročišta i apelant je pozvan da u roku od 30 dana dostavi dokaz o vlasništvu, odnosno dokaz da su nekretnine koje su predmet diobe njegovo suvlasništvo.

17. Apelant je 31. decembra 2007. godine podnio prijedlog za određivanje sudske mjere osiguranja, a 7. januara 2008. godine podnio je prijedlog za nastavak vanparničnog postupka diobe nekretnina.

18. Općinski sud je 24. januara i 2. februara 2008. godine održao ročište u vezi sa traženom mjerom osiguranja. Nakon toga je donio Rješenje broj 023-0-V-06-000 007 od 25. februara 2008. godine, kojim je odbio apelantov prijedlog za određivanje mjere osiguranja. Apelant je 10. marta 2008. godine izjavio žalbu protiv ovog rješenja. Kantonalni sud je Rješenjem broj 001-0-GŽ-08-000 430 od 13. maja 2008. godine apelantovu žalbu odbio kao neosnovanu.

19. Nakon toga je Općinski sud održao pripremno ročište 5. januara 2009. godine na kojem je odredio da će se provesti vještačenje na licu mjesta, koje je zakazano i provedeno 2. februara 2009. godine. Nakon toga, održano je ročište 31. marta i novo ročište je zakazano za 22. april 2009. godine.

IV. Apelacija

a) Navodi iz zahtjeva

20. Apelant se žali da je, zbog nedonošenja odluke o njegovom zahtjevu, povrijeđeno njegovo pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Apelant navodi da postupak radi diobe nekretnina

traje nerazumno dugo. Također, apelant je tražio kompenzaciju na ime nematerijalne štete u iznosu od 1.200 KM, a na ime troškova sačinjavanja apelacije iznos od 600 KM.

b) Odgovor na apelaciju

21. U odgovoru na apelaciju Općinski sud je naveo hronološki dešavanja u vezi sa predmetom. Općinski sud je istakao da se radi o složenom predmetu, te da je do donošenja prvostepene presude postupak trajao od 20. jula 1999. godine do 4. septembra 2002. godine, zbog dokaza i vještačenja koje je trebalo provesti. Međutim, u dopisu Općinskog suda je navedeno da se, zbog uspostavljenog prioriteta rješavanja starijih predmeta, na predmetu nije ništa radilo od 24. januara 2006. godine do 4. decembra 2007. godine. Općinski sud je, također, naveo da se ne radi o hitnom predmetu, te da je rad Suda otežan zbog velikog broja predmeta i malog broja sudija. Općinski sud smatra da nije došlo do povrede prava koja je apelant naveo, te da se iz hronologije toka postupka vidi da je po spisu postupano pravovremeno.

V. Relevantni propisi

22. **U Zakonu o vanparničnom postupku** („Službene novine FBiH” br. 2/98, 39/04 i 73/05) relevantne odredbe glase:

Član 165.

Ako suvlasnici ili lica koji po predmetu diobe imaju neko stvarno pravo u toku postupka postignu poravnanje o uvjetima i načinu diobe, sud će poravnanje unijeti u zapisnik kao sudsko poravnanje.

Član 166.

Ako lica iz člana 165. ovog zakona ne postignu poravnanje o uvjetima i načinu diobe, sud će ih saslušati, provesti potrebne dokaze, a kad je to nužno i vještačenje, pa će na osnovu rezultata cjelokupnog postupka, u skladu sa odgovarajućim propisima materijalnog prava, donijeti rješenje o diobi stvari ili nekretnina u suvlasništvu, vodeći računa da zadovolji opravdane zahtjeve i interese suvlasnika i lica koja po predmetu diobe imaju neko stvarno pravo.

Pri odlučivanju kome treba da pripadne određena stvar sud će naročito imati u vidu posebne potrebe pojedinih suvlasnika zbog kojih ta stvar treba da pripadne tom suvlasniku.

Ako se dioba stvari ima izvršiti njenom prodajom, prodaja će se dopustiti i izvršiti po odredbama Zakona o izvršnom postupku.

23. U **Zakonu o vlasničkopравnim odnosima Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine Federacije BiH” br. 6/98 i 29/03) relevantne odredbe glase:

Član 18.

Suvlasnik ima pravo zahtijevati diobu stvari i to pravo ne zastarijeva.

Ugovor kojim se suvlasnik trajno odriče prava na diobu stvari je ništavan.

Član 19.

Suvlasnici sporazumno određuju način diobe stvari.

U slučaju kada suvlasnici ne mogu postići sporazum o načinu diobe stvari, o tome će odlučiti sud, na zahtjev svakog od suvlasnika.

Član 20.

Ako je fizička dioba stvari nemoguća, ili je moguća samo uz znatno smanjenje vrijednosti stvari, sud će odlučiti da se dioba izvrši prodajom stvari.

Ako ne uspije dioba prodajom stvari, sud može stvari dosuditi u vlasništvo jednom ili više suvlasnika uz obavezu isplate ostalim suvlasnicima naknade prometne vrijednosti stvari, srazmjerno njihovim dijelovima.

Suvlasniku kome je pripala cijela stvar ili dio stvari ostali suvlasnici jamče za fizičke i pravne nedostatke stvari do visine vrijednosti svojih suvlasničkih dijelova.

[...]

VI. Dopustivost

24. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

25. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

26. U skladu sa članom 16. stav 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može izuzetno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda ukoliko apelacija ukazuje

na ozbiljna kršenja prava i osnovnih sloboda koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

27. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b), te člana 16. stav 1. i stav 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud zaključuje da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti u odnosu na pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VII. Meritum

28. Apelant se žali zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, tvrdeći da mu je povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VII.1. Pravo na pravično suđenje u razumnom roku

29. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

30. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

31. Ustavni sud, prije svega, primjećuje da se radi o vanparničnom postupku radi diobe nekretnine, pa će Ustavni sud prvo ispitati da li je član 6. Evropske konvencije primjenjiv u konkretnom slučaju. Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, koncept „građanskih prava i obaveza” ne treba tumačiti isključivo pozivajući se na domaće pravo tužene države. Član 6. stav 1. se primjenjuje bez obzira na status stranaka, prirodu propisa koji uređuju način na koji se donosi odluka o sporu i karakter vlasti koja je nadležna u toj stvari; dovoljno je da ishod postupka bude odlučujući za privatna prava i obaveze (vidi, *inter alia*, Evropski sud za ljudska prava, *Debelić protiv Hrvatske*, presuda od 12. oktobra 2006. godine). Uzimajući u obzir navedenu praksu Evropskog suda za ljudska prava, Ustavni sud primjećuje da se u konkretnom predmetu radi o postupku za diobu nekretnine koja je

u suvlasništvu apelanta i još jednog lica. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da se u vanparničnom postupku pojavio „spor” koji se tiče načina podjele imovine, a odnosi se na pitanje da li je moguća fizička dioba ili je jedina opcija prodaja nekretnine. Ustavni sud smatra da odluka o ovom „sporu” može imati odlučujući utjecaj na neka druga apelantova građanska prava (npr., pravo na dom), te da je, stoga, član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenljiv.

Suđenje u razumnom roku - relevantni principi

32. Prema konzistentnoj praksi Evropskog i Ustavnog suda, razumnost dužine trajanja postupka mora se ocjenjivati u okviru okolnosti pojedinog predmeta, vodeći računa o kriterijima uspostavljenim praksom Evropskog suda, a naročito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. februara 2002. godine, Izvještaj broj 2002-I, stav 38).

33. Osim toga, prema praksi Evropskog i Ustavnog suda, veliki broj predmeta u radu nije valjano opravdanje za prekomjerno odugovlačenje postupka, a stalno vraćanje odluke na ponovno suđenje može pokazati da postoje ozbiljni nedostaci u organizaciji sudskog sistema (vidi Evropski sud, *Probmeier protiv Njemačke*, presuda od 1. jula 1997. godine, stav 64, Izvještaji 1997-IV).

34. Konačno, Evropski sud je ukazao da je potrebna naročita marljivost nadležnih vlasti u svim predmetima koji se tiču ličnog statusa i svojstva, a da je ovaj zahtjev naročito važan u državama u kojima domaći zakon propisuje da određeni sudski postupci imaju hitan karakter (vidi Evropski sud, *Borgese protiv Italije*, presuda od 26. februara 1992. godine, serija A broj 228-B, stav 18).

Period koji se uzima u obzir

35. Predmetni postupak pokrenut je 20. jula 1999. godine, kada je apelant podnio prijedlog za diobu imovine, a prema informacijama koje je Ustavni sud dobio, predmet se nalazi pred prvostepenim sudom i postupak još traje. Dakle, cjelokupan postupak povodom prijedloga za diobu imovine traje kraće od deset godina i još nije okončan.

Složenost predmeta

36. Složenost postupka se mora razmatrati u okviru činjeničnog i pravnog aspekta, tj. dokaza koje nadležni sud treba izvesti i procijeniti u okviru pravne prirode spora.

37. U konkretnom slučaju pravosnažnom presudom je utvrđeno da je apelant suvlasnik 1/3 dijela imovine koju je stekao u vanbračnoj zajednici. U konkretnom slučaju to znači da sud treba povodom apelantovog prijedloga da utvrdi koji je najbolji način da se podijeli imovina - kuća, dvorište, garaža i njiva, vodeći računa da budu zadovoljeni opravdani interesi i zahtjevi suvlasnika. Općinski sud je istakao da se, s obzirom na vrijednost nekretnine, radi o složenom predmetu. Međutim, imajući u vidu cjelokupnu situaciju u predmetu, prema mišljenju Ustavnog suda, konkretni postupak može se smatrati relativno složenim.

Analiza razumnosti trajanja postupka

38. U konkretnom slučaju se radi o postupku koji se tiče diobe nekretnine. Općinski sud je naveo da se ne radi o hitnom postupku. Međutim, iz apelantovih navoda i iz cjelokupnog spisa proizlazi da apelant traži da se što prije odluči o njegovom prijedlogu, kako bi riješio pitanje svog stanovanja. Dakle, za apelanta je bitno da se predmet što prije riješi.

39. Dalje, Ustavni sud podsjeća na konzistentnu praksu Evropskog suda prema kojoj dužina trajanja postupka, na određenim instancama posmatranim pojedinačno, može biti smatrana razumnom. Međutim, u obzir se mora uzeti postupak u cijelosti i dužina trajanja postupka na svim instancama zajedno, kao i svi ostali kriteriji koji se ocjenjuju pri odlučivanju o tome da li je ovaj standard iz člana 6. stav 1. prekršen (vidi Evropski sud, *Ruotulo protiv Italije*, presuda od 27. februara 1992. godine, serija A broj 230-D, stav 99). Također, Ustavni sud podsjeća i na praksu Evropskog suda i vlastitu jurisprudenciju prema kojima je dužnost države da organizira svoj pravni sistem tako da omogućiti sudovima i javnim vlastima da se povinuju zahtjevima i uvjetima iz Evropske konvencije (vidi Evropski sud, *Zanghi protiv Italije*, presuda od 19. februara 1991. godine, serija A broj 194, stav 21, i Ustavni sud, Odluka broj AP 1070/05 od 9. februara 2006. godine, stav 34).

40. Ustavni sud je na osnovu informacija iz spisa zaključio da je prvostepenom sudu trebalo skoro 4 godine da donese prvostepenu presudu, jer je provodio dokazni postupak saslušanjem stranaka, vještačenjem i drugim dokazima. Nakon toga, Kantonalni sud je ukinuo prvostepenu presudu i predmet vratio na ponovni postupak. Prvostepenom sudu su trebale skoro dvije godine da zakaže novo ročište. Zatim je prvostepeni sud donio odluku kojom je vanparnični postupak prekinut i apelant je upućen na parnicu, koju je Kantonalni sud ukinuo i predmet vratio prvostepenom sudu. Prvostepeni i Kantonalni sud su 5 mjeseci odlučivali o apelantovom prijedlogu za određivanje sudske mjere osiguranja, a šest mjeseci nakon toga zakazano je novo ročište u kojem su ponovo provođeni dokazi. Ovaj postupak je još u toku pred prvostepenim sudom.

41. Ustavni sud smatra da je odugovlačenju postupka najviše doprinio prvostepeni sud kojem su trebale 4 godine da provede dokazni postupak, a sve relevantne činjenice očigledno još nisu utvrđene, te koji više od dvije godine nije radio ništa na predmetu i koji je pravio velike vremenske razmake između pojedinih radnji koje je preduzimao. Osim toga, Ustavni sud podsjeća da je Kantonalni sud dva puta ukidao rješenja prvostepenog suda i predmet vraćao na ponovni postupak, što, također, ne predstavlja uvijek najbolji način da pojedinci ostvare i realiziraju svoja prava pred redovnim sudovima. Ustavni sud mora naglasiti da je za pravni sistem od fundamentalne važnosti vođenje postupka u okviru razumnog vremena, jer svako nepotrebno odugovlačenje, kao i vraćanje predmeta od višeg suda ka nižem, često dovodi do, *de facto*, lišavanja pojedinca njegovih prava i gubitka djelotvornosti i povjerenja u pravni sistem.

42. Osim toga, Ustavni sud primjećuje da je Općinskom sudu opravdanje za nepostupanje po predmetu u periodu od skoro dvije godine veliki broj predmeta i mali broj sudija, kao i činjenica da sud ima mnogo „starih” neriješenih predmeta. Ustavni sud napominje da se preopterećenost sudstva, općenito, ne može prihvatiti kao opravdanje, budući da su države ugovornice Evropske konvencije, kako je već rečeno, dužne organizirati administriranje pravde na takav način da sudovi ispunjavanju zahtjeve iz člana 6. Evropske konvencije. Međutim, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, države ugovornice nisu odgovorne u slučaju privremenog zaostatka svojih sudova pod uvjetom da preduzmu odgovarajuće mjere da se takva vanredna situacija popravi (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Zimmermann i Steiner protiv Švajcarske*, presuda od 13. jula 1983. godine, serija A broj 66, st. 25-32; vidi odluke Ustavnog suda broj *AP 600/04* od 17. februara 2005. godine, tačka 25; broj *AP 505/04* od 15. juna 2005. godine, tačka 31). U konkretnom predmetu sud nije obrazložio od kada je i kako nastao zaostatak u rješavanju predmeta, te kakve mjere je preduzeo sud s ciljem poboljšanja administriranja pravde. Ustavni sud ne može prihvatiti paušalan navod o velikom broju predmeta, a da ne uoči dobru namjeru i konkretan rad nadležnog organa u borbi protiv takvih problema.

43. Zbog svega navedenog, Ustavni sud smatra da ne postoji razumno i objektivno opravdanje za ovakvo djelovanje nadležnih sudova, prvenstveno Općinskog suda, te da se period odlučivanja u postupku povodom prijedloga o diobi nekretnina koji traje kraće od deset godina ne može smatrati „razumnim” u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

44. Ustavni sud smatra da apelant nije doprinio nerazumnoj dužini postupka, te primjećuje da je apelant svojim intervencijama i dopisima pokušao da izdjestvuje što hitnije rješavanje predmeta.

45. S obzirom na činjenicu da postupak povodom prijedloga o diobi nekretnine traje kraće od deset godina i da se za tako dugo trajanje postupka odgovornost može, u cijelosti, pripisati nadležnim redovnim sudovima, pogotovo Općinskom sudu, Ustavni sud smatra da dužina konkretnog postupka ne zadovoljava zahtjev „razumnosti” iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te da postoji kršenje prava na „suđenje u razumnom roku” kao jednog od elemenata prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali navodi

46. Apelant se žali na povredu prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. U svjetlu utvrđene povrede u odnosu na pravo na pravično suđenje u razumnom roku, iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud ne smatra da je potrebno da posebno razmatra navod o povredi prava na imovinu.

Kompenzacija

47. Apelant je tražio kompenzaciju na ime nematerijalne štete u iznosu od 1.200 KM. Prema članu 76. stav 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može izuzetno, na apelantov zahtjev, odrediti naknadu za nematerijalnu štetu. Međutim, Ustavni sud podsjeća da, za razliku od postupka pred redovnim sudovima, naknadu nematerijalne štete određuje u simboličnom iznosu u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i sloboda.

48. Prilikom odlučivanja o apelantovom zahtjevu za naknadu nematerijalne štete Ustavni sud upućuje na ranije utvrđeni princip određivanja visine naknade štete u ovakvim slučajevima (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 938/04*, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 20/06, st. 48-51). Prema utvrđenom principu, apelantu bi za svaku godinu odgađanja da se donese odluka trebalo isplatiti iznos od približno 150 KM. Imajući u vidu da postupak povodom apelantovog prijedloga radi diobe imovine pokrenut 20. jula 1999. godine, koji još nije pravosnažno okončan, Ustavni sud smatra da ukupan iznos koji apelantu treba isplatiti na ime naknade nematerijalne štete, zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, iznosi 1.350,00 KM. Ovaj iznos apelantu je dužan isplatiti Unsko-sanski kanton s obzirom na sjedište redovnih sudova pred kojima je trajao postupak na čiju se dužinu apelant žali.

49. U pogledu apelantovog zahtjeva da se nadoknade troškovi za sastav apelacije, Ustavni sud podsjeća da Pravilima Ustavnog suda nije propisano da apelanti imaju pravo na troškove sastava apelacije.

VIII. Zaključak

50. Ustavni sud zaključuje da je povrijeđeno apelantovo pravo u postupku povodom prijedloga o diobi imovine, koji traje više od devet godina, te Ustavni sud smatra da dužina konkretnog postupka ne zadovoljava zahtjev „razumnosti” iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije i da postoji kršenje prava na „suđenje u razumnom roku” kao jednog od elemenata prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

51. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2. i člana 76. stav 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

52. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Предмет број АП 3263/08

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Василија Савића
поднесена против рјешења
Суда Босне и Херцеговине бр.
Х-КРН-07/351 од 6. октобра
2008. године и Х-КРН-07/351
од 23. септембра 2008. године

Одлука од 3. јула 2009. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву у предмету број **АП 3263/08**, рјешавајући апелацију **Василија Савића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2 и члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, председник
Валерија Галић, потпредседница
Constance Grewe, потпредседница
Сеада Палаврић, потпредседница
David Feldman, судија
Tudor Pantiru, судија
Мато Тадић, судија
Крстан Симић, судија
Мирсад Теман, судија

на сједници одржаној 3. јула 2009. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација Василија Савића поднесена против рјешења Суда Босне и Херцеговине бр. X-КРН-07/351 од 6. октобра 2008. године и X-КРН-07/351 од 23. септембра 2008. године.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Василије Савић (у даљњем тексту: апелант) из Бијељине, ког заступа Стојан Д. Васић, адвокат из Бијељине, поднио је 20. октобра 2008. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против рјешења Суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Суд БиХ) бр. Х-КРН-07/351 од 6. октобра 2008. године и Х-КРН-07/351 од 23. септембра 2008. године. Апелант је, такође, поднио захтјев да се донесе привремена мјера којом би Уставни суд одобрио посјете и телефонске контакте са његовим најближим сродницима док се не донесе одлука о апелацији. Апелант је 26. јануара 2009. године доставио допис којим је обавијестио Уставни суд да је пуштен из притвора, али да остаје при наводима из апелације да се утврди повреда његових права на која се жалио.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 став 1 Правила Уставног суда, од Суда БиХ и Тужилаштва Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Тужилаштво) затражено је 21. новембра 2008. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Суд БиХ је доставио одговор на апелацију 11. децембра 2008. године, а Тужилаштво 10. децембра 2008. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори на апелацију достављени су апеланту 14. јануара 2009. године.

5. На основу члана 33 Правила Уставног суда, од Управе затвора Казнено-поправног дома Тузла затражено је 5. јуна 2009. године да достави податак о правилима кућног реда у вези са обављањем посјета и телефонских разговора притвореника, односно о томе да ли се притвореницима посјете и телефонски разговори који су прописани чланом 144 ст. 1 и 4 Закона о кривичном поступку БиХ одобравају без посебне процедуре или они то морају да затраже посебном молбом. Управа затвора је 15. јуна 2009. године доставила тражени одговор.

III. Чињенично стање

6. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.

7. Рјешењем Суда БиХ број Х-КРН-07/351 од 17. септембра 2008. године апеланту је одређен притвор у трајању од 30 дана због постојања нарочитих околности које указују на то да би апелант боравком на слободи ометао кривични поступак утицајем на свједоке, саучеснике или прикриваче, што су разлози за одређивање притвора прописани чланом 132 став 1 тачка б) Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: ЗКПБиХ). Такође је притвор одређен и због постојања основане сумње да је апелант починио кривично дјело организованог криминала из члана 250 став 2 у вези са кривичним дјелом злоупотребе службеног положаја или овлашћења из члана 220 став 3 Кривичног закона Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: КЗБиХ).

8. У образложењу рјешења којим је одређен притвор Суд БиХ је утврдио да, на основу доказа које је доставило Тужилаштво, исказа свједока и документације одузете приликом претреса објеката и просторија које користе апелант и други осумњичени, а прије свега на основу одузетих личних карти, пасоша, осталих личних и других докумената, постоји основана сумња да је апелант починио кривично дјело, односно да је учествовао у извршењу предметних кривичних дјела. У образложењу је даље наведено да је 16. септембра 2008. године извршен претрес објеката које користе апелант и други осумњичени као и њихових моторних возила. Том приликом је одузета обимна документација наведена у предлогу Тужилаштва за одређивање притвора. Тужилаштво је у свом предлогу навело да постоји опасност од бјекства апеланта и других осумњичених зато што постоје околности које указују на високу вјероватност да су осумњичени за себе прибавили лажне документе на основу фалсификоване документације, а да је, сем тога, апелант често боравио у Београду-Република Србија, гдје се „креће са криминогеним лицима”. Тужилаштво је, такође, указало на околност да су апелант и други осумњичени као организована група наставили да врше инкриминисане радње без обзира на чињеницу да су њихове колеге у мају 2008. године лишени слободе због основане сумње да су починили исто дјело за које су осумњичени апелант и остали осумњичени. Тужилаштво је доставило извјештај према ком искази саслушаних свједока у полицији Дистрикта Брчко потврђују апелантово учешће у издавању лажних личних докумената за шта је узео одређене новчане износе.

9. Суд БиХ је одредио притвор из посебних притворских разлога прописаних чланом 132 став 1 тачка б) ЗКПБиХ. У образложењу је навео да је узео у обзир чињеницу да је у конкретном случају ријеч о изузетно сложеном и обимном предмету са великим бројем осумњичених лица на шта указује прикупљена материјална документација, те чињеница да Тужилаштво истовремено спроводи истрагу и

у другим повезаним предметима. Сем наведеног, Суд БиХ је сматрао да постоји основана сумња да су апелант и други осумњичени дјеловали као организована група чији су чланови међусобно чврсто повезани са унапријед одређеним улогама у извршењу инкриминисаних радњи. Суд је сматрао и да околности конкретног случаја јасно указују на то да је ријеч о „разгранатој појави” гдје је у чињењу дјела морао да учествује већи број лица која се међусобно познају или барем знају једни за друге, а реално може да се закључи да апелант и други осумњичени познају и друге осумњичене против којих се спроводи истрага као и потенцијалне свједоке због тога што су неки од њих запосленици ЦИПС-а и радили су на издавању личних докумената. Имајући у виду наведено, Суд БиХ је закључио да је реално очекивати да би осумњичени, уколико би се нашли на слободи, могли да ступе у контакт са осталим осумњиченима, али и са свједоцима које Тужилаштво тек има намјеру да по први пут испита, те да на тај начин ометају успјешно спровођење истраге.

10. Суд БиХ је образложио да је узео у обзир и чињеницу да Тужилаштво и даље ради на проналажењу и обезбјеђењу доказа и трагова битних за овај кривични поступак, а да евидентно из извршених претреса произилази да су осумњичени одређену службену документацију држали ван радног мјеста. Суд БиХ је утврдио да постоји бојазан да би осумњичени, уколико би били пуштени на слободу, могли да униште, сакрију или кривотворе доказе и трагове значајне за овај кривични поступак. Суд БиХ је, такође, цијенио и околност значаја самог пројекта ЦИПС, односно да је ријеч о изузетно битном државном систему и пројекту чија је безбједност увелико доведена у питање почињењем дјела са којим се апелант и други осумњичени доводе у везу, а да је несумњиво да су посљедице таквог поступања далекосежне и у датом тренутку несагледиве. Суд је закључио да наведене околности у својој укупности чине нарочите околности које у том тренутку оправдавају наведени притворски разлог.

11. Након што је апеланту одређен притвор рјешењем од 17. септембра, апелант је 18. и 19. септембра 2008. године од Суда БиХ затражио да му се одобре телефонски разговори и посјете чланова породице и то оца, супруге, дјецe и сестре.

12. Наведене молбе прослијеђене су Тужилаштву. У одговору на овај захтјев Тужилаштво се изричито успротивило посјетама и телефонским контактима са лицима наведеним у молбама, сем овлашћених или постављених апелантових бранилаца. Тужилаштво је истакнуло да истрага, која је у овом предмету у току, треба да доведе до даљњих сазнања о лицима која се јављају као апелантови саучесници, подстрекачи или помагачи у почињењу предметних кривичних дјела, односно

лицима која се јављају као потенцијални свједоци у овом предмету. Тужилаштво је, такође, сматрало да би траженим контактима апелант могао да омета истрагу утицајем на свједоке, саучеснике и прикриваче, те да сакрије или уништи трагове кривичног дјела које је почињено у специфичној дјелатности и чије специфичности су искоришћене за извршење кривичног дјела. Тужилаштво је истакнуло чињеницу да су апелант и други осумњичени до момента лишења слободе били запослени на радним мјестима која су искористили за почињење кривичних дјела за која се терете, те да постоји могућност да утичу на свједоке, односно доказе и трагове битне за кривични поступак, како због бројних познанстава, тако и због доступности одређених подацима. Навели су да би апелант сличну активност могао да организује или да њоме управља посредством своје родбине или пријатеља, чак и за вријеме свог боравка у притвору, путем посјета, телефонске комуникације или друге преписке. Предложено је да се апеланту забране посјете и телефонски контакти са свим лицима сем са браниоцем.

13. Судија за претходни поступак Суда БиХ је Рјешењем број Х-КРН-07/351 од 23. септембра 2008. године апеланту забранио посјете и телефонске контакте са другим лицима сем са браниоцем. У образложењу рјешења суд је навео да се у конкретном случају руководио обавезама и ограничењима прописаним чланом 141 став 2 ЗКПБиХ којим је изричито прописано на који начин могу да се ограниче права и слободе притворених лица. С тим у вези, суд је закључио да је у конкретном случају заиста било неопходно да се апеланту ограниче права и слободе како би се обезбиједила и постигла сврха ради које је притвор одређен. С обзиром на то да је притвор одређен због постојања нарочитих околности које указују на то да би апелант боравком на слободи ометао кривични поступак утицајем на свједоке, саучеснике или прикриваче, те да би могао да уништи и сакрије доказе и трагове важне за предметни поступак, затим да је у извршењу предметних кривичних дјела учествовао већи број лица која су међусобно повезана и чије су улоге унапријед дефинисане, као и да истрага још увијек траје и да треба да се испита већи број свједока и потенцијалних осумњичених, суд је утврдио да би у овој фази поступка посјете апеланту као и обављање телефонских разговора могли штетно да утичу на даљњи ток кривичног поступка. Суд је закључио да наведене околности у својој укупности указују на постојање реалне опасности да би апелант могао да искористи посјете других лица и телефонске контакте како би сакрио или уништио доказе и трагове битне за овај кривични предмет, односно како би посредно или непосредно ступио у међусобни контакт са другим осумњиченима или осталим лицима која су учествовала у извршењу инкриминисаних радњи.

14. Одлучујући о апелантовој жалби против првостепеног рјешења, Суд БиХ је донио Рјешење број Х-КРН-07/351 од 6. октобра 2008. године којим је жалбу одбио као неосновану. У образложењу рјешења Суд БиХ је навео да је одредбама члана 141 став 2 ЗКПБиХ одређено да права и слободе притвореника могу да буду ограничени само у мјери потребној да се, између осталог, оствари и сврха ради које је одређен притвор. Суд је навео да забрана комуникације између чланова најуже породице представља мијешање у право на приватни живот, али је оцијенио да је истрага у конкретној фази поступка легитиман циљ који не нарушава принцип пропорционалности. Сама сврха одређивања мјере притвора не би била адекватно остварена уколико би апелант, комуницирајући са другим лицима, па и члановима најуже породице, био у могућности да утиче на квалитет спровођења истражних радњи и евентуално доказног поступка. Суд је, такође, навео да забрана посјета и телефонских контаката може да ограничи апелантово право на приватност, али ово право није апсолутно, а ограничења су оправдана када је интерес да се обезбиједи апелантова права на контакт са другим лицима усклађен са потребом да се обезбиједи интегритет истраге и остваривање сврхе ради које је притвор одређен, као што је у конкретном случају.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

15. Апелант сматра да му је оспореним рјешењем повријеђено право на приватни и породични живот, дом и преписку из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Навео је да би изречена забрана посјета и телефонских контаката са свим лицима сем са браниоцем могла да буде оправдана само ако је чињенично верификован његов непосредан или посредан покушај да уз помоћ својих најближих сродника негативно утиче на доказни поступак и да таква забрана није могла да буде донесена на основу саме претпоставке да је предузимање таквих радњи могуће. Апелант је истакао и да је сам суд признао да забрана комуникације између чланова породице представља мијешање у право на приватни живот, али да у исто вријеме сматра да је истрага у овој фази поступка легитиман циљ који не нарушава принцип пропорционалности. Апелант сматра да легитиман циљ мора да буде општеприхваћен, те да општеприхваћеним циљем може да се сматра онај циљ којим се остварује општи интерес. Општи интерес се, сходно апелантовом мишљењу, најприје огледа у поштовању права и слобода грађана. Сматра да је суд својом одлуком директно угрозио принцип пропорционалности између средстава

која се користе и циља који се желио постићи зато што је суд оваквом одлуком нарушио правичну равнотежу између дужности заштите права појединца на приватни и породични живот, дом и преписку и права на предузимање свих радњи ради спречавања криминалитета. Апелант је предложио да Уставни суд утврди повреду наведеног права и укине мјеру забране посјета и телефонских контаката са другим лицима или да оспорено рјешење прогласи неважећим и да врати предмет на поновни поступак. Такође је затражио да Уставни суд донесе привремену мјеру којом се апеланту одобравају тражене посјете и телефонски контакти са најужим члановима породице. Апелант је 26. јануара 2009. године доставио Уставном суду допис у ком је навео да, без обзира на то што је изашао из притвора, сматра да је претрпио повреде наведених права и затражио је од Уставног суда да донесе одлуку којом ће да се утврди да је повреда учињена.

б) Одговор на апелацију

16. Суд БиХ је у одговору на апелацију, у вези са апелантовим наводима о повреди члана 8 став 1 Европске конвенције, истакао да је апелант изоставио став 2 истог члана, односно да је потпуно занемарио чињенице које је Суд БиХ утврдио у вријеме доношења одлуке, те да је притвор одређен из разлога прописаних чланом 132 став 1 тачка б) ЗКПБиХ. Суд БиХ је истакао да су разлози због којих је одређен притвор по својој природи такви да ограничавају апелантове контакте са спољним свијетом, а с циљем потпуне заштите кривичног поступка. Дакле, било је и логично да су апеланту изречене забране у одлуци Суда БиХ која се оспорава апелацијом. Суд БиХ је навео да је, при доношењу оспорене одлуке, имао у виду природу кривичног дјела, те начин и средства његовог извршења, односно да је у извршењу дјела коришћен апелантов статус на његовом радном мјесту и његова неопходна сарадња са трећим лицима приликом извршења кривичног дјела, а на која лица је апелант могао да утиче и контактом са члановима уже породице. Суд БиХ сматра да су неосновани апелантови приговори којима се указује на несразмјерност изречених забрана и циља који се желио постићи. Такође, истиче и да су у цијелости и на законит начин изречена ограничења апелантовог права на посјете и телефонске контакте.

17. Тужилаштво је у одговору навело да је апелант пуштен на слободу Рјешењем Суда БиХ број Х-КРН-07/351 од 14. новембра 2008. године. Тим је рјешењем предметно рјешење о ограничењу комуникације стављено ван снаге. Предложили су да се апелација одбаци као недозвољена у складу са чланом 16 Правила Уставног суда или, алтернативно, да се одбије као неоснована због непостојања повреда на које се апелант позива.

18. Управа затвора Казнено-поправног дома Тузла је обавијестила Уставни суд да се притвореницима посјете и телефонски разговори не одобравају без посебне процедуре него притвореници то морају да затраже посебном молбом.

V. Релевантни прописи

19. **Кривични закон Босне и Херцеговине** („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06 и 32/07) у релевантном дијелу гласи:

Злоупотреба положаја или овлашћења

Члан 220 ст. 1 и 3

(1) *Службено или одговорно лице у институцијама Босне и Херцеговине које искористићавањем свог службеног положаја или овлашћења, прекорачивши границе свог службеног овлашћења или не извршивши своје службене дужности, прибави себи или другом какву корист, другом нанесе какву штету или теже повриједи права другог, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.*

(3) *Ако је кривичним дјелом из става 1 овог члана прибављена имовинска корист у износу који прелази 50.000 КМ, учинилац ће да се казни казном затвора од најмање три године.*

Организовани криминал

Члан 250 став 2

Ко као припадник злочиначке организације учини кривично дјело прописано законом Босне и Херцеговине за које може да се изрекне казна затвора од три године или тежа казна, ако за поједино кривично дјело није прописана тежа казна, казниће се казном затвора од најмање пет година.

20. **Закон о кривичном поступку БиХ** („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09 и 16/09) у релевантном дијелу гласи:

Члан 132

(1) *Ако постоји основана сумња да је одређено лице учинило кривично дјело, притвор може да му се одреди:*

б) ако постоји основана бојазан да ће да уништи, сакрије, измијени или кривотвори доказе или трагове важне за кривични поступак или ако нарочите

околности указују на то да ће да омета кривични поступак утицајем на свједоке, саучеснике или прикриваче.

Члан 141

(2) Права и слободе притвореника могу да буду ограничени само у мјери потребној да се оствари сврха ради које је одређен притвор, спријечи бјекство притвореника, спријечи почињење кривичног дјела и отклони опасност по живот и здравље људи.

Члан 144

(1) Притвореник има право на посјете лица по свом избору, сем у случајевима када судија за претходни поступак донесе писану одлуку о забрани одређених посјета због њиховог штетног дјеловања на ток поступка.

(4) Притвореник не може да користи мобител али има право, у складу са кућним редом а под надзором управе притвора, да о свом трошку обавља телефонске разговоре. Управа притвора у ту сврху притвореницима обезбјеђује потребан број јавних телефонских прикључака. Судија за претходни поступак, судија за претходно саслушање, судија или предсједник вијећа могу, због безбједности или постојања неког од разлога из члана 132 став 1 тач. од а. до џ. овог закона, рјешењем да ограниче или забране притворенику коришћење телефона.

VI. Допустивост

21. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

22. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

23. У конкретном случају, предмет оспоравања апелацијом је Рјешење Суда БиХ број X-КРН-07/351 од 6. октобра 2008. године против ког нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорено рјешење апелант је примио 8. октобра 2008. године, а апелација је поднесена 20. октобра 2008. године, тј. у року од 60 дана како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда зато што

није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

24. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

25. Апелант оспорава наведена рјешења тврдећи да су му тим рјешењима повријеђена права из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 став 1 Европске конвенције.

26. Члан II/3ф) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе из става 2 овог члана, што укључује:

[...]

ф) Право на приватни и породични живот, дом и преписку.

27. Члан 8 Европске конвенције гласи:

1. Свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

2. Јавна власт се не мијеша у вршење овог права, сем ако је такво мијешање предвиђено законом и ако је то неопходна мјера у демократском друштву у интересу националне безбједности, јавне безбједности, економске добробити земље, спречавања нереда или спречавања злочина ради заштите здравља и морала, или заштите права и слобода других.

28. Основна сврха члана 8 Европске конвенције је заштита појединаца од арбитрарних мијешања власти у њихова права гарантована чланом 8 Европске конвенције (види Европски суд за људска права, *Kroon против Холандије*, пресуда од 27. октобра 1994. године, серија А, број 297-ц, став 31).

29. У конкретном предмету Уставни суд мора да утврди да ли су се јавне власти оспореним рјешењима умијешале у апелантово право на поштовање његовог приватног и породичног живота и, ако је то случај, да ли је то мијешање било оправдано. Овај услов се, у складу са значењем термина Европске конвенције,

састоји из више елемената: (а) мијешање мора да буде засновано на домаћем или међународном закону; (б) закон о ком је ријеч мора да буде примјерено доступан тако да појединац буде примјерено упућен на околности закона које могу да се примијене на дати предмет; (ц) закон, такође, мора да буде формулисан са одговарајућом тачношћу и јасноћом како би се појединцу омогућило да према њему прилагоди своје поступке (види Европски суд за људска права, *Sunday Times против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 26. априла 1979. године, серија А, број 30, став 49).

30. Уставни суд сматра да су оспорена рјешења којима је одбијен апелантов захтјев којим је тражио да му се дозволе посјете и телефонски контакти са члановима уже породице, односно којима је комуникација са спољним свијетом ограничена само на контакте са његовим браниоцем, резултовала мијешањем јавне власти у апелантово право на приватни и породични живот у смислу члана 8 став 1 Европске конвенције.

31. Уставни суд, такође, мора да утврди оправданост овог мијешања у смислу члана 8 став 2 Европске конвенције, односно, да ли је оно било у складу са законом и да ли је било неопходно у демократском друштву да би се постигао један од циљева наведених у члану 8 став 2 Европске конвенције.

32. Уставни суд запажа да су оспорена рјешења донесена на основу ЗКПБиХ који је у члану 141 прописао у ком случају права и слобода притвореника могу да буду ограничени. Дакле, Уставни суд сматра да је „мијешање” у апелантово право на приватни и породични живот прописано законом. Сем тога, Уставни суд запажа да је ЗКПБиХ јавно објављен у службеном гласилу, да је његов текст јасан, приступачан и предвидив и тиме су задовољени и остали елементи „законитог мијешања” у апелантово право из члана 8 Европске конвенције.

33. Мијешање које је у складу са законом мора истовремено да буде и неопходна мјера у демократском друштву у сврху постизања законитих циљева из члана 8 став 2 Европске конвенције. „Неопходно” у овом контексту значи да мијешање одговора „притисцима друштвених потреба” и да постоји разумна релација пропорционалности између мијешања и законитог циља ком се тежи (види Европски суд за људска права, *Niemietz против Њемачке*, пресуда од 16. децембра 1992. године, серија А, број 251).

34. Уставни суд запажа да је циљ који се жели постићи мјерама ограничавања права и слобода притворених лица на начин на који то предвиђа члан 141 ЗКПБиХ да се обезбиди несметано спровођење истраге, односно да се онемогући ометање

кривичног поступка, што јесте законит циљ у демократској држави. При остваривању тог циља неопходно је, међутим, да се постигне разуман однос пропорционалности између тог законитог циља, с једне стране, те заштите апелантовог права на приватни и породични живот, с друге стране. У вези с тим, Уставни суд запажа да је законом генерално предвиђено да притвореник има право на посјету лица по свом избору. Изузетак је када судија за претходни поступак донесе писану и образложену одлуку о забрани одређених посјета због њиховог штетног дјеловања на ток поступка. Сем тога, законом је загарантовано да права и слободе притвореника могу да буду ограничени само у мјери потребној да се оствари сврха ради које је одређен притвор. У конкретном случају Уставни суд запажа да су редовни судови сматрали да управо сама сврха одређивања мјере притвора не би била адекватно остварена ако би се апеланту омогућила комуникација са другим лицима, па и члановима најуже породице, сем са адвокатом. Уставни суд, такође, истиче да је у конкретном случају апелант био осумњичен за извршење кривичног дјела организованог криминала у вези са злоупотребом положаја или овлашћења. Докази који су прикупљени током истраге, како је утврдио редовни суд, указивали су на то да би апелант, комуницирајући са другим лицима, па и члановима најуже породице, био у могућности да утиче на квалитет спровођења истражних радњи и евентуално доказног поступка, нарочито с обзиром на природу кривичног дјела, те начин и средства његовог извршења. Сем тога, Уставни суд истиче да су редовни судови оцијенили да су разлози због којих је притвор био одређен по својој природи такви да ограничавају контакте осумњиченог са спољним свијетом због чега су изrekli спорну забрану.

35. Уставни суд, такође, истиче да, сходно пракси Европског суда за људска права, било који притвор који је законит према члану 5 Европске конвенције намеће, по самој својој природи, ограничења у приватни и породични живот. Међутим, битан дио затворениковог права на поштовање породичног живота јесте тај да му затворске власти омогућавају одржавање контакта са ужом породицом. У исто вријеме, Европски суд признаје да су неке мјере контроле над затворениковим контактима са спољним свијетом потребне и да саме по себи нису инкомпатибилне са Европском конвенцијом (види Европски суд за људска права, *Ostrovar против Молдавије*, пресуда од 15. фебруара 2006. године, став 105; и Европски суд за људска права, *Messina против Италије*, број 2, пресуда од 28. септембра 2000. године, ст. 66 и 72). Узимајући у обзир овај став, Уставни суд запажа да је у конкретном случају апеланту била одређена мјера притвора од 17. септембра 2008. године до 14. новембра 2008. године, дакле у периоду краћем од два мјесеца. У том периоду апеланту су били забрањени контакти са свим другим лицима сем са његовим браниоцем. У суштини,

изречена мјера је била ограничена на период у ком је трајала мјера притвора и у ком су морали, кумулативно, да постоје законом предвиђени разлози за њено изрицање. У вези с тим, Уставни суд запажа да је Суд БиХ у оспореним рјешењима детаљно образложио због чега је било потребно да се апеланту привремено ограничи комуникација само на његов контакт са браниоцем, као и да је сама мјера притвора, па тиме и забрана контаката с трећим лицима, престала кад су за њу престали да постоје разлози.

36. Уставни суд је посебно узео у обзир чињенице да је апеланту притвор одређен рјешењем Суда БиХ од 17. септембра 2008. године у ком није било додатних ограничења, као и да је апелант 18. и 19. септембра 2008. године од Суда БиХ затражио да му се одобре телефонски разговори и посјете чланова породице и то оца, супруге, дјецe и сестре и да је о овој молби одлучено рјешењем Суда БиХ од 23. септембра 2008. године. Уставни суд сматра да период од апелантовог притварања до доношења судске одлуке о забрани посјета и телефонских контаката са другим лицима, сем са браниоцем, због кратког трајања не покреће питање кршења апелантових права из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције.

37. Имајући у виду наведено, Уставни суд закључује да у конкретном случају, у ком је апеланту била ограничена комуникација са спољним свијетом само на контакте с његовим браниоцем, при чему је ово ограничење било у ограниченом временском року и у вези са сврхом и разлозима ради којих је одређен притвор, како је законом и прописано, није нарушен разуман однос пропорционалности у заштити законитог циља ком се тежи, с једне стране, и заштите апелантовог права на приватни и породични живот, с друге стране.

38. На основу наведеног, Уставни суд закључује да није повријеђено апелантово право на поштовање приватног и породичног живота, дома и преписке из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције.

VIII. Закључак

39. Уставни суд закључује да нема повреде апелантовог права на поштовање приватног и породичног живота, дома и преписке из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције зато што је мијешање јавних власти у ово апелантово право током његовог боравка у притвору било засновано на закону и неопходно у демократском друштву у сврху постизања законитог циља. При томе је остварена разумна релација пропорционалности између мијешања у апелантово право и законитог циља ком се тежи.

40. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

41. Имајући у виду чињеницу да је ово коначна одлука о апелацији и да је апелант у међувремену пуштен из притвора, Уставни суд је закључио да нема потребе да се посебно разматра захтјев за доношење привремене мјере.

42. На основу члана 41 Правила Уставног суда, анекс ове одлуке чине изузета мишљења судија Мате Тадића и Крстана Симића.

43. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симић

На основу члана 41 став 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), дајем

Изузето мишљење дјелимично супротно Одлуци број АП 3263/08

1. На Пленарној сједници, одржаној 3. јула 2009. године, Уставни суд је усвојио Одлуку о допустивости и меритуму у предмету број АП 3263/08, апелант Василије Савић, којом је апелацију одбио као неосновану.
2. С највећим дијелом усвојене одлуке се слажем. Међутим, не слажем се да није повријеђено уставно право из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине (право на приватни и породични живот, дом и преписку) и истог права гарантованог чланом 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у односу на Рјешење Суда БиХ број Х-КРН.-07/351 од 17. септембра 2008. године у дијелу којим је, мимо одлуке суда, апеланту (притвореном лицу) забрањено да комуницира са породицом. Наиме, није спорно рјешење о одређивању притвора и разлози које је Суд дао. Оно што видим као мијешање у апелантово уставно право јесте чињеница да рјешењем суда од 17. септембра 2008. године **СУД** није донио никакву мјеру ограничења која је улиједила тек 23. септембра 2008. године.
3. У складу са законом, само суд може додатно да ограничи нека права лица-притвореника, на основу члана 141 став 2 и члана 144 став 1 ЗКП.
4. Уставни суд у тачки 35 своје одлуке констатује да је Суд БиХ рјешењем од 17. септембра 2008. године ограничио апеланту право да комуницира са породицом, а дозволио само са браниоцем и да је за такав свој став дао образложење што је, нажалост, потпуно нетачно. Наиме, управо у том рјешењу нема ограничења, што признаје и сам Уставни суд у сљедећој тачки, тачки 36, када констатује да рјешењем од 17. септембра 2008. године није било ограничења него је оно уведено тек рјешењем од 23. септембра 2008. године (што је тачно).
5. Дакле, сходно рјешењу од 17. септембра 2008. године није дошло до уплитања у апелантово уставно право у погледу члана II/3ф) и члана 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода зато што управо у том рјешењу нема ничега о ограничењу у погледу комуницирања са члановима породице, па стога и постоји повреда јер нико мимо суда није могао да ограничи ово право притворенику.

6. До уплитања је дошло тек рјешењем од 23. септембра 2008. године, за које је, и сходно мом мишљењу, било основа. Међутим, Уставни суд то признаје (тачка 36), али и оправдава краткоћом уплитања. Управо овај став је за мене неприхватљив. Наиме, не може да буде мало уплитања, а мало не, и да се то онда правда краткоћом уплитања. Уставом гарантовано право то не познаје. Дакле, или има уплитања у заштићено право или га нема.

7. Стога, уз дужно поштовање према становиштима колега изнесеним у овој одлуци, овакво оправдање уплитања у апелантово уставом заштићено право не придоноси владавини права, правној сигурности и досљедној примјени закона.

Судија
Уставног суда Босне и Херџеговине
Мато Тадић

Уставни суд БиХ
Предмет број АП 3263/08
Изузето мишљење судије Крстана Симића

У потпуности се придружујем изузетом мишљењу и ставовима судије Мате Тадића у предмету број АП 3263/08.

Судија
Уставног суда Босне и Херџеговине
Крстан Симић

Predmet broj AP 68/07

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Seada Čizmića podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Bihaću broj Gž-205/05 od 9. listopada 2006. godine i Presude Općinskog suda u Cazinu broj P: 474/03 od 15. listopada 2004. godine

Odluka od 8. rujna 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u predmetu broj **AP 68/07**, rješavajući apelaciju **Seada Čizmića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Krstan Simić, sudac

na sjednici održanoj 8. rujna 2009. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Seada Čizmića podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Bihaću broj GŽ-205/05 od 9. listopada 2006. godine i Presude Općinskog suda u Cazinu broj P: 474/od 15. listopada 2004. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Sead Čizmić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Cazina, kojeg zastupa Amela Alagić, odvjetnica iz Cazina, podnio je 5. siječnja 2007. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Kantonalnog suda u Bihaću (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj GŽ-205/05 od 9. listopada 2006. godine i Presude Općinskog suda u Cazinu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj P: 474/03 od 15. listopada 2004. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, od Općinskog i Kantonalnog suda, kao i sudionika u postupku S. M. i A. M. (u daljnjem tekstu: tužitelji) zatraženo je 23. ožujka 2009. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Kantonalni sud je dostavio odgovor na apelaciju, a Općinski sud i tužitelji nisu dostavili odgovore na apelaciju.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor na apelaciju dostavljen je podnositelju zahtjeva 6. travnja 2009. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. Presudom Općinskog suda broj P: 474/03 od 15. listopada 2004. godine, koja je potvrđena Presudom Kantonalnog suda broj GŽ-205/05 od 9. listopada 2006. godine, u ponovnom parničnom postupku je utvrđeno da je tuženi apelant prirodni otac mldb. S. M., kojeg je 8. travnja 1999. godine rodila majka A. M. u Bihaću. Dalje je, također, u izreci prvostupanjske presude utvrđeno da se činjenica iz stavka 1. ove presude ima, po sili zakona, upisati u matičnu knjigu rođenih. Prvostupanjskom presudom apelant je obavezan na ime izdržavanja svog djeteta, mldb. S. M., mjesečno doprinositi po 80,00 KM, počevši od 9. lipnja 1999. godine, kao dana podnošenja tužbe, pa dok za to budu postojali zakonski uvjeti ili dok ova presuda ne bude izmijenjena ili ukinuta. Sud je utvrdio da će obvezu izdržavanja apelant izvršavati tako da će dospjele obroke platiti odjednom u roku od 30 dana po pravomoćnosti prvostupanjske presude na ruke drugotužiteljice, majke mldb. prvotužitelja A. M., sve pod prijatnom prinudne ovrhe sa zakonskom zateznom kamatom za svaki mjesec za koji apelant dođe u docnju.

7. U obrazloženjima navedenih presuda redoviti sudovi su naveli da je apelant imao nepobitne seksualne odnose sa tužiteljicom u razdoblju od konca svibnja 1998. godine do tri i pol mjeseca prije rođenja mldb. prvotužitelja. Apelant, istina, nije pobijao činjenicu da je bio u vezi sa drugotužiteljicom sve do momenta dok se ona nije porodila, niti je pobijao da je bio u izvanbračnoj zajednici oko mjesec dana i da je u tome razdoblju sa njom imao intimne odnose. U nazočnosti apelanta i njegove sestre drugotužiteljica je izvršila test trudnoće koji je bio pozitivan. Prema nalazu i mišljenju Zavoda za transfuziologiju Sarajevo od 6. studenog 2001. godine, analizom krvnogrupnih sustava prema metodi Ssmoller, apelant nije isključen iz očinstva sa vjerojatnoćom od 55%. U tijeku postupka apelant je i

sâm potvrdio da je bio u vezi sa drugotužiteljicom, da je sa njom imao seksualne odnose, da je znao za njezinu trudnoću i da je drugotužiteljicu vodio na pregled ultrazvukom.

8. Općinski sud je, u smislu članka 106. stavak 2. Obiteljskog zakona BiH („Službeni list SRBiH” br. 21/79 i 44/89), donio svoju presudu na temelju provedenih dokaza, uključujući iskaze parničnih stranaka, te nalaz i mišljenje Zavoda za transfuziologiju Sarajevo o analizi krvnih grupa. Posebice, navedeni Zavod je utvrdio da analiza krvnogrupnih sustava stranaka, potom, analiza antigena sustava HLA pokazuje da se tuženi ne isključuje iz očinstva, a analiza prema metodi Ssmoller ukazuje da je vjerojatnoća od 55% za utvrđivanje očinstva „indiferentna na pozitivnu odluku”. Obveza izdržavanja mlđb. djeteta je ustanovljena prema članku 251. Obiteljskog zakona BiH, a na temelju imovinskih prilika stranaka, radnog i drugog statusa i sl.

IV. Apelacija

a) Navodi iz zahtjeva

9. Apelant smatra da mu je pobijanim presudama povrijeđeno pravo na pravičan postupak iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), pravo na privatni život iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije, pravo na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije. Apelant, također, smatra da mu je pobijanim presudama povrijeđeno pravo na zabranu diskriminacije iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije, pravo na zabranu zlouporabe prava iz članka 17. Europske konvencije i, konačno, pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

10. Apelant navodi da su redoviti sudovi nepravilno i nepotpuno utvrdili činjenice i pogrešno primijenili materijalne propise, jer je njegovo očinstvo nad malodobnim prvotužiteljem, navodno, utvrđeno na temelju pretpostavki. U apelaciji on navodi da sa tužiteljicom nije imao seksualne odnose u vrijeme kritičnog razdoblja trudnoće, da je u tijeku postupka izgubljen njegov dnevnik u kojem je detaljno zapisivao događaje iz svojeg života i na temelju kojeg bi se mogli utvrditi svi detalji veze sa tužiteljicom. Apelant navodi da su dokazi koje je sud izveo i na kojima su presude i utemeljene kontradiktorni, te da pobijane presude nisu utemeljene na relevantnim dokazima, nego na neprovjerenim indicijama. Prvostupanjskom presudom, kako navodi apelant, nisu navedeni materijalni propisi na kojim se odluka temelji. Apelant navodi da je povrijeđeno njegovo pravo na pravično suđenje, jer je u drugostupanjskoj presudi navedeno da apelant nije ni u prizivu

predložio dokazivanje vještačenjem DNK. On navodi da je tijekom cijelog postupka „bio spreman podvrgnuti se metodi analize DNK”, ali je drugotužiteljica „omela utvrđivanje ove činjenice”, a apelant se odazvao svakom pozivu suda, pa i vještačenju putem analize krvi. Apelant navodi da tužitelji nisu dokazali nepobitno očinstvo djeteta iako je na tužiteljima obveza da dokažu ono što tvrde, a izostalo je i obvezno sudjelovanje tijela skrbništva. Apelant kvalificira činjenicu da je otac djeteta kao „proizvoljno utvrđenom”, smatrajući da analiza krvi nije pouzdana metoda za to. Ni sâm moment začeca nije precizno utvrđen, niti je sud angažirao vještaka da se ta činjenica utvrdi, a na što je sud bio obvezan. Time što je određeno izdržavanje za mlđb. S. M. apelant smatra da je primjena pozitivnih propisa bila proizvoljna, uključujući kako materijalne, tako i procesne zakone, što je dovelo i do povrede prava na apelantovu imovinu.

b) Odgovor na apelaciju

11. U odgovoru na apelaciju Kantonalni sud navodi da je potvrdio prvostupanjsku presudu, priziv tuženog odbio nakon što je ispitao sve prizivne razloge, kako one koje je tuženi naveo, tako i one na koje sud pazi po službenoj dužnosti. Zbog toga, ovaj sud, glede navoda iz apelacije koji veoma iscrpno dokazuju njezinu neutemeljenost, nema drugih argumenata osim onih koji su dani u obrazloženju pobijane presude, zaključuje se u odgovoru na apelaciju.

V. Relevantni propisi

12. **Zakon o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” broj 53/03) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 8.

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud na temelju slobodne ocjene dokaza. Sud će savjesno i brižljivo ocijeniti svaki dokaz posebice i sve dokaze zajedno.

Članak 123.

(1) Svaka stranka dužna je dokazati činjenice na kojima temelji svoj zahtjev.

(2) Sud će slobodnom ocjenom dokaza utvrditi činjenice na temelju kojih će donijeti odluku.

13. **Obiteljski zakon** („Službeni list SRBiH” br. 21/79 i 44/89) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 134.

Postupak u sporovima za utvrđivanje, odnosno pobijanje očinstva i materinstva pokreće se tužbom.

Stranke u sporu za utvrđivanje očinstva su osobe čije se očinstvo utvrđuje, dijete i majka djeteta.

Članak 136.

Stranke koje podnose tužbu radi utvrđivanja, odnosno pobijanja očinstva, odnosno protiv kojih je upravljen tužbeni zahtjev jedinstveni su suparničari.

Članak 137.

Ako dijete i roditelj koji po zakonu zastupa dijete zajedno podnose tužbu za utvrđivanje ili pobijanje očinstva, odnosno ako su tuženi istom tužbom, taj će roditelj zastupati dijete i u parnici. [...]

Članak 138.

U postupku u sporovima radi utvrđivanja, odnosno pobijanja očinstva ili materinstva isključena je javnost.

U sporovima za utvrđivanje ili pobijanje očinstva ili materinstva ne može se donijeti presuda zbog izostanka, niti na temelju priznanja.

Članak 141.

U postupku za utvrđivanje i pobijanje očinstva ili materinstva primjenjivat će se odredbe Zakona o parničnom postupku, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Članak 259. stavak 2.

Sud će po službenoj dužnosti odlučiti o izdržavanju djeteta kada u sporu za utvrđivanje očinstva utvrdi da je tuženi otac djeteta.

VI. Dopustivost

14. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

15. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana

od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

16. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj GŽ-205/05 od 9. listopada 2006. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijanu Presudu Kantonalnog suda broj GŽ-205/05 od 9. listopada 2006. godine apelant je primio 9. studenog 2006. godine, a apelacija je podnesena 5. siječnja 2007. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

17. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

18. Apelant pobija navedene presude, tvrdeći da je tim presudama povrijeđeno njegovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i pravo na privatni i obiteljski život iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije.

a) Pravo na pravično suđenje

19. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje: (...)

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u svezi sa kaznenim postupkom.

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prigodom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega svatko ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

20. Obzirom na to da se u konkretnom predmetu utvrđivanja očinstva radi o apelantovim građanskim pravima, članak 6. Europske konvencije je primjenjiv, pa će Ustavni sud razmotriti apelantove navode o kršenju ovog prava.

21. Temeljno pitanje koje pokreće apelacija jeste je li sud pravilno i potpuno utvrdio činjenično stanje i pravilno primijenio materijalno pravo kad je apelanta proglasio ocem mldb. S. M i kada ga je obvezao na izdržavanje djeteta i plaćanje parničnih troškova postupka. Apelant smatra da činjenice koje je utvrdio sud, kao i saslušani svjedoci, provedeni dokazi i nalaz i mišljenje Zavoda za transfuziologiju krvi iz Sarajeva nisu dostatan dokaz da je on otac djeteta. Neprovođenje analize DNK, smatra apelant, ključni je propust suda koji je doveo do pogrešnih i nezakonitih sudbenih odluka. U tako delikatnoj i osjetljivoj materiji kao što je utvrđivanje očinstva ne može se vjerovati iskazima svjedoka, pa ni drugim dokaznim sredstvima, koji nisu mogli posvjedočiti o kakvoj naravi odnosa apelanta i tužiteljice se radi, niti na temelju tih dokaza zasnivati odluku o očinstvu bez analize DNK krvi.

22. Nepobitna je činjenica da se analiza DNK ubraja u jednu od najsigurnijih metoda i pravnih dokaza za utvrđivanje očinstva kada se to pitanje postavi sudbenim tijelima. Kao najpouzdaniji način utvrđivanja očinstva treba uvijek nastojati da se ona provede. Po rođenju mldb. prvotuzitelja tuženi apelant nije želio priznati da je njegov otac zbog čega je drugotuziteljica i podnijela tužbu za utvrđivanje očinstva. Iz dokumentacije spisa i pobijanih presuda proizlazi da sud nije tražio od apelanta da se podvrgne analizi DNK, niti je on to predlagao, pa je Općinski sud, u smislu članka 106. stavak 2. Obiteljskog zakona BiH, donio svoju presudu na temelju provedenih dokaza, koji su uključivali iskaze parničnih stranaka, te nalaz i mišljenje Zavoda za transfuziologiju Sarajevo o analizi krvnih grupa. U prvostupanjskoj presudi (strana 3. pasus 2) se kaže da je apelant, pobijajući valjanost dotad izvedenih dokaza, naveo da „postoje sigurnije metode vještačenja kojima je tuženik [...] spreman podvrgnuti se, mada smatra da ga sud nije mogao natjerati da se podvrgne toj metodologiji, a to je vještačenje DNK”. Tuženi apelant, dakle, nije ni predlagao da se izvede drugo medicinsko vještačenje, niti provedba drugih dokaza u tome smislu. Pritom, tuženi samo konstatira „da postoje sigurnije metode vještačenja DNK”, odnosno ustanove koje ovakvu vrstu vještačenja obavljaju sa vjerojatnoćom od 99%, iako tuženi apelant smatra da ga sud nije ni mogao natjerati da se podvrgne toj metodi. Konačno, Kantonalni sud je zaključio da takav dokaz ne bi mogao biti proveden bez aktivnog angažiranja apelanta, koji izvođenje takvog dokaza nije ni prizivom predložio, a ni sâm sud nije od njega to tražio.

23. Prema članku 8. Zakona o parničnom postupku FBiH, sud na temelju slobodne ocjene dokaza odlučuje koje će činjenice uzeti kao dokazane, procjenjujući savjesno i brižljivo svaki dokaz pojedinačno i sve dokaze zajedno. Niti odredbe Zakona o parničnom postupku, niti odredbe Obiteljskog zakona BiH ne obvezuju sud da u postupku utvrđivanja očinstva provodi dokaz ispitivanja DNK očeve krvi, da bi se taj postupak smatrao neophodnim uvjetom za zakonitost i pravilnost sudbene odluke o utvrđivanju očinstva. Istina, sud

treba uvijek nastojati da, uz ostale dokaze, provede i ovaj zbog njegove dokazne snage i uvjerljivosti. Ali, neprovođenje ovog dokaza ne dovodi, u načelu, do nezakonitosti odluke o utvrđivanju očinstva. Stajalište Europskog suda za ljudska prava, također, jeste da u postupku utvrđivanja očinstva od nacionalnog zakonodavstva i zakonskih rješenja u njima ovisi koji će se dokazi provoditi i koje činjenice utvrđivati. Ako obveza utvrđivanja testa DNK nije kao takva predviđena u nacionalnom zakonodavstvu, taj test nije obvezno ni provoditi u svakom slučaju, što ne sprečava države da u svojim obiteljskim zakonodavstvima ustanove takvu obvezu.

24. Tako, u Odluci Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) *Mikulić protiv Hrvatske*, u kojoj se upravo razmatra pitanje provedbe testa DNK radi utvrđivanja očinstva, izričito se kaže: „Sud s tim u svezi primjećuje kako prema domaćem pravu ne postoje mjere kojima bi se H. P. prisilio da poštuje naredbu prvostupanjskog suda da se izvrši testiranje DNK. Ne postoji niti bilo kakva izravna odredba koja bi uređivala posljedice takvog nepoštivanja. Istina je, međutim, da sudovi u građanskom postupku, prema članku 8. Zakona o parničnom postupku, moraju donijeti presudu prema svom vlastitom uvjerenju nakon ocjene svakog dokaza posebice i svih dokaza zajedno. Glede toga sudovi su slobodni da donose zaključke uzimajući u obzir činjenicu da neka stranka ometa utvrđivanje određenih činjenica” (vidi *Mikulić protiv Hrvatske*, zahtjev broj 5317/99 od 7. veljače 2002. godine, stavak 61). Osim toga, propisima o obiteljskom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine, slično kao i u nekim drugim zemljama, nije predviđena obveza da se provodi analiza DNK krvi radi utvrđivanja očinstva, niti, s druge strane, obvezna mjera da se osoba za koju se sumnja da je otac djeteta, kad ona izbjegava očitovanje na sudu, privodi, niti je izbjegavanje te obveze predviđeno kao kazneno djelo ili kao sudbena mjera osiguranja nazočnosti stranke.

25. Dalje, glede primjene materijalnog prava redovitih sudova, Ustavni sud podsjeća da njegova zadaća nije da preispituje zaključke redovitih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava tim prije što su odlučne činjenice i dokazi na kojima su redoviti sudovi utemeljili svoje odluke brižljivo ocijenjeni i jasno obrazloženi. To tim prije što su sudovi u delikatnom predmetu kakvo je utvrđivanje očinstva primijenili dokazni postupak koji je uključivao sva ostala raspoloživa dokazna sredstva koja im Obiteljski zakon i Zakon o parničnom postupku omogućuju da dođu do potpune istine. Sudovi i ne spore da je apelant sudjelovao u postupku i predlagao izvođenje dokaza, ali konačna odluka o upitnom predmetu uzima u obzir sve činjenice koje je sud utvrđivao i sve dokaze koje je provodio, pa i one koje je predlagao apelant. Ustavni sud smatra da su provedeni dokazi na temelju kojih su redoviti sudovi utvrdili činjenično stanje ocijenjeni i pojedinačno i u međusobnoj povezanosti, uz jasno i detaljno obrazloženje i da su na tako utvrđeno činjenično stanje, bez proizvoljnosti, sudovi primijenili važeće materijalno-

pravne propise. U članku 141. Obiteljskog zakona se izričito navodi da će se u postupku za utvrđivanje i pobijanje očinstva ili materinstva primjenjivati odredbe o parničnom postupku, ako tim zakonom nije drukčije određeno. Primjena načela parničnog postupka zahtijeva da se sud kreće u okviru tužbenog zahtjeva stranaka, pa apelantovim navodima da nije provedeno vještačenje DNA u konkretnom slučaju, u situaciji kad Obiteljski zakon koji je primijenjen nije propisao takvu obvezu, ne dovodi, prema mišljenju Ustavnog suda, do povrede prava na pravično suđenje.

26. Apelant osobito prigovara da su sudovi morali voditi postupak prema odredbama novog Obiteljskog zakona („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 35/05 i 41/05). Međutim, člankom 384. stavak 2. novog Obiteljskog zakona je utvrđeno da će se „postupak po redovitim i izvanrednim pravnim lijekovima u predmetima u kojima nije odlučeno do dana stupanja na snagu ovog Zakona završiti prema odredbama ranijeg zakona”. Nema naznaka niti je apelant predočio dokaze da je redoviti sud postupao drugačije od navedenih zakonskih odredaba, jer je sud konkretni postupak vodio i okončao prema odredbama Obiteljskog zakona BiH. Dalje, u svezi sa apelantovim prigovorima koji se odnose na izdržavanje, a oprečno načelima parničnog postupka u kojima sud ostaje u okvirima tužbenog zahtjeva, sud će po službenoj dužnosti odlučiti o izdržavanju djeteta kada u sporu za utvrđivanje očinstva utvrdi da je tuženi otac djeteta, kako i nalaže članak 259. stavak 2. Obiteljskog zakona BiH, pa su apelantovi navodi u tome pravcu paušalni. Dalje, ako dijete i roditelj zajedno podnose tužbu za utvrđivanje očinstva, onda tijelo starateljstva može djetetu postaviti posebnog skrbnika ako između djeteta i roditelja u toj parnici postoje oprečni interesi, što u konkretnom predmetu nije slučaj, pa su apelantovi navodi u tome smislu, također, paušalni.

27. Ustavni sud smatra da je apelantu bilo omogućeno da sudjeluje u postupku, te se iz navoda apelacije, kao i priložene dokumentacije ne može zaključiti da su u predmetnom parničnom postupku povrijeđena apelantova ustavna prava na pravično suđenje. Sudovi su prigodom donošenja presuda primijenili važeće procesne i materijalne propise. Presude redovitih sudova u obrazloženjima sadrže jasne i detaljne razloge na temelju kojih su primijenjeni zakonski propisi na kojima se zasnivaju. Ne može se zaključiti da je primjena tih propisa bila proizvoljna ili diskriminirajuća. Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nije povrijeđeno pravo na pravično suđenje samo zato što su redoviti sudovi utvrdili činjenično stanje i primijenili materijalne propise na način oprečan od apelantovog interesa izraženog tijekom postupka.

28. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju nije povrijeđeno pravo na pravičan postupak iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

b) Pravo na poštivanje privatnog i obiteljskog života

29. Članak II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje: (...)

(f) Pravo na privatni i obiteljski život, dom i prepisku.

Članak 8. Europske konvencije glasi:

1. Svatko ima pravo na poštivanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske.

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprečavanja nereda ili sprečavanja zločina radi zaštite zdravlja i morala, ili zaštite prava i sloboda drugih.

30. Prema ustaljenoj praksi Ustavnog suda, temeljna svrha članka 8. Europske konvencije je zaštita pojedinaca od arbitrarnih miješanja vlasti u njihova prava, garantirana ovim člankom. Navedeno pravo je eksplicitno propisano člankom 8. stavak 1. Europske konvencije. Članak 8. stavak 2. Europske konvencije dopušta javnim vlastima, u određenim slučajevima, miješanje u prava pojedinaca garantirana prvim stavkom članka 8. Europske konvencije. Da bi miješanje javnih vlasti bilo opravdano, ono mora biti „sukladno zakonu”. Ovaj uvjet zakonitosti, prema značenju termina Europske konvencije, sastoji se od više elemenata: a) miješanje mora biti utemeljeno na domaćim ili međunarodnim zakonima, b) zakon o kojem je riječ mora biti primjereno pristupačan, tako da pojedinac bude upućen na okolnosti zakona koji se mora primijeniti na dani predmet i c) zakon, također, mora biti formuliran sa odgovarajućom točnošću i jasnoćom da bi se pojedincu omogućilo da prema njemu prilagodi svoje postupke. Ukoliko se ustanovi da je miješanje javnih vlasti bilo sukladno zakonu, mora se utvrditi je li to miješanje bilo „neophodna mjera u demokratskom društvu” i je li miješanje bilo u svezi sa jednim od ciljeva navedenim člankom 8. stavak 2. Europske konvencije. U tome kontekstu treba razmotriti jesu li odluke javnih vlasti, odnosno sudbene presude kojim je utvrđivano očinstvo imale legitiman cilj, jesu li predstavljale mjeru koja je bila neophodna u demokratskom društvu i jesu li proporcionalne tome cilju.

31. Glede postupka za utvrđivanje očinstva, Ustavni sud zapaža da je Europski sud u više navrata utvrdio da se takvi postupci ubrajaju u domašaj članka 8. Europske konvencije (vidi, primjerice, presude u predmetu *Rasmussen protiv Danske* od 28. studenog 1984,

serija A broj 87, str. 13, stavak 33, i *Keegan protiv Irske* od 26. svibnja 1994, serija A broj 290, str. 18, stavak 45). U svezi s time, pojam „obiteljskog života” iz članka 8. Europske konvencije nije isključivo ograničen na odnose koji se temelje na braku, već može obuhvaćati i druge *de facto* „obiteljske veze” kad je u dostatnoj mjeri prisutna stalnost u odnosima (vidi, primjerice, presudu u predmetu *Kroon i ostali protiv Nizozemske* od 27. listopada 1994, serija A broj 297-C, str. 55-56, stavak 30). Ovaj predmet se razlikuje od spomenutih predmeta za utvrđivanje očinstva po tomu što nije uspostavljena nikakva obiteljska veza između majke i djeteta, s jedne strane, i djetetovog oca, s druge strane. Međutim, kako je ranije navedeno, članak 8. Europske konvencije ne štiti samo „obiteljski”, već i „privatni” život.

32. U konkretnom slučaju Ustavni sud, prvo, mora utvrditi može li se presuda kojom se utvrđuje da je apelant otac mlđb. djeteta i utvrđuje obveza izdržavanja djeteta, kako je to utvrđeno u sudbenom postupku, smatrati miješanjem u apelantovu privatnu sferu u okviru značenja iz članka 8. stavak 2. Europske konvencije, te predstavljaju li pobijane odluke redovitih sudova miješanje u njegovo pravo na poštivanje privatnog života i je li to miješanje opravdano prema članku 8. stavak 2. Europske konvencije.

33. Poštivanje privatnog života zahtijeva da svako bude u mogućnosti da utvrdi pojedinosti o svojem identitetu kao pojedinačnom ljudskom biću, te da je pravo pojedinca na takve informacije važno zbog implikacija koje takvi podaci mogu imati na njegovu ili njezinu ličnost (vidi presudu u predmetu *Gaskin protiv Ujedinjenog Kraljevstva* od 7. srpnja 1989, serija A broj 159, str. 16, stavak 39). U ovom predmetu sudionici u postupku su majka i izvanbračno dijete koji u sudbenom postupku nastoje utvrditi tko je biološki otac djeteta. Postupak za utvrđivanje očinstva ima cilj da odredi pravni odnos sa apelantom utvrđivanjem biološke istine. Dakle, postoji izravna veza između utvrđivanja očinstva i apelantovog privatnog života, pa se činjenično stanje predmeta, stoga, ubraja u domašaj članka 8. Europske konvencije.

34. Iz navedenog se može zaključiti da činjenica da je utvrđeno da je apelant otac djeteta jeste miješanje u njegov privatni život, ali je to miješanje bilo zakonito, predstavljalo je „nužnu mjeru u demokratskom društvu” i proporcionalno je cilju koji se želi postići. Najzad, prigodom odlučivanja o zahtjevu za utvrđivanje očinstva sudovi trebaju uzeti u obzir temeljno načelo interesa djeteta. Ustavni sud nalazi da je postojećim parničnim postupkom uspostavljena pravična ravnoteža između prava majke i djeteta, kao sudionika u postupku, da se bez nepotrebnog odugovlačenja otkloni njezina neizvjesnost glede osobnog identiteta i prava navodnog oca djeteta. S druge strane, pobijanim presudama je izvršeno miješanje u apelantov privatni život na način da je ono bilo sukladno zakonu, u javnom interesu i da je bilo proporcionalno apelantovim zaštićenim pravima na privatni

život, s jedne, i javnom interesu kao neophodnoj mjeri u demokratskom društvu radi zaštite prava i sloboda drugih, s druge strane.

35. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju nije povrijeđeno apelantovo pravo na privatni život iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije.

Ostali navodi

36. Imajući u vidu odluku Ustavnog suda glede navoda o povredi prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, kao i prava na privatni život iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije, Ustavni sud zaključuje da nije neophodno posebice razmatrati apelantove navode koji se odnose na pravo na učinkovit pravni lijek, pravo na zabranu diskriminacije, pravo na zabranu zlouporabe prava i, konačno, pravo na imovinu.

VIII. Zaključak

37. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na pravično suđenje iz članka II/3. (e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, jer se apelant žalio na nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i pogrešnu primjenu materijalnog prava u sudbenim postupcima u kojima je utvrđivano očinstvo, a Ustavni sud nije utvrdio da postoje drugi elementi koji bi ukazivali na to da je postupak bio nepravičan.

38. Kršenje prava na privatni život iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije koje se tiče postupka utvrđivanja očinstva ne postoji kada je taj postupak proveden na temelju zakona, koji je jasan i javno objavljen, kada je ono u javnom interesu i sukladno načelu proporcionalnosti između javnog interesa u demokratskom društvu i apelantovog prava na privatni život.

39. Na temelju članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

39. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Predmet broj AP 1402/07

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Slobodana Vasiljevića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj 004-0-Gž-06-000 753 od 7. marta 2007. godine i Rješenja Općinskog suda u Visokom broj Dn-685/05 od 13. februara 2006. godine

Odluka od 8. septembra 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj **AP 1402/07**, rješavajući apelaciju **Slobodana Vasiljevića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik
Valerija Galić, potpredsjednica
Seada Palavrić, potpredsjednica
Krstan Simić, sudija
Mirsad Ćeman, sudija

na sjednici održanoj 8. septembra 2009. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Slobodana Vasiljevića.

Utvrđuje se povreda člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukidaju se Rješenje Kantonalnog suda u Zenici broj 004-0-Gž-06-000 753 od 7. marta 2007. godine i Rješenje Općinskog suda u Visokom broj Dn. 685/05 od 13. februara 2006. godine.

Predmet se vraća Općinskom sudu u Visokom, koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku, u skladu sa članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Općinskom sudu u Visokom da u roku od 60 dana od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Slobodan Vasiljević (u daljnjem tekstu: apelant) iz Visokog, kojeg zastupa advokat Zahid Hadžić, podnio je 12. maja 2007. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 004-0-Gž-06-000 753 od 7. marta 2007. godine i Rješenja Općinskog suda u Visokom (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj Dn-685/05 od 13. februara 2006. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda, Općinskog suda, Općine Visoko i Doma zdravlja Visoko zatraženo je 23. juna 2009. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Općinski sud je odgovor na apelaciju dostavio 30. juna, Općina Visoko 2. jula, a Dom zdravlja Visoko 3. jula 2007. godine. Općinski sud je uz odgovor dostavio i kopiju spisa. Kantonalni sud je 16. jula 2009. godine, po istjecanju ostavljenog roka 3. jula 2009. godine, dostavio odgovor na apelaciju.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Općinskog suda, Općine Visoko i Doma zdravlja Visoko su dostavljeni apelantu 13. jula 2009. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. Apelant je pred Općinskim sudom vodio parnični postupak protiv Doma zdravlja Visoko sa poliklinikom Visoko (u daljnjem tekstu: tuženi) i umješača na strani tuženog Općine Visoko (u daljnjem tekstu: umješač) radi utvrđivanja i ispravke upisa nekretnina.

7. Presudom Općinskog suda broj P-301/02 od 25. septembra 2003. godine, koja je potvrđena Presudom Kantonalnog suda broj Gž-1339/04 od 9. marta 2005. godine,

utvrđeno je da je upis nekretnina u zk. ul. broj 1332 k.o Visoko, označenih kao k.č. broj 175/2 oranica, Međa, površine 780 m², prema novoj evidenciji nekretnina (u daljnjem tekstu: predmetne nekretnine), izvršen u korist tuženog, bez pravnog osnova, te je naloženo da na osnovu te presude Služba za geodetske poslove i katastar nekretnina umješšača izvrši upis prema novoj evidenciji nekretnina u apelantovu korist, kao i da apelantu nadoknadi troškove postupka pod prijetnjom prinudnog izvršenja. Tačkom dva izreke presude odbijen je apelantov zahtjev u dijelu kojim je tražio da se naloži tuženom da mu na osnovu valjanih isprava dopusti uknjižbu navedenih nekretnina. U obrazloženju presude je navedeno da je, na osnovu uvida u zk. ul. za predmetnu nekretninu, sud utvrdio da su te nekretnine uknjižene kao apelantovo suvlasništvo po osnovu Rješenja istog suda broj O-84/90 od 14. marta 1990. godine, pa je apelant, u smislu člana 50. Zakona o vlasničkopравnim odnosima, legitimiran da traži zaštitu vlasništva na cijeloj stvari. Iz kopije katastarskog plana, izdate 3. septembra 2002. godine, sud je utvrdio da je apelant upisan kao posjednik predmetne parcele. Dalje je navedeno da se kupoprodajni ugovor, na koji se pozivao tuženi, ne odnosi na predmetnu parcelu, te je utvrđeno da je apelantova tužba koja je podnesena 20. septembra 2002. godine pravovremena, u smislu člana 82. Zakona o premjeru i katastru nekretnina („Službeni list SRBiH” br. 22/84, 12/87, 36/90 i 3/93), jer je podnesena u roku od tri godine od stupanja na snagu novog premjera za Općinu Visoko (stupio na snagu 28. novembra 2001. godine). S obzirom na navedeno, sud je zaključio da je prilikom izlaganja nekretnina upis na tuženog izvršen suprotno članu 77. stav 1. tačka 1. Zakona o premjeru i katastru nekretnina. Sud je odbio dio apelantovog tužbenog zahtjeva (da se naloži tuženom da mu na osnovu valjanih isprava dopusti uknjižbu navedenih nekretnina) s obzirom na to da se izlaganje i upis treba da izvrše na osnovu citiranog člana, a apelant ima navedene isprave, zemljišnoknjižni upis i katastarske planove, te je neosnovano tražiti dodatne isprave za njegov upis.

8. Odlučujući o apelantovom zahtjevu, Općinski sud je donio Rješenje broj Dn-685/05 od 13. februara 2006. godine kojim je odbio uknjižbu vlasništva po pravosnažnoj Presudi istog suda broj P-301/02 od 25. septembra 2003. godine. Sud je obrazložio da je uvidom u predmetnu presudu, kojom je naložen upis prema novoj evidenciji u apelantovu korist, utvrdio da nije navedena vrsta prava s kojom bi apelant bio uknjižen, te je, stoga, apelantu, u skladu sa članom 40. Zakona o zemljišnim knjigama („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 58/02 i 19/03), ostavljen rok od 30 dana da otkloni nedostatke. Budući da apelant u ostavljenom roku nije otklonio nedostatke, sud je odbio zahtjev za uknjižbu.

9. Rješenjem Kantonalnog suda broj 004-0-Gž-06-000 753 od 7. marta 2007. godine odbijena je kao neosnovana apelantova žalba, te je potvrđeno rješenje Općinskog suda. U obrazloženju rješenja je navedeno da je neosnovan navod iznesen u žalbi da je predmetnom presudom Općinskog suda upis na nekretninama u pogledu sadržaja i obima

upisa definiran, jer iz izreke presude to ne proizlazi zato što se presudom Općinskog suda samo utvrđuje da je upis predmetnih nekretnina u korist tuženog bez pravnog osnova, ali se ne navodi vrsta prava koje se upisuje u zemljišnu knjigu, u smislu člana 28. stav 1. Zakona o zemljišnim knjigama. Prema zaključku Kantonalnog suda, takva presuda ne može činiti pravni osnov za uknjižbu. Zbog navedenih razloga, sud je zaključio da je prvostepeni sud, nakon što je uočio nedostatke u prijedlogu za uknjižbu, pravilno postupio kada je, u smislu člana 40. Zakona o zemljišnim knjigama, naložio apelantu da otkloni nedostatke, te kad je na osnovu stava 2. navedenog člana, s obzirom na to da apelant nije u ostavljenom roku otklonio nedostatke, odbio da izvrši uknjižbu vlasništva po presudi. Dalje, sud je pojasnio da je članom 40. stav 2. Zakona o zemljišnim knjigama regulirano odbacivanje zahtjeva ukoliko se ne otklone nedostaci, a da se rješenje o odbijanju zahtjeva za uknjižbu može donijeti na osnovu člana 43. stav 2. tog zakona, te da je Općinski sud u tom smislu trebalo zahtjev za uknjižbu da odbaci. Međutim, pošto je ishod postupka za apelanta isti i odbijanjem zahtjeva, kao i odbacivanjem, prema zaključku Kantonalnog suda, ne postoji pogrešna primjena materijalnog prava.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. Apelant smatra da su osporenim rješenjima redovnih sudova povrijeđena njegova prava iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, te člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Apelant navodi hronologiju predmetnog postupka, te ističe da je u predmetnoj presudi jasno zasnovana „obaveza upisa u apelantovu korist prema novoj evidenciji nekretnina” i navodi da je vrsta prava jasno regulirana u presudi zbog čega smatra da su redovni sudovi proizvoljno primijenili Zakon o zemljišnim knjigama na apelantovu štetu. S obzirom na to da je predmetnom presudom utvrđeno da je tuženi bez pravnog osnova uknjižen na predmetnim nekretninama, apelant smatra da mu je na taj način oduzeta imovina. Dalje, apelant navodi da je izvršenje pravosnažne presude integralni dio suđenja, te da je pogrešan zaključak redovnih sudova da presuda Općinskog suda ne može činiti pravni osnov za uknjižbu.

b) Odgovor na apelaciju

11. U odgovoru na apelaciju Kantonalni sud je istakao da se apelantovi navodi ne bi mogli uvažiti kao osnovani, jer je osporena odluka tog suda donesena u svemu u skladu sa odredbama člana 40. stav 2. i člana 43. stav 2. Zakona o zemljišnim knjigama, te, stoga, u predmetnom postupku nije moglo doći do povrede apelantovih ustavnih prava.

12. Općinski sud je naveo hronologiju postupka, te istakao da smatra da apelacija nije osnovana.

13. Umještač predlaže da se apelacija odbaci kao neuredna (jer nije podnesena na posebnom obrascu), ili da se, s obzirom na to da je apelant tokom postupka pred nadležnim sudovima imao mogućnost da dokazuje činjenice na kojim zasniva svoj zahtjev, odbije kao neosnovana.

14. Tuženi je naveo da je saglasan sa odgovorom na apelaciju koji je dao umještač.

V. Relevantni propisi

15. **Zakon o zemljišnim knjigama Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine Federacije BiH” br. 58/02,19/03 i 54/04) u relevantnom dijelu glasi:

Član 28. stav 1. tačka 1.

Prava koja se upisuju u zemljišnu knjigu

U zemljišnu knjigu upisuju se sljedeća prava:

vlasništvo, suvlasništvo, zajedničko vlasništvo, ...

Član 40.

Otklanjanje nedostataka

1. Ukoliko se zahtijevanom upisu suprotstavlja neki nedostatak, koji se može otkloniti, nadležni zemljišnoknjižni referent određuje rok za otklanjanje nedostataka, koji ne može biti kraći od 15 dana. Ako po isteku spomenutog roka podnosilac zahtjeva nije otklonio nedostatak, nadležni referent zemljišnoknjižnog ureda donosi rješenje kojim odbacuje zahtjev.

2. Određivanje roka za otklanjanje nedostataka se upisuje u zemljišnoknjižnom ulošku. Zabilježba važi do donošenja rješenja o spomenutom zahtjevu, u skladu sa članom 36. stav 1. ovog zakona. Zabilježba se briše donošenjem rješenja o spomenutom zahtjevu.

Član 43.

Odlučivanje o upisu

1. Nakon provjere zahtjeva za upis, zemljišnoknjižni referent donosi rješenje da li će zahtjev potpuno ili djelimično prihvatiti.

2. Zemljišnoknjižni referent donosi rješenje o odbijanju zahtjeva za upis ako:

- 1) se zemljišnoknjižno tijelo ne nalazi u zemljišnoknjižnom području dotičnog zemljišnoknjižnog ureda;
- 2) lice nije ovlašteno da zahtijeva upis;
- 3) pravni osnov upisa nije vidljiv iz predloženih dokumenata;
- 4) postoji neka druga smetnja koja sprečava upis.

16. **Zakon o premjeru i katastru nekretnina** („Službeni list SRBiH” br. 22/84, 12/87, 26/90 i 36/90 i „Službeni list RBiH” br. 3/93,4-93, 13/94 i 20/95) u relevantnom dijelu glasi:

Član 77.

Utvrđivanje prava na nekretninama vrši se na osnovu:

stanja upisanog prava u zemljišnoj knjizi ako se ustanovi da taj upis odgovara stvarnom stanju.

...

pravosnažnih odluka nadležnog organa, zaključenih ugovora i drugih isprava koje su osnov za upis prava u katastru nekretnina;

podataka iz katastarskog operata koji odgovara stvarnom stanju.

Ako ne postoje dokazi o pravu na nekretninama iz tač.1. do 3. prethodnog stava, upis prava na nekretninama može se odrediti na osnovu drugih provedenih dokaza (saslušanje svjedoka, posljednje stanje posjeda, izjava stranaka i dr.).

VI. Dopustivost

17. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

18. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

19. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Kantonalnog suda broj 004-0-GŽ-06-000 753 od 7. marta 2007. godine protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporeno rješenje apelant je primio 16.

marta 2007. godine, a apelacija je podnesena 12. maja 2007. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

20. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

21. Apelant osporava navedena rješenja tvrdeći da su tim rješenjima povrijeđena njegova prava iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 6. stav 1. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na imovinu

22. Član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

3. Katalog prava

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

[...]

k) Pravo na imovinu.

Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim principima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu sa općim interesima, ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

23. Apelant smatra da je u konkretnom slučaju, zbog odbijanja njegovog prava na uknjižbu, povrijeđeno njegovo pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Apelant ističe da je presudom Općinskog suda, po osnovu koje je tražio uknjižbu, utvrđeno da je tuženi uknjižen kao vlasnik predmetne nekretnine, te da je na taj način apelant lišen imovine, odnosno nekretnine

koju je naslijedio i koja je njegovo isključivo vlasništvo i da mu je na taj način imovina oduzeta bez pravnog osnova.

24. Ustavni sud podsjeća da je u svojoj jurisprudenciji usvojio stav da pojam „imovina”, u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, ne uključuje samo pokretnu i nepokretnu imovinu već podrazumijeva i širok spektar imovinskih interesa koji predstavljaju ekonomsku vrijednost (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 14/00* od 4. aprila 2001. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 33/01). Pojmovi „imovina” i „vlasništvo”, koji se javljaju u članu 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, ne treba da se tumače na restriktivan način, nego ih treba shvatiti tako da imaju autonomno značenje, pa je nekada dovoljno pokazati da postoji utvrđen ekonomski interes kako bi se utvrdilo da se radi o pravu iz navedenog člana.

25. U konkretnom slučaju iz stanja spisa proizlazi da je pravosnažnom Presudom Općinskog suda broj P-301/02 od 25. septembra 2003. godine, koja u konkretnom slučaju predstavlja izvršni naslov za upis u zemljišne knjige, utvrđeno da je upis predmetne nekretnine prema novoj evidenciji nekretnina izvršen u korist tuženog, bez pravnog osnova, te je naloženo nadležnoj službi umješača da na osnovu te presude izvrši upis prema novoj evidenciji nekretnina u apelantovu korist. S obzirom na navedeno, nesporno je da predmetna nekretnina predstavlja apelantovu imovinu zaštićenu članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

26. Dalje, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, pravo na imovinu iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo pravilo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stava i koje je opće prirode, izražava princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stava, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treće pravilo, sadržano u stavu dva ovog člana, dopušta da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, da kontroliraju korištenje imovine u skladu sa općim interesom. Ova tri pravila nisu različita, u smislu da nisu povezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedine slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i treba da budu tumačena u svjetlu općeg principa izraženog u prvom pravilu (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Sporrong i Lönnorth protiv Švedske*, presuda od 23. septembra 1982. godine, serija A broj 52, stav 61).

27. Ustavni sud smatra da osporene odluke, koje se, u suštini, odnose na izvršenje presude Općinskog suda, predstavljaju miješanje u apelantovo pravo na mirno uživanje imovine. Stoga je daljnji zadatak Ustavnog suda da ispita da li je miješanje u apelantovu imovinu bilo zakonito, te da, zavisno od odgovora na to pitanje, utvrdi da li je miješanje u javnom interesu i u skladu sa principom proporcionalnosti.

28. Razmatrajući pitanje zakonitosti miješanja u apelantovo pravo na imovinu, Ustavni sud treba dati odgovor na pitanje da li je miješanje predviđeno zakonom, odnosno da li su odluke redovnih sudova arbitrarne. Iz navoda apelacije i dokumenata predloženih Ustavnom sudu proizlazi da su predmet osporavanja apelacijom rješenja donesena u postupku povodom apelantovog zahtjeva za uknjižbu u zemljišne knjige. Međutim, prilikom razmatranja ovih pitanja Ustavni sud polazi od činjenice da se predmetni postupak praktično odnosi na izvršenje pravosnažne Presude Općinskog suda broj P-301/02 od 25. septembra 2003. godine, kojom je utvrđeno da je upis predmetne nekretnine izvršen u korist tuženog bez pravnog osnova, te je naloženo da se na osnovu te presude izvrši upis prema novoj evidenciji nekretnina u apelantovu korist.

29. Dalje, Ustavni sud zapaža da se u postupku uknjiženja primjenjuju odredbe Zakona o zemljišnim knjigama kojim se uređuju vođenje, održavanje i uspostavljanje zemljišnih knjiga, kao i upis nekretnina i prava na nekretninama. U konkretnom slučaju je, prema apelantovom mišljenju, sporno odbijanje zahtjeva za upis zbog toga što predmetna presuda ne sadrži vrstu prava koju sud treba da upiše na apelanta. U vezi s tim, Ustavni sud primjećuje da je nesporno da je članom 28. Zakona o zemljišnim knjigama regulirano koja se prava upisuju u zemljišnu knjigu. Međutim, Ustavni sud smatra da su redovni sudovi očigledno pogrešno tumačili predmetnu odredbu zakona kad su odbili apelantov zahtjev za upis prava vlasništva na apelanta, zato što je predmetnom presudom utvrđeno da je bez pravnog osnova upis koji je izvršen na tuženog, te je naloženo da se izvrši upis predmetnih nekretnina na apelanta. U takvoj situaciji presudom Općinskog suda, kojom je utvrđeno da je upis na tuženog bez pravnog osnova, praktično je određena i vrsta prava koja se upisuju na apelanta. Naime, to faktički i pravno znači da je sud dužan da uspostavi prijašnje stanje upisa, a prema kojem je (prema stanju spisa) apelant u zemljišnim knjigama bio upisan kao suvlasnik, a u katastru kao posjednik predmetne nekretnine. Ovo osobito imajući u vidu da je pravni osnov presude Općinskog suda (utvrđenja da je bez pravnog osnova upis na tuženog) član 77. stav 1. Zakona o premjeru i katastru nekretnina, a kojim je regulirano da se utvrđivanje prava na nekretninama vrši prvenstveno na osnovu stanja upisanog prava u zemljišnoj knjizi, zatim, zaključenih ugovora i podataka iz katastarskog operata koji odgovara stvarnom stanju. Dakle, apelant je prije izlaganja podataka u postupku uspostavljanja nove evidencije nekretnina, koja je u Općini Visoko uspostavljena 28. novembra 2001. godine, nesporno u zemljišnoj knjizi bio upisan kao suvlasnik predmetne nekretnine, a u katastru kao posjednik. Stoga, imajući u vidu da je u parničnom postupku utvrđeno da se kupoprodajni ugovor na osnovu kojeg je izvršen upis na tuženog ne odnosi na predmetnu nekretninu, Ustavni sud smatra da nisu postojale prepreke za apelantov upis na predmetnim nekretninama sa vrstom prava koje je

imao prije upisa predmetnih nekretnina na tuženog. Zbog navedenih razloga, Ustavni sud smatra da redovni sudovi nisu mogli primjenom člana 28. Zakona o zemljišnim knjigama (koji ima generalni karakter u smislu navođenja koje se sve vrste prava mogu upisivati u zemljišne knjige), a u vezi sa članom 40, odnosno 43. Zakona, odbiti apelantov zahtjev za uknjižbu.

30. Imajući u vidu navedene razloge, Ustavni sud smatra da su se redovni sudovi, donoseći osporena rješenja pogrešnim tumačenjem odredaba Zakona o zemljišnim knjigama, nezakonito umiješali u apelantovo pravo na mirno uživanje imovine, te da je, stoga, povrijeđen člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. S obzirom na ovakav zaključak, Ustavni sud neće provoditi daljnju analizu u pogledu toga da li je „miješanje” bilo u javnom interesu i u skladu sa principom proporcionalnosti.

Ostali navodi

31. Ustavni sud smatra da, s obzirom na zaključke u vezi sa članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, nije potrebno posebno razmatrati ostale apelantove navode.

VIII. Zaključak

32. Povreda prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju postoji u situaciji kad su redovni sudovi pogrešnim tumačenjem odredaba Zakona o zemljišnim knjigama odbili apelantov zahtjev za opis-uknjižbu prava na nekretninama.

33. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

34. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Предмет број АП 1093/07

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Силване Томић поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 070-0-Рев-06-000170 од 24. јануара 2007. године, Пресуде Кантоналног суда у Новом Травнику број Гж-448/05 од 7. децембра 2005. године и Пресуде Општинског суда у Бугојну

Одлука од 25. септембра 2009. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву у предмету број **АП 1093/07**, рјешавајући апелацију **Силване Томић**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, председник
Валерија Галић, потпредседница
Constance Grewe, потпредседница
Сеада Палаврић, потпредседница
Tudor Pantiru, судија
Мато Тадић, судија
David Feldman, судија
Крстан Симић, судија
Мирсад Теман, судија

на сједници одржаној 25. септембра 2009. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Силване Томић.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, права на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са правом на рад из чл. 6 и 7(a)(i) и (ii) Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима, и права из члана 5e)(i) Међународне конвенције о уклањању свих облика расне дискриминације.

Укидају се:

Пресуда Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 070-0-Рев-06-000170 од 24. јануара 2007. године.

Пресуда Кантоналног суда Нови Травник број Гж-448/05 од 7. децембра 2005. године.

Пресуда Општинског суда Бугојно број П-15/05 од 22. априла 2005. године.

Налаже се БХ Телекому д.д. Сарајево - Дирекција Травник да апеланткињи одмах понуди могућност да се врати на рад под условима и у складу са њеним ранијим запослењем и под једнаким условима које имају остали запослени на сличним задацима.

Налаже се Општинском суду у Бугојну да о апеланткињином захтјеву за накнаду изгубљених плата ријеши по хитном поступку и у складу са правним схватањем Уставног суда Босне и Херцеговине у овој одлуци.

Налаже се БХ Телекому д.д. Сарајево - Дирекција Травник и Општинском суду у Бугојну да, у складу са чланом 76 став 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од 90 дана од дана достављања ове одлуке обавијесте Уставни суд Босне и Херцеговине о мјерама које су предузете с циљем да се изврши ова одлука.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Силвана Томић (у даљњем тексту: апеланткиња) из Бугојна, коју заступа Стјепан Вукадин, адвокат из Бугојна, поднијела је 13. априла 2007. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) број 070-0-Рев-06-000170 од 24. јануара 2007. године, Пресуде Кантоналног суда у Новом Травнику (у даљњем тексту: Кантонални суд) број Гж-448/05 од 7. децембра 2005. године и Пресуде Општинског суда у Бугојну (у даљњем тексту: Општински суд) број П-15/05 од 22. априла 2005.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Врховног суда, Кантоналног суда, Општинског суда и БХ Телекома д.д. Сарајево-Дирекција Травник (у даљњем тексту: тужени), затражено је 2. јула 2008. године да доставе одговоре на апелацију. Од Општинског суда је 17. априла 2009. године затражено да достави предметни спис на увид. Одговоре на апелацију су доставили Врховни и Кантонални суд 14. јула 2008. године, Општински суд 8. јула 2008. године, а тужени 7. јула 2008. године. Општински суд је 7. маја 2009. године доставио спис на увид.
3. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори на апелацију достављени су апеланткињи 8. маја 2009. године.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произилазе из апеланткињиних навода и докумената који су предочени Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.
5. Апеланткиња и Ивица Гргић (у даљњем тексту: друготужилац) су 8. новембра 2001. године поднијели тужбу Општинском суду против туженог ради утврђења и враћања на посао, која је Пресудом Општинског суда број П-1234/02 од 21. јуна 2004. године одбијена.
6. Против наведене пресуде Општинског суда апеланткиња и друготужилац су изјавили жалбу Кантоналном суду који је Рјешењем број ГЖ-859/04 од 15. децембра 2004. године жалбе уважио, оспоравану пресуду укинуо и предмет вратио Општинском суду на поновни поступак
7. У поновљеном поступку Општински суд је Пресудом број П-15/05 од 22. априла 2005, која је потврђена Пресудом Кантоналног суда број Гж-448/05 од 7. децембра 2005. године, одбио као неоснован тужбени захтјев апеланткиње и друготужиоца којим је тражено да се утврди повреда права на забрану дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са правом на рад из члана 5е)(i) Међународне конвенције о уклањању свих облика расне дискриминације, чл. 6 и 7а)(i) Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима и члана 3 Закона о измјенама и допунама Закона о раду. Истом пресудом одбијени су тужбени захтјев апеланткиње и друготужиоца којим је тражено да тужени поништи своју одлуку о престанку апеланткињиног радног односа и да јој се утврди статус радника на чекању посла, а да за друготужиоца поништи одлуку о утврђивању статуса радника на чекању посла. Такође, одбијен је и апеланткињин захтјев за

повратак на раније радно мјесто, као и захтјев апеланткиње и друготужиоца да им се исплати накнада плата са законском затезном каматом и трошковима спора, како је то поближе наведено у изреци пресуде.

8. Општински суд је у образложењу своје пресуде навео да је на основу доказа који су проведени утврдио да није спорно да је апеланткињи престао радни однос код туженог на основу члана 143 Закона о раду (у даљњем тексту: ЗОР), него је спорно да ли су одлуке туженог донесене сходно члану 143 ЗОР-а законите, те да ли је њиховим доношењем апеланткиња дискриминисана на националној основи, с обзиром на одредбе члана 5 ЗОР-а, те одредбе члана II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са чл. 5е)(i) Међународне конвенције о уклањању свих облика расне дискриминације, чл. 6 и 7а)(i) Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима. Општински суд је истакао да апеланткиња у току поступка није доказала да су запослени на чекању посла друге националности, у конкретном случају Бошњаци, позивани на посао, а да она као радница хрватске националности није позивана на посао, што би имало елементе дискриминације на националној основи. Општински суд је закључио да је тужени доказао да на радно мјесто на ком је била запослена апеланткиња није примљена друга особа, те да је неосновано апеланткињино позивање на укупну националну структуру запослених, с обзиром да је структура запосленика била таква и прије доношења ЗОР-а. Даље, суд је навео да у конкретном случају апеланткиња није доказала да је тужени, као послодавац, након што је апеланткињи престао радни однос, у категорији њене стручне спреме примила било кога у радни однос, сем што је 1994. године, док је апеланткиња боравила ван Босне и Херцеговине, примила Б.С. која има високу стручну спрему.

9. Суд је такође утврдио да апеланткиња у току поступка није прихватила позив туженог да се врати на посао зато што јој није одговарало да путује из Бугојна у Травник и због болести дјетета, док је друготужилац прихватио позив туженог да се врати на посао и поновно је код њега у радном односу. Суд је образложио да је радни однос апеланткињи и друготужиоцу престао због тада стварних потреба туженог и у складу са чланом 143 ЗОР-а, због немогућности да их запосли, а не због њихове националне припадности, јер чим се због процеса рада указала потреба, апеланткиња и друготужилац су позвани да раде. Наиме, у међувремену је дошло до трансформације туженог (раздвајање ранијег правног субјекта у два одвојена субјекта), па су кадровски послови које је раније обављала апеланткиња, након извршене трансформације, смјештени у сједишту Дирекције у Травнику а не у Бугојну. Општински суд је, анализирајући одредбе члана 3 Закона о измјенама и допунама ЗОР-а и става 2 истог члана, утврдио да је апеланткињи престао радни

однос у складу са одредбама члана 143 Закона о раду, односно због немогућности запошљавања, а не због њене националне припадности, те да је апеланткиња, након што се касније указала потреба, позивана да ради али да је то одбила. Општински суд је образложио да је апеланткињин радно-правни статус рјешаван сходно одредбама члана 143 ЗОР-а, да није било повреде права на забрану недискриминације у вези са правом на рад, да је апеланткињи утврђен статус на чекању посла, а након тога престанак радног односа са 5. мајем 2000. године, те да су извршени обрачуни за накнаду плата по основу чекања и отпремнине.

10. Кантонални суд је у образложењу своје пресуде навео да је Општински суд правилно закључио да из члана 5 став 3 тачка 2 произилази да је апеланткиња била дужна да суду поднесе очигледан доказ о дискриминацији у примјени члана 143 ЗОР-а. Наиме, апеланткиња у току поступка није доказала да су у складу са чланом 143 ЗОР-а запослени на чекању друге националности, у конкретном случају Бошњаци, позивани на посао, а да Хрвати нису, што би имало елементе дискриминације на националној основи. Напротив, тужени је у току поступка доказао да на радно мјесто на ком је радила апеланткиња није нико примљен. Даље, Кантонални суд је навео да је правилан закључак Општинског суда да проблем мора да се посматра појединачно, тј. за сваког запосленог, и да се у таквом случају процијени да ли су, примјеном члана 143 у вези са чланом 5 став 1 ЗОР-а, повријеђена права запосленог. Кантонални суд је закључио да је неосновано апеланткињино позивање на укупну структуру запосленика туженог, с обзиром да је до тога дошло прије доношења ЗОР-а и примјене члана 143 наведеног закона. Такође, истакао је да је Општински суд правилно закључио да у примјени члана 143 ЗОР-а у односу на апеланткињу није било дискриминације, с обзиром да је тужени послје доношења одлуке о престанку радног односа, након што су се стекли услови за запошљавање, апеланткињу позивао на рад. Суд је навео да је такву понуду прихватио други тужилац и да се вратио на посао код туженог. Даље, Кантонални суд је истакао да је Општински суд образложио и зашто је оцијенио да су неосновани апеланткињини наводи о одбијању да прихвати посао у Дирекцији у Травнику. Кантонални суд је оцијенио да је Општински суд разлоге за свој став да одбије апеланткињин тужбени захтјев, као и оцјену доказа који су изведени, дао јасно образложење и правилно примијенио материјално право које је у цијелости прихватљиво.

11. Пресудом Врховног суда број 070-0-Рев-06-000170 од 24. јануара 2007. године апеланткињина ревизија је одбијена и Пресуда Кантоналног суда број Гж-448/05 од 7. децембра 2005. године је потврђена. Врховни суд је оцијенио да су неосновани наводи ревизије да Кантонални суд апеланткињине жалбене приговоре о оцјени

доказа није разматрао. Врховни суд је навео да је Кантонални суд размотрио све апеланткињине приговоре и с тим у вези извео ваљан закључак да су докази који су изведени пред Општинским судом оцијењени у складу са чланом 8 Закона о парничном поступку (у даљем тексту: ЗПП). Врховни суд је истакао да је Кантонални суд увјерење о неоснованости апеланткињиних жалбених навода оправдао правилним разлозима које у цијелости прихвата и ревизиони суд, јер они имају упориште у одредбама материјалног и процесног права на које се и позвао у образложењу оспораване пресуде. Стога је Врховни суд оцијенио као неоснован апеланткињин приговор да је Кантонални суд повриједио одредбе парничног поступка. Врховни суд је истакао да апеланткињино мишљење да постоји дискриминација Хрвата у Бугојну на националној и вјерској основи апеланткињу није ослобађало обавезе да поднесе доказе којим би се утврдиле конкретне чињенице сходно којима ју је тужени дискриминисао у односу на истакнути захтјев за успостављање радно-правног статуса и с тим у вези повратка на раније радно мјесто. Управо то изричито налаже, с једне стране, материјално-правна норма (члан 5 став 3 тачка 2 ЗОР-а), а с друге стране норма процесног права. Врховни суд је навео да је сходно чл. 7 и 123 ЗПП-а била искључиво апеланткињина дужност да прикупља процесну грађу у односу на захтјев који поставља пред суд и да изводи доказе, што подразумијева да се та обавеза односи на доказивање само правно релевантних чињеница, јер је те чињенице по правилима парничне процедуре неопходно и утврђивати.

12. Врховни суд је навео да је апеланткиња поднијела доказе о националној структури запослених код предника туженог у Бугојну 1993. године, гдје је радила, а сходно којима је у периоду од 18. јула 1993. до 19. новембра 2001. године запослено 68 запосленика, од тога 67 Бошњака, те да је та национална структура запослених била резултат рата. Такође је неспорно да је апеланткиња поднијела доказ о националној структури запослених код туженог на дан 21. маја 2003. године по организационим јединицама у пошти Травник, Бугојну и Телекому Травник. Врховни суд је истакао да наведеним доказима апеланткиња није доказивала правно релевантне чињенице да је у времену када се пријавила за повратак на посао па до истека рока прописаног у ставу 8 члана 143 ЗОР-а, тужени имао радно мјесто стручне спреме и квалификације коју она има, и да је на то радно мјесто запослио особу бошњачке припадности. Врховни суд је навео да би у конкретном случају за одлуку о основаности истакнутог апеланткињиног захтјева, управљеног на забрану дискриминације у овом предметном спору у смислу члана 5 став 3 тачка 2 ЗОР-а, само појединачни апеланткињини докази омогућили суду да образује своје увјерење о тим правно релевантним чињеницама. Врховни суд је такође навео да у периоду времена од када се апеланткиња туженом пријавила за враћање на посао до истека

рока прописаног у ставу 8 члана 143 ЗОР-а апеланткиња није доказала да је на то расположиво радно мјесто тужени запослио Бошњака и тиме направио разлику по националној основи. Врховни суд је истакао да је ирелевантан период у 1993, 2001. и 2003. години са компарацијом података за који је апеланткиња поднијела доказе суду, јер то нису чињенице релевантне за пресуђење о спорном захтјеву. Врховни суд је оцијенио да су и остали дијелови тужбеног захтјева правилном примјеном материјалног права одбијени, будући да су везани за утврђење да ли је повријеђено право на забрану дискриминације. Из наведених разлога Врховни суд је закључио да су апеланткињини жалбени наводи истакнути у ревизији у цијелости неосновани.

IV. Апелација

а) Наводи апелације

13. Апеланткиња оспорава наведене пресуде тврдећи да јој је тим пресудама повријеђено право на правично суђење, а у оквиру тога и право на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), затим право на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са правом на рад из чл. 6 и 7(а)(i) и (ii) Међународног пакта, као и право из члана 5е)(i) Међународне конвенције о уклањању свих облика расне дискриминације и члана 23 Конвенције о правима дјетета, право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, те право на дјелотворни правни лијек из члана 13 Европске конвенције. У погледу навода о повреди права на правично суђење Уставни суд запажа да се суштина навода о кршењу права на правично суђење односи на апеланткињину жалбу да су судови произвољно примијенили одредбе о терету доказивања. Даље, апеланткиња истиче да је поступак пред судовима трајао неразумно дуго и то више од пет година, иако се радило о радном спору који у односу на друге спорове има приоритет у рјешавању. Даље, апеланткиња се жали да ју је тужени, доносећи оспорене одлуке о чекању посла и престанку радног односа, примјењујући члан 143 ЗОР-а, дискриминисао на националној и вјерској основи када је није позвао да се врати на посао. У вези са наведеним апеланткиња истиче да су судови погрешно оцијенили релевантне чињенице у односу на право на недискриминацију у вези са правом на рад. Даље, апеланткиња истиче да није тачна констатација Врховног суда да у вријеме када се јавила на посао тужени за њу није имао конкретно радно мјесто, те да је 2003. године, када ју је тужени позвао на посао, позив туженог за повратак на посао одбила. Такође, истиче да јој је тужени повратак на посао условио

повлачењем тужбе, те да је погрешно интерпретирао њену изјаву као одбијање да се врати на посао у пошту у Травнику. Наиме, апеланткиња је навела да понуду туженог да се врати на посао није одбила, него је тражила разумијевање туженог због тога што има хендикепирано дијете које је рођено са „Дауновим синдромом”. У вези са наведеним апеланткиња сматра да је дискриминисана по основу полне припадности и кажњена као жена и мајка.

б) Одговор на апелацију

14. У одговору на апелацију Врховни суд је навео да остаје код разлога које је дао у образложењу своје пресуде.

15. У одговору на апелацију Кантонални суд је навео да сматра да апелација није основана, те да остаје код разлога које је дао у својој одлуци.

16. У одговору на апелацију Општински суд је навео да је апелација неоснована јер су оспорене судске одлуке донесене у складу са релевантним законским одредбама.

17. У одговору на апелацију тужени је навео да апелацију треба одбити као неосновану, јер је Дирекција у Травнику у потпуности поступила у складу са одредбама члана 143 ЗОР-а.

V. Релевантни прописи

18. У **Закону о парничном поступку** („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 53/03, 73/05, 19/06) релевантне одредбе гласе:

Члан 10

Суд је дужан да настоји да се поступак проведе без одуговлачења и са што мање трошкова, те да онемогући сваку злоупотребу права која странкама припадају у поступку.

Члан 420

У поступку у парницама из радних односа, а посебно при одређивању рокова и рочишта, суд ће увијек обраћати посебну пажњу на потребу да се радни спорови хитно рјешавају.

У **Закону о раду** („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 43/99, 32/00 и 29/03) релевантне одредбе гласе:

Члан 5

Лице које тражи запослење, као и лице које се запосли, не може да буде стављено у неповољнији положај због расе, боје коже, пола, језика, вјере, политичког или другог мишљења, националног или социјалног поријекла, имовног стања, рођења или какве друге околности, чланства или нечланства у политичкој странци, чланства или нечланства у синдикату, физичких и душевних потешкоћа у погледу ангажовања, образовања, унапређења, услова и захтјева рада, отказивања уговора о раду или друга питања која проистичу из радног односа.

У смислу става 1 овог члана, не искључују се разлике:

1. које се праве у доброј вјери, а засноване су на захтјевима који се односе на одређени посао;

2. које се праве у доброј вјери, а засноване су на неспособности лица да обавља послове који су предвиђени за одређено радно мјесто или да савлада програм потребног стручног усавршавања, под условом да је послодавац или лице које обезбјеђује стручно усавршавање уложило разумне напоре за прилагођавање посла или обуке у којој се налази такво лице или за обезбјеђивање одговарајућег другог запослења или усавршавања, уколико је то могуће;

3. активности које за свој циљ имају побољшање положаја лица која се налазе у неповољном економском, социјалном, образовном или физичком положају.

У случајевима кршења одредби из ст. 1 и 2 овог члана:

1. лице чија права су повријеђена може због повреде права да поднесе тужбу надлежном суду;

2. уколико подносилац тужбе поднесе очигледан доказ дискриминације која је забрањена одредбом овог члана, тужени је дужан да поднесе доказ да таква разлика није направљена на основу дискриминације;

3. уколико утврди да су наводи тужбе основани, суд ће наложити, да би се обезбиједила примјена одредби овог члана, укључујући запослење, враћање на претходно радно мјесто, осигуравања или поновно успостављање свих права из радног односа која произлазе из уговора о раду.

Члан 63

Један од родитеља дјетета сатежим сметњама у развоју (тежехендикепираног дјетета) има право да ради половину пуног радног времена, у случају да се ради о самохраном родитељу или да су оба родитеља запослена, под условом да дјете

није смјештено у установу социјално-здравственог збрињавања, на основу налаза надлежне здравствене установе.

[..]

Родитељу који користи право из става 1 овог члана, не може да се нареди да ради ноћу, прековремено и не може да му се промијени мјесто рада, ако за то није дао свој писмени пристанак.

Члан 143

Запосленик који се на дан ступања на снагу овог закона затекао на чекању посла, остаће у том статусу најдуже шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона, ако послодавац прије истека овог рока запосленика не позове на рад.

Запосленик који се затекао у радном односу 31. децембра 1991. године и који се у року од три мјесеца од дана ступања на снагу овог закона писмено или непосредно обратио послодавцу ради успостављања радно-правног статуса, а у овом временском периоду није засновао радни однос код другог послодавца сматраће се, такођер, запослеником на чекању посла.

За вријеме чекања посла запосленик има право на накнаду плате у висини коју одреди послодавац.

Ако запосленик на чекању посла из ст. 1 и 2 овог члана не буде позван на рад у року из става 1 овог члана, престаје му радни однос, уз право на отпремнину најмање у висини три просјечне плате исплаћене на нивоу Федерације у претходна три мјесеца, коју објављује Федерални завод за статистику, до навршених пет година стажа осигурања, а за сваку наредну годину стажа осигурања још најмање једну половину просјечне плате. Изузетно, умјесто отпремнине послодавац и запосленик могу да се договоре и о другом виду накнаде.

Начин, услови и рокови исплате отпремнине из ст. 4 и 5 овог члана утврђују се писменим уговором између запосленика и послодавца.

Ако запосленику престане радни однос у смислу става 4 овог члана, послодавац не може у року од једне године да запосли друго лице које има исту квалификацију или исти степен стручне спреме, сем лица из ст. 1 и 2 овог члана, ако је то лице незапослено.

VI. Допустивост

19. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

20. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

21. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број 070-0-Рев-06-000170 од 24. јануара 2007. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих сходно закону. Затим, оспорену пресуду апеланткиња је примила 13. фебруара 2007. године, а апелација је поднесена 13. априла 2007. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

22. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

23. Апеланткиња оспорава наведене пресуде тврдећи да јој је тим пресудама повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, право на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са правом на рад из чл. 6 и 7(а)(i) и (ii) Међународног пакта, као и право из члана 5е)(i) Међународне конвенције о уклањању свих облика расне дискриминације и члана 23 Конвенције о правима дјетета, право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, као и право на дјелотворни правни лијек из члана 13 Европске конвенције.

Право на правично суђење

24. Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе из става 2 овог члана, што укључује:

(...)

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристраним, законом установљеним судом. [...]

25. У погледу навода о повреди права на правично суђење Уставни суд запажа да се суштина навода о кршењу права на правично суђење односи на апеланткињину жалбу да су судови произвољно примијенили одредбе о терету доказивања. С тим у вези, Уставни суд, прије свега, указује да, сходно пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је генерално задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли је евентуално дошло до повреде или занемаривања уставних права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминаторска. Дакле, у оквиру апелационе надлежности Уставни суд се бави искључиво питањем евентуалне повреде уставних права или права из Европске конвенције у поступку пред редовним судовима. У конкретном случају Уставни суд ће испитати да ли је поступак у цјелини био правичан на начин на који то захтијева члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине (види Уставни суд, Одлука број *АП 20/05* од 18. маја 2005. године, „Службени гласник БиХ” број 58/05).

26. У вези с тим Уставни суд примјећује да је првостепени суд у образложењу своје одлуке навео да „није утврдио у току поступка нити једну повреду права према апеланткињи, јер у току поступка није поднијела нити један ваљан доказ о дискриминацији која је забрањена споменути чланом Европске конвенције и чланом 3 Закона о измјенама и допунама ЗОР-а, а на супрот томе тужена је доказала да таква разлика није направљена, и то исказом свједока, увидом у спискове, те самим тим што је тужитељка [апеланткиња] „позивана на рад да јој се успостави радно-правни статус на пословима које је раније обављала у складу са својом школском спремом, али то није прихватила”. Даље, Кантонални суд је у својој пресуди образложио да је првостепени суд правилно закључио да апеланткиња није

поднијела очигледан доказ дискриминације у погледу примјене члана 143 ЗОР-а. Такође је навео да из члана 3 Закона о измјенама и допунама ЗОР-а, на који се позвао првостепени суд, произилази да је тужитељка [апеланткиња] била дужна да поднесе очигледан доказ да је дискриминисана у примјени члана 143 ЗОР-а. Поред тога, Врховни суд је у својој пресуди навео „да пропуштање тужитељке [апеланткиње] да на изложене чињенице поднесе доказе” којима би поткријепила претходно наведене чињенице (тј. дискриминацију) „заправо значи да тужитељка [апеланткиња] није омогућила суду да о тим правно релевантним чињеницама образује своје увјерење и стога у таквим процесним околностима сноси штетне посљедице усљед њихове недоказаности.”

27. Уставни суд примјећује да су редовни судови при оцјени чињеница у конкретном предмету пропустили да узму у обзир чињенице које је апеланткиња предочила суду, а којима је учинила вјероватним да ју је тужени дискриминисао у примјени члана 143 ЗОР-а у односу на остале запосленике туженог. Међутим, редовни судови су одбили апеланткињин тужбени захтјев уз образложење да није доказала чињенице да постоји дискриминација, а које је истакла у тужбеном захтјеву. На тај начин редовни судови су поступали супротно међународним стандардима који предвиђају да кад тужилац тврди да је дискриминисан а тврдње учини вјероватним, терет доказивања да те тврдње не стоје се пребацује на туженог. Како је Босна и Херцеговина држава која тежи ка интеграцији у Европску унију, њени судови морају да тумаче антидискриминаторско законодавство у духу разумијевања овог правног концепта какав подржава Европска унија, тим прије што Устав Босне и Херцеговине намеће највише стандарде заштите људских права у поређењу са минималним стандардима које намеће Европска конвенција. У том смислу је неопходно да се спомене Директива 2000/78 ЕС од 27. новембра 2000. године („Службени лист Европских заједница” број 303. од 2. децембра 2000. године, у даљњем тексту: Директива), којом се „утврђује општи оквир за једнак третман на подручју запошљавања и одабира звања”. У члану 10 Директиве дефинисан је „терет доказивања”, а предвиђа да ће државе чланице предузети неопходне мјере како би, у складу са својим националним правосудним системима, могле да се побрину да, у случајевима када лица сматрају да им је нанесена неправда јер на њих није примијењен принцип једнаког третмана докажу, пред судом или другим надлежним органом, чињенице из којих може да се претпостави да је било посредне или непосредне дискриминације, на туженој је да докаже да није дошло до кршења принципа једнаког поступања. Ставом (2) члана 10 Директиве предвиђено је да се не спречавају државе чланице да уведу правила о доказивању која су повољнија за тужиоца. Из цитираног правног акта произилази да апеланткиња која наводи дискриминацију мора суду да презентује чињенице на

основу којих може да се претпостави да постоји дискриминација, а од тог момента се терет доказивања пребацује на тужену страну.

28. Уставни суд сматра да су редовни судови, поступајући на наведени начин, занемарили да је апеланткиња изнијела више него довољно чињеница на основу којих би могло да се сумња да постоји дискриминација туженог у примјени члана 143 ЗОР-а. Наиме, апеланткиња је навела да је била приморана да напусти град и родно мјесто због ратних сукоба, да је тужени никада није позвао да се врати на радно мјесто, да је тужени примио нове запосленике, а да није прекинуо радни однос оним запосленицима који су били на списку запослених. Такође је навела да је, сходно статистичким подацима за период од 18. јула 1993. године до 19. новембра 2001. године, тужени запослио 68 нових радника од којих 67 бошњачке националности. Уставни суд, такође, примјећује да се апеланткиња 21. децембра 1999. године обратила туженом писменим захтјевом тражећи да јој се успостави радно-правни статус и да је тужени врати на посао. Сем тога, из стања списка произилази да је тужени апеланткињи тек 2003. године понудио да се врати на посао, условљавајући јој да повуче тужбени захтјев, и то након договора и медијације Омбудсмена, и писма Министарства саобраћаја и комуникација број 01-27-903/03 од 24. јула 2003. године.

29. Све ове наведене чињенице очигледно указују да је апеланткиња суду презентовала чињенице на основу којих ја могло да се претпостави да постоји дискриминација туженог у примјени члана 143 ЗОР-а, па је суд у конкретном случају терет доказивања требало да пребаци на туженог. Међутим, судови су одбили апеланткињин тужбени захтјев којим је тражила да се утврди да ју је дискриминисао тужени у примјени члана 143 ЗОР-а, уз образложење да апеланткиња није омогућила суду да заснује своје мишљење на чињеницама које је презентовала суду. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да редовни судови нису обезбиједили апеланткињи процедурална права стављајући јој претјеран терет доказивања чињеница које су једино туженом биле на располагању, и које апеланткиња није ни морала да доказује, него тужени да оспорава.

30. На основу наведеног, Уставни суд сматра да су у конкретном случају редовни судови произвољном примјеном одредби о терету доказивања повриједили апеланткињино право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Дискриминација у вези са правом на рад

31. Члан II/4 Устава Босне и Херцеговине гласи:

1. Недискриминација

Уживање права и слобода предвиђених у овом члану или у међународним споразумима наведеним у Анексу I овог Устава, осигурано је свим лицима у Босни и Херцеговини без дискриминације по било којем основу као што је пол, раса, боја, језик, вјера, политичко и друго мишљење, национално или социјално поријекло, повезаност с националном мањином, имовина, рођење или други статус.

Члан 14 Европске конвенције гласи:

Уживање права и слобода предвиђених овом конвенцијом осигурава се без дискриминације по било којој основи, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, веза с неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус.

32. Што се тиче навода о дискриминацији у вези са правом на рад, Уставни суд запажа да апеланткиња ове наводе заснива на својој тврдњи да је тужени, доносиоци оспорене одлуке о чекању посла и престанку радног односа позивом на члан 143 ЗОР-а, те понудом да се врати на посао након двије године од подношења тужбе суду, и реорганизације сходно којој је њено радно мјесто по организационој схеми смјештено у Дирекцији у Травнику, учинио дискриминацију на националној основи.

33. Уставни суд подсјећа да ЗОР утврђује да ће запосленик који се затекао на чекању посла, у складу са чланом 143 став 1 овог закона, остати у том статусу најдуже шест мјесеци од дана ступања на снагу закона, ако послодавац прије истека овог рока запосленика не позове на рад. С друге стране, у складу са чланом 143 став 2 овог закона, запосленик који се затекао у радном односу 31. децембра 1991. године и који се у року од три мјесеца од дана ступања на снагу овог закона писмено или непосредно обратио послодавцу ради успостављања радно-правног статуса, сматраће се, такође, запослеником на чекању посла, ако у овом временском периоду није засновао радни однос код другог послодавца. У оба случаја, ако запосленик на чекању посла не буде позван на рад у року из става 1 члана 143 ЗОР-а, престаје му радни однос у складу са чланом 143 став 4 ЗОР. У том случају, запосленик има право на отпремнину, а послодавац не може у року од једне године да запосли друго лице које има исту квалификацију, или исти степен стручне спреме, сем лица из члана 143 ст. 1 и 2 ЗОР, ако је то лице незапослено. Запосленик који сматра да је послодавац повриједио његово право које је утврђено у члану 143 ст. 1 и 2 ЗОР може у законом

прописаном року да поднесе жалбу Кантоналној комисији за имплементацију члана 143 ЗОР-а (у даљем тексту: Кантонална комисија).

34. У конкретном случају, апеланткиња је изјавила жалбу Кантоналној комисији након што је добила рјешење туженог о рјешавању свог радно-правног статуса радника на чекању. Даље, Кантонална комисија је утврдила да апеланткиња има статус запосленика на чекању, те да слиједом тога њен предмет потпада под оквир члана 143 ЗОР-а. Након тога тужени је понудио апеланткињи статус запосленика на чекању, позивајући се на члан 143 став 2 ЗОР-а, укључујући право на накнаду али без могућности да апеланткиња настави са радом. Даље, тужени је апеланткињи понудио повратак на посао тек 2003. године, након извршене реорганизације, с тим да послове обавља у Дирекцији у Травнику. Апеланткиња понуду туженог није могла да прихвати због промјене мјеста рада јер је мајка троје дјеце, од којих је једно дијете хендикепирано.

35. Члан II/4 Устава Босне и Херцеговине, када се анализира са наведеним одредбама, обезбјеђује уставну заштиту против било каквог облика дискриминације, између осталог у области радних односа (члан 5(e)(i) Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације и чл. 2, 6 и 7 Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима). Слично томе, недискриминација је централни дио ЗОР-а (члан 5 овог закона прописује да лице које тражи запослење, као и лице које се запосли, не може да буде стављено у неповољнији положај због расе, боје коже, пола, језика, вјере, политичког или другог мишљења, националног или социјалног поријекла).

36. Као прво, мора да се оцијени да ли је било мијешања у апеланткињино право на недискриминацију, и друго, у случају да је дошло до таквог мијешања, да одреди да ли је било законских основа које би то мијешање оправдавале.

37. Као опште правило, одредба је дискриминаторска ако прави разлику између лица и група лица који су у сличној ситуацији и та разлика нема објективног и разумног оправдања или ако нема разумне пропорционалности између употријебљених средстава и циља који се тежи остварити. Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације и Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима, сами по себи не забрањују различит третман. На примјер, Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације дозвољава посебне мјере како би се обезбиједило једнако уживање људских права групама у неповољном положају (члан 1 став 4). Слично томе, Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима дозвољава ограничење права из овог пакта и то у

оној мјери која је у сагласности са природом ових права и искључиво с циљем да унаприједи опште благостање у демократском друштву. Обично морају да се изнесу крупни разлози како би се оправдало различито третирање људи, нарочито када се ради о прављењу разлика између етничких и расних група. Даље, ако се такви разлози установе, циљ ком се тежи мора да буде законит, а средства кориштена пропорционално. Ово значи, између осталог, да мора да се постигне правичан баланс између општег јавног интереса и права појединца.

38. Посматрајући овај предмет у контексту праксе Уставног суда у сличним предметима, Уставни суд подсјећа да је у предмету број У 38/02 (види Уставни суд, Одлука број У 38/02 „Службени гласник БиХ” број 8/04), закључио „Члан 143 Закона о раду не прави разлику између лица или група лица и стога је *prima facie* недискриминаторски. Међутим, иако закон сам по себи није дискриминаторски, ефекат спровођења тог закона може да буде дискриминаторски (види нпр. *Белгијски језички случај* 23. јули 1968. године, серија А, број 6 (1979-1980), став 10). Слично томе, Уставни суд је у својој пракси утврдио да постоји више начина на које може да настане дискриминација: закон је *prima facie* дискриминаторски; закон је, иако *prima facie* неутралан и примјењиван у складу са својим претпоставкама, донесен с циљем дискриминисања што произилази из историјског тумачења закона, изјава законодаваца, диспаратног утицаја закона, или других посредних доказа о намјери; ефекте претходне *de iure* дискриминације су подржали одговарајући јавни органи на свим државним нивоима не само својим дјеловањем, већ и недјеловањем (види Уставни суд, Одлука број У 5/98 III од 30. јуна 2000. године, „Службени гласник Босне и Херцеговине” број 23/00, став 79). Примјеном члана 143 ЗОР-а, генерално на све запослене на чекању током рата, престанак радног односа је у већини имао утицаја на различите етничке групе. Сходно ставу Уставног суда, у времену тешког економског стања, неки закон може да има оправдани циљ да се запослени привремено ставе на чекање. Међутим, то неће бити случај ако се стављање на чекање или престанак радног односа врши по дискрецији послодавца, произвољно, а посебно по основу дискриминације. Не само да то има дискриминишући ефекат по оне који су отпуштени или који су на чекању током рата, него су им ускраћиване и процесне гаранције у остваривању њихових грађанских права у складу са чланом III/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције. Уставни суд не сматра како би престанак апеланткињиног радног односа, са обавезом исплате отпремнине, олакшао економске потешкоће туженог.

39. Из чињеница утврђених у судском поступку који је окончан оспореним пресудама произилази да се апеланткиња 21. децембра 1999. године обратила туженом писменим захтјевом тражећи да јој се успостави радно-правни статус и да

је тужени врати на посао. Даље, тужени је апеланткињи тек 2003. године понудио повратак на посао, условљавајући јој да повуче тужбени захтјев, и то након договора и медијације Омбудсмена и писма Министарства саобраћаја и комуникација број 01-27-903/03 од 24. јула 2003. године. Такође, 2002. године је извршена реорганизација туженог, а апеланткињино радно мјесто које је везано за кадровске послове по организационој схеми је премјештено у Дирекцију у Травник. Стога апеланткиња (мајка троје дјеце, од којих је једно обољело од „Дауновог синдрома” није била у могућности да прихвати понуду туженог да се врати на посао, будући да је у том случају на посао свакодневно морала да путује из Бугојна, мјеста становања, у Травник у сједиште Дирекције.

40. Уставни суд сматра да је апеланткиња одбијањем тужбеног захтјева од судова којим је тражила да јој тужени омогући безуслован повратак на радно мјесто под условима и у складу са њеним ранијим запослењем и под једнаким условима које имају и други запослени на сличним радним мјестима, доведена у различит положај у односу на остале запослене туженог у истој чињеничној и правној ситуацији.

41. Стога, Уставни суд закључује да је оспореним одлукама судова прекршено апеланткињино право на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са правом на рад из чл. 6 и 7(а), (i) и (ii) Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима и право из члана 5е) и i) Међународне конвенција о уклањању свих облика расне дискриминације.

42. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да су у конкретном случају прекршена апеланткињина права по наведеним основама, те је одлучио о меритуму предмета у складу са чланом 64 став 2 Правила Уставног суда, и наложио туженом да апеланткињи одмах понуди могућност да се врати на рад под условима и у складу са њеним ранијим запослењем и под једнаким условима који имају остали запослени на сличним задацима. Такође, налаже се надлежном суду да о апеланткињином захтјеву за накнаду плата ријеши по хитном поступку и у складу са правним схватањем овог суда. Одлука се доставља туженом и надлежном суду ради обезбјеђивања апеланткињиних уставних права.

Право на суђење у разумном року у оквиру права на правично суђење

а) Релевантни принципи

43. Сходно конзистентној пракси Европског суда и Уставног суда, разумност дужине трајања поступка мора да се цијени у свјетлу околности појединог предмета, водећи

рачуна о критеријумима који су успостављени судском праксом Европског суда, а нарочито о сложености предмета, понашању страна у поступку и надлежног суда или других јавних власти, те о значају који конкретна правна ствар има за апеланта (види Европски суд, *Микулић против Хрватске*, апликација број 53176/99 од 7. фебруара 2002. године, Извјештај број 2002-I, став 38).

44. Сем тога, сходно пракси Европског и Уставног суда, велики број предмета у раду није ваљано оправдање за прекомјерно одуговлачење поступка, а стално враћање одлуке на поновно суђење може да покаже да постоје озбиљни недостаци у организацији судског система (види Европски суд, *Probstmeier против Њемачке*, пресуда од 1. јула 1997. године, став 64, Извјештаји 1997-IV)

45. На крају, Европски суд је указао да је потребна нарочита марљивост надлежних власти у свим предметима који се тичу личног статуса и својства, а да је овај захтјев нарочито важан у државама у којима домаћи закон прописује да одређени судски поступци имају хитан карактер (види Европски суд, *Borgese против Италије*, пресуда од 26. фебруара 1992. године, серија А број 228-Б, став 18).

b) Период који се узима у обзир

46. Уставни суд запажа да је у конкретном предмету поступак почео 8. новембра 2001. године када је апеланткиња поднијела тужбу Општинском суду због заштите права из радног односа. Поступак по апеланткињиној тужби је окончан доношењем Пресуде Врховног суда број 070-0-Рев-06-000170 од 24. јануара 2007. године. Дакле, период који ће Уставни суд испитати износи пет година и два мјесеца, колико је било потребно да апеланткиња дође до коначне одлуке суда.

c) Анализа разумности трајања поступка

47. Уставни суд запажа да се у конкретном случају ради о радном спору ради повратка на посао и исплати плата који се сходно одредбама ЗПП сматра хитним. Уставни суд запажа да се у конкретном питању одлучивало о евентуалној дискриминацији апеланткиње, што може да се сматра питањем које је релативно сложено, с обзиром на чињенична питања која је у таквим случајевима потребно утврдити.

48. У конкретном случају се радило о радном спору, у коме је поступак пред Општинским судом започео 8. новембра 2001. године и у првом дијелу у коме је одржано осам рочишта до доношења Пресуде тог суда број П-1234/02 од 21. јуна 2004. године, трајао преко двије године и пет мјесеци. Ова пресуда је укинута Рјешењем Кантоналног суда у Новом Травнику број Гж-859/04 од 15. децембра

2004. године, а поновљени поступак пред Општинским судом је након одржана два рочишта окончан Пресудом тог суда број П-15/05 од 22. априла 2005. године, дакле трајао је мање од четири мјесеца. Општински суд је након подношења тужбе прво рочиште казао 18. новембра 2002. године, дакле, након више од годину дана. Суд је једно рочиште одгодио на неодређено вријеме и наложио вјештачење сталног судског вјештака на околности утврђивања националне структуре запослених (на дан 18. јули 1993. године) код туженог и плата апеланткиње које би зарадила да је била запослена у периоду од 18. јула 1993. године до дана вјештачења. Уставни суд запажа да је након одлагања рочишта на неодређено вријеме, ради прибављања налаза вјештака, до заказивања сљедећег рочишта протекао период дужи од шест мјесеци. Даље, Општински суд у одговору на апелацију није дао нити један разлог који би могао да се сматра разумним и објективним оправдањем за овако дуго трајање поступка у радном спору који је сходно својој природи хитан, нити из достављеног списка произилази било какав доказ из кога би могла да се утврди апеланткињина одговорност за дужину трајања поступка.

49. Даље, Уставни суд запажа да је Кантонални суд у два наврата одлучивао о апеланткињиним жалбама изјављеним против пресуда Општинског суда и да је одлуке доносио у релативно кратком року, и то о првој апеланткињиној жалби је одлучио у року краћем од шест мјесеци, а о другој апеланткињиној жалби у року краћем од седам мјесеци. Уставни суд сматра да Кантонални суд приликом доношења одлука о жалбама није прекорачио разуман рок. Даље, Уставни суд примјећује да је поступак пред Врховним судом по изјављеној апеланткињиној ревизији против пресуде Кантоналног суда трајао преко годину дана, иако је по својој природи хитан, те да се у одговору на апелацију није читовао у вези са дужином трајања поступка.

50. Имајући у виду наведено, те да се не ради о изузетно комплексном радном спору, Уставни суд закључује да дужина конкретног поступка не задовољава захтјев „разумности” из члана 6 став 1 Европске конвенције, те да постоји кршење права на „суђење у разумном року” као једног од елемената права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Остали наводи

51. Апеланткиња у апелацији наводи да јој је оспореним одлукама повријеђено и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана I Протокола број 1 уз Европску конвенцију, као и право на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције.

52. Уставни суд запажа да се у суштини наводи о кршењу наведених права везују за наводе о кршењу права на недискриминацију које је Уставни суд већ испитао, па ове наводе Уставни суд неће посебно испитивати.

VIII. Закључак

53. Уставни суд закључује да је повријеђено апеланткињино право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције јер судови апеланткињи нису обезбиједили процедурална права намећући јој претјеран терет доказивања чињеница у погледу дискриминације које су туженом биле на располагању. Такође, прекршено је и апеланткињино право на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са правом на рад из чл. 6 и 7(а), (i) и (ii) Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима, као и право из члана 5е)(i) Међународне конвенција о уклањању свих облика расне дискриминације, јер је апеланткиња доведена у различит положај у односу на остале запосленике туженог у истој чињеничној и правној ситуацији.

54. Уставни суд закључује да дужина конкретног поступка не задовољава захтјев „разумности” из члана 6 став 1 Европске конвенције, те да постоји кршење права на „суђење у разумном року” као једног од елемената права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, када одлука о апеланткињиним тужбеном захтјеву којим је затражила заштиту права из радног односа, који је по закону хитан, траје преко пет година и два мјесеца. На основу члана 61 ст. 1 и 2, као и члана 64 ст 1 и 2 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

55. На основу члана 41 Правила Уставног суда, анекс ове одлуке чини изјава о неслагању судије Мирсада Ђемана.

56. Сходно члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Председник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симовић

Изјава о неслагању Мирсада Темана, судије Уставног суда Босне и Херцеговине, у предмету број АП 1093/07

На основу члана 41 став 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), супротно одлуци већине судија о меритуму у предмету број АП 1093/07 од 25. септембра 2009. године, изражавајући дужно поштовање према већинском мишљењу, не слажем се са мишљењем и одлуком већине да је одлукама редовних судова (Врховни суд Федерације БиХ, Кантонални суд Нови Травник и Општински суд у Бугојну) повријеђено апеланткињино право:

- на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције „јер судови нису обезбиједили апеланткињи процедурална права намећући јој претјеран терет доказивања чињеница у погледу дискриминације које су туженом биле на располагању”, као и

- апеланткињино право на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези с правом на рад из чл. 6 и 7(а), (i) и (ii) Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима, као и право из члана 5е) и i) Међународне конвенције о уклањању свих облика расне дискриминације „јер је апеланткиња доведена у различит положај у односу на остале запосленике туженог у истој чињеничној и правној ситуацији”.

У осталом дијелу се слажем са одлуком и већинским мишљењем тј. да, у конкретном случају, постоји кршење права на „суђење у разумном року” као једног од елемената права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Наиме, из чињеничног стања које су утврдили редовни судови, према мом мишљењу, не може да се закључи да је БХ Телеком д.д. Сарајево-Дирекција Травник као тужени своју реорганизацију извршио у намјери да избјегне пријем апеланткиње на посао у Бугојну, нити да је на „њено радно мјесто” референта за радне односе и кадровска питања (ВШ правник) у релевантном периоду примио другог радника, из чега би, у супротном, произилазила оцјена да се ради о дискриминацији.

С друге стране, тужени је, што се види из списка, доказао да у спорном периоду (релевантан период из члана 143 Закона о раду ФБиХ) није примио другог радника на апеланткињино радно мјесто, што значи да је, и када би терет доказивања био искључиво на туженом, тужени, као што су то закључили и редовни судови, дао довољно аргумената о одлучним чињеницама на којима су редовни судови засновали своју одлуку.

Произилази да је у конкретном случају члан 143 ЗОР-а досљедно примијењен, што су редовни судови одговарајуће образложили.

Иако то не улази у правни аспект овога питања, ипак, немогућност и неспремност апеланткиње да због здравственог стања свога дјетета прихвати посао ван мјеста становања (реорганизација туженог) изазива дужно саосјећање али не може да буде разлог за неосноване правне квалификације и заснивање одлука на томе.

Судија
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Predmet broj AP 2667/07

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Z.B. podnesena protiv
Rješenja Kantonalnog suda u Širo-
kom Brijegu broj 008-0-Kž-07-000
016 od 6. rujna 2007. godine i
Rješenja Općinskog suda u Širokom
Brijegu broj 064-0-Kv-07-000 009
od 12. travnja 2007. godine

Odluka od 25. rujna 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP 2667/07**, rješavajući apelaciju **Z.B.**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2, članka 16. stavak 4. točka 9. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik
Valerija Galić, dopredsjednica
Constance Grewe, dopredsjednica
Seada Palavrić, dopredsjednica
Tudor Pantiru, sudac
Mato Tadić, sudac
David Feldman, sudac
Mirsad Ćeman, sudac
Krstan Simić, sudac

na sjednici održanoj 25. rujna 2009. donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Z.B. podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj 008-0-Kž-07-000 016 od 6. rujna 2007. godine i Rješenja Općinskog suda u Širokom Brijegu broj 064-0-Kv-07-000 009 od 12. travnja 2007. godine u odnosu na pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odbacuje se apelacija Z.B. podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj 008-0-Kž-07-000 016 od 6. rujna 2007. godine i Rješenja Općinskog suda u Širokom Brijegu broj 064-0-Kv-07-000 009 od 12. travnja 2007. godine u odnosu na pravo na pravično suđenje iz članka II/3. (e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, jer je *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Z.B. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Splita, Republika Hrvatska, kojega zastupa Zajednički odvjetnički ured Josipa Muselimovića i Ane Primorac iz Mostara, podnio je 1. listopada 2007. godine apelaciju Ustavnome sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Kantonalnog suda u Širokom Brijegu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 008-0-Kž-07-000 016 od 6. rujna 2007. godine i Rješenja Općinskoga suda u Širokome Brijegu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 064-0-Kv-07-000 009 od 12. travnja 2007. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnoga suda, od Kantonalnoga suda, Općinskoga suda i Kantonalnoga tužiteljstva Široki Brijeg (u daljnjem tekstu: Kantonalnog tužiteljstvo) je zatražena 12. siječnja 2009. godine dostava odgovora na apelaciju.

3. Odgovor na apelaciju su dostavili Kantonalno tužiteljstvo 22. siječnja 2009. godine, Općinski sud 28. siječnja 2009. godine, a Kantonalni sud 6. veljače 2009. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnoga suda, odgovori na apelaciju su dostavljeni apelantu 14. srpnja 2009. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata podastrtih Ustavnome sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Rješenjem Općinskoga suda broj 064-0-Kv-07-000 009 od 12. travnja 2007. godine određeno je da proračunu Zapadnohercegovačkog kantona pripada iznos od 40.000 KM koji je, kao jamstvo da apelant neće pobjeći do okončanja kaznenoga postupka koji se vodio protiv njega, apelantova supruga položila na depozitni račun toga suda. U obrazloženju navedenoga rješenja istaknuto je da je Općinsko javno tužiteljstvo u Širokome Brijegu

podiglo Optužnicu broj Kt:32/98 protiv apelanta zbog počinjenoga kaznenoga djela krivotvorenja isprave iz članka 217. stavak 1. preuzetoga Kaznenoga zakona Republike Bosne i Hercegovine u stjecaju sa produljenim kaznenim djelom prevare iz članka 282. stavak 2. u svezi sa stavkom 1. ranije važećega Kaznenoga zakona FBiH. Nakon što je apelantu izrečena prvostupanjska presuda, protiv njega je određen pritvor iz razloga predviđenih člankom 183. stavak 1. točka 1. Zakona o kaznenome postupku FBiH (u daljnjem tekstu: ZKP FBiH). Dalje, Rješenjem broj Kv.14/02 od 17. svibnja 2002. godine Općinski je sud prihvatio prijedlog za određivanje jamstva umjesto pritvora apelantu i na temelju toga je apelantova supruga položila 40.000 KM kao jamstvo da apelant do okončanja kaznenoga postupka neće pobjeći i da se neće kriti.

7. Nakon toga, Rješenjem Kantonalnoga suda broj Kž-4/04 od 1. lipnja 2004. godine, ukinuta je prvostupanjska presuda izrečena apelantu i predmet je vraćen na ponovni postupak Općinskome sudu. Međutim, kako se apelant nije odazvao niti na jedan poziv suda za glavnu raspravu, pravdajući nedolaske bolešću psihičke naravi, te kako se nije odazvao ni na poziv za vještačenje vještaka neuropsihijatra, protiv apelanta je, Rješenjem broj K.93/04 od 9. siječnja 2007. godine, ponovno određen pritvor. Obzirom da je apelant i nakon toga ostao nedostupan državnim organima i na taj način prekršio obveze preuzete prigodom prihvaćanja jamstva, protiv apelanta je raspisana potjernica i na temelju članka 179. stavak 3. ZKP FBiH doneseno predmetno rješenje kojim je položeni iznos postao prihod proračuna Zapadnohercegovačkoga kantona.

8. Protiv navedenoga rješenja apelant je izjavio priziv Kantonalnom sudu koji je Rješenjem broj 008-0-Kž-07-000 016 od 6. rujna 2007. godine priziv odbio i potvrdio prvostupanjsko rješenje. U obrazloženju rješenja Kantonalni je sud naveo da je prvostupanjski sud pravilno postupio kada je donio odluku da iznos od 40.000 KM, koji je položen kao jamstvo da će se apelant redovito odazivati na pozive suda, pripada proračunu Zapadnohercegovačkoga kantona, budući je člankom 179. stavak 3. ranije važećega ZKP FBiH propisano da novčani iznos koji je dat kao jamstvo za zamjenu za ranije određeni pritvor pripada proračunu kantona ukoliko optuženi prekrši obveze koje je preuzeo kada je prihvatio jamstvo koje mu je predložio sud.

9. Općinski je sud, potom, Rješenjem broj K-93/04 od 13. rujna 2007. godine, donio rješenje kojim je kazneni postupak protiv apelanta obustavljen zbog nastupanja apsolutne zastare kaznenoga gonjenja.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. Apelant smatra da mu je pobijanim odlukama povrijeđeno pravo na suđenje pred nepristranim sudom kao jedan od segmenata prava na pravično suđenje iz članka II/3. (e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), kao i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Povredu navedenih prava apelant obrazlaže time da je 26. kolovoza 2007. godine nastupila zastara kaznenoga gonjenja za kaznena djela za koja je optužen i da su iz tog razloga sudovi morali po službenoj dužnosti prekinuti postupak protiv njega, o čemu je i obavještavao mjerodavne sudove „koji nisu reagirali nego su i dalje vodili postupak” protiv njega. Apelant smatra i da su danom nastupanja zastare kaznenoga gonjenja sudovi trebali donijeti rješenje o ukidanju pritvora i rješenje kojim mu se vraća 40.000 KM položenih kao jamstvo kako je bilo propisano zakonom.

b) Odgovor na apelaciju

11. U odgovoru na apelaciju Kantonalni je sud naveo da apelaciju smatra neutemeljenom te da je treba odbiti.

12. U odgovoru na apelaciju Općinski je sud naveo da u postupku pred tim sudom nije došlo do povreda Ustavom i Europskom konvencijom zagarantiranih apelantovih prava i da je taj sud postupao sukladno zakonskim odredbama.

13. U odgovoru na apelaciju Kantonalno tužiteljstvo je navelo da apelaciju treba odbiti jer u postupku pred tim tužiteljstvom kao i pred nadležnim sudovima nije došlo do povreda prava koje apelant navodi u apelaciji.

V. Relevantni propisi

14. U **Zakonu o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine Federacije BiH” br. 43/98 i 23/99) relevantne odredbe glase:

Članak 179. stavak 2.

[...]

Ako okrivljeni pobjegne, rješenjem će se odrediti da je vrijednost data kao jamstvo, prihod proračuna kantona. [...]

Članak 180. st. 1. i 2.

Okrivljeni će se i pored datog jamstva staviti u pritvor ako na uredan poziv ne dođe, a izostanak ne opravda, ako se sprema za bjekstvo ili ako se protiv njega, pošto je ostavljen na slobodi, pojavi koji drugi zakonski temelj za pritvor.

U slučaju iz stavka 1. ovoga članka, jamstvo se ukida. Položeni novčani iznos, dragocjenosti, papiri od vrijednosti ili druge pokretne stvari vraćaju se, a hipoteka se skida. Na isti način će se postupiti i kad se kazneni postupak pravomoćno dovrši rješenjem o obustavi postupka ili presudom. [...]

VI. Dopustivost

15. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovome ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojega suda u Bosni i Hercegovini.

a) Dopustivost *ratione materiae*

16. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije u odnosu na navodnu povredu prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije Ustavni je sud pošao od odredaba članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 16. stavak 4. točka 9. Pravila Ustavnog suda.

17. Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost za pitanja iz Ustava koja se pojave na temelju presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini.

18. Članak 16. stavak 4. točka 9. Pravila Ustavnog suda glasi:

Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

*9. apelacija je *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom;*

19. U svezi s ovim apelantovim navodima, Ustavni sud prvo mora riješiti pitanje primjenjivosti članka 6. Europske konvencije na konkretan slučaj. Navedeni članak Europske konvencije propisuje da [...] *prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu [...]*. S tim u svezi, Ustavni sud opaža da pobijanim rješenjima nije rješavano o utemeljenosti kaznene optužbe protiv apelanta, već je samo odlučeno o tome da dato jamstvo, zbog apelantovoga bjekstva, pripada proračunu kantona, kako je to propisao ZKP.

20. S druge strane, proizlazi da se pobijanim rješenjem utvrđuju građanska prava ili obveze u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije, točnije dužnost da se plati iznos od 40.000 KM u slučaju da se tuženi ne pojavi da odgovori na optužbe podignute protiv njega. Odlučeno je da će novčani iznos, koji je apelant položio kao jamstvo u zamjenu za ranije određenu mjeru pritvora, postati prihod proračuna kantona budući je apelant prekršio obveze preuzete prihvaćanjem jamstva, što je propisana obveza suda sukladno eksplicitnoj odredbi članka 179. stavak 2. ZKP-a FBiH. Međutim, rješenje nema utjecaja na građanska prava apelanta nego njegove žene koja je garantirala njegov dolazak te bila obvezna platiti prijemni iznos nakon što se apelant nije pojavio. Obzirom da se u konkretnom slučaju ne radi o odlukama koje su donesene u postupku u kojemu je odlučivano o kaznenoj optužbi protiv apelanta, niti se tom prilikom odlučivalo o apelantovim građanskim pravima i obvezama već o utvrđivanju građanskih obveza druge osobe, proizlazi da apelantovo pravo iz članka 6. Europske konvencije u ovome slučaju nije uključeno. Kako Ustav Bosne i Hercegovine ne pruža širi opseg zaštite od članka 6. Europske konvencije, slijedi da su navodi apelacije inkompatibilni *ratione materie* sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

b) Dopustivost u odnosu na pravo na imovinu

21. U svezi s apelantovim navodom da mu je pobijanim odlukama povrijeđeno i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju Ustavni sud podsjeća da, sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojega je koristio.

22. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Rješenje Kantonalnog suda broj 008-0-KŽ-07-000 016 od 6. rujna 2007. godine protiv kojeg nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijano je rješenje apelant primio 13. rujna 2007. godine, a apelacija je podnesena 1. listopada 2007. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija u odnosu na pravo na imovinu ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očividno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojega apelacija nije dopustiva.

23. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnoga suda, Ustavni je sud utvrdio da predmetna apelacija u dijelu koji se odnosi na navode o povredi prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1 Protokola broj 1 ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VI. Meritum

24. Apelant pobija navedena rješenja tvrdeći da mu je tim rješenjima povrijeđeno pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

25. Članak II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2, što uključuje:

(...)

(k) *Pravo na imovinu.*

26. Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju glasi:

1. Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

2. Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

27. U odnosu na apelantove navode da mu je pobijanim odlukama povrijeđeno pravo na imovinu, Ustavni sud smatra da je novčani iznos, koji je bio položen kao jamstvo, apelantova „imovina” koja potpada pod zaštitu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Dalje, Ustavni sud smatra da se, u konkretnom slučaju, radi o situaciji koju regulira stavak 2. članka 1. Protokola broj 1, jer je pobijanim rješenjima, prema razvidnim odredbama članka 179. stavak 2. ZKP-a FBiH, iznos položen na ime jamstva postao prihod proračuna kantona zato što je apelant postupio oprečno obvezama koje je preuzeo prigodom određivanja jamstva. S tim u svezi, Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju radi o primjeni zakona u smislu stavka 2. članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju jer je novčani iznos koji je oduzet apelantu postao prihod proračuna kantona *ex lege*, odnosno na temelju eksplicitne odredbe kazneno-procesnoga zakona koja je donesena s ciljem nadziranja korištenja imovine sukladno općim interesima, te da bi se osiguralo nesmetano vođenje kaznenoga postupka i nazočnost apelanta kao okrivljenoga u tome postupku.

28. Što se tiče navoda o tome da pobijana rješenja nisu mogla biti donesena jer je nastupila zastara kaznenoga gonjenja, Ustavni sud opaža da je postupak protiv apelanta obustavljen rješenjem od 13. rujna 2009. godine, dakle nakon pravomoćnosti rješenja o oduzimanju jamstva. Sve do trenutka dok postupak nije bio obustavljen sudskom odlukom kako to zakon propisuje, apelant je imao obvezu biti dostupan organima gonjenja kako se i obvezao kad je položio jamstvo, što je svjesno izbjegavao. Stoga ovi apelantovi navodi nisu od odlučujućega značaja u konkretnoj pravnoj stvari.

29. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi o povredi prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju neutemeljeni.

VIII. Zaključak

30. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju kada je novčani iznos koji je apelant položio kao jamstvo u zamjenu za ranije određenu mjeru pritvora postao prihod proračuna kantona jer apelant nije ispoštovao obveze preuzete prigodom prihvaćanja jamstva, budući je apelant nakon polaganja jamstva postao nedostupan organima gonjenja.

31. Na temelju članka 16. stavak 4. točka 9. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

32. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Predmet broj AP 1209/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Bože Mišure podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 008602 07 Rev od 4. marta 2008. godine i Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 007-0-Gž-07-000 318 od 3. aprila 2007. godine

Odluka od 25. septembra 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj **AP 1209/08**, rješavajući apelaciju **Bože Mišure**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2. i člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Constance Grewe, potpredsjednica

Seada Palavrić, potpredsjednica

Valerija Galić, potpredsjednica

Tudor Pantiru, sudija

Mato Tadić, sudija

David Feldman, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

Krstan Simić, sudija

na sjednici održanoj 25. septembra 2009. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Bože Mišure podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 008602 07 Rev od 4. marta 2008. godine i Presude Kantonalnog suda Mostar broj 007-0-GŽ-07-000 318 od 3. aprila 2007. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Božo Mišura (u daljnjem tekstu: apelant) iz Prozora-Rame, kojeg zastupa Zdravko Rajić, advokat iz Mostara, podnio je 21. aprila 2008. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud). Apelant je podnio apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 58 0 P 008602 07 Rev od 4. marta 2008. godine i Presude Kantonalnog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 007-0-GŽ-07-000 318 od 3. aprila 2007. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda i Federalnog zavoda za mirovinsko-penzijsko i invalidsko osiguranje Mostar (u daljnjem tekstu: tuženi) zatraženo je 19. maja 2008. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Vrhovni sud je dostavio odgovor na apelaciju 30. maja 2008. godine, a Kantonalni sud i tuženi 3. juna 2008. godine.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju dostavljeni su apelantu 23. juna 2008. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelant je bio dugogodišnji zaposlenik u Federalnom zavodu PIO/MIO, a od 1. augusta 2000. godine obavljao je poslove voditelja Sektora za pravne, kadrovske i opće poslove. Rješenjem Vlade Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vlada) apelant je bio imenovan za privremenog direktora Federalnog zavoda PIO/MIO, počevši od 18. augusta 2001. godine. Rješenjem Vlade broj 439/02 od 23. augusta 2002. godine apelant je bio razriješen dužnosti privremenog direktora. Istog dana Rješenjem Vlade broj 441/02 razriješen je i Upravni odbor Federalnog zavoda PIO/MIO. Rješenjem Vlade broj 199/03 od 5. juna 2003. godine Vlada je privremeno imenovala predsjedavajućeg i članove Upravnog odbora Federalnog zavoda PIO/MIO. Nakon toga, Upravni odbor Federalnog zavoda PIO/MIO donio je Odluku broj OU-48/03 od 15. septembra 2003. godine o prestanku radnog odnosa apelantu zaključno sa 1. oktobrom 2003. godine.

Također, novi privremeni direktor Federalnog zavoda PIO/MIO donio je Rješenje broj 01-1138/03 od 6. novembra 2003. godine o prestanku radnog odnosa apelantu. Upravni odbor Federalnog zavoda PIO/MIO je Rješenjem broj UO-1552/03 od 21. novembra 2003. godine odbio apelantovu žalbu i potvrdio rješenje privremenog direktora od 6. novembra 2003. godine.

7. Apelant je 13. novembra 2003. godine podnio tužbu Općinskom sudu u Mostaru (u daljnjem tekstu: Općinski sud) protiv Federalnog zavoda PIO/MIO Mostar radi ostvarivanja prava iz radnog odnosa. Navedenom tužbom apelant je tražio da se kao nezakoniti ponište odluka Upravnog odbora Federalnog zavoda PIO/MIO od 15. septembra 2003. godine, rješenje privremenog direktora Federalnog zavoda PIO/MIO od 6. novembra 2003. godine i rješenje Upravnog odbora Federalnog zavoda PIO/MIO od 21. novembra 2003. godine. Osim toga, tužbom je traženo da se apelant vrati na poslove koje je obavljao ili druge odgovarajuće poslove, te da mu se naknadi šteta zbog neisplaćenih plaća.

8. Općinski sud je donio Presudu broj P.1419/09-I od 30. maja 2005. godine, kojom je odbijen apelantov tužbeni zahtjev. Općinski sud je, pozivajući se na odredbe člana 139. stav 3, a u vezi sa članom 138. st. 2-5 Zakona o radu, ustanovio da je apelant propustio prekluzivni rok i u ovoj pravnoj stvari zakasnio sa podnošenjem tužbe, s obzirom na to da se obratio poslodavcu za rješavanje radnopravnog statusa 16. jula 2003. godine. Dakle, apelant se obratio poslodavcu 11 mjeseci nakon što ga je Vlada Federacije BiH razriješila dužnosti privremenog direktora.

9. Kantonalni sud je povodom apelantove žalbe donio Rješenje broj Gž-930/05 od 11. novembra 2005. godine, kojim je uvažio žalbu, ukinuo prvostepenu presudu i predmet vratio Općinskom sudu na ponovni postupak. U obrazloženju rješenja Kantonalnog suda navedeno je da se na konkretan pravni odnos primjenjuje Zakon o radu. Kantonalni sud je naveo da Općinski sud nije ocijenio činjenice i dokaze na koje je apelant ukazivao tokom prvostepenog postupka, posebno apelantov akt od 26. augusta 2002. godine. Naime, apelant je Vladi uputio akt kojim je tražio rješenje njegovog statusa u skladu sa zakonom, kao i Rješenja o korištenju godišnjeg odmora broj 01-1131/02 od 2. septembra 2002. godine u 2002. godini, te u 2003. godini prema Rješenju broj 01-809-1/03 od 25. augusta 2003. godine. To, prema stavu Kantonalnog suda, ukazuje na pogrešan zaključak Općinskog suda da je apelant zahtjev za uspostavu radnopravnog statusa podnio tek 16. jula 2003. godine, odnosno da je propustio u prekluzivnom, zakonom određenom roku, tražiti uspostavu radnopravnog statusa. Također, Kantonalni sud navodi da Općinski sud nije ocijenio ni činjenicu da je odluka o prestanku radnog odnosa apelantu donesena u vrijeme kada je apelant bio na godišnjem odmoru, što, također, ukazuje na kršenje odredaba Zakona o radu.

10. U ponovljenom postupku Općinski sud je donio Presudu broj P 008602 03 od 14. decembra 2006. godine, kojom je usvojio apelantov tužbeni zahtjev i poništio kao nezakonite navedene odluke i rješenja Federalnog zavoda PIO/MIO. Također je naložio da apelant bude vraćen na iste ili slične poslove, kao i da mu se naknadi šteta zbog neisplaćenih plaća u iznosu od 61.478,38 KM.

11. Iz obrazloženja presude Općinskog suda vidljivo je da je o osnovanosti apelantovog tužbenog zahtjeva odlučeno na osnovu odredaba čl. 96, 138. i 139. Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” br. 43/99 i 32/00; u daljnjem tekstu: Zakon o radu) i člana 4. stav 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” br. 12/03 i 34/03). Stav Općinskog suda je bio da iz dokaza izvedenih tokom postupka nesporno proizlazi da je Upravnom odboru Federalnog zavoda PIO/MIO prestao mandat kada je 15. septembra 2003. godine donio odluku o prestanku radnog odnosa apelantu. Zbog toga je ta odluka smatrana nezakonitom s obzirom na to da ju je donio nenadležni organ. Druge dvije odluke Federalnog zavoda PIO/MIO o prestanku radnog odnosa apelantu donesene su na osnovu navedene odluke Upravnog odbora, zbog čega je Općinski sud zaključio da su nezakonite.

12. Rješavajući o žalbi Federalnog zavoda PIO/MIO, Kantonalni sud je donio Presudu broj 007-0-Gž-07-000 318 od 3. aprila 2007. godine, kojom je djelimično usvojio žalbu Federalnog zavoda PIO/MIO, te preinačio presudu Općinskog suda. Iz dispozitiva navedene presude je vidljivo da je ostavljen na snazi stav 1. dispozitiva prvostepene presude, kojom je poništena kao nezakonita odluka Upravnog odbora od 15. septembra 2003. godine, a tužbeni zahtjev je bio odbijen u dijelu kojim se tražilo poništenje rješenja privremenog direktora Federalnog zavoda PIO/MIO od 6. novembra 2003. godine i rješenja Upravnog odbora od 21. novembra 2003. godine. Apelantov tužbeni zahtjev bio je odbijen i u dijelu u kojem je traženo da se Federalni zavod PIO/MIO obaveže da apelanta vrati na poslove na kojima je radio ili na druge odgovarajuće poslove, a visina naknade štete na ime neisplaćenih plaća smanjena je na iznos od 1.881,56 KM.

13. Iz obrazloženja presude Kantonalnog suda vidljivo je da je taj sud smatrao da se u konkretnom slučaju radi o pogrešnoj primjeni materijalnog prava „ali ne zbog razloga koje navodi žalba” koja u konkretnom slučaju nije dovela u pitanje primjenu odredaba Zakona o radu, već zbog razloga na koje ukazuje Kantonalni sud. Taj sud je smatrao da se u ovom slučaju nisu mogle primijeniti odredbe Zakona o radu, već da se trebaju primijeniti odredbe Zakona o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” broj 13/98; u daljnjem tekstu: Zakon o radnim odnosima i plaćama). Kantonalni sud smatra da je Federalni zavod PIO/

MIO organ uprave s obzirom na to da, prema odredbama člana 95. stav 1. Zakona o upravi u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” broj 28/97; u daljnjem tekstu: Zakon o upravi), „poslove uprave iz nadležnosti Federacije obavljaju federalni organi uprave i federalne ustanove”. Dalje, članom 111. stav 1. istog zakona propisano je da su „federalne ustanove federalni zavodi, federalne direkcije i federalne agencije”, a odredbama člana 3. stav 1. Zakona o organizaciji penzijskog i invalidskog osiguranja u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” broj 32/01; u daljnjem tekstu: Zakon o organizaciji PIO/MIO) naznačeno je da je „Federalni zavod javna ustanova koja će djelovati u skladu sa propisima koji reguliraju rad ustanova”.

14. Kantonalni sud naglašava da Upravni odbor Federalnog zavoda PIO/MIO nije bio nadležan da donese odluku od 15. septembra 2003. godine o prestanku radnog odnosa apelantu, već da je to, prema odredbama člana 147. Zakona o radnim odnosima i plaćama, bilo u nadležnosti Vlade. Kantonalni sud smatra da prema stanju spisa proizlazi da je apelant „*de facto* bio u statusu službenika na raspolaganju u smislu člana 147. stav 4. Zakona o radnim odnosima i plaćama”. Prema tome, taj sud smatra da su se u konkretnom slučaju ispunili uvjeti iz člana 121. stav 1. tačka 4. Zakona o radnim odnosima i plaćama, prema čijim odredbama „službeniku koji je na raspolaganju, ako ne bude postavljen na drugo radno mjesto ili položaj, prestaje radni odnos istekom posljednjeg dana otkaznog roka”, te da je u skladu sa citiranim zakonskim odredbama i prestao radni odnos apelantu.

15. Vrhovni sud je donio Presudu broj 58 0 P 008602 07 Rev od 4. marta 2008. godine, kojom je odbio apelantovu reviziju. Iz obrazloženja navedene presude proizlazi da Vrhovni sud podržava stavove iznesene u obrazloženju presude Kantonalnog suda. Vrhovni sud naglašava da je, prema odredbama člana 221. Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” broj 53/03; u daljnjem tekstu: ZPP), Kantonalni sud imao ovlaštenje da ispita način na koji je prvostepeni sud primijenio materijalno pravo, bez obzira na to što se žalbom nije ukazivalo na pogrešnu primjenu materijalnog prava. Vrhovni sud podržava razloge koje je dao Kantonalni sud u pogledu toga da se na rješavanje spornog odnosa trebaju primijeniti odredbe Zakona o radnim odnosima i plaćama, te navodi da se taj zakon morao primijeniti i na osnovu pravila *lex specialis derogat legi generali*, tj. da kao poseban zakon ima osnov za primjenu za razliku od Zakona o radu kao općeg zakona iz radnih odnosa.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

16. Apelant se poziva na povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), te prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Povrede navedenih prava apelant vidi u tome što su Vrhovni i Kantonalni sud, i uz materijalne dokaze u spisima, očigledno proizvoljno primijenili materijalne propise na njegovu štetu. Apelant naglašava kako su svi akti Federalnog zavoda PIO/MIO u pogledu radnopravnih odnosa, svih zaposlenika bez obzira na funkciju i radno mjesto, zasnovani na odredbama Zakona o radu. Primjena Zakona o radnim odnosima i plaćama u vezi sa članom 128. stav 1. Zakona o upravi nema uporište u Zakonu o organizaciji PIO/MIO, jer apelant nikad nije bio službenik organa uprave, niti je bilo koje pravo ostvario van Federalnog zavoda PIO/MIO.

17. Apelant, također, smatra da mu je povrijeđeno i pravo na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava BiH i člana 14. Evropske konvencije u vezi sa pravom na pravično suđenje. U tom smislu, apelant navodi da ni prema rješenju Vlade Federacije o imenovanju za privremenog direktora tuženog nije bio službenik organa uprave i sva prava iz radnog odnosa je ostvarivao kod tuženog kao poslodavca. Također, apelant navodi da u situaciji kada direktor ili zamjenik tuženog ne bude ponovo imenovan na tu funkciju, odnosno bude razriješen ili smijenjen, ne dolazi do *ex lege* prestanka radnog odnosa, već se u takvoj situaciji radnopravni status rješava u skladu sa općim aktima i o drugačijem radnopravnom statusu odlučuje izvršni organ, a kako je to i urađeno u kasnijim situacijama sa drugim privremenim direktorima.

18. Apelant je predložio da Ustavni sud usvoji apelaciju i ukine osporene presude, a da na snazi ostavi Presudu Općinskog suda broj P008602 03 od 14. decembra 2006. godine.

b) Odgovor na apelaciju

19. Vrhovni sud je u odgovoru na apelaciju naveo da u cijelosti ostaje pri svojoj odluci smatrajući da nisu povrijeđena prava na koja apelant ukazuje u apelaciji.

20. U odgovoru na apelaciju Kantonalni sud je istakao da u cijelosti ostaje pri razlozima iznesenim u osporenoj odluci i predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana.

21. U odgovoru na apelaciju tuženi je predložio da se apelacija odbije kao neosnovana s obzirom na to da osporenim odlukama nisu povrijeđena apelantova prava navedena u apelaciji.

V. Relevantni propisi

22. **Zakon o organizaciji penzijskog i invalidskog osiguranja u Federaciji Bosne i Hercegovine** („Službene novine FBiH” broj 32/01) u relevantnom dijelu glasi:

Član 2. stav 1.

Za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja osniva se Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje (u daljnjem tekstu: Federalni zavod).

Član 3. st. 1. i 2.

Federalni zavod je javna ustanova koja će djelovati u skladu sa propisima koji reguliraju rad ustanova, ako ovim zakonom nije drugačije uređeno.

Federalni zavod je pravno lice sa pravima, obavezama i odgovornošću utvrđenim ovim zakonom, drugim zakonima i Statutom Federalnog zavoda (u daljnjem tekstu: Statut).

Član 5. st. 1. i 2.

Federalnim zavodom upravlja Upravni odbor.

Upravni odbor se sastoji od jedanaest članova koje imenuje Vlada Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vlada Federacije). Od toga, deset članova se imenuje na prijedlog vlada kantona, a jedan član na prijedlog Udruženja penzionera u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Član 10. stav 1.

Federalnim zavodom rukovodi direktor.

Član 11. stav 4.

Direktora imenuje i razrješava Vlada Federacije.

Član 15.

Administrativna služba sredstva za svoj rad ostvaruje iz prihoda Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja. Na visinu tih sredstava saglasnost daje Vlada Federacije.

23. **Zakon o ustanovama** („Službeni list RBiH” br. 6/92, 8/93 i 13/94) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

Ustanova u smislu ove odredbe osniva se za obavljanje djelatnosti obrazovanja, nauke, kulture, fizičke kulture, zdravstva, dječije zaštite, socijalne zaštite, socijalne sigurnosti i drugih djelatnosti utvrđenih zakonom, ako cilj obavljanja djelatnosti nije stjecanje dobiti.

Ustanova ima svojstvo pravnog lica.

Član 3. st. 1. i 2.

Za obavljanje javne službe osniva se javna ustanova.

Pod javnom službom, u smislu ove uredbe, podrazumijeva se trajno i nesmetano obavljanje djelatnosti u javnom interesu Republike Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Republika), općine ili gradske zajednice.

Član 12.

Ustanovi se mogu povjeriti javna ovlaštenja iz djelokruga organa državne uprave za vršenje i stručnih poslova, u skladu sa zakonom.

Član 39.

Ustanova stječe sredstva za rad iz sredstava osnivača, budžeta Republike, općine ili gradske zajednice, sredstava fonda, od naknade za obavljanje intelektualnih, obrazovnih, kulturnih, zdravstvenih i drugih usluga, od ličnog učešća korisnika usluga, prodajom materijalnih dobara iz drugih izvora, pod uvjetima određenim zakonom ili aktom o osnivanju ustanove.

24. **Zakon o radu** („Službene novine FBiH” br. 43/99 i 32/00) u relevantnom dijelu glasi:

Član 87.

Poslodavac može otkazati ugovor o radu zaposleniku uz propisani rok ako:

- 1. je takav otkaz opravdan iz ekonomskih, tehničkih ili organizacijskih razloga, ili*
- 2. zaposlenik nije u mogućnosti da izvršava svoje obaveze iz radnog odnosa.*

Poslodavac može otkazati ugovor o radu u slučajevima iz stava 1. ovog člana ako se, s obzirom na veličinu, kapacitet i ekonomsko stanje poslodavca i mogućnosti zaposlenika, ne može osnovano očekivati od poslodavca da zaposli zaposlenika na druge poslove ili da ga obrazuje za rad na drugim poslovima.

Član 138. st. 2. do 5.

Zaposlenik koji nakon završetka vojne službe želi da nastavi rad kod istog poslodavca, dužan je da ga o tome obavijesti u roku od 30 dana od dana prestanka vojne službe, a poslodavac je dužan primiti zaposlenika na rad u roku od 30 dana od dana obavijesti zaposlenika.

Zaposlenika, koji je obavijestio poslodavca u smislu stava 2. ovog člana, poslodavac je dužan rasporediti na poslove na kojima je radio prije stupanja u vojnu službu ili druge odgovarajuće poslove, osim ako je prestala potreba za obavljanjem tih poslova zbog ekonomskih, tehničkih ili organizacijskih razloga iz člana 98. ovog zakona.

Ako poslodavac ne može vratiti na rad zaposlenika, zbog prestanka potrebe obavljanja poslova u smislu stava 3. ovog člana, dužan mu je isplatiti otpremninu utvrđenu u članu 100. ovog zakona, s tim da se prosječna plaća dovede na nivo plaće koju bi zaposlenik ostvario da je radio.

Ako zaposleniku prestane radni odnos u smislu stava 3. ovog člana, poslodavac ne može u roku od godinu dana zaposliti drugo lice koje ima istu kvalifikaciju ili isti stepen stručne spreme, osim lica iz stava 1. ovog člana.

Član 139.

Zaposleniku izabranom, odnosno imenovanom na neku od javnih dužnosti u organe Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, organe kantona, grada i općine i zaposleniku izabranom na profesionalnu funkciju u sindikatu, prava i obaveze iz radnog odnosa na njegov zahtjev miruju, a najduže četiri godine od dana izbora, odnosno imenovanja.

Na zaposlenika iz stava 1. ovog člana shodno se primjenjuju odredbe iz člana 138. st. 2. do 5. ovog zakona.

25. Zakon o upravi u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” broj 28/97) u relevantnom dijelu glasi:

Član 4.

Organ uprave osniva organ zakonodavne vlasti na prijedlog vlade, a gradske, odnosno općinske službe, gradsko, odnosno općinsko vijeće, na prijedlog gradonačelnika, odnosno općinskog načelnika.

Član 10.

Sredstva za rad organa uprave osiguravaju se u budžetu Federacije, u budžetu kantona-županije, grada, odnosno u budžetu općine.

Član 56.

Osnovi radnih odnosa službenika i namještenika u organima uprave uređuju se posebnim federalnim zakonom.

Član 60. stav 1.

Organom uprave rukovodi rukovodilac.

Član 74.

Sredstva za rad organa uprave utvrđuje organ zakonodavne vlasti na prijedlog organa izvršne vlasti, polazeći od potrebe osiguranja vršenja poslova iz nadležnosti organa uprave i drugih uvjeta za obavljanje poslova iz nadležnosti organa uprave.

Sredstva za rad organa uprave čine: sredstva za plaće, sredstva za posebne namjene, sredstva za materijalne troškove i sredstva opreme.

Prihodi koje organi uprave ostvare svojom djelatnošću unose se u budžet Federacije, kantona-županije, grada, odnosno općine, ako zakonom, odnosno propisom gradskog i općinskog vijeća nije drugačije određeno.

Član 95.

Poslove uprave iz nadležnosti Federacije obavljaju federalni organi uprave i federalne ustanove, u okviru nadležnosti utvrđenih Ustavom i federalnim zakonom.

Određene poslove uprave iz nadležnosti Federacije obavljaju, na osnovu federalnog zakona, i drugi federalni organi.

Član 101.

S ciljem osiguranja provođenja federalne politike i izvršavanja federalnih zakona, Vlada Federacije, odnosno premijer, u vezi s tim utvrđuje zadatke federalnim organima uprave i federalnim ustanovama, izdaje zadatke u vezi sa predlaganjem i davanjem preporuka u pogledu propisa iz okvira nadležnosti federalnih organa uprave i federalnih ustanova, nalaže i povjerava federalnim organima uprave izdavanje uputstava, instrukcija, naredbi i donošenje propisa radi osiguranja izvršavanja zakona iz nadležnosti federalnih organa uprave i nalaže i povjerava izvršavanje drugih zadataka federalnim organima uprave i federalnim ustanovama.

Član 108.

Federalni organi uprave su federalna ministarstva i federalne uprave. Federalne uprave mogu se osnivati kao samostalne federalne uprave i kao federalne uprave u sastavu federalnog ministarstva.

Član 111.

Federalne ustanove su federalni zavodi, federalne direkcije i federalne agencije.

Federalnim zakonom kojim se utvrđuju organizacija i djelokrug federalnih organa uprave i federalnih ustanova mogu se osnovati i druge vrste federalnih ustanova.

Federalne ustanove mogu se osnovati kao samostalne federalne ustanove i kao federalne ustanove u sastavu federalnog ministarstva.

Federalne ustanove imaju svojstvo pravnog lica, ako federalnim zakonom nije drukčije određeno.

Član 112.

Federalni zavod osniva se za vršenje određenih stručnih i drugih poslova koji pretežno zahtijevaju primjenu stručnih i naučnih metoda rada i s njima povezanih upravnih poslova čija priroda i način izvršavanja zahtijeva posebno organiziranje i samostalnost u radu.

Član 128.

Federalni ministar, zamjenik federalnog ministra, direktor i zamjenik direktora samostalne federalne uprave i federalne ustanove, kao i direktor federalne uprave i ustanove u sastavu federalnog ministarstva, ostvaruju svoja prava i obaveze iz radnih odnosa prema propisima koji se primjenjuju na službenike federalnih organa uprave, ako federalnim zakonom nije drukčije određeno.

Plaće federalnog ministra, zamjenika federalnog ministra, direktora i zamjenika direktora samostalne federalne uprave i federalne ustanove, kao i direktora federalne uprave i ustanove i sastavu federalnog ministarstva, uređuju se federalnim zakonom.

26. Zakon o federalnim ministarstvima i drugim organima federalne uprave („Službene novine FBiH” broj 19/03) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

Ovim zakonom osnivaju se federalna ministarstva, federalne uprave i federalne ustanove Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija), utvrđuje njihov djelokrug i uređuju druga pitanja značajna za njihovu organizaciju i funkcioniranje.

Član 2.

Poslove uprave iz okvira nadležnosti Federacije vrše federalna ministarstva, federalne uprave i federalne ustanove predviđene ovim zakonom. Sva ministarstva su dužna obavljati svoje poslove u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Član 4.

Federalna ministarstva su: 1. Federalno ministarstvo odbrane-Federalno ministarstvo odbrane; 2. Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova-Federalno ministarstvo unutarnjih poslova; 3. Federalno ministarstvo pravde; 4. Federalno ministarstvo finansija-Federalno ministarstvo financija; 5. Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije; 6. Federalno ministarstvo prometa i komunikacija; 7. Federalno ministarstvo rada i socijalne politike; 8. Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica; 9. Federalno ministarstvo za pitanja branitelja i invalida domovinskog rata-Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata; 10. Federalno ministarstvo zdravstva; 11. Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke; 12. Federalno ministarstvo kulture i sporta; 13. Federalno ministarstvo trgovine; 14. Federalno ministarstvo prostornog uređenja i okoliša; 15. Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva; 16. Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta.

Član 21.

Samostalne federalne uprave su: 1. Federalna uprava civilne zaštite i 2. Federalna uprava za geodetske i imovinskopravne poslove.

Član 24.

Samostalne federalne ustanove su: 1. Federalni zavod za statistiku; 2. Federalni meteorološki zavod; 3. Arhiv Federacije; 4. Federalni zavod za programiranje razvoja; i 5. Federalna direkcija robnih rezervi.

Član 31.

Rukovođenje federalnim ministarstvima, federalnim upravama i federalnim ustanovama vrši se na način predviđen Zakonom o upravi Federacije Bosne i Hercegovine.

27. Zakon o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” broj 13/98) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se osnovna prava, obaveze, odgovornost, plaće i druge naknade iz radnog odnosa službenika u organima uprave Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija) i organima uprave kantona-županija, odnosno službama za upravu grada i općina (u daljnjem tekstu: organi uprave i službe za upravu) i drugim organima i službama određenim ovim zakonom.

Član 7.

Na prava, obaveze i odgovornosti iz radnog odnosa, koji nisu uređeni ovim zakonom, primjenjuju se opći propisi o radu i kolektivni ugovori.

Član 147.

Rukovodiocu federalnog organa uprave i federalne ustanove i njegovom zamjeniku koji budu smijenjeni s funkcije ne prestaje radni odnos, već se bez konkursa raspoređuju na odgovarajuće radno mjesto u isti ili drugi federalni organ uprave ili federalnu ustanovu za koje ispunjavaju uvjete stručne spreme.

Rješenje o raspoređivanju smijenjenog rukovodioca i njegovog zamjenika donosi Vlada Federacije najkasnije u roku od 15 dana od dana smjenjivanja.

Ako smijenjeni rukovodilac i njegov zamjenik ne prihvate raspored u skladu sa rješenjem iz stava 2. ovog člana, prestaje im radni odnos istekom 30 dana od dana kad im je uručeno rješenje iz stava 2. ovog člana.

Ako nije moguće izvršiti raspored smijenjenog rukovodioca i njegovog zamjenika u skladu sa odredbama stava 1. ovog člana, oni ostvaruju prava iz radnog odnosa u skladu sa odredbama ovog zakona koje se odnose na prava službenika koji se stavljaju na raspolaganje.

Rješenje o raspoređivanju i stavljanju na raspolaganje rukovodioca i njegovog zamjenika, u skladu sa odredbama ovog člana, donosi Vlada Federacije. Tim rješenjem određuju se federalni organ uprave, odnosno federalna ustanova u kojima će rukovodilac i njegov zamjenik ostvarivati prava iz radnog odnosa za vrijeme raspolaganja.

Član 148.

Ako rukovodeći službenik kojeg postavlja ili imenuje Vlada Federacije ne bude, po isteku vremena na koje je postavljen, odnosno imenovan, ponovo postavljen ili imenovan na istu dužnost u federalnom organu uprave i federalnoj ustanovi, Vlada Federacije, bez konkursa, raspoređuje tog službenika na druge poslove u istom ili drugom federalnom organu uprave i federalnoj ustanovi za koje ispunjava uvjete stručne spreme.

Ako rukovodeći službenik odbije raspored na odgovarajuće poslove iz stava 1. ovog člana, prestaje mu radni odnos.

Ako u roku od mjesec dana nije moguće izvršiti raspored rukovodećeg službenika koji nije ponovo postavljen ili imenovan, taj službenik stavlja se na raspolaganje u skladu sa odredbama ovog zakona koje se odnose na službenike na raspolaganju.

Rješenje o stavljanju rukovodećeg službenika iz stava 1. ovog člana na raspolaganje, odnosno prestanku radnog odnosa donosi Vlada Federacije.

Za vrijeme raspolaganja rukovodeći službenik ostvaruje pravo na plaću i druge naknade u federalnom organu uprave i federalnoj ustanovi u kojima je rukovodeći službenik bio na službi do donošenja rješenja o stavljanju na raspolaganje.

Odredbe ovog člana primjenjuju se i u slučaju ako rukovodeći službenik bude smijenjen sa dužnosti.

Odredbe ovog člana odnose se i na rukovodeće službenike koje, u skladu sa federalnim zakonom, postavlja i smjenjuje rukovodilac federalnog organa uprave i federalne ustanove.

28. Zakon o parničnom postupku („Službene novine FBiH” broj 53/03) u relevantnom dijelu glasi:

Član 221.

Drugostepeni sud ispituje prvostepenu presudu u onom dijelu u kojem se osporava žalbom, u granicama razloga navedenih u žalbi, pazeći po službenoj dužnosti na primjenu materijalnog prava i povrede odredaba parničnog postupka koje se odnose na stranačku sposobnost i zastupanje.

VI. Dopustivost

29. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

30. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

31. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 58 0 P 008602 07 Rev od 4. marta 2008. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 26. marta 2008. godine, a apelacija je podnesena 21. aprila 2008. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

32. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

33. Apelant osporava presude Vrhovnog i Kantonalnog suda tvrdeći da su mu tim presudama povrijeđena prava iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno člana 6. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Apelant, također, smatra da mu je povrijeđeno i pravo na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi sa pravom na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

34. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

35. Ustavni sud podsjeća na to da se, prema ustaljenoj praksi Ustavnog suda i Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud), član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjuje na postupke čiji je ishod odlučujući za utvrđivanje građanskih prava i obaveza. Osim toga, uvjet za primjenjivost člana 6. stav 1. Evropske konvencije je da u konkretnom postupku postoji spor oko utvrđivanja građanskih prava i obaveza.

36. Ustavni sud zapaža da se u konkretnom slučaju, u postupku koji je okončan presudom Vrhovnog suda, odlučivalo o apelantovom zahtjevu za utvrđenje nezakonitosti odluka o prestanku radnog odnosa, te obavezi tuženog da apelanta vrati na poslove na kojima je radio ili druge odgovarajuće poslove, uz naknadu štete zbog neisplaćenih plaća, dakle, odlučivalo se o predmetu građansko pravne prirode. Iz navedenog proizlazi da je član 6.

stav 1. Evropske konvencije primjenjiv na konkretan slučaj. U vezi s tim, Ustavni sud će ispitati da li je postupak pred sudom bio pravičan onako kako to zahtijevaju član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. stav 1. Evropske konvencije.

37. Apelantovi navodi o kršenju prava na pravično suđenje se, u suštini, svode na pogrešnu primjenu materijalnog prava. U vezi s tim, Ustavni sud, prije svega, ukazuje na to da, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, Odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li su eventualno povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminaciona. Dakle, u okviru apelacione nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Evropske konvencije u postupku pred redovnim sudovima. Stoga, Ustavni sud će u konkretnom slučaju ispitati da li je postupak u cjelini bio pravičan na način na koji to zahtijeva član 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 20/05* od 18. maja 2005. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 58/05).

38. Zadatak Ustavnog suda u konkretnom slučaju, u smislu prava na pravičan postupak iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, jeste da ocijeni da li je primjena zakona u postupku povodom žalbe i revizije Kantonalnog i Vrhovnog suda bila proizvoljna ili ne. U tom smislu, Ustavni sud zapaža da je Općinski sud, kao sud prve instance, usvojio apelantov tužbeni zahtjev primjenom odredaba Zakona o radu.

39. Suprotno odluci Općinskog suda, Kantonalni i Vrhovni sud su svoje odluke zasnovali na stanovištu da se na konkretan pravni odnos treba primijeniti Zakon o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave koji je *lex specialis*, a osnov za primjenu, kako su obrazložili u Zakonu o upravi Federacije BiH. U osporenim presudama sudovi su, prije svega, ukazali na to da, prema odredbi člana 95. stav 1. Zakona o upravi Federacije BiH, poslove uprave iz nadležnosti Federacije obavljaju federalni organi uprave i federalne ustanove, a članom 111. st. 1. i 4. navedenog zakona propisano je da su federalne ustanove federalni zavodi i direkcije i da imaju svojstvo pravnog lica. Ustavni sud primjećuje da je članom 3. Zakona o organizaciji penzijskog i invalidskog osiguranja Federacije, koji je stupio na snagu 1. augusta 2001. godine, propisano da je Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje javna ustanova koja će djelovati u skladu sa propisima koji reguliraju

rad ustanova, ako tim zakonom nije drugačije određeno. Kako je tuženi Federalni zavod nadležan za obavljanje poslova iz nadležnosti Federacije a u oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja, redovni sudovi su u osporenim odlukama zaključili da se na konkretan slučaj treba primijeniti Zakon o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave kao zakon *lex specialis* a ne Zakon o radu kao opći propis iz radnih odnosa.

40. Redovni sudovi su u obrazloženju osporenih odluka naveli da je Vlada Federacije imenovala novi Upravni odbor tuženog 5. juna 2003. godine i čiji je mandat trajao do 5. augusta 2003. godine. S obzirom na navedeno, odluku o prestanku radnog odnosa apelantu, koju je donio Upravni odbor 15. septembra 2003. godine, a na osnovu odluke Vlade Federacije o apelantovom razriješenju sa funkcije privremenog direktora, smatrali su nezakonitom, jer ju je donio nenadležni organ. U smislu odredaba člana 147. Zakona o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave, prestanak apelantovog radnog odnosa bio je u nadležnosti Vlade Federacije, pa su redovni sudovi smatrali da su zakonita rješenja o prestanku radnog odnosa apelantu koja je donio privremeni direktor 6. novembra 2003. godine a potvrdio Upravni odbor 21. novembra 2003. godine, osim što je utvrđeno da je apelantu radni odnos prestao 25. novembra 2003. godine, a ne 1. novembra 2003. godine. Kantonalni sud je u obrazloženju presude istakao da se apelant 26. augusta 2002. godine obratio Vladi Federacije, koja je u tom periodu obavljala funkciju Upravnog odbora tuženog, sa zahtjevom za godišnji odmor i uz naznaku da očekuje rješenje svog radnopravnog statusa u skladu sa zakonom. Uzevši u obzir nespornu činjenicu da nadležno ministarstvo nije sačinilo prijedlog o eventualnom rješavanju apelantovog radnopravnog statusa, te da je apelant i nakon smjenjivanja ostao u radnom odnosu kod tuženog, sud je apelantov status tretirao kao da je „na raspolaganju”. S obzirom na odredbu člana 121. stav 1. tačka 4. Zakona o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave, prema kojoj *službeniku koji je na raspolaganju, ako ne bude postavljen na drugo radno mjesto ili položaj, prestaje radni odnos istekom posljednjeg dana otkaznog roka*, sudovi su u obrazloženju osporenih odluka istakli da je apelant razriješen dužnosti privremenog direktora 23. augusta 2002. godine, te je bio na raspolaganju do 24. augusta 2002. godine, a od 25. augusta 2003. godine mu je tekao otkazni rok od tri mjeseca, tj. do 25. novembra 2003. godine, kada mu je prestao radni odnos.

41. Ustavni sud smatra da su neprihvatljivi apelantovi navodi o tome da je proizvoljno primijenjeno materijalno pravo, budući da su Kantonalni i Vrhovni sud jasno i argumentirano obrazložili zašto se na konkretan slučaj treba primijeniti Zakon o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave a ne Zakon o radu i zašto je odbijen kao neosnovan apelantov tužbeni zahtjev da se utvrdi da su nezakonita rješenja o prestanku radnog odnosa.

42. Na osnovu izloženog, Ustavni sud smatra da Vrhovni i Kantonalni sud nisu na arbitraran način primijenili odgovarajuće pozitivne zakonske propise i da takva primjena prava ne predstavlja kršenje apelantovog prava na pravično suđenje. U presudama su navedeni potrebni razlozi za njihovo donošenje i data su detaljna, jasna i iscrpna obrazloženja odluka. Također, ne postoje drugi elementi koji bi ukazivali na to da je postupak bio nepravičan, a apelant nije opovrgnuo nijednu procesnu radnju u postupku donošenja osporenih odluka.

43. Ustavni sud je zaključio da u konkretnom slučaju nije povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Zabrana diskriminacije u vezi sa pravom na pravično suđenje

44. Apelant smatra da mu je povrijeđeno i pravo na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi sa pravom na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

45. Član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije prema bilo kojem osnovu kao što je spol, rasa, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

Član 14. Evropske konvencije glasi:

Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije prema bilo kojem osnovu, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.

46. Prema pravnoj praksi Evropskog suda, pravo iz člana 14. Evropske konvencije je akcesorno pravo. To znači da ovaj član ne osigurava nezavisno i samostalno pravo na nediskriminaciju, već se na diskriminaciju prema ovom članu može pozvati samo u vezi sa „uživanjem prava i sloboda garantiranih Evropskom konvencijom”. Apelant se u konkretnom slučaju žalio da je diskriminiran u vezi sa pravom na pravičan postupak.

47. Ustavni sud podsjeća na praksu Evropskog suda prema kojoj diskriminacija postoji samo ako se lice ili grupa lica u istoj situaciji različito tretira, a ne postoji neko objektivno

i razumno opravdanje za različit tretman (vidi Evropski sud, *Belgijski predmet o jezicima*, presuda od 23. jula 1968. godine, serija A, broj 6).

48. Ustavni sud, prije svega, mora utvrditi da li se prema apelantu postupalo različito od drugih u istoj ili sličnoj situaciji. Svako različito postupanje se smatra diskriminacijom, ukoliko nema razumno i objektivno opravdanje, odnosno ukoliko ne slijedi zakoniti cilj ili ako nema razumnog odnosa proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi postići.

49. U konkretnom slučaju apelant u pogledu prava na nediskriminaciju nije dostavio bilo kakav dokaz koji bi mogao pokazati da se zaista radi o diskriminaciji u uživanju prava na pravično suđenje, prema bilo kojem osnovu, kako je navedeno u članu II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, niti to proizlazi iz informacija i dokumenata predloženih Ustavnom sudu. Prema tome, Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi o diskriminaciji paušalni, a eventualna proizvoljnost i diskriminirajuća primjena zakona nije očigledna.

50. Na osnovu navedenog, Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđeno pravo na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije, a u vezi sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali navodi

51. U skladu sa zaključkom u vezi sa povredom člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da nije potrebno posebno razmatrati dio apelacije koji se odnosi na navodnu povredu prava iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

52. Ustavni sud zaključuje da u konkretnom predmetu nije povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, jer način na koji su redovni sudovi protumačili i primijenili pozitivnopravne propise ne može se smatrati proizvoljnim. Razlozi za donošenje presuda koji su izneseni u osporenim presudama, a koji se odnose na primjenu prava, bili su jasno, precizno i detaljno obrazloženi. U osporenim presudama su navedeni svi potrebni razlozi za njihovo donošenje i data su detaljna obrazloženja a ne postoje nikakvi drugi prigovori koji ukazuju na to da je postupak pred sudovima bio nepravičan. Također, Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na nediskriminaciju u vezi sa pravom na pravično suđenje, jer apelant

nije ponudio nikakav dokaz o tome da su lica koja se nalaze u istoj i sličnoj situaciji tretirana na različit način, a takva diskriminacija ne proizlazi ni iz osporenih presuda.

53. Na osnovu člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

54. U smislu člana 41. Pravila Ustavnog suda, aneks ove odluke čine izdvojena mišljenja potpredsjednice Valerije Galić i sudije Mate Tadića o neslaganju sa odlukom.

55. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Zajedničko izdvojeno mišljenje potpredsjednice Valerije Galić i sudije Mate Tadića suprotno odluci Ustavnog suda BiH u predmetu broj AP 1209/08 od 25. septembra 2009. godine

U skladu sa članom 41. Pravila Ustavnog suda BiH („Službeni glasnik BiH” br. 60/05, 54/08 i 51/09), dajemo zajedničko izdvojeno mišljenje suprotno navedenoj odluci iz sljedećih razloga:

1. Uvažavajući standardnu praksu Ustavnog suda BiH, prema kojoj Ustavni sud, općenito, nije nadležan vršiti provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redovni sudovi protumačili pozitivnopravne propise, osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava, u konkretnom slučaju smatramo da navodi apelacije ukazuju na to da su povrijeđena apelantova ustavna prava zbog proizvoljnog postupanja redovnih sudova prilikom primjene relevantnih pozitivnopravnih propisa.

2. U ovom predmetu suštinsko pitanje koje se postavilo pred Ustavni sud BiH bilo je da li su Kantonalni sud u Mostaru i Vrhovni sud Federacije BiH proizvoljno primijenili odredbe materijalnog prava kada su utvrdili da je apelant imao status državnog službenika, te da se na njegov slučaj trebaju primijeniti odredbe Zakona o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” broj 13/98), a ne odredbe Zakona o radu („Službene novine FBiH” br. 43/99 i 32/00).

3. U konkretnom slučaju, mišljenja smo da su redovni sudovi zaista proizvoljno primijenili materijalno pravo kada su konstatairali da iz utvrđenog činjeničnog stanja proizlazi da je Federalni zavod PIO/MIO organ uprave, te da se zakonitost prestanka radnog odnosa apelantu i drugi zahtjevi trebaju ispitati u skladu sa odredbama Zakona o radnim odnosima i plaćama.

4. Naime, nesporno je da navedene odredbe Zakona o upravi propisuju da poslove uprave obavljaju federalne ustanove u koje se ubrajaju i zavodi. Međutim, u konkretnom slučaju, osim što Zakon o upravi naznačava riječi „ustanova” i „zavod”, nema niti jednog drugog argumenta da se Federalni zavod PIO/MIO može smatrati ustanovom, odnosno zavodom, u smislu navedenog zakona. Smatramo da Federalni zavod PIO/MIO sa aspekta rukovodne strukture i načina finansiranja nema ništa zajedničko sa organima uprave u smislu Zakona o upravi. Prema relevantnim odredbama Zakona o organizaciji PIO/MIO u Federaciji, Federalni zavod PIO/MIO je „javna ustanova” (član 1. stav 1) kojom „upravlja Upravni odbor” (član 5. stav 1), te čija „Administrativna služba sredstva za svoj rad ostvaruje iz prihoda Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja” (član 15). Nasuprot

tome, odredbe člana 95. Zakona o upravi ne govore o „javnim ustanovama” već o „federalnim ustanovama”, a odredbe čl. 10. i 60. stav 1. i člana 74. istog zakona propisuju da se federalni organi uprave finansiraju isključivo iz budžeta Federacije, te da organima uprave rukovodi rukovodilac. Dakle, Zakon o upravi ne daje ni najmanju mogućnost da federalni organi uprave, uključujući i federalne ustanove, mogu biti finansirani mimo budžeta iz vlastitih prihoda kao što je slučaj sa Federalnim zavodom PIO/MIO, odnosno da federalnim organima može upravljati Upravni odbor kao što upravlja Federalnim zavodom PIO/MIO.

5. Međutim, prema našem mišljenju, osim navedenog, najvažniji faktor koji isključuje primjenu odredaba Zakona o upravi nad Federalnim zavodom PIO/MIO jeste Zakon o federalnim ministarstvima i drugim organima federalne uprave. Taj zakon u čl. 4, 21. i 24. decidirano nabrja sva federalna ministarstva, federalne uprave i federalne ustanove. Nigdje među njima nema Federalnog zavoda PIO/MIO. Osim toga, navedeni zakon decidirano propisuje da poslove uprave vrše samo „federalna ministarstva, federalne uprave i federalne ustanove predviđene ovim zakonom” (član 2), te da se „rukovođenje vrši na način predviđen Zakonom o upravi” (član 31). Stoga, imajući u vidu odredbe navedenih zakona, prema našem mišljenju, Federalni zavod PIO/MIO ne može se smatrati organom uprave u smislu odredaba Zakona o upravi, te je na njegove zaposlenike, u pogledu radnih odnosa, potpuno isključena primjena „posebnih federalnih zakona” iz čl. 56. i 128. Zakona o upravi kao što je i općenito isključena primjena odredaba Zakona o radnim odnosima i plaćama. Smatramo da je Federalni zavod PIO/MIO, posebno kada se ima u vidu finansiranje njegovih zaposlenika, najbliži pojmu „ustanove” iz čl. 1, 3, 12. i 39. Zakona o ustanovama koji se u Federaciji BiH primjenjuje na osnovu odredaba Aneksa II/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

Napominjemo da su Agencija za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine i Federalno ministarstvo pravde, također, potvrdili da se na radnopravni status zaposlenih u Federalnom zavodu PIO/MIO primjenjuje Zakon o radu, a ne propisi iz oblasti uprave.

6. Kantonalni sud u Mostaru je u osporenoj presudi zanemario sve navedene zakonske odredbe, te je, pri određivanju statusa Federalnog zavoda PIO/MIO, a time i statusa apelanta kao njegovog zaposlenika, selektivno citirao određene zakonske odredbe ne upuštajući se u analizu drugih važnih odredaba. Osim toga, taj sud je u osporenoj presudi usvojio stanovište da se u konkretnom slučaju ne primjenjuju odredbe Zakona o radu, što je potpuno suprotno njegovom stanovištu iz Presude broj GŽ-930/05 od 11. novembra 2005. godine, koja je donesena u istom predmetu povodom apelantove prethodne žalbe i koju je donijelo pretežno isto vijeće kao i osporenu presudu. U presudi od 11.

novembra 2005. godine za Kantonalni sud nije bila sporna primjena odredaba Zakona o radu u konkretnom slučaju, dok je u osporenoj presudi od 3. aprila 2007. godine za Kantonalni sud sporna primjena tog zakona bez bilo kakvog obrazloženja zašto se odstupa od prethodnog stanovišta, u predmetu gdje se radi o istoj tužbi i istim strankama. S tim u vezi, naglašavamo da je u svojim ranijim odlukama Ustavni sud BiH iskazao stanovište da „postoji povreda prava na pravično suđenje u odnosu na obrazloženu presudu u situaciji kada sud u osporenoj odluci nije dao zadovoljavajuće, jasne i potpune razloge iz kojih bi bilo vidljivo zašto je sud u istom pravnom pitanju koje je i ranije razmatrao odstupio od ranije prakse” (Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 2478/06 od 17. septembra 2008. godine, stav 40, dostupna na www.ccbh.ba).

7. Dalje, smatramo da je apsolutno proizvoljan zaključak Kantonalnog suda da je imajući u vidu utvrđeno činjenično stanje apelant bio „*de facto* u statusu službenika na raspolaganju”, s obzirom na to da bi u tom slučaju apelant nakon smjenjivanja sa funkcije direktora Federalnog zavoda PIO/MIO trebao biti „bez konkursa raspoređen na odgovarajuće radno mjesto” prema članu 147. stav 1. Zakona o radnim odnosima i plaćama, odnosno trebalo je biti doneseno „rješenje o raspoređivanju” iz stava 2. člana 147. istog zakona. Kako je iz obrazloženja osporenih presuda nesporno da tako nešto nije urađeno u konkretnom slučaju, navedeni zaključak Kantonalnog suda je suprotan upravo odredbama Zakona o radnim odnosima i plaćama na koji se Kantonalni sud poziva pri odlučivanju o zakonitosti odluka na osnovu kojih je apelantu prestao radni odnos.

8. Vrhovni sud FBiH je podržao razloge iz osporene presude Kantonalnog suda, te je dodao da se odredbe Zakona o radnim odnosima i plaćama trebaju primijeniti umjesto odredaba Zakona o radu i na osnovu pravila *lex specialis derogat legi generali*. S tim u vezi, naglašavamo da, kada se pojavi protivrječnost (antinomija) između dva zakona ili između odredaba tih zakona, postoji više pravila koja se uzimaju u obzir prilikom rješavanja takvih protivrječnosti i primjene zakona na konkretan slučaj.

9. Prvo pravilo uzima u obzir vremenski kriterij a glasi *lex posterior derogat legi priori*, te se ovdje odmah postavlja pitanje zašto Vrhovni sud nije obrazložio zašto zanemaruje činjenicu da je Zakon o radu donesen nakon Zakona o radnim odnosima i plaćama, te da bi, stoga, kao kasniji zakon, a slijedom navedenog pravila, trebao imati prednost nad Zakonom o radnim odnosima i plaćama, koji je donesen ranije. Drugo pravilo uzima u obzir kriterij hijerarhije i glasi *lex superior derogat legi inferiori*, te niti u vezi sa ovim Vrhovni sud nije obrazložio da li se radi ili ne radi o zakonima različitog ili istog ranga. Dalje, slijedi pravilo specijalnosti koje je primijenio Vrhovni sud, ali nakon njega postoji još jedno pravilo koje glasi: *lex posterior generali non derogat legi priori speciali* ili kasniji

opći zakon ne ukida se ranijim posebnim zakonom. U ovom dijelu, prema našem mišljenju, nedostaje ključni dio obrazloženja zašto se ne uzima u obzir ovo pravilo, prema kojem opći zakon koji je kasnije donijet (a to je u ovom slučaju Zakon o radu) nije automatizmom pravila specijalnosti isključen iz primjene u konkretnom slučaju, zbog postojanja posebnog Zakona o radnim odnosima i plaćama, koji je kao takav donesen ranije.

10. Smatramo da u konkretnom slučaju Kantonalni i Vrhovni sud nisu ispitali pitanje zakonitosti apelantovog otkaza u skladu sa standardima prava na pravično suđenje, ni sa aspekta primjene odredaba Zakona o radu, a ni sa aspekta primjene odredaba Zakona o radnim odnosima i plaćama. Prema našem mišljenju, ovo su pitanja koja su jako bitna za apelantov status, jer upravo odredbe člana 138. st. 2. do 5. Zakona o radu štite apelanta od prestanka radnog odnosa u situaciji kao što je ova, a primjena tog zakona isključena je na proizvoljan način kako je to naprijed obrazloženo. S druge strane, i primjena odredaba člana 147. stav 4. Zakona o radnim odnosima i plaćama bila je proizvoljna jer su zanemarene prethodne odredbe tog člana, koje propisuju uvjete koje je potrebno ispuniti da bi se moglo smatrati da se određeno lice nalazi u statusu „raspolaganja”, te da mu nakon isteka tog statusa može prestati radni odnos.

11. Imajući u vidu navedeno, za razliku od većine sudija Ustavnog suda BiH, smatramo da je u konkretnom slučaju povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Potpredsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Sudija
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Предмет број АП 814/07

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Дарке Параноса поднесена против управних органа и судова због недоношења одлуке у његовом предмету и неизвршења Одлуке Уставног суда број *У 160/03* од 23. јула 2004. године

Одлука од 14. октобра 2009. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у предмету број **АП 814/07**, рјешавајући апелацију **Дарка Параноса**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, председник
Валерија Галић, потпредседница
Сеада Палаврић, потпредседница
Мато Тадић, судија
Крстан Симић, судија

на сједници одржаној 14. октобра 2009. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Дарка Параноса.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, у вези са одлучивањем у разумном року. Такође, утврђује се и повреда права на дом из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Одјељењу за комуналне и стамбене послове и послове саобраћаја Града Бања Лука да по хитном поступку донесе одлуку поводом апелантовог захтјева поднесеног ради доношења рјешења које замјењује уговор о коришћењу стана, односно ради утврђивања трајног и несметаног коришћења стана у Бањој Луци, у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и чланом 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

У складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, налаже се Одјељењу за комуналне и стамбене послове и послове саобраћаја Града Бања Лука да, у року од 90 дана од достављања ове одлуке, обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем да се изврши ова одлука.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Дарко Паранос (у даљњем тексту: апелант) поднио је 16. јануара 2007. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против управних органа и судова због недоношења одлуке у његовом предмету и неизвршења Одлуке Уставног суда број У 160/03 од 23. јула 2004. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. Апелант је раније поднио апелацију Уставном суду против Пресуде Врховног суда број У-11/02 од 2. јула 2003. године. Уставни суд је донио Одлуку број У 160/03 од 23. јула 2004. године, објављену у „Службеном гласнику БиХ” број 43/04. Уставни суд је утврдио да је повријеђено апелантово право из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Уставни суд је укинуо пресуду Врховног суда и наредио да се по хитном поступку донесе нова одлука у складу са чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и чланом 8 Европске конвенције.

3. Апелант је поднио апелацију 16. јануара 2007. године. Уставни суд је 5. јануара 2009. године позвао апеланта да прецизира и допуни апелацију. Апелант је 26. јануара 2009. године Уставном суду доставио прецизирану и допуњену апелацију.

4. На основу члана 22 став 1 Правила Уставног суда, од Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд), Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске (у даљњем тексту: Министарство) и Одјељења за комуналне и стамбене послове (у даљњем тексту: Одјељење) затражено је 16. априла 2009. године да доставе одговор на апелацију.

5. Врховни суд је доставио одговор на апелацију 6. маја 2009. године, а Одјељење 30. априла 2009. године. Министарство није доставило одговор на апелацију.
6. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговор на апелацију достављен је апеланту 24. септембра 2009. године.

III. Чињенично стање

7. Чињенице предмета које произилазе из навода апелације, достављене документације и чињеница утврђених у Одлуци Уставног суда број У 160/03 од 23. јула 2004. године могу да се сумирају на сљедећи начин.
8. Апелант је 19. фебруара 1997. године у надлежним органима покренуо управни поступак ради преноса станарског права са умрлог носиоца станарског права (апелантовог дједа) на себе и ради доношења рјешења које замјењује уговор о коришћењу стана. У поступку поводом апелантовог захтјева Врховни суд је донио Пресуду број У-11/02 од 2. јула 2003. године. Том пресудом је коначно и правоснажно утврђено да апеланту не припада право на пренос станарског права јер се унук у моменту смрти носиоца станарског права, сходно у то вријеме важећим прописима, није сматрао чланом породичног домаћинства дједа и баке (Закон о измјенама и допунама Закона о стамбеним односима Републике Српске, „Службени гласник Републике Српске” бр. 19/93 и 22/93).
9. Уставни суд је донио Одлуку број У 163/06 од 23. јула 2004. године, те је утврдио да је повријеђено апелантово право из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције. Уставни суд је укинуо пресуду Врховног суда и наредио да се по хитном поступку донесе нова одлука у складу са чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и чланом 8 Европске конвенције.
10. Врховни суд је донио Пресуду број У-1226/04 од 24. новембра 2004. године којом је укинуо рјешење Министарства и предмет вратио овом органу на поновно одлучивање. У образложењу пресуде Врховни суд је навео да је Уставни суд утврдио да је апелант покренуо управни поступак у вријеме када је укинута одредба да унук не може да се сматра чланом породичног домаћинства дједа и баке, те су унуци поново обухваћени у члану 6 став 2 Закона о стамбеним односима. Врховни суд је навео да, с обзиром на утврђене околности (заједницу живота апеланта са баком и дједом), у апелантовом случају треба да се примијени члан 6 став 2 Закона о стамбеним односима.

11. Министарство је донијело Рјешење број 01-372-830/2001 од 4. априла 2005. године. Министарство је тим рјешењем поништило рјешење Одјељења од 19. јула 2001. године и спис вратило првостепеном органу на поновно одлучивање.

12. Одјељење је донијело Рјешење број 05-372-635/2000 од 14. новембра 2005. године. Рјешењем је утврђено да апелант нема право да настави са коришћењем стана након смрти носиоца станарског права. Апелант је изјавио жалбу против овог рјешења.

13. Министарство је донијело Рјешење број 01-372-830/2001 од 17. марта 2006. године којим је поништило рјешење Одјељења од 14. новембра 2005. године и утврдило да апелант има право да настави са коришћењем стана након смрти носиоца станарског права. Против рјешења Министарства Н.Б. и Министарство унутрашњих послова Републике Српске су покренули управни спор.

14. Окружни суд у Бањој Луци (у даљем тексту: Окружни суд) донио је Пресуду број 011-0-У-06-000 337 од 22. фебруара 2007. године којом је тужбу усвојио, оспорени акт поништио и предмет вратио другостепеном органу на поновни поступак.

15. Министарство је донијело Рјешење број 01-372-830/03 од 25. априла 2007. године којим је жалба изјављена против рјешења Одјељења од 14. новембра 2005. године усвојена, рјешење од 14. новембра 2005. године поништено и предмет враћен првостепеном органу на поновни поступак.

16. Против рјешења Министарства од 25. априла 2007. године Н.Б. и Министарство унутрашњих послова Републике Српске су покренули управни спор. Окружни суд је донио Пресуду број 011-0-У-07-000 481 од 14. фебруара 2008. године којом је тужбе одбио као неосноване. Н.Б. и Министарство унутрашњих послова Републике Српске су поднијели захтјев за ванредно преиспитивање пресуде Окружног суда од 14. фебруара 2008. године. Врховни суд је Пресудом број 118-0-Увп-08-000 113 од 6. марта 2009. године одбио захтјев као неоснован.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

17. Апелант се жали на повреду права на дом из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције. Апелант истиче да надлежни органи намјерно опструишу одлуку Уставног суда и поступак стално враћају на почетак. Апелант истиче да су он и његова породица „остављени на улици и уз налог да им

се стан врати у посјед”. Апелант се жали на то да је стан у међувремену продат због незаконитог поступања управних органа и суда.

б) Одговор на апелацију

18. У одговору на апелацију Врховни суд је навео да је поступио у складу са Одлуком Уставног суда број У 160/03. Након тога, управни органи су, у складу са одлуком Врховног суда, поништили своја рјешења и предмет је враћен на поновни поступак. С обзиром на наведено, Врховни суд је предложио да се апелација одбије као неоснована.

19. Одјељење је у одговору на апелацију навело да нису прекршена права која апелант наводи и да није повријеђено апелантово право на правичан поступак због дужине трајања поступка. Такође, Одјељење је навело да апелант није становао у предметном стану па није повријеђено ни право на имовину.

V. Релевантни прописи

20. У **Закону о општем управном поступку** („Службени гласник Републике Српске” бр. 13/02 и 87/07) релевантне одредбе гласе:

Члан 6

При вођењу поступка и рјешавању у управним стварима органи су дужни да странкама омогуће да што лакше заштите и остваре своја права, водећи при томе рачуна да остваривање њихових права не буде на штету права других лица, нити супротно јавном интересу.

[...]

Члан 7

Када органи рјешавају у управним стварима, дужни су да обезбиједу успјешно и квалитетно остваривање и заштиту права и правних интереса појединаца, правних лица и других странака.

Члан 14

Поступак треба да се води брзо и са што мање трошкова за странку и друге учеснике у поступку, али тако да се прибаве сви докази потребни за правилно утврђивање чињеничног стања и за доношење законитог и правилног рјешења.

[...]

Члан 230

(1) Ако другостепени орган утврди да су у првостепеном поступку чињенице непотпуно или погрешно утврђене, да се у поступку није водило рачуна о правилима поступка која би утицала на рјешење ствари, или да је диспозитив оспореног рјешења нејасан или је противрјечан образложењу, он ће да употпуни поступак и отклони изложене недостатке било сам, било преко првостепеног органа или ког другог замољеног органа, а ти органи дужни су да поступе по тражењу другостепеног органа. Ако другостепени орган нађе да се на основу чињеница утврђених у употпуњеном поступку ствар мора ријешити другачије него што је ријешена првостепеним рјешењем, он ће својим рјешењем да поништи првостепено рјешење и сам ријешити ствар.

(2) Ако другостепени орган нађе да ће недостатке првостепеног поступка брже и економичније да отклони првостепени орган, он ће својим рјешењем да поништи првостепено рјешење и врати предмет првостепеном органу на поновни поступак. У том случају, другостепени орган је дужан својим рјешењем да укаже првостепеном органу у ком погледу треба употпунити поступак, а првостепени орган је дужан у свему да поступи по другостепеном рјешењу и без одгањања, а најкасније у року од 15 дана од дана пријема предмета, да донесе ново рјешење. Против новог рјешења странка има право жалбе.

Члан 231

(1) Ако другостепени орган утврди да су у првостепеном рјешењу погрешно оцијенјени докази, да је из утврђених чињеница изведен погрешан закључак у погледу чињеничног стања, да је погрешно примијењен правни пропис на основу ког се рјешава ствар, да је у истој управној ствари већ једном поништено првостепено рјешење, а посебно ако првостепени орган није у свему поступио по другостепеном рјешењу или ако нађе да је на основу слободне оцјене требало донијети другачије рјешење, он ће својим рјешењем да поништи првостепено рјешење и сам ријешити ствар.

(2) Ако другостепени орган утврди да је рјешење правилно у погледу утврђених чињеница и у погледу примјене закона, али да циљ због ког је рјешење донесено може да се постигне и другим средствима повољнијим за странку, измијенит ће првостепено рјешење у том смислу.

21. **Закон о управним споровима** („Службени гласник Републике Српске” број 109/05) у релевантном дијелу гласи:

Члан 50

Када суд поништи оспорени управни акт или оспорени и првостепени акт, предмет се враћа у стање у ком се налазио прије него што је поништени акт донесен. Ако према природи ствари која је била предмет спора треба умјесто поништеног управног акта донијети нови управни акт, надлежни орган је дужан да га донесе без одгађања, а најкасније у року од 30 дана од дана достављања пресуде. Надлежни орган је при томе везан правним схватањем суда и примједбама суда у погледу поступка.

VI. Допустивост

22. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

23. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

24. Апелант се жали на то да му је понашањем надлежних органа и судова повријеђено право на дом, јер одлучивање о његовом предмету траје неразумно дуго. Даље, истиче да ни уз одлуку Уставног суда предмет није коначно ријешен, већ се поступак стално враћа на почетак, па је, у смислу члана 16 став 3 Правила Уставног суда, предметна апелација допуштена.

25. У складу са чланом 16 став 3 Правила Уставног суда, Уставни суд може изнимно да разматра апелацију и када нема одлуке надлежног суда, уколико апелација указује на озбиљна кршења права и основних слобода које штите Устав Босне и Херцеговине или међународни документи који се примјењују у Босни и Херцеговини.

26. Имајући у виду одредбе члана VI/36) и члана 16 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд закључује да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

27. Апелант се жали на то да му је повријеђено право на дом из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције. Из навода апелације,

такође, произилази да се апелант жали и на повреду права на правично суђење у разумном року из члана П/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, будући да надлежни органи не доносе одлуку о његовом захтјеву.

Право на правично суђење у разумном року

28. Члан П/3 Устава Босне и Херцеговине гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе из става 2 овог члана, што укључује:

[...]

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

29. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом. [...]

VII.1. Релевантни принципи

30. Члан 6 став 1 Европске конвенције гарантује свакоме право на коначну одлуку у разумном року у поступку утврђивања његових грађанских права и обавеза. На Босни и Херцеговини је да свој правни систем организује тако да њени судови могу да испуне овај захтјев (види Европски суд за људска права, *Rugliese (II) против Италије*, пресуда од 24. маја 1991. године, серија А, број 206-А, стр. 10 и 11, став 19). Уставни суд наглашава да свако непотребно одуговлачење практично лишавља појединца његових права чиме се доводе у питање ефикасност правног система и правна сигурност појединаца.

31. Сходно конзистентној пракси Европског суда за људска права (у даљем тексту: Европски суд) и Уставног суда, разумност дужине трајања поступка мора да се оцјењује у оквиру околности појединог предмета. При томе мора да се води рачуна о критеријумима успостављеним праксом Европског суда, а нарочито о сложености предмета, понашању страна у поступку и надлежног суда или других јавних власти, те о значају који конкретна правна ствар има за апеланта (види Европски суд, *Микулић против Хрватске*, апликација број 53176/99 од 7. фебруара 2002. године, Извјештај број 2002-I, став 38).

VII.1.a) Период који се узима у обзир

32. Предметни поступак покренут је у фебруару 1997. године. Након Одлуке Уставног суда број *У 160/03* апелантов предмет се рјешава више од пет година. Дакле, цијелокупан поступак поводом апелантовог захтјева траје 12 година и осам мјесеци.

VII.1.б) Сложеност предмета

33. Сложеност поступка мора да се разматра у оквиру чињеничног и правног аспекта парничног поступка, тј. доказа које суд треба да изведе и процијени у оквиру правне природе спора. Уставни суд указује на то да је у својој Одлуци број *У 160/03* утврдио да се ради о апелантовом дому, те да је потребно да се донесе одлука у вези са утврђеном повредом. Уставни суд сматра, имајући у виду цијелокупну ситуацију у предмету, да конкретни поступак не може да се сматра нарочито сложеним.

VII.1.ц) Анализа разумности трајања поступка

34. У конкретном случају се ради о поступку који је покренут поводом апелантовог захтјева у ком је тврдио да је био члан породичног домаћинства свог дједа (носиоца станарског права) и да је живио у предметном стану. Апелант тражи да се донесе рјешење које замјењује уговор о коришћењу стана и да му се омогући трајно и несметано коришћење стана. У складу са наведеним, Уставни суд је у Одлуци број *У 160/03* утврдио да спорни стан представља апелантов „дом” у смислу члана 8 Европске конвенције, те је наложио Врховном суду да по хитном поступку донесе нову одлуку у складу са чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и чланом 8 Европске конвенције. Уставни суд примјећује да је након Одлуке број *У 160/03* поново покренут поступак поводом апелантовог захтјева.

35. Уставни суд подсећа на конзистентну праксу Европског суда сходно којој дужина трајања поступка, на одређеним инстанцама посматраним појединачно, може да буде сматрана разумном. Међутим, морају да се узму у обзир поступак у цијелости и дужина трајања поступка на свим инстанцама заједно, као и сви остали критеријуми који се оцјењују при одлучивању о томе да ли је овај стандард из члана 6 став 1 прекршен (види Европски суд, *Ruotulo против Италије*, пресуда од 27. фебруара 1992. године, серија А, број 230-Д, став 99). Такође, Уставни суд подсећа и на праксу Европског суда и сопствену јуриспруденцију сходно којима је дужност државе да организује свој правни систем тако да омогући судовима и јавним властима да се повинују захтјевима и условима из Европске конвенције

(види Европски суд, *Zanghi против Италије*, пресуда од 19. фебруара 1991. године, серија А, број 194, став 21; и Уставни суд, Одлука број АП 1070/05 од 9. фебруара 2006. године, став 34). У том смислу, Уставни суд указује на то да, узето у цјелини, нема разложног оправдања зашто поступак у наведеном предмету траје преко пет година и није окончан ни након што је Уставни суд донио Одлуку број У 160/03.

36. Уставни суд примјећује да су након Одлуке Уставног суда број У 160/03 управни органи и суд донијели осам одлука, а да је поступак још увијек у току пред првостепеним органом (према посљедњим информацијама које Уставни суд има) и да није одлучено о апелантовом захтјеву. Даље, Уставни суд примјећује да је предмет четири пута враћен са вишег на нижи орган. Уставни суд примјећује да, иако су прописани законски рокови у којима надлежни органи одлучују у управном поступку и спору, у конкретном случају одлучивање траје дуже.

37. Уставни суд сматра да одуговлачењу поступка највише доприноси чињеница да се предмет стално враћа, као и чињеница да и уз јасна упутства виших органа нижи органи у поновним поступцима не слиједе добијене инструкције. С тим у вези, Уставни суд подсјећа на то да стално укидање и враћање на поновни поступак не представља увијек најбољи начин да појединци остваре и реализују своја права пред надлежним органима и редовним судовима. Уставни суд мора да нагласи да је за правни систем од фундаменталне важности вођење поступка у оквиру разумног времена. Наиме, свако непотребно одуговлачење, као и враћање предмета од вишег суда ка нижем, често доводи до, *de facto*, лишавања појединца његових права и губитка дјелотворности и повјерења у правни систем.

38. Због свега наведеног, Уставни суд сматра да не постоји разумно и објективно оправдање за овакво дјеловање надлежних органа и судова. Такође, сматра да период одлучивања у поступку поводом апелантовог захтјева ради остваривања права на дом који траје пет година и три мјесеца (од доношења Одлуке број У 160/03), односно више од 12 година од подношења захтјева (још увијек није окончан), не може да се сматра „разумним” у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције.

39. Уставни суд сматра да апелант није допринио неразумној дужини поступка.

40. С обзиром на чињеницу да поступак поводом апелантовог захтјева ради остваривања права на дом, које му је признато Одлуком број У 160/03, траје више од пет година и да за тако дуго трајање поступка одговорност може, у цијелости, да се припише надлежним управним органима и судовима, Уставни суд сматра да дужина конкретног поступка не задовољава захтјев „разумности” из члана 6 став

1 Европске конвенције. Такође, Уставни суд сматра да постоји кршење права на „суђење у разумном року” као једног од елемената права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Право на поштовање дома

41. Члан II/3ф) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе из става 2 овог члана што укључује:

[...]

ф) Право на приватни и породични живот, дом и преписку.

42. Члан 8 Европске конвенције гласи:

1. Свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

2. Јавна власт се не мијеша у вршење овог права сем ако је такво мијешање предвиђено законом и ако је то неопходна мјера у демократском друштву у интересу националне безбједности, јавне безбједности, економске добробити земље, спречавања нереда или спречавања злочина ради заштите здравља и морала, или заштите права и слобода других.

43. У вези са кршењем права на дом, апелант се жали на то да због неодлучивања надлежних органа и сталног враћања предмета није у могућности да оствари своје право на дом.

44. Уставни суд, прије свега, примјећује да је у Одлуци број У 160/03 утврдио да се ради о апелантовом дому.

45. У вези са питањем да ли је било мијешања у апелантово право на поштовање дома у смислу члана 8 Европске конвенције, Уставни суд указује на праксу Европског суда, сходно којој битна сврха члана 8 Европске конвенције, односно да се појединци заштите од произвољног мијешања јавних власти, не значи само „пуку обавезу државе да се суздржи од таквог мијешања: уз ову негативну обавезу, могу да постоје и позитивне обавезе, својствене дјелотворном поштовању апелантових права заштићених овим чланом” (види, *mutatis mutandis*, Европски суд, *Пиберник против Хрватске*, пресуда од 12. фебруара 2004. године, апликација број 75139/01; *Votta против Италије*, пресуда од 24. фебруара 1998. године, Извјештаји 1998-I).

46. С тим у вези, Уставни суд подсјећа на свој став изражен у Одлуци број *АП 1070/05* од 9. фебруара 2006. године (објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 45/06) у којој је разматрао апелантове наводе о томе да му је повријеђено право на дом јер доношење и неизвршење првостепеног рјешења у поступку ради повраћаја стана апеланту траје неразумно дуго. У предмету број *АП 1070/05* Уставни суд је утврдио повреду права на правично суђење због неразумне дужине трајања поступка и закључио да, сем тога, постоји и повреда права на дом из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције. Повреду тог права Уставни суд види у ситуацији када апелант није у могућности да у дугом временском периоду ужива у свом праву на дом зато што надлежне власти нису испуниле позитивне обавезе које имају према члану 8 Европске конвенције, а с циљем дјелотворног поштовања апелантових права из наведеног члана.

47. Имајући у виду праксу Европског суда, као и закључак Уставног суда у предмету број *АП 1070/05*, Уставни суд сматра да и у конкретном предмету може да се примијени исти принцип, односно да се испита да ли су јавне власти, поступајући поводом апелантовог захтјева, у периоду који не представља „разуман рок” из члана 6 Европске конвенције, прекршиле и своју позитивну обавезу из члана 8 Европске конвенције.

48. С обзиром на закључак Уставног суда да се ради о апелантовом дому, као и на закључак о повреди права на правично суђење, за што су одговорни надлежни органи и судови, а које траје дуже од пет година, Уставни суд сматра да је овакво поступање надлежних органа и судова створило или барем омогућило ситуацију у којој је апелант у дугом временском периоду, односно дуже од пет година од доношења Одлуке Уставног суда број *У 160/03*, спречен да ужива у свом дому.

49. С обзиром на наведено, Уставни суд сматра да надлежни управни органи и судови нису испунили своју позитивну обавезу сходно члану 8 Европске конвенције, односно нису апеланту обезбиједили поштовање његовог дома. Стога, Уставни суд сматра да је прекршено право из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције.

VIII. Закључак

50. Уставни суд закључује да је у предметном поступку, односно у поступку у ком дуже од пет година није донесена коначна одлука и у ком се предмет стално враћа са вишег на нижи орган, услијед чега апелант не може да реализује своје право на стан, повријеђено апелантово право на правично суђење у разумном року из члана

II/3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције. Због тога, Уставни суд сматра да је повријеђено и апелантово право на дом из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције.

51. На основу члана 61 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

52. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симић

Predmet broj AP 1472/07

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Zdenka Dragičevića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-06-000 996 od 15. ožujka 2007. godine

Odluka od 22. listopada 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u predmetu broj **AP 1472/07**, rješavajući apelaciju **Zdenka Dragičevića i dr.**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2, članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Krstan Simić, sudac

na sjednici održanoj 22. listopada 2009. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Zdenka Dragičevića, Selve Bećirević, Fikrete Simić i Seade Joldić-Hasić.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-Rev-06-000996 od 15. ožujka 2007. godine.

Predmet se vraća Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, koji je dužan po hitnom postupku donijeti odluku, sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine da, sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od devedeset dana od dana dostave ove odluke, obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Zdenko Dragičević, Selva Bećirević, Fikreta Simić i Seada Joldić-Hasić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Zavidovića, koje zastupa Nermina Pivić, odvjetnik iz Zenice, podnijeli su 22. svibnja 2007. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 070-0-Rev-06-000 996 od 15. ožujka 2007. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda i Kantonalnog pravobraniteljstva Zenica (u daljnjem tekstu: Kantonalno pravobraniteljstvo), kao sudionika u postupku, zatražena je 29. svibnja 2007. godine dostava odgovora na apelaciju.

3. Vrhovni sud je odgovor na apelaciju dostavio 13. lipnja 2007. godine, a Kantonalno pravobraniteljstvo 29. svibnja 2007. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Vrhovnog suda i Kantonalnog pravobraniteljstva dostavljeni su apelantima 29. rujna 2009. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Presudom Općinskog suda u Zavidovićima (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj P-274/04 od 17. svibnja 2005. godine obvezana je Opća gimnazija Zavidovići (u daljnjem tekstu: tužena) da apelantima isplati novčane iznose označene u izreci presude na ime potraživanja iz radnog odnosa (plaće, topli obrok, regres), sa zakonskom zateznom kamatom. Iz obrazloženja presude proizlazi da je sud utvrdio da je tužena apelantima navedena potraživanja isplaćivala u iznosima manjim od minimuma utvrđenog čl. 28, 40. i

43. Kolektivnog ugovora za djelatnost srednjeg obrazovanja („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” broj 51/00), čija primjena proizlazi iz članka 5. Općeg kolektivnog ugovora u Federaciji Bosne i Hercegovine. Prigovor tužene da ne može biti pasivno legitimirana u ovom sporu, jer je njezin osnivač i financijer Zeničko-dobojski kanton, sud je ocijenio kao neutemeljen jer je člankom 3. Zakona o radu („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 43/99, 32/00 i 29/03) propisano da je poslodavac fizička ili pravna osoba koja zaposleniku daje posao na temelju ugovora o radu. Iz predloženih ugovora o radu koje su apelanti zaključili sa tuženom vidljivo je da je tužena poslodavac.

7. Na presudu Općinskog suda tužena je izjavila priziv Kantonalnom sudu u Zenici (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) ističući, između ostalog, da nije pasivno legitimirana u ovoj pravnoj stvari, te da to eventualno može biti Zeničko-dobojski kanton jer je utemeljitelj i financijer tužene. Dalje, tužena je istakla da nema svoj samostalni račun niti ima utjecaj na visinu plaća i drugih naknada iz radnog odnosa.

8. Kantonalni sud je Presudom broj GŽ-843/2005 od 11. listopada 2005. godine priziv tužene odbio i potvrdio prvostupanjsku presudu. Sud je ocijenio da je prvostupanjski sud potpuno i pravilno utvrdio činjenično stanje i primijenio materijalno pravo, te da pri tom nije počinio povredu odredaba parničnog postupka kada je odlučio kao u izreci pobijane presude. Prigovor nedostatka pasivne legitimacije koji je istakla tužena sud je ocijenio kao neutemeljen, jer je nesporno da tužena ima svojstvo pravne osobe s kojom su apelanti zaključili ugovore o radu.

9. Kako tužena nije isplatila dosuđene iznose, apelanti su 18. listopada 2005. godine podnijeli prijedlog za izvršenje u kojem je kao izvršenik označena tužena, „a koja se financira iz Trezora Zeničko-dobojskog kantona”, te je naveden broj žiroračuna otvoren u Investiciono-komercijalnoj banci d.d. Zenica.

10. Općinski sud je Rješenjem o izvršenju broj I-834/05 od 20. listopada 2005. godine dopustio izvršenje na prijedlog apelanata i to pljenidbom novčanih sredstava na žiroračunu označenom u prijedlogu, konstatirajući da se radi o žiroračunu tužene kao izvršenika.

11. Protiv ovog rješenja prigovor su izjavili tužena i Zeničko-dobojski kanton kao treća osoba. Oba prigovora su se temeljila na identičnim navodima. Naime, istaknuto je da izvršna isprava nije usuglašena sa izvršnim naslovom, tj. da Presuda broj P-274/04 od 17. svibnja 2005. godine glasi na Opću gimnaziju, a ne na Zeničko-dobojski kanton, koji nije ni bio tužena strana. Dalje, istaknuto je da broj žiroračuna naveden u prijedlogu za izvršenje pripada Zeničko-dobojskom kantonu a ne tuženoj, te da je došlo do pogrešne i neutemeljene zapljene novčanih sredstava treće osobe jer tužena nije organ ili tijelo

Zeničko-dobojskog kantona već samostalna pravna osoba – javna ustanova, registrirana sukladno Zakonu o srednjoj školi i Zakonu o ustanovama. Najzad, istaknuto je da Zeničko-dobojskom kantonu nije bila data mogućnost sudjelovanja u postupku iz kojeg potječe presuda – izvršni naslov. Predloženo je da se odredi mjera osiguranja tako što će se određeno izvršenje odložiti.

12. Općinski sud je Rješenjem broj I-834/05 od 16. studenoga 2005. godine odbio kao neutemeljen prigovor tužene na rješenje o izvršenju od 20. listopada 2005. godine, te kao nedopuštene odbacio prijedloge tužene i Zeničko-dobojskog kantona za odlaganje izvršenja. U obrazloženju rješenja sud je istakao da račun naveden u prijedlogu za izvršenje predstavlja jedinstveni račun Trezora Zeničko-dobojskog kantona za sve korisnike proračuna i da se cjelokupno financiranje tužene vrši preko tog računa. Sud je zaključio da su ovaj račun i sredstva koja se nalaze na njemu račun i sredstva svih korisnika proračuna, pa i tužene, kojim tužena odgovara za svoje obveze, jer nema drugih načina financiranja i izmirenja svojih obveza osim putem Trezora Zeničko-dobojskog kantona. Općinski sud je Zaključkom broj I-834/05 od 16. studenoga 2005. godine, odlučujući o prigovoru Zeničko-dobojskog kantona kao treće osobe o odlaganju izvršenja, sukladno članku 53. stavak 2. Zakona o izvršnom postupku, uputio Zeničko-dobojski kanton na parnicu, radi dokazivanja da je izvršenje protiv tužene na sredstvima na računu Trezora Zeničko-dobojskog kantona nedopušteno.

13. Na temelju Rješenja o izvršenju broj I-834/05 od 20. listopada 2005. godine apelantima su sa računa Zeničko-dobojskog kantona uplaćeni dosuđeni iznosi 24. studenoga 2005. godine.

14. Tužbom od 30. studenoga 2005. godine Zeničko-dobojski kanton (u daljnjem tekstu: tužitelj) pokrenuo je parnicu protiv apelanata kako bi se utvrdilo da je nedopušteno izvršenje radi namirenja novčanih potraživanja na novčanim sredstvima na transakcijskom računu Ministarstva financija Zeničko-dobojskog kantona zaplijenjenih u izvršnom predmetu broj I-834/05, te da se apelanti obvežu da tužitelju vrate na ovaj način isplaćena sredstva sa zakonskom zateznom kamatom.

15. Općinski sud je Presudom broj P-816/05 od 10. veljače 2006. godine odbio tužiteljev tužbeni zahtjev. U obrazloženju presude sud je istakao da je nesporno da je tužena (Opća gimnazija) korisnik proračuna. Dalje, Odlukom o tužiteljevom preuzimanju prava i obveza utemeljitelja nad srednjim školama kao javnim ustanovama od 29. srpnja 2004. godine („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona” broj 10/04) tužitelj je preuzeo sva prava i obveze srednjih škola koji su nastali nakon stupanja na snagu ove odluke, a obveza tužene je nastala donošenjem presude od 17. svibnja 2005. godine, odnosno

nakon što je tuženi preuzeo obveze. Dalje, obzirom na to da je tužena-izvršenik pravna osoba čiji je utemeljitelj tužitelj, koji u tom svojstvu osigurava i sredstva za rad tužene, te koja je korisnik proračuna i nema drugi način financiranja i izmirenja svojih obveza, račun naveden u prijedlogu za izvršenje predstavlja jedinstveni račun tužiteljevog trezora za sve korisnike proračuna, kojim Ministarstvo financija samo rukovodi. Ocjenjujući sve navedeno, sud je zaključio da se izvršenje ne može smatrati nedopuštenim jer se ne radi o sredstvima treće osobe. Najzad, sud je istakao da, i u slučaju kad bi se sredstva na računu tužiteljevog trezora smatrala sredstvima treće osobe, tužitelj bi se, sukladno članku 30. stavak 2. Zakona o izvršnom postupku, mogao obvezati da odgovara za obveze tužene jer je njezin utemeljitelj.

16. Odlučujući o tužiteljevom prizivu, Kantonalni sud je Presudom broj 004-0-Gž-06-001 061 od 18. svibnja 2006. godine priziv odbio kao neutemeljen i potvrdio prvostupanjsku presudu. U obrazloženju rješenja sud je istakao da je prvostupanjski sud potpuno i pravilno utvrdio činjenično stanje, te, sukladno tome, pravilno primijenio materijalno pravo. Kantonalni sud je u svemu ostao pri navedenim zaključcima prvostupanjskog suda.

17. Tužitelj je presudu Kantonalnog suda pobio izjavljivanjem revizije Vrhovnom sudu tražeći da se utvrdi da je izvršenje radi namirenja novčanih potraživanja sa računa njezinog Ministarstva financija nedopušteno, te da se u cijelosti odbiju zahtjevi apelanata.

18. Vrhovni sud je Presudom broj 070-0-Rev-06-000996 od 15. ožujka 2007. godine reviziju djelomično uvažio, obje nižestupanjske presude preinačio tako što je utvrdio da je nedopušteno izvršenje radi namirenja novčanih tražbina na novčanim sredstvima na transakcijskom računu Ministarstva financija tužene zaplijenjenih u izvršnom predmetu broj I-834/05. U ostalom dijelu revizija je odbijena. U obrazloženju presude sud je istakao da je reviziju dopustio sukladno članku 237. stavak 3. Zakona o parničnom postupku, jer smatra da je odlučivanje o ovoj reviziji značajno za primjenu prava u drugim slučajevima. Dalje, u obrazloženju je istaknuto da tužitelj nije bio pasivno legitimiran u parničnom postupku u kojem je tužena obvezana na isplatu utvrđenih iznosa apellantima, koji je rezultirao presudom kao izvršnom ispravom, na temelju koje je doneseno i rješenje o izvršenju. Obzirom na to da apelanti nisu bili u radnom odnosu sa tužiteljem već sa tuženom, koja je javna ustanova - pravna osoba, koja samostalno odgovara za svoje obveze, nije mogla postojati obveza izvršenja sa računa tužiteljevog Ministarstva financija. Sud je konstatirao da na ovakav zaključak ne utječe činjenica da tužitelj financira javne ustanove, te se pozvao na stajalište koje je iskazao i Ustavni sud u Odluci broj AP 384/03 od 21. siječnja 2004. godine. Sud je tužiteljev zahtjev da mu apelanti vrate isplaćeni iznos ocijenio kao neutemeljen jer su apellantima sredstva isplaćena na temelju valjanog pravnog temelja -

pravomoćnog rješenja o izvršenju, pa sukladno članku 210. stavak 1, u svezi sa člankom 219. Zakona o obligacijskim odnosima, nema temelja za vraćanje primljenog iznosa.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

19. Apelanti se žale da su im presudom Vrhovnog suda povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, te pravo na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije, u svezi sa pravom na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

20. Apelanti smatraju da Vrhovni sud u pobijanoj presudi nije jasno obrazložio svoju odluku. U svezi s tim, ističu da obrazloženje pobijane presude ne sadrži niti jedan razlog o odlučnim činjenicama na kojima je sud utemeljio zaključak da nije dopuštena isplata iz trezora na ime plaća i drugih primanja na temelju rada apelanata kod tužene kao korisnika proračuna. Smatraju da je Vrhovni sud u potpunosti previdio da ni u parničnom postupku koji je ishodio presudom kao izvršnim naslovom, te nakon toga u izvršnom postupku, Zeničko-dobojski kanton nije bio označen kao pasivno legitimiran, već samo kao osoba koja je obvezna izvršiti isplatu i pod čijom kontrolom se nalaze sredstva izvršenika. U tom smislu apelanti ukazuju na članak 30. stavak 2. Zakona o izvršnom postupku, prema kojem se izvršenje određuje i protiv treće osobe koja u izvršnoj ispravi nije označena kao izvršenik, ako je ta osoba prema zakonu obvezna taj dug izmiriti.

21. Apelanti smatraju da imaju pravni interes da se utvrdi da je dopuštena isplata sa računa Zeničko-dobojskog kantona. Ovu tvrdnju temelje na protuizvršenjima koja je najavio Zeničko-dobojski kanton, te na činjenici da njihov poslodavac i dalje krši njihova prava prema temelju rada, pa su, prema istom temelju, pokrenuli novu tužbu koja se vodi pred istim Općinskim sudom pod brojem P-859/05. Apelanti smatraju da bi prema pobijanoj presudi Vrhovnog suda bili dovedeni u situaciju da bi protiv svog poslodavca, kao izvršenika, na temelju pravomoćnih i izvršnih presuda postupak izvršenja morali pokrenuti prodajom stvari (školskih klupa, stolica, tabli), odnosno prodajom nekretnina, tj. zgrada samih škola.

22. Dalje, apelanti smatraju da je pobijana odluka čisto političke naravi i da može imati dalekosežne posljedice na sve zaposlene u školama. Ovakav zaključak izvode iz činjenice

da je sud odlučivanje o reviziji u ovom slučaju ocijenio kao značajno za primjenu prava u drugim slučajevima. S tim u svezi, apelanti još ističu da je sudac izvjestitelj pri donošenju pobijane odluke bila sutkinja Danica Šain, koja je obavljala dužnost ministra za pravosuđe u Vladi Zeničko-dobojskog kantona. Smatraju da je sutkinja zbog toga trebala tražiti izuzeće u ovom predmetu. Ova činjenica im nije bila poznata jer su to „podaci koji su tajna prema naredbi predsjednika Vrhovnog suda”, pa nisu mogli tražiti njezino izuzeće zbog sumnje u njezinu objektivnost i pristranost u odnosu na Zeničko-dobojski kanton. U svezi sa navedenim, apelanti zaključuju da im je njezinim sudjelovanjem u ovom predmetu povrijeđeno pravo na suđenje pred nepristranim sudom. Apelanti ističu da su se do sada sa računa Zeničko-dobojskog kantona redovno vršile isplate sudskih izvršenja u predmetima u kojima se škola pojavljivala kao izvršenik, te da to do sada nije predstavljalo problem.

23. Navode o povredi prava na nediskriminaciju u svezi sa pravom na pravično suđenje apelanti temelje na rješenjima o izvršenju koja su ishodile njihove radne kolege (čije kopije su priložene uz apelaciju) i koja su izvršena isplatom sredstava sa računa Zeničko-dobojskog kantona, pa bi u odnosu na njih bili u „diskriminiranom položaju i ne bi imali jednak pristup sudu”. Najzad, apelanti se pozivaju na isti problem u Unsko-sanskom kantonu gdje su zaposleni u školama, kao tražitelji izvršenja, bili namireni isplata sa žiroračuna ovog kantona. U svezi sa navedenim, apelanti zaključuju da su stavljeni u diskriminirajući položaj, izloženi pravnoj nesigurnosti i nejednakoj primjeni prava. Apelanti smatraju da su odluke nižestupanskih sudova zakonite i njihove stavove u cijelosti podržavaju.

b) Odgovor na apelaciju

24. Vrhovni sud je u odgovoru na apelaciju istakao da smatra da je pobijana presuda donesena sukladno domaćim procesnim i materijalnim zakonima, kao i odredbama Ustava Bosne i Hercegovine i Europske konvencije.

25. Kantonalno pravobraniteljstvo je u odgovoru na apelaciju istaklo da smatra da pobijanom presudom Vrhovnog suda apelantima nisu povrijeđeni pravo na pravično suđenje, pravo na imovinu, te pravo na nediskriminaciju. U tom smislu, Kantonalno pravobraniteljstvo je istaklo da pobijana presuda sadrži koncizno i jasno obrazloženje zašto je predmetno izvršenje nedopušteno. Također, smatraju da je pobijana presuda utemeljena na stajalištu koje je Ustavni sud iskazao u Odluci broj AP 384/03 od 21. siječnja 2004. godine, u kojoj je istaknuto da se: „u okviru ograničenja u pogledu ostvarivanja građanskih prava ubrajaju i norme koje određuju subjekte koji su odgovorni za poštivanje građanskih prava - u konkretnom slučaju subjekti od kojih se može zahtijevati isplata zarađenih a neisplaćenih plaća, aktivna legitimiranost u procesnoppravnom postupku...da

kanton nije poslodavac i da apelanti nisu bili kod njega u radnom odnosu...da su javne ustanove pravne osobe koje samostalno odgovaraju za svoje obveze, da na taj zaključak ne utječe činjenica da kanton financira javne ustanove...”. U svezi sa citiranim stajalištem iz navedene odluke Ustavnog suda, Kantonalno pravobraniteljstvo smatra da, sukladno načelu strogo formalnog legaliteta, koji je sud dužan poštovati u izvršnom postupku, Zeničko-dobojskom kantonu nedostaje pasivna legitimacija u konkretnom izvršnom postupku. U tom smislu ističu i da je neutemeljeno pozivanje apelanata na članak 30. stavak 2. Zakona o izvršnom postupku, prema kojem se izvršenje određuje i protiv treće osobe koja u izvršnoj ispravi nije označena kao izvršenik, ako tražitelj izvršenja javnom ili prema zakonu ovjerenom privatnom ispravom dokaže da je ta osoba na zakonit način preuzela dug iz izvršne isprave ili je taj dug prema zakonu obvezna izmiriti. Također, smatra da apelanti u tijeku izvršnog postupka nisu ni na koji način dokazali da je tražbina, proizašla iz materijalnopravnog odnosa apelanata sa tuženom kao izvršenikom, prešla na Zeničko-dobojski kanton. Najzad, u odgovoru je istaknuto da sredstva na jedinstvenom računu trezora nisu zajednička sredstva kojim raspoložu zajedno svi korisnici proračuna, te da se sa ovog računa ne mogu povlačiti mimo zakonom propisane procedure i od za to neovlaštenih osoba. U svezi s tim, ravnatelj tužene nije i prema zakonu ne može biti naredbodavac za povlačenje sredstava sa navedenog računa nego je to isključivo ministar financija kantona. Obzirom na to da je u konkretnom slučaju nezakonito raspolagano računom Zeničko-dobojskog kantona, očito je da apelantima nije moglo biti povrijeđeno pravo na imovinu. Obzirom na to da je dopuštenim izvršenjem očito prekršeno pravo na imovinu Zeničko-dobojskog kantona, bez uporišta u pozitivnim propisima, apelanti u apelaciji neutemeljeno ukazuju na to da im je povrijeđeno pravo na nediskriminaciju. Pobjijanom presudom Zeničko-dobojskom kantonu, kao i drugim kantonima, data je mogućnost da u odgovarajućim sudskim postupcima, u svim slučajevima gdje je izvršena prinudna naplata bez znanja i sudjelovanja kantona, izvrše povrat ovako isplaćenih sredstava, što će Zeničko-dobojski kanton i učiniti.

V. Relevantni propisi

26. **Zakon o radu** („Službene novine Federacije BiH” br. 43/99, 32/00 i 29/03) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 3.

Poslodavac je, u smislu ovog zakona, fizička ili pravna osoba koja zaposleniku daje posao, te mu za obavljene rad isplaćuje plaću i izvršava druge obveze prema zaposleniku, sukladno ovom zakonu, propisu kantona, kolektivnom ugovoru, pravilniku o radu i ugovoru o radu.

27. **Zakon o trezoru u Federaciji Bosne i Hercegovine** („Službene novine Federacije BiH” broj 19/03) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 2.

Definicije i izrazi koji se koriste u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

a) Trezor je temeljna organizaciona jedinica unutar Federalnog ministarstva financija i ministarstava financija kantona, u kojima se sukladno ovom zakonu i drugim propisima obavljaju poslovi koji se odnose na planiranje izvršenja i izvršenje proračuna Federacije, kao i proračuna kantona; vođenje računovodstva i računovodstvenih politika; upravljanja novcem i vođenje jedinstvenog računa trezora; otplate duga, izdavanja garancija, nova zaduživanja, upravljanje neangažiranim sredstvima i imovinom.

[...]

i) Proračunski korisnici su nadležna ministarstva i ostala tijela uprave koji se financiraju iz proračuna. Nadležno ministarstvo koje u svom proračunskom razdjelu sadrži potrošačke jedinice, koje su u proračunu označene kao proračunske glave, proračunski je za njih nadležno.

[...]

g) Jedinstveni račun trezora (u daljnjem tekstu: JRT) sastoji se od depozitnog računa otvorenog u komercijalnoj banci, računa za investiranje i zaštitu sredstava, jednog ili više transakcijskih računa, i po potrebi, transakcijskih računa za gotovinu. Svi ovi računi se moraju držati u ime ministarstava financija. Svrha JRT-a je da se centralizira kontrola nad svim javnim prihodima u ministarstvima financija. Federalno ministarstvo će pripremiti sve neophodne procedure i odredbe kojima se uspostavlja sistem JRT-a. Kada sistem JRT-a postane efektivan, svi pojedinačni računi proračunskih korisnika će biti zatvoreni i njihova salda će biti prebačena na JRT.

[...]

o) Transakcijski računi su bankovni računi koje je trezor otvorio u poslovnim bankama, a koji se drže u ime ministarstava financija i preko kojih se vrše svakodnevne transakcije vezane za troškove proračunskih korisnika.

[...]

Članak 8.

Trezori vrše centraliziranu isplatu plaća za nadležna ministarstva i proračunske korisnike, na način da:

a) uspostave i održavaju centralizirani sustav obračuna plaća,

b) procjenjuju potrebna sredstva bazirana na utvrđenoj razini plaća i ostalim neophodnim informacijama koje osiguraju proračunski korisnici, kao i iznosima obveza na temelju poreza i doprinosa i

c) izvršavaju isplatu plaća i obveza na temelju poreza i doprinosa.

Nadležna ministarstva i proračunski korisnici su dužni trezoru, u odgovarajućem platnom ciklusu, podnijeti dokaz o utemeljenju i prestanku radnog odnosa svih zaposlenih za koje plaće osiguravaju u proračunu.

Dodatne procedure će propisati ministarstvo financija.

Članak 24.

[...] JRT se nalazi pod isključivim pravom ministarstava financija. Nijedna druga osoba ili institucija nema pravo raspolaganja nad ovim računima, ukoliko drugačije nije utvrđeno u općim ili pojedinačnim instrukcijama koje daju ministarstva financija.

Članak 26.

Ministarstva financija otvaraju transakcijske račune u poslovnim bankama. Transakcijski račun se koristi za plaćanje svih izdataka. Stanje na ovim transakcijskim računima se smatra i vodi kao sastavni dio JRT-a.

28. **Zakon o ustanovama** („Službeni list RBiH” br. 6/92, 8/93 i 13/94) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 39.

Ustanova stječe sredstva za rad iz sredstava utemeljitelja, proračuna...

Članak 41.

Ustanova je odgovorna za svoje obveze sredstvima sa kojima raspolaže.

Utemeljitelj je supsidijarno odgovoran za obveze ustanove, ako aktom o utemeljenju nije drukčije određeno.

Kada je utemeljitelj odgovoran za obveze ustanove dužan je:

- pokriti višak rashoda nad prihodima ustanove, u roku od 60 dana od dana usvajanja godišnjeg obračuna.

29. **Zakon o srednjoj školi** („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona” broj 5/04) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 1.

[...]

Srednja škola ima svojstvo pravne osobe.

Članak 10.

Srednju školu kao javnu ustanovu u državnom vlasništvu utemeljuje Skupština Kantona uz prethodno pribavljeno mišljenje općinskog vijeća.

[...]

Prava i obveze utemeljitelja i srednje škole utvrđuju se ugovorom, sukladno aktu o utemeljenju.

Ako je utemeljitelj srednje škole Skupština Kantona, obveze iz prethodnog stavka ovog članka u ime Skupštine vrši Vlada Kantona.

Članak 11.

[...]

Utemeljitelj srednje škole osigurava sredstva potrebna za utemeljenje i rad srednje škole sukladno Pedagoškim standardima i Normativima.

30. **Zakon o izvršnom postupku** („Službene novine Federacije BiH” br. 32/03 i 33/06) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 30.

Prijelaz potraživanja ili obveze

[...]

(2) Izvršenje se određuje i protiv treće osobe koja u izvršnoj ispravi nije označena kao izvršenik ako tražitelj izvršenja javnom ili prema zakonu ovjerenom privatnom ispravom dokaže da je ta osoba na zakonit način preuzela dug iz izvršne isprave ili je taj dug prema zakonu obvezna izmiriti. Ako se obveza treće osobe na ispunjenje duga pobije, stranke prije izvršenja to pitanje moraju razriješiti u parničnom postupku.

VI. Dopustivost

31. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

32. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

33. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je presuda Vrhovnog suda protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijanu presudu apelanti su primili 19. travnja 2007. godine, a apelacija je podnesena 21. svibnja 2007. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očito (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

34. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

35. Apelanti pobijaju navedenu presudu tvrdeći da su im tom presudom povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1. Apelanti tvrde da su im navedena prava povrijeđena zbog činjenice da u obrazloženju pobijane presude nije dat niti jedan razlog o odlučnim činjenicama na kojima je sud utemeljio zaključak da nije dopuštena isplata iz trezora iznosa dosuđenih pravomoćnim i izvršnim presudama, prema temelju neisplaćenih plaća i drugih primanja prema temelju rada apelanata kod tužene kao proračunskog korisnika. Dalje, apelanti ističu da im je bilo uskraćeno pravo na nepristrani sud jer je sutkinja, član vijeća Vrhovnog suda koje je donijelo pobijanu presudu, ranije bila ministrica pravde u Vladi Zeničko-dobojskog kantona. Apelanti smatraju da im je pobijanom presudom povrijeđeno i pravo na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije, u svezi sa pravom na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, zbog činjenice da su njihove kolege svoja potraživanja na temelju plaća namirili isplatom sa računa Zeničko-dobojskog kantona, pa bi u odnosu na njih bili u „diskriminiranom položaju i ne bi imali jednak pristup sudu”.

Pravo na pravično suđenje

36. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u svezi sa kaznenim postupkom.

37. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.

38. Prema ustanovljenoj praksi Europskog suda i Ustavnog suda, predmetni slučajevi isplate zarađenih a neisplaćenih plaća su građanskopravne naravi, pa i kada se kao poslodavac pojavljuje javna ustanova (vidi Europski sud za ljudska prava, *Darnell v. VB*, presuda od 26. listopada 1993. godine, serija A, broj 272).

39. Ustavni sud, dalje, smatra da država ima pravo i obvezu da funkcionalno organizira svoj pravni sustav. Pravni sustav mora biti efikasan i omogućiti svakome da iskoristi prednosti toga sustava prilikom utvrđivanja, između ostalih, građanskih prava u smislu članka II/3. (e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije. To znači da pravo pristupa sudu predstavlja element inherentan pravu iskazanom u članku 6. stavak 1. Europske konvencije (vidi Europski sud za ljudska prava, *Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 21. veljače 1975. godine, serija A, broj 18, stavak 36).

40. Ipak, postoji opravdano ograničenje prava pristupa sudu, kao i ograničenje ostvarivanja građanskih prava u određenim slučajevima, koji su potrebni da bi pravni sustav pravilno funkcionirao. Koja će se ograničenja nametnuti ovisi o konkretnom pravnom sustavu države, uzimajući u obzir, prije svega, mogućnosti i potrebe zajednice i pojedinaca (vidi Europski sud za ljudska prava, *Belgijski jezični slučaj*, presuda od 9. veljače 1967. godine, serija A, broj 6, stavak 5).

41. U okviru tih ograničenja u pogledu ostvarivanja građanskih prava ubrajaju se i norme koje određuju subjekte koji su odgovorni za poštivanje građanskih prava - u konkretnom slučaju subjekte od kojih se može zahtijevati isplata zarađenih, a neisplaćenih plaća, odnosno aktivna legitimiranost u procesnopravnom postupku. To pitanje treba biti

efikasno i jasno regulirano pravnim propisima, a tumačenje i primjena tih propisa je zadatak redovnih sudova u svakom konkretnom slučaju. Ovo ograničenje ima za cilj da se fokusira odgovornost kod određenih subjekata i da postupak za ostvarivanje građanskih prava bude olakšan. Prema tome, Ustavni sud zaključuje da nositelj građanskih prava ima obvezu ostvarivati svoja prava isključivo u odnosu na odgovorne subjekte. Ustavni sud je, pri tome, ograničen na pitanja kontrole eventualne zloporabe tog prava i obveze redovnih sudova, zbog toga što Ustavni sud nije nadležan ocjenjivati utvrđeno činjenično stanje ili tumačenje i način na koji redovni sudovi primjenjuju zakon, osim u slučaju kada je to potrebno da bi se utvrdilo jesu li prekršena ustavna prava (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 29/02 od 27. lipnja 2003. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 31/03).

42. U konkretnom slučaju apelanti su pokrenuli postupak protiv tužene kao poslodavca radi isplate neisplaćenih plaća i ostalih primanja na temelju rada, te ishodili pravomoćnu i izvršnu presudu kojom je tužena obvezana isplatiti utvrđene iznose. Obzirom na to da tužena nije dobrovoljno pristupila izvršenju naložene obveze, pokrenut je postupak izvršenja protiv tužene i to prinudnom naplatom. U prijedlogu za izvršenje izričito je navedeno da se postupak pokreće protiv tužene (tj. Opće gimnazije) „a koja se financira iz Trezora Zeničko-dobojskog kantona”, te je naveden broj računa otvoren u Investiciono-komercijalnoj banci d.d. Zenica. Vrhovni sud je u pobijanoj presudi usvojio stajalište da je ovakvo izvršenje nezakonito i da Zeničko-dobojski kanton nije bio pasivno legitimiran u parničnom postupku u kojem je tužena obvezana na isplatu utvrđenih iznosa apelantima, te da apelanti nisu bili u radnom odnosu sa Zeničko-dobojskim kantom već sa tuženom, koja je javna ustanova - pravna osoba, koja samostalno odgovara za svoje obveze, pa da zbog toga nije mogla postojati obveza izvršenja sa računa Ministarstva financija, a koji je bio naznačen u prijedlogu za izvršenje. Najzad, Vrhovni sud je istakao da na „ovakav zaključak ne utječe činjenica da kanton financira javne ustanove (ovakvo stajalište je iskazao i Ustavni sud u Odluci broj AP 384/03 od 21. siječnja 2004. godine).

43. Ovakvo obrazloženje Vrhovnog suda je, prema mišljenju Ustavnog suda, arbitrarno. Naime, iz dokumenata predloženih Ustavnom sudu proizlazi da su nižestupanjski sudovi svoje odluke o dozvoli izvršenja sa transakcijskog računa JRT-a Zeničko-dobojskog kantona utemeljili na činjenici da su JRT Zeničko-dobojskog kantona i sredstva na tom računu račun i sredstva svih proračunskih korisnika, te na činjenici da je Zeničko-dobojski kanton utemeljitelj tužene.

44. Naime, iz obrazloženja presuda nižestupanjskih sudova, a što nije pobijano ni u presudi Vrhovnog suda, kao nesporno proizlazi da je tužena, tj. izvršenik, pravna osoba-

javna ustanova, te da za svoje obveze odgovara sredstvima kojim raspolaže. Dalje, kao nesporno je utvrđeno i da je tužena proračunski korisnik kojoj sredstva za rad osigurava utemeljitelj, tj. Zeničko-dobojski kanton, te da tužena nema drugi način financiranja i osiguranja novčanih sredstava. Prema sustavu trezorskog poslovanja, ustanovljenog Zakonom o trezoru u Federaciji Bosne i Hercegovine, tuženoj je, kao svim ostalim proračunskim korisnicima, zatvoren pojedinačni račun. Ovo nesporno proizlazi i iz Odluke o ukidanju transakcijskih računa i podračuna proračunskih korisnika („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona” broj 13/03), a na koju se ukazuje u obrazloženjima presuda nižestupanijskih sudova. Dakle, tužena kao proračunski korisnik može poslovati jedino preko JRT-a, odnosno sva plaćanja može vršiti jedino preko transakcijskog računa kao dijela JRT-a. Sukladno članku 24. Zakona o trezoru u Federaciji Bosne i Hercegovine, JRT, pa time i transakcijski račun kao njegov dio, nalazi se pod isključivim pravom ministarstava financija, odnosno nijedna druga osoba ili institucija nema pravo raspolaganja nad ovim računima, ukoliko drugačije nije utvrđeno u općim ili pojedinačnim instrukcijama koje daju ministarstva financija. Obzirom na navedeno, zaključak Vrhovnog suda da se radi o računu Ministarstva financija kantona je neutemeljen i proizvoljan, jer Ministarstvo financija samo rukovodi ovim računima, a kako su to pravilno utvrdili nižestupanijski sudovi u svojim presudama. U svezi sa navedenim, nižestupanijski sudovi su zaključili da JRT Zeničko-dobojskog kantona i sredstva na tom računu predstavljaju račun i sredstva svih proračunskih korisnika, odnosno u konkretnom slučaju, račun i sredstva tužene, odnosno izvršenika, kojim ona odgovara za svoje obveze jer nema drugi način financiranja i izmirivanja svojih obveza, osim putem Trezora Zeničko-dobojskog kantona. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da su nižestupanijski sudovi u pogledu izvršenja na sredstvima koja su se nalazila na JRT-u Zeničko-dobojskog kantona dali detaljno obrazloženje koje ima uporište u relevantnim propisima i koje se ne može ocijeniti kao arbitrarno. Najzad, sam postupak i način realizacije bilo koje isplate sa JRT-a, pa i u slučaju kada se radi o izvršenju pravomoćne presude u kojoj je konstituirana obveza u pogledu proračunskog korisnika kao izvršenika, detaljno se reguliraju Zakonom o trezoru u Federaciji Bosne i Hercegovine, Zakonom o budžetima-proračunima u Federaciji Bosne i Hercegovine i Zakonom o izvršenju proračuna, te uputama koje izdaje Federalno ministarstvo financija, pa postupajući sudovi nisu ni mogli davati konkretne naloge i upute u tom smislu.

45. Dalje, Ustavni sud primjećuje da je Odlukom o preuzimanju Zeničko-dobojskog kantona prava i obveza utemeljitelja nad srednjim školama kao javnim ustanovama od 29. srpnja 2004. godine („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona” broj 10/04), Zeničko-dobojski kanton preuzeo sva prava i obveze srednjih škola koji su nastali nakon stupanja na snagu ove odluke, a obveza tužene je nastala donošenjem presude od 17. svibnja 2005.

godine, odnosno nakon što je Zeničko-dobojski kanton preuzeo obveze. U svezi s tim, a imajući u vidu odredbe Zakona o ustanovama i Zakona o srednjoj školi, u pogledu načina financiranja i odgovornosti utemeljitelja za obveze ustanove koju su utemeljili, nižestupanjski sudovi su pravilno ukazali na to da čak i u slučaju da su sredstva na JRT-u sredstva treće osobe, tj. Zeničko-dobojskog kantona, a ne tužene, odnosno izvršenika, prema članku 30. stavak 2. Zakona o izvršnom postupku FBiH, Zeničko-dobojski kanton kao utemeljitelj bio bi odgovoran za izvršenje obveze tužene, odnosno izvršenika.

46. U konkretnom slučaju, prema obrazloženju pobijane presude Vrhovnog suda, Zeničko-dobojski kanton bi se trebao oglasiti o ishod spora jer u prethodno vođenom parničnom postupku nije bio stranka, odnosno pasivno legitimiran, te da apelanti nisu bili u radnom odnosu kod njega. U svezi s tim, Ustavni sud primjećuje da su nižestupanjski sudovi upravo i utvrdili da je tužena, odnosno izvršenik, odgovorna prema apelantima, kao pravna osoba koja samostalno odgovara za svoje obveze i sa kojom su apelanti i zaključili ugovore o radu. U tom smislu, nižestupanjski sudovi nisu prihvatili kao utemeljene ni prigovore koje je tužena, odnosno izvršenik, isticala u tijeku postupka, a koji su se odnosili na činjenicu da bi se kao tuženi trebao pojavljivati Zeničko-dobojski kanton kao njezin utemeljitelj i financijer. Naime, nižestupanjski sudovi nisu naložili isplatu sa JRT-a jer su konstituirali pasivnu legitimaciju ili obvezu Zeničko-dobojskog kantona, već zbog činjenice da JRT predstavlja račun svih proračunskih korisnika, odnosno i tužene, tj. izvršenika, kao proračunskog korisnika sa kojim Ministarstvo financija kantona samo upravlja, a kako je to već obrazloženo u stavku 44. ove odluke. Također, iz navedenog nedvosmisleno slijedi da su nižestupanjski sudovi postupili upravo sukladno načelu iz Odluke Ustavnog suda broj AP 384/03 („Službeni glasnik BiH” broj 13/04), a na koju Ustavni sud ukazuje kao na odluku u kojoj je definirano načelo i usvojeno stajalište prema kojem javna ustanova, kao pravna osoba, samostalno odgovara za svoje obveze, te da na takav zaključak ne utječe činjenica da kanton financira javne ustanove. Naime, u konkretnom slučaju i u parničnom i u izvršnom postupku kao odgovorna, odnosno kao izvršenik, označena je jedino tužena. Ukazivanje Vrhovnog suda na ovaj stav pri ocjeni prigovora pasivne legitimacije koji je istakao Zeničko-dobojski kanton neutemeljeno je i proizvoljno jer Zeničko-dobojski kanton niti u jednoj fazi postupka nije bio pasivno legitimiran, odnosno nije označen kao tuženi, odnosno izvršenik. Naime, Ustavni sud podsjeća na to da je u odluci na koju se poziva Vrhovni sud problematizirano pitanje može li osim poslodavca-javne ustanove, čiji je utemeljitelj bio kanton, kao drugotuženi biti označen i kanton. Pri ocjeni ovog pitanja Ustavni sud je iskazao stajalište da javna ustanova, kao pravna osoba i poslodavac, uživa slobodu u pogledu svojih prava i obveza, te da jedina može odgovarati za obveze prema svojim radnicima, ali da se kanton, bez obzira na to što ne može biti stranka, niti imati

pasivnu legitimaciju u sporu između radnika i ustanove, ne može oglušiti o ishod spora ako je njegova intervencija neophodna da bi se zaštitila prava utvrđena u pravomoćnoj presudi. Najzad, Ustavni sud je zaključio da u takvoj situaciji činjenica da kanton ima obvezu intervenirati ne konstituira njegovu pasivnu legitimaciju.

47. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da je obrazloženje presude Vrhovnog suda, prema kojem Zeničko-dobojski kanton u vođenim postupcima nije bio pasivno legitimiran, pa da je, prema tome, izvršenje na računu Ministarstva financija kantona nezakonito, arbitrarno na način koji je doveo u pitanje načelo pravne sigurnosti i uživanje prava na pravično suđenje apelanata. Ovakvim stajalištem Vrhovni sud je doveo u pitanje Ustavom Bosne i Hercegovine garantirano pravo da o građanskim pravima i obvezama bude raspravljeno pred sudom, jer bi, prema navedenom stajalištu, bilo učinjeno iluzornim izvršenje takve odluke koje predstavlja integralni dio „suđenja” u smislu članka 6. Europske konvencije (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 464/04* od 17. veljače 2005. godine, stavak 27, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 40/05).

48. Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom predmetu povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Ostali navodi

49. Imajući u vidu zaključak Ustavnog suda u svezi sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da nije potrebno posebno razmatrati navode apelanata o povredi prava na nepristran sud, prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, kao ni navode o diskriminaciji u svezi sa člankom 6. stavak 1. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

50. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije u slučaju kada se arbitrarnim tumačenjem u obrazloženju presude redovnog suda dovede u pitanje Ustavom Bosne i Hercegovine garantirano pravo da o građanskim pravima i obvezama bude raspravljeno pred sudom, jer je učinjeno iluzornim izvršenje sudske odluke, koje predstavlja integralni dio „suđenja”.

51. Na temelju članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

52. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Predmet broj AP 1812/07

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Miljana Radonje podnesena protiv rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske br. 118-0-Kž-07-000 107 od 15. maja 2007. godine, 118-0-Kv-07-000 010 od 2. maja 2007. godine, 118-0-Kž-07-000 053 od 21. marta 2007. godine i Rješenja Okružnog suda u Banjoj Luci broj 011-0-Kv-07-000 011 od 2. marta 2007. godine

Odluka od 11. novembra 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj **AP 1812/07**, rješavajući apelaciju **Miljana Radonje**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 4. tačka 6, člana 59. stav 2. alineja 2. i člana 61. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik
Valerija Galić, potpredsjednica
Seada Palavrić, potpredsjednica
Krstan Simić, sudija
Mirsad Ćeman, sudija

na sjednici održanoj 11. novembra 2009. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelimično se usvaja apelacija Miljana Radonje.

Utvrđuje se povreda člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, zbog neizvođenja Miljana Radonje pred sudiju u postupku donošenja rješenja o produženju pritvora Vrhovnog suda Republike Srpske br. 118-0-Kž-07-000 107 od 15. maja 2007. godine i 118-0-Kv-07-000 010 od 2. maja 2007. godine.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Miljana Radonje podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Kž-07-000 053 od 21. marta 2007. godine i Rješenja Okružnog suda u Banjoj Luci broj 011-0-Kv-07-000 011 od 2. marta 2007. godine, jer se radi o pitanju o kojem je Ustavni sud Bosne i Hercegovine već odlučivao, a iz navoda i dokaza iznesenih u apelaciji ne proizlazi da ima osnova za ponovno odlučivanje.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Miljan Radonja (u daljnjem tekstu: apelant) iz Istočnog Sarajeva, kojeg zastupa Vesna Rujević, advokat iz Banje Luke, podnio je 20. juna 2007. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) br. 118-0-Kž-07-000 107 od 15. maja 2007. godine, 118-0-Kv-07-000 010 od 2. maja 2007. godine, 118-0-Kž-07-000 053 od 21. marta 2007. godine i Rješenja Okružnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 011-0-Kv-07-000 011 od 2. marta 2007. godine. Apelant je, također, tražio da Ustavni sud donese privremenu mjeru kojom će mu se ukinuti pritvor produžen navedenim rješenjima.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda i Okružnog tužilaštva Banja Luka (u daljnjem tekstu: Okružno tužilaštvo) zatraženo je 23. jula 2007. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni sud je dostavio odgovor na apelaciju 2. augusta 2007. godine. Okružno tužilaštvo nije dostavilo odgovor na apelaciju.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor Vrhovnog suda dostavljen je apelantu 27. oktobra 2009. godine.

5. Postupajući povodom apelantovog prijedloga, Ustavni sud je donio Odluku o privremenoj mjeri broj AP 1812/07 od 16. jula 2007. godine. U toj odluci Ustavni sud je Vrhovnom sudu naložio da se apelant odmah, a najkasnije u roku od 24 sata od prijema Odluke o privremenoj mjeri, izvede i sasluša pred nadležnim sudijom na okolnosti produženja pritvora. Vrhovnom sudu je, također, naloženo da u roku od pet dana od prijema Odluke o privremenoj mjeri donese novo rješenje i obavijesti Ustavni sud o preduzetim mjerama.

6. Vrhovni sud je dopisom od 25. jula 2007. godine obavijestio Ustavni sud da je u cijelosti postupio u skladu sa Odlukom o privremenoj mjeri, odnosno da je saslušao apelanta i donio novo Rješenje o pritvoru broj 118-0-Kv-07-000021 od 24. jula 2007. godine.

III. Činjenično stanje

7. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

8. Okružni sud je, postupajući povodom Prijedloga Okružnog tužilaštva za određivanje pritvora broj Kt-8/07 od 6. februara 2007. godine, donio Rješenje broj 011-0-Kpp-07-000 010-p od 6. februara 2007. godine, kojim je apelantu, zajedno sa još devet osumnjičenih, zbog postojanja osnovane sumnje da je počinio krivično djelo organiziranog kriminala iz člana 383.a) stav 2. u vezi sa krivičnim djelom teške krađe iz člana 232. stav 2. u vezi sa st. 1. i 4. Krivičnog zakona RS (u daljnjem tekstu: KZRS), odredio pritvor zbog razloga propisanih članom 189. stav 1. tač. a), b), v) i g) Zakona o krivičnom postupku RS (u daljnjem tekstu: ZKPRS) koji teče od 6. februara 2007. godine i može trajati najduže mjesec dana, odnosno do 6. marta 2007. godine.

9. Odlučujući o apelantovoj žalbi protiv rješenja o određivanju pritvora sudije za prethodni postupak od 6. februara 2007. godine, Okružni sud je u vijeću od troje sudija donio Rješenje broj 011-0-Kv-07-000 005 od 13. februara 2007. godine. Tim je rješenjem Okružni sud apelantovu žalbu djelimično uvažio i Rješenje broj 011-0-Kpp-07-000 010-p od 6. februara 2007. godine u odnosu na njega preinačio u odluci o dužini trajanja pritvora, tako što je odredio da pritvor u odnosu na apelanta prema ovom rješenju može trajati do 5. marta 2007. godine do 6.00 sati.

10. Rješenjem Okružnog suda broj 011-0-Kv-07-000 011-p od 2. marta 2007. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Vrhovnog suda broj 118-0-Kž-07-000-053 od 21. marta 2007. godine, apelantu je produžen pritvor do 5. maja 2007. godine do 6.00 sati, koji mu je ranije određen Rješenjem Okružnog suda broj 011-0-Kpp-07-000 010-p od 6. februara 2007. godine.

11. Apelant je 2. aprila 2007. godine podnio apelaciju Ustavnom sudu protiv Rješenja Vrhovnog suda broj 118-0-Kž-07-000 053 od 21. marta 2007. godine i Rješenja Okružnog suda broj 011-0-Kv-07-000 011-p od 2. marta 2007. godine. Apelant je, također, tražio da Ustavni sud donese privremenu mjeru kojom će mu se ukinuti pritvor određen navedenim rješenjima.

12. Ustavni sud je Odlukom o dopustivosti broj AP 997/07 od 9. maja 2007. godine apelaciju odbacio kao nedopuštenu u odnosu na član II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 5. i 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) zbog toga što je očigledno (*prima facie*) neosnovana, a u odnosu na član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. Evropske konvencije jer je preuranjena.

13. U međuvremenu, Specijalno tužilaštvo za suzbijanje organiziranog i najtežih oblika privrednog kriminala je uputilo Prijedlog za produženje pritvora apelantu i ostalim osumnjičenim broj Kt-ST-8/07 od 27. aprila 2007. godine za još tri mjeseca zbog razloga

predviđenih odredbama člana 189. stav 1. tač. b), v) i g) ZKPRS. Vrhovni sud u Posebnom vijeću za organizirani i najteže oblike privrednog kriminala je osporenim Rješenjem broj 118-0-Kv-07-000 010 od 2. maja 2007. godine, na osnovu člana 192. stav 3. ZKPRS, apelantu produžio pritvor za još tri mjeseca. Pritvor je određen Rješenjem Okružnog suda broj 011-0-Kpp-07-000 010-p od 6. februara 2007. godine, a produžen Rješenjem Okružnog suda broj 011-0-Kv-07-000 011-p od 2. marta 2007. godine. Pritvor koji je apelantu produžen osporenim Rješenjem Vrhovnog suda broj 118-0-Kv-07-000 010 od 2. maja 2007. godine može trajati do 5. augusta 2007. godine do 6.00 sati.

14. U obrazloženju rješenja Vrhovni sud je naveo da se u Specijalnom tužilaštvu za suzbijanje organiziranog i najtežih oblika privrednog kriminala vodi postupak protiv apelanta zbog krivičnog djela organiziranog kriminala iz člana 383. a) stav 3. u vezi sa krivičnim djelom teške krađe iz člana 232. stav 2. u vezi sa stavom 1. tač. 1. i 4. KZRS. Dalje je sud naveo da pritvorski osnov propisan odredbom člana 189. stav 1. tačka b) ZKPRS postoji jer je u istražnom postupku potrebno saslušati brojne svjedoke navedene u prijedlogu za produženje pritvora, te izvršiti istražnu radnju prepoznavanja lica, a opravdana je bojazan da će osumnjičeni boravkom na slobodi utjecati na osumnjičenog Miroslava Lazarevića koji se nalazi u bjekstvu. Također, i dalje postoje okolnosti koje imaju karakter naročitih, a koje opravdavaju bojazan da će ponoviti krivično djelo. Time je ostvaren pritvorski osnov propisan odredbom člana 189. stav 1. tačka v) ZKPRS. U pogledu postojanja razloga za pritvor propisanog odredbom člana 189. stav 1. tačka g) ZKPRS, Vrhovni sud smatra da okolnosti koje karakteriziraju način izvršenja djela, sa posebnim naglaskom na razgranatu organizaciju sa visokim stepenom podjele poslova, ukazuje na takav stepen društvene opasnosti djela i izvršilaca da razlozi sigurnosti građana čine neophodnim zadržavanje osumnjičenih u pritvoru, a kako su u pitanju krivična djela za koja se može izreći kazna zatvora preko deset godina, to je ostvaren i objektivni uvjet za primjenu ovog pritvorskog osnova. Na kraju, Vrhovni sud je zaključio da, kada se ima u vidu složenost postupka istrage, posmatrano sa aspekta dokaznog materijala koje je nužno pribaviti, te težine krivičnih djela za koja se istraga provodi, navedene okolnosti predstavljaju važne razloge u smislu člana 192. stav 3. ZKPRS za produženje pritvora osumnjičenima, uz postojanje pritvorskih osnova predviđenih odredbama člana 189. stav 1. tač. b), v) i g) ZKPRS. Prilikom odlučivanja o vremenskom periodu na koji će se osumnjičenima produžiti pritvor, Vrhovni sud smatra da obim predviđenih istražnih radnji koje još treba obaviti, te njena složenost, opravdavaju produženje pritvora u trajanju od tri mjeseca.

15. Vrhovni sud je osporenim Rješenjem broj 118-0-Kž-07-000 107 od 15. maja 2007. godine apelantovu žalbu izjavljenu protiv rješenja o produženju pritvora od 2. maja 2007. godine odbio kao neosnovanu. Prema ocjeni suda, u obrazloženju rješenja o produženju pritvora osumnjičenim dati su jasni i prihvatljivi razlozi o osnovanoj sumnji

kao zakonskom uvjetu za određivanje a time i produženje pritvora. Također, sud smatra da rješenje o produženju pritvora za svaki od pritvorskih razloga daje argumentirano obrazloženje, polazeći od težine djela, brojnosti lica i radnji u izvršenju djela, njihove organiziranosti i povezanosti, nalazeći u tim okolnostima karakter naročitih okolnosti koje u smislu odredbe člana 192. stav 3. ZKPRS opravdavaju produženje pritvora. Pri tome je sud naglasio složenost postupka istrage u dosadašnjem toku, te neophodnost preduzimanja drugih navedenih istražnih radnji.

16. Postupajući u skladu sa Odlukom o privremenoj mjeri, Vrhovni sud je saslušao apelanta, te donio novo Rješenje o pritvoru broj 118-0-Kv-07-000021 od 24. jula 2007. godine. Navedenim rješenjem Vrhovni sud je na osnovu člana 192. stav 3. ZKP produžio pritvor apelantu za još tri mjeseca tako da pritvor apelantu po tom rješenju može trajati do 5. augusta 2007. godine do 6.00 sati, a donošenjem navedenog rješenja prestala su da važe rješenja koja je apelant osporio apelacijom.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

17. Apelant je naveo da mu je Rješenjem Okružnog suda broj 011-0-Kv-07-000 011-p od 2. marta 2007. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Vrhovnog suda broj 118-0-Kž-07-000-053 od 21. marta 2007. godine, produžen pritvor za još dva mjeseca. Apelant je, također, istakao da je u međuvremenu, od kada je 2. aprila 2007. godine podnio apelaciju protiv Rješenja Vrhovnog suda broj 118-0-Kž-07-000 053 od 21. marta 2007. godine i Rješenja Okružnog suda broj 011-0-Kv-07-000 011-p od 2. marta 2007. godine, Vrhovni sud Rješenjem broj 118-0-Kv-07-000 010 od 2. maja 2007. godine, koje je potvrđeno Rješenjem istog suda broj 118-0-Kž-07-000 107 od 15. maja 2007. godine, produžio pritvor za još tri mjeseca a koji može trajati do 5. augusta 2007. godine. Apelant smatra da mu je osporenim rješenjima povrijeđeno pravo iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 3. Evropske konvencije. Povredu navedenog prava apelant vidi u tome što je sud donio navedena rješenja o produženju pritvora, a da prije toga nije izveden pred sudiju, te saslušan u „vezi sa pitanjima koja se odnose na produžavanje pritvora po naredbi za proširenje istrage na druga djela”.

b) Odgovor na apelaciju

18. U odgovoru na apelaciju Vrhovni sud je istakao da je u cijelosti postupio u skladu sa Odlukom o privremenoj mjeri, odnosno da je saslušao apelanta i donio novo Rješenje o pritvoru broj 118-0-KV-07-000 021 od 25. jula 2007. godine. Time je predmetna apelacija postala bespredmetna s obzirom na to da su osporena rješenja prestala da važe. Vrhovni

sud je naveo da je apelant imao mogućnost da se izjasni o postojanju osnovane sumnje u odnosu na njega i krivično djelo koje mu se stavlja na teret (Naredba o provođenju istrage od 5. februara 2007. godine), a upravo nakon Odluke o privremenoj mjeri takvu mogućnost je dobio i u odnosu na Naredbu o proširenju istrage od 10. februara 2007. godine. Vrhovni sud je predložio da se apelacija odbije kao neosnovana jer je apelant dobio mogućnost da se izjasni u odnosu na Naredbu o proširenju istrage.

V. Relevantni propisi

19. U **Zakonu o krivičnom postupku Republike Srpske** („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 50/03, 111/04, 115/04, 29/07) relevantna odredba glasi:

Član 192.

(1) Prije donošenja rješenja o određivanju pritvora sudija za prethodni postupak će preispitati osnovanost zahtjeva za određivanje pritvora. Po rješenju sudije za prethodni postupak, pritvor može trajati najduže mjesec dana od dana lišenja slobode. Poslije tog roka osumnjičeni se može zadržati u pritvoru samo na osnovu rješenja o produženju pritvora.

(2) Pritvor se po odluci vijeća (član 24. stav 5) na obrazložen prijedlog tužioca može produžiti najviše dva mjeseca. Protiv rješenja vijeća dopuštena je žalba koja ne zadržava izvršenje.

(3) Ako se postupak vodi za krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora 10 godina ili teža kazna i ako postoje naročito važni razlozi pritvor se može, odlukom Vrhovnog suda Republike Srpske, produžiti na obrazložen prijedlog tužioca za najviše još tri mjeseca. Protiv ovog rješenja dopuštena je žalba koja ne zadržava izvršenje rješenja. O žalbi odlučuje vijeće Vrhovnog suda u drugom sastavu.

(4) Izuzetno i u izuzetno složenom predmetu vezano za krivično djelo za koje je propisana kazna dugotrajnog zatvora, pritvor se može ponovo produžiti za još najviše tri (3) mjeseca nakon produžetka pritvora iz stava 3. ovog člana. Pritvor se može produžiti dva puta uzastopno na obrazloženi prijedlog tužioca za svako produženje koji treba da sadrži izjavu kolegija tužilaštva o potrebnim mjerama da bi se istraga okončala (član 225. stav 3). O žalbi protiv rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske o produženju pritvora odlučuje vijeće Vrhovnog suda u drugom sastavu. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

VI. Dopustivost

20. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

21. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

22. Pri ispitivanju dopustivosti dijela apelacije kojom apelant osporava Rješenje Vrhovnog suda broj 118-0-KŽ-07-000-053 od 21. marta 2007. godine i Rješenje Okružnog suda broj 011-0-Kv-07-000 011-p od 2. marta 2007. godine, Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 16. stav 4. tačka 6. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Član 16. stav 4. tačka 6. Pravila Ustavnog suda glasi:

Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

6. radi se o pitanju o kojem je Ustavni sud već odlučivao, a iz navoda ili dokaza iznesenih u apelaciji ne proizlazi da ima osnova za ponovno odlučivanje.

23. Ustavni sud primjećuje da se apelant prije podnošenja predmetne apelacije, a povodom iste pravne stvari, dakle zbog povrede prava iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije, već obraćao Ustavnom sudu apelacijom od 2. aprila 2007. godine, kojom je osporavao Rješenje Vrhovnog suda broj 118-0-KŽ-07-000-053 od 21. marta 2007. godine i Rješenje Okružnog suda broj 011-0-Kv-07-000 011-p od 2. marta 2007. godine i koja je zavedena pod brojem AP 997/07. Ustavni sud je Odlukom o dopustivosti broj AP 997/07 od 9. maja 2007. godine apelaciju odbacio kao nedopuštenu u odnosu na član II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 5. i 13. Evropske konvencije, zbog toga što je očigledno (*prima facie*) neosnovana, a u odnosu na član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. Evropske konvencije jer je preuranjena.

24. U skladu sa navedenim, a imajući u vidu odredbu člana 16. stav 4. tačka 6. Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je podnesena zbog pitanja o kojem je Ustavni sud već odlučivao, a iz navoda i dokaza iznesenih u apelaciji ne proizlazi da ima osnova za ponovno odlučivanje o istoj stvari o kojoj je Ustavni sud ranije odlučio, Ustavni sud je u odnosu na ovaj dio apelacije odlučio kao u izreci ove odluke.

25. Dalje, apelant je osporio i rješenja Vrhovnog suda br. 118-0-Kž-07-000 107 od 15. maja 2007. godine i 118-0-Kv-07-000 010 od 2. maja 2007. godine, protiv kojih nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. S obzirom na to da je apelacija protiv navedenih rješenja podnesena 20. juna 2007. godine, a konačno rješenje Vrhovnog suda je doneseno 15. maja 2007. godine, proizlazi da je podnesena u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija u odnosu na ove navode ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, a ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

26. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, te člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija u odnosu na osporena rješenja Vrhovnog suda br. 118-0-Kž-07-000 107 od 15. maja 2007. godine i 118-0-Kv-07-000 010 od 2. maja 2007. godine ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

27. Apelant se žali da mu je osporenim rješenjima Vrhovnog suda br. 118-0-Kž-07-000 107 od 15. maja 2007. godine i 118-0-Kv-07-000 010 od 2. maja 2007. godine povrijeđeno pravo na slobodu i sigurnost ličnosti iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 3. Evropske konvencije.

28. Član II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

[...]

d) Pravo na ličnu slobodu i sigurnost.

Član 5. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Svako ima pravo na slobodu i sigurnost ličnosti. Niko ne smije biti lišen slobode izuzev u niže navedenim slučajevima i u skladu sa zakonom propisanim postupkom:

[...]

c) zakonitog hapšenja ili lišenja slobode radi privođenja nadležnoj sudskoj vlasti, kada postoji opravdana sumnja da je to lice izvršilo krivično djelo ili kada postoje valjani razlozi da se to lice spriječi da izvrši krivično djelo ili da nakon izvršenja krivičnog djela pobjegne;

[...]

3. *Svako ko je uhapšen ili lišen slobode prema odredbama stava 1(c) ovog člana mora odmah biti izveden pred sudiju ili drugo službeno lice zakonom ovlašteno da vrši sudsku vlast [...].*

29. S obzirom na to da se apelant poziva na povredu člana 5. stav 3. Evropske konvencije, Ustavni sud se u pogledu primjenjivosti navedenog člana poziva na praksu Evropskog suda za ljudska prava kako slijedi: član 5. stav 3. Evropske konvencije se odnosi isključivo na kategoriju lica spomenutih u prvom stavu pod (c), tj. na one koji su u pritvoru (vidi presude *B. protiv Austrije* od 28. marta 1990. godine, serija A-175, i *Quinn* od 22. marta 1995. godine, serija A-311). Iz navoda apelacije kao i iz osporenih rješenja vidljivo je da je apelantu prvobitno određen pritvor a zatim i produžavan zbog razloga predviđenih odredbama člana 189. stav 1. tač. b), v) i g) ZKPRS. Ustavni sud smatra da su razlozi za pritvor iz člana 189. ZKPRS sadržani u članu 5. stav 1. tačka c. Evropske konvencije, odnosno da je član 5. stav 3. Evropske konvencije primjenjiv u konkretnom slučaju.

30. Evropski sud je u nizu svojih presuda ukazao na značaj člana 5. stav 3. Evropske konvencije. Naročito je naglasio da „glavna svrha ovog stava u vezi sa članom 5.1.c. jeste da pruži pojedincima lišenim slobode specijalne garancije: postupak sudske prirode čija je svrha da osigura da niko neće biti proizvoljno lišen slobode (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Schiesser protiv Švicarske*, presuda od 4. decembra 1979. godine, serija A, broj 34. i *Skoogstrom protiv Švedske*, presuda od 15. jula 1983. godine, serija A, broj 83), kao i „da osigura da svako hapšenje ili pritvor budu što je moguće kraći” (vidi Izvještaje od 13. jula 1983. godine, stranica 13. i str. 30-31).

31. Osim naglašavanja izuzetnog značaja člana 5. stav 3. Evropske konvencije, Evropski sud je u više svojih presuda utvrdio kršenje navedenog člana kada pritvoreno lice nije odmah, tj. u najkraćem mogućem vremenu, izvedeno pred sudiju. Naprimjer, u slučaju kada ni jedan od podnosilaca predstavke nije zapravo izveden pred sudiju ili sudskog službenika dok je bio u pritvoru, koji je trajao četiri dana i šest sati u jednom, a šest dana i šesnaest i pol sati u drugom slučaju, utvrđena je povreda člana 5. stav 3. Evropske konvencije (vidi *Brogan protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 29. novembra 1988. godine, serija A-145-B), ili u slučaju kada podnosilac predstavke nije bio izveden pred vojni sud pet dana nakon hapšenja, također je utvrđena povreda člana 5. stav 3. Evropske konvencije (vidi presudu *Koster* od 28. novembra 1991. godine, serija A-221).

32. Imajući u vidu navedenu praksu Evropskog suda za ljudska prava, koju Ustavni sud podržava, vidljivo je koliki se značaj daje članu 5. stav 3. Evropske konvencije, te da su utvrđivane povrede navedenog člana ukoliko se u roku od četiri ili pet dana uhapšeno lice ne izvede pred sudiju, dok bi, s druge strane, bila apsolutno nedopustiva situacija da se uhapšena lica uopće ne izvedu pred sudiju prije početka suđenja.

33. Ustavni sud zapaža da je u konkretnom slučaju apelant 6. februara 2007. godine u prisutnosti svoga branioca pred sudijom za prethodni postupak dao izjavu i da mu je Rješenjem Okružnog suda broj 011-0-Kpp-07-000 010 od 6. februara 2007. godine određen pritvor. Pritvor u fazi istrage, a u smislu člana 192. stav 2. ZKPRS, može trajati najduže jedan mjesec, a poslije toga se može produžiti samo na osnovu rješenja o produženju pritvora, što je u konkretnom slučaju i učinjeno Rješenjem Okružnog suda broj 011-0-Kv-07-000 011 od 2. marta 2007. godine, kada je pritvor apelantu produžen za još dva mjeseca. Stavom 3. navedenog člana propisano je da: „ako se postupak vodi za krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora 10 godina ili teža kazna i ako postoje naročito važni razlozi pritvor se može odlukom Vrhovnog suda produžiti na obrazložen prijedlog tužioca za najviše još tri mjeseca”. U konkretnom slučaju apelantu je osporenim rješenjima Vrhovnog suda br. 118-0-Kv-07-000 010 od 2. maja 2007. godine i 118-0-Kž-07-000 107 od 15. maja 2007. godine produžen pritvor za još tri mjeseca uz obrazloženje da su osnovi sumnje o počinjenju krivičnih djela koja mu se stavljaju na teret utvrđivana i obrazlagana prilikom ranijeg produženja pritvora, a da od vremena kada su rješenja donesena pa do ponovnog produženja nije dovedena u pitanje pravilnost činjeničnih zaključaka na kojima su zasnovana.

34. Ustavni sud podsjeća na to da standardi Evropske konvencije ne obavezuju sud da prilikom preispitivanja razloga za produženje pritvora u istrazi saslušava osumnjičenog na okolnosti zbog kojih se pritvor produžava. Sud mora imati zakonsku mogućnost da sasluša lice *in personam* ali to ne znači da u konkretnom slučaju apelant mora biti saslušan na taj način. U predmetu *Sanchez-Reisse protiv Švicarske* Evropski sud je zaključio da lice mora imati „neke koristi od kontradiktornog postupka” ako to okolnosti dopuštaju. U navedenom slučaju zaključak je bio da saslušanje aplikanta, čak da se pojavio lično pred sudom, ne bi pomoglo njegovom puštanju na slobodu (vidi Evropski sud, presuda od 21. oktobra 1986. godine, serija A, broj 107, stav 51). Međutim, iz dokumentacije dostavljene Ustavnom sudu i navoda apelacije proizlazi da u konkretnom slučaju apelant prilikom produženja pritvora osporenim rješenjima nije bio izveden pred sudiju i nije mu omogućeno da se izjasni o Naredbi o proširenju istrage Specijalnog tužilaštva broj Kt-St-8/07 od 10. februara 2007. godine, kako to nalaže član 5. stav 3. Evropske konvencije.

35. Odlučujući o apelantovom zahtjevu za donošenje privremene mjere, Ustavni sud je donio Odluku broj AP 1812/07 od 16. jula 2007. godine, kojom je naložio Vrhovnom sudu da apelanta odmah, a najkasnije u roku od 24 sata od prijema odluke, izvede i sasluša pred nadležnim sudijom na okolnost naredbe o proširenja istrage i na okolnost produženja pritvora. Ustavni sud primjećuje da je u roku od 24 sata nakon prijema odluke o privremenoj mjeri Vrhovni sud omogućio apelantu da se na sjednici vijeća, koja je održana 24. jula 2007. godine, izjasni o Naredbi o proširenju istrage i o prijedlogu za produženje pritvora

i da je taj način Vrhovni sud ispunio obavezu iz člana 5. stav 3. Evropske konvencije, odnosno da se lice lišeno slobode odmah izvede pred sudiju.

36. Međutim, Ustavni sud primjećuje da je apelant od 2. maja 2007. godine (kada je Vrhovni sud apelantu osporenim rješenjem produžio pritvor) do 24. jula 2007. godine (kada je Vrhovni sud postupio u skladu sa Odlukom o privremenoj mjeri i omogućio apelantu da se izjasni o Naredbi o proširenju istrage i o prijedlogu za produženje pritvora), proveo u pritvoru 84 dana a da nije izveden pred sudiju ili „drugo lice koje je zakonom ovlašteno da vrši sudsku vlast”.

37. U vezi sa navodima Vrhovnog suda da je „saslušao apelanta i donio novo Rješenje o pritvoru broj 118-0-KV-07-000 021 od 25. jula 2007. godine, čime je predmetna apelacija postala bespredmetna s obzirom na to da su osporena rješenja prestala da važe”, Ustavni sud smatra da bez obzira na to što je Vrhovni sud postupio u skladu sa Odlukom o privremenoj mjeri i saslušao apelanta na okolnosti proširenja istrage i na okolnosti prijedloga za produženje pritvora, period apelantovog pritvora od 84 dana bez izvođenja pred sudiju nije prihvatljiv sa aspekta prava zaštićenog članom 5. stav 3. Evropske konvencije. S obzirom na navedenu jurisprudenciju Evropskog suda, ali i na vlastitu praksu, Ustavni sud smatra da ovaj period ne ispunjava zahtjev koji član 5. stav 3. Evropske konvencije postavlja, jer se ne može smatrati „promptnim” ili „najkraćim mogućim vremenom” (vidi Odluku o meritumu broj AP 976/05 od 9. februara 2006. godine, objavljena u „Službenom glasnik BiH” broj 43/06). U navedenoj odluci Ustavni sud je istakao da je apelant proveo u pritvoru više od šest mjeseci a da nije izveden pred sudiju ili „drugo lice koje je zakonom ovlašteno da vrši sudsku vlast”, te zaključio da postoji kršenje prava iz člana 5. stav 3. Evropske konvencije kada se protiv lica lišenog slobode odredi a zatim i produžava pritvor, a da to lice nije „odmah” izvedeno pred sudiju radi davanja iskaza.

38. Ustavni sud zapaža da, iako prema Zakonu o krivičnom postupku Republike Srpske, koji je važio u vrijeme donošenja osporenih rješenja, nije postojala striktna obaveza da lice koje se pritvara bude izvedeno pred sudiju, ovo nije moglo biti opravdanje za kršenje prava garantiranih Evropskom konvencijom. Naime, prema članu II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, odredbe Evropske konvencije imaju supremaciju nad ostalim zakonima, a prema članu II/6. Ustava Bosne i Hercegovine svi sudovi i drugi organi vlasti imaju obavezu „da primjenjuju ljudska prava i osnovne slobode na koje je ukazano u stavu 2”. To znači da su redovni sudovi trebali direktno primijeniti odredbe člana 5. stav 3. Evropske konvencije usprkos, u relevantno vrijeme, nepostojanju u Zakonu o krivičnom postupku Republike Srpske striktno obaveze da se uhapšeno lice, tj. lice kojem je određen pritvor, izvede „odmah” pred nadležnog sudiju radi davanja iskaza. U ovom kontekstu, Ustavni sud zapaža da je u međuvremenu došlo do izmjene, odnosno dopune relevantnih

zakonskih odredaba na način da su usklađene sa Evropskom konvencijom. Naime, 26. decembra 2008. godine stupio je na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 119/08), tako što je članom 188. stav 2. propisano: *Pritvor određuje ili produžuje rješenjem sud na prijedlog tužioca, a nakon što sud prethodno sasluša osumnjičenog, odnosno optuženog, na okolnosti razloga zbog kojih se pritvor predlaže [...]*. Na ovaj način država je ispunila svoju pozitivnu obavezu usklađivanja svojih propisa sa Evropskom konvencijom i pružila je zakonski okvir za osiguranje licima lišenim slobode garancija iz člana 5. stav 3. Evropske konvencije.

39. Ustavni sud smatra da je apelantovim neizvođenjem pred nadležnog sudiju u postupku donošenja rješenja o produženju pritvora Vrhovnog suda Republike Srpske br. 118-0-Kž-07-000 107 od 15. maja 2007. godine i 118-0-Kv-07-000 010 od 2. maja 2007. godine povrijeđeno pravo na slobodu i sigurnost ličnosti iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 3. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

40. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje prava iz člana 5. stav 3. Evropske konvencije kada se protiv lica lišenog slobode odredi a zatim i produžava pritvor a da to lice nije „odmah” izvedeno pred sudiju radi davanja iskaza na okolnosti proširenja istrage. Pri tome nije odlučujuće da li je Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske takvo postupanje striktno propisivao, budući da prema Ustavu Bosne i Hercegovine odredbe Evropske konvencije imaju prioritet nad svim drugim zakonima i moraju se direktno primjenjivati.

41. Na osnovu člana 16. stav 4. tačka 6. i člana 61. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

42. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Предмет број АП 2849/09

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Хариса Зорнића и Хамде
Дацића поднесена против Пресуде
Врховног суда Федерације Босне и
Херцеговине број 070-0-Рев-06-000
996 од 15. марта 2007. године

Одлука од 11. новембра 2009. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у предмету број **АП 2849/09**, рјешавајући апелацију **Хариса Зорнића и Хамде Дацића**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 16 став 4 тачка 14 и члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/07 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, председник
Валерија Галић, потпредсједница
Сеада Палаврић, потпредсједница
Крстан Симић, судија
Мирсад Ћеман, судија

на сједници одржаној 11. новембра 2009. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се апелација **Хариса Зорнића и Хамде Дацића** поднесена против Рјешења Суда Босне и Херцеговине број **X-КРН-09/678** од 2. септембра 2009. године и Рјешења Суда Босне и Херцеговине број **X-КРН-09/678** од 21. августа 2009. године, у односу на право на слободу и безбједност личности из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 3 у вези са чланом 5 став 1 тачка ц) Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, као неоснована.

Одбацује се као недозвољена апелација **Хариса Зорнића и Хамде Дацића** поднесена против Рјешења Суда Босне и Херцеговине број **X-КРН-09/678** од 2. септембра 2009. године и Рјешења Суда Босне и Херцеговине број **X-КРН-09/678** од 21. августа 2009. године, у односу на члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода јер је преурађена.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Харис Зорнић и Хамдо Дацић (у даљњем тексту: апеланти) из Рожаја, Република Црна Гора, које заступају Никица Гржић и Амра Гурда, адвокати из Сарајева, поднијели су 10. септембра 2009. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд). Апеланти су поднијели апелацију против Рјешења Суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Суд БиХ) број Х-КРН-09/678 од 2. септембра 2009. године и Рјешења Суда БиХ број Х-КРН-09/678 од 21. августа 2009. године. Апеланти су предложили да Уставни суд донесе привремену мјеру којом се укида мјера притвора, која им је одређена оспореним рјешењима Суда БиХ, до доношења коначне одлуке о апелацији.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Суд БиХ) и Тужилаштва Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Тужилаштво) затражено је 29. септембра 2009. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Суд БиХ и Тужилаштво доставили су одговоре на апелацију 5. и 6. октобра 2009. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори на апелацију достављени су апелантима 9. октобра 2009. године

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из навода апеланата и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.

6. Рјешењем судије за претходни поступак Суда БиХ број Х-КРН-09/678 од 26. фебруара 2009. године апелантима је одређена мјера притвора у трајању од једног мјесеца. Апелантима је одређена мјера притвора у кривичном поступку који се води против њих због постојања основане сумње да су починили кривично дјело организованог криминала из члана 250 ст. 1, 2 и 3 Кривичног закона Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06 и 32/07; у даљњем тексту: КЗБиХ), кривично дјело прања новца из члана 209 став 2 КЗБиХ, у вези са кривичним дјелом неовлашћеног промета опојних

дрога из члана 195 ст. 1 и 2 КЗБиХ, кривично дјело злоупотребе положаја или овлашћења из члана 383 став 3 Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине ФБиХ” бр. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04 и 18/05; у даљем тексту: КЗФБиХ), кривично дјело кривотворења службене исправе из члана 389 став 1 КЗФБиХ, кривично дјело израде лажног биланса из члана 249 КЗФБиХ и кривично дјело пореске утаје из члана 273 став 2 КЗФБиХ. Мјера притвора је продужена за још два мјесеца рјешењем Суда БиХ од 23. марта 2009. године, а потом је притвор, рјешењем истог суда од 21. маја 2009. године, продужен за још три мјесеца. Притвор је одређиван и продужаван на основу одредби члана 132 став 1 тач. а), б) и ц) Закона о кривичном поступку БиХ („Службени гласник БиХ” бр. 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08 и 12/09; у даљем тексту: ЗКПБиХ).

7. Након тога, Тужилаштво је поднијело предлог да се апелантима продужи притвор за још три мјесеца, у складу са одредбама члана 135 став 4 ЗКПБиХ. Уз предлог је достављена изјава Колегијума тужилаца Тужилаштва број КТ-438/07 од 18. августа 2009. године. С обзиром на то да је продужење притвора на основу одредбе члана 135 став 4 ЗКПБиХ прописано као изузетак под одређеним условима, Суд БиХ је приликом разматрања предлога Тужилаштва размотрио: а) да ли се ради о основаној сумњи за кривично дјело за које је прописана казна дуготрајног затвора, б) да ли је Тужилаштво поднијело образложен предлог за продужење притвора уз који је достављена изјава Колегијума тужилаца Тужилаштва о потребним мјерама да би се истрага окончала и ц) да ли је предмет изразито сложен.

8. Испитујући наведени предлог Тужилаштва, Суд БиХ је донио оспорено Рјешење број Х-КРН-09/678 од 21. августа 2009. године. Из образложења оспореног рјешења је видљиво да је Суд БиХ утврдио постојање разлога за продужење притвора на основу члана 135 став 4 ЗКПБиХ. Наиме, наведено је да су апеланти, сем других кривичних дјела, осумњичени за извршење кривичног дјела организованог криминала из члана 250 став 3 КЗБиХ за које је прописана казна затвора у трајању од најмање 10 година или казна дуготрајног затвора. Колегијум тужилаца Тужилаштва једногласно је изјавио да је у конкретном случају потребно додатно вријеме у трајању од три мјесеца како би се идентификовали и саслушали додатни свједоци, спровело вјештачење одузетих мобилних телефона и СИМ картица. Наглашено је да је потребно саслушати и узети изјаве од Е.Т., Н.А. и М.Р. који су раније правоснажно осуђени и издржали затворске казне, који су апеланте означили као лица која су их унајмила да за њих раде као курири, тј. возачи опојне дроге хероин. Наведена лица не бораве на подручју Босне и Херцеговине, па је потребно додатно вријеме

да се пронађу и саслушају. Наглашено је да се ради о изразито сложеном предмету с обзиром на то да је у питању међународни карактер кривичних дјела, гдје је истрага компликована и води се против већег броја лица, а већи дио доказа прибавља се путем међународне правне помоћи. Такође је наглашено да је потребно да се изврши вјештачење великог броја одузетих мобилних телефона и СИМ картица и да се ради о специфичним (намјенским) телефонима које отварају посебни системи, те да постоји само један крим-техничар који је оспособљен за овакву врсту вјештачења.

9. Из образложења оспореног рјешења је видљиво да је Суд БиХ, сем постојања основа за продужење притвора из става 4 члана 135 ЗКПБиХ, анализирао и доказе у вези са основаном сумњом да су апеланти починили кривична дјела за која се води истрага, те да је утврдио да и даље постоје разлози за одређивање мјере притвора због разлога предвиђених одредбама члана 132 став 1 тач. а), б) и ц) ЗКПБиХ. С тим у вези, наглашено је да из изјаве њемачког полицијског службеника Х.С. произилази да је више лица у СР Њемачкој, која су била лишена слободе због трговине дрогом, означило апеланте као организаторе међународне трговине дрогом. Из извјештаја Државне агенције за истраге и заштиту произилази да су апеланти, као сусопственици фирме „Мајорка”, нелегално стечен новац инвестирали у изградњу Хотела „Exclusive”, чији су сусопственици апеланти. Новац је подизан од 2002. до 2007. године, а вишемилеонски износи плаћени су грађевинској фирми у готовом новцу без евидентирања у пословним књигама. Из извјештаја инспекцијских органа Пореске управе произилази да фирма „Мајорка” није остварила приход од регистроване дјелатности у периоду од 2002. до 2004. године, те да у наведеном периоду није извршила набавку било које врсте робе као и да не посједује нити једну излазну фактуру. Из службене забиљешке Државне агенције за истраге и заштиту произилази да је један од апеланата из притвора слао поруке путем мобилног телефона са упутствима како да одређено лице да изјаву. Свједоци Б.Х. и А.Х. изјавили су да им се пријетило због дугова према апелантима. Даље, неспорно је да је за апелантима расписана међународна потјерница. Апелант (Харис Зорнић) напустио је СР Њемачку због вођења истраге због трговине опојним дрогама у већим количинама. Апелант (Хамдо Дацић) је у Републици Италији правоснажно осуђен на осам година затвора због трговине опојним дрогама. Међутим, из Републике Италије је побјегао да не би издржавао изречену затворску казну. Такође, апеланти сем држављанства Босне и Херцеговине посједују и држављанство Републике Црне Горе у којој посједују имовину и бројне пријатељске везе, а Република Црна Гора нема обавезу изручивања својих држављана због вођења поступка у Босни и Херцеговини.

10. Рјешењем Суда БиХ број Х-КРН-09/678 од 2. септембра 2009. године одбијена је жалба апеланата против Рјешења тог суда број Х-КРН-09/678 од 21. августа 2009. године. Апелационо одјељење Суда БиХ претежно се позвало на разлоге за продужење притвора који су наведени у рјешењу које је донијело првостепено вијеће тог суда, сматрајући да у конкретном случају постоје разлози за продужење притвора из члана 135 став 4 у вези са разлозима из члана 132 став 1 тач. а), б) и ц) ЗКПБиХ.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

11. Апеланти се позивају на кршење права на слободу и безбједност личности из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1ц) у вези са чланом 5 став 3 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), те права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције. Наглашава се да је истрага у овом предмету отворена Наредбом Тужилаштва број КТ-438/07 од 3. децембра 2007. године, дакле прије 20 мјесеци. О томе су апеланти били обавијештени док су били на слободи, када су примили Рјешење Суда БиХ број Х-КРН-08/498 од 28. марта 2008. године, којим је одређена мјера обезбјеђења забране отуђења и располагања Хотелом „Exclusive”. Апеланти сматрају да је период од 20 мјесеци, колико се води истрага, довољан и разуман рок у ком је Тужилаштво могло да прикупи доказе и на основу њих подигне оптужницу. Наведено није урађено, те апеланти наглашавају да, када током 20 мјесеци истраге нису обезбијеђени искази свједока нити је извршено вјештачење мобилних телефона, то сигурно неће бити урађено ни у сљедећа три мјесеца за колико је продужен притвор. Апеланти наводе да им је оспореним рјешењима притвор одређен искључиво на основу недоказаних тврдњи и констатација Тужилаштва које је Суд БиХ прихватио као истините, које нису засноване на стварним чињеницама, а поготово нису доказане. Према мишљењу апеланата, за Суд БиХ и Тужилаштво одредбе члана 13 став 2 ЗКПБиХ су „мртво слово”, а образложења оспорених рјешења о продужењу притвора су „лингвистички галиматијас” из ког се „једино могу сагледати разлози ради којих”, према ријечима апеланата, Суд БиХ „опскурну изјаву Колегијума тужилаца Тужилаштва од 18. августа 2008. године” представља као „гаранцију цијеле институције”. При томе апеланти наглашавају да Суд БиХ такве закључке није могао да изводи према стању у спису, те усвоји став да је притвор у трајању од девет мјесеци најкраћи разуман рок у ком апеланти имају право да им буде суђено.

12. Даље, апеланти приговарају законитости бројних доказа које као аргументе за одређивање притвора користи Суд БиХ. Посебно се наглашава неодрживост тумачења Суда БиХ по питању шта представља злочиначку организацију из члана 250 став 3 КЗБиХ. Апеланти сматрају да је додатно продужавање притвора од три мјесеца апсолутно незаконито. С тим у вези, наводе да око три године имају сазнања да се против њих води истрага и да за то вријеме нису бјежали, односно вршили било шта незаконито. Продужење притвора за још три мјесеца је незаконито, јер је предвиђено као изузетак, а у овом случају не може да се оправда разлозима које је дало Тужилаштво а прихватио Суд БиХ. Апеланти наглашавају да је у конкретном случају потпуно занемарена одредба члана 131 став 2 ЗКПБиХ, која прописује да трајање притвора мора да буде сведено на најкраће вријеме, те да је дужност свих органа који учествују у кривичном поступку да поступају са посебном хитношћу. Као примјер се наводи неспровођење вјештачења одузетих мобитела у времену од шест мјесеци, колико је до сада трајао притвор.

13. Апеланти предлажу да Уставни суд донесе привремену мјеру којом би се укинула мјера притвора одређена Рјешењем Суда БиХ број Х-КРН-09/678 од 2. септембра 2009. године до окончања поступка о апелацији. Наглашава се да би се даљњим продужењем притвора наставило кршење права апеланата са несагледивим и неотклоњивим штетним посљедицама.

б) Одговор на апелацију

14. Суд БиХ наглашава да је оспореним Рјешењем тог суда број Х-КРН-09/679 од 2. септембра 2009. године изнесен став Апелационог вијећа у смислу оправданости продужења притвора осумњиченим Харису Зорнићу и Хамди Дацићу, у складу са одредбама члана 135 став 4, а у вези са одредбама члана 132 став 1 тач. а), б) и ц) ЗКПБиХ. Из садржаја наведеног рјешења произилази на основу чега вијеће заснива своју одлуку, те се сматра неоснованим приговор апеланата да је ова одлука донесена без правно релевантних доказа и да је с тим у вези правно неоснована. Као неоснован се оцјењује приговор апеланата да им је притвор продужен позивањем на апстрактне формулације закона, те да је таква одлука супротна одговарајућим и основним одређењима Европске конвенције и њеним протоколима, због тога што су и првостепеним рјешењем као и рјешењем Апелационог вијећа на децидиран и јасан начин образложене околности које су указивале на оправданост изрицања најстроже мјере притвора с циљем да се обезбиједи присуство осумњичених и успјешно води кривични поступак. У контексту свих наведених приговора апеланата, Апелационо вијеће сматра да је у оспореној одлуци суд изнио увјерљиве аргументе на основу

чега је закључио да су се испунили услови који су оправдали изрицање рестриктивне мјере притвора према осумњиченим Харису Зорнићу и Хамди Дацићу. Стога, имајући у виду све наведено, предлаже се да се предметна апелација одбије као неоснована.

15. Тужилаштво потврђује да је спровођење истраге у овом кривичном предмету наређено у децембру 2007. године, али не сматра да је та чињеница на било који начин повриједила људска права апеланата. Наиме, ова кривична истрага је врло комплексна с чим се, донекле, слажу и апеланти. Истрага је вођена на територији БиХ, али је велики број кривичних дјела због којих је истрага вођена почињен на територијама других држава. Дакле, Тужилаштво је морало да користи инструмент међународне правне помоћи како би прикупило потребне доказе, што подразумијева један дужи временски период од слања захтјева до прибављања доказа. Тужилаштво је још у јануару 2008. године, дакле у првом мјесецу вођења истраге, послало захтјев за међународну правну помоћ СР Њемачкој. Поводом тог захтјева, Тужилаштво је запримило тражене доказе тек средином 2008. године. Након прибављања ових доказа, Тужилаштво је од лица која су у вези са осумњиченима, на територији Републике Француске, добило нова сазнања о почињеним кривичним дјелима, те је, у складу са тим, Тужилаштво 18. јуна 2008. године упутило нови захтјев за међународну правну помоћ Републици Француској. Тужилаштво је, поводом тог захтјева, запримило тражене доказе тек 12. марта 2009. године. Даље, Тужилаштво је сличне захтјеве за међународну правну помоћ упутило и Републици Италији, да би добило тражене доказе у јануару 2009. године. Затим је Тужилаштво упутило и захтјев за међународну правну помоћ Републици Словенији, да би добило тражене доказе 4. марта 2009. године. Дакле, без улажења у меритум прикупљених доказа, Тужилаштво истиче да је у овом предмету увијек поступало у складу са одредбама члана 13 ЗКПБиХ, а посебно у складу са ставом 3 тог члана, након што је осумњиченима одређена мјера притвора, али објективне околности су захтијевале да ова кривична истрага траје дуже времена. Тужилаштво наглашава да се апеланти у своје поднеску константно позивају на само један дио оспореног рјешења који говори о анализи телефонских апарата, СИМ картица и других сличних уређаја. Међутим, неспорно је, а што може да се утврди увидом у судски дио списка, да се ради о само једној чињеници која је ишла у прилог продужењу мјере притвора. Тужилаштво наводи да апеланти непотребно шпекулирају са именима појединих лица, титулирајући их непознатим и слично, посебно када се има у виду да апеланти при томе износе флагрантне неистине, називајући једну од свједокиња „непознатом”, мада је један од осумњичених живио са том женом. Сем тога, апеланти наводе и друге неистине, на примјер, да им је забрањено располагање једином имовином у

БиХ (хотелом), с обзиром на то да осумњичени посједују и станове и сл. На основу наведеног, Тужилаштво предлаже да Уставни суд одбије предложену привремену мјеру и апелацију као неосноване.

V. Релевантни прописи

16. **Закон о кривичном поступку БиХ** („Службени гласник БиХ” бр. 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08 и 12/09) у релевантном дијелу гласи:

Члан 13

(1) Осумњичени има право да у најкраћем разумном року буде изведен пред суд и да му буде суђено без одлагања.

(2) Суд је дужан да поступак спроведе без одуговлачења и онемогући сваку злоупотребу права која припадају лицима која учествују у поступку.

(3) Трајање притвора мора да буде сведено на најкраће нужно вријеме.

Члан 132

(1) Ако постоји основана сумња да је одређено лице учинило кривично дјело притвор може да му се одреди:

а) ако се крије или ако постоје друге околности које указују на опасност од бјекства,

б) ако постоји основана бојазан да ће уништити, сакрити, измијенити или кривотворити доказе или трагове важне за кривични поступак или ако нарочите околности указују на то да ће ометати кривични поступак утицајем на свједоке, саучеснике или прикриваче;

ц) ако нарочите околности оправдавају бојазан да ће поновити кривично дјело или да ће довршити покушано кривично дјело којим пријети, а за та кривична дјела може да се изрекне казна затвора три године или тежа казна;

д) у ванредним околностима, ако се ради о кривичном дјелу за које може да се изрекне казна затвора десет година или тежа казна а које је посебно тешко с обзиром на начин извршења или посљедице кривичног дјела, ако би пуштање на слободу резултовало стварном пријетњом нарушавања јавног реда.

(2) У случају из става 1 тачка б овог члана, притвор ће се укинути чим се обезбиједи докази због којих је притвор одређен.

Члан 135

(1) Прије доношења рјешења о одређивању притвора судија за претходни поступак ће преиспитати основаност захтјева за одређивање притвора. По рјешењу судије за претходни поступак притвор може да траје најдуже мјесец дана од дана лишења слободе. Послије тог рока осумњичени може да се задржи у притвору само на основу рјешења о продужењу притвора.

(2) Притвор се одлуком вијећа (члан 24 став 7) по образложеном предлогу тужиоца може продужити за највише два мјесеца. Против рјешења вијећа дозвољена је жалба о којој одлучује вијеће Апелационог одјељења суда. Жалба не задржава извршење рјешења.

(3) Ако се поступак води за кривично дјело за које може да се изрекне казна затвора десет година или тежа казна и ако постоје нарочито важни разлози, притвор може да се продужи, по образложеном предлогу тужиоца, за још највише три мјесеца. Против рјешења вијећа дозвољена је жалба о којој одлучује вијеће Апелационог одјељења суда. Жалба не задржава извршење рјешења.

(4) Изузетно и у изразито сложеном предмету везано за кривично дјело за које је прописана казна дуготрајног затвора, притвор може поново да се продужи за још највише три (3) мјесеца након продужетка притвора из става 3 овог члана. Притвор може да се продужи два пута узастопно, по образложеном предлогу тужиоца за свако продужење, који треба да садржи изјаву колегијума Тужилаштва о потребним мјерама да би се истрага окончала (члан 225 став 3). О жалби против рјешења вијећа о продужењу притвора одлучује вијеће Апелационог одјељења. Жалба не задржава извршење рјешења.

(5) Ако се до истека рокова из става 1 до 4 овог члана не потврди оптужница, осумњичени ће се пустити на слободу.

VI. Допустивост

17. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

18. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

Допустивост у односу на члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 Европске конвенције

19. Апеланти сматрају да им је оспореним рјешењима повријеђено право на правичан поступак из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције. У вези са овим наводима, Уставни суд подсјећа на то да је у својој пракси већ усвојио јасан став да се на питање да ли апелант има или да ли ће имати правично суђење пред редовним судовима не може дати одговор док је поступак у току. У складу са праксом Уставног суда и Европског суда за људска права, питање да ли је поштован принцип правичног суђења треба сагледати на основу поступка у цјелини. С обзиром на сложеност кривичног поступка, евентуални процедурални пропусти и недостаци који се појаве у једној фази поступка могу да буду исправљени у некој од наредних фаза истог тог поступка. Слиједом тога, није могуће, у принципу, да се утврди да ли је кривични поступак био правичан док се поступак правоснажно не оконча (види Европски суд за људска права, *Barbera, Meeseque u Jabardo protiv Шпаније*, пресуда од 6. децембра 1988. године, серија А, број 146, став 68 и Уставни суд, Одлука број У 63/01 од 27. јуна 2003. године, тачка 18, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 38/03).

20. У конкретном случају кривични поступак против апеланата још није окончан већ су само донесена процесна рјешења којима је против њих одређен притвор. Стога су наводи из апелације у односу на повреду права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције преурањени.

21. Имајући у виду одредбе члана 16 став 4 тачка 14 Правила Уставног суда, према којима ће апелација да се одбаци као недозвољена уколико је очигледно (*prima facie*) неоснована, односно уколико је преурањена, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

Допустивост у односу на члан II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члан 5 став 1ц) у вези са чланом 5 став 3 Европске конвенције

22. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Рјешење Суда БиХ број Х-КРН-09/678 од 2. септембра 2009. године, против ког нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорено рјешење донесено је 2. септембра 2009. године, а апелација је поднесена 10. септембра 2009. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

23. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

24. Апеланти оспоравају наведена рјешења Суда БиХ тврдећи да су им тим рјешењима повријеђена права из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1ц) у вези са чланом 5 став 3 Европске конвенције.

25. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине гласи:

3. Каталог права

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободe из става 2 овог члана, што укључује:

д) Право на слободу и безбједност лица.

Члан 5 Европске конвенције гласи:

1. Свако има право на слободу и безбједност личности. Нико не смије да буде лишен слободe изузев у ниже наведеним случајевима и у складу са поступком који је прописан законом:

a. законито лишење слободe по пресуди надлежног суда;

b. законито хапшење или лишење слободe због неповиновања законитом налогу суда и с циљем да се обезбиједи извршење било које обавезе прописане законом;

c. законито хапшење или лишење слободe ради привођења надлежној судској власти, када постоји оправдана сумња да је то лице извршило кривично дјело или када постоји ваљан разлог да се то лице спријечи да изврши кривично дјело или да, након извршења кривичног дјела, побјегне;

d. лишења слободe малољетника према законитом налогу ради обезбјеђења под надзором или законитог притварања због привођења надлежној власти;

e. законитог лишења слободe лица да би се спречило ширење неке заразне болести, притварања ментално обољелих лица, алкохоличара или наркомана или скитница;

f. законито хапшење или лишење слободe лица с циљем спречавања илегалног уласка у земљу или лица против ког је у току поступак с циљем депортације или екстрадиције.

2. Свако ко је ухапшен бит ће одмах обавијештен, на језику који разумије, о разлозима хапшења и о свим оптужбама против њега.

3. Свако ко је ухапшен или лишен слободе према одредбама става 1ц) овог члана мора одмах да буде изведен пред судију или друго службено лице законом овлашћено да врши судску власт и мора да има право на суђење у разумном року или на пуштање на слободу до суђења. Пуштање на слободу може да се условљава гаранцијама о појављивању на суђењу.

4. Свако коме је ускраћена слобода хапшењем или лишавањем слободе има право да изјави жалбу суду како би суд у кратком року размотрио законитост лишавања слободе и уколико оно није било законито наложио ослобађање.

5. Свако ко је био жртва хапшења или лишавања слободе противно одредбама овог члана има право на обештећење.

26. Уставни суд наглашава да се права утврђена у члану 5 Европске конвенције према својој садржини убрајају у основна права заштићена Европском конвенцијом одмах послјије права на живот. Члан 5 Европске конвенције пружа заштиту права на слободу и забрањује произвољан однос према ограничавању тог права. Изузеци од забране лишавања слободе дати су у члану 5 став 1 Европске конвенције, који садржи побројане случајеве када је лишавање слободе дозвољено. То је један исцрпан попис који мора уско да се тумачи (види Европски суд за људска права, *Ирска против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 18. јануара 1978. године, серија А-25). Само такав приступ је конзистентан с циљем и сврхом члана 5 Европске конвенције, тј. да обезбиједи да нико неће бити произвољно лишен слободе (види пресуде Европског суда за људска права, *Quinn* од 22. марта 1995. године, серија А-311; и *Winterwerp* од 24. октобра 1979. године, серија А-33). Сем тога, лишавање слободе само по себи мора да буде наметнуто у складу са суштинским процедуралним прописима и правилима примјенљивог националног закона. Непоштовање неког суштинског процедуралног захтјева од стране националног закона, као и неиспуњавање неког процедуралног аспекта, чак и када према становишту суда то није суштински важно, може да доведе до кршења члана 5 став 1 (види пресуде Европског суда за људска права, *Vozano* од 18. децембра 1986. године, серија А-111; и *Van der Leer* од 21. фебруара 1990. године, серија А-170).

27. Уставни суд примјећује да, иако у апелацији постоје наводи којима се оспорава основ одређивања и продужавања притвора из члана 5.1ц) Европске конвенције, суштина апелације усмјерена је на наводно кршење одредби члана 5 став 3 Европске конвенције. Из тога произилази да апеланти сматрају да им је повријеђено „право

на суђење у разумном року или пуштање на слободу до суђења” према наведеним одредбама Европске конвенције. Стога ће Уставни суд предметну апелацију да испита првенствено са аспекта поштовања одредби члана 5 став 3 Европске конвенције.

28. Уставни суд наглашава да је максимална дужина трајања притвора, прије подизања оптужнице, прописана одредбама члана 135 ЗКПБиХ и она може да траје, узимајући у обзир и продужења у изузетним случајевима из става 4 наведеног члана, 12 мјесеци. Имајући у виду рјешења која се оспоравају апелацијом, произилази да ће апелантима притвор трајати девет мјесеци. То значи да се дужина притвора креће у границама прописаним одредбама члана 135 ЗКПБиХ. Међутим, цитираном законском одредбом дате су максималне границе притвора, док је оправдана дужина притвора, према мишљењу Уставног суда, релативан појам који би се требао испитивати, у принципу, у сваком конкретном случају. При испитивању оправданости дужине притвора прије почетка суђења, према члану 5 став 3 Европске конвенције, треба поставити седам питања која су формулисана у одлуци Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) од 27. јуна 1968. године, у предмету *Wemhof против Немачке*. Према мишљењу Уставног суда, дужину притвора потребно је сагледати у њеној цјелини и одвагати разлоге *pro et contra*, након што се анализирају питања, о којима ће бити више ријечи у наставку образложења. Треба нагласити да налажење повреде једног од принципа не значи аутоматски да је дужина притвора била неоправдана, јер, као што је речено, дужину притвора потребно је сагледати у њеној цјелини и одвагати разлоге *pro et contra*.

29. Прво питање јесте када завршава вријеме које треба узети у обзир, тј. у оквиру ког времена треба вршити испитивање. Уставни суд је мишљења да се то вријеме, узимајући у обзир релевантне одредбе ЗКПБиХ, треба рачунати од времена одређивања притвора па до тренутка подизања оптужнице. У конкретном случају, с обзиром на то да оптужница још није подигнута, као релевантно вријеме ће се узети период од одређивања мјере притвора тј. од 26. фебруара 2009. године па до 24. новембра 2009. године, до када ће притвор трајати према оспореном рјешењу Суда БиХ од 2. септембра 2009. године. Дакле, ради се о периоду од девет мјесеци. Уставни суд у конкретном случају неће испитивати период почевши од доношења наредбе о спровођењу истраге (децембар 2007. године), на чему се инсистира у апелацији, с обзиром на то да право на слободу апеланата из члана 5 Европске конвенције није било ограничено рачунајући од датума од када је отворена истрага па до тренутка одређивања притвора. То право постало је ограничено од момента одређивања мјере притвора па даље, па ће то бити период у ком ће Уставни суд да испита оправданост трајања притвора у смислу члана 5 став 3 Европске конвенције.

30. Друго питање тиче се утицаја озбиљности и тежине кривичног дјела, те законски прописане казне као и казне која се очекује у конкретном случају, те законских одредби које у конкретном случају дозвољавају притвор. У пресуди Европског суда од 26. јуна 1991. године у предмету *Letellier против Француске* наглашено је да се разлози за одређивање притвора не могу искључиво мјерити на основу тежине запријеђене казне и да се морају размотрити и други фактори и да треба узети у обзир пресумпцију невиности из члана 6 став 2 Европске конвенције, те, уколико би се дужина притвора приближавала дужини очекиване казне, овај принцип не би био испоштован. Уставни суд сматра да се апеланти у конкретном случају суочавају са оптужбама за озбиљна кривична дјела за која су прописане веома високе затворске казне, у неким случајевима чак и најстроже казне дуготрајног затвора (члан 250 став 3 КЗБиХ). За Уставни суд је неспорно да за Суд БиХ висина запријеђене затворске казне није била једини критеријум приликом продужавања притвора апелантима. Суд БиХ је у оспореним рјешењима дао јасне разлоге због којих сматра да је притвор апеланата и даље неопходан (истражне радње које тек треба предузети, ранија склоност ка бјежању осумњичених, тј. апеланата, могући утицај на свједоке, што се поткрепљује СМС поруком коју је један од апеланата послао из притвора и сл.), те је све вријеме водио рачуна о пресумпцији невиности из члана 6 став 2 Европске конвенције. Уставни суд примјећује да апеланти погрешно интерпретирају одређене ставове из оспорених рјешења тако што тврде да је Суд БиХ унапријед одлучио о овом предмету, тј. повриједио принцип пресумпције невиности. Напримјер, у апелацији се на страни 10 у првом одјељку наводи: „...и *explicite* констатује (цитирам)... да се ради о особама opakим и спремним на све и овај и овакав вокабулар суда је прејудуцирање даљњег тока а поготово коначног исхода цјелокупног предметног кривичног поступка и апсолутно је непримјерен и недопустив обзиром да вријећа достојанство апеланата а став и тврдња да се ради о opakим лицима спремним на све донекле објашњава и лежерност и површност суда приликом доношења одлука о продужавању притвора...”. Међутим, потпуно супротно цитираним наводима апеланата, Суд БиХ у првом одјељку стране 8 рјешења од 21. августа 2009. године наглашава: „...Када се свему наведеном додају изјаве свједока Бегзада Хусића и Армина Хусића који сагласно изјављују да им је и раније пријеђено од стране осумњиченог Ацик Цана због њихових дугова према браћи Дацић, те Даниеле Мушкић која указује на чињеницу да се ради о особама (осумњиченим) opakим и спремним на све, суд налази и даље постојање нарочитих околности које указују да ће осумњичени ометати кривични поступак утјецајем на свједоке...”. Дакле, свједок је у свом исказу употребио ријечи „особе опаке и спремне на све”, а не Суд БиХ, како тврде апеланти. Сем наведеног, Уставни суд примјећује да је додатно

продужење притвора у конкретном случају предвиђено одредбама става 4 члана 135 ЗКПБиХ, те да се период од девет мјесеци, колико ће апеланти бити у притвору, без икакве сумње неће ни најмање приближити висини затворске казне са којом се апеланти могу суочити уколико буду оптужени а затим и проглашени кривим за кривична дјела за која постоји основана сумња да су их починили.

31. Треће питање тиче се морала осумњичених и њихових карактерних црта. Према мишљењу Уставног суда, овдје је Суд БиХ, приликом доношења одлуке о продужењу притвора, с разлогом указао на склоност апеланата ка бјежању, односно изигравању правде, с обзиром на то да је неспорно да је један од апеланата правоснажно осуђен у Италији на осам година затвора због трговине дрогом, те да је побјегао да не би ишао на издржавање казне, а да је други апелант побјегао из Њемачке када је против њега покренута истрага због трговине дрогом. Наведене чињенице нису оспоравали ни апеланти, те када им се дода чињеница да су апеланти и држављани Црне Горе, која нема обавезу изручивања својих грађана Босни и Херцеговини, а да су суочени са могућношћу подизања оптужнице за озбиљна кривична дјела за која су запријеђене веома високе затворске казне, произилази да закључак Суда БиХ о томе да постоји опасност од бијега није произвољан. Такође, према мишљењу Уставног суда, није произвољно ни резонување суда да не могу да се прихвате наводи апеланата да неће бјежати, с обзиром на то да нису побјегли иако су знали да се против њих води истрага, јер подаци о истрази који су наведени у рјешењу о мјери безбједности од 28. марта 2008. године (када су апеланти тек могли бити званично упознати да се против њих води истрага) не дају ни приближно података о озбиљности могућности подизања оптужнице за запријеђена кривична дјела, колико се даје у рјешењима о одређивању и продужењу притвора. Стога, Уставни суд сматра потпуно оправданим став Суда БиХ да свијест апеланата о могућности подизања оптужнице за предметна кривична дјела није била иста када су били упознати са рјешењем о мјери обезбјеђења, као када им је уручено рјешење о одређивању и продужењу притвора, те да, стога, није могла постојати нити иста опасност од бјекства.

32. Четврто питање које треба поставити тиче се понашања осумњичених, које би могло да утиче на дужину притвора. С тим у вези, Европски суд је навео три критеријума која би требало узети у обзир: а) да ли је осумњичени допринио убрзању или оспоравању истраге; б) да ли је поступак отежан због тога што је осумњичени користио одређене правне лијекове (материјалне или процесне) на начин који представља злоупотребу права, а који објективно може да успори истрагу (види пресуду Европског суда од 11. децембра 1980. године, *Schertenleib против Швајцарске*); и ц) да ли је осумњичени понудио одређене гаранције као јемство да

би се бранио са слободе и био доступан правди (види пресуде Европског суда од 26. јуна 1991. године, *Letellier против Француске* и *Neumeister против Аустрије* од 27. јуна 1968. године). У вези са питањима под а) и б), Уставни суд је мишљења да из списка апелације произилази да понашање апеланата није било такво да би се могло тврдити да је због тога нарочито успорена истрага. У вези са питањем под ц), Уставни суд указује на потпуно погрешне ставове апелације, из којих би могло да се закључи да је одређивањем привремене мјере обезбјеђења, у виду забране отуђења Хотела „Exclusive”, престала оправданост одређивања притвора против апеланата, те да наведена мјера представља довољну гаранцију да ће осумњичени бити доступни током предметног кривичног поступка. С тим у вези, Уставни суд примјећује да апеланти покушавају изједначити наведену привремену мјеру осигурања са јемством. Иако се у конкретном случају не ради о јемству, јер привремена мјера обезбјеђења није исто што и јемство, Уставни суд наглашава став Европског суда у вези са јемством. Дакле, према ставу Европског суда, јемство није дозвољено у случају да постоје докази да осумњичени хоће да побјегне, с обзиром на то да је циљ јемства да се обезбиједи да ће осумњичени бити доступан у кривичном поступку на начин блажи од притвора а не „накнада за преживљено зло” (види цитиране пресуде у предмету *Letellier u Neumeister*). Уставни суд наглашава да је у претходном дијелу образложења објаснио зашто сматра да закључци Суда БиХ нису произвољни у вези са бојазни да ће апеланти побјећи уколико би се нашли на слободи, те при таквом стању ствари питање јемства не би било релевантно, нити би њиме могао да се постигне наведени циљ да осумњичени буду доступни током кривичног поступка.

33. Пето питање односи се на сложеност предмета. У својој ранијој пракси Уставни суд је сложеност предмета сматрао разлогом који може да утиче на дужи боравак у притвору (види Уставни суд, Одлука број *АП 641/03* од 30. новембра 2004. године). Сложености предмета ће да допринесе, нпр., број оптужених, број и врста кривичних дјела за која се сумњиче, број свједока или других доказа које треба обезбиједити, односно врста таквих доказа итд. Сем сложености предмета не смију да се забораве ни објективне тешкоће које могу да се појаве приликом истраге случаја. Ако пуштање на слободу зависи од прибављања одређених доказа, тада надлежни органи морају да покажу посебну ревност приликом њиховог извођења (види Дом за људска права Босне и Херцеговине, Одлука број *СН/01/7488* од 5. јула 2002. године, тачка 105). Уставни суд нема двојбе да је предметни случај изразито сложен. Апеланти, њих двојица плус још једно лице, сумњиче се за извршење седам кривичних дјела попут организованог криминала, трговине дрогом, прања новца и сл. Извршење предметних кривичних дјела веже се за територију више земаља

(сматра се да је новац добивен трговином дроге опран тако што је улаган у изградњу хотела који је у својини апеланата), што додатно усложњава прибављање доказа, јер се добијају путем захтјева за пружање међународне правне помоћи више земаља (Њемачка, Италија, Француска, Словенија). Посебан нагласак се ставља на узимање изјава лица која су у страним земљама осуђена због трговине дрогом, која су изјавила да су радила као курири-превозници дроге за апеланте. Дужина процедуре прибављања доказа путем међународне правне помоћи у кривичним стварима, на коју Тужилаштво није могло да утиче, је, према мишљењу Уставног суда, објективно допринијела дужини истраге у овом предмету. Уставни суд напомиње да су измјене ЗКПБиХ, у односу на продужење притвора за вријеме трајања истраге, а прије подизања оптужнице (са пријашњих максимално шест мјесеци притвор у истрази је продужен на максимално 12 мјесеци у изузетним случајевима), извршене управо због усложњавања кривичних дјела због којих се води истрага, што је био тренд у цијелој регији и Босна и Херцеговина у томе не представља никакав изузетак.

34. Шесто и седмо питање односе се на начин на који се води истрага, као и на понашање истражних органа у погледу захтјева за пуштање на слободу, те у погледу окончања случаја. Имајући у виду стање списка апелације, Уставни суд је мишљења да истражни органи (Тужилаштво) начином истраге, у конкретном случају, нису довели у питање право апеланата на суђење у разумном року из члана 5 став 3 Европске конвенције. Уставни суд сматра да је прибављање релевантних доказа, путем захтјева за пружање међународне правне помоћи у кривичним стварима, главни разлог због ког истрага још увијек траје, а то је, као што је наведено, питање на које Тужилаштво није могло да утиче, јер оно нема овлашћења да издаје било какве налоге органу стране државе од ког тражи помоћ. Према мишљењу Уставног суда, Суд БиХ је, одбијајући жалбу апеланата против рјешења о продужењу притвора, дао и релевантне одговоре на њихов захтјев за пуштање на слободу прије почетка суђења. Сем тога, Уставни суд наглашава да из одговора које је доставило Тужилаштво произилази да оно заиста предузима разумне кораке у погледу окончања предметне истраге.

35. Имајући у виду наведено, тј. анализирајући период од око осам мјесеци до максимално девет, колико ће да траје притвор апелантима, Уставни суд је утврдио да (узимајући у обзир сва релевантна питања као што су: озбиљност и тежина кривичних дјела, односно висине запријеђених казни за кривична дјела за која се води истрага, морал и карактерне црте осумњичених, понашање осумњичених, сложеност предмета и начин вођења истраге и понашање истражних органа према захтјеву за пуштање на слободу и у односу на окончање истраге), не постоје аргументи

који би указивали на то да је конкретна дужина трајања притвора неоправдана и нерационална у мјери да крши право апеланата на суђење у разумном року из члана 5 став 3 Европске конвенције.

36. За Уставни суд још остаје да одговори на наводе апелације према којима не постоји даљњи основ за продужавање притвора апелантима, односно на наводе да су прекршене одредбе члана 5.1ц) Европске конвенције. Уставни суд сматра да је у оспореном рјешењу Апелационо вијеће Суда БиХ дало врло јасно образложење, које Уставни суд не сматра произвољним, да рјешење вијећа тог суда, којим се апелантима продужава притвор за још три мјесеца, није супротно одредбама ЗКПБиХ и Европске конвенције, те да наведено рјешење садржи разлоге у погледу постојања општих услова за одређивање притвора из члана 132 став 1 ЗКПБиХ, као и посебних услова предвиђених тач. а), б) и ц) става 1 наведеног члана. Сем тога, из образложења оспорених рјешења произилази да нема никакве сумње да су испуњени и посебни услови из става 4 члана 135 ЗКПБиХ, којима је прописано да у изузетним случајевима притвор може да се продужи још два пута по три мјесеца. Наиме, у образложењу се врло јасно указује како су апеланти осумњичени за извршење кривичног дјела организованог криминала из члана 250 став 3 КЗБиХ за које је запријеђена казна дуготрајног затвора, затим да је Колегијум Тужилаштва дао изјаву (за коју Уставни суд не види разлога да је апеланти зову „опскурном“) о потребним мјерама да би се истрага окончала, као и да се ради о сложеном предмету. Стога, у конкретном случају Уставни суд није пронашао аргументе који би указивали на то да лишавање слободе апеланата није било у складу са „процедуром која је прописана националним законом“, односно да је оно супротно било ком стандарду члана 5.1ц) Европске конвенције.

37. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да није прекршено право на слободу и безбједност личности апеланата из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5.1ц) у вези са ставом 3 члана 5 Европске конвенције.

VIII. Закључак

38. Уставни суд је закључио да није повријеђено право на суђење у разумном року из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 3 Европске конвенције, након што је у конкретном случају сагледао све разлоге *pro et contra* у односу на период од девет мјесеци, колико ће апелантима да траје притвор прије окончања истраге. Питања на која је Уставни суд морао дати одговоре тичу се: озбиљности и тежине кривичних дјела, односно висине запријеђених казни за кривична дјела за која се води истрага

против апеланата, морал и карактерне црте осумњичених-апеланата, понашање осумњичених-апеланата, сложеност предмета и начин вођења истраге и понашање истражних органа према захтјеву за пуштање на слободу и у односу на окончање истраге. Сем тога, Уставни суд је закључио да није повријеђено ни право на слободу и безбједност личности из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5.1ц) Европске конвенције, с обзиром на то да је у оспореном рјешењу Апелационо вијеће Суда БиХ дало врло јасно образложење, које Уставни суд не сматра произвољним, да рјешење вијећа тог суда, којим се апелантима продужава притвор за још три мјесеца, није супротно одредбама ЗКПБиХ и Европске конвенције, те да наведено рјешење садржи разлоге у погледу постојања општих услова за одређивање притвора из члана 132 став 1 ЗКПБиХ као и посебних услова предвиђених тач. а), б) и ц) става 1 наведеног члана. Сем тога, из образложења оспорених рјешења произилази да нема никакве сумње да су испуњени и посебни услови из става 4 члана 135 ЗКПБиХ, којима је прописано да у изузетним случајевима притвор може да се продужи још два пута по три мјесеца.

39. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

40. С обзиром на одлуку Уставног суда у овом предмету, није неопходно да се посебно разматра предлог апеланата за доношење привремене мјере.

41. Према члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симовић

Predmet broj AP 2866/09

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija A.F. podnesena protiv Rješenja Okružnog suda u Trebinju broj 015-0-Gž-09-000 127 od 10. srpnja 2009. godine i Rješenja Osnovnog suda u Trebinju broj 095-0-I-08-000 618 od 23. veljače 2009. godine

Odluka od 11. studenog 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u predmetu broj **AP 2866/09**, rješavajući apelaciju **A.F.**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Seada Palavrić, dopredsjednica

Krstan Simić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

na sjednici održanoj 11. studenoga 2009. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija A.F. podnesena protiv Rješenja Okružnog suda u Trebinju broj 015-0-GŽ-09-000 127 od 10. srpnja 2009. godine i Rješenja Osnovnog suda u Trebinju broj 095-0-I-08-000 618 od 23. veljače 2009. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. A.F. (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Švedske, koju zastupa Sanela Mujarić, odvjetnica iz Sarajeva, podnijela je 11. rujna 2009. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud). Apelantica je podnijela apelaciju protiv Rješenja Okružnog suda u Trebinju (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 015-0-GŽ-09-000 127 od 10. srpnja 2009. godine i Rješenja Osnovnog suda u Trebinju (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj 095-0-I-08-000 618 od 23. veljače 2009. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog suda, Osnovnog suda i Ž.R., sudionika u postupku, zatražena je 9. listopada 2009. godine dostava odgovora na apelaciju.
3. Okružni sud je dostavio odgovor 16. listopada 2009. godine. Osnovni sud i Ž.R. nisu dostavili odgovor na apelaciju.
4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor Okružnog suda dostavljen je apelantici 28. listopada 2009. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelacije i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.
6. Presudom Osnovnog suda u Sodertornu broj T 2637-07 od 16. studenoga 2007. godine, koja je potvrđena Presudom drugostupanjskog suda za srednju Švedsku broj T 8456-07 od 10. lipnja 2008. godine, apelantici je povjeren na čuvanje, odgoj i izdržavanje njezin malodobni sin V.R.
7. Ministarstvo pravde Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Ministarstvo pravde RS) je aktom broj 08.020/787-4940/08 od 3. rujna 2008. godine obavijestilo Osnovni sud da je Centralni izvršni organ Kraljevine Švedske pokrenuo postupak vraćanja malodobnog V.R., kojeg je njegov otac Ž.R bez apelantičine suglasnosti odveo u Bosnu i Hercegovinu. Ujedno, Ministarstvo pravde RS je zatražilo od Osnovnog suda da provede postupak sukladno Konvenciji o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece od 25. listopada 1980. godine (u daljnjem tekstu: Konvencija) i utvrdi jesu li ispunjene pretpostavke da se dijete vrati apelantici.
8. Osnovni sud je donio Rješenje broj 095-0-I-08-000-618 od 23. veljače 2009. godine. Tim je rješenjem odbijen kao neutemeljen prijedlog apelantice kao tražitelja izvršenja protiv Ž.R. kao izvršenika za predaju malodobnog djeteta V.R. U obrazloženju rješenja Osnovni sud je naveo da je u tijeku postupka saslušao apelanticu, izvršenika i malodobnog V.R., te izvršio uvid u Presudu Osnovnog suda u Sodertornu broj T 2637-07 od 16. studenoga 2007. godine i Presudu drugostupanjskog suda za srednju Švedsku broj T 8456-07 od 10. lipnja 2008. godine. Također, sud je naveo da je, sukladno odredbama članka 227. stavak 1. Zakona o izvršnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 59/03, 85/03, 64/05 i 118/07), kojima je propisano da sud posebno vodi računa o potrebi

da se u najvećoj mjeri zaštiti interes djeteta, uključio u predmetni postupak Centar za socijalni rad u Trebinju (u daljnjem tekstu: Centar za socijalni rad). Sud je istakao da su predstavnici Centra za socijalni rad bili prisutni na svim održanim ročištima, te da su 22. prosinca 2008. godine dostavili sudu svoj nalaz i mišljenje. U svezi s tim, sud je naveo da je zaključak stručnog tima Centra za socijalni rad da izvršenik u potpunosti brine o malodobnom V.R., da poduzima sve mjere i aktivnosti koje su u interesu djeteta, da je odnos izvršenika i njegovog sina veoma dobar, te da je stav izvršenika prema njegovom sinu naglašeno topao, pun nježnosti i razumijevanja. Sud je naveo da je predstavnic Centra za socijalni rad Danica Rašević izjavila da je mišljenje Centra za socijalni rad utemeljeno na temelju sadašnjih opservacija i trenutnoj brizi o djetetu, te da nisu imali na raspolaganju podatke o dosadašnjem životu djeteta u Švedskoj, kao ni podatke o apelantici. Pri tome, predstavnic Centra za socijalni rad je izjavila da stručni tim Centra za socijalni rad smatra da je malodobni V.R. u mogućnosti izjasniti se sa kojim od roditelja želi živjeti, uzimajući u obzir njegov uzrast, odnosno da je stekao stupanj zrelosti, zbog čega je primjereno uzeti u obzir njegovo mišljenje.

9. Sud je, dalje, naveo da je bez prisustva oba roditelja saslušao malodobnog V.R. sa namjerom da se uvjeri u vjerodostojnost njegovog stajališta, njegovih osjećanja i odnosa prema roditeljima, bez pritiska bilo koje strane. U svezi s tim, sud je naveo da je malodobni V.R. izjavio da želi živjeti sa ocem u Trebinju, da u Trebinju ide u školu, da ima puno drugara, da ga otac vodi na treninge i da mu je lijepo s njim, te da ne želi živjeti sa majkom, niti je vidjeti. Sud je naveo da je nastojao razjasniti razlog takvog odgovora i da je dobio odgovor u djetetovoj izjavi da su ga u Švedskoj zaključavali u sobu, da je bježao iz škole ocu, da ga je majka štipala jer je rekao da želi živjeti sa ocem, da mu je sadašnji suprug njegove majke govorio ružne riječi o ocu, da ga je udarao, odvodio iz škole, stavljao u auto i odvodio u neko malo mjesto u Švedskoj. Imajući u vidu navedeno, sud je istakao da je malodobni V.R. bio izričit i jasan u svom iskazu, te da je stoga njegova izjava bila ključna za donošenje odluke u ovom predmetu. Pri tome, sud je naveo da je izravnim ispitivanjem malodobnog V.R. zaključio da se radi o djetetu koje može razumjeti situaciju u kojoj se nalazi, da je sposobno dati izjavu koja odlučuje o njegovoj sudbini, te da je dijete zrelo za svoje godine.

10. Osnovni sud je, dalje, naveo da je „bio u nedoumici prilikom odlučivanja o zahtjevu za vraćanje djeteta”, budući da je u tijeku postupka dostavljeno više mišljenja psihologa, terapeuta, učitelja i drugih osoba koje su na izravan ili neizravan način bile uključene u postupak koji se vodio u sudovima u Švedskoj. Naime, sud je naveo da iz odluka sudova u Švedskoj proizlazi da je velika nedoumica postojala i u tom postupku, budući da je taj postupak rezultirao izdvojenim mišljenjem dva člana vijeća. Imajući u vidu navedeno,

Osnovni sud je istakao da je prilikom donošenja odluke imao u vidu i ocijenio utvrđeno činjenično stanje u postupcima u Švedskoj, kao i u ovom postupku, ali da je najznačajniji provedeni dokaz u ovom postupku bila izjava malodobnog V.R. Također, sud je naveo da iz priloženih dokaza nije mogao sa sigurnošću utvrditi nelegalnost odlaska izvršenika iz Švedske. Naime, iz dostavljenih dokumenata proizlazi da nije bilo apelantičine suglasnosti da dijete napusti Švedsku, ali i da je činjenica da je izvršenik u momentu napuštanja Švedske imao starateljstvo nad djetetom. Pri tome, sud je naveo da se, u smislu članka 19. Konvencije, nije upuštao u meritum odluka o bilo kojem pitanju, osim o podnesenom zahtjevu za povratak djeteta. Dalje, sud se pozvao na odredbe članka 13. stavak 1. točka (b) Konvencije. Prema tim odredbama, sud nije dužan narediti povratak djeteta ako osoba ili tijelo koje se suprotstavlja njegovom povratku dokaže da postoji ozbiljna opasnost da bi povratak izložio dijete fizičkoj opasnosti ili psihičkoj traumi ili na drugi način doveo dijete u nepovoljan položaj. Sud je naveo da je, sukladno odredbama članka 13. stavak 2. Konvencije, u predmetnom postupku utvrđeno da se dijete suprotstavlja povratku, te da, imajući u vidu djetetove godine i stupanj zrelosti, treba uzeti u obzir njegovo mišljenje. Pri tome, sud je naveo da je morao uzeti u obzir i odredbe članka 2. stavak 2, članka 3. i članka 7. stavak 2. Konvencije o pravima djeteta. Sud je istakao da je predmetnu odluku donio uvažavajući prvenstveno djetetov interes, kao i posljedice koje bi dijete moglo imati kada bi se prinudno odvojilo od oca. Pri tome, sud je naveo da je činjenica da je dijete u Švedskoj bježalo od apelantice, te da, stoga, vraćanje djeteta apelantici nije način rješavanja ovako osjetljivog slučaja. Također, sud je istakao da je, zahvaljujući profesionalnom radu Centra za socijalni rad, dijete pokazalo spremnost da se vidi sa svojom majkom, te naglasio da dijete ne treba izgubiti kontakt i vezu sa majkom. Prema mišljenju suda, predmetno pitanje se treba riješiti tako da se ni od jednog roditelja ne oduzima dijete prinudno i protiv njegove volje.

11. Odlučujući o apelantičinom prizivu protiv prvostupanjskog rješenja, Okružni sud je donio Rješenje broj 015-0-Gž-09-000 127 od 10. srpnja 2009. godine, kojim je priziv odbijen kao neutemeljen i prvostupanjsko rješenje je potvrđeno. U obrazloženju rješenja Okružni sud je naveo da je prvostupanjski sud, rukovodeći se djetetovim interesima i uzimanjem u obzir djetetovo mišljenje, pravilno primijenio odredbe članka 13. Konvencije i donio pravilnu odluku. Naime, Okružni sud je naveo da je odredbama članka 13. stavak 1. točka (b) Konvencije propisano da sudsko i upravno tijelo države kojoj se šalje zahtjev nije dužno narediti povratak djeteta ako osoba, institucija ili drugo tijelo koje se suprotstavlja njegovom povratku dokaže da postoji ozbiljna opasnost da bi povratak izložio dijete fizičkoj opasnosti ili psihičkoj traumi ili na drugi način doveo dijete u nepovoljan položaj. Sud je, dalje, naveo da je odredbama članka 13. stavak 2. Konvencije propisano da sudsko

ili upravno tijelo može, također, odbiti da naredi povratak djeteta ako utvrdi da se dijete suprotstavlja povratku i da je napunilo one godine i steklo stupanj zrelosti pri kojem je potrebno uzeti u obzir njegovo mišljenje. Također, sud je naveo da je odredbama članka 13. stavak 3. Konvencije propisano da će, pri razmatranju okolnosti spomenutih u ovom članku, sudsko i upravno tijelo uzeti u obzir podatke koji se odnose na socijalno porijeklo djeteta dobiveno od centralnog izvršnog tijela ili nekog drugog nadležnog tijela države u kojoj je mjesto djetetovog stalnog boravka.

12. Okružni sud je naveo da je prvostupanjski sud utvrdio da se malodobni V.R. suprotstavlja povratku, kao i da je napunio one godine i stekao stupanj zrelosti, tako da je potrebno uzeti u obzir njegovo mišljenje. Naime, Okružni sud je naveo da su stručnjaci Centra za socijalni rad u Trebinju bili izričiti u svom mišljenju da je malodobni V.R., obzirom na svoje godine i stupanj zrelosti, sposoban pravilno izraziti želju sa kojim od roditelja želi živjeti. Osim toga, Okružni sud je naveo da je malodobni V.R. u vrijeme kada je izjavio da želi živjeti sa ocem napunio 12 godina. U svezi s tim, sud je naveo da je sudska praksa u bivšoj Jugoslaviji, a i danas u Bosni i Hercegovini, da je dijete koje je napunilo 10 godina sposobno izraziti želju u slučaju kada se odlučuje kojem će od roditelja sud povjeriti dijete na zaštitu i odgoj. Pri tome, sud se pozvao na odredbe članka 82. stavak 1. Zakona o obiteljskim odnosima SR Hrvatske i odredbe članka 26. stavak 1. Zakona o obiteljskim odnosima SR Makedonije (bivše republike SFRJ), kojima je bilo propisano da će se uzeti u obzir djetetove želje, ako je navršilo 10 godina. Okružni sud je naveo da apelantica u prizivu nizom argumenata ukazuje na to da je jedina pravilna odluka da se dijete vrati njoj u Švedsku. Međutim, Okružni sud je istakao da je odredbama članka 13. stavak 2. Konvencije izričito propisano da sudsko ili upravno tijelo može odbiti da naredi povratak djeteta ako utvrdi da se dijete suprotstavlja povratku i da je napunilo one godine i steklo stupanj zrelosti pri kojem je potrebno uzeti njegovo mišljenje. Dalje, Okružni sud je naveo da je prvostupanjski sud, osim djetetovog mišljenja i stupnja njegove zrelosti, uzeo u obzir i sve druge okolnosti, a naročito argumente jedne i druge strane u ovom postupku. Međutim, prema mišljenju suda, prvostupanjski sud je pravilno zaključio da je za odluku u predmetnom slučaju od presudnog značaja bilo djetetovo mišljenje. Konačno, Okružni sud je naveo da se prvostupanjski sud pravilno pozvao na odredbe članka 3. stavak 1. Konvencije o pravima djeteta. Naime, tim je odredbama propisano da u svim akcijama u svezi sa djecom, bez obzira na to poduzimaju li ih javne ili privatne društvene dobrotvorne institucije, sudovi, upravne vlasti ili zakonska tijela, najbolji interesi djeteta bit će od prvenstvenog značaja.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

13. Apelantica smatra da su joj pobijanim odlukama povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), kojem odgovara članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, zatim pravo na poštivanje privatnog i obiteljskog života iz članka 8. Europske konvencije, kojem odgovara članak II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine, i pravo na nediskriminaciju iz članka 14. Europske konvencije, kojem odgovara članak II/4. Ustava Bosne i Hercegovine. Apelantica navodi da je državljanka Kraljevine Švedske i da je bila u braku sa Ž.R. koji je državljanin Švedske i državljanin Bosne i Hercegovine. Apelantica navodi i da je u tijeku braka rođen njihov sin V.R. (11. veljače 1997. godine), koji je nakon razvoda braka naizmjenično živio kod nje i kod Ž.R. Obzirom na to da je Ž.R. negativno utjecao na njihovog sina i da je želio pogoršati njezin odnos sa sinom, apelantica navodi da je podnijela tužbu sudu u Švedskoj sa zahtjevom da se njoj samoj dodijeli staranje nad malodobnim V.R. U svezi s tim, apelantica navodi da je prvostupanjski sud u Švedskoj udovoljio njezinom zahtjevu, međutim, da je u tijeku prizivnog postupka, odnosno neposredno prije izricanja drugostupanjske presude, Ž.R. oteo malodobnog V.R. i odveo ga iz Švedske u Bosnu i Hercegovinu. Apelantica navodi da je, sukladno Konvenciji, nakon toga preko Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Švedske pokrenula postupak za vraćanje djeteta. Postupak je rezultirao donošenjem pobijanih odluka sudova u Bosni i Hercegovini.

14. Apelantica smatra da su Okružni sud i Osnovni sud pri donošenju svojih odluka propustili poduzeti mjere koje bi značile ostvarenje pozitivnih obveza iz članka 8. Europske konvencije, tj. vraćanje djeteta majci. Apelantica navodi da Osnovni sud nije, u smislu članka 15. Konvencije, tražio od nje da pribavi odluku ili druge dokaze tijela iz Švedske da odvođenje djeteta nije bilo zakonito, međutim, da je ona i bez tog zahtjeva dostavila dokaz da je nadležni tužitelj u Švedskoj raspisao Interpolovu potjernicu za Ž.R. i izdao tzv. europski uhiđbeni nalog. Osim toga, apelantica navodi da je jasno da je odvođenje djeteta bez suglasnosti, pitanja ili odobrenja majke ili Centra za socijalni rad u Švedskoj nezakonito u smislu članka 3. Konvencije. Dalje, apelantica navodi da su Centar za socijalni rad u Švedskoj i dva specijalizirana suda zaključili da odluku o interesu tako ranjivog djeteta može donijeti samo punoljetna osoba i to eksperti iz date oblasti i sud, a nikako malodobnik. Naime, apelantica navodi da je Centar za socijalni rad u Švedskoj ocijenio štetnim dovođenje djeteta u situaciju da odlučuje o tome s kim će od roditelja živjeti. Međutim, apelantica navodi da Okružni sud i Osnovni sud nisu našli za

shodno da komentiraju niti jedan navod „o ovoj užasnoj situaciji koja se tiče djeteta”, niti ijedan dokument koji govori o štetnosti traženja od djeteta da se odluči s kim će živjeti, već su odluku koju trebaju donijeti odrasli ljudi stavili u ruke ranjivog djeteta. Također, apelantica smatra da su redovni sudovi morali, u smislu članka 3. stavak 3. Konvencije, uzeti u obzir podatke koji se odnose na socijalno porijeklo djeteta dobivene od centralnog izvršnog tijela ili drugog nadležnog tijela države u kojoj je mjesto djetetovog stalnog boravka. Naime, apelantica smatra da su redovni sudovi bili dužni uzeti u obzir opsežnu dokumentaciju koju je dostavila ili bar navesti razlog zbog čega ta dokumentacija nije relevantna. Stoga, apelantica smatra da su redovni sudovi arbitrarno postupili u primjeni članka 13. Konvencije, jer su ga primijenili samo u onom dijelu koji pogoduje Ž.R., odnosno u onom dijelu koji se tiče djetetove volje, a potpuno ignorirali u onom dijelu u kojem je određeno da se pri ocjeni svih okolnosti, pa i djetetove volje, moraju uzeti u obzir informacije prikupljene iz Švedske. Dalje, apelantica navodi da su redovni sudovi u potpunosti ignorirali sve navode, argumente i mnogobrojnu dokumentaciju koju je ona dostavila i da se nisu izjasnili zbog čega su smatrali da je to irelevantno za donošenje predmetne odluke, te da joj je na taj način povrijeđeno pravo na pravično suđenje. Također, apelantica smatra da je u predmetnom postupku diskriminirana zbog svog državljanstva, te na temelju spola, jer je sudac prvostupanjskog suda muškarac, kao i članovi drugostupanjskog vijeća.

b) Odgovor na apelaciju

15. Okružni sud je u odgovoru na apelaciju naveo da u cijelosti ostaje pri razlozima datim u obrazloženju svoje odluke, te da smatra da pobijanom odlukom nisu povrijeđena apelantičina ustavna prava.

V. Relevantni propisi

16. **Konvencija o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece - Hag, 25. listopada 1980. godine** („Službeni list SFRJ” - Međunarodni ugovori broj 7/91), koja je u Bosni i Hercegovini preuzeta notifikacijom o sukcesiji međunarodnih ugovora SFRJ, u relevantnom dijelu glasi:

Članak 1.

Ciljevi ove Konvencije su:

a) osigurati što hitniji povratak djece nezakonito odvedene ili zadržane u nekoj državi ugovornici;

b) osigurati da se prava na staranje i viđenje sa djetetom po zakonu jedne od država ugovornica stvarno poštuju u drugoj državi ugovornici.

Članak 3.

Odvođenje ili zadržavanje djeteta će se smatrati nezakonitim:

a) ako predstavlja povredu prava na staranje koje je dobila osoba, institucija ili bilo koje drugo tijelo, kolektivno ili pojedinačno, po zakonu države u kojoj je dijete bilo stalno nastanjeno prije odvođenja ili zadržavanja;

b) ako su se u vrijeme odvođenja ili zadržavanja ta prava ostvarivala kolektivno ili pojedinačno, ili bi se bila ostvarivala da nije došlo do odvođenja ili zadržavanja;

[...]

Članak 6.

Država ugovornica će odrediti centralno izvršno tijelo koje će izvršavati obveze koje Konvencija predviđa za takvo tijelo.

[...]

Članak 12.

1) *Ako je dijete nezakonito odvedeno ili zadržano u smislu članka 3, a na dan početka postupka pred sudskim ili upravnim tijelom države ugovornice u kojoj se dijete nalazi proteklo je manje od godinu dana od dana nezakonitog odvođenja ili zadržavanja, odnosno nadležno tijelo će naložiti hitan povratak djeteta.*

2) *Sudsko ili upravno tijelo, čak i ako je pravni postupak pokrenut nakon isteka roka od godinu dana spomenutog u prethodnom stavku, također će naložiti povratak djeteta ako se ne dokaže da se dijete prilagodilo novoj sredini.*

[...]

Članak 13.

1) *Bez obzira na odredbe prethodnog članka, sudsko ili upravno tijelo države kojoj se upućuje zahtjev nije dužno naložiti povratak djeteta ako osoba, institucija ili drugo tijelo koje se suprotstavlja njegovom povratku dokaže:*

a) *da osoba, institucija ili drugo tijelo koje se stara o ličnosti djeteta nije stvarno ostvarivalo pravo na staranje u vrijeme odvođenja ili zadržavanja, ili da se bilo suglasilo ili naknadno pristalo na odvođenje ili zadržavanje;*

b) da postoji ozbiljna opasnost da bi povratak izložio djetete fizičkoj opasnosti ili psihičkoj traumi ili ga na drugi način doveo u nepovoljan položaj.

2) Sudsko ili pravno tijelo može, također, odbiti da naloži povratak djeteta ako utvrdi da se dijete suprotstavlja povratku i da je napunilo one godine i steklo stupanj zrelosti pri kojem je potrebno uzeti njegovo mišljenje.

3) Prilikom razmatranja okolnosti spomenutih u ovom članku, sudsko i upravno tijelo će uzeti u obzir podatke koji se odnose na socijalno porijeklo djeteta dobivene od centralnog izvršnog tijela ili nekog drugog nadležnog tijela države u kojoj se nalazi mjesto djetetovog stalnog boravka.

Članak 19.

Odluka na temelju ove Konvencije u svezi sa povratkom djeteta neće se smatrati meritornom odlukom u bilo kojem pitanju u svezi sa pravom na staranje.

VI. Dopustivost

17. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

18. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

19. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Rješenje Okružnog suda broj 015-0-Gž-09-000 127 od 10. srpnja 2009. godine, protiv kojeg nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijano rješenje apelantica je primila 22. srpnja 2009. godine, a apelacija je podnesena 11. rujna 2009. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

20. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

21. Apelantica pobija navedena rješenja tvrdeći da su joj tim rješenjima povrijeđena prava iz čl. 6, 8. i 14. Europske konvencije, kojima odgovaraju prava iz članka II/3.(e), II/3.(f) i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine.

Pravo na poštivanje privatnog i obiteljskog života

22. Članak II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

[...]

(f) Pravo na privatni i obiteljski život, dom i prepisku.

23. Članak 8. Europske konvencije glasi:

1. Svatko ima pravo na poštivanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske.

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala ili zaštite prava i sloboda drugih.

24. Ustavni sud naglašava da je temeljna svrha članka 8. Europske konvencije zaštita pojedinaca od arbitrarnih miješanja vlasti u njihova prava garantirana člankom 8. Europske konvencije (Europski sud za ljudska prava, *Kroon protiv Nizozemske*, presuda od 27. listopada 1994. godine, serija A, broj 297-C, stavak 31). Članak 8. Europske konvencije štiti pravo pojedinca na poštivanje njegovog obiteljskog života i predviđa da se javna vlast neće miješati u vršenje ovog prava, osim u slučajevima iz stavka 2. tog članka.

25. Prilikom razmatranja toga je li povrijeđen članak 8. Europske konvencije, Ustavni sud prvenstveno mora utvrditi predstavlja li veza apelantice i malodobnog V.R. „obiteljski život”, u smislu značenja članka 8. stavak 1. Europske konvencije, a zatim predstavlja li pobijane odluke „miješanje” javnih vlasti u poštivanje tog apelantičinog prava. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje na to da je nesporno da se veza apelantice i njezinog sina V.R. ubraja u domenu obiteljskog života. Također, Ustavni sud smatra da je nesumnjivo da se pobijanim odlukama umiješalo u apelantičino pravo na poštivanje obiteljskog života, jer su redovni sudovi odbili zahtjev za vraćanje djeteta iz Bosne i Hercegovine apelantici u Švedsku.

26. Sljedeće pitanje na koje Ustavni sud treba dati odgovor jeste je li „miješanje” u apelantičino pravo na poštivanje „obiteljskog života” opravdano u smislu članka 8. stavak 2. Europske konvencije. Da bi „miješanje” bilo opravdano, prije svega, mora biti „sukladno zakonu”. Ovaj uvjet zakonitosti se, sukladno značenju termina Europske konvencije, sastoji iz više elemenata: (a) miješanje mora biti utemeljeno na domaćem ili međunarodnom zakonu; (b) zakon o kojem je riječ mora biti primjereno dostupan tako da pojedinac bude primjereno upućen na okolnosti zakona koje se mogu primijeniti na dati predmet i (c) zakon, također, mora biti formuliran sa odgovarajućom točnošću i jasnoćom da bi se pojedincu dopustilo da prema njemu prilagodi svoje postupke (vidi Europski sud za ljudska prava, *Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 26. travnja 1979. godine, serija A, broj 30, stavak 49). U slučaju da se ispostavi da je to „miješanje” sukladno zakonu i tada može predstavljati povredu članka 8. Europske konvencije, ako se smatra da ono nije „neophodno” da bi se postigao jedan od zakonitih ciljeva iz stavka 2. članka 8. Europske konvencije. Neophodno u ovom kontekstu znači da „miješanje” odgovara „pritisicama društvenih potreba” i da postoji razumna relacija proporcionalnosti između miješanja i zakonitog cilja kojem se teži (vidi Europski sud za ljudska prava, *Niemietz protiv Njemačke*, presuda od 16. prosinca 1992. godine, serija A, broj 251).

27. U konkretnom slučaju redovni sudovi su odbili naložiti povratak malodobnog V.R. u Švedsku, uz obrazloženje da je u tijeku postupka utvrđeno da se malodobni V.R. suprotstavlja povratku, a da je pri tome riječ o djetetu čije je mišljenje, obzirom na godine starosti i stupanj njegove zrelosti, potrebno uzeti u obzir, prema odredbama članka 13. stavak 2. Konvencije. U svezi s tim, Ustavni sud zapaža da je Konvencija objavljena u službenim glasilima, dakle, dostupna je građanima, te da na jasan i precizan način regulira pravnu situaciju kada nadležna tijela države ugovornice u koju je dijete odvedeno mogu odbiti da nalože povratak djeteta u drugu državu ugovornicu. Stoga, Ustavni sud smatra da je miješanje u apelantičino pravo na poštivanje obiteljskog života izvršeno na temelju „zakona” koji ispunjava standarde Europske konvencije u pogledu jasnoće i transparentnosti. Dalje, Ustavni sud smatra da pobijane odluke za cilj imaju provođenje Konvencije, odnosno zaštitu prava djeteta, što svakako jeste legitiman cilj kojem javne vlasti moraju težiti. Sljedeće pitanje koje se postavlja jeste predstavljaju li pobijane odluke, kao sredstva za postizanje navedenog cilja, mjeru neophodnu u demokratskom društvu radi zaštite prava i sloboda drugih u smislu članka 8. stavak 2. Europske konvencije. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje na to da iz pobijanih presuda nesumnjivo proizlazi da su sudovi prilikom odlučivanja uzeli u obzir niz činjenica i čimbenika, a Ustavni sud zapaža da je djetetov stav samo jedan od razloga za ovakvu odluku. Sudovi su vrlo jasno ukazali na to da su se vodili najboljim interesima djeteta, da su uzeli u obzir i činjenice utvrđene u postupku koji se vodio u Švedskoj i činjenice utvrđene u postupku pred prvostupanjskim

sudom, te da su na temelju toga donijeli odluku. Osim toga, u pobijanim odlukama nema ničega što ukazuje na to da će apelantica biti spriječena da na odgovarajući način i dalje njeguje i ostvaruje kontakte sa djetetom, dakle da na odgovarajući način ostvaruje pravo na „obiteljski život” u smislu članka 8. Europske konvencije. Naprotiv, odluke jasno ukazuju na to da su javne vlasti učinile napore da potaknu dijete na kontakte sa majkom. Stoga, Ustavni sud smatra da pobijanim odlukama nije narušeno načelo proporcionalnosti između apelantičinog prava i legitimnog cilja koji se želi postići.

28. Na temelju navedenog, Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđeno apelantičino pravo na poštovanje obiteljskog života iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

29. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u svezi sa kaznenim postupkom.

30. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1) Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

31. Apelantica smatra da nije imala pravično suđenje zbog toga što, prema njezinom mišljenju, redovni sudovi pri donošenju svojih odluka nisu uzeli u obzir njezine navode, niti su ocijenili dokaze koje je ona predložila. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, Odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je ispitati jesu li eventualno povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično

suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacijske nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Europske konvencije u postupku pred redovnim sudovima. Dakle, Ustavni sud će u konkretnom slučaju ispitati je li postupak u cjelini bio pravičan na način na koji to zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 20/05 od 18. svibnja 2005. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 58/05).

32. Također, Ustavni sud ukazuje na to da, prema ustaljenoj praksi Europskog suda i Ustavnog suda, članak 6. stavak 1. Europske konvencije obvezuje sudove da, između ostalog, obrazlože svoje presude. Ova obveza, međutim, ne može biti shvaćena kao obveza da se u presudi iznesu svi detalji i daju odgovori na sva postavljena pitanja i iznesene argumente (vidi Ustavni sud, odluke br. U 62/01 od 5. travnja 2002. godine i AP 352/04 od 23. ožujka 2005. godine). Mjera u kojoj ova obveza postoji ovisi o naravi odluke (vidi Europski sud, *Ruiz Torija protiv Španjolske*, presuda od 9. prosinca 1994. godine, serija A, broj 303-A, stavak 29). Europski sud i Ustavni sud su u brojnim odlukama ukazali na to da domaći sudovi imaju određenu diskrecijsku ocjenu u svezi s tim koje će argumente i dokaze prihvatiti u određenom predmetu, ali istodobno imaju obvezu obrazložiti svoju odluku tako što će navesti jasne i razumljive razloge na kojima su tu odluku utemeljili (vidi Europski sud, *Suominen protiv Finske*, presuda od 1. srpnja 2003. godine, aplikacija broj 37801/97, stavak 36. i, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka broj AP 5/05 od 14. ožujka 2006. godine).

33. Uzimajući u obzir navedene standarde i navode iz apelacije, Ustavni sud smatra da su redovni sudovi u obrazloženjima pobijanih rješenja dali detaljne, jasne i precizne razloge za svoju odluku, te da primjena relevantnih odredaba Konvencije ni u jednom dijelu ne izgleda proizvoljna ili neprihvatljiva samo po sebi. Također, Ustavni sud zapaža da je apelantica ravnopravno sudjelovala u postupku pred sudovima i da je imala mogućnost predlagati dokaze, te pobijati dokaze suprotne strane, a činjenica da donesene odluke nisu rezultirale povoljnim ishodom za apelanticu ne predstavlja kršenje prava na pravično suđenje. Imajući u vidu navedeno, a naročito stav naveden u točki 32. ove odluke, odnosno da nije zadatak ovog suda preispitivati zaključke redovnih sudova o činjenicama i pravu (ibid., *Pronina*, stavak 4. i Odluka o dopustivosti Ustavnog suda broj AP 1415/07 od 10. lipnja 2009. godine, stavak 15, objavljena na www.ustavnisud.ba), Ustavni sud smatra da su apelantičini navodi o povredi prava na pravično suđenje neutemeljeni. Stoga, Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđeno apelantičino pravo na pravično suđenje iz članka II/3. (e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije.

Pravo na nediskriminaciju

34. Apelantica smatra da je diskriminirana u predmetnom postupku zbog svog državljanstva, te na temelju spola. Međutim, osim paušalnih navoda apelantica u apelaciji nije navela nijednu činjenicu ili dokaz na temelju kojih bi se mogao izvesti zaključak o postojanju diskriminacije, niti to proizlazi iz informacija i dokumenata predloženih Ustavnom sudu. Stoga, Ustavni sud smatra da su navodi o kršenju prava na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije neutemeljeni.

VIII. Zaključak

35. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na poštivanje obiteljskog života iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije. Naime, miješanje javnih vlasti u apelantičino pravo na obiteljski život utemeljeno je na zakonu i neophodno u demokratskom društvu u svrhu postizanja zakonitog cilja, a pri tome nije narušeno ni načelo proporcionalnosti između apelantičinog prava i zakonitog cilja kojem se teži.

36. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na pravično suđenje iz članka II/3. (e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije, jer su redovni sudovi u obrazloženjima pobijanih presuda dali detaljne, jasne i precizne razloge za svoju odluku, te da primjena relevantnih odredaba Konvencije ne izgleda proizvoljna. Također, Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije, budući da su apelantičini navodi u tom smislu paušalno izneseni.

37. Na temelju članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

38. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Predmet broj AP 2621/07

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Hamze i Muhareme Alagić
podnesena zbog nedonošenja odluke u
razumnom roku u izvršnom predmetu
Općinskog suda u Sanskom Mostu
broj 022-0-I-07-000-134 (ranije
I-140/03)

Odluka od 2. decembra 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj **AP 2621/07**, rješavajući apelaciju **Hamze Alagića i Muhareme Alagić**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 4. tačka 14, člana 59. stav 2. alineja 1. i 2, člana 61. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik
Valerija Galić, potpredsjednica
Seada Palavrić, potpredsjednica
Mato Tadić, sudija
Mirsad Ćeman, sudija

na sjednici održanoj 2. decembra 2009. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelimično se usvaja apelacija Hamze Alagića i Muhareme Alagić.

Utvrđuje se povreda člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku u predmetu Općinskog suda u Sanskom Mostu broj 022-0-I-07-000-134 (ranije I-140/03).

Nalaže se Općinskom sudu u Sanskom Mostu da bez daljnjeg odgađanja okonča postupak u predmetu broj 022-0-I-07-000-134 u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Općinskom sudu u Sanskom Mostu da, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od 60 dana od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Hamze Alagića i Muhareme Alagić u odnosu na član II/3.f) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, te član 8. Evropske konvencije i član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, zato što je preuranjena.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Hamza Alagić i Muharema Alagić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Sanskog Mosta, sa boravištem u Njemačkoj, koje zastupa advokat Adil Draganović, podnijeli su 24. septembra 2007. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u izvršnom predmetu Općinskog suda u Sanskom Mostu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 022-0-I-07-000-134 (ranije I-140/03). Apelanti su dopunili apelaciju 9. oktobra 2007. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Općinskog suda zatraženo je 12. novembra 2007. godine da dostavi odgovor na apelaciju, a 19. oktobra 2009. godine da dostavi spis broj I-140/03.

3. Općinski sud je dostavio odgovor na apelaciju 15. novembra 2007. godine.

4. Kantonalni sud u Bihaću (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) je 26. oktobra 2009. godine dostavio neposredno spis Općinskog suda sa napomenom da je on bio uložen u spis tog suda broj 001-0-GŽ-07-001572.

5. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor Općinskog suda dostavljen je apelantima 16. novembra 2009. godine.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelacionih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

7. Rješenjem Općinskog suda broj PI-1/03 od 3. februara 2003. godine uvažen je platni nalog tužitelja DD „Files” Sanski Most kojim je tražio da se naloži apelantima da plate tužitelju na ime glavnog duga iznos od 32.361,76 KM sa zakonskom zateznom kamatom

počevši od 7. septembra 2002. godine do isplate i sa troškovima postupka. Apelanti protiv navedenog rješenja nisu izjavili prigovor, te je rješenje postalo pravomoćno 13. marta 2003. godine.

8. Rješenjem Općinskog suda broj I-140/03 od 14. aprila 2003. godine, donesenom po prijedlogu DD „Files” Sanski Most (u daljnjem tekstu: tražilac izvršenja), dopušteno je izvršenje pravomoćnog platnog naloga protiv apelanata kao izvršenika pljenidbom nekretnina apelanata – u Sanskom Mostu, Ul. Veljka Miljevića, u katastru označenih kao k.č. br. 1007/0003, zv. Okućnica, objekt kuća i zgrada površine 24 m² i dvorište površine 230 m² iz p.l. br. 4203 k.o. Sanski Most (u daljnjem tekstu: predmetne nekretnine), njihovom prodajom na javnoj dražbi a zatim isplatom dugovanih iznosa tražiocu izvršenja. Istim rješenjem određena je privremena mjera kojom je zabranjeno apellantima da otuđe i opterete predmetne nekretnine uz zabilježbu zabrane u zemljišnim knjigama. Rješenje je dostavljeno apellantima 24. decembra 2003. godine.

9. Predmetno rješenje je dostavljeno Općinskoj službi za geodetske poslove, katastar nekretnina i kartografiju Općine Sanski Most (u daljnjem tekstu: katastar) radi zabilježbe rješenja o izvršenju sa privremenom mjerom.

10. Rješenjem Općinskog suda broj I-140/03 od 10. februara 2004. godine odbijen je prigovor apelanata izjavljen 31. decembra 2003. godine protiv Rješenja o izvršenju od 14. marta 2003. godine kao neosnovan. Sud je u obrazloženju naveo da je tražilac izvršenja u parničnom postupku ishodio izvršnu ispravu prikladnu za izvršenje, te da prigovori apelanata nisu prigovori koji sprečavaju izvršenje u smislu člana 47. Zakona o izvršnom postupku (u daljnjem tekstu: ZIP). Apelanti su predmetno rješenje primili 19. februara 2004. godine. Rješenje o izvršenju je postalo pravomoćno 28. februara 2004. godine.

11. Rješenjem Općinskog suda donesenom na ročištu održanom 31. januara 2005. godine utvrđena je vrijednost predmetnih nekretnina (kuća i zgrada površine 24 m² i dvorište površine 230 m² iz p.l. br. 4203 k.o. Sanski Most) u iznosu od 135.705,00 KM, čiju vrijednost je procijenio vještak E.P. U svom nalazu vještak je konstatirao da je uviđajem na licu mjesta (zajedno sa sudijom) utvrdio da objekt od 24 m² na terenu ne postoji, da je na njegovom mjestu izgrađena nova kuća ukupne korisne površine od 179 m², te da je utvrđena tržišna vrijednost individualne porodične kuće apelanata. Rješenje o procjeni nekretnina je, prema konstataciji Općinskog suda u zapisniku od 30. juna 2005. godine, postalo pravosnažno 8. februara 2005. godine.

12. Zaključkom suda broj I-140/03 od 30. juna 2005. godine utvrđeno je da su predmetne nekretnine prodate tražiocu izvršenja kao jedinom ponuđaču za postignutu cijenu u iznosu od 50.779,41 KM (što sadrži glavni dug u iznosu od 32.361,76 KM i sporedna

potraživanja-kamate i troškove postupka), te je utvrđeno da se tražilac izvršenja kao kupac oslobađa uplate postignute cijene budući da se radi o kompenzaciji međusobnih potraživanja. Zaključak je apelantima dostavljen putem pošte 7. jula 2005. godine.

13. Rješenjem o dosudi od 22. jula 2005. godine Općinski sud je tražiocu izvršenja kao ponuđaču-kupcu, koji je predmetne nekretnine kupio na trećem ročištu za prodaju nekretnina, dosudio predmetne nekretnine upisane u p.l. br. 4203 k.o. Sanski Most, dotadašnje vlasništvo apelanata. Stavom drugim izreke rješenja određeno je da se predmetne nekretnine predaju odmah u posjed tražiocu izvršenja kao kupcu, te je, stavom tri izreke rješenja, određeno da se nalaže katastru Općine Sanski Most da po pravosnažnosti ovog rješenja i izmirenju poreskih obaveza kupca izvrši upis prava vlasništva tražioca izvršenja na predmetnim nekretninama sa 1/1.

14. Tražitelj izvršenja je podneskom od 3. augusta 2006. godine obavijestio sud da je Rješenje o dosudi broj I-140/03 od 22. jula 2005. godine provedeno u zk. rješenju broj 022-Dn-k-06-000 023 od 31. januara 2006. godine, te da je nakon toga to rješenje provedeno i u katastarskom operatu za k.o. Sanski Most (s obzirom na to da za ovu k.o. još nije uspostavljen zk.). U podnesku se, dalje, navodi da je po donošenju rješenja o izvršenju sud po službenoj dužnosti odredio zabilježbu izvršenja u smislu člana 72. stav 1. ZIP-a, pa budući da je doneseno rješenje o dosudi, tražilac izvršenja je zatražio da sud donese rješenje o brisanju zabilježbe izvršenja u smislu člana 93. stav 2. ZIP-a.

15. Rješenjem Kantonalnog suda broj Gž-1113/05 od 20. decembra 2006. godine, koje je dostavljeno Općinskom sudu 14. februara 2007. godine, uvažena je žalba apelanata, te je rješenje o dosudi od 22. jula 2005. godine ukinuto i predmet vraćen Općinskom sudu na ponovni postupak. U obrazloženju rješenja sud je konstatirao da je, uz prijedlog za izvršenje, tražilac izvršenja priložio posjedovni list kao dokaz vlasništva na predmetnim nekretninama premda se vlasništvo dokazuje izvodom iz zemljišnih knjiga, odnosno rješenjem o polaganju isprava. Dalje je navedeno da je prvostepeni sud, prema članu 80. stav 3. ZIP-a, izvršio vještačenje radi utvrđivanja vrijednosti stambenog objekta na predmetnim nekretninama, da je tom prilikom sasvim jasno utvrđeno da nema objekta od 24 m² i da na predmetnoj nekretnini postoji objekt višestruko veće površine od one koja je naznačena u katastru nekretnina. Međutim, bez obzira na to što taj objekt na kojem je predloženo izvršenje ne postoji na terenu, Općinski sud je utvrdio vrijednost objekta koji postoji i koji je sagrađen bez građevne dozvole, te je nakon toga utvrdio vrijednost nepostojećeg objekta na osnovu procjene stvarno postojećeg a višestruko većeg objekta od onog koji samo postoji u evidenciji katastra nekretnina. Navedeno je da je tako utvrđenu vrijednost objekta koji nije predmet prodaje, niti je na njemu predloženo izvršenje, prvostepeni sud unio u zaključak o prodaji, označavajući da je to vrijednost

objekta od 24 m². Nekretnine na kojim je predloženo i određeno izvršenje (objekt od 24 m² i dvorište 230 m²) kupio je tražilac izvršenja, te su mu one dosuđene i apelantima je naloženo da mu ih predaju u posjed. S obzirom na to da objekt od 24 m² ne postoji, sud je naveo da je očigledno da se prodaja odnosi na objekt koji nije predmet izvršenja a čiju je vrijednost prvostepeni sud, ipak, utvrđivao i taj novosagrađeni objekt prodao. Prema zaključku Kantonalnog suda, Općinski sud je na ovaj način počinio niz bitnih povreda odredaba ZIP-a zbog čega je sud ocijenio žalbu apelanata osnovanom, ukinuo rješenje o dosudi i predmet vratio na ponovni postupak.

16. Apelanti su 22. januara 2007. godine Općinskom sudu, na broj I-140/03, podnijeli podnesak radi brisanja Rješenja o dosudi broj 140/03 od 22. jula 2005. godine i vraćanja u posjed zgrade i zemljišta na nesmetano korištenje, pozivajući se na Rješenje Kantonalnog suda broj GŽ-1113/05.

17. Općinski sud je 4. jula 2007. godine obavijestio tražioca izvršenja da, shodno uputi drugostepenog suda, u smislu člana 113. ZIP-a, pokrene postupak uspostave zk. uloška za predmetnu nekretninu a radi okončanja izvršnog postupka. Navedeno je da će sud do formiranja zk. uloška zastati sa postupkom.

18. U vezi sa podneskom apelanata kojim su tražili brisanje rješenja o dosudi, odnosno zabilježbe izvršenja, Općinski sud je poslao apelantima obavještenje broj 022-0-I-07-000-134 od 6. augusta 2007. godine u kojem je naveo da su rješenjem o dosudi predmetne nekretnine dosuđene kupcu, te da je tim prestala svaka aktivnost tog suda u konkretnom slučaju. Općinski sud je naveo da je donošenjem rješenja Kantonalnog suda prestao pravni osnov na osnovu kojeg je izvršen upis novog posjednika. Dalje je navedeno da će zainteresirana strana pokrenuti postupak brisanja upisa na osnovu ukinutog rješenja a ti zahtjevi se upućuju ili Zemljišnoknjižnom uredu ili katastru uz potrebnu dokumentaciju, te je navedeno da sud u postupku prodaje po službenoj dužnosti ne vrši uknjižbu vlasništva a, također, ni brisanje, nego to rade isključivo stranke.

19. Apelanti su se podneskom od 7. augusta očitovali na obavijest Općinskog suda, navodeći da su deposedirani sa njihovim pokućstvom i ličnim stvarima koje su upravo odlukom Općinskog suda predati u posjed tražiocu izvršenja, koji je te nekretnine izdao podstanarima i od njih prima zakupninu. Budući da je Kantonalni sud ukinuo rješenje o dosudi, apelanti su naveli da su upravo greškom Općinskog suda njihove nekretnine koje nisu bile predmet izvršenja predate tražiocu izvršenja, te su zahtijevali da sud postupi po uputama iz drugostepenog rješenja i da otkloni štetne posljedice koje su proizvele poništene radnje prvostepenog suda.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

20. Apelanti smatraju da im je, zbog nepostupanja Općinskog suda po rješenju Kantonalnog suda kojim je usvojena njihova žalba protiv rješenja o dosudi i predmet vraćen na ponovno suđenje, povrijeđeno njihovo pravo na pravično suđenje u razumnom roku, čime su povrijeđene odredbe člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Osim toga, apelanti smatraju da su nezakonito postupanje i proizvoljna primjena zakona od Općinskog suda uvjetovali povredu prava na dom i prava na imovinu iz člana II/3.f) i k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, te člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Dalje, apelanti navode hronologiju predmetnog izvršnog postupka, ističu da nekretnine označene u prijedlogu za izvršenje, kuća i zgrada površine 24 m², u stvarnosti nisu postojale, jer je taj objekt srušen i na njegovom mjestu izgrađena stambena zgrada mnogo veće površine. Apelanti ističu da Općinski sud nakon ukidanja rješenja o dosudi, ni nakon niza urgencija nije preduzeo niti jednu radnju iako se radi o hitnom postupku, a naročito imajući u vidu da im je iz posjeda oduzeta stambena zgrada, te da je tražitelj izvršenja više od dvije godine u posjedu njihove stambene zgrade.

b) Odgovor na apelaciju

21. Općinski sud je naveo tok predmetnog izvršnog postupka, te istakao da je prije pravosnažnosti rješenja o dosudi kupac-tražilac izvršenja izmirio poreske obaveze i izvršio prijenos vlasništva, što predstavlja zakonsku mogućnost, jer žalba ne odgađa izvršenje rješenja. Također je navedeno da je sud dao nalog tražiocu izvršenja da uspostavi zk. uložak, jer je u međuvremenu za to područje počela uspostava zemljišne knjige. Općinski sud je naveo da su apelanti u više navrata tražili povrat nekretnina, te da ih je sud uputio da se sa odlukom Kantonalnog suda obrate katastru i Zemljišnoknjižnom uredu radi evidentiranja nastalih promjena, budući da sud po službenoj dužnosti ne vrši te radnje. Dalje je navedeno da je izvršenik (prvoapelant) pokrenuo parnični postupak u kojem treće lice traži raskid ugovora o poklonu po osnovu kojeg je prvoapelant postao vlasnik nekretnina koje su predmet izvršenja. Konačno, Općinski sud navodi da „sveukupno postoji povreda u dijelu koji se odnosi na formalnopravni identitet nekretnina, jer je na terenu došlo do promjene stanja, izgrađen je veći objekt a u katastarskim evidencijama je ostalo upisano ranije stanje”. S obzirom na navedeno, sud ističe da je potrebno izvršiti usklađivanje stanja na terenu sa upisom u p.l. iz zk. izvoda, te da je u tom smislu dat nalog

tražiocu izvršenja 4. jula 2007. godine. Općinski sud smatra da u toku postupka nije bilo drugih povreda prava apelanata.

V. Relevantni propisi

22. **Zakon o izvršnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine FBiH” br. 32/03, 52/03 i 33/06)

I - OSNOVNE ODREDBE

Član 5. stav 1.

Hitnost i redosljed postupanja

(1) U postupku izvršenja sud je dužan da postupa hitno.

Član 8. stav 1.

Ograničenje sredstava i predmeta izvršenja

Sud rješenjem određuje izvršenje onim sredstvom i na onim predmetima koji su navedeni u izvršnom prijedlogu.

Član 21. stav 1.

Primjena odredaba drugih zakona

(1) U izvršnom postupku na odgovarajući način primjenjuju se odredbe Zakona o parničnom postupku, ako ovim ili drugim zakonom nije drukčije određeno.

VIII - ODGAĐANJE, OBUSTAVA I OKONČANJE IZVRŠENJA

Član 63.

Obustava izvršenja

(1) Ako ovim zakonom nije drukčije određeno, izvršenje će se obustaviti po službenoj dužnosti, ako je izvršna isprava pravomoćno ukinuta, preinačena, poništena, stavljena van snage ili je na drugi način određeno da je bez djelovanja, odnosno ako potvrda o izvršnosti bude pravomoćno ukinuta.

(2) Izvršenje će se obustaviti ako je postalo nemoguće ili se iz drugih razloga ne može provesti.

(3) Prije donošenja rješenja o obustavi izvršenja iz prethodnog stava sud će pozvati tražioca izvršenja da podnese prijedlog iz člana 8. stav 3. ovog zakona u roku od 15 dana od dana prijema poziva. Rješenje o obustavi izvršenja sud će donijeti ako prijedlog ne bude u roku podnesen ili ako je prijedlog neosnovan.

(4) Izvršenje na pojedinim predmetima će se na prijedlog izvršenika obustaviti ako sud utvrdi da su nakon isteka roka za prigovor, provođenjem izvršenja zahvaćeni predmeti koji nisu određeni u rješenju o izvršenju, a izuzeti su od izvršenja ili je na njima mogućnost izvršenja ograničena.

(5) Rok za prijedlog zbog razloga iz stava 4. ovog člana iznosi osam dana i počinje teći od dana kada je izvršenik saznao da je izvršenjem zahvaćen predmet koji je izuzet od izvršenja, odnosno na kojem je mogućnost izvršenja ograničena. Nakon isteka roka od trideset dana od preduzimanja radnje kojom su zahvaćeni predmeti iz stava 4. ovog člana prijedlog iz te odredbe više se ne može podnijeti.

(6) Rješenjem o obustavi izvršenja ukinut će se sve provedene izvršne radnje ako se time ne dira u stečena prava trećih lica.

Član 64.

Dovršenje izvršenja

Postupak izvršenja smatra se izvršenim pravosnažnošću odluke o odbacivanju ili odbijanju izvršnog prijedloga, provođenjem izvršne radnje kojom se izvršenje dovršava ili obustavom izvršenja.

X - IZVRŠENJE NAD NEKRETNINAMA

Član 93. st. 1. i 2.

Nakon polaganja cijene sud rješenjem dosuđuje nekretninu kupcu (rješenje o dosudi).

Rješenjem iz stava 1. ovog člana sud određuje da se nekretnina preda kupcu, a zemljišnoknjižnom sudu da se izvrši upis promjene prava vlasništva, te brišu prava trećih za koje je to rješenjem određeno.

23. **Zakon o parničnom postupku** („Službene novine Federacije BiH” br. 53/03, 73/05 i 19/06) u relevantnom dijelu glasi:

Član 228.

Prvostepeni sud je dužan, odmah po prijemu rješenja drugostepenog suda, odrediti pripremno ročište ili ročište za glavnu raspravu, koje će se održati najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema rješenja drugostepenog suda, te izvesti sve parnične radnje i raspraviti sva sporna pitanja na koja je upozorio drugostepeni sud u svom rješenju.

VI. Dopustivost

Preuranjenost apelacije

24. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije u dijelu koji se odnosi na navode apelanata da su nezakonito postupanje i proizvoljna primjena zakona od Općinskog suda uvjetovali povredu prava na dom i prava na imovinu iz člana II/3.f) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 8. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 1. i stav 4. tačka 14. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kad ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Član 16. stav 1. i stav 4. tačka 14. Pravila Ustavnog suda glasi:

1) Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

4) Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

(14) apelacija je preuranjena;

25. Prema navedenim odredbama, apelacija se može podnijeti samo protiv presude, odnosno odluke kojom je postupak u određenom predmetu završen.

26. U konkretnom slučaju postupak o predmetu apelacije je u toku pred Osnovnim sudom, kojem je Rješenjem Kantonalnog suda broj GŽ-1113/05 od 20. decembra 2006. godine predmet vraćen na ponovni postupak. Iz navedenog slijedi da je apelacija u pogledu navoda o povredi prava na dom i prava na imovinu iz člana II/3.f) i k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju preuranjena.

27. Imajući u vidu odredbu člana 16. stav 4. tačka 14. Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je preuranjena, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke u odnosu na ovaj dio apelacije.

Dopustivost u odnosu na pravo na pravično suđenje

28. Dalje, Ustavni sud zapaža da apelanti smatraju da je u predmetnom postupku povrijeđeno njihovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

29. U vezi s tim, Ustavni sud će prvo riješiti pitanje *ratione materiae* dopustivosti apelacije s obzirom na to da se apelanti žale na nedonošenje odluke u razumnom roku u izvršnom predmetu Općinskog suda u kojem apelanti imaju pravnu poziciju izvršenika. U takvim okolnostima, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) i Ustavnog suda, u pravilu, radi se o *ratione materiae* nedopustivim apelacijama s obzirom na stav da izvršni postupak kao takav nije postupak koji se nužno odnosi na novo utvrđivanje građanskih prava i obaveza zbog čega član 6. stav 1. Evropske konvencije nije primjenjiv (vidi Evropska komisija za ljudska prava, Odluka broj 11258/84 od 7. jula 1986. godine, Odluke i izvještaji (OI) broj 48, stav 225). S druge strane, Ustavni sud zapaža da je Evropska komisija za ljudska prava u predmetu *K. protiv Švedske* (Odluka od 1. jula 1991. godine, broj predstavlke 13800/88, Odluke i izvještaji (OI), broj 71), zaključila da je *ratione materiae* dopustiva predstavlka aplikantice koja se odnosila na izvršenje protiv njenog bivšeg supruga kada su se u izvršnom postupku pojavila nova pravna pitanja iz Zakona o izvršnom postupku, konkretno pravne lijekove kako bi aplikantica izbjegla oduzimanje imovine za koju je tvrdila da je njeno isključivo vlasništvo.

30. Dovodeći navedeni stav u vezu sa konkretnim slučajem, Ustavni sud treba utvrditi da li predmetni postupak pokreće nova pravna pitanja koja nisu bila predmet ocjene u postupku u kojem je donesena izvršna isprava čije se izvršenje traži u ovom postupku, od čega će zavisiti i odgovor na pitanje da li je član 6. stav 1. primjenjiv na konkretan slučaj. U vezi s tim, nesporno je da su apelanti pravomoćnim platnim nalogom Općinskog suda broj PI-1/03 od 3. februara 2003. godine obavezani da tražiocu izvršenja isplate na ime glavnog duga iznos od 32.361,76 KM sa zakonskom zateznom kamatom počevši od 7. septembra 2002. godine, te da se u tom postupku nesporno odlučivalo o građanskim pravima i obavezama apelanata. Također je nesporno da je u predmetnom izvršnom postupku odlučivano o izvršenju pravomoćnog platnog naloga. Međutim, Ustavni sud smatra da postupak izvršenja u odnosu na apelante pokreće nova pitanja vezana za primjenu odredaba ZIP-a s obzirom na to da je izvršenje provedeno na nekretninama koje nisu bile predmet izvršenja a u kojima su živjeli apelanti do uvođenja tražioca izvršenja u posjed. Navedeno ukazuje da se u konkretnom slučaju radi o postupku u kojem se utvrđuju građanska prava i obaveze u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije, zbog čega je član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjiv.

31. Apelanti se, dakle, žale na nedonošenje odluke u razumnom roku u predmetu Općinskog suda broj 022-0-I-07-000-134 u kojem sud, nakon što je usvojena žalba apelantata protiv rješenja o dosudi i predmet vraćen na ponovni postupak, još uvijek nije donio odluku.

32. U vezi s tim, Ustavni sud naglašava da, u skladu sa članom 16. stav 3. Pravila Ustavnog suda, može izuzetno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i osnovnih sloboda koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

33. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da je predmetna apelacija dopustiva u smislu člana 16. stav 3. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija u ovom dijelu ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

34. Stoga, Ustavni sud zaključuje da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti u odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VII. Meritum

35. Apelanti smatraju da je, zbog nepostupanja Općinskog suda po rješenju Kantonalnog suda kojim je usvojena njihova žalba protiv rješenja o dosudi i predmet vraćen na ponovno suđenje, povrijeđeno njihovo pravo na pravično suđenje u razumnom roku, čime su povrijeđene odredbe člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na pravičan postupak

36. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. (...).

37. Ustavni sud zapaža da apelanti isključivo ukazuju na dužinu postupka u vezi sa donošenjem rješenja o dosudi. S obzirom na navedeno, Ustavni sud će, imajući u vidu odredbu člana 32. Pravila Ustavnog suda prema kojoj Ustavni sud „ispituje da li postoje samo one povrede koje su iznesene” u apelaciji, ispitati da li je u konkretnom izvršnom postupku došlo do kršenja prava na „suđenje u razumnom roku” zbog nepostupanja Općinskog suda po rješenju Kantonalnog suda kojim je usvojena žalba apelanata protiv rješenja o dosudi i predmet vraćen na ponovno suđenje.

Donošenje odluke u razumnom roku

38. Polazeći od kriterija utvrđenih praksom Evropskog suda za ljudska prava, Ustavni sud ističe da se razumnost trajanja postupka ocjenjuje u svjetlu svih okolnosti predmeta, uzimajući naročito u obzir složenost predmeta, ponašanje strana u postupku, s jedne strane, i suda i javnih vlasti, s druge strane (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Vernillo*, presuda od 20. februara 1981. godine, serija A broj 198, stav 30; *Zimmermann i Steiner*, presuda od 13. jula 1983. godine, stav 24).

a) Period koji se uzima u obzir

39. Iz dokumentacije predočene Ustavnom sudu i navoda apelacije proizlazi da je Kantonalni sud Rješenjem broj GŽ-1113/05 od 20. decembra 2006. godine, koje je dostavljeno Općinskom sudu 14. februara 2007. godine, uvažio žalbu apelanata, ukinuo Rješenje o dosudi od 22. jula 2005. godine i predmet vratio Općinskom sudu na ponovni postupak.

40. Iz navoda apelacije, odgovora na apelaciju i stanja spisa proizlazi da konačna (meritorna) odluka o ishodu ovog postupka još uvijek nije donesena.

41. Dakle, postupak u vezi sa sudbinom rješenja o dosudi, odnosno o ishodu predmetnog izvršnog postupka traje do danas dvije godine i devet mjeseci i još uvijek nije okončan.

b) Analiza razumnosti dužine postupka

42. Polazeći od općeusvojenih kriterija, Ustavni sud prvenstveno zapaža da se u konkretnom slučaju postupak izvršenja provodi na nekretnini, te da predmetni postupak, prema odredbama ZIP-a, pretpostavlja provođenje niza izvršnih radnji (pljenidba, procjena -vještačenje, prodaja, dosuda, namirenje ...), te, imajući u vidu činjenice konkretnog predmeta, Ustavni sud zaključuje da se radi o relativno složenom predmetu.

43. Dalje, Ustavni sud zapaža, s obzirom na to da su apelanti iseljeni iz kuće u kojoj su stanovali i da se trenutno u posjedu kuće nalazi tražilac izvršenja, da je okončanje predmetnog postupka od izuzetne važnosti za apelante.

44. Iz stanja spisa proizlazi da je Općinski sud, nakon što je ukinuto Rješenje o dosudi od 22. jula 2005. godine i predmet vraćen na ponovni postupak, dao nalog tražiocu izvršenja 4. jula 2007. godine da pokrene postupak usklađivanja stanja na terenu sa upisom u p.l. iz zk. izvoda, te je zastao sa izvršenjem u smislu člana 113. stav 3. ZIP-a *do okončanja postupaka predviđenih u stavu 4, odnosno stavu 8.*

45. Prema odredbi člana 5. ZIP-a, sud je u postupku izvršenja dužan da postupa hitno. Međutim, u konkretnom slučaju iz odgovora na apelaciju uopće nije izvjesno da li će i kad Općinski sud preduzeti bilo kakve radnje vezane za okončanje predmetnog izvršnog postupka. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da su članom 64. ZIP-a propisane radnje, odnosno situacije u kojim se smatra da je postupak izvršenja dovršen. S obzirom na to da u konkretnom slučaju prijedlog tražioca izvršenja nije odbačen niti odbijen, niti je provedena izvršna radnja određena rješenjem o izvršenju (u smislu okončanja postupka prodaje, odnosno dosude nekretnina), niti je donesena odluka o obustavi izvršenja (u slučajevima iz člana 63. ZIP-a), nesporno je da je Općinski sud obavezan dovršiti postupak izvršenja, te u skladu sa članom 64. ZIP-a okončati predmetni postupak. Također, Ustavni sud smatra da obaveza Općinskog suda da što prije okonča postupak proizlazi i iz odredbe člana 228. ZPP-a koji se, shodno odredbi člana 21. ZIP-a, primjenjuje i u izvršnom postupku.

46. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da se dužina predmetnog postupka, nakon ukidanja rješenja o dosudi od 20. decembra 2006. godine i dostave rješenja Općinskom sudu 14. februara 2007. godine, do danas, dakle, pune dvije godine i devet mjeseci u cijelosti može staviti na teret Općinskog suda. S druge strane, prema stanju spisa, apelanti niti jednim svojim postupkom nakon dostave rješenja Kantonalnog suda nisu doprinijeli dužini postupka, već su upravo više puta urgirali kod Općinskog suda uzimanje predmeta u rad kako bi bile otklonjene posljedice rješenja o dosudi.

47. Imajući u vidu sve okolnosti konkretnog predmeta, Ustavni sud zaključuje da dužina predmetnog postupka nije u skladu sa zahtjevom razumnog roka, te da je povrijeđeno pravo apelanata na donošenje odluke u razumnom roku kao segmentu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

48. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na „suđenje u razumnom roku” kao jednog od elemenata prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada Općinski sud, nakon što je rješenje o dosudi ukinuto i predmet vraćen na ponovno suđenje, u periodu od dvije godine i devet mjeseci nije preduzeo niti jednu procesnu radnju radi okončanja predmetnog postupka.

49. Na osnovu člana 16. stav 4. tačka 14. i člana 61. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

50. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Предмет број АП 672/07

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Анте Зечевића поднесена
као „Молба за одштету”

Одлука од 17. децембра 2009. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у предмету број **АП 672/07**, рјешавајући апелацију **Анте Зечевића**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2 и члана 61 ст. 1 и 2 и члана 76 став 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, председник
Валерија Галић, потпредседница
Сеада Палаврић, потпредседница
Мато Тадић, судија
Крстан Симић, судија

на сједници одржаној 17. децембра 2009. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Анте Зечевића.

Утврђује се повреда члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 ст. 1е) и 4 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Влади Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине да, у сарадњи са надлежним органима Босне и Херцеговине и ентитета, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, предузме кораке за стварање правног оквира ради поштовања апелантових уставних права у складу са овом одлуком.

Налаже се Влади Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине да, у складу са чланом 76 став 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, Анти Зечевићу исплати износ од 2.000,00 КМ на име нематеријалне штете због повреде права из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 ст. 1е) и 4 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Влади Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине да, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем да се изврши ова одлука.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Анто Зечевић (у даљњем тексту: апелант) поднио је 12. фебруара 2007. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) поднесак насловљен као „Молба за одштету”. Предмет је у Уставном суду првобитно био евидентиран под пословним бројем СУ-16/07, али је након допуне/прецизирања од 21. фебруара 2007. године регистрован као апелација број АП 672/07. Апелант наводи да је његов статус незаконит јер је смјештен на Одјељење за издржавање мјере безбједности обавезног психијатријског лијечења и чувања у здравственој установи Казнено-поправног завода у Зеници (у даљњем тексту: Одјељење форензике КПЗЗ).

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, одговори на апелацију су затражени од Министарства правде Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Министарство правде ФБиХ) 16. марта 2007. године и 13. августа 2009. године, од Основног суда Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Основни суд) 24. августа 2009. године, те од Правосудне комисије Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Правосудна комисија) 23. октобра 2009. године.

3. Министарство правде ФБиХ је доставило одговор 11. априла 2007. године и 9. октобра 2009. године, Основни суд 4. септембра и 17. новембра 2009. године, а Правосудна комисија 5. новембра 2009. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори на апелацију достављени су апеланту 13. октобра 2009. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

6. Рјешењем Основног суда број Кп-9/01-4 од 17. септембра 2001. године апелант је проглашен кривим за кривично дјело убиства из члана 166 став 1 тачка 1 Кривичног закона Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: КЗДБ). Апеланту је за то дјело, на основу члана 62 став 1 КЗДБ, изречена мјера безбједности обавезног психијатријског лијечења и чувања у здравственој установи.

7. Рјешењем Апелационог суда Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Апелациони суд) број Кж-98/2001 од 9. октобра 2001. године уважена је жалба апелантовог браниоца и рјешење првостепеног суда је преиначено. Рјешење је преиначено тако да притвор који је апеланту одређен Рјешењем Основног суда број Кп-9/01-4 од 17. септембра 2001. године може да траје до правоснажности тог рјешења.

8. Из предмета списка произилази да је апелант на Одјељење форензике КПЗЗ смјештен 17. септембра 2001. године, а ради извршења Рјешења Основног суда број Кп-9/01-4 од 17. септембра 2001. године.

9. Рјешењима Основног суда број Кп 9/01-4 од 5. априла и 25. октобра 2002. године и 26. маја 2003. године, која су донесена на основу извјештаја Одјељења форензике КПЗЗ у поступку преиспитивања даљње потребе ове мјере, апеланту је продужена мјера безбједности обавезног психијатријског лијечења и чувања у здравственој установи у којој се налази.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

10. Апелант се жали на кршење права на личну слободу и безбједност из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 ст. 1е) и 4 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Апелант наводи да је Уставни суд донио одлуку о истом чињеничном и правном питању, Одлука број АП 2271/05 од 21. децембра 2006. године, у којој је утврдио

повреду права из Устава Босне и Херцеговине и Европске конвенције на коју се он жали. Због кршења наведених права апелант тражи накнаду штете у износу који одреди Уставни суд.

11. У предмету број АП 2271-05 Уставни суд је сматрао да апелације покрећу питања која се тичу права на личну слободу и безбједност из члана П/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 ст. 1 тачка е) и 4 Европске конвенције. Наиме, сви апеланти су сматрали да су се доношењем новог кривичноправног законодавства стекли услови да буду пуштени на лијечење са слободе, те да у Закону о кривичном поступку Федерације БиХ, који је ступио на снагу 2003. године, нема никаквог упоришта да им буде и даље продужавана мјера чувања у одговарајућој установи. Сем тога, апеланти су сматрали да Одјељење форензике КПЗЗ није одговарајућа установа у којој та мјера уопште може да се спроводи.

б) Одговор на апелацију

12. Министарство правде ФБиХ је у одговору на апелацију навело да је, према информацији КПЗЗ, апелантов третман у складу са одредбама Правилника о кућном реду који се односи на издржавање мјере безбједности обавезног психијатријског лијечења и задржавања у КПЗЗ затвореног типа, да се обављају потребни интервјуи и друга потребна здравствена заштита, те да у том погледу нема кршења права нити незаконитог третмана. Министарство правде ФБиХ је нагласило да је Уставни суд разматрао апелације лица над којима се извршава ова мјера безбједности. У вези с тим, Уставни суд је донио Одлуку број АП 2271/05 од 21. децембра 2006. године, којом је утврђена повреда члана 5 ст. 1е) и 4 Европске конвенције, те наложио Влади ФБиХ да предузме кораке за стварање правног оквира ради поштовања уставних права апеланата. У одговору који је на захтјев Уставног суда Министарство правде ФБиХ поновно доставило наведено је да је Управа КПЗЗ затвореног типа у Зеници почетком маја 2009. године Одјељење форензике измјестила из затвореног круга завода на вањски павиљон и то у реновирану зграду која је удаљена од свих осталих објеката завода. Такође је наведено да су услови у којима бораве лица смјештена у Одјељење форензике КПЗЗ сада пуно бољи и задовољавају постављене стандарде.

13. Правосудна комисија је Уставном суду прослиједила одговор Основног суда у ком је наведено да је одлука донесена у складу са позитивним законским прописима, те да нису повријеђена апелантова уставна права.

14. Основни суд је у одговору на апелацију навео да је након упућивања апеланта на извршење мјере безбједности у затворску болницу КПЗЗ, након рјешења од 17.

септембра 2001. године, донио рјешења број Кп 9/01-4 од 5. априла и 25. октобра 2002. године и 26. маја 2003. године, којима је одређено даље трајање мјере безбједности обавезног психијатријског лијечења и чувања апеланта у здравственој установи. Суд је, такође, истакао да је наведена рјешења донио након прибављеног извјештаја Одјељења форензике КПЗЗ и приједлога да суд донесе рјешење о наставку изречене мјере безбједности у тој установи због болесних садржаја у апелантовом мишљењу, у толикој мјери да он представља опасност за околину. У одговору који је на захтјев Уставног суда Основни суд поновно доставио наведено је да је апелант упућен на извршење мјере безбједности психијатријског лијечења и чувања у здравственој установи у складу са Законом о извршењу кривичних и прекршајних санкција Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине („Службени гласник Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине” број 8/00). С обзиром на то да у Дистрикту Брчко Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Дистрикт Брчко БиХ) не постоје установе за извршење кривичних санкција, па ни наведене мјере безбједности, овај суд поступа у складу са чланом 7 Закона о извршењу кривичних и прекршајних санкција Дистрикта Брчко БиХ. Према одредбама члана 7 ст. 1 и 2 цитираног закона, лице ком је изречена казна затвора, малољетничког затвора или заводска васпитна мјера, те казне издржава према свом избору у установама за извршење казне затвора, односно установама за извршење заводских васпитних мјера Федерације Босне и Херцеговине, односно Републике Српске, у складу са њиховим законима. Сва питања која су значајна за извршење кривичних санкција, те услови под којима ће лица издржавати казне у установама Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске, регулисаће се споразумом између Дистрикта Брчко БиХ и ентитета.

V. Релевантни прописи

15. У **Кривичном закону Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине** („Службени гласник Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине” бр. 6/00 и 1/01) релевантне одредбе гласе:

Члан 61

Учиниоцима кривичних дјела могу да се изрекну ове мјере безбједности:

1) обавезно психијатријско лијечење и чување у здравственој установи; [...]

Члан 62

Учиниоцу који је кривично дјело учинио у стању неурачунљивости или смањене урачунљивости суд ће изрећи обавезно психијатријско лијечење и чување у здравственој установи ако утврди да би починилац могао да изврши тешка

кривична дјела против живота и тијела, сексуалног интегритета или имовине, уколико буде пуштен на слободу, а таква опасност може да се избјегне једино његовим лијечењем и чувањем у таквој установи. [...]

16. У Закону о кривичном поступку Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине („Службени гласник Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине” бр. 7/00 и 1/06) релевантне одредбе гласе:

Члан 341

Ако је оптужени учинио кривично дјело у стању неурачунљивости, јавни тужилац ће поднијети суду приједлог да изрекне мјеру безбједности обавезног психијатријског лијечења и чувања таквог починиоца у здравственој установи [...] ако за изрицање такве мјере постоје услови предвиђени у чл. 62 и 63 Кривичног закона.

Члан 342

О примјени мјера безбједности обавезног психијатријског лијечења и чувања у здравственој установи [...] рјешава судија Основног суда, послије одржаног главног претреса.

[...]

Ако судија на основу спроведених доказа утврди да је оптужени учинио одређено кривично дјело и да је у вријеме извршења кривичног дјела био неурачунљив, одлучиће, на основу саслушања позваних лица и налаза и мишљења вјештака, да ли ће оптуженом изрећи мјеру безбједности обавезног психијатријског лијечења и чувања у здравственој установи. [...]

Члан 345

Основни суд је дужан да сваких шест мјесеци, након претходно прибављеног мишљења здравствене установе у којој се починилац лијечи и чува, одлучи о потреби даљњег трајања ове мјере безбједности.

По службеној дужности или на приједлог здравствене установе у којој се оптужени лијечи, а након саслушања јавног тужиоца, Основни суд ће обуставити ову мјеру и одредити отпуштање починиоца из здравствене установе, ако на основу мишљења лекара утврди да је престала потреба за лијечењем и чувањем починиоца у тој установи, а може да одреди његово обавезно психијатријско лијечење на слободи. [...]

17. У **Кривичном закону Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине** („Службени гласник Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине” бр. 10/03, 45/04 и 6/05) релевантне одредбе гласе:

Члан 71

Учиниоцима кривичних дјела могу да се изрекну ове мјере безбједности:

а) обавезно психијатријско лијечење; [...]

Члан 74

(1) Мјера безбједности обавезног психијатријског лијечења изриче се учиниоцу кривичног дјела који је кривично дјело учинио у стању битно смањене урачунљивости, односно смањене урачунљивости ако постоји опасност да би узроци таквог стања могли и убудуће да дјелују на учиниоца да учини ново кривично дјело. [...]

Члан 394

Извршење кривичноправних санкција правоснажно изречених у складу са одредбама Кривичног закона из члана 393 (престанак важења бившег закона) овог закона, чије извршење није започето или је у току, треба се у изричају, садржају и начину извршења ускладити са одредбама овог закона даном његовог ступања на снагу.

18. У **Закону о кривичном поступку Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине** („Службени гласник Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине” бр. 10/03, 48/04, 6/05, 14/07, 19/07, 21/07 и 2/08) релевантне одредбе гласе:

Члан 389

Поступак у случају неурачунљивости

(1) Ако је осумњичени учинио дјело у стању неурачунљивости, тужилац ће у оптужници поставити приједлог да суд утврди да је осумњичени учинио кривично дјело у стању неурачунљивости, као и да се предмет упути органу надлежном за питања социјалног старања ради покретања одговарајућег поступка. [...]

(3) У случају из става 1 овог члана, осумњичени, односно оптужени који се налази у притвору или психијатријској установи, неће се пустити на слободу, већ ће суд на приједлог тужиоца донијети рјешење о привременом задржавању до највише 30 дана од доношења тог рјешења. Против овог рјешења жалба није дозвољена.

19. У Закону о измјенама и допунама Закона о кривичном поступку Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине („Службени гласник Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине” број 17/09) релевантне одредбе гласе:

Члан 118

Члан 389 мијења се и гласи:

Члан 389

Поступак у случају неурачунљивости

(1) Ако је осумњичени учинио противправно дјело у стању неурачунљивости и постоје законом одређени услови за одређивање присилног смјештаја лица с тежим душевним сметњама у здравствену установу, тужилац ће у оптужници поставити приједлог да суд утврди да је осумњичени учинио противправно дјело у стању неурачунљивости, као и да му се привремено одреди присилни смјештај у здравственој установи уз обавјештавање здравствене установе.

[...]

(3) Ако суд након спроведеног главног претреса утврди да је оптужени учинио противправно дјело у стању неурачунљивости, донијеће пресуду којом се утврђује да је оптужени учинио противправно дјело у стању неурачунљивости и посебним рјешењем ће му се привремено одредити присилни смјештај у здравственој установи у трајању од шест мјесеци. Против рјешења дозвољена је жалба у року од 15 дана од дана достављања рјешења.

[...]

20. У Закону о извршењу кривичних и прекршајних санкција Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине („Службени гласник Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине” бр. 8/00, 1/01, 19/07 и 36/07) релевантне одредбе гласе:

Члан 2

Лице према ком се извршава кривична санкција лишава се права или се ограничава у правима само у границама нужним за остваривање сврхе изречене санкције, у складу са законом.

Члан 7

(1) Лице ком је изречена казна затвора, малољетничког затвора или заводска васпитна мјера, те казне издржава према свом избору у установама за извршење казне затвора, односно установама за извршење заводских васпитних мјера ФБиХ, односно Републике Српске, у складу са њиховим законима.

(2) Сва питања значајна за извршење кривичних санкција, те услови под којима ће лица издржавати казне у установама Федерације БиХ и Републике Српске, регулисаће се споразумом између Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине и ентитета.

Члан 17

Упућивање осуђених лица на издржавање казне затвора врши Основни суд.

Члан 39

Мјера безбједности обавезног психијатријског лијечења и чувања у здравственој установи извршава се у посебној здравственој установи основаној само за ту сврху или у посебном одјељењу здравствене установе.

Члан 40

Изузетно од одредбе члана 39 овог закона, мјера безбједности обавезног психијатријског лијечења и чувања у здравственој установи може да се извршава у посебном одјељењу у казнено-поправном заводу.

Члан 42

Основни суд је дужан да од здравствене установе у коју је лице упућено ради обавезног психијатријског лијечења и чувања најмање једанпут годишње тражи извјештаје о здравственом стању тог лица. [...]

Члан 43

Лице ком је изречена мјера безбједности обавезног психијатријског лијечења и чувања у здравственој установи у здравствену установу спроводи полиција.

Налог за спровођење лица из става 1 овог члана издаје Основни суд.

21. У **Закону о заштити лица са душевним сметњама** („Службене новине ФБиХ” бр. 37/01 и 42/02) релевантне одредбе гласе:

Члан 43

Учиниоцу који је кривично дјело учинио у стању неурачунљивости или битно смањене урачунљивости суд ће у кривичном поступку изрећи мјеру безбједности обавезног психијатријског лијечења и чувања у здравственој установи, односно мјеру обавезног психијатријског лијечења на слободи, у складу са одредбама чл. 63 и 64 Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине и чл. од 475 до 480 Закона о кривичном поступку („Службене новине Федерације БиХ” број 43/98).

Члан 44

Извршење мјере безбједности из члана 43 овог закона спроводи се у складу са чл. од 167 до 182 Закона о извршењу кривичних санкција у Федерацији Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ” број 44/98).

22. У **Закону о заштити лица с менталним поремећајима** („Службени гласник Дистрикта Брчко БиХ” број 12/06) релевантне одредбе гласе:

Члан 32

Учиниоцу који је починио кривично дјело или прекршај у стању неурачунљивости или битно смањене урачунљивости суд ће у кривичном, односно прекршајном поступку изрећи мјеру безбједности или заштитну мјеру, у складу са одредбама Кривичног закона Дистрикта Брчко БиХ, односно Закона о прекршајима Дистрикта Брчко БиХ.

Члан 33

Здравствена установа која примијени мјеру обавезног лијечења и чувања има обавезу да сваких шест мјесеци процјењује стање психичког здравља лица и о томе извјештава суд који је изрекао мјеру.

VI. Допустивост и меритум

23. Уставни суд је на основу анализе правних и чињеничних питања у овом предмету и предмету у ком је већ донио Одлуку број АП 2271/05 од 21. децембра 2006. године („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 49/06) закључио да се ради о потпуно идентичним питањима. Због тога се Уставни суд и у конкретном предмету у погледу допустивости апелације и меритума позива на ставове из наведене одлуке.

24. У погледу допустивости апелације, Уставни суд је у цитираној одлуци закључио „да не постоје дјелотворни правни лијекови који су доступни апелантима, а које би требало да исцрпе. У овим околностима Уставни суд није спречен да разматра апелације” (тачка 54).

25. У погледу меритума, Уставни суд је у цитираној одлуци, између осталог, закључио „да је очигледно да, након усвајања новог законодавства, судска пракса у вези са продужавањем овакве мјере варира у Федерацији БиХ. Наиме, неки судови сматрају да након ступања на снагу нових КЗ и ЗКПФБиХ ова лица нису више у

њиховој надлежности већ у надлежности центара за социјални рад. Због тога, ти судови доносе рјешења о задржавању тих лица до 30 дана, према одредби члана 410 став 2 новог ЗКПФБиХ, те предмет просљеђују надлежном центру за социјални рад. Центри за социјални рад, међутим, немају потребне капацитете и услове да приме таква лица, нити имају прописану одговарајућу процедуру, па се ова лица и даље задржавају у Одјељењу форензике КПЗЗ, али без икакве одлуке било ког надлежног органа. С друге стране, неки судови доносе рјешења о продужетку трајања изречене мјере безбједности, али према раније важећем ЗКПФБиХ и Закону о заштити лица са душевним сметњама (у даљњем тексту: Закон о заштити лица) и Закону о извршењу кривичних санкција (у даљњем тексту: Закон о извршењу), поштујући у цијелости процедуру која је тим законима била (ЗКПФБиХ) или је још предвиђена (Закон о заштити лица и Закон о извршењу) - испитивање у редовним временским интервалима, прибављање налаза и мишљења љекара, осигурање права на жалбу итд.” (тачка 62).

26. Даље, Уставни суд је указао на то „да је и пракса судова који о продужетку притвора одлучују према ЗКПФБиХ, који је престао да важи, такође проблематична, будући да се примјењује пропис који више није на снази. Оваква пракса, према мишљењу Уставног суда, за разлику од претходне, ипак је заснована на неком правном пропису уз вођење одговарајућег поступка, што омогућава да ментално обољелим лицима мјера безбједности буде продужена одлуком суда. Међутим, оваква пракса заснована на ЗКП који више није на снази, те на одредбама Закона о заштити лица и Закона о извршењу који нису усклађени са новим КЗ и ЗКПФБиХ, већ упућују на примјену пријашњих прописа, указује на кршење принципа владавине права из члана I/2 Устава Босне и Херцеговине и у њему садржаног принципа правне сигурности”. На основу наведеног је закључено „да таква пракса и одлуке донесене у тим поступцима не могу да испуне захтјев ‘законитости’ из члана 5 став 1е) Европске конвенције” (тачка 64).

27. Сем тога, Уставни суд је у цитираној одлуци закључио „да, иако смјештај ментално обољелих лица у посебно одјељење затвора јесте, у одређеној мјери, у складу са домаћим законом који предвиђа такву могућност, али искључиво као изузетак, он, ипак, није сагласан са захтјевима Европске конвенције која тражи да та лица буду смјештена у болници, клиници или другој одговарајућој институцији намијењеној за ту сврху. С обзиром на наведено, Уставни суд сматра да захтјев ‘законитости’ лишавања слободе у смислу члана 5 став 1е) Европске конвенције није испуњен ни у погледу институције у којој се та мјера извршава” (тачка 67).

28. Такође, Уставни суд је закључио да „непрецизност и нејасноће у одредби кривичноправних прописа, материјалних и процесних, воде закључку да ове законске одредбе не задовољавају потребан законски квалитет у мјери у којој би се поштовали захтјеви из члана 5 ст. 1е) и 4 Европске конвенције, већ остављају простор да се произвољно примјењују (тачка 78)”. Исто се односи и на Закон о заштити лица са душевним сметњама (тачка 79). На основу наведеног, Уставни суд је закључио „да је у конкретном случају повријеђено право апеланата на личну слободу и безбједност из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 ст. 1е) и 4 Европске конвенције” (тачка 82).

29. У конкретном случају Уставни суд запажа да су органи јавне власти у међувремену спровели низ конкретних активности усмјерених на рјешавање проблема „одговарајуће институције”, као што је измјештање Одјељења форензике КПЗЗ из затвореног круга завода на вањски павиљон и то у реновирану зграду која је удаљена од свих осталих објеката завода и закључење споразума о смјештају и накнади трошкова за извршење мјера безбједности изречених у кривичном поступку и у другом поступку у ком се изриче мјера лијечења. Међутим, Уставни суд сматра да ово питање још увијек није коначно ријешено, позивајући се поново на свој закључак из Одлуке број АП 2271/05 да коначно рјешење „укључује и доношење одговарајућих прописа за оснивање одговарајуће институције, као и њено фактичко оснивање и коришћење” (тачка 68).

30. Такође, Уставни суд запажа да су законска рјешења у Дистрикту Брчко Босне и Херцеговине, која су била на снази у вријеме одређивања мјере безбједности апеланту, као и у међувремену извршене измјене, потпуно идентични законским рјешењима у Федерацији БиХ, а која су била предмет анализе Уставног суда у цитираној Одлуци број АП 2271/05. Исто тако, Уставни суд је свјестан чињенице да Дистрикт Брчко БиХ нема сопствене установе за извршење кривичних санкција, већ их лица издржавају према свом избору у установама за извршење казне затвора, односно установама за извршење заводских васпитних мјера ентитета.

31. Узимајући у обзир наведено, Уставни суд закључује да је и у конкретном случају прекршено апелантово право на личну слободу и безбједност из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 ст. 1е) и 4 Европске конвенције, те да је сврсисходно да одреди исти правни лијек који је наведен у изреци ове одлуке и у односу на Владу Дистрикта Брчко БиХ, како је то учињено у Одлуци број АП 2271/05 у односу на Владу Федерације БиХ.

Компензација

32. Апелант је затражио да му се накнади нематеријална штета због незаконитог задржавања у Одјељењу форензике КПЗЗ након ступања на снагу новог кривичноправног законодавства, у износу коју одреди Уставни суд. Према члану 76 став 2 Правила Уставног суда, Уставни суд може изузетно, на захтјев изнесен у апелацији, одредити накнаду за нематеријалну штету. Међутим, Уставни суд подсјећа на то да, за разлику од поступка пред редовним судовима, накнаду нематеријалне штете одређује као сатисфакцију у посебним случајевима кршења загарантованих људских права и основних слобода.

33. С обзиром на то да је установио повреду члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 ст. 1е) и 4 Европске конвенције, а у складу са чланом 76 став 2 Правила, Уставни суд додјељује апеланту компензацију у износу од 2.000,00 КМ. Тај износ апеланту је дужна да исплати Влада Дистрикта Брчко БиХ. Висину компензације Уставни суд је апеланту одредио као сатисфакцију, имајући у виду околности у Босни и Херцеговини, праксу Европског суда (види Европски суд, *Токић и други против Босне и Херцеговине*, пресуда од 8. јула 2008. године) и праксу Уставног суда (види Уставни суд, Одлука број АП 696/04 од 23. септембра 2005. године, „Службени гласник Босне и Херцеговине” број 86/05).

VII. Закључак

34. Уставни суд закључује да постоји кршење права из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 ст. 1е) и 4 Европске конвенције. Наиме, Уставни суд повреду овог права види у томе што лишавање слободе лица која су кривично дјело учинила у стању неурачунљивости не испуњава захтјев „законитости” у смислу Европске конвенције због тога што важећи закони прецизно не дефинишу могућност, услове, начин и поступак изрицања, продужења и/или престанка мјере обавезног лијечења и чувања у одговарајућој здравственој установи ових лица, те приступ „суду” ради испитивања законитости притварања, што оставља простор за произвољну примјену закона. Сем тога, смјештај таквих лица у посебном затворском одјељењу, такође, не испуњава захтјев „законитости” из члана 5 став 1е) Европске конвенције. Такође, кршење овог права постоји и због тога што важећа законска регулатива не испуњава законски квалитет у мјери у којој не поштује права из члана 5 ст. 1е) и 4 Европске конвенције.

35. На основу члана 61 ст. 1 и 2 и члана 76 став 2 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

36. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симовић

Predmet broj AP 2229/07

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Miodraga Pejovića i drugih
podnesena protiv Rješenja Okružnog
suda u Trebinju broj 015-0-Gž-07-000
198 od 20. lipnja 2007. godine

Odluka od 17. prosinca 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u predmetu broj **AP 2229/07**, rješavajući apelaciju **Miodraga Pejovića i drugih**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2, članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Krstan Simić, sudac

na sjednici održanoj 17. prosinca 2009. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Miodraga Pejovića, Slobodana Pejovića i Milosava Pejovića.

Utvrđuje se povreda članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Rješenje Okružnog suda u Trebinju broj 015-0-Gž-07-000 198 od 20. lipnja 2007. godine.

Predmet se vraća Okružnom sudu u Trebinju, koji je dužan po žurnom postupku donijeti novu odluku, sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Okružnom sudu u Trebinju da, sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od 60 od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u svrhu izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Miodrag Pejović, Slobodan Pejović i Milosav Pejović (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Čajniča, koje zastupa Radomir Tanasković, odvjetnik iz Višegrada, podnijeli su 1. kolovoza 2007. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Okružnog suda u Trebinju (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 015-0-Gž-07-000 198 od 20. lipnja 2007. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog suda, Osnovnog suda u Foči (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) i Mileta Čajevca, odvjetnika suprotne strane u postupku (u daljnjem tekstu: tražitelj izvršenja), zatraženo je 13. studenog 2007. godine da dostave odgovore na apelaciju. Od Osnovnog suda zatraženo je 3. studenog 2009. godine da dostavi sudbeni spis iz parničnog postupka.

3. Okružni sud je dostavio odgovor na apelaciju 3. prosinca 2007. godine, a Osnovni sud 28. studenog 2007. godine. Tražitelj izvršenja nije dostavio odgovor.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor na apelaciju dostavljen je apelantima 26. studenog 2009. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. Osnovni sud je donio Presudu broj P-153/99 od 22. veljače 2002. godine, koja je potvrđena Odlukom Okružnog suda broj Gž-291/02 od 16. rujna 2002. godine, kojom je utvrđeno da je tužitelj (tražitelj izvršenja) vlasnik sa 1/1 dijela nekretnine bliže opisane u dispozitivu presude, te su apelanti obvezani tužitelju (tražitelju izvršenja) solidarno naknaditi štetu u iznosu od 59 KM sa zakonskom zateznom kamatom, kao i troškove postupka u iznosu od 3.350,75 KM. Apelanti su izjavili reviziju protiv drugostupanjske presude.

7. Na temelju pravomoćne i izvršne Presude Osnovnog suda broj P-153/99, a po prijedlogu tražitelja izvršenja, Osnovni sud je donio Rješenje o izvršenju broj I 214/02 od 28. studenog 2002. godine. Sukladno pravomoćnoj presudi, a po osnovi rješenja o izvršenju, apelanti su obvezani platiti tražitelju izvršenja glavni dug sa kamatama i troškove postupka u ukupnom iznosu od 5.400 KM. Apelanti su ispunili svoju obvezu.

8. Vrhovni sud je, odlučujući o reviziji apelanata, donio Rješenje broj Rev-1/03 od 25. travnja 2005. godine kojim se revizija uvažava, drugostupanjska Presuda broj Gž-291/02 od 16. rujna 2002. godine ukida i predmet vraća drugostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

9. Apelanti su podnijeli prijedlog za protuizvršenje 7. listopada 2005. godine. Osnovni sud je donio rješenje kojim je dopustio protuizvršenje broj I-518/05 od 8. studenog 2005. godine. Tražitelj izvršenja je izjavio prigovor protiv rješenja o dozvoli protuizvršenja. Osnovni sud je donio Rješenje broj I.518/05 od 11. siječnja 2006. godine kojim je prigovor odbio i ostavio na snazi rješenje o protuizvršenju. U obrazloženju rješenja Osnovni sud je naveo da je neutemeljen prigovor tražitelja izvršenja da je protuizvršenje podneseno nepravodobno. Osnovni sud je zaključio da je izvršenje provedeno (apelanti su platili iznos od 5.400 KM) 28. prosinca 2004. godine, a da su apelanti podnijeli prijedlog za protuizvršenje 8. studenog 2005. godine, dakle, u roku od godinu dana od kada je izvršenje provedeno, a kako je propisano Zakonom o izvršnom postupku (u daljnjem tekstu: ZIP). Dalje, Osnovni sud je istaknuo da su apelanti otkazali ovlast odvjetniku koji ih je zastupao u parničnom postupku 1. rujna 2005. godine, pa im je svakom pojedinačno dostavljeno rješenje Vrhovnog suda (odluka o reviziji), te su u roku od 30 dana od dostave rješenja podnijeli prijedlog za protuizvršenje. Zbog navedenog, Osnovni sud je rješenje o izvršenju održao na snazi.

10. Tražitelj izvršenja izjavio je priziv protiv Rješenja Osnovnog suda od 11. siječnja 2006. godine. Okružni sud je donio Rješenje broj 015-0-Gž-06-000-171 od 11. rujna 2006. godine kojim je priziv uvažio i prvostupanjsko Rješenje Osnovnog suda broj I.518/05 od 11. siječnja 2006. godine ukinuo i predmet vratio prvostupanjskom sudu na ponovni postupak. U obrazloženju rješenja Okružni sud je naveo da je priziv utemeljen. Okružni sud se pozvao na odredbe članka 55. stavak 1. ZIP-a, te članka 54. istog zakona i utvrdio da nisu ispoštovane ove zakonske odredbe, odnosno tražitelj izvršenja nije pozvan (u roku od 3 dana) da se izjasni o prijedlogu za protuizvršenje, a što je obligatorna norma. Naime, Okružni sud je naveo da je prvostupanjski sud dužan prijedlog dostaviti protivnoj strani, te propust Osnovnog suda da ovo učini predstavlja povredu čl. 55. i 56. ZIP-a, kao i povredu članka 277. stavak 1. točka 2. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP), a što je u smislu odredbe članka 235. stavak 1. točka 3. ZPP bio razlog da Okružni sud donese odluku kao u dispozitivu rješenja.

11. Osnovni sud je donio Rješenje broj 094-0-I-05-000518 od 23. ožujka 2007. godine kojim je dopustio protuizvršenje po prijedlogu apelanata i obvezao tražitelja izvršenja da apelantima isplati iznos od 4.767,49 KM sa kamatom na taj iznos. Sud je odredio da troškovi protuizvršenja iznose 2.060 KM, koje je dužan platiti tražitelj izvršenja. U obrazloženju rješenja Osnovni sud je iznio tijek parničnog postupka (u kojem je donesena nova pravomoćna Presuda Osnovnog suda broj P-96/05 od 10. siječnja 2006. godine koja je potvrđena Presudom Okružnog suda broj 015-0-Gž-06-000088 od 22. ožujka 2006. godine), kao i tijek izvršnog postupka, te imajući u vidu prijedlog za protuizvršenje, zaključio da tražitelj izvršenja treba platiti apelantima iznos od 4,767,49 KM. Osnovni sud je naveo da je nakon održanog ročišta i provedenog vještačenja vještaka financijske struke utvrdio visinu potraživanja apelanata prema tražitelju izvršenja i obrnuto. Osnovni sud je naveo da smatra da postoje zakonski uvjeti za protuizvršenje sukladno čl. 54, 55. i 56. a u svezi sa člankom 21. ZIP-a, te sukladno odgovarajućim odredbama Zakona o obligacijskim odnosima, kojim se regulira pitanje kompenzacije. Osnovni sud je, dalje, naveo da prijedlog za protuizvršenje koji su podnijeli apelanti nije nepravodoban. Prema stajalištu Osnovnog suda, prijedlog je izjavljen u subjektivnom roku od 30 dana, računajući od dana kada je apelantima dostavljena revizijska odluka, kojom je ukinuta izvršna isprava. Osnovni sud je naveo da su apelanti osobno izjavili reviziju, pa je u tom smislu od dana kada je dostavljena odluka po reviziji apelantima tekao rok za podnošenje prijedloga za protuizvršenje.

12. Protiv Rješenja Osnovnog suda od 11. siječnja 2006. godine tražitelj izvršenja je izjavio priziv. Okružni sud je donio Rješenje broj 015-0-Gž-07-000 198 od 20. lipnja 2007. godine kojim je priziv uvažio i prvostupanjsko Rješenje Osnovnog suda od 23. ožujka 2007. godine preinačio tako što je prijedlog apelanata za protuizvršenje odbacio kao nepravodoban. U obrazloženju rješenja Okružni sud je naveo da je prvostupanjskim rješenjem sud odlučio o prijedlogu apelanata za protuizvršenje, te je protuizvršenje dopustio, a tražitelj izvršenja je prigovorio da je prijedlog za protuizvršenje nepravodoban, jer su ga apelanti izjavili izvan proteka zakonskog roka (članak 54. stavak 3. ZIP-a). Okružni sud je utvrdio da je priziv utemeljen.. S tim u svezi, Okružni sud je naveo da je odvjetniku apelanata (koji ih je zastupao u parničnom postupku) uručena odluka kojom je ukinuta izvršna isprava 13. kolovoza 2005. godine. Apelanti su podnijeli prijedlog za izvršenje 7. listopada 2005. godine, dakle, izvan proteka roka od 30 dana, kako je propisano u ZIP-u. Okružni sud je istaknuo da su apelanti poslali podnesak sudu 1. rujna 2005. godine kojim su otkazali ovlast odvjetniku, koji je sud zaprimio 5. rujna. Međutim, Okružni sud je istaknuo da je u vrijeme kada je revizijska odluka dostavljena odvjetniku apelanata, on još uvijek bio njihov opunomoćenik, te mu je ovlast naknadno otkazana. Međutim, prema stajalištu Okružnog suda, on je bio obavezan poduzimati radnje kojima će otkloniti

štetu za osobe koje je zastupao (apelante). Zbog navedenog, Okružni sud je zaključio da se prijedlog za protuizvršenje morao podnijeti u roku od 30 dana od 13. kolovoza 2005. godine, odnosno dana kada je odvjetnik apelantata primio rješenje Vrhovnog suda. Dalje, Okružni sud je naveo da nije značajna činjenica koju je isticao prvostupanjski sud da su reviziju izjavili apelanti osobno. Okružni sud je naveo da stranke radnje u postupku mogu poduzimati osobno ili posredstvom opunomoćenika, što je sukladno članku 300. stavak 1. ZPP. Okružni sud je naveo da stranke jedino ne mogu osobno ispitivati svjedoke i vještake na glavnoj raspravi ako je nazočan opunomoćenik (članak 300. stavak 2. ZPP). Zbog svega navedenog, Okružni sud je odlučio da priziv uvaži i prvostupanjsko rješenje preinači na navedeni način.

IV. Apelacija

a) Navodi iz zahtjeva

13. Apelanti se žale da im je povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), te pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Apelanti se žale da je pobijano rješenje Okružnog suda proizvoljno i oprečno odredbama ZIP-a. Apelanti ističu da ih je u parničnom postupku, koji je pravomoćno završen Rješenjem Okružnog suda od 16. rujna 2002. godine, zastupao odvjetnik Semiz Časlav. Pošto je postupak pravomoćno završen, apelanti navode da nije ni bilo potrebe da otkazuju ovlast odvjetniku Semizu Časlavu, a osobno su izjavili reviziju koja je uvažena. Apelanti navode da je odluka kojom je revizija uvažena greškom suda poslana odvjetniku Semizu Časlavu, koji ju je vratio sudu i sud ju je nakon toga dostavio osobno apelantima. Apelanti navode da je Okružni sud pogrešno ocijenio da rok za podnošenje prijedloga za protuizvršenje teče od dana dostave odluke kojom je ukinuta izvršna isprava odvjetniku, te da je rezultat toga rješenje Okružnog suda kojim se zahtjev apelantata odbacuje kao nepravodoban. Osim toga, apelanti ističu da su i enormno visoki troškovi postupka rezultat pobijane presude, kao i činjenica da Okružni sud nije odmah po prvom izjavljenom prizivu ispitao sve prizivne navode (nepravodobnost potraživanja je istaknuta u prizivu protiv Rješenja Osnovnog suda od 8. studenog 2005. godine). Dalje, apelanti se žale da su dovedeni u situaciju da su, umjesto da prebiju potraživanje sa tražiteljem izvršenja i da im se vrati dio novčanih sredstava, obvezani još plaćati.

b) Odgovor na apelaciju

14. U odgovoru na apelaciju Okružni sud je naveo da u svemu ostaje pri razlozima danim u obrazloženju pobijanog rješenja, te smatra da prava apelanata na koja se žale nisu povrijeđena.

V. Relevantni propisi

15. **Zakon o izvršnom postupku** („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 59/03, 85/03 i 64/05) u relevantnom dijelu glasi:

VII - Protuizvršenje

Razlozi za protuizvršenje

Članak 54.

(1) Nakon što je izvršenje već provedeno, izvršenik može u istom izvršnom postupku zatražiti od suda da naloži tražitelju izvršenja da mu vrati ono što je izvršenjem dobio:

1) ako je izvršna isprava pravomoćno ukinuta, preinačena, poništena, stavljena izvan snage ili je na drugi način utvrđeno da je bez djelovanja,

2) ako je rješenje o izvršenju pravomoćno ukinuto ili preinačeno,

3) ako je tijekom izvršnog postupka namirio tražitelju izvršenja potraživanje mimo suda tako da je tražitelj izvršenja dvostruko namiren.

(2) Ako je tražitelj izvršenja izvršenjem naplatio određeni novčani iznos, izvršenik u prijedlogu za protuizvršenje može tražiti plaćanje zakonskih zatezних kamata od dana naplate tog iznosa.

(3) Prijedlog za protuizvršenje iz stavka 1. ovog članka može se podnijeti u roku od 30 dana od dana kad je izvršenik saznao za razlog za protuizvršenje, a najkasnije u roku od jedne godine od dana okončanja izvršnog postupka.

(4) Izvršenik ne može prije isteka roka iz stavka 3. ovog članka svoje potraživanje ostvarivati u parničnom postupku.

Postupak po prijedlogu za protuizvršenje

Članak 55.

(1) Prijedlog iz članka 54. ovog zakona sud će dostaviti tražitelju izvršenja i pozvati ga da se u roku od tri dana izjasni o tom prijedlogu.

(2) *Ako se tražitelj izvršenja usprotivi prijedlogu, sud će o njemu odlučiti nakon održanog ročišta. Ako se tražitelj izvršenja u roku ne izjasni o prijedlogu, sud će ocijeniti hoće li o njemu odlučiti bez održavanja ročišta.*

(3) *Rješenjem kojim prihvati prijedlog sud će naložiti tražitelju izvršenja da u roku od osam dana vrati izvršeniku ono što je izvršenjem dobio.*

Rješenje o protuizvršenju

Članak 56.

(1) *Na temelju pravomoćnog i izvršnog rješenja kojim je tražitelju izvršenja naloženo da izvršeniku vrati ono što je izvršenjem dobio, sud će, na prijedlog izvršenika, donijeti rješenje o protuizvršenju.*

(2) *Protuizvršenje se provodi po odredbama ovog zakona o izvršenju.*

Nemogućnost protuizvršenja

Članak 57.

Prijedlog za protuizvršenje neće se prihvatiti ako su u pogledu onoga što je tražitelj izvršenja dobio izvršenjem nastupile takve stvarne i pravne promjene da vraćanje više nije moguće.

16. **Zakon o parničnom postupku** („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 58/03, 85/03 i 75/05) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 305.

Ako je stranka izdala odvjetniku ovlast za vođenje parnice, a nije bliže odredila ovlaštenja u ovlasti, odvjetnik je na osnovi takve ovlasti ovlašten:

1) *vršiti sve radnje u postupku, a naročito podnijeti tužbu, povući je, dati odgovor na tužbu, priznati tužbeni zahtjev ili se odreći tužbenog zahtjeva, zaključiti poravnanje, podnijeti pravni lijek i odreći se ili odustati od njega, kao i zahtijevati izdavanje mjera osiguranja;*

2) *stavljati zahtjev za izvršenje ili osiguranje i poduzimati potrebne radnje u postupku povodom takvog zahtjeva;*

3) *od protivne stranke primiti dosuđene troškove;*

4) *pismeno ovlastiti drugog odvjetnika na poduzimanje samo pojedinih radnji u postupku, osim zastupanja na glavnoj raspravi.*

Članak 307.

Ako stranka u ovlasti nije bliže odredila ovlaštenja opunomoćenika, opunomoćenik koji nije odvjetnik može na osnovi takve ovlasti vršiti sve radnje u postupku, ali mu je uvijek potrebno izričito ovlaštenje za povlačenje tužbe, za priznanje ili za odricanje od tužbenog zahtjeva, za zaključenje poravnanja, za odricanje ili odustanak od pravnog lijeka i za prenošenje ovlasti na drugu osobu, kao i za podnošenje izvanrednih pravnih lijekova.

Članak 309.

[...]

4) Sud je dužan u tijeku cijelog postupka paziti je li osoba koja se pojavljuje kao opunomoćenik ovlaštena za zastupanje. Ako sud utvrdi da osoba koja se pojavljuje kao opunomoćenik nije ovlaštena za zastupanje, ukinuće parnične radnje koje je ta osoba poduzela, ako te radnje nije stranka naknadno odobrila.

VI. Dopustivost

17. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

18. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

19. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Rješenje Okružnog suda broj 015-0-Gž-07-000198 od 20. lipnja 2007. godine protiv kojeg nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijano rješenje apelanti su primili 12. srpnja 2007. godine a apelacija je podnesena 1. kolovoza 2007. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

20. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

21. Apelanti pobijaju navedeno rješenje, tvrdeći da im je tim rješenjem povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

VII.1. Pravo na pravično suđenje

22. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

[...]

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u svezi sa kaznenim postupkom.

23. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prigodom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega svatko ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

24. Ustavni sud primjećuje, prije svega, da se u konkretnom slučaju radi o postupku protuizvršenja po prijedlogu apelanata, te da je suština tog postupka da apellantima žurno bude vraćeno ono što su dali u izvršnom postupku, nakon što je otpala osnova po kojoj su dali, odnosno nakon ukidanja izvršne isprave odlukom Vrhovnog suda. U konkretnom slučaju apelanti su po osnovi izvršne isprave platili tražitelju izvršenja određeni iznos, a odlukom revizijskog suda izvršna isprava je ukinuta.

25. U kontekstu navedenog, Ustavni sud treba utvrditi je li ishod predmetnog zahtjeva za protuizvršenje, kao dijela izvršnog postupka koji je rezultirao pobijanom odlukom, bio odlučujući za ostvarivanje građanskih prava i obveza apelanata u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije. U svezi s tim, Ustavni sud konstatira da su apelanti izvršili svoju novčanu obvezu na osnovi izvršne isprave. Rješenjem Vrhovnog suda u revizijskom postupku pravomoćna presuda je ukinuta, te su apelanti tražili protuizvršenje, sukladno članku 54. stavak 1. ZIP-a, kojim su regulirani razlozi za protuizvršenje, te je predviđeno da izvršenik može tražiti protuizvršenje ako je izvršna isprava ukinuta. U suštini, time se „situacija” vraća u stanje koje je bilo prije izvršenja pravomoćne presude, što u konkretnom slučaju znači da apelanti dobiju nazad novac koji su dali tražitelju izvršenja. Stoga je

ishod ovog postupka od presudne važnosti za ostvarivanje građanskih prava apelanata, te je članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv na konkretnu situaciju.

26. Dalje, Ustavni sud primjećuje da se suština navoda apelanata odnosi na pogrešno utvrđeno činjenično stanje i pogrešnu primjenu materijalnog prava, a u svezi sa rokom u kojem su apelanti trebali uložiti zahtjev za protuizvršenje, zbog čega im je zahtjev odbačen. Ustavni sud, prije svega, podsjeća da je njegova nadležnost u apelacionim postupcima ograničena „na pitanja koja su sadržana u ovom ustavu” i da Ustavni sud nije nadležan vršiti provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redoviti sudovi protumačili pozitivnopravne propise, osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kad odluka redovitog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kad je primjena pozitivnopravnih propisa bila očigledno proizvoljna, kad je relevantni zakon sâm po sebi neustavan ili kada je došlo do povrede temeljnih procesnih prava kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek ili ukoliko utvrđeno činjenično stanje ukazuje na povredu Ustava Bosne i Hercegovine (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 39/01*, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 25/02).

27. Sukladno navedenom stajalištu, Ustavni sud će ispitati prigovore apelanata. Ustavni sud naglašava da bi jedan od primjera proizvoljnog utvrđivanja odlučnih činjenica i dokaza, od kojih ovisi ishod postupka, bio tumačenje istih činjenica i dokaza suprotno od njihovog zakonskog sadržaja, što bi kasnije moglo utjecati na pravičnost suđenja. Ustavni sud primjećuje da je u konkretnom slučaju Okružni sud naveo da su apelanti nepravodobno podnijeli prijedlog za protuizvršenje, jer rok teče od momenta kada je revizijska odluka dostavljena njihovom odvjetniku. Dalje, Okružni sud je naveo da su apelanti obavijestili sud da su otkazali ovlast odvjetniku 1. rujna 2005. godine (dopis primljen u sudu 5. rujna 2005. godine), kada je već revizijska odluka poslana odvjetniku. Okružni sud je smatrao da je neutemeljen navod Osnovnog suda da su apelanti osobno izjavili reviziju, pozivajući se na odredbe članka 300. st. 1. i 2. ZPP.

28. Dakle, iako se suština navoda apelanata odnosi na pogrešnu primjenu materijalnog prava, odnosno zaključak suda od kada teče rok za podnošenje prijedloga za protuizvršenje (odnosno zaključak Okružnog suda da rok teče od dostave odluke po reviziji odvjetniku apelanata), Ustavni sud primjećuje da je utvrđivanje roka od iznimne važnosti za apelante, kao i za konačan ishod postupka. Osim toga, Ustavni sud primjećuje da su prijedlog za protuizvršenje i mogućnost da se njemu udovolji iznimno efikasna pravna sredstva da apelanti dobiju nazad iznos koju su dali po osnovi izvršne isprave koja je naknadno ukinuta. Zbog toga je važno utvrditi je li pravilno Okružni sud utvrdio činjenicu o početku tijeka roka za podnošenje prijedloga za protuizvršenje, što je u konačnici rezultiralo odlukom kojom se zahtjev odbacuje kao nepravodoban, a što će Ustavni sud ispitati.

29. Ustavni sud primjećuje da je apelante u parničnom postupku zastupao odvjetnik Semiz Časlav. Nakon pravomoćno okončanog postupka, apelanti su osobno izjavili reviziju. Ustavni sud naglašava da je člankom 305. ZPP propisano koje radnje može obavljati odvjetnik na osnovi ovlasti izdane za vođenje parnice, te je navedeno da odvjetnik može podnijeti pravni lijek. Međutim, u konkretnom slučaju radi se o postupku po reviziji koja predstavlja izvanredni pravni lijek. Dakle, na osnovi ovlasti za zastupanje koju su dali apelanti u pravomoćno okončanom postupku, presuda po reviziji je poslana odvjetniku apelanata, koji (kako apelanti navode) u momentu njezinog prijema i nije znao da postoji izvršni postupak, kao ni da postoji osnova za protuizvršenje.

30. Ustavni sud primjećuje da je i postupak izvršenja proveden bez sudjelovanja odvjetnika Semiza Časlava koji je apelante zastupao u parničnom postupku. Ustavni sud primjećuje da apelante, kao izvršenike u izvršnom postupku, ne može zastupati odvjetnik iz parničnog postupka bez nove ovlasti koja se odnosi na postupak izvršenja (članak 305. stavak 2. ZPP). Međutim, stajalište Okružnog suda je da rok od 30 dana teče od dana dostave odluke po reviziji odvjetniku, te da nije važna činjenica da su apelanti podnijeli reviziju osobno. Međutim, Ustavni sud, obzirom na sadržaj odredbe članka 305, kao i analognom primjenom članka 307. ZPP, upravo smatra da je od iznimno velike važnosti činjenica da su apelanti osobno podnijeli reviziju. Naime, apelanti su nakon pravomoćno okončanog postupka pokrenuli postupak po reviziji-izvanredom pravnom lijeku-osobno, te očekuju da će njima osobno biti dostavljena odluka po reviziji, jer je, prema njihovom mišljenju, postupak pravomoćno okončan i očigledno je da apelante više ne zastupa odvjetnik. Nedostavljanje apelantima odluke po reviziji koju su apelanti osobno podnijeli, već njihovom odvjetniku, jeste propust suda koji se nikako ne može staviti na teret apelantima.

31. Dalje, Ustavni sud primjećuje da u konkretnoj pravnoj stvari stavljanje na teret apelantima „neznanja” da je njihov odvjetnik primio odluku po reviziji, odnosno pozivanje na obvezu da je odvjetnik bio dužan nakon otkaza ovlasti da u narednih 15 dana poduzima radnje u korist apelanata nije prihvatljivo. U konkretnom slučaju apelanti ispravno navode da se ne radi o otkazu ovlasti (iako su je naknadno, tj. 1. rujna 2005. godine otkazali), već o prestanku ovlasti ranijem odvjetniku, jer je postupak pravomoćno okončan, a izvanredni pravni lijek apelanti su uložili osobno.

32. Zbog svega navedenog, Ustavni sud smatra da je proizvoljan zaključak Okružnog suda koji je glede početka roka za podnošenje prijedloga za protuizvršenje utvrdio da u konkretnom slučaju rok za podnošenje prijedloga za protuizvršenje teče od dana kada je odluka po reviziji dostavljena odvjetniku. Naime, bez posebne ovlasti apelanata da ih odvjetnik zastupa u postupku po reviziji Okružni sud nije mogao donijeti zaključak da je

to jedna od radnji za koju je odvjetnik ovlašten obavljati je u okviru članka 305. ZPP, te da nije od važnosti činjenica da su apelanti osobno podnijeli reviziju. Osim toga, Ustavni sud primjećuje (na osnovi spisa iz izvršnog postupka) da odvjetnik kojem je poslana odluka po reviziji nije zastupao apelante u postupku izvršenja. Zbog toga je Okružni sud bez dostatno obrazloženja i neutemeljenih argumenata u svojoj odluci zaključio da je prijedlog za protuizvršenje koji su apelanti podnijeli nepravodoban, čime su apelanti onemogućeni realizirati svoja prava.

33. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je pobijanom presudom Okružnog suda povrijeđeno pravo apelanata na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Ostali navodi

34. Ustavni sud primjećuje da se apelanti žale na povredu prava na imovinu. Međutim, Ustavni sud smatra da, obzirom na zaključke u svezi sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije, nije potrebno posebice razmatrati navode apelanata u svezi sa člankom II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

VIII. Zaključak

35. Ustavni sud zaključuje da stajalište Okružnog suda da se rok za podnošenje prijedloga za protuizvršenje računa od dana kada je revizijska odluka kojom je ukinuta pravomoćna isprava dostavljena odvjetniku koji je apelante zastupao u pravomoćno okončanom parničnom postupku, bez obzira na to što su apelanti podnijeli reviziju osobno, zbog čega im je prijedlog za protuizvršenje odbačen kao nepravodoban i zbog čega su onemogućeni da bez meritornog ispitivanja prijedloga ostvare svoja prava, krši načelo prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

36. Na temelju članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

37. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Predmet broj AP 2247/07

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija „Ćesko-Promex” Sarajevo podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-06-000738 od 24. maja 2007. godine, Presude Vrhovnog suda broj Pž-8/05 od 8. novembra 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj PS:547/02 od 9. oktobra 2003. godine

Odluka od 17. decembra 2009. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj **AP 2247/07**, rješavajući apelaciju „**Česko-Promexa**” Sarajevo, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik
Valerija Galić, potpredsjednica
Seada Palavrić, potpredsjednica
Krstan Simić, sudija
Mirsad Ćeman, sudija

na sjednici održanoj 17. decembra 2009. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija „Česko-Promexa” Sarajevo.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, u odnosu na pravo na suđenje pred nepristranim sudom, i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-06-000738 od 24. maja 2007. godine.

Predmet se vraća Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku, u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Vrhovnom sudu da, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od 60 dana od dana dostavljanja ove odluke, obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. „Ćesko-Promex” Sarajevo (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Haris Bojić, advokat iz Sarajeva, podnio je 3. augusta 2007. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 070-0-Rev-06-000738 od 24. maja 2007. godine, Presude Vrhovnog suda broj PŽ-8/05 od 8. novembra 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj PS:547/02 od 9. oktobra 2003. godine. Apelant je dopunio apelaciju 11. septembra 2007. godine navodeći da se postupak vodio protiv firme „Ćesko-Promex” Alipašina 2 Sarajevo, iako taj pravni subjekt ne postoji. Apelant je u prilog toj tvrdnji dostavio izvod iz registra pravnih subjekata iz kojeg proizlazi da je u registru evidentirana firma „Ćeskopromex” d.o.o. Sarajevo, Alipašina 2-4 Sarajevo.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. stav 1. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda i Općinskog pravobranilaštva Općine Centar zatraženo je 2. novembra 2007. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni sud je dostavio odgovor 23. novembra 2007. godine, a Kantonalni sud 16. novembra 2007. godine. Općinsko pravobranilaštvo Općine Centar nije dostavilo odgovor na apelaciju.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju dostavljeni su apelantu 15. oktobra 2009. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Presudom Kantonalnog suda broj PS:547/02 od 9. oktobra 2003. godine apelant je obavezan da Općini Centar Sarajevo (u daljnjem tekstu: tužilac-protivtuženi) preda u posjed poslovni prostor, te da mu na ime dospjele a neisplaćene zakupnine isplati iznos od 13.365,00 KM, sa pripadajućim zakonskim kamatama. Također, apelant je obavezan da tužiocu-protivtuženom naknadi izmaklu mjesečnu dobit u mjesečnim iznosima preciziranim u dispozitivu presude, kao i troškove parničnog postupka u iznosu od 4.500 KM. Tačkom tri presude Kantonalni sud je odbacio apelantov protivtužbeni zahtjev. U obrazloženju presude Kantonalni sud je naveo da je u toku dokaznog postupka proveo dokaze uvidom u ugovor o zakupu, opomenu od 23. oktobra 1997. godine, izjavu o odustajanju od ugovora od 29. decembra 1997. godine, uvid u zk. izvadak i uvid u izjave svjedoka. Dakle, Kantonalni sud je nakon izvedenih dokaza donio navedenu odluku. Kantonalni sud se pozvao na odredbe Zakona o zakupu poslovnih prostorija i zgrada, te je zaključio da je u konkretnom slučaju apelant primio opomenu pred odustajanje od ugovora, zatim da nije dokazao da je platio zakupninu, niti da se obratio tužiocu zbog odbijanja saglasnosti za adaptaciju. Zbog toga Kantonalni sud nije mogao prihvatiti prigovor kompenzacije, koji je apelant istakao. Dalje, Kantonalni sud je utvrdio da tužilac-protivtuženi ima pravo na izmaklu dobit u skladu sa članom 155. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO).

7. Odlučujući o apelantovoj žalbi, Vrhovni sud je donio Presudu broj Pž-8/05 od 8. novembra 2005. godine kojom je odbio žalbu i potvrdio prvostepenu presudu. U obrazloženju presude Vrhovni sud je naveo da je prvostepeni sud, nakon saslušanja svjedoka, zaključio da su tužilac-protivtuženi i apelant zaključili ugovor o zakupu poslovnog prostora, te rok i uvjete zakupa. Vrhovni sud je naveo da nije prihvaćen prigovor kompenzacije i da su ispunjeni uvjeti za predaju poslovnog prostora. Vrhovni sud se pozvao na čl. 19. i 34. st. 1. i 2, te čl. 36. i 37. Zakona o zakupu poslovnih prostorija i zgrada, te je naveo da su u konkretnom predmetu ispunjeni svi zakonski uvjeti. Također je utvrdio da je jedino relevantno u predmetu da tužilac-protivtuženi ima pravo raspolaganja poslovnim prostorom, da je zaključio ugovor o zakupu sa apelantom i da je utvrdio uvjete u ugovoru na koje je apelant pristao. Vrhovni sud je naveo da tužilac ima pravo na zakupninu, kao i na izmaklu dobit, u smislu člana 155. ZOO-a, jer apelant i nakon isteka ugovora o zakupu koristi poslovni prostor.

8. Odlučujući o reviziji koju je izjavio apelant, Vrhovni sud je donio Presudu broj 070-0-Rev-06-000738 od 24. maja 2007. godine kojom je odbio reviziju. Zaključke nižestepenih sudova Vrhovni sud je u svemu ocijenio kao pravilne i zakonite.

IV. Apelacija

a) Navodi iz zahtjeva

9. Apelant se žali da su mu osporenim odlukama povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Apelant se žali da je u sastavu vijeća koje je odlučivalo o reviziji učestvovala sutkinja Tifa Potogija, koja je, također, učestvovala i u donošenju drugostepene presude. Apelant navodi da se revizioni sud upustio u utvrđivanje činjenica, odnosno izmijenio činjenično stanje koje je utvrdio drugostepeni sud (nepostojanje parnice između „Forum” i Općine Centar). Dalje, apelant navodi da je Vrhovni sud, suprotno svom zaključku o nepostojanju parnice, zaključio da su nižestepeni sudovi pravilno postupili kada su odbili apelantovu protivužbu kao preuranjenu. Apelant osporava zaključke Vrhovnog suda u vezi sa pravom na izdatke za adaptaciju, ugovornim uvjetima na koje se sudovi pozivaju i obrazloženje Vrhovnog suda u vezi sa apelantovom manom volje. Također, apelant se žali da je za jedan period platio zakupninu, što sudovi nisu uzeli u obzir, već je obavezan i za taj period da plati zakupninu. Također, apelant se žali da Vrhovni sud nije odgovorio svim prigovorima revizije, pogotovo da nižestepene presude ne sadrže razloge o odluci da se apelant obaveže na naknadu izgubljene dobiti. Apelant ističe da mu je pravo na imovinu povrijeđeno jer su mu sudovi osporili pravo iz protivužbe da se utvrdi postojanje potraživanja i pravo na kompenzaciju.

b) Odgovor na apelaciju

10. U odgovoru na apelaciju Vrhovni sud je naveo da u svemu ostaje pri obrazloženju svoje Presude broj 070-0-Rev-06-000738, te smatra da nisu povrijeđena prava koja apelant navodi.

V. Relevantni propisi

11. U **Zakonu o parničnom postupku** („Službene novine FBiH” br. 53/03, 73/05 i 19/06) relevantne odredbe glase:

Član 357.

Sudija ne može suditi:

[...]

(4) ako je u istom predmetu učestvovao u donošenju odluke nižeg suda ili drugog organa.

VI. Dopustivost

12. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

13. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

14. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je presuda Vrhovnog suda protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 3. jula 2007. godine, a apelacija je podnesena 3. augusta 2007. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

15. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

16. Apelant osporava navedene presude tvrdeći da su mu tim presudama povrijeđena prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 6. stav 1. Evropske konvencije, člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VII.1. Pravo na pravično suđenje

17. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

18. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

19. Ustavni sud treba ispitati da li je član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjiv u ovom predmetu i, ukoliko jeste, da li je ispoštovano pravo na pravično suđenje.

20. Pitanje koje se postavlja u pogledu primjenjivosti člana 6. stav 1. Evropske konvencije svakako jeste da li je postupak koji je u pitanju predstavljao „spor o građanskim pravima i obavezama” u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

21. Predmetni postupak odnosi se na tužbu radi predaje u posjed poslovnih prostorija i isplatu zakupnine, dakle, na predmet građanskopravne prirode, pa su garancije prava na pravično suđenje primjenjive u ovom predmetu. Prema tome, Ustavni sud mora ispitati da li je postupak bio pravičan onako kako to zahtijevaju garancije iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

22. Član 6. Evropske konvencije jedan je od ključnih članova Evropske konvencije i prava predviđena ovim članom u okviru Evropske konvencije imaju centralno mjesto. Tim članom se, između ostalog, garantira i pravo na pravično i javno suđenje prilikom utvrđivanja prava i dužnosti pojedinaca koja su građanske prirode (kao i razmatranja svake krivične optužbe) i zbog toga se smatra da ovaj član ima suštinski značaj za funkcioniranje demokratije. Stav 1. člana 6. Evropske konvencije nabroja niz elemenata koji sačinjavaju pravično vršenje pravde i, ukoliko bude povrijeđeno bilo koje od ovih prava, postoji i povreda člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

23. Predmetna apelacija pokreće pitanje povrede prava na pravično suđenje sa stanovišta, navodno, netačno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja predmeta i nepravilne primjene materijalnog prava, te da je u postupku povodom revizije učestvovala sutkinja koja je učestvovala i u donošenju drugostepene presude.

24. Ustavni sud, prije svega, ističe da je postojanje procedure za osiguravanje nepristranosti suda, odnosno pravila koja se tiču isključenja ili izuzeća sudija u određenim slučajevima, relevantan faktor koji se mora uzeti u obzir. Prema pravnoj praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud), postojanje ovakvih pravila u relevantnom zakonu pokazuje nastojanje zakonodavca da otkloni razumnu sumnju u nepristranost sudija ili sudova, odnosno predstavlja pokušaj da se nepristranost osigura eliminiranjem uzroka koji bi mogli rezultirati takvom sumnjom. U skladu sa navedenim,

propust da se poštuju pravila o izuzeću sudija može značiti da je postupak vodio sud čija se nepristranost može dovesti u sumnju (vidi Evropski sud, *Mežnarić protiv Hrvatske*, presuda od 15. jula 2005. godine, aplikacija broj 71615/01, stav 27).

25. U konkretnom slučaju, pravila u vezi sa izuzećem sudija konstituirana su u članu 357. ZPPFBiH, dakle relevantni zakon propisuje pravila kojima se žele ukloniti uzroci koji bi mogli rezultirati razumnom sumnjom u nepristranost suda, odnosno sudije u pojedinačnim predmetima. Međutim, kako je u praksi Evropskog suda naglašeno, nije zadatak Evropskog suda, pa dakle ni Ustavnog suda, da ispituju ta pravila ili praksu *in abstracto*, već da ispituju da li način na koji su ta pravila primijenjena prema apelantu ili na koji su utjecala na ishod postupka prema apelantu pokreće pitanje kršenja prava iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi Evropski sud, *Fey protiv Austrije*, presuda od 24. februara 1993. godine, serija A, broj 255, stav 27. i Ustavni sud, Odluka broj AP 1187/06 od 13. septembra 2007. godine, objavljenja u „Službenom glasniku BiH” broj 86/07).

26. Prema utvrđenoj praksi Evropskog i Ustavnog suda, postojanje nepristranosti se, u svrhu člana 6. stav 1. Evropske konvencije, mora ocijeniti prema subjektivnom testu. To znači da se treba utvrditi da li postoje lične predrasude sudije koji je sudio u određenom predmetu. Također, postojanje nepristranosti se ocjenjuje i prema objektivnom testu, što znači da se utvrđuje da li je sud, između ostalog i svojim sastavom, pružio dovoljne garancije da se isključi opravdana sumnja u vezi sa njegovom nepristranošću (op. cit., *Mežnarić*, stav 29, i Ustavni sud, Odluka broj AP 1785/06 od 30. marta 2006. godine, objavljenja u „Službenom glasniku BiH” broj 57/07).

27. Apelant u konkretnom slučaju nije doveo u pitanje sutkinjinu subjektivnu nepristranost, tako da se Ustavni sud neće ni baviti tim pitanjem. Apelant je osporio sutkinjinu pristranost prema objektivnom principu jer je ona bila članica vijeća koje je odlučilo o reviziji a prije toga i članica vijeća koje je odlučilo u postupku povodom žalbe. Dakle, prema apelantovom mišljenju, sutkinja je mogla zadržati svoj stav iz žalbenog postupka, odnosno utjecati na vijeće koje je donijelo odluku o apelantovoj reviziji.

28. Što se tiče objektivne nepristranosti, mora se utvrditi da li se, nezavisno od ponašanja određenog sudije, mogu utvrditi činjenice koje mogu dovesti u sumnju njegovu nepristranost. Međutim, pri odlučivanju da li u konkretnom slučaju postoje opravdani razlozi za bojazan da određeni sudija nije nepristran, apelantovo stanovište jeste važno, ali nije odlučujuće. Ono što je odlučujuće jeste da li se takva bojazan može objektivno opravdati (op. cit., *Mežnarić*, stav 31). U vezi s tim, čak je i utisak koji sud ostavlja u javnosti od određene važnosti, odnosno „pravda se ne treba samo provesti, već se mora i vidjeti da se ona provodi” (vidi Evropski sud, *De Cubber protiv Belgije*, presuda od 26.

oktobra 1984. godine, serija A, broj 86, stav 26). Dakle, važno je povjerenje koje sudovi moraju uživati i podsticati u javnosti u demokratskom društvu. Također, prema praksi Evropskog suda, činjenica da je određeni sudija imao različite uloge u pojedinim fazama određenog predmeta može u određenim okolnostima dovesti u pitanje nepristranost suda, što se ocjenjuje u svakom konkretnom slučaju. Tako je Ustavni sud u svojoj praksi, a slijedeći stavove Evropskog suda, zaključio da „činjenica da su određene sudije učestvovala u vijeću koje je donosilo zakonom propisane odluke u fazi koja je prethodila krivičnom postupku pred prvostepenim sudom (odluka o pritvoru), nije smetnja da te sudije učestvuju u vijeću drugostepenog suda koje odlučuje o žalbi protiv prvostepene presude” (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 525/04* od 18. januara 2005. godine). Ono što je odlučujuće jeste da li se jedan te isti sudija direktno bavio odlučivanjem o pitanjima koja su relevantna za odlučivanje, odnosno meritumom predmeta (vidi odluku Evropskog sud, *Oberschlick protiv Austrije*, broj 1 od 23. maja 1991. godine, serija A, broj 204). U vezi sa navedenim, Evropski sud je jasno istakao da je svaki konkretni predmet u kojem je jedan sudija učestvovao u više faza slučaj za sebe koji treba biti pojedinačno ispitan.

29. Primjenjujući navedene principe, Ustavni sud primjećuje da se u obje odluke u postupku povodom žalbe i postupku povodom revizije odlučivalo o meritumu predmeta i o pitanjima koja su odlučujuća za odluku o apelantovoj žalbi i reviziji. Također, u oba vijeća je učestvovala ista sutkinja. Imajući u vidu navedene standarde, Ustavni sud ukazuje na to da se riječ „sud” iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije ne može razumjeti tako da se odnosi na sud kao instituciju, već na sudiju ili vijeće koje sudi u svakom konkretnom slučaju. S druge strane, Ustavni sud primjećuje da su u članu 357. ZPPFBiH predviđeni razlozi za izuzimanje sudije, te je u tački 4. navedenog člana propisano da sudija ne može suditi ako je u istom predmetu učestvovao u donošenju odluke nižeg suda ili drugog organa, što pokazuje napor domaćeg zakonodavstva da otkloni sve razumne sumnje u pogledu nepristranosti tog suda. Ustavni sud smatra da se ni odredba člana 357. ZPPFBiH ne može razumjeti tako da se odnosi na sud kao instituciju, već na višu ili nižu instancu koja meritorno odlučuje u pojedinim fazama parničnog postupka. Suprotno razumijevanje i primjena bili bi suprotni cilju i svrsi člana 357. ZPPFBiH kojim je u tački 4. predviđen objektivni osnov za izuzeće sudije zbog razloga koji su prema općim mjerilima toliko značajni da samim svojim postojanjem opravdavaju sumnju u nepristranost sudije i predstavljaju apsolutne razloge za izuzeće, po sili zakona.

30. U konkretnom slučaju apelant nije mogao tražiti izuzimanje sutkinje jer nije znao sastav revizionog vijeća sve do uručjenja presude Vrhovnog suda. Međutim, Ustavni sud zapaža da je vijeće koje je odlučivalo u konkretnom slučaju moralo paziti na svoj sastav po službenoj dužnosti, što je propustilo. Zbog toga, Ustavni sud smatra da činjenica

da sutkinja koja, suprotno eksplicitnoj zakonskoj odredbi, u istom predmetu učestvuje u donošenju meritorne odluke na dva stepena, u postupku povodom žalbe i postupku povodom revizije, dovodi u pitanje princip „nepripranosti” suda, kako je on garantiran članom 6. stav 1. Evropske konvencije.

31. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da je zbog sastava sudskog vijeća koje je odlučivalo o reviziji, u kojem je bila sutkinja koja je učestvovala i u donošenju drugostepene presude o apelantovoj žalbi protiv prvostepene presude, povrijeđeno apelantovo pravo da mu sudi „nepripran sud”, u smislu člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali navodi

32. S obzirom na zaključak da je odlučivao sud koji nije bio nepripran prema objektivnim kriterijima iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud nema osnova da ispituje apelantove navode o kršenju ostalih aspekata prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 6. stav 1. Evropske konvencije, niti prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

33. Ustavni sud zaključuje da je povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije pred nepripranim sudom jer je u sastavu vijeća koje je odlučivalo o reviziji učestvovala sutkinja koja je u istom predmetu učestvovala i u donošenju meritorne odluke o žalbi kao prethodnom pravnom lijeku.

34. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

35. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

РЕГИСТРИ ОДЛУКА

REGISTRI ODLUKA

Регистар одлука по надлежности

1. члан VI(3а) Устава Босне и Херцеговине

1.1. Предмет број У 6/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ од 30. јануара 2009. године

Захтјев Сулејмана Тихића, у вријеме подношења захтјева предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, за оцјену уставности Резолуције Народне скупштине Републике Српске о непризнавању једнострано проглашене независности Косова и Метохије и опредјељењима Републике Српске

страна 15

1.2. Предмет број У 12/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ од 28. марта 2009. године

Захтјев заступника Народне скупштине Републике Српске за рјешавање спора између Републике Српске и Федерације Босне и Херцеговине поводом поступка извршења пресуде Европског суда за људска права у предмету *Карановић против Босне и Херцеговине*, број апликације 39462/03, од 20. децембра 2007. године

страна 23

1.3. Предмет број У 1/09

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ од 29. маја 2009. године

Захтјев посланика Представничког дома Парламента Федерације Босне и Херцеговине за оцјену уставности: 1) Одлуке о давању сагласности на отплатни план измирења обавеза по основу емисије обвезница за верификоване рачуне старе девизне штедње; 2) Одлуке о готовинској исплати верификованих потраживање рачуна старе девизне штедње по основи планиране емисије обвезница за 2008. годину и 3) Уредбе о измјенама Уредбе о поступку верификације потраживања и готовинских исплата по основу рачуна старе девизне штедње у Федерацији БиХ

страна 31

1.4. Предмет број У 11/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 30. јануара 2009. године

Захтјев Посланика Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине за оцјену уставности Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине

страна 41

1.5. Предмет број У 16/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 28. марта 2009. године

Захтјев др Милорада Живковића, у вријеме подношења захтјева замјеника предсједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, за оцјену уставности члана 13 став 2 Закона о Суду Босне и Херцеговине

страна 55

1.6. Предмет број У 5/06

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 29. маја 2009. године

Захтјев Иве Мире Јовића, у вријеме подношења захтјева предједавајућег Предсједништва Босне и Херцеговине, за оцјену уставности више одредби Закона о јавном радиотелевизијском систему Босне и Херцеговине

страна 81

1.7. Предмет број У 15/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 3. јула 2009. године

Захтјев др Хариса Силајџића, у вријеме подношења захтјева предједавајућег Предсједништва Босне и Херцеговине, да се утврди да су Одлука Владе Републике Српске о давању сагласности на уговор између Hill & Knowlton International Belgium и Републике Српске и на Меморандум о споразуму са Quinn Gillespie & Associates, LLC и Републике Српске број 04/1-012-2121/07 од 21. децембра 2007. године, став 614700 буџета Републике Српске за 2008. годину «Намјенска издавања за представљање РС у иностранству» у износу од 5,000,000 КМ, који је саставни дио Одлуке Народне скупштине Републике Српске о усвајању буџета Републике Српске за 2008. годину, Меморандум о споразуму између QGA и Републике Српске број 04/1-2058/07 од 3. јануара 2008. године, потписан 24. децембра 2007. године, и активности Републике Српске непосредно или посредно у Сједињеним Америчким Државама према влади, институцијама и званичницима САД-а, те према званичницима неких међународних организација путем овлаштеног агента QGA на основу Меморандума о споразуму супротни чл. III/1а) и б), III/3б), V/3а) и ц) и V/4а) Устава Босне и Херцеговине

страна 109

1.8. Предмет број У 5/09

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 25. септембра 2009. године

Захтјев Илије Филиповића, у вријеме подношења захтјева предједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, за оцјену уставности Закона о заштити домаће производње у оквиру ЦЕФТА-е

страна 131

2. члан VI/3б) Устава Босне и Херцеговине

2.1. Предмет број АП 785/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ од 31. јануара 2009. године

Апелације Томислава Мартиновића и других поднесене против Рјешења Суда Босне и Херцеговине број X-K-07-383 од 22. јануара 2008. године

страна 161

2.2. Предмет број АП 3742/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ од 29. априла 2009. године

Апелација Радио-телевизије Федерације Босне и Херцеговине поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Зеници број 004-0-Гж-08-001 617 од 25. септембра 2008. године и Рјешења Општинског суда у Жепчу број 044-0-И-07-001 843 од 23. јула 2008. године

страна 185

2.3. Предмет број АП 2899/06

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ од 13. маја 2009. године

Апелација Нуро Алре Adria Bank а.д. Бања Лука поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број Рев-71/05 од 27. јуна 2006. године

страна 193

2.4. Предмет број АП 680/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ од 13. маја 2009. године

Апелација Мркше Скочајића поднесена против Пресуде Окружног суда у Требињу број 015-0-Гж-06-000 267 од 13. децембра 2006. године и Пресуде Основног суда у Требињу број П-48/05 од 23. фебруара 2006. године

страна 203

2.5. Предмет број АП 655/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ од 10. јуна 2009. године

Апелација Мустафе Бошмића поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Тузли, број 003-0-Гж-06-0000192 од 5. децембра 2006. године и Рјешења Општинског суда у Тузли број РИ-217/04 од 28. новембра 2005. године

страна 209

2.6. Предмет број АП 2742/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ од 17. септембра 2009. године

Апелација Марице Драгић поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Тузли број 003-0-У-07-000 405 од 15. јула 2008. године

страна 217

2.7. Предмет број АП 1274/06

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 15. јануара 2009. године

Апелација Raiffaisen Bank д.д. Сарајево поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Сарајеву број Пж-251/04 од 9. марта 2006. године и Рјешења Општинског суда у Сарајеву број ИП-5895/2003-А од 9. априла 2004. године

страна 223

2.8. Предмет број АП 1311/06

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 31. јануара 2009. године

Апелација Срећка Павловића поднесена против Рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев-1203/05 од 5. децембра 2006. године и Рјешења Кантоналног суда Мостар број 007-0-Пж-07-000 053 од 22. марта 2007. године

страна 239

2.9. Предмет број АП 1362/06

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 30. јануара 2009. године

Апелација Хусеина Муратовића поднесена против Пресуде Апелационог суда Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине број Рев-2/05 од 10. марта 2006. године, Пресуде Апелационог суда број Гж-489/04 од 1. децембра 2004. године и Пресуде Основног суда Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине број П-274/02-И од 15. јуна 2004. године

страна 255

2.10. Предмет број АП 2733/06

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 12. фебруара 2009. године
Апелација Изета Очуза поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев-839/05 од 13. јуна 2006. године

страна 275

2.11. Предмет број АП 3307/06

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 26. фебруара 2009. године
Апелација „СИМПО-СИК“ д.о.о. Градишка поднесена против Рјешења Округног суда у Добоју број 013-0-Пж-06-000 173 од 23. октобра 2006. године и Рјешења Основног суда у Дервенти бр. Ип-58/01 и 13 84 Ип 003488 01 Ип од 13. јула 2006. године

страна 287

2.12. Предмет број АП 3321/06

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 26. фебруара 2009. године
Апелација Савке Ђековић поднесена због недоношења одлуке у разумном року у поступку извршења Одлуке Комисије за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица број 575-484-1/1 од 2. маја 2000. године

страна 299

2.13. Предмет број АП 3223/06

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 17. марта 2009. године
Апелација Глигора Новаковића поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев-1017/05 од 7. новембра 2006. године, Пресуде Кантоналног суда у Тузли број Гж-1278/04 од 19. маја 2005. године и Пресуде Општинског суда у Тузли број П-940/99 од 26. маја 2004. године

страна 315

2.14. Предмет број АП 3299/06

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 17. марта 2009. године
Апелација Хусеина Бахора поднесена против Пресуде Апелационог суда Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине број 097-0-Рев-07-000006 од 11. децембра 2007. године, Пресуде Апелационог суда број 097-0-Гж-06-000236 од 8. новембра 2006. године и Пресуде Основног суда Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине број П-171/04-И од 24. марта 2006. године, као и због пасивног односа надлежних органа јавне власти, који нису предузели нити једну активности с циљем провођења службене истраге о околностима под којим је минирана његова породична кућа, утврђивања идентитета починиоца овог дјела и његовог кажњавања

страна 329

2.15. Предмет број АП 3388/06

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 17. марта 2009. године
Апелација Нермина Тупине поднесена против пресуда Суда Босне и Херцеговине бр. Кж-45/06 од 25. октобра 2006. године и К-75/05 од 25. априла 2006. године

страна 349

2.16. Предмет број АП 1631/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 27. марта 2009. године

Апелација ППП „Домет“ Гламочани и Џевад Хазнадар поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 118-0-Рев-07-000 416 од 16. маја 2008. године, Пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 011-0-Гж-06-000 737 од 28. децембра 2006. године и Пресуде Основног суда у Бањој Луци број П-1058/04 од 27. јануара 2006. године

страна 367

2.17. Предмет број АП 12/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 15. априла 2009. године

Апелација Азема Омербашића поднесена због недоношења одлуке у разумном року у предмету стјецања права на старосну пензију, који је окончан Пресудом Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број У-266/02 од 31. јануара 2007. године

страна 397

2.18. Предмет број АП 573/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 29. априла 2009. године

Апелација Неђе Буквића поднесена против Рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 070-0-Кж-06-000634 од 15. децембра 2006. године и Рјешења Кантоналног суда у Мостару број 007-0-К-06-000-022 од 4. новембра 2006. године

страна 409

2.19. Предмет број АП 1659/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 13. маја 2009. године

Апелација „Арагоста инвест“ д.о.о. Бања Лука поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 011-0-У-06-000 134

страна 421

2.20. Предмет број АП 775/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 30. маја 2009. године

Апелација Салиха и Муамера Алијагића поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 118-0-Рев-06-000430 од 31. јануара 2008. године

страна 435

2.21. Предмет број АП 1274/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 30. маја 2009. године

Апелације ТП „Malbašić Comranу“ д.о.о. Бања Лука и „Астрал“ д.о.о. Бања Лука поднесене против Рјешења Окружног суда у Бањој Луци број 011-0-Пж-07-000 310 од 30. јануара 2008. године, Пресуде Врховног суда Републике Српске број 118-0-Рев-07-000 619 од 27. марта 2008. године, Пресуде Окружног суда број 011-0-Пж-06-000 293 од 22. децембра 2006. године и Пресуде Основног суда у Бањој Луци број ПС-953/05 од 19. маја 2006. године

страна 487

2.22. Предмет број АП 2157/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 30. маја 2009. године

Апелације Славка и Дијане Милојица и Трговине „Борац“ Травник д.д. Травник

поднесене против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 118-0-Рев-07-000 470 од 12. маја 2008. године

страна 507

2.23. Предмет број АП 658/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 10. јуна 2009. године

Апелација Емина Матарације и других поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Зеници број 004-0-Гж-06-000 687 од 7. децембра 2006. године

страна 531

2.24. Предмет број АП 646/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 10. јуна 2009. године

Апелација Миленко Васиљевић поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број Гж-2797/04 од 17. децембра 2007. године и Пресуде Општинског суда у Сарајеву број П-1235/3 «Б» од 11. октобра 2004. године

страна 545

2.25. Предмет број АП 264/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 3. јула 2009. године

Апелација Салиха Шабанагића поднесена због недоношења одлуке у разумном року у предмету број 023-0-В-06-000 007, који се води пред Општинским судом у Великој Кладуши

страна 557

2.26. Предмет број АП 3263/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 3. јула 2009. године

Апелација Василија Савића поднесена против рјешења Суда Босне и Херцеговине бр. Х-КРН-07/351 од 6. октобра 2008. године и Х-КРН-07/351 од 23. септембра 2008. године

страна 571

2.27. Предмет број АП 68/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 8. септембра 2009. године

Апелација Сеада Чизмића поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Бихаћу број Гж-205/05 од 9. октобра 2006. године и Пресуде Општинског суда у Цазину број П: 474/03 од 15. октобра 2004. године

страна 589

2.28. Предмет број АП 1402/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 8. септембра 2009. године

Апелација Слободана Васиљевића поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Зеници број 004-0-Гж-06-000 753 од 7. марта 2007. године и Рјешења Општинског суда у Високом број Дн-685/05 од 13. фебруара 2006. године

страна 603

2.29. Предмет број АП 1093/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 25. септембра 2009. године

Апелација Силване Томић поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 070-0-Рев-06-000170 од 24. јануара 2007. године, Пресуде

Кантоналног суда у Новом Травнику број Гж-448/05 од 7. децембра 2005. године и Пресуде Општинског суда у Бугојну

страна 615

2.30. Предмет број АП 2667/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 25. септембра 2009. године
Апелација З.Б. поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Широком Бријегу број 008-0-Кж-07-000 016 од 6. септембра 2007. године и Рјешења Општинског суда у Широком Бријегу број 064-0-Кв-07-000 009 од 12. априла 2007. године

страна 641

2.31. Предмет број АП 1209/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 25. септембра 2009. године
Апелација Боже Мишуре поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 58 0 П 008602 07 Рев од 4. марта 2008. године и Пресуде Кантоналног суда у Мостару број 007-0-Гж-07-000 318 од 3. априла 2007. године

страна 651

2.32. Предмет број АП 814/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 14. октобра 2009. године
Апелација Дарке Параноса поднесена против управних органа и судова због недоношења одлуке у његовом предмету и неизвршења Одлуке Уставног суда број У 160/03 од 23. јула 2004. године

страна 677

2.33. Предмет број АП 1472/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 22. октобра 2009. године
Апелација Зденка Драгичевића поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 070-0-Рев-06-000 996 од 15. марта 2007. године

страна 693

2.34. Предмет број АП 1812/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 11. новембра 2009. године
Апелација Миљана Радоње поднесена против рјешења Врховног суда Републике Српске бр. 118-0-Кж-07-000 107 од 15. маја 2007. године, 118-0-Кв-07-000 010 од 2. маја 2007. године, 118-0-Кж-07-000 053 од 21. марта 2007. године и Рјешења Окружног суда у Бањој Луци број 011-0-Кв-07-000 011 од 2. марта 2007. године

страна 713

2.35. Предмет број АП 2849/09

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 11. новембра 2009. године
Апелација Хариса Зорнића и Хамде Дацића поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 070-0-Рев-06-000 996 од 15. марта 2007. године

страна 727

2.36. Предмет број АП 2866/09

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 11. новембра 2009. године
Апелација А.Ф. поднесена против Рјешења Окружног суда у Требињу број 015-0-Гж-

09-000 127 од 10. јула 2009. године и Рјешења Основног суда у Требињу број 095-0-И-08-000 618 од 23. фебруара 2009. године

страна 749

2.37. Предмет број АП 2621/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 2. децембра 2009. године

Апелација Хамзе и Мухареме Алагић поднесена због недоношења одлуке у разумном року у извршном предмету Општинског суда у Санском Мосту број 022-0-И-07-000-134 (раније И-140/03)

страна 765

2.38. Предмет број АП 672/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 17. децембра 2009. године

Апелација Анте Зечевића поднесена као „Молба за одштету”

страна 781

2.39. Предмет број АП 2229/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 17. децембра 2009. године

Апелација Миодрага Пејовића и других поднесена против Рјешења Окружног суда у Требињу број 015-0-Гж-07-000 198 од 20. јуна 2007. године

страна 797

2.40. Предмет број АП 2247/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 17. децембра 2009. године

Апелација „Теско-Промех“ Сарајево поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 070-0-Рев-06-000738 од 24. маја 2007. године, Пресуде Врховног суда број Пж-8/05 од 8. новембра 2005. године и Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број ПС:547/02 од 9. октобра 2003. године

страна 811

Registar odluka po kriterijima dopustivosti

1. Članak 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine APELACIJA JE OČIGLEDNO (*prima facie*) NEUTEMELJENA

1.1. Predmet broj AP 1274/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 15. siječnja 2009. godine*

Apelacija Raiffeisen Bank d.d. Sarajevo podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj Pž-251/04 od 9. ožujka 2006. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj IP-5895/2003-A od 9. travnja 2004. godine

stranica 223

1.2. Predmet broj AP 3742/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI *od 29. travnja 2009. godine*

Apelacija Radio-televizije Federacije Bosne i Hercegovine podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj 004-0-Gž-08-001 617 od 25. rujna 2008. godine i Rješenja Općinskog suda u Žepču broj 044-0-I-07-001 843 od 23. srpnja 2008. godine

stranica 185

1.3. Predmet broj AP 2899/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI *od 13. svibnja 2009. godine*

Apelacija Hypo Alpe Adria Bank a.d. Banjaluka podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-71/05 od 27. lipnja 2006. godine

stranica 193

1.4. Predmet broj AP 655/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI *od 10. lipnja 2009. godine*

Apelacija Mustafe Bošmića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Tuzli broj 003-0-Gž-06-0000192 od 5. prosinca 2006. godine i Rješenja Općinskog suda u Tuzli broj RI-217/04 od 28. studenog 2005. godine

stranica 209

2. Članak 16. stavak 4. točka 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine PROTEKAO JE ROK ZA PODNOŠENJE APELACIJE

2.1. Predmet broj AP 1274/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 30. svibnja 2009. godine*

Apelacije TP „Malbašić Company“ d.o.o. Banjaluka i „Astral“ d.o.o. Banja Luka podnesene protiv Rješenja Okružnog suda u Banjaluci broj 011-0-Pž-07-000 310 od 30. siječnja 2008. godine, Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Rev-07-000 619 od 27. ožujka 2008. godine, Presude Okružnog suda broj 011-0-Pž-06-000 293 od 22. prosinca 2006. godine i Presude Osnovnog suda u Banjaluci broj PS-953/05 od 19. svibnja 2006. godine

stranica 223

3. Članak 16. stavak 4. točka 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
APELACIJU JE PODNIJELO NEOVLAŠTENO LICE

3.1. Predmet broj AP 1274/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 29. svibnja 2009. godine

Apelacije TP „Malbašić Company“ d.o.o. Banjaluka i „Astral“ d.o.o. Banjaluka podnesene protiv Rješenja Okružnog suda u Banjaluci broj 011-0-Pž-07-000 310 od 30. siječnja 2008. godine, Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Rev-07-000 619 od 27. ožujka 2008. godine, Presude Okružnog suda broj 011-0-Pž-06-000 293 od 22. prosinca 2006. godine i Presude Osnovnog suda u Banjaluci broj PS-953/05 od 19. svibnja 2006. godine

stranica 223

4. Članak 16. stavak 4. točka 6. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
PITANJE O KOJEM JE USTAVNI SUD VEĆ ODLUČIVAO

4.1. Predmet broj AP 1812/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. studenog 2009. godine

Apelacija Miljana Radonje podnesena protiv rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske br. 118-0-Kž-07-000 107 od 15. svibnja 2007. godine, 118-0-Kv-07-000 010 od 2. svibnja 2007. godine, 118-0-Kž-07-000 053 od 21. ožujka 2007. godine i Rješenja Okružnog suda u Banjaluci broj 011-0-Kv-07-000 011 od 2. ožujka 2007. godine

stranica 713

5. Članak 16. stavak 4. točka 9. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
APELACIJA JE *ratione materiae* INKOMPATIBILNA S USTAVOM

5.1. Predmet broj AP 2733/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 12. veljače 2009. godine

Apelacija Izeta Očuza podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-839/05 od 13. lipnja 2006. godine

stranica 275

5.2. Predmet broj AP 2667/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 25. rujna 2009. godine

Apelacija Z.B. podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj 008-0-Kž-07-000 016 od 6. rujna 2007. godine i Rješenja Općinskog suda u Širokom Brijegu broj 064-0-Kv-07-000 009 od 12. travnja 2007. godine

stranica 641

6. Članak 16. stavak 4. točka 10. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
APELACIJA JE *ratione personae* INKOMPATIBILNA S USTAVOM

6.1. Predmet broj AP 680/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 13. svibnja 2009. godine

Apelacija Mrkše Skočajića podnesena protiv presude Okružnog suda u Trebinju broj 015-

0-Gž-06-000 267 od 13. prosinca 2006. godine i presude Osnovnog suda u Trebinju broj P-48/05 od 23. veljače 2006. godine

stranica 203

7. Članak 16. stavak 4. točka 14. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
APELACIJA JE PREURANJENA

7.1. Predmet broj AP 785/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 31. siječnja 2009. godine

Apelacije Tomislava Martinovića i drugih podnesene protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj X-K-07-383 od 22. siječnja 2008. godine

stranica 161

7.2. Predmet broj AP 2849/09

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. studenog 2009. godine

Apelacija Harisa Zornića i Hamde Dacića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-06-000 996 od 15. ožujka 2007. godine

stranica 727

7.3. Predmet broj AP 2621/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 2. prosinca 2009. godine

Apelacija Hamze i Muhareme Alagić podnesena zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u izvršnom predmetu Općinskog suda u Sanskom Mostu broj 022-0-I-07-000-134 (ranije I-140/03)

stranica 765

8. Članak 16. stavak 4. točka 15. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
APELANT NIJE ISCRPIO PRAVNE LIJEKOVE MOGUĆE PO ZAKONU

8.1. Predmet broj AP 2742/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 17. rujna 2009. godine

Apelacija Marice Dragić podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 003-0-U-07-000 405 od 15. srpnja 2008. godine

stranica 217

9. Članak 17. stavak 1. točka 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
NENADLEŽNOST USTAVNOG SUDA ZA ODLUČIVANJE

9.1. Predmet broj U 6/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 30. siječnja 2009. godine

Zahtjev Sulejmana Tihića, u vrijeme podnošenja zahtjeva predsjedatelja Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, za ocjenu ustavnosti Rezolucije Narodne skupštine Republike Srpske o nepriznavanju jednostrano proglašene neovisnosti Kosova i Metohije i opredjeljenjima Republike Srpske

stranica 15

9.2. Predmet broj U 12/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 28. ožujka 2009. godine

Zahtjev zastupnika Narodne skupštine Republike Srpske za rješavanje spora između

Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine povodom postupka izvršenja presude Europskog suda za ljudska prava u predmetu *Karanović protiv Bosne i Hercegovine*, broj aplikacije 39462/03, od 20. prosinca 2007. godine.

stranica 23

9.3. Predmet broj U 1/09

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI *od 29. svibnja 2009. godine*

Zahtjev poslanika Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti: 1) Odluke o davanju suglasnosti na otplatni plan izmirenja obveza temeljem emisije obveznica za verificirane račune stare devizne štednje; 2) Odluke o gotovinskoj isplati verificiranih tražbina računa stare devizne štednje po osnovi planirane emisije obveznica za 2008. godinu i 3) Uredbe o izmjenama Uredbe o postupku verificiranja tražbina i gotovinskih isplata temeljem računa stare devizne štednje u Federaciji BiH

stranica 31

Registar odluka po katalogu prava

1. Član II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine

član 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

ZABRANA MUČENJA

1.1. Predmet broj AP 3299/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 17. marta 2009. godine

Apelacija Huseina Bahora podnesena protiv Presude Apelacionog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj 097-0-Rev-07-000006 od 11. decembra 2007. godine, Presude Apelacionog suda broj 097-0-Gž-06-000236 od 8. novembra 2006. godine i Presude Osnovnog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj P-171/04-I od 24. marta 2006. godine, kao i zbog pasivnog odnosa nadležnih organa javne vlasti, koji nisu poduzeli niti jednu aktivnosti s ciljem provođenja službene istrage o okolnostima pod kojim je minirana njegova porodična kuća, utvrđivanja identiteta počinitelja ovog djela i njegovog kažnjavanja

strana 329

2. Član II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine

član 5. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

PRAVO NA SLOBODU I SIGURNOST

2.1. Predmet broj AP 573/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 29. aprila 2009. godine

Apelacija Neđe Bukvića podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Kž-06-000634 od 15. decembra 2006. godine i Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj 007-0-K-06-000-022 od 4. novembra 2006. godine

strana 409

2.2. Predmet broj AP 1812/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. novembra 2009. godine

Apelacija Miljana Radonje podnesena protiv rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske br. 118-0-Kž-07-000 107 od 15. maja 2007. godine, 118-0-Kv-07-000 010 od 2. maja 2007. godine, 118-0-Kž-07-000 053 od 21. marta 2007. godine i Rješenja Okružnog suda u Banjoj Luci broj 011-0-Kv-07-000 011 od 2. marta 2007. godine

strana 713

2.3. Predmet broj AP 2849/09

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. novembra 2009. godine

Apelacija Harisa Zornića i Hamde Dacića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-06-000 996 od 15. marta 2007. godine

strana 727

2.4. Predmet broj AP 672/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 17. decembra 2009. godine

Apelacija Ante Zečevića podnesena kao «Molba za odštetu»

strana 781

3. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine

član 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

3.1. Predmet broj AP 3742/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 29. aprila 2009. godine

Apelacija Radio-televizije Federacije Bosne i Hercegovine podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj 004-0-Gž-08-001 617 od 25. septembra 2008. godine i Rješenja Općinskog suda u Žepču broj 044-0-I-07-001 843 od 23. jula 2008. godine

strana 185

3.2. Predmet broj AP 2899/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 13. maja 2009. godine

Apelacija Hypo Alpe Adria Bank a.d. Banja Luka podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-71/05 od 27. juna 2006. godine

strana 193

3.3. Predmet broj AP 655/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 10. juna 2009. godine

Apelacija Mustafe Bošmića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Tuzli broj 003-0-Gž-06-0000192 od 5. decembra 2006. godine i Rješenja Općinskog suda u Tuzli broj RI-217/04 od 28. novembra 2005. godine

strana 209

3.4. Predmet broj AP 1274/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 15. januara 2009. godine

Apelacija Raiffeisen Bank d.d. Sarajevo podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj Pž-251/04 od 9. marta 2006. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj IP-5895/2003-A od 9. aprila 2004. godine

strana 223

3.5. Predmet broj AP 2733/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 12. februara 2009. godine

Apelacija Izeta Očuzić podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-839/05 od 13. juna 2006. godine

strana 275

3.6. Predmet broj AP 3307/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 26. februara 2009. godine

Apelacija „SIMPO-SIK“ d.o.o. Gradiška podnesena protiv Rješenja Okružnog suda u Doboju broj 013-0-Pž-06-000 173 od 23. oktobra 2006. godine i Rješenja Osnovnog suda u Derventi br. Ip-58/01 i 13 84 Ip 003488 01 Ip od 13. jula 2006. godine

strana 287

3.7. Predmet broj AP 3321/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 26. februara 2009. godine

Apelacija Savke Đeković podnesena zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u postupku izvršenja Odluke Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica broj 575-484-1/1 od 2. maja 2000. godine

strana 299

3.8. Predmet broj AP 3223/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 17. marta 2009. godine

Apelacija Gligora Novakovića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-1017/05 od 7. novembra 2006. godine, Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj Gž-1278/04 od 19. maja 2005. godine i Presude Općinskog suda u Tuzli broj P-940/99 od 26. maja 2004. godine

strana 315

3.9. Predmet broj AP 3299/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 17. marta 2009. godine

Apelacija Huseina Bahora podnesena protiv Presude Apelacionog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj 097-0-Rev-07-000006 od 11. decembra 2007. godine, Presude Apelacionog suda broj 097-0-Gž-06-000236 od 8. novembra 2006. godine i Presude Osnovnog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj P-171/04-I od 24. marta 2006. godine, kao i zbog pasivnog odnosa nadležnih organa javne vlasti, koji nisu poduzeli niti jednu aktivnosti s ciljem provođenja službene istrage o okolnostima pod kojim je minirana njegova porodična kuća, utvrđivanja identiteta počinitelja ovog djela i njegovog kažnjavanja

strana 329

3.10. Predmet broj AP 3388/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 17. marta 2009. godine

Apelacija Nermina Ćupine podnesena protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine br. Kž-45/06 od 25. oktobra 2006. godine i K-75/05 od 25. aprila 2006. godine

strana 349

3.11. Predmet broj AP 1631/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 27. marta 2009. godine

Apelacija PPP „Domet“ Glamočani i Dževad Haznadar podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Rev-07-000 416 od 16. maja 2008. godine, Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 011-0-Gž-06-000 737 od 28. decembra 2006. godine i Presude Osnovnog suda u Banjoj Luci broj P-1058/04 od 27. januara 2006. godine

strana 367

3.12. Predmet broj AP 12/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 15. aprila 2009. godine

Apelacija Azema Omerbašića podnesena zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u predmetu stjecanja prava na starosnu penziju, koji je okončan Presudom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-266/02 od 31. januara 2007. godine

strana 397

3.13. Predmet broj AP 1659/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 13. maja 2009. godine

Apelacija „Aragosta invest“ d.o.o. Banja Luka podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 011-0-U-06-000 134

strana 421

3.14. Predmet broj AP 775/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 30. maja 2009. godine

Apelacija Saliha i Muamera Alijagića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Rev-06-000430 od 31. januara 2008. godine

strana 435

3.15. Predmet broj AP 264/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 3. jula 2009. godine

Apelacija Saliha Šabanagića podnesena zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u predmetu broj 023-0-V-06-000 007, koji se vodi pred Općinskim sudom u Velikoj Kladuši

strana 557

3.16. Predmet broj AP 1093/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 25. septembra 2009. godine

Apelacija Silvane Tomić podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-06-000170 od 24. januara 2007. godine, Presude Kantonalnog suda u Novom Travniku broj Gž-448/05 od 7. decembra 2005. godine i Presude Općinskog suda u Bugojnu

strana 615

3.17. Predmet broj AP 1209/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 25. septembra 2009. godine

Apelacija Bože Mišure podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 008602 07 Rev od 4. marta 2008. godine i Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 007-0-Gž-07-000 318 od 3. aprila 2007. godine

strana 651

3.18. Predmet broj AP 814/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 14. oktobra 2009. godine

Apelacija Darke Paranos podnesena protiv upravnih organa i sudova zbog nedonošenja odluke u njegovom predmetu i neizvršenja Odluke Ustavnog suda broj *U 160/03* od 23. jula 2004. godine

strana 677

3.19. Predmet broj AP 1472/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 22. oktobra 2009. godine

Apelacija Zdenka Dragičevića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-06-000 996 od 15. marta 2007. godine

strana 693

3.20. Predmet broj AP 2866/09

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. novembra 2009. godine

Apelacija A.F. podnesena protiv Rješenja Okružnog suda u Trebinju broj 015-0-Gž-09-000 127 od 10. jula 2009. godine i Rješenja Osnovnog suda u Trebinju broj 095-0-I-08-000 618 od 23. februara 2009. godine

strana 749

3.21. Predmet broj AP 2621/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 2. decembra 2009. godine

Apelacija Hamze i Muhareme Alagić podnesena zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u izvršnom predmetu Općinskog suda u Sanskom Mostu broj 022-0-I-07-000-134 (ranije I-140/03)

strana 765

3.23. Predmet broj AP 2229/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 17. decembra 2009. godine

Apelacija Miodraga Pejovića i drugih podnesena protiv Rješenja Okružnog suda u Trebinju broj 015-0-Gž-07-000 198 od 20. juna 2007. godine

strana 797

3.22. Predmet broj AP 2247/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 17. decembra 2009. godine

Apelacija „Česko-Promex“ Sarajevo podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-06-000738 od 24. maja 2007. godine, Presude Vrhovnog suda broj Pž-8/05 od 8. novembra 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj PS:547/02 od 9. oktobra 2003. godine

strana 811

4. Član II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine

član 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

PRAVO NA POŠTOVANJE PRIVATNOG I PORODIČNOG ŽIVOTA

4.1. Predmet broj AP 3321/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 26. februara 2009. godine

Apelacija Savke Đeković podnesena zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u postupku izvršenja Odluke Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica broj 575-484-1/1 od 2. maja 2000. godine

strana 299

4.2. Predmet broj AP 646/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 10. juna 2009. godine

Apelacija Milenka Vasiljevića podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj Gž-2797/04 od 17. decembra 2007. godine i Presude Općinskog suda u Sarajevu broj P-1235/3 «B» od 11. oktobra 2004. godine

strana 545

4.3. Predmet broj AP 3263/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 3. jula 2009. godine

Apelacija Vasilija Savića podnesena protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine br. X-KRN-07/351 od 6. oktobra 2008. godine i X-KRN-07/351 od 23. septembra 2008. godine

strana 571

4.4. Predmet broj AP 68/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 8. septembra 2009. godine

Apelacija Seada Čizmića podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Bihaću broj Gž-205/05 od 9. oktobra 2006. godine i Presude Općinskog suda u Cazinu broj P: 474/03 od 15. oktobra 2004. godine

strana 589

4.5. Predmet broj AP 814/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 14. oktobra 2009. godine

Apelacija Darke Paranosia podnesena protiv upravnih organa i sudova zbog nedonošenja

odluke u njegovom predmetu i neizvršenja Odluke Ustavnog suda broj *U 160/03* od 23. jula 2004. godine

strana 677

4.6. Predmet broj AP 2866/09

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. novembra 2009. godine

Apelacija A.F. podnesena protiv Rješenja Okružnog suda u Trebinju broj 015-0-Gž-09-000 127 od 10. jula 2009. godine i Rješenja Osnovnog suda u Trebinju broj 095-0-I-08-000 618 od 23. februara 2009. godine

strana 749

5. Član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine

član 1. Protokola 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda
ZAŠTITA IMOVINE

5.1. Predmet broj AP 3742/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 29. aprila 2009. godine

Apelacija Radio-televizije Federacije Bosne i Hercegovine podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj 004-0-Gž-08-001 617 od 25. septembra 2008. godine i Rješenja Općinskog suda u Žepču broj 044-0-I-07-001 843 od 23. jula 2008. godine

strana 185

5.2. Predmet broj AP 1274/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 15. januara 2009. godine

Apelacija Raiffeisen Bank d.d. Sarajevo podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj Pž-251/04 od 9. marta 2006. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj IP-5895/2003-A od 9. aprila 2004. godine

strana 223

5.3. Predmet broj AP 1311/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 31. januara 2009. godine

Apelacija Srećka Pavlovića podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-1203/05 od 5. decembra 2006. godine i Rješenja Kantonalnog suda Mostar broj 007-0-Pž-07-000 053 od 22. marta 2007. godine

strana 239

5.4. Predmet broj AP 1362/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 30. januara 2009. godine

Apelacija Huseina Muratovića podnesena protiv Presude Apelacionog suda Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine broj Rev-2/05 od 10. marta 2006. godine, Presude Apelacionog suda broj Gž-489/04 od 1. decembra 2004. godine i Presude Osnovnog suda Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine broj P-274/02-I od 15. juna 2004. godine

strana 255

5.5. Predmet broj AP 3388/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 17. marta 2009. godine

Apelacija Nermina Ćupine podnesena protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine br. Kž-45/06 od 25. oktobra 2006. godine i K-75/05 od 25. aprila 2006. godine

strana 349

5.6. Predmet broj AP 775/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 30. maja 2009. godine

Apelacija Saliha i Muamera Alijagića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Rev-06-000430 od 31. januara 2008. godine

strana 435

5.7. Predmet broj AP 1274/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 30. maja 2009. godine

Apelacije TP „Malbašić Company“ d.o.o. Banja Luka i „Astral“ d.o.o. Banja Luka podnesene protiv Rješenja Okružnog suda u Banjoj Luci broj 011-0-Pž-07-000 310 od 30. januara 2008. godine, Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Rev-07-000 619 od 27. marta 2008. godine, Presude Okružnog suda broj 011-0-Pž-06-000 293 od 22. decembra 2006. godine i Presude Osnovnog suda u Banjoj Luci broj PS-953/05 od 19. maja 2006. godine

strana 487

5.8. Predmet broj AP 2157/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 30. maja 2009. godine

Apelacije Slavka i Dijane Milojica i Trgovine «Borac» Travnik d.d. Travnik podnesene protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Rev-07-000 470 od 12. maja 2008. godine

strana 507

5.9. Predmet broj AP 658/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 10. juna 2009. godine

Apelacija Emina Mataradžije i drugih podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Zenici broj 004-0-Gž-06-000 687 od 7. decembra 2006. godine

strana 531

5.10. Predmet broj AP 1402/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 8. septembra 2009. godine

Apelacija Slobodana Vasiljevića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj 004-0-Gž-06-000 753 od 7. marta 2007. godine i Rješenja Općinskog suda u Visokom broj Dn-685/05 od 13. februara 2006. godine

strana 603

5.11. Predmet broj AP 2667/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 25. septembra 2009. godine

Apelacija Z.B. podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj 008-0-Kž-07-000 016 od 6. septembra 2007. godine i Rješenja Općinskog suda u Širokom Brijegu broj 064-0-Kv-07-000 009 od 12. aprila 2007. godine

strana 641

6. Član II/4 Ustava Bosne i Hercegovine

član 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

6.1. Predmet broj AP 1093/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 25. septembra 2009. godine

Apelacija Silvane Tomić podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i

Hercegovine broj 070-0-Rev-06-000170 od 24. januara 2007. godine, Presude Kantonalnog suda u Novom Travniku broj Gž-448/05 od 7. decembra 2005. godine i Presude Općinskog suda u Bugojnu

strana 615

6.2. Predmet broj AP 2866/09

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. novembra 2009. godine

Apelacija A.F. podnesena protiv Rješenja Okružnog suda u Trebinju broj 015-0-Gž-09-000 127 od 10. jula 2009. godine i Rješenja Osnovnog suda u Trebinju broj 095-0-I-08-000 618 od 23. februara 2009. godine

strana 749

6.3. Predmet broj AP 1209/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 25. septembra 2009. godine

Apelacija Bože Mišure podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 008602 07 Rev od 4. marta 2008. godine i Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 007-0-Gž-07-000 318 od 3. aprila 2007. godine

strana 651

7. Član 7. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

KAŽNJAVANJE SAMO NA OSNOVU ZAKONA

7.1. Predmet broj AP 3388/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 17. marta 2009. godine

Apelacija Nermina Ćupine podnesena protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine br. Kž-45/06 od 25. oktobra 2006. godine i K-75/05 od 25. aprila 2006. godine

strana 349

9. Član 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

PRAVO NA DJELOTVORNI PRAVNI LIJEK

9.1. Predmet broj AP 2899/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 13. maja 2009. godine

Apelacija Hypo Alpe Adria Bank a.d. Banja Luka podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-71/05 od 27. juna 2006. godine

strana 193

**АЗБУЧНИ ИНДЕКС КЉУЧНИХ
ПОЈМОВА**

**АБЕЦЕДНИ ИНДЕКС КЉУЃНИН
РОЈМОВА**

А

Активна легитимација	
АП 1631/08	367

В

Ванпарнични поступак	
АП 655/07	209
АП 264/07	557
Вјеродостојна исправа	
АП 3742/08	185
Власничко-правни односи	
АП 2157/08	507
АП 646/08	545
АП 1402/07	603

Г

Грађанска права и обавезе	
АП 655/07	209

Д

Диоба	
АП 264/07	557
Дијете	
АП 2866/09	749
Дискриминација	
АП 1093/07	615
АП 1209/08	651
АП 2866/09	749
Дисциплински поступак	
АП 2733/06	275
Дјелотворан правни лијек	
АП 2899/06	193
Достава	
АП 1659/08	421
АП 2229/07	797

З

Забрана мучења и нехуманог поступања	
АП 3299/06	329

Законито лишавање слободе ментално обољелих лица

АП 672/07	781
-----------------	-----

И

Извршеник	
АП 2621/07	765
Извршење	
АП 3299/06	329
АП 2229/07	797
Извршни поступак	
АП 3742/08	185
АП 2899/06	193
АП 2621/07	765
АП 2229/07	797
Изузеће	
АП 2247/07	811
Истрага	
АП 3223/06	315
АП 1812/07	713

Ј

Једнакост странака	
АП 1659/08	421

К

Кажњавање само на основу закона	
АП 3388/06	349
Камата	
АП 1311/06	239
АП 658/07	531
Квалитет закона	
АП 1311/06	239
Компензација	
АП 3223/06	315
АП 672/07	781

М

Мијешање	
АП 646/08	545

Мијешање у имовину

АП 1274/06	487
АП 1311/06	239
АП 658/07	531
АП 1402/07.....	603

Мијешање у приватни живот

АП 68/07.....	589
---------------	-----

Н

Накнада штете

АП 1362/06	255
АП 3299/06	329
АП 775/08	435

Неопходно у демократском друштву

АП 3263/08.....	571
АП 2866/09.....	749

Некретнина

АП 2621/07.....	765
-----------------	-----

Непристрасан суд

АП 2247/07.....	811
-----------------	-----

Ништавност

АП 3321/06	299
------------------	-----

О

Образложена пресуда

АП 3388/06	349
АП 655/07.....	209
АП 2866/09.....	749

Одузимање имовине

АП 3388/06	349
------------------	-----

П

Пасивна легитимација

АП 1362/06	255
АП 1472/07.....	693

Пензија

АП 12/07	397
----------------	-----

Повраћај стана

АП 3321/06	299
АП 814/07.....	677

Позитивна обавеза

АП 3223/06	315
АП 3299/06	329

Права из радног односа

АП 658/07	531
АП 1472/07.....	693

Право на дом

АП 3321/06	299
АП 646/08	545
АП 814/07.....	677

Право на имовину

АП 2667/07.....	641
-----------------	-----

Право на приватни и породични живот

АП 3263/08.....	571
-----------------	-----

Право на рад

АП 1093/07.....	615
-----------------	-----

Прекршајни поступак

АП 3307/06	287
------------------	-----

Приватизација

АП 2157/08	507
------------------	-----

Пристап суду

АП 1274/06	487
------------------	-----

Притвор

АП 573/07	409
АП 3263/08.....	571
АП 1812/07.....	713

Произвољна примјена закона

АП 3742/08	185
АП 2899/06	193
АП 1311/06	239
АП 2733/06	275
АП 3307/06	287
АП 3223/06	315
АП 3299/06	329
АП 3388/06	349
АП 1631/08	367
АП 775/08	435
АП 1274/08	487
АП 2157/08	507

АП 658/07	531
АП 655/07	209
АП 68/07.....	589
АП 1093/07.....	615
АП 1209/08.....	651
АП 1472/07.....	693
АП 2866/09.....	749
АП 2229/07.....	797

Пропорционалност

АП 1362/06	255
АП 3263/08.....	571
АП 2866/09.....	749

Р

Радни спор

АП 2733/06	275
АП 1093/07.....	615
АП 1209/08.....	651

Разуман рок

АП 3321/06	299
АП 1631/08	367
АП 12/07	397
АП 264/07.....	557
АП 1093/07.....	615
АП 814/07.....	677
АП 2621/07.....	765

Ratione materiae

АП 2733/06	275
АП 2667/07.....	641

Ratione personae

АП 680/07	203
-----------------	-----

Ратна штета

АП 3223/06	315
АП 775/08	435

Ревизија

АП 2229/07.....	797
АП 2247/07.....	811

С

Стварна надлежност

АП 785/08	161
-----------------	-----

Т

Трајање притвора

АП 2849/09.....	727
-----------------	-----

У

Управни поступак

АП 12/07	397
----------------	-----

Уређење међа

АП 655/07.....	209
----------------	-----

Утврђивање очинства

АП 68/07.....	589
---------------	-----

Ч

Члан породичног домаћинства

АП 814/07.....	677
----------------	-----

A

Aktivna legitimacija

AP 1631/08 367

Č

Član obiteljskoga kućanstva

AP 814/07..... 677

D

Dioba

AP 264/07..... 557

Dijete

AP 2866/09..... 749

Diskriminacija

AP 1093/07..... 615

AP 1209/08..... 651

AP 2866/09..... 749

Dostava

AP 1659/08 421

AP 2229/07..... 797

G

Gradanska prava i obveze

AP 655/07 209

I

Istraga

AP 3223/06 315

AP 1812/07..... 713

Izuzće

AP 2247/07..... 811

Izvanparnični postupak

AP 655/07..... 209

AP 264/07..... 557

Izvršitelj

AP 2621/07..... 765

Izvršenje

AP 3299/06 329

AP 2229/07..... 797

Izvršni postupak

AP 3742/08 185

AP 2899/06 193

AP 2621/07..... 765

AP 2229/07..... 797

J

Jednakost stranaka

AP 1659/08 421

K

Kamata

AP 1311/06 239

AP 658/07 531

Kažnjavanje samo na temelju zakona

AP 3388/06 349

Kompenzacija

AP 3223/06 315

AP 672/07..... 781

Kvaliteta zakona

AP 1311/06 239

M

Miješanje

AP 646/08 545

Miješanje u imovinu

AP 1274/06 487

AP 1311/06 239

AP 658/07 531

AP 1402/07..... 603

Miješanje u privatni život

AP 68/07..... 589

Mirovina

AP 12/07 397

N

Naknada štete

AP 1362/06 255

AP 3299/06 329

AP 775/08 435

Nepokretnost			
AP 2621/07.....	765		
Nepristran sud			
AP 2247/07.....	811		
Ništavost			
AP 3321/06	299		
Nužno u demokratskome društvu			
AP 3263/08.....	571		
AP 2866/09.....	749		
O			
Obrazložena presuda			
AP 3388/06	349		
AP 655/07.....	209		
AP 2866/09.....	749		
Oduzimanje imovine			
AP 3388/06	349		
P			
Pasivna legitimacija			
AP 1362/06	255		
AP 1472/07.....	693		
Povrat stana			
AP 3321/06	299		
AP 814/07.....	677		
Pozitivna obveza			
AP 3223/06	315		
AP 3299/06	329		
Prava iz radnoga odnosa			
AP 658/07	531		
AP 1472/07.....	693		
Pravo na dom			
AP 3321/06	299		
AP 646/08.....	545		
AP 814/07.....	677		
Pravo na imovinu			
AP 2667/07.....	641		
Pravo na privatni i obiteljski život			
AP 3263/08.....	571		
Pravo na rad			
AP 1093/07.....	615		
Prekršajni postupak			
AP 3307/06	287		
Pristup sudu			
AP 1274/06	487		
Pritvor			
AP 573/07	409		
AP 3263/08.....	571		
AP 1812/07.....	713		
Privatizacija			
AP 2157/08	507		
Proizvoljna primjena zakona			
AP 3742/08	185		
AP 2899/06	193		
AP 1311/06	239		
AP 2733/06	275		
AP 3307/06	287		
AP 3223/06	315		
AP 3299/06	329		
AP 3388/06	349		
AP 1631/08	367		
AP 775/08	435		
AP 1274/08	487		
AP 2157/08	507		
AP 658/07	531		
AP 655/07	209		
AP 68/07.....	589		
AP 1093/07.....	615		
AP 1209/08.....	651		
AP 1472/07.....	693		
AP 2866/09.....	749		
AP 2229/07.....	797		
Proporcionalnost			
AP 1362/06	255		
AP 3263/08.....	571		
AP 2866/09.....	749		

R

Radni spor

AP 2733/06	275
AP 1093/07.....	615
AP 1209/08.....	651

Ratione materiae

AP 2733/06	275
AP 2667/07.....	641

Ratione personae

AP 680/07	203
-----------------	-----

Ratna šteta

AP 3223/06	315
AP 775/08	435

Razuman rok

AP 3321/06	299
AP 1631/08	367
AP 12/07	397
AP 264/07.....	557
AP 1093/07.....	615
AP 814/07.....	677
AP 2621/07.....	765

Revizija

AP 2229/07.....	797
AP 2247/07.....	811

S

Stegovni postupak

AP 2733/06	275
------------------	-----

Stvarna nadležnost

AP 785/08	161
-----------------	-----

T

Trajanje pritvora

AP 2849/09.....	727
-----------------	-----

U

Učinkovit pravni lijek

AP 2899/06	193
------------------	-----

Upravni postupak

AP 12/07	397
----------------	-----

Uređenje međa

AP 655/07.....	209
----------------	-----

Utvrđivanje očinstva

AP 68/07.....	589
---------------	-----

V

Vjerodostojna isprava

AP 3742/08	185
------------------	-----

Vlasničko-pravni odnosi

AP 2157/08	507
AP 646/08	545
AP 1402/07.....	603

Z

Zabrana mučenja i nehumanog postupanja

AP 3299/06	329
------------------	-----

Zakonito lišavanje slobode mentalno oboljelih osoba

AP 672/07.....	781
----------------	-----

A

Aktivna legitimacija

AP 1631/08 367

Č

Član porodičnog domaćinstva

AP 814/07..... 677

D

Dioba

AP 264/07..... 557

Dijete

AP 2866/09..... 749

Disciplinski postupak

AP 2733/06 275

Diskriminacija

AP 1093/07..... 615

AP 1209/08..... 651

AP 2866/09..... 749

Djelotvoran pravni lijek

AP 2899/06 193

Dostava

AP 1659/08 421

AP 2229/07..... 797

G

Gradanska prava i obaveze

AP 655/07 209

I

Istraga

AP 3223/06 315

AP 1812/07..... 713

Izuzeće

AP 2247/07..... 811

Izvršenik

AP 2621/07..... 765

Izvršenje

AP 3299/06 329

AP 2229/07..... 797

Izvršni postupak

AP 3742/08 185

AP 2899/06 193

AP 2621/07..... 765

AP 2229/07..... 797

J

Jednakost stranaka

AP 1659/08 421

K

Kamata

AP 1311/06 239

AP 658/07 531

Kažnjavanje samo na osnovu zakona

AP 3388/06 349

Kompenzacija

AP 3223/06 315

AP 672/07..... 781

Kvalitet zakona

AP 1311/06 239

M

Miješanje

AP 646/08 545

Miješanje u imovinu

AP 1274/06 487

AP 1311/06 239

AP 658/07 531

AP 1402/07..... 603

Miješanje u privatni život

AP 68/07..... 589

N

Naknada štete

AP 1362/06 255

AP 3299/06 329

AP 775/08 435

Nekretnina

AP 2621/07..... 765

Neophodno u demokratskom društvu

AP 3263/08.....	571
AP 2866/09.....	749

Nepristran sud

AP 2247/07.....	811
-----------------	-----

Ništavost

AP 3321/06	299
------------------	-----

O

Obrazložena presuda

AP 3388/06	349
AP 655/07.....	209
AP 2866/09.....	749

Oduzimanje imovine

AP 3388/06	349
------------------	-----

P

Pasivna legitimacija

AP 1362/06	255
AP 1472/07.....	693

Penzija

AP 12/07	397
----------------	-----

Povrat stana

AP 3321/06	299
AP 814/07.....	677

Pozitivna obaveza

AP 3223/06	315
AP 3299/06	329

Prava iz radnog odnosa

AP 658/07	531
AP 1472/07.....	693

Pravo na dom

AP 3321/06	299
AP 646/08	545
AP 814/07.....	677

Pravo na imovinu

AP 2667/07.....	641
-----------------	-----

Pravo na privatni i porodični život

AP 3263/08.....	571
-----------------	-----

Pravo na rad

AP 1093/07.....	615
-----------------	-----

Prekršajni postupak

AP 3307/06	287
------------------	-----

Pristup sudu

AP 1274/06	487
------------------	-----

Pritvor

AP 573/07	409
AP 3263/08.....	571
AP 1812/07.....	713

Privatizacija

AP 2157/08	507
------------------	-----

Proizvoljna primjena zakona

AP 3742/08	185
AP 2899/06	193
AP 1311/06	239
AP 2733/06	275
AP 3307/06	287
AP 3223/06	315
AP 3299/06	329
AP 3388/06	349
AP 1631/08	367
AP 775/08	435
AP 1274/08	487
AP 2157/08	507
AP 658/07	531
AP 655/07	209
AP 68/07.....	589
AP 1093/07.....	615
AP 1209/08.....	651
AP 1472/07.....	693
AP 2866/09.....	749
AP 2229/07.....	797

Proporcionalnost

AP 1362/06	255
AP 3263/08.....	571
AP 2866/09.....	749

R

Radni spor

AP 2733/06	275
AP 1093/07.....	615
AP 1209/08.....	651

Ratione materiae

AP 2733/06	275
AP 2667/07.....	641

Ratione personae

AP 680/07	203
-----------------	-----

Ratna šteta

AP 3223/06	315
AP 775/08	435

Razuman rok

AP 3321/06	299
AP 1631/08	367
AP 12/07	397
AP 264/07.....	557
AP 1093/07.....	615
AP 814/07.....	677
AP 2621/07.....	765

Revizija

AP 2229/07.....	797
AP 2247/07.....	811

S

Stvarna nadležnost

AP 785/08	161
-----------------	-----

T

Trajanje pritvora

AP 2849/09.....	727
-----------------	-----

U

Upravni postupak

AP 12/07	397
----------------	-----

Uređenje međa

AP 655/07.....	209
----------------	-----

Utvrđivanje očinstva

AP 68/07.....	589
---------------	-----

V

Vanparnični postupak

AP 655/07.....	209
AP 264/07.....	557

Vjerodostojna isprava

AP 3742/08	185
------------------	-----

Vlasničko-pravni odnosi

AP 2157/08	507
AP 646/08	545
AP 1402/07.....	603

Z

Zabrana mučenja i nehumanog postupanja

AP 3299/06	329
------------------	-----

Zakonito lišavanje slobode mentalno oboljelih osoba

AP 672/07.....	781
----------------	-----